

ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია

VII-VIII

შ რ მ ე ბ ი

შ რ მ ე ბ ი

VII-VIII

ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია

ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია
Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

PROCEEDINGS

VII-VIII

Publishing House “Meridiani”

Tbilisi, 2014

ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია

შ რ ო მ ე ბ ი

VII-VIII

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი, 2014

მთავარი რედაქტორი ოთარ ჟორდანიას
პასუხისმგებელი მდივნები: მერი გაბედავა, ირმა ზაქარაია

სარედაქციო საბჭო

სოკრატ ანგელიდისი, საბერძნეთი (ეთნოლოგია), მარია კორნელია ბარლიბა, რუმინეთი (კულტუროლოგია), ბადრი გოგია, საფრანგეთი (ისტორია), სერგეი ვოლკოვი, უკრაინა (ქიმია), ტანია კაპიკი, საბერძნეთი (ტურიზმი), ფრანჩესკო კრეადო, ესპანეთი (მათემატიკა), პენრიკ პაპროცკი, პოლონეთი (თეოლოგია), ბორის პრისტერი, უკრაინა (რადიოეკოლოგია), ლიუბოვ სოლოვიოვა, რუსეთი (ეთნოლოგია), დავით ყოლბაია, პოლონეთი (ისტორია), გივი წულაია, რუსეთი (კავკასიის ისტორია), მარია კონიუშკევიჩი, ბელორუსი (ფილოლოგია).

სარედაქციო კოლეგია

ჭიათურისა და საჩხერის მიტროპოლიტი დანიელი (დათუაშვილი), ზოია ადამია, დიანა ალანია, ეკატერინე ბაკარაძე, მანანა ბერულავა, რუსუდან გაჩავა, ქეთევან გიგაშვილი, გიორგი გოცირიძე, ნუგზარ ებანოიძე, ანზორ თოთაძე, ზურაბ კერესელიძე, გურჯა კვარაცხელია, მედეა კვარაცხელია, პაატა კოლუაშვილი, მაია მარლანია, ანტონინა მსხილაძე, ნოდარ ნათაძე, ქეთევან პავლიაშვილი, ალექსანდრე რუსეცკი, ავთანდილ სილაგაძე, ნონა (ნაზი) უშვერიძე, გულნარა ქარჩავა, მალხაზ ლვინჯილია, მანანა შელია, ვაჟა შენგელია, თემურ ჩილაჩავა, ნოდარ ჩხარტიშვილი, გივი ცინცაძე, მარატ ციციშვილი, მინედა ჭანტურია, ნოდარ ჭითანავა, მარინა ჯაიანი, ლილიანა ჯანაშია, ლევან ჯინჯიხაძე, ჯემალ ჯინჯიხაძე

Editor-in-Chief: Otar Zhordania

Executive Secretaries: Meri Gabedava, Irma Zakaraia

EDITORIAL COUNCIL

Sokrat Angelidisi, Greece (*Ethnology*), Maria Cornelia Barliba, Romania (*Culture Studies*), Badri Gogia, France (*History*), Tania Kapiki, Greece (*Tourism*), David Kolbaia, Poland (*History*), Franchesko Kreado, Spain (*Mathematics*), Henrik Paprotsky, Poland (*Theology*), Boris Prister, Ukraine (*Radioecology*), Lubov Soloviova, Russia (*Ethnology*), Givi Tsulaia, Russia (*History of Caucasus*), Sergi Volkov, Ukraine (*Chemistry*), Maria Koniushevich, Belarus (*Philology*).

EDITORIAL BOARD

Metropolitan Daniel (Datuashvili) of Chiatura and Sachkhere Eparchy, Zoia Adamia, Diana Alania, Ekaterine Bakaradze, Manana Berulava, Mineda Chanturia, Temur Chilachava, Nodar Chitanava, Nodar Chkhartishvili, Nugzar Ebanoidze, Rusudan Gachava, Ketevan Gigashvili, Giorgi Gotsiridze, Malkhaz Ghvindjilia, Marina Jaiani, Liliana Janashia, Levan Jinjikhadze, Jemal Jinjikhadze, Gulnara Karchava, Zurab Kereselidze, Gucha Kvaratskhelia, Medea Kvaratskhelia, Paata Koghuashvili, Maia Marghania, Antonina Mskhiladze, Nodar Natadze, Ketevan Pavliashvili, Alexander Rusetsky, Avtandil Silagadze, Manana Shelia, Vazha Shengelia, Anzor Totadze, Givi Tsintsadze, Marat Tsitskishvili, Nona (Nazi) Ushveridze.

Address: Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences, 15a Tamarashvili st. 0186, Tbilisi, Georgia.

მისამართი: ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია, 0186, საქართველო, თბილისი, მ. თამარაშვილის ქ. 15ა.

www.taas.ge; tskhumabkhazianacademy@gmail.com; Tel. 2 18 39 42

© ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია

© Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences
ISSN 2233-3363

უაკ (UDC) 908(479.224)
ც-998

მათემატიკური მოდელირება MATHEMATICAL MODELING

ცალა ბიბიგური

წრფივი და არაწრფივი სინერგეტიკული მოდელები

დღეისათვის თანამედროვე მეცნიერების ხედვის სამი პარადიგმა არსებობს. **პირველი პარადიგმა** შეიქმნა ევროპაში ისეთი მეცნიერების ზეგავლენით, როგორებიც იყვნენ დეკარტი და ნიუტონი. ნიუტონის ფიზიკამ განსაზღვრა მეცნიერების აგების მეთოდოლოგია და პრინციპები სამყაროში მიმდინარე პროცესებისა და მოვლენების წრფივობის შემთხვევაში.

აღსანიშნავია, რომ ნიუტონის ფიზიკა ხასიათდება ისეთი ცნებებით, როგორიცაა, გარემოება, ბრძანება, ინსტრუქცია გარედან, ურთიერთობების იერარქია, სუბორდინაცია. ამიტომ პირველი ბიძგის იდეა შეთანხმებულია ღვთაებრივი ძალის მონაწილეობის იდეასთან. შესაბამისად მეცნიერება უშუალო კავშირშია რელიგიასთან.

მე-19 საუკუნის შუა წლებში მეცნიერებამ მიიღო დისციპლინარული ხასიათი, ხოლო საუკუნის ბოლოს მოხდა ატომის დაშლის აღმოჩენა კიურების მიერ. ამ აღმოჩენით დაინტერესდა აინშტაინი, შედეგად მივიღეთ მეცნიერების **მეორე პარადიგმა**. აინშტაინის ფარდობითობის თეორიამ წერტილი დაუსვა მეცნიერებაში აბსოლუტიზმს. თუ ნიუტონის მეცნიერებაში გარე სამყაროს ობიექტურობა განსაზღვრას მკვლევარის უმნიშვნელო როლს, მაშინ აინშტაინის მეცნიერებაში მეცნიერული ქმედებები დამოკიდებულია შემეცნების პირობებზე, და, შესაბამისად, თვით მეცნიერზე.

შემდეგი, **მესამე, პარადიგმა** დაკავშირებულია ნობელის ლაურიატ ილია პრიგოჯინის სახელთან. პრიგოჯინი თვლის, რომ წრფივობა ხშირად არის აბსტრაქცია, აუცილებელია არანრფივი პროცესების შესწავლა. პრიგოჯინის „არანრფივობის თეორია“ შეიცავს მატერიის დისიპაციური მდგომარეობის იდეას.

დისიპაციური სტრუქტურები იქმნებიან ფაზურ გადასვლებში და წარმოადგენენ ძველი წყობის რღვევას და ახალი წესისა და სისტემურობის წარმოქმნას. ისინი იჭერენ ქაოსის პოზიტიურ მხარეებს, რომელთაც აქვს ორმაგი ბუნება: ნგრევა და შექმნა. დისიპაციური მდგომარეობის გამო შეიძლება სისტემა არ დაირღვეს, არამედ გადავიდეს ახალ ევოლუციურ მდგომარეობაში.

პრიგოჯინის მიხედვით ევოლუციის მიზეზი დაკავშირებულია დისიპაციასთან, თვითორგანიზებასთან, წესრიგისა და ქაოსის ურთიერთზემო-

ქმედებასთან. პრიგოჟინი ქმნის აზროვნების ახალ თეორიას, მთლიანობის ახალ ლოგიკას, რომელიც საჭიროა სისტემების შემეცნებისათვის. პრიგოჟინი განიხილავს თვითორგანიზებად სისტემებს თავიანთი დროითი და ევოლუციის უნარიანი სივრცით, სინერგეტიკულ სისტემებს.

ეს სისტემები რადიკალურად განსხვავდებიან კლასიკური სისტემებისაგან, რომელთაც აქვთ დახურული ხასიათი, მონოცენტრული ორგანიზაცია, წინასწარ მოცემული იერარქია, წრფივი წონასწორობის მდგომარეობა და მათი რეგულირება ხდება გარედან.

სინერგეტიკული სისტემები არიან ღია, ევოლუციის უნარის მქონე, იმყოფებიან უწონასწორობის მდგომარეობაში, არანრფივები, გარედან რეგულაციის ნაცვლად თვითრეგულირებადი. სინერგეტიკურ სისტემებში წესრიგი მყარდება დისიპაციურ მდგომარეობაში სისტემის სტრუქტურირების ხარჯზე.

სინერგეტიკა, ანუ თვითორგანიზების თეორია, დღეისათვის საგან-თაშორის კავშირების კვლევის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული და პერსპექტიული მიდგომაა. ტერმინი სინერგეტიკა ბერძნულიდან თარგმანში ნიშნავს „ერთობლივ ქმედებას“.

1973 წელს თვითორგანიზების პრობლემებისადმი მიძღვნილ პირველ სამეცნიერო კონფერენციაზე მოხსენებით გამოვიდა გერმან ხაკენი, საიდანაც ფაქტობრივად ითვლის თავის არებობას სინერგეტიკა. შემდგომ ეს მოხსენება გადამუშავებული სახით დაიბეჭდა როგორც სტატია „კოოპერაციული მოვლენები ძლიერ არათანაწონად და არაფიზიკურ სისტემებში“ ჟურნალში “Review of Modern Physics” 1975 წელს.

ხაკენმა მიაქცია ყურადღება იმას, რომ კოოპერაციული, ურთიერთშეთანხმებული მოვლენები შეიმჩნევა ძლიერ განსხვავებულ სისტემებში: ჰიდროდინამიკური არამდგრადობა, ავტოკატალიზური ქიმიური რეაქციები, პოპულაციის დინამიკა, ატმოსფეროში მაკრომოლეკულებისა და ციკლონების წარმოქმნა – ყველაფერი ეს სინერგეტიკული ეფექტის მაგალითებია. მითუმეტეს, განსხვავებულ სისტემებში ამა თუ იმ სტრუქტურების წარმოქმნისას, ყველა ეს სისტემა იქცევა ერთნაირად.

გ. ხაკენის იდეები სამეცნიერო საზოგადოებამ საოცარი სისწრაფით აღიქვა. 1975 წელს დასავლეთგერმანულმა გამომცემლობამ “Springer” გ. ხაკენს შეუკვეთა წიგნი, რომელიც გამოვიდა 1977 წელს ინგლისურ და გერმანულ ენებზე სახელწოდებით „სინერგეტიკა“. შემდგომ ეს წიგნი გამოიცა რუსულ და იაპონურ ენებზე. მას შემდეგ ხდება სოლიდური მონოგრაფიებისა და სახელმძღვანელოების გამოცემა, ტარდება სინერგეტიკის პრობლემებისადმი მიძღვნილი კონფერენციები, უნივერსიტეტებში შემოაქვთ სასწავლო კურსები „სინერგეტიკის“ სახელწოდებით. სინერგეტიკის მოქმედების არეალი ფართოვდება და ითვისებს ადამიანის შემოქმედების ყველაზე განსხვავებულ სფეროებს.

სინერგეტიკამ გაიარა დიდი გზა. თითქმის ორმოცი წლის წინ მას უყურებდნენ როგორც თეორეტიკოსი ფიზიკოსების გასართობს, რომლებმაც ბევრ არანრფივ მოვლენაში ნახეს მსგავსება. ოცი წლის წინათ მისი კონცეფციების, მეთოდების, წარმოდგენების წყალობით აღმოჩენილი იყო ბევრი შესანიშნავი მოვლენა ფიზიკაში, ქიმიაში, ბიოლოგიაში, ჰიდროდონამიკაში. ახლა ეს დისციპლინათშორისი მიდგომა სულ უფრო გამოიყენება სტრატეგიულ დაგეგმარებაში, ისტორიული ალტერნატივების ანალიზის დროს, კაცობრიობის წინაშე მდგარი გლობალური პრობლემების გადაჭრის გზების პოვნაში.

ჩვენი მთავარი მიზანია ვაჩვენოთ არანრფივი დინამიკა, ანუ სინერგეტიკა, თუ როგორ აღწევს განსხვავებულ მეცნიერებებში. ვაჩვენოთ ძირითადი ცნებები და მიდგომები ისე, როგორც ესმით თვით რხევებისა და ტალღათა თანამედროვე არანრფივი თეორიის ავტორებს.

რეალობა სწრაფად და შეუქცევადად იცვლება. დიდი ცვლილებების ეპოქაში (მსოფლიო დინამიკა, ტექნოლოგიები, სამყაროს აღქმა) უნდა დავეყრდნოთ გამოყენებით მათემატიკას, კომპიუტერულ მოდელებს, პროგნოზისა და მონიტორინგის ალგორითმებს, მეცნიერულ მსოფლმხედველობას.

მაგრამ ეს საკმარისი არ არის. ვაგებთ და ვიკვლევთ რა მოდელებს, ჩვენ უნდა გავამარტივოთ რეალობა ფაქტორებისა და პროცესების გადახარისხებით. ამ პროცესში უნდა მონაწილეობდნენ სხვადასხვა დარგის პროფესიონალები. ამიტომ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დისციპლინათშორისი მიდგომა. ეს კი საშუალებას მისცემს განსხვავებული დარგის სპეციალისტებს – გამოყენებით მათემატიკოსებსა და მედიკოსებს, ფიზიკოსებსა და ბიოლოგებს, ფსიქოლოგებსა და ეკონომისტებს ილაპარაკონ ერთ ენაზე.

სინერგეტიკის განვითარებამ გვიჩვენა, რომ მისი თავისებურება და ორიგინალობა დამოკიდებულია იმაზე, რომ ის სამეცნიერო სივრცეში სამი სფეროს თანაკვეთაზე მდებარეობს – საგნობრივი ცოდნის, ფილოსოფიური რეფლექციისა და მათემატიკური მოდელირების. სწორედ ეს სამთაკვეთი გვადლევს საშუალებას ერთ შემთხვევაში ეფექტურად ავაშენოთ მეცნიერული სტრატეგია, მეორეში – მოვახდინოთ მსხვილი კვლევითი პროექტების ორგანიზება.

თანამედროვე რეალობა, რომლის წინაშეც აღმოჩნდნენ მკვლევრები, შეიძლება შევადაროთ მოსალოდნელ ცუნამის. უდიდესი დამანგრეველი ძალა და ძალიან მცირე ალბათობა უბედურების თავიდან აცილებისა, თუ ვმოქმედებთ ცალ-ცალკე, ასევე დროის მცირე შუალედი, რომლის დროსაც შეიძლება რაიმე ღონე იხმარო. მაგრამ, გაფრთხილებულია, ე.ი. შეიარაღებულია. ადამიანთა ერთობლივი ძალისხმევა აზროვნების, ფასეულობებისა და ჩვენი ცივილიზაციის მომავალის გადარჩენის საშუ-

აღებას იძლევა.

სინერგეტიკის წარმატება გაკვირვებას იწვევს, რადგანაც გ. ხაკენს არ აღმოუჩენია ახალი ეფექტი, არ აუგია არავითარი თეორია და არ წამოუწვია არავითარი ჰიპოთეზაც კი. ფაქტობრივად მან მხოლოდ სამეცნიერო საზოგადოების ყურადღება მიაქცია იმ ფაქტს, რომ ყველაზე განსხვავებულ სისტემებში სტრუქტურების წარმოქმნისა და თვითორგანიზების პროცესებს აქვთ მსგავსი ხასიათი. არ არის გასაკვირი, რომ სინერგეტიკას გამოუჩინდნენ როგორც მომხრეები, ასევე მოწინააღმდეგენიც. ეს უკანასკნელები აღნიშნავდნენ, რომ სინერგეტიკაში არ არის სიახლე, რადგანაც განსხვავებულ სისტემებში თვითორგანიზების ყველა მოვლენა შეისწავლება ცალკეული მეცნიერებების მიერ, როგორცაა ფიზიკა, ქიმია, ბიოლოგია და სხვა.

ბუნებრივია, ყოველ მეცნიერებას აქვს თავისი ენა, გარე სამყაროს შესწავლის თავისი მეთოდები და თავისებურებები. მაგრამ დღევანდელი რეალობა ისეთია, რომ მეცნიერებათა დიფერენცირება, რომელიც ვითარდება ცოდნათა დაგროვების პროპორციულად, წავიდა ისე შორს, რომ ერთი მეცნიერების მიღწევების აღქმა შეუძლებელი ხდება არა თუ სხვა მეცნიერების წარმომადგენლებისათვის, არამედ თვით იმ მეცნიერების შიგნით.

ნიუტონის დროს ეგონათ, რომ სამყარო ერთი მთლიანია და ურთიერთშეკავშირებული, რომ მისი აღწერა შეიძლება რამდენიმე უნივერსალური ფორმულით. შეუქცევადად წარსულს ჩაბარდა ის ოქროს ხანა, როდესაც მეცნიერი იყო უნივერსალი და შეეძლო შეესწავლა როგორც ელექტრობა, ასევე შესვენებაზე დაემუშავებინა მათემატიკური მეთოდები ან ეწარმოებინა ქიმიური ექსპერიმენტი. ისტორიას ჩაბადა ის დრო, როდესაც ერთი პიროვნება აკეთებდა ტრიუმფალურ გარღვევებს ფიზიკაში, ქიმიაში, ბიოლოგიაში, მათემატიკაში (ნიუტონი, ლაიბნიცი, აინშტაინი, დარვინი, ბორი, ...). ეს მარტოხელები მეცნიერებაში ამჟამად შეცვალა სამეცნიერო ჯგუფებმა, რომლებიც მუშაობენ ერთსა და იმავე პრობლემაზე. ამ ჯგუფებში კიდევ შეიმჩნევა სპეციალიზაცია – ერთი ექსპერიმენტატორია, მეორე თეორეტიკოსი, მესამე მათემატიკური მოდელირებისა და რიცხვითი მეთოდების სპეციალისტი და ა. შ.

იმდენად დიდია სამეცნიერო ინფორმაცია, რომ ამ ნაკადის დამუშავება და სისტემაში მოყვანა ისე, რომ შემდგომში შეიძლებოდეს მისი პროდუქტიულად გამოყენება, პრაქტიკულად შეუძლებელია. შეიქმნა პარადოქსი: ინფორმაციის სიჭარბემ განაპირობა ინფორმაციული შიმშილი.

სინერგეტიკის მიმართ წაყენებულ ბრალდებებს განეკუთვნება მისი ცალსახა განსაზღვრებისა და სხვა მეცნიერებებისაგან „მოვალეობათა მკაფიო გამიჯვნის“ არარსებობა. ცხადია, რომ სინერგეტიკა დღეისათ-

ვის ახალგაზრდა და სწრაფად განვითარებადი დისციპლინათაშორისი მეცნიერული მიმართულებაა.

სინერგეტიკა, რომელიც ეძებს ერთობას ყველაზე განსხვავებულ სისტემებში, შეიძლება განვიხილით როგორც მეცნიერება, რომელიც მიისწრაფვის დაუბრუნოს მსოფლმხედველობას ერთობა. უნდა აღინიშნოს, რომ სინერგეტიკა არ არის მესაზღვრე მეცნიერება, რომელიც წარმოიქმნება ორი განსხვავებული დისციპლინის შეხების წერტილზე, მაგალითად, ფიზიკური ქიმია, ქიმიური ფიზიკა, ან მათემატიკური ბიოლოგია. მათგან განსხვავებით სინერგეტიკას ამოაქვს კერძო საგნის სიღრმიდან სისტემები იმისთვის, რომ მათზე ჩაატაროს კვლევა, გამოიყენოს სპეციფიკური საშუალებები და „ინტერნაციონალური“ დისციპლინათაშორისი ენა. ენა, რომელიც შესაბამისი მომზადების შემდეგ შეიძლება გასაგები იყოს სხვადასხვა, მათ შორის ჰუმანიტარული დარგის წარმომადგენლებისთვისაც.

ძნელია გაეცნო სინერგეტიკას მათემატიკის გარეშე, რადგანაც მათემატიკა არა მხოლოდ ენაა, არამედ ენას პლუს განსჯა, ენას პლუს ლოგიკა.

სინერგეტიკა, გამდიდრებულია განსხვავებული ბუნებრივი და ხელოვნური ობიექტების მათემატიკური მოდელებით, რომლებიც შექმნილია მკვლევარების მიერ და შესწავლილია მათემატიკოსებისა და ბუნებისმეტყველების თაობების მიერ. ის განიხილავს თვითორგანიზების პროცესებს სისტემებში, რომლებიც შედგებიან დიდი რაოდენობის ელემენტებისაგან და მათი ევოლუციისაგან დროში.

როგორც აღვნიშნეთ, სინერგეტიკა სათავეს იღებს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებიდან. ხოლო მათემატიკური აპარატი, რომელიც წარმატებით გამოიყენება, უზრუნველყოფს განსხვავებული ბუნების მოვლენების აღწერის უნივერსალობას.

მაგალითად, ტვირთის რხევას ზამბარაზე, ქიმიურ რეაქციებში მოლეკულათა კონცენტრაციას, ან პოპულაციის რაოდენობას ერთ ბიოლოგიურ სახეობაში სხვა სახეობასთან კონკურენციის პირობებში აღწერს **ოსცილატორის** ერთი და იგივე განტოლება:

$$\frac{d^2x}{dt^2} + \omega_0^2 x = 0, \quad (1)$$

სადაც t -დროა, ω_0 -კოეფიციენტი, რომელსაც საკუთარი რხევის სიხშირეს ახასიათებს.

პირველ შემთხვევაში x - წონასწორობის მდგომარეობიდან ტვირთის გადახრის მაჩვენებელია, **მეორეში** – წონასწორული მნიშვნელობიდან მოლეკულათა კონცენტრაციის გადახრაა, ხოლო **მესამეში** – პოპულაციაში ინდივიდთა რაოდენობასა და მის წონასწორულ (სტაციონარულ)

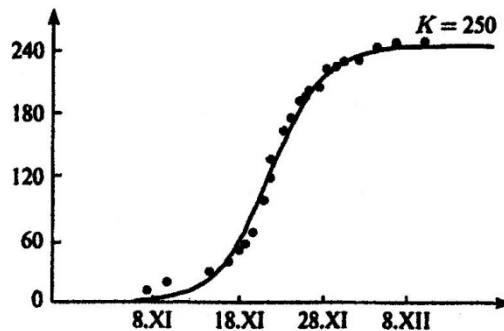

მნიშვნელობას შორის სხვაობაა. თუ გვეცოდინება ასეთი განტოლების თვისებები, მაშინ მივიღებთ რა ასეთი სახის განტოლებას, შეიძლება ამოცანა ჩაითვალოს ამოხსნილად.

მოვიყვანოთ კიდევ ერთ მაგალითს. ცნობილია, რომ ეკოლოგიური სისტემის სტაბილურობის დადგომა ხდება ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვით. სწორედ ამიტომ 1838 წ. ფერხიულსტმა შემოგვთავაზა ლოგისტიკური მოდელი

$$\frac{dx}{dt} = kx \frac{M-x}{M}, \quad (2)$$

სადაც M სიდიდე არის მოდელის პარამეტრი, რომელსაც გარემოს მოცულობას უწოდებენ. (2) მოდელი საკმაოდ კარგად აღწერს არა მარტო მარტივი ბიოლოგიური სისტემების დინამიკას, არამედ, ის კარგად აღწერს რთული სოციალური სისტემების ქცევასაც, მაგ., ინგლისში ხალხის პროტესტი, რომელიც 1830 წელს მხოლოდ 1 თვე გაგრძელდა (ნახ. 1), კარგად აღიწერება ლოგისტიკური განტოლებით. ამიტომაც მათემატიკური მოდელირება სინერგეტიკის უნივერსალური ინსტრუმენტია.

ნახ. 1. ინგლისში პროტესტის დინამიკა 1830 წელს.

მე-20 საუკუნის მეცნიერებამ, სინერგეტიკამ, უჩვენა, რომ სწორედ **მათემატიკური მოდელები** აღწერენ განსხვავებული ბუნების თვითორგანიზების პროცესებს. ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად ბევრი კლასიკოსი გამოთქვამდა ერთსა და იმავე ბრძნულ აზრს: „**ცოდნა იქცევა მეცნიერებად, როდესაც ის თავის კანონებს გამოსახავს მათემატიკური დამოკიდებულებებით**“.

ნებისმიერ მეცნიერებაში არსებობენ მარტივი მოდელები, რომელთა ანალიზური კვლევა შეიძლება და აქვთ თვისებები, რომლებიც საშუალებას იძლევა ბუნების მოვლენების მთელი სპექტრი აღწეროს. ასეთ მოდელებს **საბაზისო** ეწოდება. ფიზიკაში კლასიკური საბაზისო მოდელია ჰარმონიური ოსცილატორი. საბაზისო მოდელები, როგორც წესი

დანვრლებით შეისწავლება სხვადასხვა მოდიფიკაციაში და ფრიად სასარგებლოები არიან სრულიად განსხვავებული სისტემების შესწავლისას.

სინერგეტიკის ცენტრალური ცნებებიდან უნდა გამოიყოს „სისტემა“ და „არანრფივობა“.

დინამიური სისტემები მათემატიკური მოდელების სახეა, რომელიც ასახავს დეტერმინიზმის მსოფლმხედველობით პრინციპებს. რხევათა შესახებ თანამედროვე მეცნიერების ერთ-ერთი კლასიკოსი ა. ა. ანდრონოვი წერს; „ჩვენი სამყარო არანრფივი სისტემების სამყაროა“.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, სინერგეტიკის ერთ-ერთი ამოცანაა განსხვავებული ბუნების სისტემებში მიმდინარე პროცესების საერთო კანონზომიერებების ძიება. რხევები კი ერთ-ერთი ყველაზე საერთო მოვლენაა.

ამ მოვლენის შესწავლისას აუცილებელია ვახსენოთ **ჰარმონიული ოსცილატორის** განტოლება (1) (x – ცვლადი სიდიდეა, რომელიც ირხევა დროში, ω_0 – რხევის სიხშირე);

ნრფივი ოსცილატორის განტოლება

$$\frac{d^2x}{dt^2} + 2\delta \frac{dx}{dt} + \omega_0^2 x = 0; \quad (3)$$

(δ – კოეფიციენტი, რომელიც ახასიათებს რხევის ქრობას).

ვან-დერ-პოლისა და რელეას განტოლებები ავტოგენერატორებისათვის, რომლებიც შემდეგი სახით ჩაინერება:

$$\frac{d^2x}{dt^2} + \varepsilon(1 - x^2) \frac{dx}{dt} + \omega_0^2 x = 0; \quad (4)$$

$$\frac{d^2x}{dt^2} + \varepsilon \left(1 - \left(\frac{dx}{dt} \right)^2 \right) \frac{dx}{dt} + \omega_0^2 x = 0. \quad (5)$$

((4), (5) განტოლებებში ε პარამეტრი ახასიათებს არანრფივობის ხარისხს).

ყველა ამ განტოლებების ამონახსნები არის რხევითი დინამიკის დემონსტრირება.

ამ საკითხთან დაკავშირებით უნდა გამოვყოთ **თანამედროვე ეკონომიკა** – რხევათა და ქაოსის სამეფო, რომელიც ვრცელდება ნებისმიერ მასშტაბებში – ეკონომიკის გიგანტური დარგების აღმასვლიდან და დაცემიდან მსოფლიო სავალუტო ბაზარზე ვალუტის კურსის ყოველწუთიერ რყევამდე. ამ პროცესების გაგებასა და პროგნოზირებაში დიდ როლს თამაშობს მათემატიკური მოდელები.

მმართველებსა და მწარმოებლებს შორის თანაარსებობის მათემატიკურ მოდელს ბევრი საერთო აქვს სახეობათა თანაარსებობის ცნო-

ბილ ეკოლოგიურ მოდელებთან. რა თქმა უნდა, მწარმოებლებისა და მმართველების ურთიერთობა განსხვავდება მტაცებლებისა და მსხვერპლის ურთიერთობისაგან, თუმცა მწარმოებლები და მმართველები ერთმანეთთან არიან კონკურენტულ ურთიერთობაში. როგორც მტაცებელს კვებავს მსხვერპლი, ასევე მწარმოებლები კვებავენ მმართველებს. მაგრამ მწარმოებლები დაინტერესებული არიან მმართველებით, რადგანაც ამ უკანასკნელებს შეუძლიათ ხელი შეუწყონ პროდუქტის წარმოებას, რაც აუცილებელია ორივეს სიცოცხლისათვის. ამგვარად, არის კონკრეტული ურთიერთობა, ბუნებრივი გამრავლება და პროდუქტების ერთობლივი წარმოება. ამ ურთიერთობაში მონაწილეობენ მწარმოებლები, მმართველები და წარმოებული ან აგრეგირებული პროდუქტი.

ეკონომიკური პროცესების ციკლურობის კვლევას უამრავი ნაშრომი ეძღვნება. დიდი ტალღების თეორიის ფუძემდებელია ნ. დ. კონდრატიევი (1892-1938 წ.წ.), რომელმაც შეიმუშავა ტექნოლოგიური წყობის სისტემა. ამ თეორიამ მოიპოვა მსოფლიო აღიარება და ამჟამად აქტიურად ვითარდება მათემატიკურ ეკონომიკაში. კონდრატიევის ჰიპოთეზა გრძელი ტალღების შესახებ ეფუძნება სხვადასხვა ქვეყნის ეკონომიკური მაჩვენებლების ემპირიულ ანალიზს დროის ასი, ასორმოცდაათ წლიან შუალედებში. მაჩვენებლებში შედიოდა ფასების ინდექსი, სახელმწიფო სესხის ქაღალდები, ნომინალური შრომის ანაზღაურება, საგარეო ვაჭრობის ბრუნვის მაჩვენებელი, ნახშირის, ოქროს, თუჯის წარმოება და სხვა.

ადამიანის ცხოვრებისეული ციკლები (კონცეფციები, პრინციპები, ინსტიტუტები, ტექნოლოგიები, პროდუქტები და სხვა) კავშირშია კონდრატიევის ციკლებთან. მაგალითად, წარმოების რომელიმე ახალი დარგის განვითარებისათვის დამახასიათებელია კონდრატიევის ციკლის ოთხივე ფაზა.

ყველა განვითარებულ ქვეყანას აქვს თავისი ტექნოლოგიური პროგნოზი მთელი ქვეყნისათვის და მსოფლიოსათვის მთლიანად. ამიტომ უნდა განვითარდეს გამოყენებითი მეცნიერებები, რომლებიც თეორიულ შედეგებს გადააქცევენ მასობრივი წარმოების ბაზარზე გასვლის გამოცდილ ნიმუშებად და მექანიზმებად.

რხევები შეიმჩნევა ქიმიურ რეაქციებშიც.

საინტერესოა, რომ ქიმიურ სისტემებში რხევების შესაძლებლობის შესახებ განცხადებები კეთდებოდა 1910 წლიდან დაწყებული, ა. ლოტკას ნაშრომებში დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემების ანალიზის შედეგად.

რხევითი ქიმიური რეაქციების კვლევის თანამედროვე ისტორია თხევად ფაზაში დაიწყო 1951 წელს, როცა ბ. პ. ბელოუსოვმა აღმოაჩინა დაჟანგული და აღდგენილი სახის ცერიუმის კონცენტრაციის რხევა ლი-

მონმჟავას ბრომთან ურთიერთქმედების რეაქციაში, რომლის კატალიზატორია ცერიუმის იონები. ხსნარი რეგულარულად იცვლიდა ფერს უფეროდან ყვითელზე (რომელსაც განაპირობებდა Ce^{IV} -ის არსებობა), შემდგომ ისევ ხდებოდა უფერო (Ce^{III}) და ა.შ.

1961 წელს ბ. პ. ბელოუსოვის შრომა გააგრძელა ა. მ. ჟაბოტინსკიმ, რომელმაც ბელოუსოვის რეაქციაში მიიღო რხევები აღმდგენის როლში არა მარტო ლიმონის, არამედ მალონისა და ვაშლის მჟავების გამოყენებისას. სწორედ, ბელოუსოვი-ჟაბოტინსკის რეაქციამ განაპირობა სამეცნიერო საზოგადოების მიერ რხევადი ქიმიური რეაქციების არსებობის აღიარება. მნიშვნელოვანია, რომ ნებისმიერი ქიმიური რეაქცია შეიძლება ჩაინეროს დიფერენციალური განტოლებების რაიმე სისტემით.

განვიხილოთ ქიმიურ რეაქციებში **მილევადი, არამილევადი და ავტორხევების** მაგალითები:

1910 წელს ალფრედ დ. ლოტკამ განიხილა ქიმიური რეაქციების შემდეგი ჯაჭვი.

ამ ქიმიური რეაქციის ანალიზისათვის გამოიყენება შემდეგი წესი: მუდმივი ტემპერატურის დროს ქიმიური რეაქციის სიჩქარე დროის მოცემულ მომენტში რეაქციაში მონაწილე ნივთიერებების კონცენტრაციის ნამრავლის პროპორციულია.

თუ X, Y, B ნივთიერებების კონცენტრაციებს აღვნიშნავთ x, y, b -თი, მივიღებთ შემდეგ კინეტიკურ განტოლებათა სისტემას:

$$\begin{cases} \frac{dx}{dt} = k_0 - k_1xy, \\ \frac{dy}{dt} = k_1xy - k_2y, \\ \frac{db}{dt} = k_2y. \end{cases} \quad (7)$$

1925 წელს ა. დ. ლოტკამ განიხილა ქიმიური რეაქციების კიდევ ერთი ჯაჭვი.

სადაც ყველა რეაქცია შეუქცევადია. გარდაქმნათა ამ ჯაჭვს შეესაბამება დიფერენციალურ განტოლებათა შემდეგი სისტემა

$$\begin{cases} \frac{dx}{dt} = k_1 \alpha x - k_2 xy, \\ \frac{dy}{dt} = k_2 xy - k_3 y. \end{cases} \quad (9)$$

ადვილი შესამჩნევია, რომ (9) სისტემა მხოლოდ აღნიშვნებით განსხვავდება ეკოლოგიის ცნობილი მოდელისაგან „მტაცებელი-მსხვერპლი“

$$\begin{cases} \frac{dx}{dt} = \alpha x - \beta xy, \\ \frac{dy}{dt} = \delta xy - \gamma y. \end{cases} \quad (10)$$

სადაც $x=x(t)$ და $y=y(t)$, შესაბამისად, მსხვერპლისა და მტაცებლების რაოდენობებია დროის მომენტში.

ლოტკას მოდელის ეკოლოგიურ ტერმინებში ფორმულირება შეიძლება:

ვთქვათ, A არის ბალახი, X – ბალახისმჭამელი მსხვერპლი, Y – მტაცებელი ცხოველი, ხოლო B – მკვდარი მტაცებელი. (7) სისტემის პირველი განტოლება გვიჩვენებს, რომ მსხვერპლები მრავლდებიან, ჭამენ რა ბალახს. მეორე – მტაცებლები მრავლდებიან, ჭამენ რა მსხვერპლს. მესამე განტოლება აღწერს მტაცებლის სიკვდილს. ბუნებრივია, სამივე ეს პროცესი შეუქცევადია.

(10) დიფერენციალური განტოლებების სისტემას **ლოტკა-ვოლტერას** განტოლებათა სისტემას უწოდებენ.

ავტორხევეები – არამილევადი რხევებია არანრფივ სისტემაში, რომელთა შენარჩუნება ხდება ენერჯიის გარე წყაროდან. ავტორხევეების თავისებურებაა – გარეგანი პერიოდული ზემოქმედების არარსებობა.

საათი, ვიოლინოს ჟღერადი სიმი ან ორლანის მილი, გულის მუშაობა – ყველა ეს სისტემა აწარმოებს ავტორხევეებს.

აღწეროთ ავტორხევეთი ქიმიური რეაქციის მაგალითი. 1971 წელს ლეფევერმა და ნიკოლისმა ააგეს მოდელი, რომელიც აღწერს რხევით პროცესს ქიმიურ რეაქციებში. ეს მოდელი ინტენსიურად შეისწავლებოდა ი. რ. პრიგოჟინის ხელმძღვანელობით ბრიუსელის სამეცნიერო სკოლაში. ამიტომ ეს მოდელი ცნობილია „ბრიუსელატორის“ სახელწოდებით. მოდელში განიხილება ქიმიურ გარდაქმნათა ჯაჭვი:

იგულისხმება, რომ A, B, D, E ნივთიერებების კონცენტრაციები რჩება მუდმივი და უკურეაქციები არ გვაქვს. მაშინ კინეტიკური განტოლებები ჩაიწერება შემდეგნაირად:

$$\frac{dx}{dt} = a - (b + 1)x + x^2y, \quad (12)$$

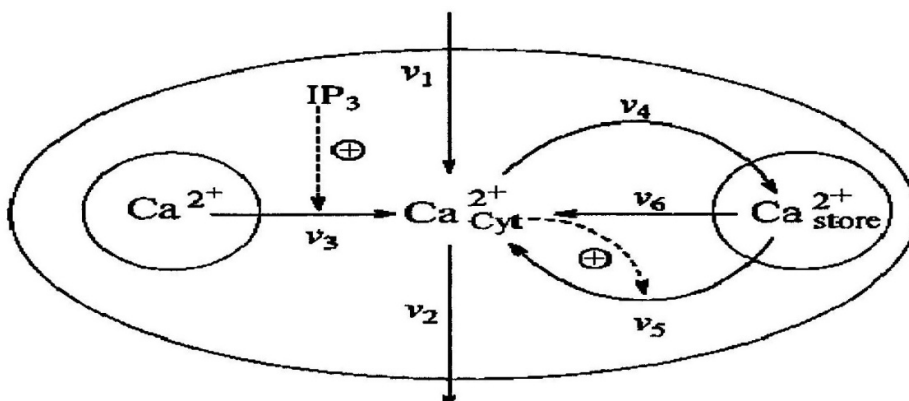
$$\frac{dy}{dt} = bx - x^2y. \quad (13)$$

ასევე რხევითი ბიოქიმიური რეაქციის კლასიკური მაგალითია **გლიკოლიზი**. გლიკოლიზის პროცესში ხდება გლუკოზისა და სხვა შაქრის დაშლა, ამასთან, ნაერთი, რომელიც შეიცავს ნახშირბადის 6 ატომს, გარდაიქმნება ტრიკარბომჟავებად, რომლებიც შეიცავენ კარბოქსიდის სამ ჯგუფს. თავისუფალი ენერგიის ხარჯზე გლიკოლიზის პროცესში ექვსნახშირბადიან შაქრის ერთ მოლეკულაზე იქმნება ორი მოლეკულა ადენოზინტრიფოსფატი (**ატფ**). ამ რეაქციის შედეგად მიიღება პროდუქტი, რომელიც არის შემდეგი სტადიის სუბსტრატი.

ბევრი ტიპის ცოცხალ უჯრედში შეიმჩნევა კალციუმის კონცენტრაციის შიგაუჯრედოვანი რხევა, რომლის პერიოდი შეიძლება იცვლებოდეს 0,5-დან 10 წუთამდე. იმ პროცესების სქემა, რომელთაც მივყავართ Ca-ის რხევებამდე, აღწერილია დიუპონტისა და გოლდბეტერის (1989) მოდელში (იხ. ნახ. 2).

ამ მოდელში განიხილება კალციუმის შემოსვლა და გასვლა უჯრედიდან პლაზმურ მემბრანებში გავლით. მოდელი შედგება ორი დიფერენციალური განტოლებისაგან:

$$\begin{cases} \frac{dS_1}{dt} = v_1 - v_2 + v_3 - v_4 + v_5 + v_6, \\ \frac{dS_2}{dt} = v_4 - v_5 - v_6. \end{cases} \quad (14)$$

ნახ. 2. პროცესების სქემა, რომელსაც მივყავართ კალციუმის შიგაუჯრედოვანი რხევებთან, IP_3 - რხვის მასტიმულირებელი რეცეპტორი.

მათემატიკური ბიოლოგიის თანამედროვე ლიტერატურაში განიხილება ათასობით ავტორხევითი სისტემა ცოცხალი ბუნების ორგანიზმების სხვადასხვა დონეზე. რა თქმა უნდა, პროცესების რხევითი ხასიათი ბუნების ევოლუციური გამოგონებაა.

შიგაუჯრედოვანი რხევები განაპირობებენ ბიოლოგიურ რითმებს, რომლებიც ახასიათებს ყველა ცოცხალ სისტემას. სწორედ ისინი განაპირობებენ უჯრედების დაყოფის პერიოდულობას, განსაზღვრავენ ცოცხალი ორგანიზმების დაბადებისა და სიკვდილის დროს. პოპულაციური დინამიკის რხევითმა მოდელებმა წარმატებული გამოყენება პოვეს ბალებისა და ტყეების მავნებელ მწერებთან ბრძოლის მეთოდების დამუშავებაში.

წრფივი და არაწრფივი მათემატიკური მოდელები მეცნიერების სხვადასხვა დიდად განსხვავებულ დარგებში (ასტრიფიზიკიდან სოციალურ მეცნიერებამდე) განხილულია შემდეგ ნაშრომებში (1 – 12).

ლიტერატურა:

1. Boldachev A. V. Novatsii. Suzhdenya v rusle evolyutsionnoy paradigm. Sankt-peterburg, 2007.
2. Chilachava T., Dzidziguri Ts. Matematikuri modelireba. Tbilisi, "Inovatsia", 2008.
3. Chilachava T., kereselidze N. Sainformatsio omis matematikuri modelireba. Georgian Electronic Scientific Journal: Computer Science and Telecommunications, 2010, 1(24), pp. 78-105.
4. Danilov Yu. A., Kadomtsev B. B. Chto takoe sinergetika? // Nelineynye volny. Samoorganizatsia. Moskva, Nauka 1983.
5. Dzidziguri Ts., Chilachava T. Matematikuri modelebi ekologiasa da medicinashi. Tbilisi, "Inovacia", 2011.
6. Haken G. Tayny prirody. Sinergetika: uchenie o vzaimodeystvii. Moskva-Izhevsk: Institut kompyuternyh issledovaniy, 2003.
7. Grinin L. E., Korotaev A. V., Malkov S. Yu. Istorya i matematika. Modeli i teorii. Moskva, 2009.
8. Kapitsa S. P. Kurdyumov C. P. Malinetskiy G. G. Sinergetika i prognozy budushchego. Moskva, 1997.
9. Knyazeva E. N. Kurdyumov S. P. Zakony evolyutsii i samoorganizatsii slozhnyh system. Moskva, Nauka, 1994.
10. Loskutov A. Yu., Mikhaylov A. S. Vvedenie v sinergetiku. Moskva, Nauka, 1990.
11. Malyukov S. Yu., Grinin L. E., Korotaev A. V. Istorya i matematika.

Protsessy i modeli. Moskva, 2009.

12. Prigozhin I., Stengers I. Poryadok iz haosa: Noviy dialog cheloveka s prirodoy. Moskva, Progress, 1986.

Tsiala Dzidziguri

LINEAR AND NONLINEAR SYNERGETIC MODELS

Summary

In the paper three paradigms of modern vision of science are analyzed. The first paradigm is created in Europe under the influence of Descartes and Newton's sciences, the second paradigm is based on the theory of relativity of Einstein. The third paradigm is connected with Ilya Prigozhin's name. Prigozhin's "non-linear theory" contains idea of a dissipative condition of a matter.

The paper gives examples of linear and nonlinear synergetic models including classical basic models which are usually studied in various modifications. Because of simplicity and presentation basic models are very useful when studying absolutely various systems.

One of the general phenomena in various systems of the nature – fluctuation is considered. Fluctuations propagate in various scales – from lifting and recession of huge branches of economy to every minute rate fluctuations of currencies in the world. The founder of the theory of big waves is N. D. Kondratyev. This theory gained world recognition.

In a chronological order the paper discusses detection of fluctuations in the course of chemical reactions. Examples fading, not fading and the self fluctuations of reactions, among them "bryusselyator" model, a classical example of biochemical reaction, glykoliz are reviewed.

The paper also focuses on Dyupon and Goldbeter's described models about intracellular fluctuation of concentration of calcium in living cell. Intracellular fluctuations define biological rhythms which are characteristic for all live systems. They are conditioned by the frequency cell division, time of the birth and death of live organisms.

Temur Chilachava, Shalva Chochua, Shorena Geladze

NONLINEAR MATHEMATICAL MODEL OF ELECTIONS
TAKING INTO ACCOUNT FALSIFICATION

A certain interest represents creation of the mathematical model, allowing to define dynamics of voters of political subjects. It is known that in many developed countries, there are two-party systems. Such systems are characterized by existence of two largest parties which periodically replace each other in power. And, when in power there is one party, the second is leading party of opposition.

In the real model three objects are also considered: government and administrative structures influencing voters (first of all, oppositional voters) by means of administrative resources, to be gained over to governmental party; voters the party in power supporting opposition party; voters at present supporting the party in power. The model shows supporters of various parties participating in the elections and the facts of a certain number of falsification in the election day.

In cases of using constant or variable (in proportion to number of voters of opposition party) administrative resources the problem of Cauchy's nonlinear system of the differential equations is solved analytically exactly. Conditions on constant models have been found when the opposition party (coalition despite the fact the structures of administrative resources used by state and partial falsification of results in favor of the party in power, the results of elections will be the same and the next elections will be won by the leading party. The mathematical model except theoretical interest has also important practical value, as both sides (the state structures together with the party in power; opposition party) can use the results according to their purposes. The results of model provide an opportunity for the sides, according to the chosen strategy, to select parameters of action and to achieve desirable outcomes.

Introduction

Mathematical modeling and computing experiment during the last decades gained all-round recognition in a science as the new methodology which is roughly developing and widely introduced not only in natural-science and technological spheres, but also in economy, sociology, political science and other public disciplines (Samarskiy, Mikhaylov, 2006; Chilachava, Dzidziguri, 2008; Weidlich, 1991; Mikhaylov, 2006; Chilachava, Kereselidze, 2010).

In the mathematical model of political rivalry (Mikhaylov, Maslov, Yukhno, 2000; Mikhaylov, Yukhno, 2001, Mikhaylov, Petrov, 2011 describes fight of

imperious elite competing (but not surely antagonistic) political forces, for example, political branches. As is known, on that each parties has ideas of "number" of the power which they would like to possess and they also take account the number of partners in the power.

A certain interest represents creation of the mathematical model, allowing to define dynamics of voters of political subjects. It is known that in many countries including in developed, there are two-party systems. Such systems are characterized by existence of two largest parties which periodically replace each other in power. And, when in power there is one party, the second is leading opposed party. However it doesn't mean that there are only two parties in the country. Simply their influence on political processes are not insignificant. In some countries there are cases when the largest parties earlier being in a shadow, change their positions and come in power. For example, in Great Britain in the XIX century and at the beginning of the XX century two largest parties were conservative and liberal. In the XX century Liberal party in this tandem replaced labor, however the two-party system remained. The most rigid option of two-party system exists in the USA. Here only republican and democratic parties apply for the power, other parties almost don't play any role. It should be noted that during over than two hundred year's history of American Congress other parties have almost never been presented. A version of two-party system is considered as two-block system. Here the largest parties and coalitions appear as confronting forces. It causes that any party unable to achieve sufficient support of voters independently to create the government therefore parties according to the political orientation and ideological installations unite for increase in the influence. Thus such competing coalitions remain almost in invariable structure throughout quite long time. Such party system developed, for example, in the Netherlands. Such party systems in which as two main competing forces act, on the one hand, party, and, meet another – the party block also. So, in Australia agrarian and liberal parties make the constant union resisting to the Labour party.

Before the **prof. T. Chilachava** the nonlinear mathematical model which described dynamics of voters pro-governmental and oppositional parties (two selective subjects, coalitions) from elections to the subsequent elections was offered (Chilachava, Chochua, 2013; Chilachava, 2013).

In the real work the nonlinear mathematical model describing dynamics of voters of governmental and oppositional parties (two selective subjects, coalitions) is offered. In model three objects are considered:

1. The state and administrative structures influencing by means of administrative resources citizens (first of all in opposition adjusted voters) for the purpose of their attraction on the party of pro-governmental party.

2. Citizens with the selective voice, at present supporting opposition party.
  3. Citizens with the selective voice, at present supporting governmental party.
- In model that fact is considered that to elections various parts of supporters of parties, and also a certain number of falsification in the election day.

1. System of the equations and initial conditions

For dynamics description between elections of voters of governmental and oppositional parties (two selective subjects) we offer the following nonlinear mathematical model:

$$\frac{dN_1(t)}{dt} = (\alpha_1(t) - \alpha_2(t))N_1(t)N_2(t) - f(t, N_1(t)) \quad (1.1)$$

$$\frac{dN_2(t)}{dt} = (\alpha_2(t) - \alpha_1(t))N_1(t)N_2(t) + f(t, N_1(t))$$

$$N_1(0) = N_{10}, N_2(0) = N_{20}, N_{10} < N_{20}. \quad (1.2)$$

where $N_1(t)$ $N_2(t)$ – respectively number of the voters supporting oppositional and governmental parties at the moment of time t , $t \in [0, T]$, $t = 0$ the moment of time of the last elections owing to which the party won elections and became governmental ($N_{10} < N_{20}$); $t = T$ – the moment of the following, for example, parliamentary elections (as a rule $T = 4$ years or 1460 days if t will change on days); $\alpha_1(t)$ $\alpha_2(t)$ respectively factors of attraction of votes of oppositional and pro-governmental parties at the moment of time t , connected with the action program, financial and information possibilities (PR technology) of these parties; $f(t, N_1(t))$ the positive function of the arguments characterizing use of administrative resources, directed on voters of opposition party, for the purpose of their attraction on the party and power preservation that is the purpose of any authorities in power.

In model (1.1), (1.2) it is supposed that total of voters ($N_{10} + N_{20} = a$) from elections to elections doesn't change (often, in many countries, their change is insignificant

in comparison with total number of voters). Thus, we consider that in a period between elections the number of the died voters and the voters who for the first time have received a vote are equal (in many countries of 18 years) authorities in power.

In this mathematical model that fact is considered that to elections various parts of supporters of parties, and also a certain number of falsification in the election day.

Two cases are considered:

1. $\alpha_1(t) = \alpha_1 = const > 0$, $\alpha_2(t) = \alpha_2 = const > 0$, $f(t, N_1(t)) = b > 0$ - constant nature of use of administrative resources.

2. $\alpha_1(t) = \alpha_1 = const > 0$, $\alpha_2(t) = \alpha_2 = const > 0$, $f(t, N_1(t)) = \beta N_1(t)$ $\beta > 0$ - variable nature of use of administrative resources (in proportion to number of voters of opposition party).

2. Constant nature of use of administrative resources

In this case we have system of the equations

$$\begin{cases} \frac{dN_1(t)}{dt} = (\alpha_1 - \alpha_2)N_1(t)N_2(t) - b \\ \frac{dN_2(t)}{dt} = (\alpha_2 - \alpha_1)N_1(t)N_2(t) + b \end{cases} \quad (2.1)$$

Depending on ratios between constants of model, the exact solution of a problem of Cauchy's (2.1), (1.2) look like:

a). $\alpha_1 < \alpha_2$

$$N_1(t) = \frac{a}{2} + \frac{p(1 + \frac{N_0 - N_0 - 2p}{N_0 - N_0 + 2p} \cdot \exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)p))}{1 + \frac{N_0 - N_0 + 2p}{N_0 - N_0 + 2p} \cdot \exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)p)} \quad (2.2)$$

$$N_2(t) = \frac{a}{2} - \frac{p(1 + \frac{N_0 - N_0 - 2p}{N_0 - N_0 + 2p} \cdot \exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)p))}{1 + \frac{N_0 - N_0 + 2p}{N_0 - N_0 + 2p} \cdot \exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)p)}$$

$$p = \sqrt{\frac{b}{\alpha_2 - \alpha_1} + \frac{a^2}{4}} > \frac{a}{2}$$

$$\exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)pt_1) = \frac{a + 2p}{2p - a} \cdot \frac{N_{10} - N_{20} + 2p}{N_{20} - N_{10} + 2p} > 1$$

$$N_2(t_1) = a, \quad N_1(t_1) = 0 \quad (2.3)$$

$$t_1 = \frac{1}{2(\alpha_2 - \alpha_1)p} \ln \frac{a + 2p}{2p - a} \cdot \frac{N_{10} - N_{20} + 2p}{N_{20} - N_{10} + 2p}$$

If $t_1 \leq T$ then on the following elections the opposition party will have no voters supporting them (exponential aspiration to an one-party regime); if $t_1 > T$, then on the following elections opposition party will support only insignificant number of voters (close to an one-party regime)

$$N_1(T) = \frac{a}{2} + \frac{p(1 + \frac{N_{10} - N_{20} - 2p}{N_{10} - N_{20} + 2p} \cdot \exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)pT))}{1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2p}{N_{10} - N_{20} + 2p} \cdot \exp(2(\alpha_2 - \alpha_1)pT)} > 0 \quad (2.4)$$

b) $\alpha_1 = \alpha_2$

$$N_1(t) = -bt + N_{10} \quad N_2(t) = bt + N_{20} \quad (2.5)$$

It is clear, that in case of equality of factors of attraction of votes of competing parties, the number of voters of pro-governmental party grows, and oppositional falls, and, if

$$t_2 = N_{10}/b \leq T,$$

then on the following elections the opposition party will have no voters supporting them (linear aspiration to an one-party regime). If

$$t_2 = N_{10}/b > T,$$

then on the following elections opposition party will support only insignificant number of voters (close to an one-party regime).

$$N_1(T) = -bT + N_{10} > 0 \quad (2.6)$$

c). $\alpha_1 > \alpha_2$

$$D = \frac{a^2}{4} - \frac{b}{\alpha_1 - \alpha_2} \quad (2.7)$$

c.1). $D = 0$

$$N_1(t) = \frac{a}{2} + \frac{N_{10} - N_{20}}{2 + (\alpha_1 - \alpha_2)(N_{10} - N_{20})t} \quad (2.8)$$

$$N_2(t) = \frac{a}{2} + \frac{N_{20} - N_{10}}{2 + (\alpha_1 - \alpha_2)(N_{10} - N_{20})t}$$

The decision (2.8) it is considered only on a period

$$t \in [0, t_3], t_3 = \frac{4N_{10}}{a(\alpha_1 - \alpha_2)(N_{20} - N_{10})} > 0, N_1(t_3) = 0, N_2(t_3) = a, \quad (2.9)$$

Therefore, if $t_3 \leq T$, then on the following elections the opposition party will have no voters supporting them (hyperbolic aspiration to an one-party regime);

if $t_3 > T$

that on the following elections opposition party will support only insignificant number of voters (close to an one-party regime)

$$N_1(T) = \frac{a}{2} + \frac{N_{10} - N_{20}}{2 + (\alpha_1 - \alpha_2)(N_{10} - N_{20})T} > 0 \quad (2.10)$$

If to elections came accordingly k_1 and k_2 parts of the voters supporting oppositional and pro-governmental parties, with this $k_1 > k_2$

Then, if

$$k_1 > \frac{N_{20}}{N_{10}} k_2, k_3 = 0,$$

$$0 < t_4 = \frac{2[a(k_1 - k_2) - (N_{20} - N_{10})(k_1 + k_2)]}{(\alpha_1 - \alpha_2)(N_{20} - N_{10})(k_1 - k_2)a}$$

$$0 < t_5 = \frac{2}{(\alpha_1 - \alpha_2)(N_{20} - N_{10})}$$

$$T < t_4 < t_5$$

then, the opposition party will win the next elections.

c.2). $D > 0$

$$D = \frac{a^2}{4} - \frac{b}{\alpha_1 - \alpha_2} = q^2, q < a/2 \quad (2.11)$$

$$N_1(t) = \frac{a}{2} + \frac{q(1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qt))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qt)} \quad (2.12)$$

$$N_2(t) = \frac{a}{2} - \frac{q(1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qt))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qt)}$$

If the inequality is executed

$$N_{10} < N_{20} < N_{10} + 2q, \quad (2.13)$$

then, at

$$t_6 = \frac{1}{2(\alpha_1 - \alpha_2)q} \ln \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{10} + 2q - N_{20}} \quad (2.14)$$

the ratio takes place

$$N_1(t_6) = N_2(t_6)$$

then, at

$$t > t_6, N_1(t) > N_2(t) \quad (2.15)$$

Therefore, if $t_6 < T$, that the opposition party will win the following elections, a case $t_6 = T$

on the following elections both parties will collect identical quantities of votes, and at

$t_6 > T$, on the following elections at pro-governmental party all the same while will be voters more.

Let's consider a case of falsification of elections in the election day.

If to elections came respectively k_1 and k_2 the part of the voters supporting oppositional and pro-governmental parties and the electoral commission forged k_3 part of voices (invalid bulletins), received by the opposition party, then oppositional and governmental parties according to protocols received respectively the following quantities of a vote.

$$N_1(T) = \left(\frac{a}{2} + \frac{q(1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT)} \right) k_1 (1 - k_3)$$

$$N_2(T) = \left(\frac{a}{2} - \frac{q(1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT)} \right) k_2$$

$$N_1(T) > N_2(T)$$

$$\frac{1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT)}{1 - \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT)} > \frac{a(k_2 - k_1(1 - k_3))}{2q(k_1(1 - k_3) + k_2)}$$

$$\frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{-N_{20} + N_{10} + 2q} = c$$

$$2q(k_2 + (1 - k_3)) + a(k_1(1 - k_3) - k_2) > c[2q(k_2 + k_1(1 - k_3)) + a(k_2 - (1 - k_3)k_1)] \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT)$$

$$t_7 = \frac{1}{2(\alpha_1 - \alpha_2)q} \ln \frac{N_{20} - N_{10} + 2q [2q(k_2 + k_1(1 - k_3)) + a(k_2 - (1 - k_3)k_1)]}{N_{10} + 2q - N_{20} [2q(k_2 + (1 - k_3)) + a(k_1(1 - k_3) - k_2)]}$$

If takes place the following inequalities

$$\frac{N_{20} - N_{10} + 2q [2q(k_2 + k_1(1 - k_3)) + a(k_2 - (1 - k_3)k_1)]}{N_{10} + 2q - N_{20} [2q(k_2 + (1 - k_3)) + a(k_1(1 - k_3) - k_2)]} > 1$$

$$0 < t_7 < T$$

then, the opposition party will win the next elections.

If equality takes place

$$N_{20} = N_{10} + 2q, \tag{2.16}$$

that decision (2.12) will become

$$N_1(t) = N_{10}, \quad N_2(t) = N_{20}, \tag{2.17}$$

i.e. the number of voters of parties doesn't change over time and on the subsequent elections the pro-governmental party will keep the power.

At inequality performance

$$a > N_{20} > N_{10} + 2q \tag{2.18}$$

$$t_8 = \frac{1}{2(\alpha_1 - \alpha_2)q} \ln \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \frac{N_{10} + N_{20} - 2q}{N_{20} + N_{10} + 2q}$$

$$N_1(t_8) = 0, \quad N_2(t_8) = a$$

Therefore, if $t_8 \leq T$, then on the following elections the opposition party will have no voters supporting them (exponential aspiration to an one-party regime); if $t_8 > T$, that on the following elections opposition party will support only insignificant number of voters (close to an one-party regime)

$$N_1(T) = \frac{a}{2} + \frac{q(1 + \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10} + 2q}{N_{20} - N_{10} - 2q} \cdot \exp(-2(\alpha_1 - \alpha_2)qT)} > 0 \quad (2.19)$$

c.3). $D < 0$

$$D = \frac{a^2}{4} - \frac{b}{\alpha_1 - \alpha_2} = -r^2, \quad (2.20)$$

$$N_1(t) = \frac{a}{2} - \frac{r(\frac{N_{20} - N_{10}}{2r} + \tan((\alpha_1 - \alpha_2)rt))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10}}{2r} \tan((\alpha_1 - \alpha_2)rt)} \quad (2.21)$$

$$N_2(t) = \frac{a}{2} + \frac{r(\frac{N_{20} - N_{10}}{2r} + \tan((\alpha_1 - \alpha_2)rt))}{1 - \frac{N_{20} - N_{10}}{2r} \tan((\alpha_1 - \alpha_2)rt)}$$

$$t_9 = \frac{1}{(\alpha_1 - \alpha_2)r} \operatorname{arctg} \frac{4rN_{10}}{N_{20}^2 - N_{10}^2 + 4r^2}$$

$$N_1(t_9) = 0, N_2(t_9) = a$$

Therefore, if $t_9 \leq T$, then on the following elections the opposition party will

have no voters supporting them (transcendental aspiration to an one-party regime); if $t_9 > T$, that on the following elections opposition party will support only insignificant number of voters (close to an one-party regime)

$$N_1(T) = \frac{a}{2} - \frac{r \left(\frac{N_{20} - N_{10}}{2r} + \tan((\alpha_1 - \alpha_2)rT) \right)}{1 - \frac{N_{20} - N_{10}}{2r} \tan((\alpha_1 - \alpha_2)rT)} > 0 \quad (2.22)$$

3. Variable nature of use of administrative resources

In this case we have system of the equations

$$\begin{cases} \frac{dN_1(t)}{dt} = (\alpha_1 - \alpha_2)N_1(t)N_2(t) - \beta N_1(t) \\ \frac{dN_2(t)}{dt} = (\alpha_2 - \alpha_1)N_1(t)N_2(t) + \beta N_1(t) \end{cases} \quad (3.1)$$

Depending on ratios between constants of model, the exact solution of a problem of Cauchy's (3.1), (1.2) look like:

a). $\alpha_1 = \alpha_2$

$$N_1(t) = N_{10}e^{-\beta t}, \quad N_2(t) = a - N_{10}e^{-\beta t}, \quad (3.2)$$

From (3.2) it is clear that in case of equality of factors of involvement of voters of competing parties, the number of voters of pro-governmental party grows, and oppositional falls and on the following elections it will support only insignificant number of voters (exponential aspiration to an one-party regime)

$$N_1(T) = N_{10}e^{-\beta T}, \quad (3.3)$$

b). $\alpha_1 \neq \alpha_2, (\alpha_1 - \alpha_2)a = \beta, \alpha_1 > \alpha_2$

$$N_1(t) = \frac{N_{10}}{1 + (\alpha_1 - \alpha_2)N_{10}t}, \quad (3.4)$$

$$N_2(t) = \frac{N_{20} + (\alpha_1 - \alpha_2)aN_{10}t}{1 + (\alpha_1 - \alpha_2)N_{10}t}$$

From (3.4) follows that in number of voters of pro-governmental party grows, and oppositional falls and on the following elections it will support only

insignificant number of voters (hyperbolic aspiration to an one-party regime).

c). $\alpha_1 \neq \alpha_2$, $(\alpha_1 - \alpha_2)a \neq \beta$

$$N_1(t) = \frac{((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)N_{10}e^{-((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)t}}{(\alpha_2 - \alpha_1)N_{20} + \beta + (\alpha_2 - \alpha_1)N_{10}e^{-((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)t}} \quad (3.5)$$

$$N_2(t) = \frac{(\alpha_2 - \alpha_1)aN_{20} + a\beta - \beta N_{10}e^{-((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)t}}{(\alpha_2 - \alpha_1)N_{20} + \beta + (\alpha_2 - \alpha_1)N_{10}e^{-((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)t}}$$

c.1). $\alpha_1 < \alpha_2$

From (3.5) follows that in this case, the number of voters of pro-governmental party grows, and oppositional falls and on the following elections it will support only insignificant number of voters (exponential aspiration to an one-party regime)

$$N_1(T) = \frac{((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)N_{10}e^{-((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)T}}{(\alpha_2 - \alpha_1)N_{20} + \beta + (\alpha_2 - \alpha_1)N_{10}e^{-((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)T}} \quad (3.6)$$

c.2). $\alpha_1 > \alpha_2$, $0 < (\alpha_1 - \alpha_2)a < \beta$

From (3.5) follows that in this case, the number of voters of pro-governmental party grows, and oppositional falls and on the following elections it will support only insignificant number of voters (exponential aspiration to an one-party regime)

$$N_1(T) = \frac{(\beta - (\alpha_1 - \alpha_2)a)N_{10}e^{-(\beta - (\alpha_1 - \alpha_2)a)T}}{\beta - (\alpha_2 - \alpha_1)N_{20} - (\alpha_2 - \alpha_1)N_{10}e^{-(\beta - (\alpha_1 - \alpha_2)a)T}} \quad (3.7)$$

c.3). $\alpha_1 > \alpha_2$, $(\alpha_1 - \alpha_2)a > \beta$

Let's enter designation

$$g(t) \equiv (\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} - \beta + (\alpha_1 - \alpha_2)N_{10}e^{((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta)t} \quad (3.8)$$

It is easy to show that takes place

$$g'(t) > 0, \quad g(0) > 0$$

Therefore owing to a $g(t)$ function continuity

$$g(t) > 0, \quad t > 0$$

If the inequality takes place

$$(\alpha_1 - \alpha_2)a > 2\beta, \tag{3.9}$$

then inequalities are fair

$$(\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} > \beta, \quad \frac{((\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} - \beta)a}{N_{10}((\alpha_1 - \alpha_2)a - 2\beta)} > 1, \tag{3.10}$$

and also an inequality for required functions

$$N_1(t) \geq N_2(t), \quad t \geq t_{10} \tag{3.11}$$

$$t_{10} = \frac{1}{(\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta} \ln \frac{((\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} - \beta)a}{N_{10}((\alpha_1 - \alpha_2)a - 2\beta)}$$

Therefore, if $t_{10} < T$, **that the opposition party will win the following elections,** a case

$t_{10} = T$ on the following elections both parties will collect identical quantities of votes, and at $t_{10} > T$, on the following elections at pro-governmental party all the same while will be voters more.

In a case

$$\beta < (\alpha_1 - \alpha_2)a \leq 2\beta$$

$$N_1(t) < N_2(t) \quad t \geq 0.$$

and the opposition party will lose the following elections.

If to elections came respectively k_1 and k_2 the part of the voters supporting oppositional and pro-governmental parties and the electoral commission forged k_3 part of voices (invalid bulletins), received by the opposition party, then oppositional and pro-governmental parties according to protocols received respectively the following quantities of a vote.

$$N_1(T) = \frac{((\alpha_2 - \alpha_1)a + \beta)N_{10}e^{((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta)T}}{(\alpha_2 - \alpha_1)N_{20} + \beta + (\alpha_2 - \alpha_1)N_{10}e^{((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta)T}} k_1(1 - k_3) \quad (3.12)$$

$$N_2(T) = \frac{(\alpha_2 - \alpha_1)aN_{20} + a\beta - \beta N_{10}e^{((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta)T}}{(\alpha_2 - \alpha_1)N_{20} + \beta + (\alpha_2 - \alpha_1)N_{10}e^{((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta)T}} k_2$$

If the inequality takes place

$$t_{11} = \frac{1}{(\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta} \ln \frac{k_2((\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} - \beta)a}{N_{10}[k_1(1 - k_3)((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta) - k_2\beta]}$$

$$t_{11} < T$$

$$(\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} - \beta > 0, k_1(1 - k_3)((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta) - k_2\beta > 0$$

$$\frac{k_2((\alpha_1 - \alpha_2)N_{20} - \beta)a}{N_{10}[k_1(1 - k_3)((\alpha_1 - \alpha_2)a - \beta) - k_2\beta]} > 1$$

that the opposition party will win the following elections.

The mathematical model except theoretical interest has also important practical value, as both parties (the state structures in together with pro-governmental party; opposition party) can use results according to the purposes. She allows the parties, according to the chosen strategy, to select parameters of action and to achieve desirable results for them.

References:

1. Chilachava, Chochua, 2013 – Chilachava T. I., Chochua Sh. G. Two party nonlinear mathematical model of elections taking into account falsification. IV International Conference of the Georgian mathematical union. Book of abstracts, 2013, p. 162.
2. Chilachava, 2013 – Chilachava T. I. **Nonlinear mathematical model of dynamics of voters of two political subjects**. Seminar of I.Vekua Institute of Applied Mathematics, Reports, 2013, vol. 39.
3. Chilachava, Dzidziguri, 2008 – Chilachava T. I., Dzidziguri Ts. D.

- Mathematical modeling, Tbilisi, Innovation, 2008 (Georgian).
4. Mikhaylov, 2006 – Mikhaylov A. P., System Modeling. The power – Society, Moscow, Fizmatlit, 2006 (Russian).
  5. Chilachava, Kereselidze, 2010 – Chilachava T., Kereselidze N. Mathematical modeling of the information warfare. Georgian Electronic Scientific Journal: Computer Science and Telecommunications, 2010, №1 (24), p. 78 – 105 (Georgian).
  6. Mikhaylov, Maslov, Yukhno – L.F. Mikhaylov A. P., Maslov A. I., Yukhno L.F. Dynamic model of the competition between political forces. Reports of Academy of Sciences, 2000, v.37, №4, p. 469 – 473 (Russian).
  7. Mikhaylov, Yukhno, 2001 – Mikhaylov A. P., Yukhno L. F. The simplest model of establishment of balance between two branches of the power. Mathematical modeling, 2001, v.13, No. 1, p. 65-75 (Russian).
  8. Mikhaylov, Petrov – Mikhaylov A.P., Petrov A.P. Behavioural hypotheses and mathematical modeling in the humanities. Mathematical modeling, 2011, v.23, No. 6, p. 18 – 32 (Russian).
  9. Samarskiy, Mikhaylov, 2006 – Samarskiy A. A., Mikhaylov A. P. Mathematical modeling, Moscow, Fizmatlit, 2006 (Russian).
  10. Weidlich, 1991 – Weidlich W. Physics and Social Science. The Approach of Synergetics. Physics Reports, 1991, v. 204, p. 1 – 163.

თემურ ჩილაჩავა, შალვა ჭოჩუა, შორენა გელაძე

არჩევნების არაწრფივი მათემატიკური მოდელი ფალსიფიკაციის ბათვალისწინებით

რეზიუმე

პროფ. თ. ჩილაჩავას მიერ ადრე შემოთავაზებული იყო არაწრფივი მათემატიკური მოდელი, რომელიც აღწერს სახელისუფლებო და ოპოზიციური პარტიის (ორი საარჩევნო სუბიექტი, კოალიცია) ამომრჩეველთა დინამიკას არჩევნებიდან მორიგ არჩევნებამდე. მოცემულ მოდელში ასევე განიხილება სამი ობიექტი: სახელისუფლებო და ადმინისტრაციული სტრუქტურები, რომლებიც ადმინისტრაციული რესურსების მეშვეობით ზემოქმედებენ ამომრჩევლებზე (უპირველეს ყოვლისა, ოპოზიციურად განწყობილზე), რათა გადაიბირონ ისინი სახელისუფლებო პარტიის მხარეზე; ამომრჩევლები, რომლებიც მოცემულ მომენტში სახელისუფლებო პარტიის მხარდამჭერებია; ამომრჩევლები, რომლებიც მოცემულ მომენტში ოპოზიციური პარტიის მხარდამჭერებია. მოდელში გათვალისწინებულია ის ფაქტი, რომ არჩევნებზე მოდის პარტიების მხარდამჭერთა სხვადასხვა ნაწილი და ასევე განსაზღვრული რაოდენობის ფალსიფიკაცია არჩევნების დღეს. მუდმივი და ცვლადი (ოპოზიციური პარტიის ამომრჩეველთა რაოდენობის პროპორციულად) ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების შემთხვევებში კოშის ამოცანა არაწრფივი დიფერენციალურ განტოლებათა სისტემისათვის ამოხსნილია ანალიზურად ზუსტად. ნაპოვნია პირობები მოდელის კონსტანტებზე, როდესაც ოპოზიციური პარტია (კოალიცია) მიუხედავად სახელისუფლებო სტრუქტურების მიერ გამოყენებული ადმინისტრაციული რესურსებისა და არჩევნების შედეგების ნაწილობრივ ფალსიფიკაციისა სახელისუფლებო პარტიის სასარგებლოდ, მაინც მოიგებს მორიგ არჩევნებს. მათემატიკურ მოდელს თეორიული ინტერესის გარდა გააჩნია აგრეთვე დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა, რადგანაც ორივე მხარეს (სახელმწიფო სტრუქტურები სახელისუფლებო პარტიასთან ერთად; ოპოზიციური პარტია) შეუძლია გამოიყენონ შედეგები თავისი მიზნების შესაბამისად. მოდელის შედეგები აძლევენ საშუალებას მხარეებს, არჩეული სტრატეგიის შესაბამისად, შეარჩონ მოქმედების პარამეტრები და მიაღწიონ თავისთვის სასურველ შედეგებს.

ეკონომიკა
ECONOMICS

თეონა დოჭვირი

**მინიმალური სასურსათო კალათის მარკეტინგული
კვლევის შესახებ**

წარმოადგინა ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკისა და ბიზნესის ადმინისტრირების ინსტიტუტმა

I. მარკეტინგულ კვლევას დიდი მნიშვნელობა აქვს თანამედროვე ეკონომიკურ ანალიზში. კვლევის ერთ-ერთი მიმართულებაა ქვეყანაში სასურსათო პროგრამის და პროდუქციის ფასების ანალიზში მომხმარებელთა ქცევის, მათი გემოვნების, ცხოვრების დონისა და სტილის გათვალისწინება. სამომხმარებლო ფასების ცვალებადობის საზომს წარმოადგენს სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, რომელიც სამომხმარებლო კალათის ანუ საბაზრო კალათის ფასის ცვლილების საფუძველზე გამოითვლება. შევნიშნავთ, რომ არსებობს კიდევ სურსათის ფასების სხვა სახის ინდექსები.

სასურსათო პრობლემა და სურსათის ფასები ქვეყნის ეკონომიკურ, სოციალურ და პოლიტიკურ პრობლემათა რიცხვს მიეკუთვნება. ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სამომხმარებლო კალათას წარმოადგენს მინიმალური სასურსათო კალათა. ის შეიცავს ზრდასრული ადამიანის არსებობისთვის მინიმალური სასურსათო პროდუქციის ჩამონათვალს (40 დასახელება), დღიური მოხმარების ნორმებს, ცილების, ცხიმების, ნახშირწყლების შემცველობის მახასიათებლებს და აგრეთვე ენერგეტიკულ ღირებულებებს კილოკალორიებში (Saqstati, minimaluri sasursato kalata).

ჩვენი ამოცანა მდგომარეობს მინიმალური სასურსათო კალათის დღიური ნორმების მარკეტინგულ კვლევაში და ამის საფუძველზე კალათის პარამეტრების სტატისტიკურ შეფასებაში (Purtukhia, 2008).

კვლევა შედგება შემდეგი ეტაპებისგან:

ეტაპი 1. მინიმალური სასურსათო კალათის რეკომენდებული სურსათის შემადგენლობის ფასების შესახებ ჩავატარეთ მარკეტინგული კვლევა. ვაკის და საბურთალოს სუპერმარკეტებში და აგრეთვე აგრარულ ბაზარზე გამოვიკითხეთ მიმდინარე ფასები და კალათის ყოველი პროდუქტის ერთი კილოგრამის ფასად ავიღეთ საშუალო ფასები.

ეტაპი 2. პროდუქტების ფასები გადავიყვანეთ დღიური მოხმარების ნორმების ფასებში.

ეტაპი 3. გამოვთვალეთ მინიმალური სასურსათო კალათის მიმდინარე ფასი ერთ თვეში, რომელიც მიახლოებით 150 ლარის ტოლი აღმოჩნდა.

მინიმალური სასურსათო კალათის შემადგენლობის პროდუქტების მიმდინარე ფასების დადგენის შემდეგ ჩატარდა შემდეგი სახის სამუშაოები:

ეტაპი 4. კალათის 40 დასახელების პროდუქტი დავყავით ოთხ ჯგუფად – თითოეულში ათი დასახელება, შევადგინეთ ყოველი ჯგუფისთვის ანკეტა, რომელშიც რესპონდენტს ვთხოვეთ პროდუქტის არსებული დღიური ნორმის მითითებული მნიშვნელობის გასწვრივ დაენერა, მისი აზრით, სასურველი ნორმა. სულ დარიგებული იყო ორასი ანკეტა. კვლევის შედეგად ყოველი კონკრეტული პროდუქტის ნორმად აღებული იყო მომხმარებელთა მიერ დასახელებული ნორმების საშუალო მაჩვენებელი.

ეტაპი 5. ამ ეტაპზე გამოვთვალეთ ყოველი პროდუქტის დღიური ნორმის ფასი ლარებში და კალათის ფასი. მომხმარებელთა ქცევის გათვალისწინებით ნორმებთან მიმართებაში მინიმალური სასურსათო კალათის ფასი მიახლოებით 240 ლარის ტოლია თვეში.

ეტაპი 6. გამოვთვალეთ ყოველი პროდუქტის დღიური ნორმის ცილების, ცხიმებისა და ნახშირწყლების შემცველობა.

ეტაპი 7. გამოვთვალეთ ყოველი პროდუქტის დღიური ნორმის ენერგეტიკული ღირებულება კილოკალორიებში.

მომხმარებელთა მიერ შემოთავაზებული პროდუქტების დღიური ნორმები და დღიური ნორმების ფასები საქსტატის რეკომენდებული პროდუქტების რიგითი ნომრების მიხედვით შემდეგია (იხ. ცხრილი 1):

ცხრილი 1.

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ნორმა	320	90	80	30	20	20	20	50	20	30	50	20	200	30
ფასი	0,48	0,14	0,16	0,15	0,04	0,36	0,04	0,7	0,24	0,18	0,6	0,16	0,6	0,06
№	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
ნორმა	20	30	10	50	20	10	20	80	80	80	80	20	70	30
ფასი	0,12	0,24	0,1	0,5	0,5	0,1	0,07	0,16	0,16	0,16	0,04	0,1	0,14	0,03
№	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40		
ნორმა	10	20	50	20	20	200	70	10	10	40	10	5		
ფასი	0,03	0,02	0,06	0,02	0,03	0,3	0,16	0,15	0,07	0,08	0,01	0,15		

II. საქსტატის მონაცემების თანახმად, მინიმალური სასურსათო კალათის რეკომენდებული შემადგენლობა, როგორც აღვნიშნეთ, შეიცავს

ორმოცი პროდუქტის ჩამონათვალს, პროდუქტების მოხმარების დღიურ ნორმებს, პროდუქტებში შემავალ ცხოველურ და მცენარეულ ცილებს, ცხიმებს, შემდეგ ნახშირწყლებს და ენერგეტიკულ ღირებულებებს კილოკალორიებში.

საქსტატის მონაცემებისა და ჩვენ მიერ შედგენილი ცხრილი 1-ის მონაცემების მიხედვით დავადგინეთ არსებული და კვლევის შედეგად მიღებული დღიური ნორმების გათვალისწინებით მინიმალური სასურსათო კალათის მახასიათებლებისთვის პროპორციულობის კოეფიციენტები. სათანადო გამოთვლების ჩატარების შედეგად ჩვენ მიერ ჩატარებული მარკეტინგული კვლევის ძირითადი შედეგები მინიმალური სასურსათო კალათის პარამეტრების სტატისტიკური შეფასების შესახებ მოცემულია ცხრილში 2, რომელშიც ასახულია პროდუქტების დღიური მოხმარების ნორმები, ცილების, ცხიმებისა და ნახშირწყლების შემცველობა და აგრეთვე ენერგეტიკული ღირებულებები კილოკალორიებში.

ცხრილი 2.

№	პროდუქტის დასახელება	დღიური მოხმარება	ცილები, გ		ცხიმები, გ		ნახშირწყლები, გ	ენერგეტიკული ღირებულება, კკალ
1	ხორბლის პური	300		27		4	150	730
2	ხორბლის ფქვილი	90		9		1	61	293
3	სიმინდის ფქვილი და სხვა	80		6		1	53	148
4	ლობიო	30		6		0,5	16	92
5	ბრინჯი	20		1,4		0,1	20	88
6	ბურღული (მანანის, წინიბურას და სხვა)	20		2		5	12	100
7	მაკარონის ნაწარმი	20		2		0,3	14	65
8	ძროხის და სბოს ხორცი	50	8	5				82
9	ლორის ხორცი	20	2,4		6			65
10	შინაური ფრინველი	30	3		3			40
11	თევზი ნედლი, გაყინული	50	4		0,3			19
12	ძეხვეული	20	2,6		5			57
13	რძე	200	5,6		6,5		9	118

თეონა დოჭვირი

14	მანონი	30	0,7		0,8		1,1	14
15	ხაჭო	20	3		1,7		0,8	81
16	ყველი	30	6,6		7,5			94,8
17	ნადული	10	0,8		1		0,2	13
18	კვერცხი (1 ცალი)	50	11		10			134
19	ცხოველური ცხიმი (კარაქი, ერბო)	20			16			136
20	მარგარინი	10			5,4	2,4		70,7
21	ზეთი მცენარეული	20				19		178
22	თესლოვანი ხილი	80		0,5		0,5	6	31
23	კურკოვანი ხილი	80		0,6		0,3	6	30
24	სუბტროპიკული ხილი, კარალიოკი	80		0,8			5,6	25,6
25	საზამთრო, ნესვი, გოგრა	80		0,2			5	21
26	კაკალი, თხილი, მზე- სუმზირა	20		4		12	1,7	129
27	პომიდორი	70		0,6			1,9	10
28	ხახვი	30		0,5			2,9	13,4
29	ნიორი	10		0,6			2	10
30	ბადრიჯანი	20		0,2			1	4,8
31	კომბოსტო	50		0,5			1,2	7
32	ჭარხალი	20		0,1			1,1	4,8
33	სტაფილო	10		0,1			1,3	5,9
34	კარტოფილი	200		2,7		0,5	23	107
35	შაქარი	70					70	280
36	მურაბები და ჯემები	10					4,2	16,8
37	საკონდიტრო ნაწარმი	10	0,1	0,5	0,6	0,6	7	41,4
38	ღვინო სამამულო	40						
39	მარილი	10						
40	ჩაი	5						

ამრიგად, ჩატარებული მარკეტინგული კვლევის შედეგად მიმდინარე ფასებში რეკომენდებული მინიმალური სასურსათო კალათის ფასი ერთ თვეში მიახლოებით 150 ლარის ტოლია, ხოლო მომხმარებელთა სასურველი დღიური ნორმების გათვალისწინებით ფასი ერთ თვეში მიახლოებით 240 ლარის ტოლია. შეფასებულია აგრეთვე ცილების, ცხიმების, ნახშირწყლებისა და ენერგეტიკული ღირებულების დღიური ნორმები.

ლიტერატურა:

1. Minimaluri sasursato kalatis rekomendebuli shemadgenloba, Saqstati, 2014.
2. Purtukhia O. Aaghtseriti statistika, albatoba, statistikuri daskvnebis teoria. Tbilisis sakhelmtsifo universitetis gamomcemloba, Tbilisi, 2008.

Teona Dochviri

ON THE MARKETING RESEARCH OF MINIMAL PROVISIONS BASKET

*Presented by Institute of Economics and Business Administration at
Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences*

Summary

The consumer price index is calculated on the basis of the change of the price of a consumer goods basket. A change in the composition and prices of the products and services included in the basket depends in particular on the behavior of consumers, their taste, living standard, style of life and so on. In this paper by marketing research the minimal provisions basket is investigated and statistical estimates of basket's parameters are given.

პოლიტიკური მეცნიერებები
POLITICAL SCIENCES

მერი გაბელავა

რუსეთ-უკრაინის ნაციონალური უსაფრთხოების
ინტერესთა კოლიზია და მისი სამართაშორისო შედეგები

ამერიკელი პოლიტოლოგის ზ. ბუჩინსკის აზრით, უკრაინის მიერ დამოუკიდებლობის გამოცხადება გახდა ცენტრალური გეოპოლიტიკური მოვლენა და სსრკ-ს დაშლის გეოპოლიტიკური კატალიზატორი. „სუვერენიტეტის მარში“ საბჭოთა კავშირში დაიწყო ჯერ კიდევ 1988 წლის ნოემბერში ესტონეთის მიერ სუვერენიტეტისა და დამოუკიდებლობის გამოცხადებით, რომელსაც მიბაძეს ბალტისპირეთის დანარჩენმა სახელმწიფოებმა, საქართველომ და აზერბაიჯანმა. დასკვნა, რომ სსრკ-ის სეცესიის პროცესი დაიწყო 1991 წლის 24 აგვისტოს უკრაინის სსრ-ის უმაღლესი საბჭოს მიერ უკრაინის დამოუკიდებლობის გამოცხადებით ლოგიკურად უნდა მივიჩნიოთ თუ გავითვალისწინებთ, რომ უკრაინა წარმოადგენდა გაეროს წევრ, სიდიდით მეორე ევროპულ სახელმწიფოს უზარმაზარი ბირთვული არსენალით.

დასავლეთის სახელმწიფოთა ლიდერები არ აღმოჩნდნენ მზად მოვლენების ასეთი განვითარებისათვის და უარს აცხადებდნენ ეცნოთ ბალტისპირეთის ქვეყნების გარდა, სსრკ-ის დაშლის შედეგად წარმოქმნილი სუსტი და პატარა სახელმწიფოების დამოუკიდებლობა (Ukraina vo vneshnepoliticheskikh doktrinakh SSHA). თავისი პოზიცია აშშ-ის პრეზიდენტმა ჯორჯ ბუშ უფროსმა ღიად გამოხატა 1991 წლის 1 აგვისტოს, უკრაინის რადაში სიტყვით გამოსვლისას, როდესაც, ფაქტობრივად, მხარი დაუჭირა სსრკ-ის შენარჩუნებას და უკრაინელ ხალხს მოუწოდა არ აყოლოდა „სუიციდური ნაციონალიზმის ცდუნებებს“.

მსოფლიო ლიდერების პოზიცია რადიკალურად შეიცვალა 1991 წლის აგვისტოს პუტჩის შემდეგ. აშშ-მა ნათლად ჩამოაყალიბა თავისი პრიორიტეტები ახლად წარმოქმნილი სახელმწიფოების აღიარების საკითხში, რომელიც ეფუძნებოდა სამ ძირითად პრინციპს: სამხედრო და ბირთვული უსაფრთხოება, დემოკრატია და ბაზარზე ორიენტირებულ ეკონომიკა (Ukraina vo vneshnepoliticheskikh doktrinakh SSHA). აღნიშნული პრინციპებიდან გამომდინარე ქვეყნის მაშინდელმა პრეზიდენტმა ლ. კრავჩუკმა აიღო ვალდებულება უკრაინა შეერთებოდა „ბირთვული იარაღის გაუფრცვლელბობის შეთანხმებას“, ხოლო ბირთვული იარაღი გაეტანა რუსეთში 1994 წლისთვის (Mearsheimer, 1993: 51-52). ამის შემდეგ აშშ-მა და ევროპის წამყვანმა სახელმწიფოებმა მწვანე შუქი აუწოეს უკრაინის

დამოუკიდებლობის აღიარებას (Ukraina vo vneshnepoliticheskikh doktrinakh SSHA). 1991 წლის 1 დეკემბერს უკრაინაში ჩატარებული რეფერენდუმის საფუძველზე ის დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადდა. წლის დასასრულისათვის უკრაინა დე-იურედ აღიარეს „დიდი შვიდეულის“ სახელმწიფოებმა.

1992 წლის აპრილიდან დაიწყო მოლაპარაკებები უკრაინის უსაფრთხოების გარანტიების შესახებ აშშ-ს, გაერთიანებული სამეფოს, რუსეთისა და საფრანგეთის წარმომადგენელთა მონაწილეობით, რომლის მიზანი იყო უკრაინას ნებაყოფლობით ეთქვა უარი მსოფლიოში სიდიდით მესამე ბირთვულ არსენალზე (Vasylenko, On assurances without guarantees in a “Shelved document”). 1991 წლის დეკემბერ – 1992 წლის თებერვალში დსთ-ის ფარგლებში ხელი მოეწერა შეთანხმებებს, რომლებიც განსაზღვრავდა ყოფილი სსრკ-ის ბირთვულ სტატუსს და მიზნად ისახავდა, სსრკ-ის ოთხ სახელმწიფოს – რუსეთის ფედერაციას, უკრაინას, ბელორუსიასა და ყაზახეთს – შეემუშავებინა ერთობლივი პოლიტიკა ბირთვული შეიარაღების სფეროში. უკრაინა, ბელორუსია და ყაზახეთი უნდა მიერთებოდნენ „ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობის შეთანხმებას“, ხოლო რუსეთი რჩებოდა ბირთვულ სახელმწიფოდ და მათი უსაფრთხოების ერთგვარ გარანტად. ზემოთ ჩამოთვლილ ქვეყნებს ტაქტიკური ბირთვული შეიარაღება უნდა გაეტანათ რუსეთის ფედერაციაში 1992 წლის 1 ივლისისათვის. უკრაინაში განთავსებული ბირთვული იარაღის სრული ლიკვიდაცია უნდა დასრულებულიყო 1994 წლის ბოლოსათვის. ამრიგად, საერთაშორისო თანამეგობრობამ სსრკ-ის ბირთვული სახელმწიფოს სამართალმემკვიდრედ რუსეთის ფედერაცია გამოაცხადდა.

საერთაშორისო ურთიერთობების ნეორალისტური სკოლის ცნობილმა წარმომადგენელმა ჯონ მირშაიმერმა უარყოფითად შეაფასა აშშ-ის პოლიტიკა უკრაინის ბირთვული განიარაღების საკითხში. მკვლევარი თვლიდა, რომ დიდი იყო რუსეთ-უკრაინის დაპირისპირების შესაძლებლობა მათი ნაციონალური უსაფრთხოების ინტერესებიდან გამომდინარე, კერძოდ, შავ ზღვაზე ბატონობის, ყირიმზე კონტროლის შენარჩუნებისა და იმ ეკონომიკური საკითხების გამო, რომლებიც დღის წესრიგში დადგა სსრკ-ის ნგრევის შემდეგ. ჯ. მირშაიმერის აზრით, უკრაინის მიმართ რუსეთის აგრესიის შეკავების ერთადერთ საშუალებას წარმოადგენდა უკრაინის მიერ ბირთვული პოტენციალის შენარჩუნება (Mearsheimer, 1993: 53), რუსეთსა და უკრაინას შორის ომის პრევენცია უფრო მნიშვნელოვანი იყო საყოველთაო მშვიდობისა და სტაბილურობისათვის, ვიდრე ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობა (Mearsheimer, 1993: 61).

აღსანიშნავია, რომ უკრაინის პოლიტიკური ნრევებშიც არსებობდა განსხვავებული პოზიცია ქვეყნის დენუკლერიზაციის საკითხში. რადას დეპუტატების ნაწილი თვლიდა, რომ ბირთვული იარაღი წარმოადგენდა

რუსეთის შეკავების ერთადერთ საშუალებას უკრაინის სუვერენიტეტზე აგრესიის შემთხვევაში. მათი აზრით, უკრაინა არ უნდა მიერთებოდა „ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობის“ შეთანხმებას, რადგანაც ის ბირთვულ იარაღს ფლობდა როგორც საბჭოთა კავშირის მემკვიდრე სახელმწიფო. ამ მოსაზრებას მხარს უჭერდნენ უკრაინის პრემიერ-მინისტრი ლ. კუჩმა და თავდაცვის მინისტრი კ. მოროზოვი. მკვლევარი ს. პიფერი თვლის, რომ მსოფლიოს წამყვანმა სახელმწიფოებმა უკრაინა დააყენეს არჩევანის წინაშე: თუ ის შეინარჩუნებდა ბირთვული სახელმწიფოს სტატუსს, მაშინ ვერ მიიღებდა დამოუკიდებლობას (Pifer, 2011: 7). საბოლოოდ, უკრაინის ხელისუფლება იძულებული გახდა დანებებოდა საერთაშორისო თანამეგობრობის ზენოლას და დაიწყო ტაქტიკური ბირთვული იარაღის გატანა რუსეთში.

1994 წელს ეუთოს ბუდაპეშტის სამიტზე უკრაინა ბელორუსთან და ყაზახეთთან ერთად „ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობის ხელშეკრულებას“ შეუერთდა, ასევე ხელი მოეწერა „ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობის შეთანხმებასთან მიერთების გამო უკრაინის უსაფრთხოების გარანტიების მემორანდუმს“. მემორანდუმი აღიარებდა უკრაინის დამოუკიდებლობასა და სუვერენიტეტს არსებულ სახელმწიფო საზღვრებში, პატივს სცემდა მის ტერიტორიულ მთლიანობას. ხელმოწერი მხარეები იღებდნენ ვალდებულებას თავი შეეკავებინათ უკრაინის მიმართ ძალის მუქარის ან მისი გამოყენებისაგან, რომელიც მიმართული იქნებოდა უკრაინის სუვერენიტეტისა და დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ, უკრაინის მიმართ ეკონომიკური იძულებისაგან, რომელიც მიმართული იქნებოდა სუვერენიტეტისათვის დამახასიათებელი ქვეყნის უფლებების მათი ინტერესებისადმი დაქვემდებარებისკენ; თუ უკრაინა გახდებოდა აგრესიის მსხვერპლი ან ბირთვული იარაღის აგრესიის შემცველი მუქარის ობიექტი, გაერო-ს უშიშროების საბჭოს დაუყოვნებლივ უნდა გაეწია მისთვის დახმარება (Memorandum o garantiyakh).

ბუდაპეშტის მემორანდუმს ხელს აწერდნენ უკრაინის, აშშ-სა და რუსეთის პრეზიდენტები, გაერთიანებული სამეფოს პრემიერ-მინისტრი. მემორანდუმს ინდივიდუალური დადგენილებებით შეუერთდა მსოფლიოს ორი ბირთვული სახელმწიფო – ჩინეთი და საფრანგეთი. ჩინეთმა უკრაინას მისცა უსაფრთხოების ცალმხრივი გარანტია სამთავრობო დადგენილებით (დათარიღებული 4. 12. 1994), ხოლო საფრანგეთმა უკრაინის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ცალმხრივი დეკლარაციით დაადასტურა, რომელსაც თან ერთვის საფრანგეთის პრეზიდენტის წერილი (დათარიღებული 5. 12. 1994) (Vasylenko, On assurances without guarantees in a “Shelved document”).

როგორც ვხედავთ, უკრაინამ გაერო-ს უშიშროების საბჭოს ხუთივე მუდმივი წევრი ქვეყნისაგან მიიღო უსაფრთხოების გარანტიები, მაგრამ

აღსანიშნავია, რომ ბუდაპეშტის მემორანდუმის ხელმოწერ არცერთ სახელმწიფოს არ მოუხდენია მისი რატიფიცირება, არ იქნა შემუშავებული ბუდაპეშტის მემორანდუმის განხორციელების მექანიზმები, ამიტომ უკრაინის სუვერენიტეტის ხელყოფის შემთხვევაში ეს დოკუმენტი მხარეებს არაფერს ავადებულებდა. უკრაინის პოლიტიკურ წრეებში ბუდაპეშტის მემორანდუმი შეფასებულია როგორც „ფარაგინა ქალაქი“ (Popkova, Chaly, 2009).

ამრიგად, უკრაინამ, როგორც მსოფლიოში ერთ-ერთი დიდი ბირთვული არსენალის მქონე სახელმწიფომ, ნებაყოფლობით გადასცა რუსეთს ბირთვული ქობინები, ფრთოსანი რაკეტები და სხვა სახის სტრატეგიული იარაღი. ამით უკრაინის ნაციონალურ უსაფრთხოებაში შეიქმნა ვაკუუმი და ის დამოკიდებული აღმოჩნდა მეზობელი ქვეყნების საგარეო პოლიტიკურ კურსზე თუ გეოპოლიტიკურ ინტერესებზე.

რა გამოწვევების წინაშე დადგა უკრაინის ნაციონალური უსაფრთხოება დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ?

1992-1997 წლები წარმოადგენდა „გამოუცხადებელი ომის“ ეპოქას რუსეთ-უკრაინის ურთიერთობებში, როდესაც წყდებოდა ყოფილი სსრკ-ის შავი ზღვის ფლოტის, ყირიმისა და სევასტოპოლის კუთვნილების, შესაბამისად, უკრაინის ტერიტორიული მთლიანობის საკითხი. სსრკ-ის დაშლის შემდეგ შეიქმნა ახალი გეოპოლიტიკური რეალობა. კერძოდ, უკრაინის დამოუკიდებლობის გამოცხადებით რუსეთმა დაკარგა შავი ზღვის სანაპირო ზოლის მნიშვნელოვანი ნაწილი. მხარეებს შორის ვითარება განსაკუთრებით დაიძაბა ჯერ კიდევ 1992 წლის იანვარში, როდესაც რუსეთის პრეზიდენტმა ბ. ელცინმა განაცხადა, რომ შავი ზღვის ფლოტი თავისი ბაზებით, პირველ რიგში, სევასტოპოლი, წარმოადგენს რუსეთის საკუთრებას (Mruz, 2009: 53). 1993 წ. 9 ივლისს რუსეთის დუმამ ბათილად ცნო 1954 წლის აქტი ყირიმის უკრაინისათვის გადაცემის შესახებ და სევასტოპოლი რუსულ ქალაქად გამოაცხადა. რუსეთის ეს ქმედება უკრაინაში აღქმულ იქნა, როგორც უკრაინის ტერიტორიული მთლიანობის წინააღმდეგ მიმართული სამართლებრივი აქტი. წარუმატებელი აღმოჩნდა 1993 წელს მასანდრში (ყირიმი) რუსეთისა და უკრაინის პრეზიდენტების შეხვედრა ყირიმის საკითხთან დაკავშირებით (Mruz, 2009: 50).

1994-1995 წლებში ყირიმში დაიწყო სეპარატისტული მოძრაობა, რომელიც იმართებოდა კრემლიდან. მას სათავეში ედგა ყირიმის პრეზიდენტი ი. მეშკოვი, რომელმაც ღიად დაიწყო ბრძოლა ყირიმის ნახევარკუნძულის უკრაინიდან გამოყოფისათვის. ყირიმის საკითხი პირდაპირ უკავშირდება შავი ზღვის ფლოტის პრობლემას, რომლითაც სსრკ-ი ახდენდა ხმელთაშუა და შავი ზღვის აუზებში განლაგებული ნატოს სამხედრო-საზღვაო ძალების პროექციას. რუსეთის ფედერაცია შავი ზღვის ფლოტს თავის

საკუთრებად განიხილავდა, ამიტომ მისი ყოფნა სხვა ქვეყნის (უკრაინის) ტერიტორიაზე მოწყვლადს ხდიდა რუსეთის სამხედრო საზღვაო ფლოტს და ასუსტებდა მის გავლენას შავი ზღვის აუზში.

1995 წლამდე შავი ზღვის ფლოტი რუსეთისა და უკრაინის მიერ ერთობლივად იმართებოდა. ფლოტის საკითხი საბოლოოდ გადაწყდა 1997 წლის მაისში, როდესაც ხელი მოეწერა ორ ქვეყანას შორის შეთანხმების პაკეტს „უკრაინის ტერიტორიაზე რუსეთის შავი ზღვის ფლოტის დროებითი განთავსების საკითხზე“. ეს დოკუმენტი ეხებოდა ფლოტის საბოლოო გაყოფისა და რუსეთის მიერ სევასტოპოლის სამხედრო ბაზის იჯარით აღების პრინციპებს. შეთანხმება ითვალისწინებდა 20 წლიან იჯარას, რუსეთი ინარჩუნებდა ექსკლუზიურ უფლებებს სევასტოპოლის მთავარ ნავსადგურ სევასტოპოლკაიაზე, ქალაქგარეთ არსებულ იუჟნაიასა და კარანტინის ყურეებში, სიმფეროპოლის, იალტის, გვადესკოეს, კაჩასა და თეოდოსიის ტერიტორიებზე. უკრაინის საზღვაო ფლოტი და რუსეთის ფლოტის ნაწილი განთავდებოდა სტრელეცკაიას ყურეში (Smith, Harari, 2014: 20).

უკრაინისა და რუსეთის სტრატეგიული ნაციონალური ინტერესები წინააღმდეგობაში მოვიდა აზოვის ზღვის აუზშიც. XIX საუკუნიდან მოყოლებული რუსეთი აზოვის ზღვასა და ქერჩის სრუტეს განიხილავდა როგორც თავის შიდა წყლებს, მაგრამ უკრაინის დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ ეს აუზი ორი ქვეყნის – უკრაინისა და რუსეთის საზღვრებში მოექცა. აზოვის ზღვაზე უსაფრთხოებისა და სტაბილურობის უზრუნველყოფის გარეშე წარმოუდგენელია უკრაინის სახელმწიფო სუვერენიტეტის დაცვა და ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნება, რუსეთისათვის კი აზოვის აუზი განსაზღვრავს სტრატეგიულ ინტერესებსა და ნაციონალურ უსაფრთხოებას აზოვ-შავ-კასპიის ზღვების რეგიონებში.

სსრკ-ის დაშლისთანავე, 1991 წელს, უკრაინამ თავისი საზღვაო საზღვარი უკრაინის სსრ და რუსეთის სსრ შორის ადმინისტრაციულ საზღვარზე, კრასონდარის მხარესა და კ. ტუზლას შორის ხევის გასწვრივ დაადგინა, რის შედეგად ქერჩის სრუტის სანაოსნო ნაწილი უკრაინის მხარეს აღმოჩნდა. 1995-1996 წლებში რუსეთსა და უკრაინას შორის დაიწყო მოლაპარაკებები ქერჩის სრუტის საკითხის გადასაწყვეტად. რუსეთი ითხოვდა აზოვის ზღვისა და ქერჩის სრუტისთვის რუსეთისა და უკრაინის ისტორიული ზღვის სტატუსის მინიჭებას, სპეციალური ზონების ან რაიმე შეზღუდვების დაწესების აკრძალვას, რუსეთისა და უკრაინის დროშის ქვეშ მცურავი გემების თავისუფალი გადაადგილების უფლებას, მესამე ქვეყნის სამხედრო, სამეცნიერო-კვლევითი და თევზსაჭერი გემების შესვლის აკრძალვას; მესამე ქვეყნის არასამხედრო გემების გადაადგილების შეზღუდვას (Tikhonova, 2008), მაგრამ მხარეებმა

შეთანხმებას ვერ მიაღწიეს.

1999 წელს უკრაინამ, რუსეთთან შეთანხმების გარეშე, დაადგინა „უკრაინის სახელმწიფო საზღვრის დაცვის ხაზი“ (Tikhonova, 2008), რაც ხელყოფდა რუსეთის ნაციონალურ ინტერესებს. კ. ტუზლას მფლობელობის საკითხთან დაკავშირებით განსაკუთრებით დაიძაბა ვითარება 2003 წელს, როდესაც რუსეთმა თვითნებურად დაიწყო ქერჩის სრუტეში, კ. ტუზლას მიმართულებით კაშხლის მშენებლობა. ამით რუსეთი ესწრაფოდა ქერჩის სრუტესა და აზოვის ზღვაზე ერთპიროვნული კონტროლის მოპოვებას. ვითარება დროებით განმუხტა მხარეებს შორის დანაშაულები მოლაპარაკებებმა, სადაც შეთანხმდნენ აზოვის ზღვასა და ქერჩის სრუტეში თანამშრომლობის საკითხებზე, თუმცა სახელმწიფო საზღვრების დემარკაციისა და დელიმატაციის კუთხით კონსენსუსი ვერ იქნა მიღწეული.

მოლაპარაკებების 25-ე რაუნდზე, 2006 წლის ივნისში, უკრაინის დელეგაციამ დღის წესრიგში დააყენა 2003 წლის შეთანხმების გადასინჯვის საკითხი, მოითხოვა აზოვის ზღვისთვის ისტორიული ზღვის სტატუსის მოხსნა და მის მიმართ გაერო-ს კონვენციით დადგენილი საერთაშორისო საზღვაო სამართლის ნორმების ამოქმედება. ამ წინადადების განხორციელება ნიშნავდა აზოვის ზღვაზე მესამე ქვეყნის, მათ შორის, ნატო-ს გემების თავისუფალი მიმოსვლის დაშვებას და ქერჩის სრუტისათვის საერთაშორისო სრუტის სტატუსის მინიჭებას (Tikhonova, 2008). უკრაინის ასეთი პოზიცია სრულიად მიუღებელი აღმოჩნდა რუსეთის ხელისუფლებისათვის, რის გამოც რუსეთ-უკრაინის ურთიერთობები კრიზისის ახალ ფაზაში შევიდა.

რუსეთ-უკრაინას შორის დაძაბულობის კიდევ ერთ კერას ქმნიდა გაზის საკითხი, რომელმაც თავი იჩინა სსრკ-ის დაშლისთანავე. უკრაინის ეკონომიკა მთლიანად რუსეთის ენერგორესურსებზე იყო დამოკიდებული, ხოლო, თავის მხრივ, რუსეთი – უკრაინის ნავთობისა და გაზის სატრანსპორტო სისტემაზე, რომლის მეშვეობითაც ახორციელებდა ევროპაში გაზის ტრანსპორტს. მიუხედავად იმისა, რომ ჯერ კიდევ 1992 წელს მხარეებს შორის დაიდო პირველი შეთანხმება რუსეთის მიერ უკრაინისათვის გაზის მიწოდებისა და გაზის ტრანსპორტირების საკითხებზე (Metlenko, 2012), მათ შორის გაზის კრიზისი უფრო და უფრო ღრმავდებოდა და მოგვიანებით „გაზის ომში“ გადაიზარდა. კერძოდ, უკრაინამ წარმატებით გამოიყენა თავისი გეოგრაფიული მდებარეობა და 1992 წლიდან მხარი დაუჭირა „ოდესა-ბროდის“ ნავთობსადენის მშენებლობას, რომელსაც უნდა უზრუნველყო დასავლეთ ევროპაში კასპის ზღვისა და ერაყის ნავთობის ტრანსპორტირება. დასავლეთის ლიდერები კასპის რეგიონიდან გაზის მიწოდების პერსპექტივას განიხილავდნენ როგორც ევროპაზე რუსეთის ენერგოპოლიტიკის შესუსტების საშუალებას. ოდე-

სა-ბროდის ნავთობსადენი ექსპულატაციაში შევიდა 2001 წელს. 2003 წელს ბრიუსელში ხელი მოეწერა სამხრეთ დეკლარაციას „უკრაინა-პოლონეთი-ევროკავშირის“ ფორმატში, რომელსაც უნდა უზრუნველყო ევროპის მომარაგება კასპიის ნავთობით. ეს შეთანხმება ხელს უწყობდა ევროპის ენერგობაზრის დივერსიფიცირებას და ასუსტებდა რუსეთის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ გავლენას რეგიონზე. კრემლმა მოახერხა ამ საკითხის დროებით მოგვარება, აიძულა რა უკრაინის ხელისუფლება რუსეთთან გაეფორმებინა გრძელვადიანი ხელშეკრულება (2004 წ.) ოდესა-ბროდის ნავთობსადენის ექსპულატაციისა და რევერსის რეჟიმში ევროპისათვის რუსეთის ნავთობის მიწოდების შესახებ. ამ შეთანხმებამ შეაფერხა ევროპის ენერგობაზრის დივერსიფიცირება, მაგრამ 2005 წელს ექსპულატაციაში შევიდა ალტერნატიული ნავთობსადენი – ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანი. ამრიგად, აშშ-ისა და ევროპის მიერ კომპლექსურად გატარებული ღონისძიებები ეტაპობრივად ასუსტებდა რუსეთის მონოპოლიას ევროპის ენერგობაზარზე.

ყირიმში სეპარატიზმის წახალსიებით, გაზის კრიზისის გამწვავებით რუსეთი უკრაინაზე ახდენდა ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ზეწოლას, საერთაშორისო სამართლის ნორმების ფუნდამენტური პრინციპების ხელყოფით ძირს უთხრიდა უკრაინის დამოუკიდებლობასა და სუვერენიტეტს.

რუსეთის ხისტი ძალის დასაბალანსებლად უკრაინის პოლიტიკურ წრეებში ჩამოყალიბდა პროამერიკული და ევროცენტრისტული საგარეო პოლიტიკური ვექტორი. უკრაინის ხელისუფლებამ მჭიდრო თანამშრომლობა დაიწყო აშშ-თან, ნატოსა და ევროკავშირის სახელმწიფოებთან. მხოლოდ ამ სტრუქტურებთან მჭიდრო თანამშრომლობას შეეძლო შეექმნა სათანადო გარანტიები უკრაინის ნაციონალური უსაფრთხოებისათვის.

უკრაინა იყო პოსტსაბჭოთა სივრცეში პირველი ქვეყანა, რომელიც ჩაერთო ნატო-ს პროგრამაში „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“. ნატოსა და ევროკავშირთან თანამშრომლობა ხელს უწყობდა არა მარტო უკრაინის ნაციონალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფას, არამედ წარმოადგენდა ევროპის ახალი გავლენის სფეროებად დაყოფის პრევენციის საშუალებას.

ნატო-უკრაინის ურთიერთობები თვისობრივად ახალ ეტაპზე ავიდა 1997 წელს, როდესაც ხელი მოეწერა ნატო-უკრაინის ქარტიას და შეიქმნა ნატო-უკრაინის საბჭო, რომელიც ითვალისწინებდა მხარეებს შორის ეფექტიან პარტნიორობას, ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპაში სტაბილურობისა და დემოკრატიული ფასეულობების განვითარების ხელშეწყობას. 1997 წლის მაისში შეიქმნა ევროატალნტიკური პარტნიორობის საბჭო. როგორც ვხედავთ, ეს პროცესები დროში დაემთხვა

1997 წლის მაისში უკრაინისა და რუსეთს შორის „მეგობრობის, თანამშრომლობისა და პარტნიორობის“ ხელშეკრულების გაფორმებას.

ევროატლანტიკური პარტნიორობის საბჭო წარმოადგენდა ევროპის უსაფრთხოების ახალი არქიტექტურის მნიშვნელოვან ელემენტს, რომელშიც ღირსეულ ადგილს იკავებდა უკრაინის სახელმწიფო. უკრაინის სწრაფვა ალიანსთან ინტეგრაციისკენ ნათლად აისახა კანონში „ნაციონალური უსაფრთხოების შესახებ“ (19. 06. 2003), სადაც ხაზგასმით აღინიშნა, რომ უკრაინა ესწრაფვის „ევროკავშირსა და ალიანსში განწევრიანებას რუსეთის ფედერაციასთან, დსთ-ის სხვა ქვეყნებთან... კეთილმეზობლური ურთიერთობებისა და სტაბილური პარტნიორობის შენარჩუნების პირობებში“ (Ukraine i NATO, 2014). უფრო მეტიც, 2004 წ. პრეზიდენტმა ლ. კუჩმა დაამტკიცა „უკრაინის ახალი სამხედრო დოქტრინა“, რომელშიც ქვეყნის მთავარ ამოცანად მიჩნეული იყო ევროატლანტიკური ინტეგრაციის პოლიტიკის გატარება, რომლის საბოლოო მიზანი იყო უკრაინის ნატოში განწევრიანება“. სამწუხაროდ, ნატო-ს სტამბულისა (2004) და ბუდაპეშტის (2008) სამიტებზე ალიანსის წევრ სახელმწიფოებს არ აღმოაჩნდათ პოლიტიკური ნება გაეფართოებინათ უკრაინა-ნატო-სა და ნატო-საქართველოს თანამშრომლობის ფორმატი, რის შემდეგაც ორივე ქვეყანა სერიოზული გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდა. კერძოდ, უკრაინას რუსეთმა თავს მოახვია გაზის ომი ანუ ხანგრძლივი ეკონომიკური კონფლიქტი გაზის საკითხთან დაკავშირებით, რომელმაც საგრძნობლად დაასუსტა მისი ეკონომიკური პოტენციალი, ხოლო საქართველო 2008 წელს რუსეთის შეიარაღებული აგრესიის მსხვერპლი გახდა. რუსეთის ეს ქმედებები წარმოადგენდა გზავნილს საერთაშორისო საზოგადოებისათვის, რომ ახლო საზღვარგარეთი არის მისი სტრატეგიული ინტერესების სფერო და იარაღით ხელში იბრძოლებდა თავისი ინტერესების დასაცავად. რუსეთმა შეძლო შეეჩერებინა ალიანსის გაფართოება აღმოსავლეთ ევროპის მიმართულებით და შეენარჩუნებინა ლიდერის პოზიციები სამხრეთ კავკასიისა და შავი-კასპის ზღვების სანაპირო ზოლში. ასეთ პირობებში აშშ-ის ხელისუფლების მიერ წამოყენებულმა რუსეთ-აშშ ურთიერთობებში „გადატვირთვის“ პოლიტიკამ რუსეთს გზა გაუხსნა პოსტსაბჭოთა სივრცეში უფრო ხისტი და აგრესიული პოლიტიკისაკენ.

2014 წელს რუსეთის მიერ ყირიმის ანექსია წარმოადგენდა რუსეთ-უკრაინას შორის ხანგრძლივი იდეოლოგიური, პოლიტიკური და ეკონომიკური კონფლიქტის ლოგიკურ დასასრულს, რისთვისაც ხელსაყრელი პირობები შექმნეს აშშ-ისა და ევროკავშირის ქვეყნებმა დასავლეთისა და სამხრეთის მიმართულებით რუსეთის ექსპანსიონისტური პოლიტიკის წაყრუებით.

ყირიმის ანექსიით, უკრაინის აღმოსავლეთში შეიარაღებული კონ-

ფლიქტის პროვოცირებითა და თვითგამოცხადებული დონეცკისა და ლუგანსკის ოლქების მხარდაჭერით, რუსეთმა კიდევ ერთი ნაბიჯი გადადგა საერთაშორისო არენაზე თავისი როლისა და გავლენების გასაძლიერებლად. კერძოდ, კრემლმა პრაქტიკულად უზრუნველყო რუსეთის ჰეგემონობა აზოვის ზღვის აუზში, თვისებრივად შეცვალა ძალთა ბალანსი სამხრეთ კავკასიაში და გაიძლიერა პოზიციები ხმელთაშუა ზღვის რეგიონებში ახლო აღმოსავლეთის ჩათვლით.

რუსეთის მცდელობამ აღდგეს როგორც ზესახელმწიფო, მისმა ნეოიპერიალისტურმა პოლიტიკამ ჩიხში შეიყვანა რუსეთ-დასავლეთის ურთიერთობები, რითაც ამჟამინდელი საერთაშორისო ვითარება მნიშვნელოვნად მიუახლოვდა ცივის ომის პერიოდში არსებულ მდგომარეობას.

ლიტერატურა:

1. Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard*, New York: Basic Books, 1997.
2. Mearsheimer J. *The Case for a Ukrainian Nuclear Deterrent*,” *Foreign Affairs*, Vol. 72, No. 3 (Summer 1993), pp. 50-66.
3. Memorandum o garantiyakh bezoposnosti v svyazi s prisoedineniem Ukrainy k Dogovoru o nerasprostranении Yadernogo oruzhiya (<http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=CD/1285>).
4. Matsey Mruz, *Status Kryma v ukrainsko-rossiyskikh otnoshcheniyakh v XX i v nachale XXI veka. Problemy vneshney politiki i bezoposnosti: Belarus-Polsha: Istorya i perspektivi sotrudnichestva*. Minsk, 2009.
5. Metlenko E. A. *Gazoviy konflikt mezhdu Rossiey i Ukrainoy: opyt razresheniya v 1992-1999 gg.* // *Nauchnie vedomosti Belgorodckogo gosudarstvennogo universiteta*, serya: Istorya. Politologiya. Ekonomika, #19 (138), tom 24/2012
6. Popkova A., Chaly O. *Budapest Memorandum may become the first step for new foreign policy*, Den, 8 December, 2009, <http://www.day.kiev.ua/en/article/close>
7. Smith B., Harari D., *Ukraine, Crimea and Russia, Research paper (Great Britain. Parliament. House of Commons. Library);14/16Volumes 14-16 of Research paper*, 2014, March. www.parliament.uk/briefing.../RP14-16.pdf
8. Tikhonova S. *Mezhdunarodno-pravovie aspekty statusa vod Azovskogo Morya, Mezhdunarodnoe publichnoe i chastnoe pravo* 2008, N 1 (<http://www.center-bereg.ru/o4412.html>).
9. *Ukraina i NATO. Istorya metany*, 2014, <http://rian.com.ua/analytics/20141125/359971236.html>

10. Ukraina vo vneinpoliticheskikh doktrinakh SSHA (<http://litopys.org.ua/ukrxxr/a14.htm>)
11. Vasylenko V. On assurances without guarantees in a ~Shelved document”. Idealizing the Budapest Memorandum cannot and must not be a “step” in the shaping of Ukraine’s foreign policy <http://www.usubc.org/AUR/aur945.php>

Meri Gbedava

THE COLLISION OF RUSSIAN-UKRAINIAN NATIONAL SECURITY INTERESTS AND ITS INTERNATIONAL OUTCOMES

Summary

The collapse of the Soviet Union was a serious challenge for Euro-Atlantic partnership countries, therefore they were not ready to recognize the independence of small and weak states formed after the fall of Union, except the independence of Baltic nations. As a result of international partnership’s request, Russia was announced as Soviet Union’s legal successor and a “continuity state” which let it maintain leverage over post-soviet countries, including the Ukraine. Russia and the Ukraine confronted over the ownership of the Black Sea Fleet, the Crimea and Sevastopol, and influence issues in the Azov Sea.

The Ukrainian authority designed pro-American and euro-centered foreign policy in order to balance hard power of Russia and strengthen the safety of Ukraine. However, international community failed to protect Ukraine from Russian aggression.

Russia took another step forward in international arena and increased its role and influence with the Crimea annexation, provocation of armed conflict in eastern Ukraine and the support for self-proclaimed republics of Donetsk and Lugansk. In particular, eventually the Kremlin strengthened its positions in the Black Sea basin and the Azov has become its inner sea. These processes have considerably changed the balance of power in the South Caucasus and enhanced Russia's posture in the Mediterranean regions, including the Middle East.

The attempt of Russia to emerge as a super state, its neo-imperial policy made Russian-west relations face the dead end hence the current international situation is much closer to the one during the Cold war.

ისტორია HISTORY

გიორგი გოცირიძე

ქართველების როლი ებრაელი ხალხის გადარჩენის საქმეში II მსოფლიო ომის დროს (ჰოლოკოსტის ძირითადი არსი და მოტივები)

2014 წლის ივლისში შესაძლებლობა მოგვეცა, კვლევები გვეწარმოებინა ისრაელში ჰოლოკოსტის კვლევის, განათლების, დოკუმენტირებისა და ხსოვნის საერთაშორისო ცენტრში, იად ვაშემში. მის არქივში მუშაობის დროს გავეცანით მნიშვნელოვან დოკუმენტებს, შევისწავლეთ ჰოლოკოსტის (შოა) თემასთან დაკავშირებული არაერთი საკითხი, მოვიხიეთ ინფორმაცია იმ ქართველების შესახებაც, რომლებიც საკვლევ თემასთან იყვნენ დაკავშირებულნი. გავეცანით მათ პირად საქმეებს, რამაც ფასდაუდებელი დახმარება გაგვინია საკითხზე მუშაობის დროს.

ჩვენი კვლევის მიზანს შეადგენს, ვაჩვენოთ ებრაელ ხალხთა ტრაგედია ჰოლოკოსტის წლებში და ამ პროცესისადმი ქართველების დამოკიდებულება. რადგანაც პრობლემა მეტად მნიშვნელოვანია, მას რამდენიმე სტატიას მივუძღვნით. პირველ (წინამდებარე) სტატიაში შევეცადეთ, ზოგადად გვეჩვენებინა ჰოლოკოსტის ძირითადი არსი და მოტივები, ებრაელებისადმი ნაცისტური გერმანიისა და ევროპის სხვა ქვეყნების დამოკიდებულება 1933-1945 წლებში, რათა უკეთ იქნეს გაგებული იმ მცირერიცხოვან ადამიანთა გმირობა, რომლებიც მეორე მსოფლიო ომის წლებში დინების წინააღმდეგ წავიდნენ და არა მხოლოდ საკუთარი, არამედ თავიანთი ოჯახის წევრების სიცოცხლის ფასად გადაარჩინეს უთვალავი უდანაშაულო ებრაელი.

გენოციდის თემა აქტუალობას დღესაც არ კარგავს. ამისი სამწუხარო მაგალითები საქართველოსაც აქვს აფხაზეთსა და შიდა ქართლში განვითარებული მოვლენების სახით. ამიტომ ნიშანდობლივია, რომ სწორედ ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო ჟურნალში ქვეყნდება ეს შრომა და ამით საშუალება გვეძლევა, თვალი გადავავლოთ კაცობრიობის ისტორიის ერთ-ერთ ყველაზე სამარცხვინო ფურცელს და დავაფასოთ იმ ადამიანების ღვაწლი, რომლებიც მადლიერმა ებრაულმა საზოგადოებამ მსოფლიოს ხალხთა მართალი შვილების ტიტულით შეამკო.

1940-იან წლებში, II მსოფლიო ომის შუა პერიოდში, ევროპის კონტინენტის უდიდესი ნაწილი, მესამე რაიხის, ნაცისტური რეჟიმის მიერ იყო ოკუპირებული. ადოლფ ჰიტლერის მიზანი, მოკავშირეების დამარ-

ცხებისა და ტერიტორიული ექსპანსიის გარდა, იყო მსოფლიოში „ახალი სოციო-პოლიტიკური წესრიგის“ დამყარება, რომელიც დაფუძნებული იქნებოდა რასობრივ იერარქიაზე, გერმანულ-არიულ უპირატესობასა და ებრაელების მოსპობაზე. ეს „წესრიგი“, წარმოდგენილი ჰიტლერის „ჩემს ბრძოლაში“ და მის (ასევე მისი კოლეგების) უთვალავ გამოსვლაში, 1933-1939 წლებში განხორციელდა რამდენიმე ეტაპად ებრაელების წინააღმდეგ და შემდეგ, მეორე მსოფლიო ომის დროს, ტოტალური ფიზიკური განადგურების სახე მიიღო (The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, 2000-2005: 12).

ნაცისტების „ახალი წესრიგისთვის“ მიუღებელი იყო ძირითადი ადამიანური ღირებულებები, რომლებიც განსაზღვრავდა პიროვნების, ოჯახისა და საზოგადოების სტატუსს, ადგენდა კაცობრიობის უფლებას სიცოცხლეზე, აღიარებდა ადამიანთა თანასწორობას. წარმოადგენდა განათლებული, ცივილიზებული ერების საძირკველს; ამიტომ ის ცდილობდა, გაენადგურებინა ეს უფლებები. 1933 წელს დაარსებულმა ნაცისტების სახელმწიფომ ოფიციალურად გამოსცა ანტიებრაული რასისტული კანონები. 1935 წლის სექტემბერში მიღებულ იქნა ე.წ. ნიუნ-ბერგის კანონები, რომლებმაც განაცხადა, რომ „გერმანული სისხლის“ სინამდვილე არის გერმანელი ხალხის არსებობის წინაპირობა, რეიხის მოქალაქე არის მხოლოდ გერმანელი, ან მონათესავე სისხლის მატარებელი ადამიანი (იქვე).

ებრაელებს, რომლებიც საუკუნეების განმავლობაში ცხოვრობდნენ გერმანულ მიწაზე და მთლიანი მოსახლეობის ერთ პროცენტზე მეტს არ შეადგენდნენ, ჩამოართვეს გერმანიის მოქალაქეობა, საჯარო და სახელმწიფო სექტორში მომუშავეები დაითხოვეს სამსახურიდან, ამას მალევე მოჰყვა მათი განთავისუფლება გერმანული პროფესიული, სოციალური თუ კულტურული ასოციაციებიდან. სეგრეგაციისა და შევიწროების შემდგომი ეტაპი იყო ებრაელების გამოდევნა გერმანიის ეკონომიკური ცხოვრებიდან და მათი საკუთრების სისტემატიური ძარცვა, რომელსაც ნაცისტმა ლიდერებმა ებრაული აქტივების გაარიელების პროცესი უწოდეს. საგულისხმოა, რომ ებრაელების შეიწროება ცალკეული პიროვნებების თვითშემოქმედებითი ნაყოფი კი არ იყო, არამედ სახელმწიფოს მიერ მიღებული ანტიებრაული კანონების შედეგი.

ამ კანონების მსხვერპლნი იყვნენ არა მხოლოდ ის ებრაელები, რომლებიც მოცემულ მომენტში ეკუთვნოდნენ ებრაულ თემს, არამედ ისინიც, რომლებსაც კარგა ხნის წინ ჰქონდათ განყვეტილი მასთან კავშირი, მაგ., მათი შვილები და შვილიშვილები, რომელთა სამოქალაქო სტატუსსაც განსაზღვრავდა მათი წინაპრების ებრაელობის ფაქტი (The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, 2000-2005: 13).

ანტიებრაული კანონმდებლობის საფუძველზე განხორციელებული

მოქმედებების პარალელურად, ზენოლა ხორციელდებოდა ებრაელებზე მათი გერმანიიდან ემიგრაციის მიზნით. მეორე მსოფლიო ომის დაწყების წინ გერმანელებმა გაააქტიურეს ძალადობრივი ღონისძიებები. 1938 წლის ნოემბერში პოგრომზე, რომელიც მთავრობის მიერ იყო ხელშეწყობილი, მოკლეს 100 ებრაელი, სინაგოგები დაანგრიეს, ან დაწვეს, ებრაელების კუთვნილი მაღაზიები დაარბიეს, ათიათასობით ებრაელი მოათავსეს საკონცენტრაციო ბანაკში. იგივე ხდებოდა ავსტრიაში, რომელიც გერმანიის მიერ ოკუპირებულ იქნა 1938 წლის მარტში. ებრაელების მასიურ დეპორტაციას ხელმძღვანელობდა ადოლფ ეიხმანი და მისი მოკავშირეები გესტაპოდან (The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, 2000-2005: 13).

ებრაელებსა და გერმანელებს შორის რეალური ინტერესთა კონფლიქტი არ ყოფილა. პირიქით: გერმანიის ებრაელებმა სრულ ემანსიპაციას მიაღწიეს მე-19 საუკუნეში და ბევრი მათგანი მთლიანად იქნა ინტეგრირებული გერმანულ საზოგადოებაში. ენა, კულტურა, განათლება და ცხოვრების სტილი, რომელიც დომინირებდა გერმანიაში, მიღებულ იქნა ებრაელი მოქალაქეების მიერაც. ბევრმა მათგანმა შეიტანა მნიშვნელოვანი წვლილი მეცნიერებაში, ლიტერატურაში, ხელოვნებასა და განათლებაში. ზოგიერთი მათგანი ნობელის პრემიის ლაურიატიც გახდა.

გერმანიის ებრაელები აქტიურები იყვნენ ეკონომიკურ ცხოვრებაში, მრეწველობის სხვადასხვა დარგში და საბანკო სექტორში. სწორედ მათ მიერ იქნა დაარსებული დიდი სავაჭრო ცენტრები. დემოგრაფიული ცვლილებების გარიჟრაჟზე, გერმანელი ებრაელების დაჩქარებული ასიმილაციისა და მზარდი შერეული ქორწინებების შედეგად, მოსალოდნელი იყო, რომ გერმანელი ებრაელობა, როგორც განცალკევებული თემი, მთლიანად გაქრებოდა. სხვა ევროპული სახელმწიფოების, კერძოდ, აღმოსავლეთ ევროპის ებრაელების დიდი უმრავლესობა მიიჩნევდა გერმანულ სახელმწიფოს და გერმანელ ხალხს, როგორც სიმბოლოს ებრაელებისადმი გამოხატული ტოლერანტობისა.

ნაციისტური გერმანიის ანტისემიტიზმი განსხვავდებოდა ისტორიის მანძილზე ებრაელების მიმართ ჩამოყალიბებული სიძულვილისაგან, რომელსაც ჰქონდა ეკონომიკური და რელიგიური საფუძველი. მე-19 საუკუნის ბოლო დეკადებიდან ახალმა ანტისემიტიზმმა შვა ახალი ანტიებრაული მოტივები და არგუმენტები. განსაკუთრებით მას შემდეგ, როდესაც კანონმა თანაბარი უფლებები მიანიჭა მოქალაქეებს, ებრაელები გახდნენ უფრო მეტად თავდაჯერებულნი თავიანთი სოციალური, ეკონომიკური და საგანმანათლებლო პროგრესის გამო. ეს იყო ზუსტად იმ დროს, როდესაც ებრაელებმა აღუძრეს შური ბევრ ცნობილ გერმანელს. მწვავე სოციალური ცვლილებების პერიოდში ებრაელები მიიჩნეოდნენ ადამიანებად, რომელთაც პასუხისმგებლობა ეკისრათ მრავალსახოვანი

თანამედროვე საზოგადოების ჩამოყალიბებაზე. ამ პასუხისმგებლობის გამო, მათ ხან კაპიტალიზმის განვითარებაში დებდნენ ბრალს, ხან სოციალიზმის, ხანაც საერთაშორისო საიდუმლო შეთქმულების მოწყობაში. ფაქტობრივად, ებრაელები შინაგანად იყვნენ გაყოფილები ორთოდოქსებად და რეფორმატორებად, დასავლეთის შეძლებულ და აღმოსავლეთ ევროპის ღარიბ ებრაელობად, განსხვავებული პოლიტიკური და სოციალური შეხედულებების მიხედვით.

იმ დროს, როდესაც მძაფრი ეროვნული და სოციალური უთანასწორობები თუ ეკონომიკური კრიზისები ევროპის სახელმწიფოებს ბანაკებად აჯგუფებდა და საზოგადოებაში ადგილი ჰქონდა დიდ იმედგაცრუებას, ევროპის კონტინენტზე ხელსაყრელი პირობები შეიქმნა, რომ ყველა ეს უბედურება ებრაელებისთვის დაებრალეხინათ. ევროპელებისათვის ებრაელები იყვნენ განტევების ვაცები და პაიკები ძალაუფლებისათვის ბრძოლებში.

გერმანიაში რასიზმის თეორიაზე დაყრდნობით მიიჩნევდნენ, რომ ებრაელებს ჰქონდათ უცვლელი ბიოლოგიური სახის ნაკვთები, რომლებიც შეუძლებელს ხდიდა, თავიდან აერიდებინათ მწარე ხვედრი. ბიოლოგიურ-რასისტული შინაარსი, რომელიც მთლიანად ეწინააღმდეგებოდა ქრისტიანობის ფუნდამენტურ პრინციპებს, იყო ძირითადი სამოქმედო პრინციპი ნაციონალ-სოციალისტურ იდეოლოგიაში და ცენტრალური ელემენტი მათი მსოფლმხედველობისა. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს განსხვავებული შეხედულებები, აზრები იმის თაობაზე, თუ რასისტული ანტისემიტიზმი როგორ დაეხმარა ჰიტლერს ძალაუფლების დაუფლებაში, დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ ამ ანტისემიტიზმს ხელი არ შეუშლია მისთვის, მან ისარგებლა იმ კრიზისით, რომელმაც შეატორტმანა გერმანია, და ის დაინიშნა კანცლერად (*The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, 2000-2005: 15*).

ნაცისტები განიხილავდნენ ისტორიას, როგორც მუდმივ ბრძოლას რასებსა და ერებს შორის, რომელიც მსგავსი იყო ბუნების წინააღმდეგ არსებული ბრძოლისა. ნაცისტების მიხედვით, არიული რასა დაჯილდოებული იყო შემოქმედებითი უნარით ყველა სფეროში, იმ დროს, როდესაც სხვა რასები ამჯობინებდნენ მიელოთ სარგებელი არიელების კრეატიულობისაგან. ნაცისტური კრედო ებრაელებს განიხილავდა, როგორც ადამიანთა მოდემისგან შორს მყოფს.

ანტისემიტიზმი, რომელიც სხვადასხვა ხარისხით დომინირებდა ევროპულ საზოგადოებებში, დაეხმარა ნაცისტებს, შეენიღბათ რასიზმი იერარქიულ სისტემადა და შეექმნათ აზრი, რომ რასისტული ანტისემიტიზმი მიმართული იყო ანტისოციალური ელემენტების წინააღმდეგ. მსოფლიოს დიდმა დემოკრატიებმა არაფერი გააკეთეს ანტიებრაული კანონმდებლობისა და ებრაელების დევნის წინააღმდეგ, მსოფლიოს არც

ერთმა ქვეყანამ კარი არ გაუღო გერმანული რეიხისა და მისი გავლენის ქვეშ მყოფ ტერიტორიებში გამოკეტილ ებრაელებს და პალესტინის სამანდატო ტერიტორიაზე დასახლების უფლებაც კი არ მისცა (Howard, 1998: 105).

ამგვარად, მეორე მსოფლიო ომის წინარე პერიოდში, როდესაც მსოფლიოში ექსტრემისტული იდეები ვრცელდებოდა და ტოტალიტარული რეჟიმები იზრდებოდა, ხელსაყრელი ნიადაგი შეიქმნა ანტიემიტიზმის გასაფრცვლებლად. აღმოჩნდა, რომ სიბოროტე, რომელსაც განათლებულმა ქვეყნებმა, ფაქტობრივად, ხელი შეუწყვეს, გაზრდილიყო და ფესვები გაედგა, წარიმართა მთელი კაცობრიობის წინააღმდეგ.

1939 წლის 30 იანვარს ჰიტლერმა განაცხადა, რომ ევროპაში ომის ხელახალი გაჩაღების შემთხვევაში, ის არ დამთავრდებოდა ბოლშევიკების გამარჯვებით, არამედ ებრაული რასის განადგურებით. ეს აზრი ბევრჯერ იქნა გამეორებული მის საჯარო გამოსვლებში ომის დროს. ამ განცხადებამ დიდი მნიშვნელობა შეიძინა ომის გავრცელებასთან ერთად, მან სათავე დაუდო მასობრივ მკვლევლობებს და ჩამოყალიბდა ევროპელი ებრაელების განადგურების გეგმად (The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, 2000-2005: 14).

ნაცისტები ებრაელებს განიხილავდნენ თავიანთი გრანდიოზული გეგმის დამაბრკოლებელ ფაქტორად. ომის გაჩაღებამდე გერმანიის რაიხის მიერ ებრაელების გერმანიიდან ემიგრაცია განიხილებოდა ებრაული პრობლემის მოგვარებად. პოლონეთში შეჭრის შემდეგ, სადაც მილიონი ებრაელი ცხოვრობდა, გერმანელებმა კი დაიწყეს მოქმედება პოლონური ელიტის წინააღმდეგ, მაგრამ მათ ძირითად სამიზნედ კვლავ ებრაელები რჩებოდნენ. ასეთივე სურათი შეინიშნებოდა ევროპის სხვა დაპყრობილ ქვეყნებშიც. საომარმა გარემომ და ძალაუფლების ზრდამ გერმანელებს გაუმარტივა, უფრო მკაცრი ზომები მიეღოთ ებრაელების წინააღმდეგ. ომმა ყველა წინააღმდეგობა მოსპო ებრაული პრობლემის საბოლოო მოგვარების გზაზე.

მას შემდეგ, რაც ებრაელების მადაგასკარში გადასახლების იდეამ მარცხი განიცადა, ახალი სახის ანტიებრაული მოძრაობა დაიწყო. საბჭოთა კავშირზე თავდასხმით და უზარმაზარი ტერიტორიების ხელში ჩაგდებით ებრაული პრობლემის საბოლოო გადაწყვეტა დაიწყო მასიური ადგილობრივი მკვლევლობებით, რომელიც მოგვიანებით ჩამოყალიბდა ევროპელი ებრაელების სიკვდილის ბანაკებში განადგურების საყოველთაო გეგმად (Howard, 1998: 114) მხოლოდ ფიზიკურად ძლიერი ებრაელების მცირე პროცენტი იგზავნებოდა შრომის ბანაკებში სამუშაო ძალად ესესელების კონტროლის ქვეშ, მაგრამ დროებით: გარკვეული პერიოდის შემდეგ ისინიც ნადგურდებოდნენ (Howard, 1998: 114).

მიუხედავად ვერმახტის სამხედრო შეიარაღების ავტორიტეტებისა

და მრენველების გაფრთხილებისა და პროტესტისა, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ ებრაელ მუშებს არ ჰყავდათ პროფესიონალი შემცველები, ებრაელების განადგურების პროცესი გრძელდებოდა, რაც ასუსტებდა გერმანიის საომარ ძალისხმევას. ნაცისტები ბელადების განცხადებების მიხედვით, ებრაელების განადგურება იყო ომის ერთ-ერთი მიზანი. ჰიტლერის ბრძანებით ევროპის ოკუპირებული ქვეყნებიდან 1942 წლიდან დაიწყო ებრაელების მასობრივი დეპორტაცია გერმანიაში, შემდეგ კი სიკვდილის ბანაკებში (Howard, 1998: 114). მილიონობით ადამიანი სქესის, განათლების, პოლიტიკური შეხედულებებისა და მდგომარეობის მიუხედავად, მოზრდილები, მოხუცები და ახალგაზრდები გამოკეტეს 40000 გეტოში, სადაც იტანჯებოდნენ შიმშილისა და ეპიდემიებისაგან ფიზიკურ განადგურებამდე. აქ მათ ან ხვრეტდნენ, ან გაზის კამერებში აგზავნიდნენ. ებრაელების გენოციდი არ შეწყვეტილა მეორე მსოფლიო ომის ბოლო თვეებამდე. ჰოლოკოსტის მსხვერპლი 1933-1945 წლებში 6 მლნ. ებრაელი აღმოჩნდა, მათ შორის, მილიონნახევარი ბავშვი (Ponting, 9).

რომ მიმოვიხილოთ ევროპის მოსახლეობის დამოკიდებულება ჰოლოკოსტის წლებში ებრაელებისადმი, აქ, ფაქტობრივად, ერთგვაროვანი სურათია. ომისდროინდელმა სიძნელეებმა და ტანჯვამ, სასტიკმა ოკუპაციამ, რომელსაც ევროპის ხალხები განიცდიდნენ უარყოფითად იმოქმედეს მათ მორალურ სახეზე, დაამძიმეს მათი გულები და ინდიფერენტულნი გახადეს ებრაელების ბედისადმი. მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი თანამშრომლობდა ნაცისტებთან ებრაელების წინააღმდეგ, ნადირობდნენ მათზე და სიკვდილის ბანაკებში აგზავნიდნენ. თვით ანტინაცისტური არალეგალური ორგანიზაციები ოკუპირებულ ქვეყნებში ან უგულვებელყოფდნენ ებრაელების მძიმე ბედს ან ძალიან მცირეს აკეთებდნენ მათი ტანჯვის შესამცირებლად.

ამ მძიმე ვითარებაში არსებობდნენ ადამიანები, რომლებიც საკუთარი სიცოცხლის ფასად იბრძოდნენ ებრაელთა გადასარჩენად და ამით მნიშვნელოვანი წვლილი შეჰქონდათ კაცობრიობისათვის სახის შენარჩუნების საქმეში. მათი ღვაწლი სათანადოდ დაფასდა. ნაწილის სახელები ისტორიას შემორჩა, მაგრამ, სამწუხაროდ, უფრო დიდი ნაწილი უსახელო გმირად დარჩა. დროის მსვლელობასთან ერთად რთულდება იმ ადამიანთა წარმოჩენა, რომლებმაც გადაარჩინეს ებრაელები ყოველგვარი მატერიალური დაინტერესების გარეშე, მოქმედებდნენ დიდი სიმამაცით მძიმე პირობებში და საფრთხის ქვეშ აყენებდნენ საკუთარ და თავიანთი ოჯახების უსაფრთხოებას. დასაფასებელია იმ ადამიანების ღვაწლი, რომლებიც მეორე მსოფლიო ომის შავბნელ დღეებში დინების წინააღმდეგ მიცურავდნენ(3).

დღეისათვის დაახლოებით 24000-ზე მეტი ასეთი ადამიანია მოძიებული, რომელთა შესახებ გადაწყვეტილებაც 35 კაცისაგან შემდგარმა

საზოგადოებრივმა კომისიამ მიიღო. ეს კომისია 60-იანი წლების დასაწყისიდან ფუნქციონირებს და ებრალების გადამრჩენ არაებრაელებს ანიჭებს მსოფლიოს ხალხთა მართალი შვილების ტიტულს. კომიტეტის წევრები საზოგადოებრივ საწყისებზე მოქმედებენ, არიან საზოგადო მოღვაწეები, იურისტები და ისტორიკოსები, რომელთა უმრავლესობა ჰოლოკოსტს გადარჩენილია.

კომიტეტს ხელმძღვანელობს პენსიაზე გასული უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე. კომიტეტში 3 ქვეკომიტეტი ფუნქციონირებს, რომელთაც ხელმძღვანელობენ ისტორიკოსები, ან შესაბამისი განათლების მქონე ადამიანები.

მსოფლიოს ხალხთა მართალი შვილების ნოდების კანდიდატი კომპლექსურ, მრავალსაფეხურიან პროცესს გადის. ჰოლოკოსტის შესწავლის საერთაშორისო სკოლის, იად ვაშემის (რომელიც ისრაელის პარლამენტის მიერ 1953 წელს არის დაფუძნებული) მსოფლიოს ხალხთა მართალი შვილების დეპარტამენტში მიღებული რეკომენდაციებისა და თავდაპირველი ინფორმაციის შეკრების შემდეგ იხსნება კანდიდატის პირადი საქმე. კომიტეტის წევრი, რომელიც ექსპერტად ინიშნება, ეცნობა მასალებს და იღებს ჩვენებას გადარჩენილის//გადარჩენილებისგან, ასევე მოიძიებს ნოტარიალურად დამოწმებულ ოფიციალურ ინფორმაციებს საზღვარგარეთიდან, ან ისრაელის სახელმწიფოს წარმომადგენლისაგან (Yad Vashem, Documents Archive, 8958943–0600, 00004).

როდესაც ექსპერტი გადანყვეტს, რომ პირადი საქმე შეიცავს სერიოზულ ჩვენებებს, ის გადაეცემა ერთ-ერთ ქვეკომიტეტს განსახილველად, რომელიც უზრუნველყოფს ზემოაღნიშნული ტიტულის მინიჭების შესახებ გადანყვეტილების მიღებას წლების განმავლობაში ჩამოყალიბებული კრიტერიუმებისა და ოფიციალური განმარტებების საფუძველზე. იად ვაშემის დირექტორატს არანაირი გავლენა არა აქვს კომიტეტის წევრთა მიერ გადანყვეტილების მიღების პროცესზე, რომელიც მიიღება უბრალო უმრავლესობით.

ძიების პროცესი ხანგრძლივი და შრომატევადი იყო. ის გამორიცხავდა შემთხვევითი ადამიანებისათვის ამ ტიტულის მინიჭებას. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია აღვწეროთ ანკეტის საქმის წარმოების პროცესი, რომელსაც ჩვენ იად ვაშემის არქივში გავეცანით.

ავსებდნენ ორი სახის ანკეტას: გადამრჩენელისას და გადარჩენილისას. გადამრჩენელის ანკეტა შეიცავს ისეთ კითხვებს, როგორიცაა:

- გადამრჩენელის პერსონალური მონაცემები;
- გვარი, სახელი, მამის სახელი;
- დაბადების წელი;
- საცხოვრებელი ადგილი;

- საქმიანობა მეორე მსოფლიო ომის დროს;
- ოჯახური შემადგენლობა ომის დროს;
- ეროვნება;
- გადარჩენის გარემოებები;
- იცნობდა თუ არა მისი ოჯახი გადარჩენილებს ომამდე და, თუ იცნობდა, რა სიტუაციაში გაიცნეს ერთმანეთი;
- რა მოტივი ამოძრავებდა, რისკავდა თუ არა ის;
- იცოდნენ თუ არა მეზობლებმა, ან ნაცნობებმა, რომ მისი ოჯახი ეხმარებოდა ებრაელებს, როგორი იყო მათი დამოკიდებულება;
- ინარჩუნებდა თუ არა კავშირს ომის შემდეგ. დადებითი პასუხის შემთხვევაში მას უნდა შეეტყობინებინა მათი მისამართი, წინააღმდეგ შემთხვევაში კი უნდა აეხსნა, რა მიზეზით შეწყვიტეს კავშირი;
- ჰქონდა თუ არა ერთობლივი ფოტოსურათი გადარჩენილებთან, ასევე პუბლიკაციები გადარჩენის შესახებ.

იცოდა თუ არა გადარჩენის სხვა ფაქტების შესახებ. თუ იცოდა, უნდა შეეტყობინებინა გადამრჩენელებისა და გადარჩენილების მისამართები (Yad Vashem, Documents Archive, 8958943-0600, 00002).

არანაკლებ საინტერესო ინფორმაციას შეიცავდა გადარჩენილის ან-კეტაც, რომელშიც, გარდა პერსონალური მონაცემებისა გადამრჩენელისა და გადარჩენილის შესახებ, დეტალურად იყო მოსათხრობი გადარჩენის გარემოებები. საჭირო იყო:

- გადარჩენილების სახელებისა და წლოვანების მითითება;
- როდის და რა პირობებში მიმართა გადარჩენილმა გადამრჩენელის ოჯახს;
- რა სახის დახმარება იქნა აღმოჩენილი და რა პირობებში;
- რა გარემოებებში გაიცნეს გადამრჩენები;
- რა პერიოდის განმავლობაში გრძელდებოდა დახმარების პროცესი. თუ გადარჩენილი იმალებოდა, მას უნდა აღენერა თავშესაფარი და ის პირობები, რომელშიც იმყოფებოდა;
- ადგილი ჰქონდა თუ არა ფულის ფაქტორს და რა სახის იყო ეს;
- გადარჩენილის აზრით, რა მოტივით სარგებლობდა გადამრჩენელი, რისკავდა თუ არა ის და რა სახის რისკთან იყო დაკავშირებული გადარჩენა. გადარჩენილს უნდა აღენერა გადამრჩენელის ოჯახის წევრებისა და მეზობლების მისდამი დამოკიდებულება, ურთიერთობა გადამრჩენელთან ომის დროს და მის შემდეგ;
- მასთან ერთად იყვნენ თუ არა სხვა ებრაელებიც გადარჩენილები, მათი გვარები და მისამართები.

ჰქონდათ თუ არა ერთობლივი ფოტოსურათი გადაღებული, ან რაიმე პუბლიკაცია გადარჩენის შესახებ და სხვა (Yad Vashem, Documents Ar-

chive, 8958943–0600, 00003).

ასე რომ, დეტალური ინფორმაცია გროვდებოდა გადარჩენის ფაქტისა და მასში მონაწილე ადამიანების შესახებ და მხოლოდ ამის შემდეგ მიიღებოდა შესაბამისი გადაწყვეტილება. ამდენად, მსოფლიოს ხალხთა მართალი შვილების ტიტულის მინიჭება ზერელედ არ ხდებოდა და ამ ტიტულის მფლობელი ადამიანი რეალური გმირი იყო.

როგორც დავინახეთ, ებრაელების წინააღმდეგ განხორციელებულ ქმედებებს ღრმა საფუძველი ჰქონდა. საუკუნეების განმავლობაში ევროპაში გროვდებოდა ამ ერისადმი სიძულვილი, რომელმაც გამანადგურებელი მასშტაბები შეიძინა გერმანიის სახელმწიფოს სათავეში ნაცისტების მოსვლის შემდეგ. მათ მიერ შექმნილი ანტისემიტიზმი სრულიად ახალი მოვლენა იყო კაცობრიობის ისტორიაში, რასაც 6 მლნ. ადამიანის სიცოცხლე შეენირა. იმ მცირერიცხოვან ადამიანთა გმირობის წარმოჩენა, რომლებმაც სრულიად სხვა – მათთვის საბედისწერო – გზა აირჩიეს ებრაელებთან დამოკიდებულების საკითხში, დღევანდელი გონიერი და განათლებული საზოგადოების ვალია. ასეთ ადამიანთა რიცხვი 24000-ს აჭარბებს. მათ შორის ქართველებიც არიან. ჩვენ შევეცადეთ დაგვეზუსტებინა მათი რიცხვი, რაშიც ფასდაუდებელი დახმარება იად ვაშემის საარქივო მასალებმა გაგვინიეს. ამ კვლევის მეორე ნაწილში სწორედ ამის შესახებ გვექნება საუბარი.

ლიტერატურა და წყაროები:

1. Howard, 1998 – Michael Howard, Wm. Roger Louis, The Oxford History of the Twentieth Century, oxford university press, 1998.
2. Ponting – Clive Ponting, The Twentieth Century, a World History, AJohn Macrae Book, Henry Holt and Company/ New York.
3. The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, 2000-2005 – The Encyclopedia of the Righteous Among the Nations, Rescuers of Jews during the Holocaust, supplementary volumes, 2000-2005, vol.I, Yad Vashem.
4. Yad Vashem, Documents Archive, M.31, Righteous Among the Nations, M.31.2, 3027,1995,6, file from the collection of the righteous Among the Nations Department ...
5. Yad Vashem, Documents Archive, 8958943–0600, 00002.
6. Yad Vashem, Documents Archive, 8958943–0600, 00003.
7. Yad Vashem, Documents Archive, 8958943–0600, 00004.

Giorgi Gotsiridze

THE GEORGIANS' ROLE IN THE SAVING OF THE JEWISH
PEOPLE DURING WORLD WAR II
(The Holocaust Essence and Motives)

Summary

The paper aims to show Jewish people tragedy in the Holocaust period the Georgians' attitude to this process. The given problem is very important. The attempt has been made to present the main essence and motives of the Holocaust and the attitude of Nazi Germany and other European countries to existing problems in 1933-1945 years. As is known the Holocaust was a time of overwhelming terror and enduring grief. The heroism of the people which during World War II was priceless who at very great personal risk saved a lot of innocent Jewish families lives.

The subject of genocide is still actual today. The ethnic cleansing of Georgians in Abkhazia and Shida Kartli caused mass expulsion of thousands of people during the conflict. It is necessary to look back at the shameful pages of history of mankind and respect the people's heroic deeds and contribution have been adorned with the honorary title "Righteous among the Nations" by grateful Jewish organizations.

რელიგიათმცოდნეობა
RELIGION STUDIES

ქეთევან პავლიაშვილი

კერძოპროექტული წინადადებები რელიგიათმცოდნეობის
სწავლებაზე თანამედროვე საქართველოს
სასკოლო ქსელში

ათეისტური იდეოლოგიის ბატონობის ათწლეულებმა საბჭოეთის ხალხებში რელიგიათმცოდნეობის სწავლება-კვლევებისადმი ცალსახად ნეგატიური დამოკიდებულება დანერგა. ამ მხრივ, არც საქართველოს საზოგადოება იყო გამონაკლისი, რომელიც რელიგიის ისტორიის ცოდნაზე სრულ ვაკუუმს განიცდიდა. რელიგიის ისტორიის გაცნობის ერთდერთი საშუალება იყო საქართველოს ისტორიაში მოცემული რელიგიის ისტორიის ფაქტები და მოვლენები. ამ ისტორიაში უდიდესი ადგილი უკავია საქართველოს მრავალეთნოსურ-მრავალკონფესიური მოსახლეობის თანაცხოვრების ამსახველ თხრობას; მაგრამ, ამ ისტორიის გაცნობა-სწავლა ერთობ ზედაპირულ წარმოდგენას იძლეოდა. თუ ყოველივეს იმასაც დაუმატებთ, რომ რელიგიის ისტორია ათეისტური იდეოლოგიის გათვალისწინებით ისწავლებოდა, გასაგები უნდა იყოს რელიგიათმცოდნეობის დარგის არსებობა-განვითარების პერსპექტივები საბჭოური იდეოლოგიის არსებობის პირობებში (Papuashvili, 2004: 215-231).

პოსტ-საბჭოთა ეპოქამ საქართველოს საზოგადოებას საშუალება მისცა ობიექტურად გაეაზრებინა და შეესწავლა რელიგიის ისტორია და შესაბამისად, განევიტარებინა მანამდე აკრძალული ეს სამეცნიერო დისციპლინა, მაგრამ სამწუხაროდ, საზოგადოება ამ ტენდენციას არაერთგვაროვნად და არასათანადოდ მომზადებული შეხვდა. აღნიშნულის შედეგად, საზოგადოებაში ჩამოყალიბდა ურთიერთსაწინააღმდეგო შეხედულებები რელიგიის ისტორიის სწავლებაზე საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ამ მხრივ, განსაკუთრებული სიმწვავეთ დადგა საკითხი რელიგიის ისტორიის სწავლებაზე სხვადასხვა ტიპის სასკოლო უჯრედებში (Mebagishvili, 2005: 20).

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, თანამედროვე საქართველოში მიმდინარეობს სისტემატიური მსჯელობები სკოლებში რელიგიის ისტორიის სწავლების ირგვლივ; გამოითქმის უამრავი შეხედულება, მოსაზრებები, ისახება წინადადებები და ა.შ. ამ მხრივ, დღესდღეობით, საქართველოს საზოგადოება სამ ნაწილად არის გაყოფილი: 1) რელიგიის ისტორიის სწავლების მომხრენი; 2) მოწინააღმდეგენი; 3) ნეიტრალ-

ურნნი, ანუ ისეთნი, რომელთაც შეხედულება არ გააჩნიათ საგნის სწავ-
ლება-არსწავლების ირგვლივ.

თავის მხრივ, მომხრენი სამ ნაწილად იყოფიან: ა) განსაკუთრებული არგუმენტების მქონენი, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ რელიგიის ისტორი-
ის ზოგადი კურსი უცილობლივ უნდა ისწავლებოდეს სკოლებში, სადაც განსაკუთრებული აქცენტი იქნება გაკეთებული ქართულ ტრადიციულ რელიგიაზე – მართლმადიდებლურ ქრისტიანობაზე. ამავდროულად, ისინი რელიგიის ისტორიას სავალდებულო საგნად მოიაზრებენ, რადგან მისი ეს სტატუსი ხელს შეუწყობს სხვა კონფესიის მიმდევარ მოსწავლეს მიიღოს ცოდნა ქართულ ტრადიციულ რელიგიაზე; ბ) რელიგიის სწავ-
ლების მომხრეთა მეორე ნაწილი მიიჩნევს, რომ რელიგიის საგანს უნდა ჰქონდეს მეცნიერული და კულტურული ხასიათი. მან უნდა აღზარდოს ყველა რელიგიის მიმართ ტოლერანტულად განწყობილი თაობები; რომ სწავლება უნდა იყოს მეცნიერულ-თეოლოგიური და ისწავლებოდეს მხოლოდ მაღალ კლასებში, სადაც მოსწავლეებს მიღებული აქვთ სათანადო ცოდნა და გამომუშავებული უნარ-ჩვევები რელიგიური პრობლე-
მების ჯანსაღად გააზრებისათვის; გ) მომხრეთა მესამე ნაწილისათვის მიუღებელია რელიგიის ისტორიის ცალკე საგნად სწავლება, რადგან ის სამოქალაქო ისტორიის ნაწილად გაიზარება, თუმცა ისინიც ამ დარგის ცოდნის აუცილებლობას ემხრობიან (Mebagishvili, 2005: 14-15).

თანამედროვე საქართველოში, რელიგიის ისტორიის სწავლების აუცილებლობას პრობლემებს უქმნის რადიკალ მოწინააღმდეგეთა ფრთა. ამ ნაწილის აზრით, რელიგიის საგნის სწავლება სკოლებში დაარღვევს დემოკრატიული და სეკულარული სახელმწიფოს პრინციპებს; წარმოშობს რელიგიურ დაპირისპირებებს სკოლებში; შექმნის საშიშროებას არაკვალიფიცირებული კადრის მოზიდვისას, შეასრულებს პროვოკატორის როლს ვითარების დაძაბვაში და ა. შ.

ნიშანდობლივია, რომ სწორედ რელიგიის სწავლებას ძალუძს დემოკრატიული სახელმწიფოს განთავისუფლება „იდეოლოგიზირებისაგან“, რომლის დროსაც მხარდაჭერილია ერთი მსოფლმხედველობა და იკრძალება სხვა რელიგია (Janashia, 1999: 9-10).

ზემოაღნიშნულმა აზრთა სხვადასხვაობამ, თავისთავად განათლების სისტემაში მოითხოვა წამოჭრა და გადაჭრა ისეთი მწვავე პრობლემებისა, როგორცაა: საჭიროა, თუ არა რელიგიის ისტორიის სწავლება სკოლებში? როგორი ტიპის სკოლაში უნდა ისწავლებოდეს ეს დისციპლინა? რა მეთოდით უნდა ისწავლებოდეს ის? ვინ უნდა ასწავლოს საგანი? და ა.შ. (Pavliashvili, 2008: 14).

შევეცადოთ ამ კითხვებს ვუპასუხოთ შემოთავაზებული მოსაზრებე-
ბით:

თანამედროვე სკოლის დანიშნულებაა აღზარდოს განათლებული,

კულტურული, ქსენოფობიური განწყობისაგან თავისუფალი მოქალაქე სრულფასოვანი განათლებით. ამგვარი ფუნქციის მატარებელი სკოლისათვის აუცილებელია მსოფლიო რელიგიების წარმოშობა-განვითარების ისტორიის სწავლება. რადგან წარსულში, აწმყოსა და მომავალშიც რელიგიას მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს საზოგადოების ცხოვრებაზე, ამიტომ არაეფექტურად მივიჩნევთ რელიგიის სწავლების ჩანაცვლებას ისეთი სხვა საგნებით, როგორცაა: ჰუმანიზმი, სეკულარული ეთიკა, სამოქალაქო განათლება და სხვ., ან დამაკმაყოფილებლად მივიჩნიოთ რელიგიის სწავლება სხვა საგნებში ინტეგრირებული სახით.

რელიგიის ისტორიის სწავლება აუცილებელია საზოგადოებრივი ცხოვრების დაკვირვება-შესწავლისათვის; ადამიანის უფლებების, რელიგიური თავისუფლების დაცვის თვალსაზრისით, რათა არ იყოს იმ მოსწავლეთა სურვილი უგულვებელყოფილი, რომლებიც ამგვარ ცოდნის მიღებას საჭიროდ მიიჩნევენ. ამავდროულად, არ უნდა დაირღვეს ათეისტი მოსწავლეებისა და მათი ოჯახების უფლებებიც. აქ, გამოსავალი იმაში მდგომარეობს, რომ დასაშვებია ამ საგანს ჰქონდეს არჩევითი სტატუსი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპის რიგ ქვეყანაში რელიგიის ისტორიის შესწავლა სავალდებულოდ არის გამოცხადებული თვით ათეისტი ბავშვებისთვისაც, მაგალითად, შვედეთში (Buern, 2007: 33).

საზოგადოებაში პრობლემატურ საკითხად არის მიჩნეული, თუ როგორი ტიპის სკოლებში შეიძლება ისწავლებოდეს რელიგიის ისტორია? საგნის სწავლების მონინალმდეგეები მიიჩნევენ, რომ რელიგია ადამიანის ცხოვრების კერძო სფეროა და, ამიტომ ის უნდა ისწავლებოდეს ოჯახში და დენომინაციურ სასწავლებელში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ აქ იგულისხმება არა რელიგიური აღზრდა, არამედ რელიგიაზე განათლების, ინფორმაციის მიღება. მივიჩნევთ, რომ რელიგიის ისტორია უნდა ისწავლებოდეს ყველა ტიპის სკოლაში (საჯარო, კერძო, სასულიერო), მაგრამ განსხვავებული მეთოდოლოგიით. დომინაციურ და კერძო სკოლებში დასაშვებია ისწავლებოდეს საკუთარი კონფესიის ისტორია და დოქტრინა, ანუ რელიგიის საგანს ჰქონდეს აპოლოგეტიკური ხასიათი; საჯარო სკოლა კი სახელმწიფო დაწესებულებაა, სადაც სათანადო ყურადღება უნდა დაეთმოს ყველა რელიგიას და არ უნდა ისწავლებოდეს მხოლოდ ერთი რელიგია; ანუ რელიგიის სწავლება დასაშვებია ყველა ტიპის სკოლაში მხოლოდ შესაბამისი ნორმების დაცვით (Mezhdunarodnie..., 1999: 8).

საქართველოს რესპუბლიკის კანონი ზოგად განათლებაზე (2005 წ. 5 აპრილი) მოსწავლეს ანიჭებს სრულ თავისუფლებას რელიგიური განათლების მიღებაში. კანონი უზრუნველყოფს საჯარო სკოლებს რელიგიათა ისტორიის არადენომინაციური სწავლების უფლებით. კანონის 18.4 მუხლი იუნყება, რომ მოსწავლეს უფლება ეძლევა კონკრეტული რე-

ლიგიის ისტორიის შესწავლისა სასკოლო დროისგან თავისუფალ დროს, ან ჩაატაროს რელიგიური რიტუალი, თუ ის ემსახურება რელიგიური განათლების მიღებას; მოიწვიონ სასულიერო პირი მისთვის საინტერესო საკითხზე სასაუბროდ და ა.შ. ასეთი უფლება-მოვალეობებისაგან განათლების კანონი სრულად ათავისუფლებს კერძო ხასიათის სკოლებს. ამ უკანასკნელს თავად აქვს უფლება გადაწყვიტოს რა დოზით, ფორმით, ან მიმართულებით შესთავაზოს თავის მოსწავლეებს რელიგიური აღზრდა-განათლება (Dimitriev, 1999: 208; Kosik, 1997: 64-68).

იგივე კანონის 13.2 მუხლით აკრძალულია სახელმწიფო სკოლებში კონკრეტული რელიგიის პროპაგანდა, მისი წარმოჩენა ერთადერთ ქრისტიანულ რელიგიად, გაკვეთილის მსვლელობისას ლოცვების წარმოთქმა, რელიგიური სიმბოლოების: ჯვარ-ხატების გამოფენა და სხვ. გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მათ სასწავლო ფუნქცია ეკისრებათ (Janashia, 1999: 6-8). საქართველოს საზოგადოებაში პრობლემატურ საკითხად დადგა თუ ვის მიერ და რა სახელმძღვანელოებით უნდა ისწავლებოდეს სკოლებში რელიგიის ისტორიის საგანი. ამ მიმართულებით, აუცილებელ საკითხად დადგა კვალიფიციური კადრის პრობლემა. განათლების ექსპერტთა უმრავლესობას მიაჩნია, რომ საგნის პედაგოგებად უნდა გამოირიცხონ სასულიერო პირები, რამეთუ ისინი საზოგადოების ერთ ნაწილში გაღიზიანებას იწვევენ. მათ იდეალურ ვარიანტად მიაჩნიათ თეოლოგიური და რელიგიათმცოდნეობითი განათლების მქონე პირი, რომელიც აღჭურვილი იქნება დარგის შესაბამისი სწავლების მეთოდოლოგიური ცოდნით. ამ შემთხვევაში, მოსალოდნელი პრობლემების თავიდან აცილების მიზნით, გამოსავლად მოვიზრებთ სათანადო კვალიფიკაციის გადასამზადებელი ცენტრების ფორმირებას, სადაც განხორციელდება ჰუმანიტარული მიმართულების ყველა პედაგოგის მომზადება რელიგიათმცოდნეობის დარგში, ხოლო მათ, ვისაც საერთოდ არ გააჩნია პედაგოგიური გამოცდილება რელიგიათმცოდნეობაში, მოსამზადებელმა კურსებმა ორივე სფეროში (რელიგიათმცოდნეობაში და პედაგოგიაში) მისცენ სასურველ პიროვნებას შესაბამისი ცოდნა. ამასთან, რელიგიის სწავლების საკითხმა წინ წამოსწია მასწავლებლის პრობლემაც. ამ შემთხვევაში, დაუშვებელი უნდა იყოს შეცდომები და საგნის პედაგოგად არჩეულ უნდა იყოს პიროვნება, რომელიც სათანადო ცოდნასთან ერთად აღჭურვილი იქნება ტოლერანტულობისა და ინტელიგენტური უნარ-ჩვევებით (Galatskaya, 2009: 34-46; Pavliashvili, 2008: 16-17).

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინების შედეგად, დასამზადებლად მიგვაჩნია საქართველოს სასკოლო ქსელში რელიგიის ისტორიის საგნის სწავლების მიზანშეწონილობა.

ლიტერატურა და წყაროები:

1. Buern, 2007 – Buern Jeraldino, Bavshvebi da religia. *Solidaroba*, #1(10), 2007.
2. Galitskaya, 2009 – Galitskaya I. I., Metlik I.V., Poniyatie dukhovno-nravstvennoe vospitanie v sovremenoy pedagogicheskoy teorii i praktike. *Pedagogika*, #10, 2009.
3. Dimitriev, 1999 – Dimitriev G. D., Mnogokulturnoe obrazovanie, Narodnoe obrazovanie, Moskva, 1999.
4. Janashia, 1999 – Janashia C., Skola, religia, tavisupleba ([http:// www.2.tabula.ge/article-1490.html](http://www.2.tabula.ge/article-1490.html)).
5. Kosik, 1997 – Kosik V.I., Trevogi i zaboty natsionalnoy shkoli, *Pedagogika*, #11997.
6. Metlik, 2011 – Metlik I.V., Religia v shkole. Proekt novogo zakona ob obrazovanii, Moskovskoy Patriarkhii, #1, 2011.
7. Papuashvili, 2004 – Papuashvili N., Via Dolorosa religiuri sstavleba Sakartveloshi. *Tavisufleba*, #9(33), 2004.
8. Pavliashvili, 2008 – Pavliashvili K., Sakartvelos martmadidebeli samocikulo eklesia 1800-1945 tslebshi. Tbilisi, 2008.

Ketevan Pavliashvili

PERSPECTIVE PROPOSITIONS ON RELIGIOUS STUDIES
IN THE MODERN GEORGIAN SCHOOL NETWORK

Summary

This paper analyses the proposals of a prospective of religion studies in modern schools of Georgia. By decades domination of atheistic ideology introduced a negative attitude towards teaching of religion studies among the Soviet people. In this respect, the society of Georgia was not an exception who experienced the full knowledge of vacuum in religion history. The only way of acquaintance of religion history was the facts and events given in the history of Georgia. There was a negative dependence to the studies of religious history. This discipline was taught regarding the atheistic ideology.

The Post-Soviet era gave the public an opportunity objectively comprehend and study the history of religion. The attitude to this problem was inconsistent among the society. There are a lot of opinions, ideas and propositions. Teaching of religion is permitted in every school only in relevant norms.

ია გრიგალაშვილი

**„წმიდა გობრონის წამების“ ერთი ლიტერატურული
წყაროს შესახებ**

*წარმოადგინა ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის რელი-
გიათმცოდნეობის ინსტიტუტმა*

სტეფანე მტბევარ-ეპისკოპოსის „წმიდა გობრონის წამება“ საღვთისმსახურო დანიშნულებისათვისაა შექმნილი, რაც უდავოდ განაპირობებს ჰაგიოგრაფიული საკითხავის კომპოზიციურ აგებულებას, სახეთა სიმბოლურ-ალეგორიულ ხასიათსა და ღრმა თეოლოგიურ შინაარსს. X საუკუნეში მოღვაწე ჰაგიოგრაფის მქადაგებლური პათოსი არც თანამედროვე ქრისტიანი, მართლმორწმუნე მკითხველისათვის კარგავს აქტუალობას.

„წმიდა გობრონის წამება“ 914 წელს არაბთა შემოსევის ტრაგიკულ ისტორიას გადმოგვცემს. აბულ-კასიმის ლაშქარს ჯერ სომხეთი აუოხრებია, შემდეგ საქართველოში შემოსულა. ყველის ციხესთან ბრძოლისას 133 ტყვესთან ერთად შეუპყრიათ მამაცობით გამორჩეული ქართველი დიდებული მიქელ-გობრონი. მაცდუნებელ დაპირებათა, მუქარისა და ტანჯვა-წამების მიუხედავად ნეტარ გობრონს არ მიუღია სარკინოზთა რჯული, რის გამოც სასტიკად უწამებიათ.

ჰაგიოგრაფიული საკითხავი ღვთისა და იმ რჩეულ ბიბლიურ პირთა ხსენებით იწყება, რომელთაც არაერთი განსაცდელი დაუთმენიათ. ავტორი შემდეგ თხრობას აგრძელებს და ყურადღებას ამახვილებს ცოდვითდაცემის ბიბლიურ გადმოცემაზე. მისი თქმით, ევას ურჩობა გახდა ცოდვითდაცემის მიზეზი, ხოლო იეზაბელი უნესო საქციელის გამო დაისაჯა. სტეფანე მტბევარი წარღვნის, როგორც ღვთის სამართლიანი მსჯავრის გახსენებითა და ნინევიელთა დასჯის მბობით, კიდევ ერთხელ დააფიქრებს მკითხველს. „წმიდა გობრონის წამება“ ისეა აგებული, რომ მკითხველისათვის ნათელი გახდეს: იოსები, იობი, დავით წინასწარმეტყველი უფლისაგან მოვლენილ განსაცდელს შეიწყნარებდნენ, მაღლობდნენ უფალს, რის შედეგადაც განმტკიცდებოდნენ რწმენით, ხოლო ცოდვითდაცემული, ურჩი ადამიანები სამართლიანად ისჯებოდნენ. ამგვარი შესავალი ჰაგიოგრაფს იმისათვის წაუმიძღვარებია საკითხავისათვის, რომ მკითხველისათვის თანაბარი სიძლიერით წარმოესახა კეთილისა და ბოროტის სახე სწორი, ღვთივსათნო არჩევანის გასაკეთებლად. „წმიდა გობრონის წამების“ კომპოზიცია ისეა აგებული, რომ მკითხველმა ყურადღება გაამახვილოს მოვლენათა არსზე შედარება-

შეპირისპირების გზით. როგორც იობმა, იოსებმა, დავითმა გაუძლეს განსაცდელს, ასევე ღირსეულად გადალახა მიქელ-გობრონმა სულისათვის დაგებული მახე. როგორც ევა, სოდომ-გომორელები, ნინევიელები, იეზაბელი დაისაჯნენ, ასევე მიეზლოთ სომხებსაც. ქრისტეს ბიბლიური წინასახეები იოსები, იობი, დავითი წმიდა გობრონის არქეტიპულ სახეებსაც წარმოადგენენ.

„წმიდა გობრონის წამება“ სასულიერო მწერლობის სხვა ძეგლთა მსგავსად შემოქმედის ხსენებით იწყება: „ჩუეულება აქუს განგებასა ღმრთისასა სწავლად გონებასა ზედა დაბადებულთა მისთასა...“ განსაცდელდათმენილი იობის, იოსებისა და დავითის სახელის ხსენებაც კი მკითხველს დააფიქრებს იმ ჭეშმარიტებაზე, რომ მორწმუნე ადამიანი რწმენით კიდევ უფრო ძლიერდება ღვთის სიყვარულში, როცა ღვთისადმი დიდებითა და მადლობით შეძლებს დაითმინოს. მტბევარ-ეპისკოპოსი, როგორც აღვნიშნეთ, ბიბლიური ცოდვითდაცემის მაგალითების მოხმობით მორწმუნეთა გულებში სინანულს აღძრავს. სომხეთის ხევების აოხრების მიზეზი ავტორის აზრით, ჭეშმარიტი სარწმუნოებიდან განდგომა გახდა. სარკინოები შემოერთყენენ ყველის ციხეს, ისინი დაუნდობელნი იყვნენ მშვიდობიანი მოსახლეობის მიმართაც, ხოცავდნენ ყანაში მომუშავეებსაც. ოცდარვა დღის ბრძოლის შემდგომ ურჯულოებს გაუხვრეციათ კლდე, მოურღვევიათ ყველის ციხის ზღუდე და ნეტარი გობრონი თანამებრძოლებთან ერთად შეუპყრიათ. მოსალოდნელია, რომ მტბევარმა თხრობა განაგრძოს არაბთაგან წმიდა გობრონის წამების შესახებ, მაგრამ მას თხზულებაში უსჯულოთაგან სუმბატ მეფის შეპყრობის ამბავი შემოაქვს. არაბებს სიკვდილით დაუსჯიათ სომეხთა მეფე.

ჰაგიოგრაფი ვრცლად მსჯელობს იმის შესახებ, რომ არაბთა მძლავრობა დროებითია. იგი მკითხველსა და მსმენელს შეახსენებს, რომ ისრაელის მცხოვრებთაც უხდებათ ბრძოლა ურწმუნოებთან. ასეთი ბრძოლებით ისინი ღვთისადმი ერთგულებას ადასტურებენ და მორწმუნე ხალხებს იცავენ ურწმუნოთა ბატონობისაგან. მტბევარ-ეპისკოპოსი იმედოვნებს, რომ მალე დადგება მარადიული მშვიდობიანობის ჟამი: „ლომთა და მგელთა არა აქუს ფლობა განხეთქად კრავთა მათ სამწყსოთა ქრისტესთა, რომელნი ერთად ძოვენ მშვიდობით“ (Grigalashvili, 2005: 122). ჰაგიოგრაფი წმინდა გობრონის მონამეობის შესახებ მოუთხრობს მკითხველს და მისი წამების დღეს განკითხვის დღეს ადარებს. ჰაგიოგრაფიული საკითხავი იოანე ოქროპირის ქადაგებით სრულდება. აუცილებელია მორწმუნე მარხვითა და ლოცვით სწირავდეს უფალს „უბინო მსხვერპლს“. „წმიდა გობრონის წამების“ ფაბულა ისტორიულ ამბავს ეფუძნება, მაგრამ მას ისე აგებს ჰაგიოგრაფი, რომ თემათა და სიუჟეტთა ურთიერთმონაცვლეობით შეკრას იდეათა გამოხატვის ერთი მთლიანი წრე. სტეფანე მტბევარი „ბოროტისა“ და „კეთილის“ სახეებს სიმბოლურ-ალე-

გორიული ხერხების გამოყენებით შესანიშნავად წარმოაჩინეს, სათანადო სასულიერო ლიტერატურაზე დაყრდნობით ბოროტების საბოლოო დამარცხებას წინასწარმეტყველებს და უკეთესი მომავლის რწმენით აღავსებს მკითხველს.

სტეფანე მტბევარ-ეპისკოპოსის თეოლოგიაში ღრმად განსწავლულობაზე მეტყველებს ეგზეგეტიკური და დოგმატიკური ლიტერატურის საფუძვლიანი ცოდნა, ვინაიდან მათ, როგორც ლიტერატურულ წყაროებს, ხშირად ვხვდებით ჰაგიოგრაფიულ საკითხავში. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ვიდრე წმიდა გობრონის მონამეობის შესახებ დაიწყებდეს თხრობას, ის ვრცლად საუბრობს აპოკალიფსურ სახეთა განმარტებაზე, რასაც მოსდევს ეგზეგეტიკური ხასიათის შენიშვნა: „კურო წმიდათავე პირუტყყუთაგანი არს, და სარქენელი ძლევა ჯუარისა მტერთა მიმართ და **ორნი იგი რქანი – სარწმუნოება განსრულებული საქმეთაგან კეთილთა მსგავსად ორთა მათ დანაკთა სახარებისათა**“ (Grigalashvili, 2005: 122).

ლუკას სახარების მიხედვით, უფლის მიმართვას – განყიდონ სამოსელი და იყიდონ მახვილი, მონაფეები ასე უპასუხებენ: „უფალო, აჰა, ესერა არიან აქა ორ დანაკ. ხოლო უფალმან ჰრქუა მათ: კმა არს“ (ლუკა 22, 38). ამ ადგილს ასე განმარტავენ: დგება ჟამი უფლის განშორებისა მონაფეებთან. უფალი მათ მახვილის შექენისაკენ მოუწოდებს, თუმცა, იარაღით ბრძოლას არ მოითხოვს. როდესაც მონაფეები უპასუხებენ, ქრისტე ხვდება, რომ არ ესმით მისი, თავს ანებებს მათთან საუბარს და ამბობს: „საკმარისია“ (Theupilakt, 1907: 297). იოანე მოსხიესელი განმარტება ორი დანაკისა, სრულიად განსხვავებულია.

მამა ბასილი ყვება, თითქოს ერთ დღეს, როდესაც იგი წმიდა სახარებას კითხულობდა, წაანყდა უფლის სიტყვებს, რომლებიც იყო მიმართვა მონაფეებისადმი, გაეყიდათ მათ სამოსელი და შეეძინათ მახვილი. კოზმან ბერისათვის გამოუცნობი შექმნილა უფლის მიერ თქმული და ამიტომ გადაუწყვეტია წასულიყო „იორდანედ კოშკებისა მონასტერსა მამისა თეოფილესსა“, რომ მისთვის ეკითხა.

შუა სამხრობის ჟამს, სიცხეში დადგომია ბერი გზას. კადამონის მონასტრის მახლობლად ვეშაპი უხილავს, რომელიც მთიდან ჩამოდიოდა და მისკენ მოიწვედა. ბერს ლოცვა დაუწყია. დიდი გაჭირვებით დაუღწევია თავი ვეშაპისაგან. როცა მისულა თეოფილესთან, მას უთქვამს, რომ მტერს, ანუ ეშმაკს სურდა მისი სარწმუნოების სიმხურვალის დაშრეტა და ამისთვის სჩვენებია ის საშინელი ვეშაპი. „ხოლო ორთა მათ დანაკთა მოგება მახვილისა ესე არს, **მტკიცე და მართალი სარწმუნოება და საქმე სათნოებათაჲ** და რომლისა თანა ესე ორნი საქმენი იყუნენ, იგი სრულ არს და ესე კმა არს მისა ცხორებად“ (ხაზი ჩვენია – ი. გ.) (იოანე, 1960: 18). საფიქრებელია, რომ სტეფანე მტბევარ-ეპისკოპოსი იცნობდა „ლიმონარის“ ტექსტს, რადგან მის თხზულებაში ესაიასა და დანიელის წი-

ნასწარმეტყველებათა განმარტებებს მოყვება მოსხისეული განმარტება. ვეშაპი ბოროტების საყოველთაოდ გავრცელებული სიმბოლოა. ძველ ალთქმაშივეა ნანინასწარმეტყველები ცხოველების, როგორც ბოროტების საბოლოო განადგურება. წმიდა გობრონის წამების წინ ესქატოლოგიური სურათის ჩვენებით მწერალი მიანიშნებს მეორედ მოსვლის ჟამის მოახლოებაზე. შუბლზე სისხლით ჯვარგამოსახული წმიდა გობრონის წამება ამაღლებული შინაარსით თავად უფლის ჯვარცმის საკრალურ მნიშვნელობას უთანასწორდება. წმიდა გობრონი მონამეობრივი აღსასრულით ძლევს ბოროტს და განღმრთობის უმაღლეს საფეხურს მიეახლება: „ყველა შესაძლებლობა, რომელსაც ფლობს გამომსახველობითი ხელოვნება, მიემართება ერთი მიზნისაკენ, სწორედ გადმოსცეს კონკრეტული, ისტორიული სახე და მასში გახსნას სხვა რეალობა – სულიერი და წინასწარმეტყველური“ (Uspenski, 1989: 65). ჯვრის გამოსახვით შუბლზე წმიდა გობრონი კიდევ ერთხელ ამოწმებს თავგანწირულ სიყვარულს უფლისადმი. მონამეობრივი აღსასრულის შემდგომ დიდმონაშეთა: წმიდა თეოდორესა და გიორგის გვერდით მოხსენიებას იმსახურებს, რადგან ისიც ქრისტეს შეუდრეკელი მხედარია.

„ლიმონარის“ მიხედვით რწმენასთან ერთად მორწმუნე ღვთისათნო, კეთილმა საქმეებმაც უნდა დაამშვენოს. სტეფანე მტბევარი კეთილ საქმეთაგან განსრულებულ სარწმუნოებაზე საუბრისას სწორედ მას ეყრდნობა. როგორც ბერძნული „ლიმონარის“, ისე ქართული „სამოთხის“ უძველესი ხელნაწერები X საუკუნისაა. ს. ყაუხჩიშვილი თვლის, რომ „სამოთხე“ ბერძნულიდან კი არ ითარგმნა, არამედ ქართული, ორიგინალური ნაწარმოებია. ცალკე „ლიმონარში“ შესული ნოველები და ცალკე „სამოთხის“ ნოველები ერთიმეორისაგან დამოუკიდებლად დაინერა ბერძნულად და ქართულადაც ერთი და იმავე პირის – იოანე მოსხის მიერ. შუა საუკუნეებიდანვე არსებობდა ტრადიცია, რომელიც იოანეს ზედწოდებას „მოსხოს“ პირვანდელი მნიშვნელობით კი არ განმარტავდა (ბერძნულად „მოსხოს“ ნიშნავს „ყლორტი“, „ნორჩი შტო“, „ნორჩი ცხოველი“, „ხბო“); არამედ მეორადი, ეთნიკური მნიშვნელობით (ბერძნულად „მოსხოს“ ნიშნავს „მესხს“), მაშასადამე, იოანეს თავად ბიზანტიელი უწოდებდნენ მესხს, ანუ ქართველს (Kaukhchishvili, 1973: 236-246). ილია აბულაძე მიიჩნევდა, რომ ნოველების კრებული „სამოთხე“ არაბულიდან არის თარგმნილი. შ. ნუცუბიძის აზრით, იოანე მოსხის კალამს ეკუთვნის აგრეთვე „სიბრძნე ბალაჰვარის“ მოკლე რედაქცია. საქართველოში „ლიმონარის“ პოპულარობაზედ მეტყველებს თუნდაც ის ფაქტი, რომ მტბევარ-ეპისკოპოსს ერთ-ერთ წყაროდ გამოუყენებია. განმარტებითი ხასიათის ლიტერატურაში ლუკას სახარების აღნიშნული მონაკვეთის სხვაგვარი განმარტება არ გვხვდება.

იბადება კითხვა: იოანე მოსხი რა წყაროს ეყრდნობა, როდესაც ლუ-

კას სახარებიდან აღნიშნული პასაჟის განმარტებას გვთავაზობს? ცნობილია, რომ განმარტებითი, ეგზეგეტიკური ხასიათის ლიტერატურის ავტორები ძირითადად ბიბლიას ეყრდნობიან და სათანადო მასალის შეჯერების შემდეგ, რაც ძირითადად წინასწარმეტყველთა და მოციქულთა თქმულს ემყარება, საკუთარ ინტერპრეტაციას სთავაზობენ მკითხველს.

ჩვენი დაკვირვებით, იოანე მოსხის „ლიმონარის“ წყარო წმიდა იაკობ მოციქულის კათოლიკე ეპისტოლე უნდა იყოს. კერძოდ კი, წმიდა მოციქულის მსჯელობა სარწმუნოებასთან ერთად კეთილ საქმეთა აუცილებლობაზე.

წმიდა იაკობ მოციქული იესო ქრისტეს ხორციელი ძმა იყო. იგი ერთგულებით თავიდანვე გამოირჩეოდა. საეკლესიო გადმოცემით, ჰეროდესგან დევნილობის ჟამს ახლდა წმინდა ოჯახს. ოთხი ძმიდან იაკობი ერთადერთი იყო, რომელმაც იესო მინის თანამესაკუთრედ მიიღო. როდესაც ქრისტე მოღვაწეობას შეუდგა და ძმებს მოუწოდებდა შესდგომოდნენ მოციქულებად, ყველამ უყოყმანოდ დასთმო ამქვეყნიური ცხოვრება და გაჰყვა მას, თუმცა, ის ხინჯი სამივე ძმას თან დაჰყვებოდა და სინანულის გამო არცერთი მათგანი არ თვლიდა ღირსად საკუთარ თავს უფლის ძმად წოდებულად. მას შემდეგ, რაც იესოს მოციქული გახდა, უფრო გულმოდგინედ იწყო ღმრთისადმი მსახურება, რის გამოც მკვდრეთით აღმდგარი იესოს გამოცხადების ღირსი შეიქნა. სულიწმინდის მოფენის შემდეგ, თორმეტი მოციქულის გადანყვეტილებით, იერუსალიმის პირველ ეპისკოპოსად, 37 წლის ასაკში აირჩიეს.

სულიწმინდის კარნახით იაკობმა პირველმა შეადგინა და დაწერა საღმრთო ლიტურგიის აღსრულების წესი, ჟამისწირვა, რომელიც შემდგომში, კაცობრივი უძღურების გათვალისწინებით შეამცირეს ჯერ ბასილი დიდმა, შემდეგ კი – იოანე ოქროპირმა. იაკობის წირვა დღეს მხოლოდ იერუსალიმის ეკლესიაში აღესრულება და ისიც წელიწადში ერთხელ – თვით იაკობის, ხორციელად უფლის ძმის, ხსენების დღეს, 23 ოქტომბერს.

იაკობ მოციქულს ეკუთვნის ახალი აღთქმის ერთ-ერთი წიგნი „კათოლიკე ეპისტოლე წმიდა მოციქულისა იაკობისი“, რომელიც მოციქულმა დაახლოებით 159 წელს დაწერა იერუსალიმიდან განდევნილ ქრისტიან ებრაელთა მიმართ, რომლებიც გაბნეულები იყვნენ სხვადასხვა ქვეყნებში, იაკობის ეპისტოლე მთლიანად იკითხება არა მხოლოდ როგორც სამოციქულო საკითხავი საღმრთო ლიტურგიის აღსრულების დროს, არამედ სხვა ლოცვათა ჟამსაც (მაგალითად, ზეთის კურთხევის დროს, გვალვის გამო პარაკლისის აღსრულებისას და თვით ღამისთევის ლოცვების დროსაც, როგორც პარემია).

წმიდა იაკობ მოციქულისადმი ყველას დიდი პატივისცემა და მონივნება გააჩნდათ, როგორც ქრისტიანებს, ისე – ურწმუნოთაც. ასეთი სიწმინდისათვის იაკობს უწოდებდნენ „ობლის“, რაც ნიშნავს კაცთაგან

დადგენილ ზღუდეს, ანდა „უკეთილმსახურეს ყოველთა შორის“.

წმიდა იაკობ მოციქულის ეპისტოლე ერთ-ერთი უპირველესია და მის მასშტაბურობას განაპირობებს ის სულიერ-ზნეობრივი სწავლანი, რითაც ხასიათდება აღნიშნული წერილი. წმინდა იაკობს სიმართლის მოციქულს უწოდებენ.

როგორც დეკანოზი მიქაელ გალდავა აღნიშნავს, წმიდა იაკობ მოციქულს ეპისტოლეში კეთილი საქმის აუცილებლობის წარმოსაჩენად აბრაამის მაგალითი მოჰყავს, რომელიც თავისი საქმისაგან (იგულისხმება ისააკის შენირვის მზაობა) განმართლდა: „ხედავ-ა, რამეთუ სარწმუნოება შეენია საქმეთა მისთა და საქმეთაგან სარწმუნოება იგი სრულიქმნა?... ხედავთ-ა რამეთუ საქმეთაგან განმართლდების კაცი და არა სარწმუნოებისაგან ხოლო?“ (Katolike, 1956: 2, 22-24).

წმიდა პავლე მოციქული რომაელთა მიმართ ეპისტოლეში აბრაამის რწმენით განმართლების შესახებ საუბრობს, იაკობი – საქმით განმართლების შესახებ. წმიდა იოანე ოქროპირის თქმით, ორივე შემთხვევაში საცნაურია „ერთჯობა“ და არა „წინააღმდეგობა“, რადგან აბრაამი სარწმუნოებით განმართლდა საქმემდე (იგულისხმება წინადაცვეთა, ისააკის მსხვერპლშენირვა), რამაც ცხადყო აბრაამის სარწმუნოებრივი სრულყოფილება: „პირველ ყოველთა საქმეთასა სარწმუნოებითა ოდენ განმართლდა აბრაჰამ და სარწმუნოება იგი ღმრთისა შეერაცხა მას სიმართლედ... გარნა მან კუალად ამისა შემდგომად არავე დააყენა უქმად სარწმუნოება თჳსი“ (Ganmarteba, 2011: 456)...

წმიდა იაკობ მოციქულს მაგალითად რაბ მეძავიც მოჰყავს, რომელმაც ჯერ ირწმუნა, რომ ისრაელი უცილობლად დაიპყრობს აღთქმის ქვეყანას, შემდგომ კი თავისი რწმენა საქმითაც ცხადყო, როცა მსტოვრები კეთილად შეიწყნარა და მშვიდობით გაგზავნა: „ეგრეთვე და რაბცა, მეძავი, არა საქმეთაგან განმართლდა-ა, რამეთუ შეიწყნარნა მსტოვარნი იგი და სხვთ გზით წარავლინა?“ – კითხულობს მოციქული (Katolike, 1956: 2, 25) და კითხვითვე წარმოაჩენს რაბის მაგალითს, როგორც არგუმენტს (Shromebi, 2013: 40).

ყოველივე ზემოთქმულს კი ამ სიტყვებით ასრულებს: „**ვითარცა ჯორცნი თვნიერ სულისა მკუდარ არიან, ეგრეთვე სარწმუნოება თვნიერ საქმეთასა მკუდარ არს**“ (ხაზი ჩვენია – ი. გ.) (Katolike 1956: 2, 26).

იოანე მოსხის „ლიმონარის“ მიხედვითაც, ის ადამიანია სრული, ვისაც ჭეშმარიტ სარწმუნოებასთან ერთად სათნო საქმეებიც ამშვენებს.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ: სტეფანე მტბევარ-ეპისკოპოსი კეთილ საქმეთაგან განსრულებულ სარწმუნოებაზე მსჯელობისას ეყრდნობა იოანე მოსხის „ლიმონარს“, რომელიც თავად წმიდა მოციქულების: იაკობისა და პავლეს სულიერ-ზნეობრივ სწავლებებს ეფუძნება.

ლიტერატურა:

1. Grigalashvili, 2005 – Grigalashvili I., Stephane Mtbevari's "Cminda Gobronis Cameba", თბილისი 2005.
2. Ganmarteba, 2011 – Samociquulos Ganmarteba, Ganmarteba Samociquulosi, Gamokrebuli iovane oqropirisa da skhva tsmidata mamata tkhzulebebidan, targmnili efrem mciris mier, texti gamosacemad moamzada da tsinasitkvaoba daurto Eqvtime Kochlamazashvilma, Tbilisi, 2011.
3. Kaukhchishvili, 1973 – Solomon Kaukhchishvili, Bizantiuri Literaturis Istoria, Tbilisi, 1973.
4. Katolike, 1956 – Katolike Epistoleta Qartuli Versiebi me-10-14 ss-ta khelnatserebis mikhedvit, გამოსაცემად მოამზადა Qetevan Dzocenidzem Akaki Shanidzis რედაქციიტ, ტავნი იაკობისნი თბილისი, 1956.
5. Moskhi, 1960 – Ioane Moskhi, Limonari, saqartvelos ssr mecnierebata akademiis khelnawerta instituti, Tbilisi, 1960.
6. Shromebi, 2013 – Dekanozi Miqael Galdava, Sulier-zneobrivi stsavlani tsmida Iakob Mociqulis Epistoleshi, თბილისის სასულიერო აკადემია, შამეცნიერო-შაგვტისმეტკველო შპრომები, IV, თბილისი, 2013.
7. Theupilakt, 1907 – Blagovestnik ili Tolkovie Blajennogo Teofilakta Arkhiepiskopa na svatoe Evangelie, Kazan, 1907.
8. Uspenski, 1989 – Uspenski L.A. Bogoslovie Ikone Pravoslavnoi cerkvi, izdatelstvo zapadnoevropeiskogo ekzarkhota Moskovski patriatkhat, 1989.

Ia Grigalashvili

ON LITERARY SOURCES OF “THE MARTYRDOM
OF SAINT GOBRON”

*Presented by Religion Studies Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of
Sciences*

Summary

In the beginning of the hagiographic work “Martyrdom of Saint Gobron” the author discusses about the images of “the kind” and “the evil”. The paper aims to show that the main character looks like God but there are enemies of Christ who will be defeated in future. Saint Gobron was suffered by the unfaithful Arabs and he became martyr. According to the structure of hagiographic work a martyr suffers like Jesus Christ.

The faith must be completed with the kind deeds, so not in empty word but truly in deed. Stephane Mtbevari a bishop uses a literary source of Ioane Moskhi’s “Limonari” (“The Eden”). Lord addresses his followers to buy two small knives. According to the explanation the followers can’t understand the Jesus. He calls them to fight. In “Limonari” (“The Eden”) two knives have symbolic meaning: It is the faith that is fulfilled by kind deeds. Ioane Moskhi was a writer who lived in the 10th century. He used the words from Saint James the Apostle’s Epistle in his work.

James the brother of the Lord, surnamed the Just by Hegesippus and others “James the Righteous”. Saint James was very faithful Jesus Christ. He was towards the only person who shared the land Jesus while other brothers refused. He was with the pure family when they escaped the Egypt. He was the first bishop who wrote Divine Service.

In the catholic epistle of St James the Apostle his spiritual teaching is very important for every Christian.

According to the Saint James’ Epistle: “For as the body without the spirit is dead, so faith without work is dead also” (James Epistle 2, 26). The same moral teaching may be found in the “Eden” and “The Martyrdom of Saint Gobron”.

**ენათმეცნიერება
LINGUISTICS**

მანანა შელია

**კონცეპტ „შვიდის“-ის სემანტიკური
და ლინგვოკულტურული ასპექტი**

ენა არის კულტურის მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი, რომელიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ქვეყნის ისტორიასთან, კულტურასთან, ტრადიციებთან და ვითარდება მასთან ერთად.

არნ. ჩიქობავა აღნიშნავდა: „ძირითად ამოცანად რჩება ენის შესწავლა სათანადო ისტორიულ სინამდვილესთან, კერძოდ, კულტურის ისტორიასთან კავშირში, ერთი მხრივ, აზრის კატეგორიასთან და აზროვნების ისტორიასთან მიმართებაში, მეორე მხრივ“ (Chikobava, 1967: 6).

ლინგვისტთა კვლევის ინტერესთა ერთ-ერთ პრობლემას წარმოადგენს ენისა და კულტურის, ენისა და ეთნოსის, ენისა და ხალხის მენტალიტეტის ურთიერთმიმართებათა შესწავლა და აღწერა. ე. ბენვენისტის პროგნოზით აიგო: ენა, კულტურა, პიროვნება – ტრიადის საფუძველზე. ამიტომ მის ბაზისურ ტერმინთა სისტემაში ყველაზე მნიშვნელოვანია ენობრივი პიროვნებისა და კულტურული კონცეპტის ცნებები (Benvenist, 1974: 21).

ენის სიმდიდრე განისაზღვრება არა მარტო ლექსიკური მარაგისა და გრამატიკულ შესაძლებლობების სიმდიდრით, არამედ კონცეპტური სამყაროს, კონცეპტოსფეროს სიმდიდრით, რომელშიც ყალიბდება ეროვნული ენობრივი პიროვნება. ლინგვოკულტუროლოგიაში ყალიბდება სპეციფიკური კატეგორიალური აპარატი, რომელიც აერთიანებს მნიშვნელოვან ცნებებსა და ტერმინებს, როგორებიცაა: კულტურული სემა, კულტურული ფონი, კულტურული კონცეპტი, კულტურული კონოტაცია, კულტურის ენა, კულტურის წესი და ა.შ.

ნ. დ. არუთინოვას განმარტებით, კონცეპტები „ცხოვრებისეული ფილოსოფიის ცნებებია“, „მსოფლმხედველობრივ ტერმინთა ყოფითი ანალოგები“, რომლებიც განმტკიცებულია ბუნებრივი ენის ლექსიკაში და რომლებიც უზრუნველყოფენ ეთნოსის სულიერი კულტურის სტაბილურობასა და მემკვიდრეობითობას (Arutyunova, 1991: 56).

ჩვენი ნაშრომი ეძღვნება ციფრ „შვიდის“ სემანტიკის პრობლემას, მის შესწავლასა და განხილვას ქართული და ინგლისური ენობრივი მასალის საფუძველზე. მიზნად დავისახეთ ფრაზეოლოგიური გამონათქვამების ამოკრება – ანდაზების, იდიომებისა და ბიბლიური გამონათქვამების (ინგლისური და ქართული ვარიანტები), რომლებიც აგებულია

აღნიშნულ ციფრზე.

უძველეს პერიოდში ადამიანები ერთმანეთთან კავშირს რიცხვების საშუალებით ამყარებდნენ და უძველეს ანბანს აღნიშნავდნენ რიცხვებით. ადამიანს უხსოვარი დროიდან სწამდა, რომ არსებობს ბედნიერებისა და უბედურების მომტანი რიცხვები. პითაგორას დროიდან არსებობს აზრი, რომ ყველა რიცხვს მაგიური მნიშვნელობა აქვს, ზოგიერთს კი – განსაკუთრებული ძალა. ნუმეროლოგია სწორედ პითაგორას მიმდევრებმა შექმნეს. მათი აზრით, თითოეული პლანეტა სამყაროს გარკვეულ კანონს ემორჩილება და თავისი რიცხვი აქვს, ისევე როგორც ადამიანის სახელს, რომლის რიცხვიც მისი შემადგენელი ასოების შესატყვისი რიცხვებისგან შემდგარი ჯამია.

ციფრი 7 ითვლება ბედნიერების ციფრად, რომელიც ადამიანისთვის ილბლის მომტანია. ამ ციფრს ხანდახან ანგელოზის სიმბოლოს უწოდებენ. ძველ სწავლებებში 7-იანი ითვლება ყველაფრის დასაწყისად.

უძველესი დროიდან ინდოეთში ადამიანები ერთმანეთს ბედნიერების ნიშნად 7 სხვადასხვა ზომის სპილოს ჩუქნიდნენ. ჩრდილოეთ ამერიკაში მცხოვრები ინდიელები ხისგან 7 ზუსტად ერთნაირ, მაგრამ სხვადასხვა ზომის პატარა კერპებს თლიდნენ და მათ მძინარე ჩვილის საწოლის თავთან ათავსებდნენ. მათი რწმენით, კერპები ბოროტ სულებს დევნიდნენ.

როგორც ცნობილია, მსოფლიოს შვიდი საოცრება – The seven wonders of the world – ხეოფსის პირამიდა, ჩინეთის დიდი კედელი, თაჯ-მაჰალი, სემირამიდას დაკიდული ბალები, არტემიდას ტაძარი, ჰალიკარნასის მავზოლეუმი, როდოსის კოლოსი, განთქმული მასშტაბური და კარგად ცნობილი ხუროთმოძღვრული ქმნილებებით.

7 წარმოადგენს შვიდსხვიან ვარსკვლავს. 7-ის არსი მიკროკოსმოსის სრულყოფილებაა, უმაღლესი სიმეტრია, საიდუმლოება, სისრულე. 7 ეს საიდუმლოებისა და გამოცანების სიმბოლოა: 7 დღე, 7 კვირა, ფერთა 7 სპექტრი, 7 მუსიკალური ნოტა. მითებში 7 ერთ-ერთი გამოყენებადი ციფრია, რომელიც დამახასიათებელია მთავარი ღმერთებისთვის, ზღაპრული გმირებისთვის და ა. შ.

ციფრი 7 ბევრს ჰარმონიულ ღვთიურ რიცხვად მიაჩნდა. ღმერთმა სამყარო 7 დღეში შექმნა, 7 დღეა კვირაში. ძველად, შვიდი პლანეტა შეესაბამებოდა კვირის დღეებს Sunday – Sun, Monday – Moon, Tuesday – Mars, Wednesday – Mercury, Thursday – Jupiter, Friday – Venus, Saturday – Saturn. შუა საუკუნეებში ალქიმიკოსები აიგივებდნენ 7 პლანეტას და 7 კვირადღეს მეტალებთან: Gold – ოქრო, Silver – ვერცხლი, Iron – რკინა, Mercury – ვერცხლისწყალი, Tin – კალა, Copper – სპილენძი, Lead – ტყვია.

ზოგ კულტურაში არსებობს გამოთვლის შვიდციფრიანი სისტემა.

არანაკლებ საინტერესოა ის, რომ ციფრი 7 დიდ როლს თამაშობს მეცნიერებაში. ეგვიპტეში 7 ციფრი წარმოადგენს მუდმივი ცხოვრების სიმბოლოს და მიეკუთვნება ღმერთ ოსირისს, რომელიც ასევე ითვლება შემოქმედების სიმბოლოდ.

შუმერთა მეფე ლუგულანიემუნდუმ, რომელიც ჩვენს წელთა აღრიცხვამდე 2500 წლის წინათ მართავდა სამეფოს, ქალაქ ალაბაში ქალღმერთ ნინტუს აუგო ტაძარი, რომელსაც ჰქონდა 7 კარი და 7 ჭიშკარი. შენობის დასრულების შემდეგ, ტაძრის საკურთხევლად დაკლეს 7 ხარი და 7 ცხვარი.

ძველ საბერძნეთში 7 ციფრი ითვლებოდა ზევსის ვაჟის, ხელოვნების მფარველის აპოლონის სიმბოლოდ, რომელიც დაიბადა თვით მე-7 დღეს და მის ლირას 7 სიმი ჰქონდა.

ისტორიული საქართველოს სამეფო 7 სამთავროსგან შედგებოდა: **აფხაზეთის, ქართლის, კახეთის, სამეგრელოს, გურიის, იმერეთის, სვანეთის.**

გერმანელი ტომები: ანგლები, საქსები, იუტები და ფრიზები V-VI საუკუნეებში გამოჩნდნენ დიდი ბრიტანეთის კუნძულების სამხრეთ აღმოსავლეთ ნაწილში. დროთა განმავლობაში, გერმანელი ტომობრივი გაერთიანებებისგან ჩამოყალიბდა ცალკეული სამეფოები, რომლებიც მთლიანობაში წარმოადგენდა „ანგლო-საქსურ ჰეპტარქიას“. მე-7 საუკუნისთვის უკვე ინგლისის ტერიტორიაზე 7 სამეფო იყო ჩამოყალიბებული: **ნორთუმბრია, მერსია, აღმოსავლეთ ანგლია, ესექსი, კენტი, სუსექსი და უესექსი** – Heptarchy (Northumbria, Mercia, East Anglia, Essex, Kent, Sussex, Wessex).

უძველესი დროიდან მოყოლებული, დღემდე ზოგ ადამიანს სჯერა ცრურწმენების. ადამიანებს აქვთ ყოველდღიურ ქცევებთან მჭიდროდ დაკავშირებული პირადი რიტუალები, რომლებსაც ხშირად უბრალო ჩვევებად მიიჩნევენ. ინგლისელებში მას ვისაც სარკე გაუტყდება, თან სდევდეს იქნება შვიდწლიანი უიღბლობა – Seven Years' bad luck – Breaking a mirror leads to seven years of bad luck. ხოლო რაც შეეხება ბილეთს, ინგლისში დადებითად ეკიდებიან 7 ციფრს. მაგ. ავტობუსის ბილეთი 7 ციფრით იღბლიანია.

იუდაიზმში: კვირის მე-7 დღე წმინდაა – შაბათი. ღმერთმა დალოცა შაბათი. ხალხი ამ დღეს ისვენებს, არ მუშაობს. იუდეველთა ტაძრის სასანთლე – ებრაულ შანდალს ანუ მენორას აქვს შვიდი განშტოება.

ბუდიზმში 7 ციფრი ნიშნავს ამაღლებას, ასვლას უზენაესობამდე. ბუდის შვიდი ნაბიჯი ასახავს სიმბოლოს – ასვლას 7 კოსმიურ საფეხურზე, რომელიც გამოდის სივრცეში.

შვიდი ცა ისლამური კალენდრის მიხედვით: ვერცხლის, ოქროს, მარგალიტის, თეთრი ოქროს, ლალის და გრანიტის და ღვთიური სინათლის ცაა.

გაზაფხულის „ნავრუზის“ დღესასწაულზე, რომელსაც აღნიშნავენ აღმოსავლეთის მრავალ ქვეყანაში, ტრადიციულად სადღესასწაულო სუფრაზე მიღებულია 7 კერძის, ტკბილეულისა ან საყოფაცხოვრებო ნივთების მიწოდება.

საყოველთაოდ ცნობილია ფრაზეოლოგიის როლი და ადგილი ამა თუ იმ ენაში. უკანასკნელი ათწლეულების განმავლობაში ფრაზეოლოგიის შესწავლა დასავლეთევროპული და ამერიკული ენათმეცნიერების კვლევის ერთ-ერთ ძირითად საკითხად ითვლება, რადგან, როგორც ენათმეცნიერებისათვის, ისე, მაგალითად, კულტუროლოგიის, ეთნოლოგიის და სხვა მომიჯნავე სამეცნიერო დარგის წარმომადგენლებისათვის ამკარა გახდა, რომ ენისა და კულტურის ანალიზი ფრაზეოლოგიური მონაცემების გარეშე არასრულყოფილი იქნება, რადგან მასში არეკლილია როგორც ენობრივი, ისე ამ ენის მატარებელთა კულტურული თავისებურებანი (Gowie, 1998: 57).

ვ. ნ. მოკიენკომ უწოდა ფრაზეოლოგიზმებს „კრისტალები, რომლისგანაც აგებულია ეროვნული მეტყველების „განუმეორებელი წყობა“ (Robertson, 2005: 56).

ფრაზეოლოგია განსაკუთრებით მკაფიოდ ასახავს ამა თუ იმ ხალხის ეროვნულ და რელიგიურ სპეციფიკას. ხალხი საუკუნეების განმავლობაში ქმნიდა და ინარჩუნებდა ანდაზებსა და გამონათქვამებს, რომლის საშუალებით ბრძნული აზრები თაობიდან თაობამდე გადადიოდა და ასახავდა ხალხთა კულტურას, შრომის პირობებს და სამყაროსთან მიმართებას. ხალხს, რომლებსაც გააჩნდათ გამოთვლითი სისტემა, ცდილობდნენ ციფრების გადმოცემას ანდაზებისა და გამონათქვამების საშუალებით.

ქართული და ბრიტანული ანდაზები და გამონათქვამები წარმოადგენს შესაბამის ტერიტორიებზე მცხოვრები ხალხის აზროვნებას, მენტალიტეტს, რომელიც ყალიბდებოდა მრავალი საუკუნის განმავლობაში.

შესაძლოა ყველა ანალოგი არ მოიპოვებოდეს ქართულ ანდაზებთან მიმართებაში, რაც აიხსნება ორივე ქვეყნის ისტორიული ბედით, მათი ეკონომიკური და კულტურული განვითარების თავისებურებებით.

ანდაზებსა და გამონათქვამებში შემავალი ლექსიკური ერთეულების, რიცხვების მხატვრულ-მეტაფორული მნიშვნელობა ვლინდება როგორც ფსიქოლოგიურ-საზოგადოებრივი ფენომენი, რომელიც წარმოდგენს ცოცხალ მამოძრავებელ ძალას ნებისმიერი თანამედროვე ენის ზეპირმეტყველებაში.

ციფრ 7-ის თემატიკაზე აგებულია მრავალი ქართული და ინგლისური გამონათქვამი: იდიომები, ანდაზები, რომელიც განსაკუთრებულ ელფერს ანიჭებს მეტყველებას. გამონათქვამები საზოგადოების საერთო და განმასხვავებელი ყოფიერების ნათელ სურათს იძლევა. მაგალითისთვის წარმოგიდგინებ რამდენიმე ქართულ ანდაზას:

შვიდ მაისის წვიმად არ ღირსო. **შვიდ** მაისის წვიმად და თმა – კოჭე-ბამდეო. შვიდჯერ თვალი გადაავლე, ერთხელ ხმალი გადაავლეო. **შვიდ** მაისს რომ შვიდი ძირი ჯეჯილი იდგეს, ყანად იქცევაო. დათვს უთქვამს: ღმერთო, ჩემს ძმას ნუ შემახვედრებ და თუნდაც **შვიდი** სხვა შემხვედრიო. დედაბერს **შვიდი** სოფლის დარდი ანუხებდა, მისი დარდი კი არავის ჰქონდაო. ერთი სულელი ისეთ ქვას ჩააგდებს, **შვიდი** ბრძენი ვერ ამოიღებსო. ზოგ კაცს კვირაში **შვიდი** პარასკევი აქვსო.

მგელს რომ **შვიდი** ტყავი გააძრო, მაინც მგელი დარჩებაო. **შვიდ** სადილზე რომ შეესწრო, შვიდი ლუკმა აიღეო.

ინგლისურ გამონათქვამებში ციფრი 7 წარმოდგენილია შემდეგ ფრაზეოლოგიზმებში:

A fool may ask more questions in an hour than a wise man can answer in seven years – ჭკვიანი შვიდი წელი ვერ უპასუხებს კითხვებს, რასაც სულელი ერთ საათში დასვამს.

Keep a thing seven years and you will find a use for it – შეინახეთ ნივთი შვიდი წლის განმავლობაში და გაიგებთ, თუ რისთვის გამოიყენებთ მას.

(букв. храните вещь семь лет, узнаете на что пригодится) – когда-нибудь все пригодится).

Seven Seas – the oceans of the world: the Arctic, Antarctic, North Pacific, South Pacific, North Atlantic, South Atlantic, and Indian Oceans. შვიდი ზღვა – უძველესი დროიდან ნიშნავდა მთლიანად მსოფლიო ოკეანეს, უკიდევანო ზღვის სივრცეს.

Seven Ways Till Sunday – It means you are in a really difficult situation, and it is very difficult to make the right decision about what to do. შვიდი საშუალება კვირადღიდან. სწორი გადაწყვეტილების მიღება რთული სიტუაციიდან გამოსავლის ძიებაში ხელსაყრელი შედეგების მიღწევის მიზნით.

In seventh heaven – მეშვიდე ცაზე. გამონათქვამი გამოხატავს უდიდეს ბედნიერებას, ნეტარებას. პრველწყარო მომდინარეობს არისტოტელეს (384-322 ჩვ. წ. აღ.-მდე) თხზულებიდან „ცის შესახებ“, ის ამბობს, რომ ზეციური გუმბათი შედგება 7 უძრავი კრისტალური სფეროსგან, რომელზეც განლაგებულია ვარსკვლავები და პლანეტები. ყურანში ნათქვამია, რომ ისლამური ტრადიციის მიხედვით, თვით ისლამი მოევლინა ხალხს მე-7 პლანეტიდან.

Seven heavens is a part of religious cosmology found in many major religions such as Islam, Judaism, Hinduism and Catholicism, and in some minor religions such as Hermeticism and Gnosticism. The Throne of God is said to be above the seventh heaven in some Abrahamic religions.

ინგლისურ ენაში ციფრ 7-ს არ გააჩნია ის ემოციონალურ-გამომხატველობითი ხასიათი, როგორც ქართულში და იშვიათად გამოიყენება,

ვიდრე სხვა ციფრები.

Be at sixes and sevens – გაურკვეველი, ბუნდოვანი, გადაუნყვეტელი (informal) to be confused or badly organized.

The seven year itch – ოჯახური ცხოვრების სირთულეები (humorous) (გარკვეულ წყვილთა შორის შვიდი წლის ქორწინების შემდეგ წარმოშობილი პრობლემები) – The seven-year itch is a psychological term that suggests that happiness in a relationship declines after around year seven of a marriage. Someone who is married gets the seven year itch, they become bored with their relationship after about seven years.

Seven may be company, but nine are confusion – შვიდი შეიძლება იყოს კომპანია, მაგრამ ცხრა დაბნეულობა. მსგავსი ფრაზებია: “Seven may be a banquet, nine a riot. Seven at a feast, nine at a fray” – შვიდი ღვინვაში, ხოლო ცხრა ჩხუბში (Arutyunova, 1991: 41).

To be at sixes and sevens – (informal) To be confused or bad organized. გაურკვეველ, ბუნდოვან, გადაუნყვეტელ სიტუაციაში ყოფნა. ინგლისური იდიომა, რომელიც აღწერს ადამიანის დაბნეულ, არეულ-დარეულ მდგომარეობაში ყოფნას. მსგავსი ფრაზა to set the world on six and seven – ნიშნავს „რისკზე წასვლას სიცოცხლის ფასად“, გამოყენებულია ჯეფრი ჩოსერის მიერ თავის პოემაში „ტროილი და კრესიდაში – “Troilus and Criseyde”, რომელიც მოგვითხრობს ორი შეყვარებულის ტრაგიკულ ისტორიას.

უილიამ შექსპირმა მსგავსი ფრაზა გამოიყენა თავის პიესაში „რიჩარდ I“ – “But time will not permit: all is uneven, And every thing is left at six and seven”. „მაგრამ დრო არ დაუშვებს: ყველაფერი უსწორმასწოროა, და ყველა, რაც დარჩა ექვსი და შვიდია“.

Seven years – a long, indefinite period of time – დროის ხანგრძლივი, გაურკვეველი პერიოდი E. M. Wright Rustic Speech, 175.

Seven hours of sleep might be better than eight. შვიდსაათიანი ძილი ჯანმრთელობისთვის უფრო სასარგებლოა, ვიდრე რვასაათიანი.

Seven-leagued boots – შვიდმილიანი ჩექმები – სწრაფმავალი ჩექმები, ჯადოსნური ჩექმებია, რომელიც ფიგურირებს როგორც ინგლისურ, ასევე ევროპულ ზღაპრებში.

ფრაზა Seven ages of man – აღებულია უ. შექსპირის კომედიის „როგორც გენებოს“ მელანქოლიაში ჩავარდნილი ჟაკის მონოლოგიდან აქტი II, სცენა VII. სამყაროს ადარებს სცენას, ხოლო ცხოვრებას თამაშს და ადამიანის ცხოვრება შედგება შვიდი სტადიისგან: ბავშვობა, სკოლის, სიყვარულის პერიოდი, ჯარისკაცობა, სამართლიანობა, ხუმრობა, სიბერე და მოახლოებული სიკვდილი. ეს არის უილიამ შექსპირის ერთ-ერთი ყველაზე ხშირად ციტირებული ფრაზა: His acts being seven ages.

ბიბლიური ტექსტები იყო ენაში წარმოშობილი ანდაზების,

გამოთქმების, ხატოვანი გამონათქვამების ერთ-ერთი პირველი და ძირითადი წყარო. ნაციონალურ-კულტურული სპეციფიკა, ყოველდღიური ყოფაცხოვრება ასახულია ფრაზეოლოგიზმებში.

7 ციფრს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მსოფლიო რელიგიებში, წმინდა წიგნებში: ბიბლიასა და ყურანში. ბიბლიაში ეს ციფრი 500-ზე მეტჯერაა მოხსენიებული.

ბიბლიაში მოცემულია ფრაზეოლოგიური გამონათქვამები: 7 სათნოება – Seven Virtues – ადამიანის ხასიათის დადებითი მახასიათებლებია – რწმენა, იმედი, გულმონყალება, სამართლიანობა, თავშეკავება, მომჭირნეობა, სულის სიმტკიცე – chastity, temperance, charity, diligence, patience, kindness, humility.

შვიდი მომაკვდინებელი ცოდვა – The seven deadly sins: რიგი არასასურველი მანკებისა, რომელსაც ადრეული ქრისტიანული პერიოდის იყენებენ ხალხის გასანათლებლად და ქრისტიანებისათვის სწორი ცხოვრების გზის საჩვენებლად. ეს შვიდი ცოდვა კი შემდეგია: მრისხანება, ანგარება, უქნარობა, ამპარტავნება, სიძვა, ნაყროვანება და შური: anger, covetousness, sloth, pride, lust, gluttony, envy.

ებრაელთა წიგნში პავლე მოციქული იყენებს 7 ნოდებას იესო ქრისტეს მიმართ. „ყოვლის მემკვიდრე“ – “Heir of all things” (Hebrews, 1: 2), „წინამძღოლი ჩვენი ხსნისა“ – “Captain of our salvation” (2: 10), „მოციქული“ – “Apostle” (3:1), – „შემოქმედი ხსნისა“ – “Author of salvation” (5: 9), – წინამორბედი – “Forerunner” (6: 20), „მღვდელმთავარი“ – “High Priest” (10: 21), „შემოქმედი და დამაგვირგვინებელი ჩვენი რწმენისა“ – “Author and finisher of our faith” (12: 2).

მათეს სახარებაში ნომრით მე-13 იესო ქრისტე ციტირებას ახდენს 7 იგავზე. (იხ. მათეს სახარება 13:3 – 9, 24 – 30, 31 – 32, 33, 44, 45 – 46, 47 – Matthew 13:3 – 9, 24 – 30, 31 – 32, 33, 44, 45 – 46, 47).

7 ფსალმუნი მიეკუთვნება დავითს ახალ აღთქმაში (იხ. ფსალმუნები 2, 16, 32, 41, 69, 95 და 109 -Psalm 2, 16, 32, 41, 69, 95 ანდ 109).

გამოცხადების წიგნში არის 7 ეკლესია – seven churches, 7 ანგელოზი – seven angels, 7 ბეჭედი – seven seals და ა. შ.

სამყაროს შექმნის 7 დღე – Seven days of Creation (Genesis 1) ასეა გადმოცემული (დაბადება 1: 1-31, 2:1-4) – შემოკლებლი ვარიანტი:

1. თავდაპირველად ღმერთმა შექმნა ცა და მიწა (დაბადება 1: 1), 3. აკურთხა ღმერთმა მეშვიდე დღე და წმიდაჰყო იგი, რადგან ამ დღეს დაისვენა ღმერთმა ყოველი საქმისგან, რასაც ქმნიდა ღმერთი და აკეთებდა (დაბადება 2: 3)

Thus the heavens and the earth were completed in all their vast array (Genesis, 1:1), 3 By the **seventh day** God had finished the work he had been doing; so on the seventh day he rested from all his work. 3 And God blessed the

seventh day and made it holy, because on it he rested from all the work of creating that he had done (Genesis, 2 : 3).

მათეს სახარებაში (მათეს სახარება, 15: 32-37) იესომ და მისმა მოწაფეებმა დააპურა ოთხი ათასი კაცი. 34. ჰკითხა მათ იესომ: მაინც რამდენი პური გაქვთ? და მათ მიუგეს: შვიდი, და ცოტაოდენი თევზი. 36. აილო შვიდი პური და თევზი, მაღლი შესწირა, დატეხა და მისცა თავის მოწაფეებს, ხოლო მოწაფეებმა – ხალხს. 37. ყველამ ჭამა და გაძღა. და გაავსეს ნარჩენებით შვიდი კალათი (მათეს სახარება, 15: 32-37).

How many loaves do you have? Jesus asked. “Seven”, they replied, “and a few small fish”. 35 He told the crowd to sit down on the ground. 36 Then he took the seven loaves and the fish, and when he had given thanks, he broke them and gave them to the disciples, and they in turn to the people. 37 They all ate and were satisfied. Afterward the disciples picked up seven basketfuls of broken pieces that were left over (Matthew, 15: 32-37).

Sealed with seven seals – შვიდი ბეჭდის საიდუმლო – შვიდი ბეჭედი – seven seals – წიგნი დაიწერა იესოს ჯვარცმოდან სავარაუდოდ 60 წლის შემდეგ იმ ადამიანის მიერ, რომელსაც იოანე ერქვა. გამოცხადება მას ნელ-ნელა მიეწოდებოდა, სიზმრების მსგავსი ხილვების სერიის მეშვეობით. იოანე ხედავს ანგელოზს, ღმერთისგან გამოგზავნილ მაცნეს. შემდეგ კი ესმის ხმა: „ამოდი აქ და გიჩვენებ, რაც უნდა მოხდეს ამის შემდეგ“. იოანე აღმოაჩინა, რომ ღმერთის წინაშე დგას. ღმერთს გრაგნილი უჭირავს, რომელიც 7 ბეჭდითაა დალუქული. გრაგნილი შეიცავს ღმერთის საიდუმლო გეგმას მომავალთან დაკავშირებით. იოანეს ცრემლები სდის, რადგან ვერ ახერხებს გრაგნილის გახსნას. ამ დროს ჩნდება მსხვერპლად შეწირული კრავი, რომელიც არის იესო, და გრაგნილი იხსნება.

„და ვიხილე ტახტზე მჯდომარის მარჯვენაში წიგნი, შიგნიდან და გარედან ნაწერი და შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი“ (გამოცხადება, 5: 1).

“The book sealed with **seven seals**, 5 And I saw in the [b]right hand of him that sat upon the throne, a book written within, and on the backside sealed with seven seals” (Revelation, 5: 1).

შვიდი სახეობა – Seven species. 7 სახის სასოფლო-სამეურნეო კულტურა ნახსენებია ბიბლიაში, როგორც ისრაელის ნაქები კულტურა (ხორბლის, ქერის, ვაზის, ლეღვის, ბროწეულის, ზეთისხილის, ზეთის, თაფლის – wheat, barley, vines, fig, pomegranate, olives, oil, honey).

მოსემ ებრაელებს, რომლებსაც ერთი სული ჰქონდათ, საკუთარი თვალით ეხილათ „მაღლიანი მინა“, კიდევ უფრო გაუმძაფრა მოლოდინის გრძობა. მან ამ ქვეყანას უწოდა „ხორბლისა და ქერის, ყურძნისა და ლეღვის, და ბროწეულის ქვეყანაში, ზეთისხილისა და თაფლის ქვეყანაში“ (მეორე რჯული, 8: 7, 8).

For the LORD your God is bringing you into a good land – a land with streams and pools of water, with springs flowing in the valleys and hills; 8 a land with wheat and barley, vines and fig trees, pomegranates, olive oil and honey; (Deuteronomy, 8: 8).

ბიბლიაში 7 ითვლება სიბრძნის სიმბოლოდ. „ჭეშმარიტმა სიბრძნემ სახლი აიშენა. შვიდი სვეტი გამოკვეთა. (იგაენი 9:1-18) “Wisdom hath builded her house, she hath hewn out her seven pillars” (Old Testament, Proverbs 9:1).

ქრისტეს უკანასკნელი 7 სიტყვა ჯვარზე – The Seven last words (or seven last sayings) of Jesus on the cross.

იესოს სიტყვები ჯვარზე – შვიდი მოკლე სახარებისეული ფრაზაა, რომელიც წარმოთქვა იესო ქრისტემ მისი ჯვარცმის დროს. ფრაზები გამოიყენება ქრისტიანულ ღვთისმსახურებაში დიდ პარასკევს, როდესაც ქრისტეს ჯვარცმის გახსენება ხდება.

1. „მამაო, მიუტევე ამათ, რადგანაც არ იციან, რას სჩადიან“ (ლუკას სახარება 23: 34).

2. „ჭეშმარიტად გეუბნები შენ: დღესვე ჩემთან ერთად იქნები სამოთხეში“ (ლუკას სახარება 23: 43)

3. „უთხრა დედას: დედაო, აჰა, შენი ძე! მერე კი მოწაფეს უთხრა: აჰა, დედაშენი“. (იოანეს სახარება, 19: 26-27)

4. „ელი, ელი ლამა საბაქტანი? რაც ნიშნავს, ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რად მიმატოვე მე“? (მათეს სახარება, 27: 46 და მარკოზის სახარება, 15: 34)

5. „მწყურია“ (იოანეს სახარება, 19: 28)

6. „აღსრულდა“ (იოანეს სახარება 19:30)

7. „მამაო, შენს ხელს ვაბარებ ჩემს სულს“ (ლუკას სახარება, 23: 46).

“Father, forgive them, for they do not know what they do” (Gospel of Luke, 23: 34), THE SECOND WORD “Truly, I say to you, today you will be with me in Paradise” (Gospel of Luke, 23:43), THE THIRD WORD “Jesus said to his mother: “Woman, this is your son”. Then he said to the disciple: “This is your mother” (Gospel of John, 19:26-27), THE FOURTH WORD “My God, my God, why have you forsaken me”? (Matthew 27:46 and Mark 15:34), THE FIFTH WORD “I thirst”. THE SIXTH WORD They put a sponge soaked in wine on a sprig of hyssop and put it up to his mouth. When Jesus had received the wine, he said, “It is finished;” and he bowed his head and handed over the spirit. (Gospel of John 19: 29-30), THE SEVENTH WORD Jesus cried out in a loud voice, “Father, into your hands I commend my spirit” (Gospel of Luke, 23: 46).

ძველ აღთქმაში კონკრეტულად ნახსენებია 7 კაცი, როგორც ღვთის კაცი. ისინია მოსე, დავითი, სამუელი, შემაია, ელია, ელისე და იგდალია.

შვიდმა მღვდელმა ატაროს ვერძის რქის შვიდი ბუკი კიდობნის წინ. მეშვიდე დღეს შვიდგზის შემოუარეთ ქალაქს და მღვდლებმა სცენ ბუკებს (იესო ნავე ძე 6: 4).

Have seven priests carry trumpets of rams' horns in front of the ark. On the seventh day, march around the city seven times, with the priests blowing the trumpets (Joshua, 6: 4).

დაიბარა იესო ნავეს ძემ მღვდლები და უთხრა მათ: ნაიღეთ ალთქმის კიდობანი, შვიდმა მღვდელმა კი ვერძის რქის შვიდი ბუკით ხელში იაროს კიდობნის წინ (იესო ნავე ძე 6: 6).

So Joshua son of Nun called the priests and said to them, "Take up the ark of the covenant of the Lord and have seven priests carry trumpets in front of it." And he ordered the army, "Advance! March around the city, with an armed guard going ahead of the ark of the Lord." (Joshua 6: 6).

როგორც კი ეს უთხრა ერს იესომ, ბუკსა სცა შვიდმა მღვდელმა, რომელთაც უფლის წინ მიჰქონდათ ვერძის რქის შვიდი ბუკი. უფლის ალთქმის კიდობანი უკან მიჰყვებოდა მათ (იესო ნავე ძე 6: 8).

When Joshua had spoken to the people, the seven priests carrying the seven trumpets before the LORD WENT FORWARD, BLOWING THEIR TRUMPETS, AND THE ARK OF THE LORD'S COVENANT FOLLOWED THEM (JOSHUA 6: 8).

იესომ მოახდინა 7 სასწაული ღვთის წმინდა შაბათ დღეს (რომელიც მოხდა პარასკევს მზის ჩასვლის დროიდან შაბათს მზის ჩასვლამდე), რომელიც ამგვარად ადასტურებს ღვთისადმი მუდმივ სინმინდეს და რწმენის აუცილებლობას მორწმუნეთა ცხოვრებაში.

იესომ განკურნა ხელშემხმარი კაცი, რომელიც ესწრებოდა სინაგოგაში წირვას (მათეს სახარება 12: 90 – Jesus healed the withered hand of a man attending synagogue services (Matthew, 12: 9)).

კაპერნაუმის სინაგოგაში მას უწმინდური სული გამოჰყავს, რომელიც კაცი იყო შეპყრობილი (მარკოზი, 1: 21) – At a Capernaum synagogue he casts out an unclean spirit that possessed a man (Mark 1:21).

სწორედ ზემოთ მოხდენილი სასწაულის შემდეგ იესო განკურნავს პეტრეს სიდედრის ციებ-ცხელებისგან (მარკოზი, 1: 29) – Right after the above miracle Jesus heals Peter's wife's mother of a fever (Mark, 1: 29).

ქალი, რომელიც იყო სინაგოგაში, თვრამეტი წელი უძლურების დემონით შეპყრობილი, გაათავისუფლა მისი მონობისგან (ლუკა 13: 11) – A woman attending synagogue, who was made sick by a demon for eighteen years, is released from her bondage (Luke, 13: 11).

ერთი ფარისევლის სახლში მასპინძელთან და რამდენიმე კანონის მცოდნესთან ერთად ჭამისას, იესო განკურნავს წყალმანკით დაავადებულ კაცს (ლუკა, 14:2) – At a Pharisee's house eating a meal with the host

and several lawyers, Jesus heals a man with dropsy (Luke 14: 2).

ადამიანი, რომელიც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონეა და ვერ დადის ფეხით, განკურნება ბეთზათას აუზში (იოანე, 9: 14) – A man who is disabled and unable to walk is healed at the pool of Bethesda (John, 5: 8 – 9).

ესო განკურნავს დაბადებიდან უსინათლო კაცს სილოამის აუზში (იოანე, 9: 14) Jesus heals a man born blind at the pool of Siloam (John, 9: 14).

ბიბლიურ გამონათქვამებში ციფრ 7-ს აქვს ღრმა, ზოგჯერ კი სიმბოლური მნიშვნელობა. ღმერთი გვამცნობს ღვთიური სისრულის, სრულყოფისა და მთლიანობის იდეას 7 ციფრის საშუალებით.

რამდენადაც ჩვენი კვლევის მიზანია იყო ინგლისური და ქართული ენის მასალებზე მუშაობა, შესწავლა, ანალიზი, შედარება, სწორედ ამიტომ ყურადღება გავამახვილეთ იმ კულტურულ სივრცეზე, რომელსაც ასახავს და რომელიც მოქმედებს ამ ენებში. ეს სივრცე ეროვნულ-კულტურულია, იგი ინგლისელთა და ქართველთა მასობრივი (კოლექტიური) ცნობიერებით ასახული კულტურაა, რომელიც ამ ერების სამეცყველო აქტების, ენობრივი ცნობიერებისა და კომუნიკაციის თავისებურებებს ავლენს.

ექსტრალინგვისტურ ფაქტორთა ცოდნა, რომელიც დევს ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში, საშუალებას იძლევა ჩავწვდეთ გამონათქვამთა სიღრმისეულ ინფორმაციას, რომელიც თავის მხრივ უზრუნველყოფს სრულფასოვან ურთიერთობას ორ უცხო ენობრივ კულტურათა შორის.

ლიტერატურა:

1. Arutyunova N. D. Logichesky analiz yazika: Kulturnye kontsepty. Moskva, Nauka, 1991.
2. Benham, W. Gurney. Putnam's Complete Book of Quotations, Proverbs, and Household Words. New York: G.P. Putnam's Sons, 1926.
3. Benevist E. Obshchaya lingvistika. Moskva, 1974.
4. Biblia – saqartvelos sapatriarqos gamocema, Tbilisi, 1989.
5. Chiqobava Arn. Enatmecniereba, rogorc integraluri mecniereba enis shesakheb // Tanamedrove, zogadi da matematikuri enatmecnierebis sakitkhebi, II, Tbilisi, 1967.
6. Chkheidze E. J. Rickhvta simbolika qartul folklorshi, „literaturuli dziebani“, 2002 № 22.
7. Cowie A. P. Theory, Analysis and Applications; Oxford Studies in Lexicology. Oxford: Clarendon Press. 1998
9. Maslova V. A. Lingvokulturologiya. Moskva, 2001.
10. Mokienko V. M. V glub pogovorki: Rasskazi o proiskhazhdenii krylatykh slov i obraznykh vyrazheny. – 2-e izd. Sankt-Peterburg, 1999.

11. New International Version (NIV) – Bible Gateway.
12. Robertson, Phraseol. Generalis, 598, seven at a feast, nine at a fray, 2005.

ლექსიკონები:

1. Dictionary of Proverbs New edition, Wordworth edition, London, 2006.
2. The Concise Oxford Dictionary of Current English. Oxford University Press, 1995.

Manana Shelia

SEMANTIC AND LINGUOCULTURAL ASPECTS OF CONCEPT “SEVEN”

Summary

Language is an important part of the cultural codes, a factor of its formation which is closely related to culture.

Phraseological fund of language is the most valuable source of culture and mentality of the people, preserving ideas of the people myths, customs, ceremonies, rituals, habits and morals.

The paper investigates the semantic analysis of the concept seven and description of some features of linguocultural aspects in Georgian and English proverbs, sayings, idioms and Biblical expressions.

ლიტერატურათმცოდნეობა
LITERARY CRITICISM

ეკა ვარდოშვილი

„ორიოდე სიტყვა“ ილია ჭავჭავაძის „მგზავრის“
წერილების“ შესახებ

როგორც ცნობილია, ილია ჭავჭავაძემ თავისი მოღვაწეობის დასაწყისში ორი საპროგრამო ნაწარმოები დაწერა, „ორიოდე სიტყვა თავად რევაზ შალვას ძის ერისთავის კოზლოვიდგან „შემლილის“ თარგმანზედა“, სადაც გამოკვეთილია ილიას, როგორც ლიტერატორის, ქართული ენის რეფორმატორის მისია და „მგზავრის წერილები“, სადაც ჩანს ილიას, როგორც მომავალი საზოგადო მოღვაწის სახე. გარდა ამ ორი ნაწარმოებისა, ილიას შემოქმედებიდან საპროგრამო ნაწარმოებებად შეგვიძლია მივიჩნიოთ ლექსი „პოეტი“ და წერილი „წმინდა ნინო“. ლექსში „პოეტი“ იკვეთება ილიას როგორც პოეტის სახე და მისი დანიშნულება. წერილში „წმინდა ნინო“ კი, ილიას მიერ განსაზღვრულია ქრისტიანული სარწმუნოების ადგილი და მნიშვნელობა ქართველი ერის ისტორიაში. აი, რას წერს ილია წერილში „წმინდა ნინო“: „ქრისტიანობა, ქრისტეს მოძღვრების გარდა, ჩვენში ჰნიშნავდა მთელის საქართველოს მინა-წყალს, ჰნიშნავდა ქართველობას. დღესაც მთელს ამიერკავკასიაში ქართველი და ქრისტიანი ერთისა და იმავე მნიშვნელობის სიტყვები არიან. გაქრისტიანების მაგიერ გეტყვიან: გაქართველდაო. ჩვენმა სამღვდელოებამ კარგად იცოდა, რომ მამული და ეროვნება, რჯულთან ერთად შეერთებული, რჯულთან შეხორც-შეთვისებული, უძლეველი ხმალია და შეუღუნელი ფარია მტრის წინაშე. სიტყვას ქადაგებისას, სწავლას, მოძღვრებას სულ იმაზედ მიაქცევდა ხოლმე, რომ მამული და ეროვნება რჯულამდე გააპატიოსნოს, სარწმუნოებამდე აღამაღლოს, ასწიოს და ყოველივე ამ სამს წმინდას და უდიდეს საგანს, ერთად შეერთებულს, თავდადებით ამსახუროს, თავგანწირვით ამოქმედოს“ (Chavchavadze, 1888).

ამჯერად ჩვენ ილიას „მგზავრის წერილებზე“ შევეჩერდებით.

„მგზავრის წერილებში“ ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმას, რომ ილიას არც ერთ პროზაულ ნაწარმოებში არ ჩანს იმდენი უცხოელი პერსონაჟი, როგორც აქ. გარდა რუსის „იამშიკისა“, „აფიცრისა“... ნაწარმოების დასაწყისშივე ყურადღებას იპყრობს ილიას ნაცნობი „ფრანსიელი“. დამოკიდებულება რუსეთისადმი საკმაოდ ირონიულია, როგორც ილიას, ასევე ფრანგის მხრიდან. „ – მაგით დადის?!“ ეკითხება ფრანგი რუსულ „ფოშტის პოვოსკაზედ“ ილიას. „იმიტომაც არის შორს წასული!.. ღმერ-

თმა მშვიდობის მგზავრობა მოგცეთ. მე კი, სწორედ გითხრათ, თავს ვერ გამოვიმეტებდი, რომ მაგაში ჩავმჯდარიყავ. მშვიდობით! თუ შეეხვდეთ ერთმანეთს კიდევ როდისმე, გთხოვთ მიცნობდეთ.

ამ სიტყვებზედ მომანოდა ხელი გამოსასალმებლად და ისე მჭიდროდ მომიჭირა ხელი, როგორც მარტო ევროპიელმა იცის ხოლმე“ (Chavchavadze, 1988:10).

ნაწარმოებში გამოიყოფა ოთხი საკითხი შემდეგი პირობითი სახელდებით: ოთხი წელიწადი, შედარებანი, საუბარი რუსის ოფიცერთან, საუბარი ლელთ ღუნისთან.

ოთხი წლის შემდეგ ბრუნდება ილია პეტერბურგიდან საქართველოში. მისი ძირითადი საფიქრალია: „როგორ შევეყრები მე ჩემს ქვეყანას და როგორ შემეყრება იგი მე“, რადგან ილიამ სამშობლოში დაბრუნებულმა „დავრდომილი აღადგინოს, უნუგემოს ნუგეში მოჰფინოს, მტირალს ცრემლი მოსწმინდოს, მუშაკს შრომა გაუადვილოს, იმ სიტყვით ასმინოს, რომ არის მრავალი ქვეყნები, ჩვენზედ უფრო უბედურად გაჩენილნი, მაგრამ უფრო ბედნიერად მცხოვრებნი; და ის თვითოეული ნაპერწკალი, რომელიც არ შეიძლება რომ ყოველს კაცში არ ჟოლავდეს, ერთ დიდ-ცეცხლად შეაგროვოს თავისი ქვეყნის გაციებულის გულის გასათბობლად“ (Chavchavadze, 1988: 14).

ეს არის ილიას სამოქმედო გეგმა, რომლის განხორციელებასაც ოთხი წლის შემდეგ საქართველოში დაბრუნებული აპირებდა. ქრისტოლოგიური თვალსაზრისით, ილია უშუალოდ ეხმიანება სახარებას: „სული უფლისაი ჩემზედა, რომლისათვის მცხო მე მახარებლად გლახაკთა, მომავლინა მე განკურნებად შემუსვრილთა გულითა.

ქადაგებად ტყვეთა განტევებისა და ბრმათა ახილვად, განვლინებად მომსრვალთა განტევებითა“... (ლუკა 4,18,19).

ეს აზრი დევს აგრეთვე ილიას ლექსში „პოეტი“, როდესაც იგი ამბობს:

„მე ცა მნიშნავს და ერი მზრდის,
მინიერი ზეციერსა,
ღმერთთან მისთვის ვლაპარაკობ
რომ ნარვუძღვე წინა ერსა.

.....
ერის წყლული მაჩნდეს წყლულად,
მენოდეს მის ტანჯვით სული,
მის ბედით და უბედობით
დამედაგოს მტკიცე გული...
მაშინ ციდამ ნაპერწკალი
თუ აღმიფეთქს გულში ცეცხლსა,
მაშინ ვიმღერ, მხოლოდ მაშინ

მოვსნმენდ ერსაც ტანჯვის ცრემლსა“ (Chavchavadze, 1951: 61).

საზოგადოდ, როდესაც ილია ჭავჭავაძის შემოქმედებაზე ვსაუბრობთ, უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი: ილია სარწმუნოებრივ საკითხებს შეეხო „გამეცნიერებული სარწმუნოების“ თვალთახედვით. მჭიდროდ დაუკავშირა ერთმანეთს ლიტერატურა და ისტორია, გაიაზრა ისინი მსოფლიო გლობალურ პრობლემათა ფონზე. ქრისტიანობა მოიხმო როგორც ინტერტექსტი ცივილიზაციათა დიალოგში ჩასართველად.

მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი, რასაც ილიას „მგზავრის წერილებში“ ვხვდებით, ეს არის შედარებანი: თერგისა და მცინვარის, ანუ გოეთესა და ბაირონის. ვნახოთ, როგორ სვამს ილია საკითხს: „მცინვარი მთელის თავის დიდებულებით საკვირველია და არა შესაყვარებელი. აბა რად მინდა მისი დიდება? ქვეყნის ყაყანი, ქვეყნის ქარიშხალი, ქროლვა, ქვეყნის ავ-კარგი მის მაღალ შუბლზედ ერთ ძარღვსაც არ აატოკებს. არა მცინვარი არ მიყვარს, მისი სიცივე ჰსუსხავს და სითეთრე აბერებს!.. მცინვარი დიდ გეტეს მაგონებს და თერგი კი მრისხანე და შეუპოვარ ბაირონსა. ნეტავი შენ, თერგო! იმითი ხარ კარგი, რომ მოუსვენარი ხარ. აბა პატარა ხანს დადეგ. თუ მყრალ გუბედ არ გარდაიქცე და ეგ შენი საშიშარი ხმაურობა ბაყაყების ყიყინზედ არ შეგეცვალოს. მოძრაობა და მარტო მოძრაობა არის, ჩემო თერგო, ქვეყნის ღონისა და სიცოცხლის მიმცემი“ (Chavchavadze, 1988: 23-24).

თერგისა და მცინვარის შედარებისას ილია როგორც ლიტერატორი მცინვართი უფრო უნდა იყოს მოხიბლული. ლიტერატურა ხომ სახეებით აზროვნებაა, მაგრამ ილია მოძრაობის იდეას ანიჭებს უპირატესობას, რადგან თერგი სახეა „ადამიანის გაღვიძებულის ცხოვრებისა“. თერგსა და მცინვარს ილია გოეთესა და ბაირონს ადარებს. ილია ბაირონის შეუპოვარი ცხოვრებითაა მოხიბლული. იგი თავადაც თარგმნიდა ბაირონის პოეტურ ქმნილებებს. 1858 წელს ს.პეტერბურგში მან თარგმნა ბაირონის „სტიროდეთ“ (ლორდ ბაირონის ებრაული მელოდია), 1859 წელს ილიამ ჟურნალ „ცისკრის“ მეცხრე ნომერში გამოაქვეყნა ეს თარგმანი. დაუმუშავებელ დედნებსა და ნაწყვეტებში შესულია ასევე ბაირონის ილიასეული ორი თარგმანი – „კაენი“ და „მანფრედი“.

„მგზავრის წერილებში“ ილია ერთმანეთს ადარებს ასევე დღესა და ღამეს. ილია წერს: „არა, წარიღეთ ეს ბნელი და მშვიდობიანი ღამე თავისი ძილითა და სიზმრებითა და მომეცით მე ნათელი და მოუსვენარი დღე თავისი ტანჯვითა, ნვალებითა, ბრძოლითა და ვაი-ვაგლახითა. ჰოი, ბნელო ღამევ, მეჯავრები შენ მე!.. შენის კალთის ქვეშა, ვინ იცის, რამდენი გაბოროტებული მტერი ადამიანისა ეხლა თავს იმაღავს? ვინ იცის, ამ ბნელი ფარდის ქვეშ, რომელიც ეხლა ჩემს თვალს ჩამოაფარე, რამდენი მჭედელი და მტარვალი სჭედავს ბორკილთა ადამიანის ბედის შესაჭედად? შენ ხარ ხელის შემწყობი იმ ხელობისა, რომელსაც თვალთ-

მაქცობას ეძახიან და რომელიც ადამიანის დამფრთხალს გონებასა უბედურობას ბედნიერებად აჩვენებს ხოლმე; შენ ხარ ჟამი და დრო კუდიანების სერობისა, სადაც ისმის სადღეგრძელო სიბნელისა. ჰოი ბოროტო, წარვედ ჩემგან, დღეო ნათელო, მოვედ შენ!.. (Chavchavadze, 1988: 24-25). აღნიშნულ ნაწყვეტში ბიბლიურ-ქრისტიანული სახისმეტყველების არაერთ საინტერესო პარადიგმას ვხვდებით.

ბიბლიაში წერია: „ღმერთმან თქვა: „იქმნენ ნათელი!“ და გამოჩნდა ნათელი, ღმერთმან განჰყო ნათელი ბნელისაგან, ნათელს დაარქვა დღე, ბნელს – ღამე და იყო დღე ერთი (შესაქმე I, 4,5).

სახარებაში ვკითხულობთ: „და ესე არს საშჯელი, რამეთუ ნათელი მოივლინა სოფლად, და შეიყუარეს კაცთა ბნელი, ვიდრე ნათელი, რამეთუ იყვნეს საქმენი მათნი ბოროტ. რამეთუ ყოველი რომელი ბოროტსა იქმს, სძულს მას ნათელი და არა მოვიდის ნათელსა რაითა არა ემხილონ საქმენი მისნი“ (იოანე 3, 19-20). დავით წინასწარმეტყველი ფსალმუნებში აღნიშნავს: „დასდევ ბნელი და იქმნა ღამე“ (ფსალმუნი, 103,20). ნათლისა და ბნელის, ანუ დღისა და ღამის, ე. ი. სიკეთისა და ბოროტების დაპირისპირება ხაზად გასდევს ილიას შემოქმედებას. ბიბლიურ-ქრისტიანული საფუძვლები ინტერტექსტია ილიასათვის, რითაც ილია ესაუბრება სამყაროს და ერთვება გლობალურ პროცესებში, რათა „დადგეს ერად სხვა ერთა შორის“ მისი ქვეყანა. მესამე საკითხი, რომელიც „მგზავრის წერილებში“ გამოიყოფა არის საუბარი რუსის ოფიცერთან. რუსის ოფიცერთან საუბარს ილია სერიოზული განსჯის საგნადაც არ ხდის. წუხს, რომ არა მარტო საქართველო, არამედ თვით რუსეთიც კი იმ „რუსის ოფიცრის“ ხელშია, ვინც ქვეყნის განათლებას გენერალთა რაოდენობის მიხედვით აფასებს, რომელიც ოთახში ბუზებს დასდევს, შემდეგ საშაქრში სვავს, რათა „დენშიკმა“ შაქარი არ მოიპაროს, თან წუხს, რომ არაყს ვერაფერი მოუხერხა. შაქრის შენახვის ხერხს კი ქვეყანა გაიგებს, მისი სახელი კი არსად ნახსენები არ იქნება. ნაწარმოების დასაწყისში ილია ასევე გვიხატავს, პირდაუბანელი და თავდაუფარცხნელი „იამშიკის“ სახეს. „საკვირველია! – ამბობს მწერალი, რუსის მხატვრების სურათებზედ რა ღამაზად არის ხოლმე გამოყვანილი ამ სქელკისერა „იამშიკის“ ბრიყვი სახე, იმისი ოყრაცული სანახაობა, იმისი მიდუნ-მოდუნებული ზღაზვნა, უადამიანო და პირუტყვული მიხვრა-მოხვრა. რამოდენადაც სურათია კარგი, ორ იმოდენად საძაგელია ნამდვილი“ (Chavchavadze, 1888: 9).

ილია აღწერს „იამშიკის“ სახეს და უკვირს რუს შემოქმედთა დამოკიდებულება ამ ადამიანებისადმი, რომლებიც რეალურ ცხოვრებაში სრულიად სხვაგვარად გამოიყურებიან, ვიდრე ფერწერულ ტილოებზე. ურიგო არ იქნება, თუ აქვე აღვნიშნავთ, რომ მეეტლეებს, მათ იერსახესა და ცხოვრების წესს გარკვეულ ადგილს უთხმობს ფრანგი პუბლიცისტი

და მწერალი მარკიზ დე კიუსტინი წიგნში „ნიკოლოზ I-ის დროინდელი რუსეთი“.

„სლავიანებში, რომელნიც თითქო გაჩენილნი არიან ეტლის სამართავად, მოსჩანს ჯიში, როგორც მათ ცხენებში. ამ უკანასკნელთა სილამაზე და სიმკვირცხლე ქუჩებს მხატვრულ და ორიგინალურ ხასიათს აძლევს. ამგვარად, თავისი მოსახლეობის ზნე-ჩვეულებით და არქიტექტორების განზრახვის წინააღმდეგ, პეტერბურგი არც ერთ ევროპულ ქალაქს არ ჰგავს.“

რუსი მეეტლეები პირდაპირ სხედან კოფოზე და ცხენებს მუდამ ჩქარი იორლით მიერეკებიან, მაგრამ ძალიან თავდაჭერით. მეეტლეებს ხშირად მათრახი არ უჭირავთ, და თუ უჭირავთ, იმდენად მოკლეა, რომ პრაქტიკულად უსარგებლოა. ისინი მართავენ ცხენებს უხმოდ, მხოლოდ ლაგამის და აღვირის საშუალებით. თქვენ შეგიძლიათ მთელი საათობით იაროთ პეტერბურგში და არ გაიგონოთ არც ერთი მეეტლის ხმა.

ცხენები მთელი დღე შებმულნი არიან, ხოლო მეეტლეები ეტლზე სხედან, იქვე სჭამენ და ერთი წუთით არ შორდებიან თავიანთ პოსტს. მეეტლეები ასე მხოლოდ ზაფხულობით ცხოვრობენ. ზამთარში მათთვის, უფრო დიდ მოედნებზე, სახელდახელოდ გაკეთებულია ფიცრული ფარდულები“ (Kiustin, 1990: 149-150).

აღნიშნული ნაწყვეტიდან კიდევ ერთხელ ჩანს, რომ ცხენი და მეეტლე რუსული ყოფიერების განუყრელი ნაწილია, რაც უცხო თვალისათვის ყოველთვის შესამჩნევია.

ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც დასმულია ილიას „მგზავრის წერილებში“, ეს არის ნაციონალური საკითხი, რომელზედაც ილია მოხვევს ლელთ ღუნისას ალაპარაკებს.

„ადრიდა ავად თუ კარგად ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნეს, მით იყვის უკედ. ადრიდა ერი ერობდის, გული გულობდის, ვაჟაი ვაჟაბდის, ქალაი ქალაბდის. ადრიდა?! ერთურთს დავეყუდნით, ერთურთს ვიხვენებდნით“ (Chavchavadze, 1988: 30).

„მიგიხვდი, ჩემო მოხვევე, რა ნესტარითა ხარ ნაჩხვლეტი. „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნესო“ – სთქვი შენ და მე გავიგონე. მაგრამ გავიგონე თუ არა, რაღაც უეცარმა ტკივილმა ტვინიდან გულამდე ჩამირბინა, იქ გულში გაითხარა სამარე და დაიმარხა. როდემდის დამრჩეს ეგ ტკივილი გულში, როდემდის? ოხ, როდემდის, როდემდის?.. ჩემო საყვარელო მიწა-წყალო, მომეც ამის პასუხი“ (Chavchavadze, 1988: 32).

მოთხრობაში „ოთარაანთ ქვრივი“ ილია აღნიშნავს: „ფიქრი, რაკი ერთხელ ასე თუ ისე გამოიკვანდა, თოვლის გუნდასა ჰგავს, მთის წვერიდამ დაქანებულს: რაც დიდ მანძილზედ მიჰგორავს, უფრო ძლიერდება, უფრო ჰმატულობს, უფრო ჰდიდება. თუ კაცმა არ დააყენა, ზვავად იქცევა და სხვა ყველაფერს თან გაიტანს“ (Chavchavadze, 1988: 264).

მართლაც, ილიას „მგზავრის წერილების“ წაკითხვის შემდეგ უამრავი კითხვა იბადება. კითხვები, რომლებიც დღესაც არ ჰკარგავენ აქტუალობას.

ლიტერატურა:

1. Kiustin, 1990 – Markiz de kiustini, “Nikoloz I-is droindeli ruseti”, qartul enaze targmna E. Gedevanishvilma, Tbilisi, 1990.
2. Chavchavadze, 1951 – Chavchavadze Ilia, Tkhzulebata sruli krebuli at to-mad, P. Ingorokvas redaqciit, t. I, Tbilisi, 1951.
3. Chavchavadze, 1988 – Chavchavadze Ilia, Tkhzulebata sruli krebuli oc to-mad, tomis redaqtori G. Jibladze, t. I, Tbilisi, 1988.
4. Chavchavadze, 1888 – Chavchavadze Ilia, “Tsminda Nino”, gazeti “Iveria”, N9, Tbilisi, 1888.

Eka Vardoshvili

“A COUPLE OF WORDS” ON ILIA CHAVCHAVADZE’S
“TRAVELER’S LETTERS”

Summary

As is well-known Ilia Chavchavadze wrote two programme works, “Prince Revaz patronymic Shalva Eristavi’s few words about translation of Kozlov’s “Insane”, where Ilia’s mission as a writer and reformer of Georgian language is expressed. In “Traveler’s Letters”, Ilia’s identity is considered as a future public figure. In addition in these two works, we can consider a poem “Poet” and a letter “Saint Nino”, as programme works. In the poem “Poet” Ilia’s mission and ideas are singled out. In the letter “Saint Nino” Ilia determines the place and meaning of Christianity in Georgian people’s life and history.

In “Traveler’s Letters” four issues can be named with the following conditional meaning: four years, comparisons, conversation with the Russian officer, and conversation with Lelt-Gunia.

პედაგოგიკა და ფსიქოლოგია
PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

გულნაზ ხუხუა

მასწავლებელი – მეორე შემოქმედი

სამყაროს არსებობის მიზანი არის ადამიანთა საზოგადოების შეგნებული ცხოვრება, ცხოვრების მიზანი კი – სამყაროსა და მისი შემოქმედის შემეცნების გზით ეზოთერული და ეთერული „მე“-ს გასრულყოფილება. უსაფრთხო და მშვიდობიან გარემოში ღირსეული ცხოვრებით ტკბობა. ეზოთერული „მე“ განსაზღვრავს ეთერულ „მე“-ს, სუბიექტის ობიექტთან კონტაქტში შესვლას. მაგრამ ეს ორი „მე“ ყოველთვის არ არის იდენტური. ეს იმისდა მიხედვით, თუ სანამდე ფარავს შკალას აღსაზრდელის ზოგადი განვითარების დონე. ადამიანში ადამიანურის განვითარებას ძირითადად შესაბამისი განათლება განსაზღვრავს ბიოლოგიურ და სოციალურ გარემოფაქტორებთან ერთად. შედეგი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად ადეკვატურია აღზრდის ფაქტორთა ინტეგრაცია, მათი შესაბამისობა აღსაზრდელის ბუნებასთან, ოპტიმალურია და ინტენსიური პედაგოგიური პროცესები მეცნიერული და ემოციური თვალსაზრისით. აღზრდის შედეგების კრიტიკული შეფასება არავის ეზარება, მაგრამ არავინ ზრუნავს იმაზე, რომ ეს შედეგები პოზიტიური იყოს. ამის არგუმენტად ისიც საკმარისია, თუ გადავხედავთ მასწავლებლის პროფესიის დამაკნინებელ სახელმწიფოს საგანმანათლებლო პოლიტიკას და კოლოსალური შრომის იმ მიზერულ ანაზღაურებას, რომელიც ადამიანის ელემენტარულ მოთხოვნებს ვერ ფარავს. ამაზე უფრო ვრცლად ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი. ამჯერად მოგახსენებთ განათლების სისტემის უმთავრესი რგოლის – საჯარო (უფრო სწორად, საშუალო ზოგად საგანმანათლებლო) სკოლის შესახებ. ბავშვის ყოველმხრივ ჰარმონიულად განვითარებულ სრულფასოვან პიროვნებად ჩამოყალიბებაში, მის გონებრივ, ზნეობრივ, სულიერ, ესთეტიკურ და ფიზიკურ სრულყოფაში სკოლის განუსაზღვრელ მნიშვნელობაზე არავინ დაობს, მაგრამ რამდენად ემთხვევა რეალობა იდეალურს, მიღწეული მისაღწევს, თეორია პრაქტიკას და ა. შ. პრობლემა, სწორედ, აქედან იწყება.

ვსარგებლობთ რა ჩვენი ლეგიტიმური უფლებებით, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პედაგოგიკისა და ფსიქოლოგიის სამეცნიერო კვლევითმა ინსტიტუტმა, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან შეთანხმებით, თბილისის რამდენიმე საჯარო სკოლაში ჩაატარა პედაგოგიური კვლევა საუბრისა და ანკეტური გამოკითხვის

მეთოდებით. კვლევის მიზანი იყო სასკოლო პედაგოგიურ პროცესებთან დაკავშირებული ასპექტების გაცნობა, მიღწევების განზოგადოება და საჭირო შემთხვევაში პედაგოგიურ-მეთოდური დახმარება. კვლევებმა აჩვენა ისეთი პრობლემები, რომლებსაც ვერც კი წარმოვიდგენდით. აღმოჩნდა, რომ გამოკითხულ მასწავლებელთა აბსოლუტურ უმრავლესობას სწავლა-განათლებისა და აღზრდის მეცნიერების – პედაგოგიკის და ფსიქოლოგიის ისეთ ფუნდამენტურ საკითხებზე უჭირთ პასუხების გაცემა, რომელთა გარეშე წარმოუდგენელია პედაგოგიური პროცესი; დაბალია წერიითი მეტყველების კულტურა; პრობლემა აქვთ პედაგოგიკურ ცნებით-ტერმინოლოგიურ სისტემასთან, ვერ ფლობენ პროფესიულ ენას. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ პედაგოგიური პროცესი გათიშულია თავის მეცნიერებისგან და იმართება სუბიექტური მოსაზრებებისა და შიშველი პრაქტიციზმის საფუძველზე, რომლის უფლება არავის არა აქვს.

ახლა მივყვით ცოცხალ ფაქტებს, თვით რესპოდენტ მასწავლებელთა ხელით დაწერილს.

პირველი კითხვა: „რა პრობლემებს აწყდებით სასწავლო-აღმზღველობით პროცესში, საერთოდ, და, კერძოდ, თქვენი საგნის სწავლებისას?“

მასწავლებლები პასუხობენ:

სწავლისადმი მოსწავლეთა დამოკიდებულებას, კერძოდ: გულგრილობას, შემეცნებითი ინტერესის, ინტელექტუალური მოტივაციის, სტიმულის უქონლობას, პასიურობასა და უპასუხისმგებლობას, წიგნზე მუშაობის გაუმართაობას, ნაკთხულის შინაარსის გაგება-გააზრებისა და გადმოცემის უუნარობას, ზეპირი და წერიითი მეტყველების კულტურის დეფიციტს;

სახელმძღვანელოების გაუმართაობას, გადატვირთულობას, საგნობრივ პროგრამაში თანამიმდევრობისა და სისტემურობის დიდაქტიკური პრინციპის გაუთვალისწინებლობას;

ქართული ენის გრამატიკის სწავლებისადმი არასათანადო მოპყრობას;

კლას-კაბინეტების, საცდელ-საექსპერიმენტო ლაბორატორიების არასათანადო აღჭურვილობას, სასწავლო ტექნიკურ საშუალებათა და თვალსაჩინო დიდაქტიკური მასალების უქონლობას;

კლასში მოსწავლეთა კონტიგენტის მეცნიერულად დადგენილი რაოდენობრივი განსაზღვრულობის უგულებელყოფას ანუ, როგორც ისინი ამბობენ: „გადატვირთულობას“;

სკოლისა და ოჯახის თანამშრომლობის დროისა და სივრცის დიმენსიონებში აპრობირებული პედაგოგიკური პრინციპის უგულებელყოფას;

„სასწავლო პროგრამასა და საატესტატო ეროვნულ გამოცდებს შორის თემატურ შეუსაბამობას, თუნდაც შესაბამისი იყოს, მაინც არ არის დახვეწილი შემოთავაზებული სასწავლო თემატიკა“ (აქ სტილი დაცულია);

კომპიუტერის მართლზომიერად გამოყენების კულტურის დეფიციტს; გაკვეთილების გაცდენა-დაგვიანების პრობლემას, განსაკუთრებით, XII კლასებში;

მასწავლებლის შრომის ანაზღაურების არაადეკვატურობას.

როგორც ვხედავთ, რესპოდენტ მასწავლებელთა მიერ პირველ კითხვაზე გაცემული პასუხების კლასიფიკაციის შედეგად გამოიკვეთა საკმაოდ მწვავე, მაგრამ ობიექტური პრობლემები, თუმცა ეს არ არის ჯერ კიდევ ყველაფერი. მასზე ქვემოთ ვილაპარაკებთ. აქ მინდა საგანგებოდ აღვნიშნო, რომ გამოკითხულ მასწავლებელთა 99%-მა გულწრფელად და გაბედულად მიზეზ-შედეგობრივ კავშირში აჩვენა პრობლემათა გარკვეული ნაწილი, რაც ნამდვილად არსებობს სასკოლო პრაქტიკაში და, რაც აფერხებს სკოლის გენერალური მიზნის მიღწევას. მაგრამ მასწავლებლები ამავდროულად მოხერხებულად განერიდნენ თვთკრიტიკის კულტურას და არ დაასახელეს კიდევ ერთი, მაგრამ უმთავრესი პრობლემა, რომელიც მათ დაუწინაურად დაფიქსირდა შემდეგ კითხვებზე მათ მიერვე გაცემულ პასუხებში.

პირველი კითხვის მიერ პროვოცირებული მოსალოდნელი პრობლემების აღწერის შემდეგ ვიფიქრეთ, რომ ლოგიკური იქნებოდა იმის დადგენა, თუ რა პედაგოგიურ საშუალებებს მიმართავდნენ მასწავლებლები მათ მიერ დასახელებული პრობლემების გადასაჭრელად. ამისათვის უნდა დაგვესვა სხვა ისეთი კითხვები, რომელთა პასუხები გარკვეულ ინფორმაციას მოგვცემდა, მათ მიერ სწავლა-განალებისა და აღზრდის მეცნიერების – პედაგოგიკის თეორიის ცოდნისა და გამოყენების უნარჩვევების რაოდენობრიობისა და თვისობრიობის შესახებ.

აი, ეს კითხვაა: „რა პედაგოგიური კანონებით, პრინციპებით, მეთოდებითა და ტექნოლოგიებით ცდილობთ არსებული პრობლემების მოგვარებას“?

მასწავლებელთა 99%-ზე მეტს საერთოდ არ უხსენებია არც ერთი პედაგოგიური კანონი. 1% ნაკლებს დასახელებული აქვს „კანონი ზოგადი განათლების შესახებ“, „კანონი ზოგადი განათლების შესახებ და ეროვნული სასწავლო პროგრამა“. „ეროვნული სასწავლო გეგმით“ და ა. შ. თავისთავად ცუდი არაფერია ზოგადი განათლების კანონისა და სასწავლო პროგრამის, ეროვნული სასწავლო გეგმის ხსენებაში, მაგრამ პრობლემა იმაშია, რომ მასწავლებელი ვერ ხედავს პედაგოგიურ კანონსა და იურიდიულ კანონს, კანონსა და გეგმას, კანონსა და პროგრამას შორის განსხვავებას.

რაც შეეხება პედაგოგიურ პრინციპებს, ალაგ-ალაგ ბჭუტავს მიმსგავსებული აზრი, მაგრამ ჩანს, რომ მათ ავტორებს ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვთ მათზე, როგორც პედაგოგიურ კატეგორიაზე. მაგალითად: „არსებული პრობლემის მოგვარებას ვცდილობ ინდივიდუალური

მიდგომით“, „ინდივიდუალური მუშაობით“. ამ ფრაზებს დაახლოებით 1.5% იმეორებს, მაგრამ არ ჩანს კონკრეტულად რას გულისხმობს მასში: მოსწავლეთა ინდივიდუალურ ფსიქიკურ თავისებურებებს, ინტელექტუალურ შესაძლებლობებს, თუ ხასიათის თვისებებს, ან როგორც ფორმას, მსგავსად კოლექტიური, ჯგუფური, წყვილური მუშაობისა. რაც შეეხება თვალსაჩინოების პრინციპს, ის ერთად ერთ მასწავლებელს აქვს ნახსენები ასეთ კონტექსტში: „ხშირად ვიყენებ დამხმარე ლიტერატურას, თვალსაჩინოებისათვის მეხმარება ინტერნეტსივრცე, თუმცა ვცდილობ, რომ მოსწავლე უფრო დავაახლოვო წიგნთან“. მასწავლებლის კეთილი სურვილები კი ჩანს აქ, მაგრამ დასმული კითხვის არსში წვდომის ნაკლებობა შეიმჩნევა.

მშობლების, როგორც სკოლის უახლოეს მოკავშირეთა როლზე, გამოკთხულ მასწავლებელთა 9% ამახვილებს ყურადღებას, მაგრამ მათ შორის სჭარბობს მათ მიმართ საყვედური. მაგალითად: „მოსწავლეებს აკლიათ მშობელთა ყურადღება, უჭირთ მათ ნაკითხულის გაგება და გააზრება.“ „მშობლები არ ან ვერ ეხმარებიან, თავიანთ შვილებს. ეს კი დაწყებით საფეხურზე უარყოფითად მოქმედებს მოსწავლეთა აკადემიურ მოსწრებაზე. მათ უჭირთ ნაკითხულიდან შინაარსის გამოტანა.“ ან კიდევ, „ზოგადად მოსწავლეებს უჭირთ ბუნებისმეტყველების სწავლა. ამას ემატება მშობელთა მხრივ უყურადღებობაც“ და სხვა.

სრულიად ვეთანხმებით მათ მოსაზრებებს აღზრდაში ოჯახის განუზომელ როლთან დაკავშირებით, რომ მშობლები ვალდებულნი არიან ხელი შეუწყონ შვილებს, შეუქმნან სათანადო პირობები სწავლისათვის, აჩვენონ ზნეობის მაგალითი, მაგრამ თუ მოსწავლეებს უჭირთ ნაკითხული ტექსტის გაგება და გააზრება, შინაარსის გადმოცემა, ვერ სწავლობენ ბუნებისმეტყველებას, ინტერესი არა აქვთ სწავლის მიმართ, ამაში უშუალო პასუხისმგებელი ჩვენ ვართ, მასწავლებლები. რატომ? იმიტომ, რომ შემეცნებით პროცესს სჭირდება ის ზემოთ ნახსენები პედაგოგიური კანონების, პრინციპების, მეთოდების, პედაგოგიური ტექნოლოგიების სიღრმისეული ცოდნა და მათი მოცემულ პედაგოგიურ სიტუაციის შესატყვისად გამოყენების პრაქტიკული უნარ-ჩვევები (და არა მარტო ესენი)! ამ და სხვა პედაგოგიკური არსენალის საფუძველზე იგება მთელი სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესი, რომელსაც სათავეში უდგას მასწავლებელი, ოფიციალური პირი, რომელსაც აქვს სპეციალური პედაგოგიური განათლება და აღჭურვილია სწავლა-განათლებისა და აღზრდის თეორიებით, ცოდნითა და გამოცდილებით და პასუხისმგებელია პედაგოგიური შრომის შედეგებზე. ოჯახი კი მისი მოკავშირეა და მხარდამჭერი. ამიტომ არის მასწავლებლის პროფესია რთული, მაგრამ საპატიო, საზოგადოებრივად და მეცნიერულად ღირებული.

პრობლემა უფრო რთულია, ვიდრე ველოდით. აღმოჩნდა, რომ რე-

სპონდენტ მასწავლებელთა 86%-თა პასუხები სრულიად არაადეკვატურია დასმულ კითხვასთან. მასში საერთოდ არ მოიხსენიება პედაგოგიური კანონები და პრინციპები. საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ მათი ხელნაწერიდან რამდენიმე ამონაწილს. მაგალითად:

„ვიყენებ სხვა ნიგნებსაც და რაც აუცილებელად მიმაჩნია ვანერინებ“. „ვიყენებ ყველა არსებულ საშვალეებს“. „ვაქსეროქსებ და ფურიგებ საჭირო მასალას, ან ვანერინებ“. „ვიყენებ სხვადასხვა დამხმარე სახელმძღვანელოს“. „ნიგნის ავტორთა შეთანხმებით“ (3-ზე მეტია ასეთი პასუხი). „ყველა შესაძლებელი თანამედროვე მიდგომით, ძირითადად კლასგარეშე საათების დროს“. „ამაზე საუბარი შორს ნაგვიყვანს,“ „დამატებითი ინფორმაციებით, სახელმძღვანელოებითა და ინტერნეტის საშუალებით“ და ა. შ. დანარჩენი პასუხებიც თითქმის იდენტურია. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, ანკეტის გარკვეული ნაწილი ერთმანეთისგანაა გადაწერილი. 12% -ს ეს კითხვა უპასუხოდ აქვს დატოვებული.

როგორც ჩანს, სამწუხრო რეალობასთან გვაქვს საქმე. გამოკითხულ მასწავლებელთა აბსოლუტური უმრავლესობისთვის უცხოა პედაგოგიკის ისეთი ფუნდამენტალური საკითხები, როგორცაა პედაგოგიური კანონები და პრინციპები. ცნობილია, რომ მთელი სამყარო, ტრილიონობით გალაქტიკები, ცა და დედამიწა და რაც მათშია მათი არსებობა, მოძრაობა, ცვალებადობა, განვითარება ექვემდებარება ყოვლისშემოქმედი ღმერთის მიერ დადგენილ, ჩვენი ცნობიერებისგან დამოუკიდებელად, ობიექტურად არსებულ კანონებსა და პრინციპებს, რომელსაც იკვლევს მეცნიერება თავისი კვლევის ობიექტისა და საგნის მიხედვით, აღმოაჩენს, დაამუშავებს, ცნებით აზროვნებაში გადაიტანს და საზოგადოების სამსახურში ჩააყენებს. მაშასადამე, არც პედაგოგიკური მეცნიერებაა გამონაკლისი. მუდმივი კვლევა-ძიების გზით აღმოჩენილია ის პედაგოგიური კანონები და პრინციპები, რომელსაც ექვემდებარება მთელი სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესი. ესენია:

პედაგოგიური კანონები: ბავშვის ბუნებასთან აღზრდის შესაბამისობა; აღზრდის მიზნის საზოგადოებრივი ცხოვრების მოთხოვნებით განპირობებულობა; მთელი სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის პედაგოგიური მიზნისადმი დაქვემდებარებულობა; მთელი სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის სისტემების, ქვესისტემებისა და კომპონენტების ლოგიკური ერთიანობა და სინქრონული მუშაობა.

პედაგოგიური პრინციპები: სწავლებისა და აღზრდის ორგანული ერთიანობა; სწავლებისა და აღზრდის მეცნიერულობა; მიზანსწრაფულობა; სისტემურობა და თანამიმდევრულობა; შეგნებულობა და აქტიურობა; მისაწვდომობა; თვალსაჩინოება; მოსწავლეთა ასაკობრივი და ინდივიდუალური თავისებურებების გათვალისწინება; თეორიისა და პრაქტიკის ერთიანობა; განათლებისა და აღზრდის ცხოვრებასთან, რეალურ სინამდ-

ვილესთან მჭიდრო კავშირი; ცოდნა-გამცდილებისა და უნარ-ჩვევების ათვისება, განმტკიცება და შენარჩუნება; მოსწავლის პიროვნებისადმი პატივისცემა; გონივრული არჩევანის თავისუფლება; აღზრდაში დადებითზე დაყრდნობა; მკაცრი, მაგრამ სამართლიანი მომთხოვნელობა; არჩევანის თავისუფლება, ინიციატივა და რომანტიკა; სკოლის, ოჯახისა და საზოგადოების პედაგოგიურ მოთხოვნათა ერთიანობა და მეგობრული კავშირი და სხვ.

სწორედ, ამ პედაგოგიურ კანონებსა და პრინციპებზე გეკითხებოდით, ჩვენო ძვირფასო მასწავლებლებო, რომელთა მაქსიმალური გათვალისწინების გარეშე, უბრალოდ, არ შედგება პედაგოგიური პროცესი. ამიტომ გერმანელმა პედაგოგიკის კლასიკოსმა ადოლფ დისტერვეგმა თქვა: „პედაგოგიური კანონებისა და პრინციპების უცოდინარობა უტიფრობაა, ხოლო მისი უგულებელყოფა ბარბაროსობა“-ო.

პედაგოგიურ მეთოდებთან დაკავშირებით მასწავლებლებმა შედარებით მეტი ინფორმირებულობა გამოავლინეს. განსაკუთრებით, ყურადღება გამახვილებულია შეგნებაზე პედაგოგიური ზემოქმედებისა და მასტიმულირებელ მეთოდებზე, როგორცაა: საუბარი, დარიგება, შექება, წახალისება. საკუთრივ სწავლების: აკრომატიკული, ეროთემატიკული, პრაქტიკულ-ლაბორატორიული, ან წიგნზე მუშაობის მეთოდები თითქმის არავის არ დაუსახელებია.

რაც შეეხება „პედაგოგიურ ტექნოლოგიებს“, როგორც ჩანს, მასწავლებელთა უმრავლესობისთვის ის ჯერ კიდევ პრობლემატურია. გამოკითხულთა უმრავლესობას ამ კითხვაზე პასუხი არ გაუცია. ხოლო უმცირესობის პასუხებში ჩანს, რომ „ტექნოლოგიის ცნება“ ხშირად ემღებათ სწავლების ტექნიკურ საშუალებებთან, პედაგოგიურ ფორმებთან, თუ მეთოდებთან. საილუსტრაციოდ მოვიტანთ ამონარიდებს მათი პასუხებიდან: „ვიყენებ კომპიუტერს“, „ინტერნეტს“, „პლაკატებს“, „პროექტორს“, „ექსკურსიებს“, „დისკუსიას“, „ჯგუფურ და წყვილურ მეცადინეობებს“, „ტესტირებას“ და ა. შ.

კვლევის მე-3 კითხვა ეხებოდა პედაგოგიურ კანონებთან და პრინციპებთან ორგანულ კავშირში მყოფ, მეცნიერულად და პრაქტიკულად ღირებულ პედაგოგიურ საკითხს – სწავლების ფუნქციებს. კითხვა ისე შევადგინეთ, რომ პასუხის მისათითებელ სიტყვებს თავის თავში შეიცავდა. აი, ესეც.

„როგორ უკავშირებთ ერთმანეთს სწავლების საგანმანათლებლო, განმავითარებელ და აღმზრდელი ფუნქციებს სასწავლო პროცესში?“

მასწავლებელთა უმრავლესობა საკითხისადმი დადებითი დამოკიდებულების გამოხატვით შემოიფარგლა და ეს ძალიან კარგია, მაგრამ ის პასუხი, რომელსაც კითხვა მოითხოვდა, გაუცემელი დარჩა. მოუფუს-მინოთ მათ:

„საგანმანათლებლო პროცესი წარმოუდგენელია განმავითარებელი და აღმზრდელობითი ფუნქციების გარეშე, რომელიც მიმდინარეობს სასკოლო და არასასკოლო პროცესში;“

„აუცილებელია მოსწავლის როგორც პიროვნებად, მოქალაქედ ჩამოსაყალიბებლად გამოყენებული იყოს განმავითარებელი და აღმზრდელობითი ფუნქციები;“

„ყოველი გაკვეთილი არის როგორც საგანმანათლებლო, განმავითარებელი და სააღმზრდელო, თუ როგორ იყენებს ჩამოთვლილ მომენტებს, დამოკიდებულია პედაგოგის ოსტატობაზე. ამ მომენტის გათვალისწინების გარეშე გაკვეთილის ჩატარება უაზრობაა;“

გამოკითხულთა პასუხების 92%-ს ასეთივე პათოსი გასდევს. მათ მარჯვედ აიტაცეს კითხვაში ჩადებული მისათითებელი ის სამი სიტყვა (საგანმანათლებლო, განმავითარებელი და აღმზრდელობითი), ემოციებში გააზავეს და ააგეს კითხვისადმი მხარდამჭერი წინადადებები. თუმცა ამის იქით თითქმის არავინ არ წასულა, რაც გვიტოვებს საფუძვლიან ეჭვს, რომ საკითხის არსის გაგება საკმაოდ უჭირთ.

სამწუხაროდ, არც თუ იშვიათად, წაანყდებით არაადეკვატურ პასუხებსაც. მაგალითად:

„დიდი მნიშვნელობა აქვს კომუნიკაციას მოსწავლეებთან ურთიერთობაში, ვერბალური და არავერბალური. მოსწავლეებთან კარგი ურთიერთობის დამყარება: მნიშვნელოვანია მასწავლებელი იყოს სამართლიანი, თავაზიანი, ხალისიანი, იუმორის გრძობა უნდა ჰქონდეს. გარეგნული მხარეც მნიშვნელოვანია, უნდა იყოს აქტიური მსმენელი;“ „საუბრებით, შეხვედრებით;“ „ვცდილობ კავშირი ორგანული იყოს;“ „კლასგარეშე ღონისძიებებით, ვიქტორინებით, მოხსენებებით;“ „ეს არის სამკუთხედი, რომელიც აუცილებელია სასწავლო პროცესში;“ „კვირაში ერთხელ ვატარებ კლასის – კრების საათს, აღმზრდელობითი ხასიათების საუბარს;“ „კითხვა გაუგებარია;“ „გაკვეთილის მსვლელობის სიტუაციის მიხედვით“ და ა. შ.

ოთხ ანკეტაში კითხვა უპასუხოდ არის დატოვებული.

თუ ვიმსჯელებთ მოცემული ამონაწერების მიხედვით, მდგომარეობა ნამდვილად არასახარბიელოა. არადა, მთელი საკლასო-საგაკვეთილო სისტემა (სხვა დამხმარე პედაგოგიურ სისტემებზე რომ არაფერი ვთქვათ) სწავლების ამ სამი ფუნქციის: საგანმანათლებლო (ინფორმაციულობა, ტექსტის შინაარსის ათვისება), განმავითარებელი (ფსიქიკურ-ინტელექტუალური უნარების: შეგრძნება, აღქმა, წარმოსახვა, ყურადღება, ნებისყოფა, მეხსიერება, აზროვნება თავისი სააზროვნო ოპერაციებით: ანალიზი, სინთეზი, კლასიფიკაცია, შედარება, ანალოგიები, პარალელები, დასკვნა, განზოგადოება და ა. შ. ასევე მეტყველების კულტურის განვითარება), აღმზრდელობითი (გონებრივად, ზნეობრივად, სულიერად,

ესთეტიკურად და ფიზიკურად სრულფასოვანი პიროვნების ჩამოყალიბება) სიტუაციების შექმნასა და განხორციელებას ემსხურება. სწორედ, ამ პრიორიტეტულობის გამო იგი მუდმივ ასახვას პოულობს ნებისმიერი საგნის ნებისმიერი ტიპის გაკვეთილის გეგმის მიზანში, რომელიც კონკრეტდება სასწავლო თემის შინაარსის მიხედვით. იმ 12000-მდე გაკვეთილზე, რომელიც სჭირდება სიმნიფის ატესტატის მიღებას, თუ ასე მიზანმიმართულად და გაცნობიერებულად წარიმართება სასწავლო-აღზრდელობითი პროცესი, ნამდვილად ადვილი წარმოსადგენია, თუ რა მაღალ დონეზე იქნება განვითარებული საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის კურსდამთავრებული, რასაც ვერ ვიტყვით მოცემული კვლევის შედეგების ფონზე.

კვლევით მოპოვებული მასალების მიხედვით უნებლიედ გამოვლინდა კიდევ, არანაკლებ მნიშვნელოვანი პრობლემა, პედაგოგიკურ ცნებითი ტერმინოლოგიურ სისტემასთან დაკავშირებული. როგორც ცნობილია, პედაგოგიკური ტერმინოლოგია განსაზღვრავს ამ მეცნიერების არსს, მის საგანს, ობიექტს, კვლევის მეთოდებს, საზღვრებსა და ფუნქციებს. მეცნიერება განვითარების ობიექტურ წესებს, კანონებსა და პრინციპებს იღებს რეალური სინამდვილიდან და აზროვნებაში გადააქვს ცნებების, კატეგორიების, თუ ტერმინოლოგიების სახით.

ამიტომ ამბობენ, რომ მეცნიერება ცნებითი აზროვნება არისო. ამ რეალობის თანახმად, პედაგოგიკური აზროვნებაც ცნებით-ტერმინოლოგიურ სისტემას ეფუძნება. მასწავლებელი, რომელიც ვერ ფლობს ამ ცოდნას, მას არ ძალუძს პედაგოგიური მოვლენებისა და ფაქტების, პედაგოგიური სიტუაციების მეცნიერულ ენაზე გადატანა, ტერმინებთან იდენტიფიკაცია, რაც ზღუდავს უსაზღვრო პედაგოგიურ შესაძლებლობას, ისარგებლოს პედაგოგიკის მეცნიერებით.

პედაგოგიკური ცნებითი ტერმინოლოგიური დეფიციტი ასევე ასახვას პოულობს აზროვნებაში და შესაბამისად ისეთ უცვლელ საკომუნიკაციო საშუალებაზე, როგორიცაა სამყაროს საოცრება – მეტყველების კულტურა. თუ მასწავლებელი სათანადოდ ვერ ფლობს პროფესიულ ტერმინოლოგიას, მისთვის ბუნდოვანია პედაგოგიური პროცესის არსი, ღარიბია მისი ლექსიკონი, მეტყველება – მწირი, მდაბიური და არაესთეტიკური, გაკვეთილი კი – უინტერესო, რაც წარმოშობს პედაგოგიურ და კომუნიკატორულ პრობლემებს.

აღნიშნული პრობლემების მიზეზი მასწავლებლები არ არიან. განათლების ე. წ. რეფორმის სახელით, პედაგოგიკური თეორიების ნაცვლად პედაგოგებს შესთავაზეს ფსიქოლოგიური თეორიები. ფსიქოლოგიამ, მიუხედავად თავისი უნიკალური ფუნქციებისა, ბუნებრივია, ვერ შეითავსა პედაგოგიკური მეცნიერების სამსახური. ამის შედეგად მასწავლებლის პროფესიულ კვალიფიკაციაში გაჩნდა დიდი ნაპრალი, რომელ-

მაც თავისი ნეგატიური ასახვა ჰპოვა მისი პედაგოგიური საქმიანობის შედეგებზე. ასევე დიდი ზიანი მიადგა განათლების სფეროს დარგობრივი სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტების გაუქმებისა და მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლების ინსტიტუტთა რაღაც გაუგებარი „ხუთთუნუ-თიანი“ ტრენინგებით შეცვლის გამო. არანაკლებ პრობლემურია პედაგო-გიური შრომის ანაზღაურების ყოველად გაუმართლებელი, მასწავლებლის ღირსების დამამცირებელი სისტემა. განათლების სფეროში არსებული პრობლემების მთავარი „შემოქმედი“ არის სახელმწიფოს საგანმანა-თლებლო პოლიტიკა. სანამ სახელმწიფო არ გადასინჯავს განათლების სისტემისადმი თავის მცდარ მიდგომას და მასწავლებელს არ მიანიჭებს თავის ბუნებრივ ამაღლებულ სტატუსს ადეკვატური საზღაურით, არსე-ბულ მანკიერებას აუნთებს ჩაუქრობელ მწვანე შუქს.

Gulnaz Khukhua

TEACHER – THE SECOND CREATOR

Summary

The teacher has the leading role in the realization of educational work in school. This paper focuses on the results of teachers' interview. Tskhum-Abkhazian Academy of Pedagogy and Psychology Research Institute with the consent of the Ministry of Education and Science conducted the pedagogical survey based on methods of talk and the questionnaire. The purpose of the survey was to study and generalize aspects of pedagogic processes and pedagogical and methodological assistance.

The studies have shown serious problems. It turned out that the overwhelming majority of surveyed teachers couldn't answer fundamental issues of pedagogy and psychology, ways and strategies of methodology, without which it is impossible to imagine teaching process.

Teachers are not the cause of the problems. In the name of so-called education reform instead of pedagogical theories the teachers were offered psychological theories. Great damage was inflicted to the field of education because of the abolition of the sectoral research and teachers' qualification development institutes and changing them by something incomprehensible "five minutes" trainings. State education system should change educational policy and give to the teacher the raised status with adequate wages.

АСПЕКТЫ ВОСПИТАНИЯ В ГРУЗИИ

Воспитание нового поколения, становление его культуры неразрывно связаны с формированием экологического сознания. Оберегая природу, заботясь о сохранении ее целостности, человек, прежде всего, сохраняет себя, свой внутренний мир, гармонизирует свои отношения с окружающей средой. Человек познает мир на протяжении всей жизни, в процессе обучения и воспитания закладываются основы наук, на базе которых в сознании человека выстраивается научная картина мира. От этого в дальнейшем будут зависеть характер взглядов и убеждений человека, его миропонимание и поступки. Любовь к матери, к родному краю, к его природе - глубокое чувство, формирующееся у человека в начале его жизни, то, что он передает своим потомкам.

Особенно хочется отметить историю развития экологической культуры в Грузии. В Грузинской терминологии слово “aRzrda” (воспитание) исходит еще из грузинской античности (оно встречается в памятниках Колхидской и Иберской культуры). Особо применяли в грузинских риторических школах и в школах при монастырях. Этот термин мы встречаем у грузинского философа IV века Бакури, представителя неоплатонизма в риторической школе в Фазисе (ныне Поти) (IV в.).

Как сообщает в одной из своих писем греческий философ Фемистий (317-388 гг.), вблизи Фазиса (г. Поти) существовала школа риторики, где его отец и он сам получили риторическое образование. Фемистий особо подчеркивает, что в школе изучали «не приемы стрельбы из лука и метание копья», а искусство риторики, позволяющее блистать на элинских празднествах». Подтверждение этому мы находим у византийских авторов (Агафий Схоласт 536-588 гг.), которые описывают факт выступления грузинских ораторов на созванном в Колхиде народном собрании по случаю убийства византийскими военачальниками грузинского царя Губаза (554 г.).

Как показывает изучение источников, в Грузии было распространено и домашнее обучение. Сына, обычно отдавали на воспитание в другую высокопоставленную семью, глава которой брал на себя обязанность следить за воспитанием вверенного ему ребенка. Этот обычай существовал в Грузии с древнейших времен. Существовало также правило, чтобы царские дети воспитывались в домах вельмож. Воспита-

Хантцы и Шатберды и с ним многих блаженных отцов» и «Жизнь Григола Ханцтийского» Г. Мерчуле. В этих произведениях описаны восхитительные картины природы, ее изобилие и полезность для человека. Трактаты Г. Мерчуле дают нам объективное представление о главенствующей роли педагогических идей той эпохи, они служат ценнейшим первоисточником по истории педагогики Грузии, касаются проблем воспитания молодежи. В исследованиях Н. Чубинишвили (1845 г.) и П. Ингорква (1949 г.) показано что, Г. Мерчуле в свое время утверждал: «Кто не трудится, тот пусть не ест», давая этим наметки педагогической мысли средневековой Грузии. Из традиций Грузинского государства, древняя история и культура хранят письменные источники, указывающие на важность воспитания и развития подрастающего поколения. Разумеется, некоторые из них не были специально педагогические произведения в современном смысле этого слова, так как в те далекие времена, как известно, педагогика как наука еще не существовала, однако педагогические воззрения и идеи существовали как вечная социальная категория в воспитании и обучении подрастающего поколения.

Из «Учебной книги», «Шатбердского сборника», работы Григория Носели «Сотворение человека», летописи «Обращение Картли», сочинений Василия Великого о поведении животных, толкование древних и новых книг Ипполитом Римлянином, хронологических сведений о выдающихся иудейских, персидских, римских и византийских императорах можно получить представление об учебных программах Грузии V-X веков (Takaishvili, 1906).

На основании приведенных источников можно предположить, что в IV-XI вв. основными учебными предметами в процессе воспитания в Грузии были грузинская литература, теология, философия, гимнография, литургия (в церковных монастырских школах), иностранный язык или языки, краткая история Грузии и зарубежных стран, среди которых значилось и учение о сельском хозяйстве. Отмечается, что учение требует спокойствия и терпения.

Необходимо отметить указание С. Гамсахурдия: «Привлекает одно сведение, которое дает основание предполагать, что в женских монастырях занимались также воспитанием и обучением. Переписчик по имени Василий обращается к монахиням: «благородные девы, молит вас воспитанный вами Василий». Женские грузинские монастыри являлись культурно – просветительскими центрами и вносили посильный вклад в дело культурно – просветительской работы, осуществляемой в тесной связи с Грузией, грузинскими монастырями за границей. Много документов повествует о том, как заботи-

ლისე გრუზინსკიე მონაქინი ო პერეპისვანიი, რასპროსტრანიი, სოხრანიი და ობნოვლენიი რუკოპისეი. ტაკაა დეაქტელნოსტ გრუზინსკიე ქენსკინი, კონეჩნო, პოდრაზუმევაეტ ნალიჩიე უ ნიქ სოფტვსტვუიოქოე ობრავოვანიი და ვოსპიტანიი. ნესმორტრა ნა სრავნიტელნო ნებოგატყ მატერიალ, მკონი სდელათ ვევოდ, ქო ვ დრევნეი გრუზიი დეა ქენსკინი ობრავოვანიე ბელო სთოლყ ობვავტელნყმყ, კაკ ი დეა მუქინი ი პოდქინიაროს ოდნიმ რავილამ. ქენსკინი რუკოვოდირი ვოსპიტანიემ იუნოსხვსტვა.

პრევედემ პრემერ იქ ტვორენიი დავიდა დჟიბლადზე (IX ვ.), კოტორყ უკაზვალ ნა ზნაჩიმოსტ ობუქენიი, ი ქო «გლავნეიშეე ბოგატვსტო ნაზიდაეტსე კნიგამი. სოლნეცე ი ლუნა სოტვორენყ დეა ტელესნყ ნუქდ, ა კნიგი – დეა პროსვესჩენიი ნაშეი დუში. პოეტომუ ი პერეპისალ სვოიუ კნიგუ ი პოლოქილ ვ მონასტყრე შატბერდი დეა ვოსპიტანიი იუნოსხვსტვა». «უქებნა კნიგა იქ «შატბერდსკოე სბორნიკა» დეაქ ნეკოტორე პრედსტავლენიე ობ უქებნყ პოსობიქ სუსხვსტვუიოქი ვ გრუზიი ვ IX-X ვეკაქ ვ შატბერდე – ოჩაგე კულტურე, მონასტყრსკომ ცენტრე.

პრონიზანნაა გუმანიზმომ პედაგოგიკა, ბერეჟნოე ოტნოშენიე კ ოკრუქარეოქე სრედე, კ პრიროდე, ბერეტ ნაჩალო ვ გრუზიი ს დრევნეიშყქ ვრემენ. ვ რავსვიტნიე ოთეი იდეი ოგრომნუი როლყ სყგრალი გრუზინსკიე ქერკოვნყე სქოლყ ი მონასტყრე, გდე ვმესტე ს ობუქენიემ ბოგოსლოვიუ ობრავოვალოს ბოლშოე ვნიმანიე პრემენენიუ კ ობუქარეოქიშყქ ტაკიქ პრემეოვ ი სპოსობოვ ვოდეიქვანიი, კოტორყე ოსტავლარეი ბყ ქელატელნყმყ რეზულტატ ნა იქ ნრავსტვენომ სოვერსენსტვოვანიი. ნაილუქშიმ მეთოდომ ვოდეიქვანიი ნა უქარეოქეა ივლარეოქე «სლოვო» ი ლიქნყ პრემერ, ს პომოქტყ კოტორო მკონი უბედირე უქარეოქეა ვ რავილნყმოსტე თოგო ილი ინოგო სუქდენიი.

რავლიქნყე ისტორიქესკიე ისტოქნიკი პოდტვრეჟდაოქ, ქო ვ ტაკიქ დრევნეიშყქ ობრავოვტელნყქ ცენტრაქ გრუზიი, კაკ ივერსკაა აკადემიი პრე აფონსკომ ივერსკომ მონასტყრე (X ვეკ), გელატსკოი ი იკალთოისკოი აკადემიიქ, ზაქული (XI-XIII ვეკა) ი დრუგიქ, ს ტაკიმი ობვავტელნყმიქ პრედმეტამი, კაკ ბოჟე სლოვო, ფილოსოფიი, გრამმტიკა, ივლარეოქე დისციპლინყ ობსოგო ქარაქტერა, კაკ სელსკოე ოზარეოვსტო, რემესლო ი რავლიქნყე პროფესიი. პროფ. გ. ტავიშვილი პრედპოლარეაქ, ქო ვ გელატი ივლარეოქე პრიროდოვედენიე, ო ქემ გოვორყ სოხრანივსიქესე დო სეგოდნყშნეგო დნყ ოზარეოვსტვენნყე პრეისპოსობლენიი ი ორუდიი. უდოსტოვერენო, ქო პრე გელატსკოი ი აფონსკომ მონასტყრექ სუსხვსტვოვალო ვესოკორავსტოე სელსკოე ოზარეოვსტო: ვინოგრადარსტო, პჩელოვოდსტო, მასლიქნოე ოზარეოვსტო, ვყრავსვივალისყ ზერნოვე. ტაკოე ოზარეოვსტოვანიე ბელო ბყ ნევოზმკონყმ ბეზ რავილნყმოსტე პონიმანიი სელსკოე ოზარეოვსტოვნიე პროიქვოდსტვა. ოსობოე ვნიმანიე უდელარეოქე მორალნომ ვოსპიტანიუ პოდრავსტარეოქე პოკოლენიი. სუსხვსტვუიოქე ვ ოთე ვრემეა უქებ-

ные заведения, кроме теоретических знаний, вооружали учащихся жизненными знаниями, умениями, навыками, что помогало им установить правильное, разумное отношение с природой. Грузинские исторические источники удостоверяют, что в процессе обучения широко применялись наглядность, учащийся должен был получить знания, которые пригодились бы ему в реальной жизни. Особое внимание уделялось моральному воспитанию подрастающего поколения. Этим вопросам посвящены работы ученых Уш. Оболадзе, И. Харадзе и других.

Выдающиеся мыслители из грузинской культурной колонии на Афоне (Иверская лавра) Иоанэ и Эквтиме Мтацминдели вложили большой труд в деле развития гуманистического педагогического мышления и для нового подхода к воспитанию человека. Они считали, что изучение природы является обязательным для человека. Знаменитый деятель Георгий Мтацминдели, описавший деятельность Иоанэ и Эквтиме Мтацминдели, изложил свои глубокомысленные взгляды и опыт по вопросам воспитания и образования подрастающего поколения. Г. Мцире в одном из лучших произведений древнегрузинской письменности «Жизнь и деятельность св. и блаженного отца нашего Георгия Мтацминдели» излагает педагогические воззрения XI века. На эту работу ссылались такие известные отечественные авторы как И. Джавахишвили, К. Кекелидзе, А. Шанидзе, а также французский византиолог Шарль Диль и другие. Георгий Мцире заявляет: «Да не удивит никого, что Георгий Мтацминдели в бытность свою в Грузии собрал детей низкого круга для отправки и обучения в Афонском Иверском монастыре, ибо и игумен великий Иосиф был рабом, но святость его известна была многим». Указанный первоисточник касается сугубо воспитания молодежи и имеет научно-педагогическую ценность, и в наше время из него мы узнаем, что, находясь на родине, Г. Мтацминдели собрал 80 детей сирот, для воспитания в школе при Иверском монастыре на Афоне.

Аналогичные грузинские просветительские центры возникли в Палестине, Болгарии, Сирии, которые продвигали грузинскую самобытную культуру.

Воспитанию и развитию молодежи посвящено также философское сочинение «Толкование платоновской философии Прокла Диадоха» Иоанна Петриция (XI-XII). Произведение содержит 33 пункта, отражает цели, задачи, содержание и методы грузинского центра просвещения в Болгарии – Петрицонского монастыря. Иоанн Петрици уже в преклонном возрасте вблизи Кутаиси заложил Гелатский монастырь (по приглашению Давида Строителя), при котором было основано учебное заведение известное как

Гелатская Академия. Талантливый богослов, философ и практик просвещения Петриций разработал теоретические и практические вопросы обучения и воспитания учащихся. Вопросу воспитания экологической культуры в Грузии уделялось большое внимание. Не обошли эту проблему мыслители XII века. В предисловии к переводу «Витязь в тигровой шкуре» С. Цаишвили отмечает, что на заре XII века – «Золотого века», интенсивное развитие в Грузии получили почти все виды искусства. Качественно новых высот достигли грузинская литература, философия, наука. Ими ставились вопросы, волновавшие мыслителей в самых развитых странах тогдашнего мира. До наших дней дошли оригинальные произведения и переводы Арсена Икалтоэли, оды Шавтели и Чахрухадзе, «Амиран Дареджаниани» Мосе Хонели, «Висрамиани» в переводе С. Тмогвели. Именно в эту эпоху сотворен и бессмертный «Витязь в тигровой шкуре», увенчавший собой блестящее развитие грузинской литературы. Экологические идеи нашли свое отражение и в творении Ш. Руставели, поэта – психолога, отразившего сложные социальные коллизии, поэта – философа, ответившего на глобальные вопросы бытия еще в XII веке. Он описал не только близость своих героев к природе, но и полное слияние с ней. Так, Таризел сравнивается с морем, а Автандил и Придон – с вливающимися в него бурными реками. Ш. Руставели – великий певец жизни, земного счастья человека. По его словам земля создана как «несметной многоцветности цветник» для того, чтобы человек наслаждался ее красотой. Его мир это мир гармонии, добра и прекрасного в котором каждому живому существу определено свое место. Человек – венец творения, наделенный свободой. Все люди на Земле, и цари, и рабы, должны пользоваться одинаковыми правилами и жить в единстве и гармонии с природой, повествует «Витязь в тигровой шкуре». Краеугольным камнем мировоззрения Руставели является возвышенный гуманизм, пронизывающий поэму. Безграничная вера в человека – вот высший пафос «Витязя в тигровой шкуре».

Такое разумное отношение великих мыслителей определило то, что исторически в Грузии, человек воспитывался с чувством уважения к природе и ставил высоко правила охраны окружающей среды. Просвещенный народ Грузии хорошо понимал, что окружающая среда представляет собой единый организм растений и животных взаимодействующих друг на друга.

В XIII – XV веках нашествие монголов, персов и турок ослабило политическое могущество Грузии, вызвало спад в области экономики и культуры, а за деградацией культуры последовало и ухудшение состояния просвещения. Из известного документа «Завещание» начала XIV века, узнаем,

что в 1310 году, в это смутное время в провинции составляющей епархию Кирилла Донаури, существовало семь «училищ» (სასწავლებელი); то есть школ, в которых изучались различные дисциплины: - теология, философия, житие отцов, история Грузии (Kereselidze, 1945).

Существует свидетельство о том, что в грамоте царя Александра, в выданной в 1430 году вместе с другими, почетное место отведено одному из защитников леса. Многолетнее наблюдение, взаимоотношения с природой показало людям, что от леса зависела жизнь людей, развития сельского хозяйства, состояния воздуха и др. За лесом ухаживали, как за виноградником, садом, огородом, охота регулировалась определенными правилами. Даже тогда, когда Грузия стояла на грани физического исчезновения, не прекращалась работа по воспитанию экологической культуры народа.

В средние века в Грузии немало важную роль играли католики-миссионеры, просветительская деятельность которых проходила не только под покровительством грузинских царей, но и прогрессивных деятелей. Миссионеры при миссиях открывали школы, где преподавали как богословие, так и светские науки – поэзию, иностранные языки, философию, историю, географию, астрономию, медицину. Грузинским юношам в Римском Высшем теологическом училище с 1670 года было предоставлено 2, а с 1679 года 3 места. Миссионеры принимали активное участие в воспитании детей грузинских царей и вельмож, проводили широкую врачебную деятельность.

Великие представители грузинских педагогов-воспитателей, какими были Арчил (1647-1737), Сулхан-Саба Орбелиани (1658-1725), Вахтанг VI (1675-1737), Давид Гурамишвили (1705-1792) и другие просветители многое сделали в деле возрождения национальной грузинской культуры. Они распространяли передовые педагогические традиции, идеи обучения и воспитания, пронизанные гуманизмом, пользуясь способами и методами, направленными на развитие экологической культуры. Особое место среди них занимает известный географ царевич Вахушти Багратиони. Главным сочинением Вахушти является «Описание царства Грузинского». Даже беглое ознакомление с трудом Вахушти, отмечает М. Г. Джанашвили, убеждает нас в том, что автором была проделана огромная и многолетняя изыскательская работа по описанию истории и географии Грузии. Автор дал правдивое, детальное описание всех областей Грузии, ее богатой природы, лесов, фруктовых деревьев и других растений, распространенных на территории Грузии животных, как диких, так и домашних, а также описал людей, проживающих различных областях Грузии, их этнографические особенности, нравы и обычаи. Поражает глубокое знание излагаемого материала. Удивительно,

что в «Слове к читателю» Вахушти еще в 1735-1745 годах дал полную характеристику времени, как одному из экологических факторов. По мнению М. Броссе, «География Вахушти имеет такое же значение для грузин, как топографические заметки Гомера для Греции». Вахушти внес свой вклад и в экологическое воспитание молодежи. Он перевел в 1774 году «Краткое руководство к географии в пользу учащегося при гимназии юношества в Санкт-Петербурге», дополнив это сочинение интересными сведениями о Грузии, Персии, Турции. Отец Вахушти, Вахтанг VI являясь человеком широко образованным, законодательно объявил лес государственным богатством.

Царем Ираклием II были открыты государственные учебные заведения, в которых обучение и воспитание принимают организованный характер. Возрождение образовательной работы способствовало развитию педагогического воспитания.

Столь богатое наследие, созданное и переданное предшественниками, играет важную роль в формировании национальных особенностей нашего народа по отношению к старикам, детям, друзьям, врагам, природе, окружающей среде, ведению хозяйствования. Вместе с тем следует отметить, что воспитание экологической культуры не носило строго организованный характер, оно больше служило потребностям человека.

Эти традиции особенно окрепли в XIX и XX столетиях. В 1883 году в селе Цинамдзгврианткари Илья Цинамдзгришвили открыл бесплатную школу для молодежи близлежащих деревень. На открытие школы приехали, передовые люди Грузии, но особенно надо отметить речь Ильи Чавчавадзе, являющуюся шедевром красноречия. Речь пронизана великим гуманизмом, патриотизмом, человеколюбием, безграничной любовью и нежностью к природе и матери Земле. Обращаясь к родителям учеников, он сказал, что их дети получают знания, которые помогут им распознать, где искать безграничные богатства Земли, постичь методы и мастерство которыми можно извлечь эти богатства на пользу людям, оберегая в то же время, с божьей помощью, природу, свой край, свою Родину. Неоценима роль И. Чавчавадзе в деле улучшения народного образования, повышения уровня обучения природоведению и хозяйствованию.

Огромны заслуги Я. Гогешаши перед грузинской народной школой. Он обосновал значение предмета природоведения (Бунебис кари) и обозначил его практические задачи.

В деле распространения естественнонаучных знаний и хозяйствования И. Чавчавадзе и Я. Гогешаши большую помощь оказывали такие обще-

ственные деятели как Л. Боцвадзе, И. Ростомашвили, И. Мачабели, Г. Церетели, Р. Эристави, С. Месхи, А. Пурцеладзе, А. Агниашвили, которые способствовали распространению как теоретических, так и практических знаний и навыков по природопользованию среди широких слоев населения.

Грузинские просветители И. Чавчавадзе, А. Церетели, Я. Гогебашвили, Н. Николадзе, Г. Церетели, С. Месхи и другие боролись за расширение знаний хозяйствования. Эта борьба привела к положительным результатам. Были созданы хозяйственные учебные заведения в Лочини, Курдгелаури, Меджврисхеви и др. (Dzagnidze).

Я. Гогебашвили обозначил задачи по распространению знаний по природоведению, необходимых для формирования правильных представлений о животных и птицах.

Учение Я. Гогебашвили имеют неоценимое значение в развитии и воспитании юношества в гармонии с окружающей природой. Он понял опасность, которую может нанести природе вмешательство человека, предприняв энергичные меры для того, чтобы внедрить учащейся молодежи и в широких слоях населения любовь к природе, довести до них знание о высоконравственной зависимости от природы и значимости охраны окружающей среды. Безусловно, это было очень прогрессивным явлением для того времени, являлось серьезной претензией на создание основ природоведческого, экологического воспитания в Грузии.

Грузинская периодическая пресса систематически печатала письма по воспитанию любви к природе, о том, что образование дает возможность человеку узнать как использовать силы природы: пар, воду, воздух, электроэнергию, огонь.

Грузинской молодежи, пишет известный в Грузии епископ Г. Кикодзе, требуется широкая культура, эрудиция, изучение произведений грузинских и иностранных писателей, но в первую очередь необходима культура хозяйствования. Для изучения природы и практического применения знаний необходимо открытие множества сельскохозяйственных учебных заведений и обучение большого числа молодежи.

Разговор на эту тему продолжают педагоги, ученые просветители XX века. Как считают Р. Хуродзе и М. Цицкишвили в деле расширения экологического образования, защиты окружающей среды, познания природы, воспитания подрастающего поколения в гармонии с природой многого достигли великие грузинские ученые экологи Ф. Давитая, М. Мchedlidze, передовые мыслители природоведы М. Нодия, М. Курдиани. Интерес к природознанию проходит красной нитью в грузинских образовательно-вос-

питательных учреждениях, основанных в Мартвили, Чкондиди, Сагурамо. Широко известны труды, изданные в 30-ые и в последующие годы знатоками экологии горных районов Грузии Н. Кецховели, Ф. Давитая. Среди работ грузинских ученых, особенно хочется отметить исследования академиков Т. Кварацхелия, В. Гулисашвили, М. Мчедлидзе в области фитоэкологии и экологии лесного хозяйства. Их работы получили широкое признание и практическое применение. Большое значение в экологическом воспитании учащейся молодежи имеют учебные пособия М. Мчедлидзе и З. Догонадзе «Экология метеорологии с основами охраны природы» (Тбилиси, Изд. «Ганатлеба», 1995); М. Мчедлидзе «Экология субтропических растений» (1986, 1988); В. Гулисашвили, «Экология растений» (1957, 1960); В. Гулисашвили, Т. Урушадзе «Основы охраны природы» и др.

По современному состоянию проблемы экологии и экологического воспитания учащихся, опубликовано множество работ, среди них особо следует отметить работы У. Оболадзе, А. Джанашвили, М. Гарибашвили, Ш. Хундадзе, Б. Курашвили, Г. Нахуцришвили, Г. Каджая, И. Элиава, К. Колхи, Н. Амаглобели, Ш. Малазония, З. Абашидзе, Р. Николаишвили, К. Харабадзе, Н. Папунашвили, И. Прангишвили, Л. Тавдгиридзе, Т. Дзагნიдзе, М. Гагунашвили, Л. Кверенчиладзе, Я. Торчинава, Чхартишвили и др.

В последние годы ведутся серьезные разработки в области педагогического образования и воспитания экологической культуры учащейся молодежи. Как видно из выше изложенного, имеются и достижения и проблемы в области экологического образования. За последние годы значительно возрос интерес учителей и школьников к экологической тематике. Расширилось дополнительное экологическое образование в школе, проводятся конкурсы детского юношеского творчества, презентации экологических проектов, вводится предмет экологии в системе среднего и высшего образования, выполняются диссертационные работы по вопросам экологического образования и воспитания, опубликовано множество литературы по экологическому образованию, проводятся научно-практические конференции по методологии, теории экологического обучения.

В современном мире одной из важнейших проблем, является проблема формирования новой нравственности, новых моральных норм, которые смогут регулировать отношения в системе «природа – общество – человек». Великий ученый-энциклопедист В. И. Вернадский указывал: «Самыми главными вопросами являются вопросы этические, вопросы о том, как следует себя вести при тех или иных условиях жизни». Современные философы, развивая идеи В. И. Вернадского, с позиции современных воззрений

на причины экологического неблагополучия на планете отмечают, что «... первично ущербным становится сознание человека и только затем ущербной становится окружающая среда».

Система экологического образования в практике современной школы должна с помощью различных методов, средств и форм обучения и воспитания развивать экологическое мировоззрение учащихся, формировать их знания, умения, ответственное отношение к природной, социальной среде, своему здоровью, получать удовольствие от созерцания природы. Необходимость интеграции школьных курсов стала особенно ощутима с началом научно-технической революции, вызвавшей информационный взрыв, углубление дифференциации наук. Увеличился объем знаний, необходимых для усвоения на уроках, лекциях и связанные с ними перегрузки учащихся и студентов. Полноценная интеграция предметов естественнонаучного цикла, может быть достигнута на основе междисциплинарной методологии, и базируется на системном видении объектов окружающего мира и системном подходе при их изучении.

Литература:

1. Aristotel. Sochineniya v 4 tomakh, t. 1, Moskva, "Mysl", 1976.
2. Brodsky A. K. Kratkiy kurs obshchey ekologii, Sankt-Peterburg, 2001.
3. Dekandol A. Vvedenie k izucheniyu botaniki, Moskva, Universitetskaya tipografiya, 1857.
4. Gamsakhurdia S. Istoriya prosvesheniya v Gruzii, 1984.
5. Gogebashvili Ya. Bunebis kari, Tbilisi, 1868.
6. Istoriya filosofii Arkhimanditra Gavriila, ch. I, Kazan, 1839.
7. Istoriya filosofii Arkhimanditra Gavriila, ch. II, Kazan, 1839.
8. Kereselidze K. S. Etiyudy iz istorii drevnegruzinskoy literatury, Tbilisi, 1995.
9. Krymskiy A. E. Musulmanstvo i ego budushchnost, Moskva, 1899.
10. Latyshev V. V. Istoria drevnykh pisateley grecheskikh i latinskikh o Skifii i Kavkaze, Sankt Peterburg, 1893.
11. Lomouri N. I. Istoriya Egeyskogo tsarstva, Tbilisi, 1968.
12. Maruashvili L. I. Vakhushti Bagrationi i ego predshestvenniki i sovremenniki, Moskva, 1965.
13. Modzelevsky L. M, Ocherk istorii vospitaniya i obucheniya s drevneyshikh do nashikh dney. Sankt-Peterburg, 1867.
14. Pominalnye knigi Afonskogo Iverskogo Monastyrya za 1074 god, Tbilisi, 1901.
15. Suen. Gerodot, Sankt-Peterburg, 1877.
16. Takaishvili E. O. Opysanie rukopisey, t. 2, Tbilisi, 1906.

17. Zhordaniya T. D. Khronika idrugie materialy gruzinskoy istorii, Tbilisi, 1982.

მედიკო ანთია

ასალბაზრდობის აღზრდის ასპექტი საქართველოში

რეზიუმე

სტატია ეფუძნება ავტორიტეტულ წერილობითი წყაროებს საქართველოს სახელმწიფოებრივი ტრადიციების შესახებ, რომელიც ადასტურებს ახალი თაობის აღზრდისა და განვითარების უდიდეს მნიშვნელობას.

წინაპრების მიერ შექმნილ უმდიდრეს მემკვიდრეობას, რომელმაც მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ჩვენი ხალხის ეროვნული თავისებურებების ფორმირებაში, დღემდე არ დაუკარგავს აქტუალობა, განსაკუთრებით აღზრდის, მტერ-მოყვრის, გარემომცველი ბუნების, მეურნეობის მოწყობისა და გაძღოლის ასპექტში.

Mediko Antia

ASPECTS OF YOUTH EDUCATION IN GEORGIA

Summary

The paper draws attention to training of young generation of Georgia. The research is based on authoritative written sources about the state national traditions, which confirms a great significance in the education and development of the Georgian youth.

The richest heritage created by the ancestors, who had played an important role in the formation of national peculiarities of our people, have not lost the actuality, especially in the aspect of education, protection of environment and farming management.

The system of ecological education in practice of modern school should be provided by means of various methods and forms of education to develop ecological outlook of pupils to develop their knowledge, ability, a responsible attitude to the natural, social environment, his/her health and derive pleasure from amazing beauty of the nature.

ლია სვანიძე

„მე – კონცეფცია“, როგორც პიროვნების შინაგანი
სამყაროს ორგანიზმის უნიშვნელოვანესი
სტრუქტურული ელემენტი

ბრძენი ფილოსოფოსი სოკრატე დაბეჯითებით გვირჩევდა: „შეიცან თავი შენი“ და ჩვენც ვიპოვეთ ჩვენში სანუკვარი უნარი შეგვექმნა „კონცეფცია მე“ ანუ „საკუთარი თავის თეორია“, რამაც დიდი დახმარება გაგვინია ბრძენი ფილოსოფოსის რჩევა შეგვესმინა.

პიროვნების გარკვეულობა, საკუთარი თავის შეცნობა სოციალური ცხოვრების ორგანიზების საფუძვლად გვევლინება. ადამიანს რომ არ შესწევდეს უნარი შეიცნოს საკუთარი თავი, საფუძვლიანად გაერკვეს თავის თავში და სხვა, ჩვენს გარშემო მყოფ ადამიანებში, მაშინ ჩვენი სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური სისტემები საშიშროების წინაშე აღმოჩნდებოდნენ. ცნობილია, რომ პირადი გარკვეულობის უქონლობა ხელს უშლის საზოგადოების არსებობას, სადაც ადამიანებს პირადი სტატუსი უნდა ჰქონდეთ. ურთიერთშეთანხმებული ქმედებები მაშინ იღებენ სასურველ ხასიათს, როდესაც ერთიანდებიან მყარად დარწმუნებული ადამიანები.

„მე-კონცეფცია“ არის საკუთარ თავზე განზოგადებული წარმოდგენა, განწყობათა სისტემა საკუთარ თავთან დამოკიდებულებაში, ან, როგორც ამბობენ, „საკუთარი თავის თეორია“. იგი გვევლინება არა სტატიკურ, არამედ დინამიკურ ფსიქოლოგიურ წარმონაქმნად. „მე-კონცეფცია“ ფორმირდება, ვითარდება და იცვლება შინაგანი და გარეგანი ფაქტორების მეშვეობით. სოციალური გარემო (უამრავი ფორმალური და არაფორმალური ჯგუფი, რომლებშიც ჩართულია ადამიანი) ძლიერ ზეგავლენას ახდენს მის ჩამოყალიბებაზე. ფუნდამენტალურ ზემოქმედებას განიცდის „მე – კონცეფცია“ სოციალიზაციის პროცესში, ამასთან, ეს ზეგავლენა აღნიშნულ პროცესს კი არ მოიცავს მხოლოდ, არამედ მთელი სიცოცხლის მანძილზე ზემოქმედებს.

ფსიქოლოგიაში არსებითად იკვეთება „მე – კონცეფციის“ ორი ფორმა – რეალური და იდეალური, როდესაც საუბარია რეალურზე, აქ იგულისხმება – როგორი ვარ მე, ხოლო იდეალურში ივარაუდება იდეალური – მე. ეს არის პიროვნების წარმოდგენა, სურვილი – როგორი მინდა რომ ვიყო მე. რეალურისა და იდეალურის განსხვავება შეიძლება იყოს კარგიც და ცუდიც. ერთის მხრივ, ამ განსხვავებამ შეიძლება ჩვენში გამოიწვიოს სერიოზული შინაგანი კონფლიქტი, ხოლო, მეორეს მხრივ, სწრაფვა სრულყოფისაკენ, ჰარმონიისაკენ, განვითარებისაკენ (ეს დამოკიდებუ-

ლია ადამიანის ფსიქოლოგიურ ბუნებაზე).

„მე-კონცეფცია“ ყალიბდება და ზუსტდება, მყარდება დღითი დღე ურთიერთობის პროცესში იმის მიხედვით, თუ როგორ ექცევიან ადამიანს სხვები. პიროვნებას შეუძლია იმსჯელოს მასზე, თუ რომელ ტიპს ეკუთვნის იგი. თითოეულის აზრი მისი თავისებურებებისა და ფიზიკური მონაცემების შესახებ, იმის შესახებ, თუ რა საქციელს მოელიან მისგან და ა.შ. წარმოიშობა მისი ორგანიზებულ ჯგუფში ყოფნის პროცესში.

საკუთარი თავის კონცეფცია „სარკისებური მე“ – ეს არსებითად ადამიანის თავისებურებების ისეთი ასახვაა, როგორც მისაღებია საზოგადოებისათვის, რომლის წევრადაც ითვლება. ადამიანი პერსონიფიკაციის კონსტრუირებას ახდენს იმ რეაქციის საფუძველზე, რომელსაც მას სხვა ადამიანები მიანერენ. თუ მას ისე ექცევიან, როგორც განსაკუთრებულს და სხვებისაგან განსხვავებულს, მაშინ იგი წარმოიდგენს, რომ არის არაჩვეულებრივი, არავის არ ჰგავს. რაც არ უნდა გააკეთოს ადამიანმა, იგი ძალიან მგრძნობიარეა სხვა ადამიანების რეაქციებზე. ის რეაგირებს ნებისმიერ სიგნალზე, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს მისი ორიენტირება. „მე – კონცეფცია“ წარმოიშობა და ვითარდება სოციალურ ურთიერთობებში. დამტკიცებულია, რომ თითოეული ადამიანი აყალიბებს თავის „მე – კონცეფციას“, აფასებს რა საკუთარ სუბიექტურ განცდებს იმ ადამიანთა თვალთახედვით, სადაც მას უხდება მოღვაწეობა და ცხოვრება. შესაბამისად, ადამიანი როგორ განიხილავს საკუთარ თავს, უნდა იყოს გამოხატულება იმისა, რას, მისი აზრით, ფიქრობენ მასზე სხვები. თუმცა, სრულიად არ არის აუცილებელი, რომ ისინი ნამდვილად ასე ფიქრობდნენ (მაგრამ, უმეტესწილად სხვისი ფიქრი ჩვენზე ამოცნობილია). ყველაფერი, რასაც აკეთებს ან არ აკეთებს ადამიანი, დიდად არის დამოკიდებული მის „მე-კონცეფციაზე“. ვინაიდან პიროვნება არის ის, ვინც სინამდვილეში არის, იგი ლებულობს შესაბამის უფლება-მოვალეობებს, ლებულობს შესაბამის სტატუსს, ჯგუფში მან იცის თავისი ადგილი და მას სცნობენ სხვები, მისი ურთიერთობა თითოეულ მათგანთან განისაზღვრება აღნიშნულიდან გამომდინარე. ჩვეულებრივ, ყოველდღიურ ცხოვრებაში ეს ადამიანები თავშეკავებულად ავლენენ ან არ ავლენენ საკუთარ იმპულსებს, რათა იცხოვრონ ქცევის სტანდარტების შესაბამისად, რომლებიც თვითონვე ჩამოაყალიბეს თანაცხოვრებისათვის. „მე – კონცეფცია“ ის ფენომენია, რომელიც ფორმირდება ადამიანთა შორის ურთიერთობის ურთულეს პროცესში და ვლინდება საკუთარი თავისადმი განწყობების სახით, რაც პიროვნების შინაგანი სამყაროს ორგანიზებას ახდენს.

საინტერესოა, როგორ მართავს ჩვენს განწყობებს და მოქმედებებს ჩვენი თვითშეფასება? რასაც არ უნდა ვაკეთებდეთ, როგორი ლოგიკური დასკვნებიც არ უნდა გამოგვექონდეს და ინტერპრეტირებას უკეთებდეთ

მათ, რასაც არ უნდა ვეუფლებოდეთ და ვქმნიდეთ, ჩვენ ყველაფერს ჩვენში, ჩვენს თავში გავატარებთ. „მე – კონცეფციის“ არსებით ელემენტს და პიროვნების ცენტრალურ წარმონაქმნს წარმოადგენს თვითშეფასება, რომელიც მნიშვნელოვნად განაპირობებს ადამიანის სოციალურ ადაპტაციას. იგი გვევლინება ქცევისა და საქმიანობის ძირითად რეგულატორად. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ თვითშეფასება არ წარმოადგენს ერთხელ და სამუდამოდ ნაბოძებ უცვლელ ფენომენს. თვითფორმირებაც კი თვითშეფასებისა მიმდინარეობს სოციალიზაციის პროცესში. სოციუმი მნიშვნელოვანწილად ახდენს ზეგავლენას თვითშეფასების ფორმირებაზე. ადამიანის დამოკიდებულება საკუთარ თავთან შედარებით გვიანდელ ეტაპად გვევლინება გარე სამყაროსთან ადამიანის ურთიერთობათა სისტემაში. მაგრამ ამის მიუხედავად (და შეიძლება ამის ნყალობითაც) ურთიერთობის სტრუქტურაში პიროვნების თვითშეფასებას განსაკუთრებული ადგილი უკავია. იგი, როგორც ითქვას, პირდაპირ კავშირშია სოციალური ადაპტაციის პროცესთან და ადამიანის დეზადპტაციასთან. კვლევებმა გვიჩვენა, რომ მოზარდებში და თითქმის ყველა კანონდამრღვევში ადამიანთა თვითშეფასება არაადეკვატურ სახეს ღებულობს. იგი ან უაღრესად ამაღლებულია ან უკიდურესად დაქვეითებული. ასევე გამოიკვეთა, რომ ძნელად აღსაზრდელთა ან პესიმიისტ ადამიანთა არასასურველი, დაქვეითებული თვითშეფასება (საკუთარ თავში დაურწმუნებლობა, შიში მოულოდნელი წარუმატებლობისა) აქვეითებს შრომისუნარიანობას, ინვესს ნუნს მუშაობაში, მოუნესრიგებლობას ქცევაში და ა.შ. აქვეითებს თვითპატივისცემას, სახეზეა სოციალური დეგრადაცია, აგრესია, ადვილად ექცევა ნეგატიური ზემოქმედების ქვეშ, უქვეითდება შემეცნების უნარი, არ სჯერათ სიკეთის გაკეთების და სხვა. თვითშეფასებაზე პირდაპირ ზემოქმედებას ახდენს სხვათა შეფასება, რაც უშუალო კავშირშია „მე – კონცეფციასთან“. ჩნდება კითხვა, რამდენად კარგად ვიცნობთ ჩვენს არსებას? რამდენად სწორად შეგვიძლია საკუთარი თავის თვითშეფასება? ზემოაღნიშნულის გარდა, კიდევ რა განსაზღვრავს ჩვენს „მე-კონცეფციას“?

ჩვენი შინაგანი სამყაროს ცენტრში იმყოფება ჩვენი „მე-ს“ გრძობა „მე – კონცეფციის“ ელემენტები – დარწმუნებულობა, რომლის მეშვეობითაც განვსაზღვრავთ საკუთარ თავს, ისინი წარმოადგენენ ჩვენს მესქემებს. სქემები არის ჩვენი ცნობიერების შაბლონები, რომელთა დახმარებითაც ჩვენი შინაგანი სამყაროს ორგანიზებას ვახდენთ.

ჩვენი „მე – სქემები“, ჩვენი საკუთარი თავის აღქმა (როგორებიც ვართ ჩვენ) – აქტიურად ზემოქმედებენ იმაზე, თუ როგორ გადავამუშაოთ სოციალური ინფორმაცია, როგორ აღვიქვათ, შევიმეცნოთ, დავიმახსოვროთ და შევაფასოთ ჩვენი გარემოცვა და ჩვენი საკუთარი თავი. მაგალითად, თუ ჩვენ დაინტერესებული ვართ ადამიანის სილამაზით,

ჩვენ ვაკვირდებით მისი სიარულის მანერას, ჩაცმულობას, მიმიკებს, საუბარს, ურთიერთობის ფორმას და ა.შ. თუ ესთეტიკური მხარე გვაინტერესებს ანუ მშვენიერება არის ჩვენი „მე-კონცეფციის“ ცენტრალური ნაწილი, მაშინ ყოველგვარი დაძაბვის გარეშე ვიხსენებთ ყოველ ელემენტს, რამაც ამ სფეროში მიიპყრო ჩვენი ყურადღება და ვინტერესდებით იმ ინფორმაციით, რომელიც შეესაბამება „მე – სქემას“. უაღრესად მნიშვნელოვანია, რომ ინფორმაცია, რომელიც ჩვენი „მე – კონცეფციის“ რელევანტურია, ადვილად ექვემდებარება გადამუშავებას და კარგად ექვემდებარება დამახსოვრებას.

როდესაც ჩვენ რაიმეზე ვფიქრობთ, რასაც პირდაპირი შეხება აქვს ჩვენს საკუთარ მესთან, კარგად შევიმეცნებთ კიდეც. ჩვენს საკუთარ თავზე დაყრდნობის ეფექტი ილუსტრირებას უკეთებს ჩვენი ცხოვრების კრედოს: ჩვენი ფსიქოლოგიური სამყაროს ცენტრში იმყოფებიან ჩვენი საკუთარი „მე-ს“ შეგრძნება-აქტები, როგორც ჩვენი ცნობიერების ფოკუსში მოთავსებული საკუთარი „მე“ – ჩვენი პერსონა იმყოფება.

ჩვენი „მე – კონცეფცია“ არა მხოლოდ „მე – სქემებით“ შემოიფარგლება, რომელიც ჩვენ დროის გარკვეულ მომენტში გვახასიათებს, არამედ იგი მოიცავს ჩვენს შესაძლებლობებსაც, ანუ იმასაც, თუ როგორი შეიძლება გავხდეთ. მარკუსის აზრით, ჩვენი „მე-ს“ შესაძლებლობები შეიცავენ ჩვენს თავზე ისეთ წარმოდგენებსაც, როგორზეც ვოცნებობთ რომ გავხდეთ – ჯანმრთელები, ლამაზები, შეძლებულები, შეყვარებულები, ბედნიერები, ჩვენს „მე-კონცეფციაში“ შედის ისეთი სიტუაციებიც, რისიც გვეშინია – ჩვენზე არ იჭორაონ, ავად არ გავხდეთ, არ დაგვამცირონ, არ გაგვიჭირდეს, ბოროტმა ადამიანებმა არ გვავნონ. ასეთი „მე – კონცეფცია“ შესაძლებლობას გვაძლევს ჩვენი აქტიურობა ავამალლოთ, ძალ-ღონე მოვიკრიბოთ, რომ ადვილად გადავლახოთ დაბრკოლებები, ფარ-ხმალი არ დავყაროთ, თავი არ დავიმციროთ და შევინარჩუნოთ სულიერი და ფიზიკური ჯანმრთელობა.

გვინდა ორიოდე სიტყვით შევვხროთ ჩვენს თვითპატივისცემას, თვითდაფასებას, „მე-კონცეფციის“ ფარგლებში.

თუ ჩვენ მიგვაჩნია, რომ ჩვენ ვიმსახურებთ სიყვარულს და პატივისცემას, ერთგულებას, ჩვენ გვეძლევა ენერჯია მაქსიმალურად ავამალლოთ ჩვენი აქტიურობა წარმატების მისაღწევად და უფრო ადვილად ვპოულობთ ამის შესაძლებლობასაც. ეს უდაო ქეშმარიტებაა, რომ საკუთარი თავისადმი დადებითი დამოკიდებულება გავამართლო, გავამყარო წარმოდგენა ჩემს შესაძლებლობებზე.

ამ ბოლო დროს „მე – კონცეფცია“ სოციალური ფსიქოლოგიის კვლევის მნიშვნელოვანი სფერო გახდა იმიტომაც, რომ იგი ორგანიზებას უკეთებს ჩვენს აზროვნებას და მართავს ჩვენს სოციალურ ქცევებს. მნიშვნელოვანია იმ ფაქტორთა წარმოჩენა, რომლებიც გადამწყვეტ მნიშ-

ვნელობას იძენენ „მე – კონცეფციის“ განვითარებასა და სრულყოფაზე.

ფუნდამენტურმა გამოკვლევებმა დაადასტურა, რომ პიროვნების ბუნებაზე და „მე – კონცეფციაზე“ გავლენას ახდენს გენეტიკური ფაქტორები და სოციალური გამოცდილება. ასეთი მნიშვნელობა ენიჭებათ შემდეგ ფაქტორებს:

- როლს, რომელსაც ჩვენ ვთამაშობთ ჩვენს ცხოვრებაში და მოღვაწეობაში;

- სოციალურ იდენტიფიკაციას, რაც ჩვენ მისაღებად მიგვაჩნია;
- საკუთარი თავის შედარებას გარშემომყოფებთან;
- ჩვენს ნარმატებებს და ნარუმატებლობას;
- შეხედულებებს ჩვენზე, რასაც გამოხატავენ გარშემომყოფნი;
- კულტურას, რომელსაც ჩვენ ვეზიარეთ.

ყოველი აღნიშნული ფაქტორი უდიდეს როლს თამაშობს ჩვენი „მე-კონცეფციის“ ჩამოყალიბებაში, სრულყოფაში, მასში ცვლილებების შეტანაში.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგჯერ ჩვენ სირთულეების წინაშე გვიხდება დადგომა ჩვენი ქცევის, მოქმედების პროცესში, რადგან ჩვენს ცხოვრებაში დიდ როლს ასრულებს სიტუაციები და შემთხვევითობა. ადამიანები ზოგჯერ ცდებიან მაშინაც, როდესაც თავიანთი ქცევების პროგნოზირებას ახდენენ. ზოგჯერ ქცევები ვერ უზრუნველყოფენ მიზნის მიღწევას. ამიტომ რჩევა, რომელიც შეიძლება მიეცეს ასეთ შემთხვევაში ადამიანს, ასეთია: გაიხსენეთ, როგორ მოიქეცით თქვენ წარსულში ანალოგიურ სიტუაციაში.

მაგრამ, ერთმნიშვნელოვნად შეიძლება ითქვას, რომ თვით შეცდომების ალბათობა მინიმუმზეა დაყვანილი თუ ჩვენი „მე – კონცეფცია“ არის ჩვენს მფლობელობაში.

ჩვენი „მე – კონცეფციის“ მასალად გვემსახურება არა მხოლოდ ჩვენი როლები, სოციალური იდენტურობა და სხვა ადამიანებთან შედარების შედეგები, არამედ ჩვენი ყოველდღიური გამოცდილებაც. ჩვენს წინაშე დავაყენოთ ძნელი, მაგრამ მაინც შესრულებადი მიზნები და შევასრულოთ კიდეც. ჩვენი თავი კომფორტულად ვიგრძნოთ, ე.ი. გავხდეთ უფრო დარწმუნებულნი ჩვენს შესაძლებლობებში, უფრო ძლიერად ჩავთვალოთ თავი. თავის თავში დარწმუნებული ადამიანები უფრო ბედნიერები არიან, მათ უფრო ძლიერი ნერვული სისტემა გააჩნიათ, უფრო იშვიათად უჩნდებათ ბრონქიული ასთმა, კუჭის წყლული, არ ჭირთ უძილობა, მათ შორის ძალიან ცოტაა ნარკომანი და ალკოჰოლიზმით დაავადებული, ისინი უფრო ადვილად უმკლავდებიან ნარუმატებლობას და ცხოვრებისეულ ტრაგედიებს. ცნობილია, რომ ნარმატებების აღიარება დადებითად მოქმედებს „მე – კონცეფციაზე“, ადამიანი ხედავს, რომ მას გარშემომყოფნიც, არსებითად, დადებითად ახასიათებენ.

ადამიანის უნიკალურ უნარს სხვები გამოიყენოს თავის საკუთარ სარკედ, რომლის დახმარებითაც იგი აღიქვამს საკუთარ თავს ფსიქოლოგმა ჩარლზ კულიმ „გამოსახულება – მე“ უნოდა, (Maiers, 2007: 54) ხოლო თვითპატივისცემას მარკ ლირმა ფსიქოლოგიური საზომი ხელსაწყო, რომლის დახმარებითაც ჩვენ თვალყურს ვადევნებთ თუ როგორ გვაფასებენ სხვები და როგორ ვრეაგირებთ ამ შეფასებაზე (Maiers, 2007: 55).

როდესაც განვიხილავთ „მე – კონცეფციას“, აუცილებლად უნდა მივაქციოთ ყურადღება ერთ, უმნიშვნელოვანეს მომენტს, კერძოდ, ადამიანი ერთსა და იმავე დროს შეიძლება იყოს თავისი საკუთარი ქცევის, მოქმედების სუბიექტიც და ობიექტიც.

„მე – კონცეფციას“ განვიხილავთ, როგორც მყარ, განუყოფელ ურთიერთდამოკიდებულებას ერთ და იგივე ადამიანში, როგორც ქცევის აგენტს და ადამიანს, რომელიც ყოველ წამს შეიგრძნობს, შეიმეცნებს თავის საკუთარ თავს.

საკუთარი თავის კონცეფცია ადამიანთან ვლინდება მისთვის დამახასიათებელ უნარებში, რომლისკენაც მიისწრაფვის იმოქმედოს საკუთარ თავთან დამოკიდებულებაში. ადამიანს უნარი შესწევს საკუთარ თავთან იმოქმედოს ისე, როგორც ის მოქმედებს სხვა ადამიანებთან, ან ისე, როგორც სხვები მოქმედებენ მასთან ურთიერთობისას. თუ ადამიანი სხვასთან ურთიერთობაში არის ლმობიერი, იგი ასევე შეიძლება იყოს ლმობიერი საკუთარ თავთანაც. იმის მსგავსად, როგორც ადამიანს შეუძლია სულ დათმობაზე წავიდეს და სხვების მოთხოვნილებები დააკმაყოფილოს, ასევე შეუძლია დაემორჩილოს საკუთარ იმპულსებს სისტემატიურად და მუდამ იგრძნოს შიში და სინდისის ქენჯნა ჩადენილი ცოდვების გამო. მას ხშირად გააჩნია კონფლიქტი საკუთარ თავთან უნებისყოფობის გამო. „მე – კონცეფცია“ არის ის, რასაც საკუთრივ თვითონ წარმოადგენს საკუთარი თავისთვის, იგი არ შეიძლება განვიხილოთ, როგორც რაღაც ერთეული რეაქცია. ეს უკანასკნელი შეიძლება მოხდეს კონკრეტული სიტუაციის მოთხოვნილების შესაბამისად, ხოლო „მე – კონცეფციის“ მეშვეობით ადამიანი მოქმედებს გარკვეული თავისებურებების კომპლექსით. ის მოქმედებს იმ წინაპირობების საფუძველზე, რომელიც დაკავშირებულია მის ფიზიკურ თვისებებთან, მის სოციალურ სტატუსთან და მის იდიოსინკრაზულ თვისებებთან. მაგრამ, როგორც არ უნდა იყოს საკუთარი „მე-ს“ განცდა ადამიანის მიერ, ამის გარეშე ვერც პიროვნება იარსებებს და ვერც მისი ღირებულებათა სისტემა. პიროვნების შეხედულება საკუთარ თავზე, რომელიც მოიცავს შესატყვის წარმოდგენებსა და ცოდნას, ფსიქიკური ავტოპორტრეტი ეწოდება. საქართველოში ეს ტერმინი შემოიტანა გამოჩენილმა ფსიქოლოგმა და მოაზროვნემ შოთა ნადირაშვილმა და დაამკვიდრა ამ

ათეული წლის წინ. ფსიქიკურ ავტოპორტრეტში აისახება პიროვნების აქტივობის საფუძვლად მდებარე მოთხოვნილებები, მისწრაფებები, მიდრეკილებები, განწყობები და მათგან გამომდინარე უშუალო მოტივები და მიზნები. შესაბამისად, მიმდინარეობს ობიექტური სინამდვილის, ქმედებების, ცალკეული აქტების შეფასება და გათვალისწინება, რადგან ფსიქიკურ ავტოპორტრეტში აუცილებლობით არის გათვალისწინებული სხვა ადამიანების დამოკიდებულებაც „მე-ს“ მიმართ. პიროვნების ავტოპორტრეტის ჩამოყალიბებაში, „მე-ს“ შესახებ წარმოდგენასთან ერთად, მნიშვნელოვანია ისიც, თუ რა ადგილი უჭირავს პიროვნებას საზოგადოებაში, როგორ უყურებენ მას სხვები. საბოლოოდ, პიროვნება, ფსიქიკური ავტოპორტრეტიდან გამომდინარე მოქმედებით, აფასებს თავის და სხვის რეაქციებს, იღებს გადაწყვეტილებებს რა მოიმოქმედოს და როგორ. როგორც ცნობილი ფსიქოლოგი ტ. შიბუტანი აღნიშნავს, ადამიანი რას აკეთებს ან არ აკეთებს, ეს მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რა შეხედულება აქვს მას საკუთარ თავზე. ფსიქიკური ავტოპორტრეტი პიროვნების აქტიური პოზიციის გამოხატულებას წარმოადგენს. ფსიქიკური ავტოპორტრეტი ასევე აშკარად ავლენს თავს სხვისი საქციელის შეფასებაში და სხვა პიროვნებაზე მსჯელობაში. სხვა ადამიანზე მსჯელობა წარმოაჩენს თვით მოცემულ (ავტოპორტრეტის პატრონის) პიროვნებასაც, იქიდან გამომდინარე, რომ იგი თავისი შეხედულებებიდან იძლევა შეფასებას. ფსიქიკური ავტოპორტრეტი სოციალური ურთიერთობის პროცესში ყალიბდება – როგორ აფასებს თავის თავს ადამიანი, ეს არსებითად იმაზეა დამოკიდებული, თუ როგორ აფასებენ და როგორ ექცევიან მას სხვები. სხვა ადამიანებთან ურთიერთობის პროცესში ჩნდება საკუთარი ღირსების გამოფენისა და პრესტიჟულობის მოთხოვნა. ეს სრულად ნორმალურია, ესაა აღიარების, თვითდამკვიდრების და გამორჩეულობის სურვილი. როდესაც ადამიანი კარგად ერკვევა თავის „მე-ში“ და ფსიქიკურ თვისებებში, მისი ფსიქიკური პორტრეტი შეიძლება იყოს საკუთარი თავისადმი დამოკიდებულებისა და მის შესახებ ცოდნის ერთობლიობის გამომხატველი.

ფსიქიკურ ავტოპორტრეტს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის საქმიანობის სტილის ჩამოყალიბება-შერჩევაში. ამ აქტში ნათლად ჩანს, რომ პიროვნების ფსიქიკური აქტივობა ბევრად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ რა აზრისაა იგი „მე-ზე“ და როგორი დამოკიდებულება აქვს მას სხვებისადმი, ასევე როგორი დამოკიდებულება აქვთ გარშემომყოფთ მისადმი. „ადამიანური გარემო სუბიექტზე სპეციფიკურ გავლენას ახდენს. მეორე სუბიექტი ადამიანზე უკუხემოქმედების რთული სისტემით ხასიათდება. სუბიექტ-ობიექტის ურთიერთობებში სხვა ადამიანების ზემოქმედება, მათი მოთხოვნები ქმნიან სოციალურ-ფსიქოლოგიურ სივრცეს. როდესაც ინდივიდის გვერდით ქცევის სიტუაციაში სხვა ინდი-

ვიდი იმყოფება, მისი შრომის ნაყოფიერება იზრდება. ეს ეფექტი კიდევ უფრო იზრდება სხვა ინდივიდებთან თანააქტივობის, ან თანამშრომლობის დროს“ (Nadirashvili, 2001: 127).

„სოციალური გავლენა ეფუძნება იმას, რომ მეორე ადამიანის სიტუაციაში შემოსვლა თავისთავად ახდენს გავლენას მის ფსიქიკურ აქტივობაზე. ეს გავლენა ძირითადად დადებითია. ის აადვილებს ადამიანის საქმიანობას. ადამიანთა ჯგუფები, უმრავლესობა გავლენას ახდენს ინდივიდზე და უმცირესობაზე. მაგრამ არსებობს განსაკუთრებული ფსიქოლოგიური ფაქტორებიც, რომელთა გამოყენებითაც უმცირესობა ზეგავლენას ახდენს უმრავლესობაზე.

სოციალურ-ფსიქოლოგიური კანონზომიერებების გათვალისწინების საფუძველზე შესაძლებელია სასურველი გავლენის გაძლიერება და არასასურველი ზეგავლენის თავიდან აცილება“ (Nadirashvili, 2009: 279).

პიროვნული ურთიერთობები გვევლინება ადამიანის შინაგანი სამყაროს არსებობისა და გამოვლენის სუბსტანციურ ფორმად. ასეთი ურთიერთობების შინაარსს ადამიანის შინაგანი სამყარო წარმოადგენს – მისი განცდები, გრძნობები, განწყობები, მრწამსი და სხვა, ის რაც გაცნობიერებულია სუბიექტის მიერ, როგორც ინდივიდუალური ფსიქიკური მე, რომლის ორგანიზების უმნიშვნელოვანეს სტრუქტურულ ელემენტად გვევლინება „მე-კონცეფცია“.

ლიტერატურა:

1. Maiers, 2007 – Maiers Devid, socialnaia fsixologia, Sankt-Peterburgi, 2007.
2. Nadirashvili, 2001 – Nadirashvili Shota, ganckobis antropuli Teoria, Tbilisi, 2001.
3. Nadirashvili, 2009 – Nadirashvili Dimitri, socialur-fsiqologiuri gavlena, Tbilisi, 2009.
4. Shibutani, 1969 – Shibutani Timote, socialnaia fsixologia, moskva, 1969.

Lia Svanidze

“SELF-CONCEPT” AS VERY IMPORTANT STRUCTURAL ELEMENT OF
ORGANIZATION OF THE INNER WORLD OF THE PERSON

Summary

In the given paper the author Lia Svanidze deeply and at high professional level deals with very important structural element of organization of the person’s inner world known under the name of “Self-concept”.

The author states that in the formation of mentioned phenomenon the crucial importance is assigned to the role of human’s life, activity and social identification.

The author considers the circumstance that every human at the same time is both the subject and the object of his/her own behavior and actions.

The “Self-concept” of every human is based on the variety of his/her inner content and is unique, since each of them has different psychophysical features and different past experience (inherent and acquired).

In author’s opinion, comprehensive cognition of “Self-concept” and taking into account existing regularities gives us an opportunity to make the represented phenomenon “Self-concept” more perfect and elastic.

სწავლების მეთოდობა
TEACHING METHODS

ჯეძალ ჯინჯიზაძე

მკვლევარ ალგორითმის ხიზლი

თანამედროვე სკოლის ერთ-ერთი ძირითადი მიზანია, მოსწავლეებს განუვითაროს შემოქმედებითი აზროვნების უნარი. აუცილებელია სწავლებისას ყურადღების ცენტრში იდგეს მოსწავლის ინტელექტუალური მოქმედება. ინტელექტუალური მოქმედება – ეს არის ლოგიკური ოპერაციების სისტემა, რომლის საშუალებითაც ხდება მოსწავლის მიერ ადრე მიღებული ცოდნის გარდაქმნა საძიებელი ცოდნის კონსტრუირების მიზნით. ინტელექტუალური მოქმედების, როგორც ლოგიკური ოპერაციების რთული სისტემის, ფორმირება წარმოადგენს აზროვნების განვითარების პროცესის მნიშვნელოვან რგოლს.

ამ მიმართებით, ჩვენის აზრით, ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია რიცხვთა გაყოფადობის ელემენტების გამოყენება მათემატიკის სწავლების პროცესში. ამასთან, განსაკუთრებული ყურადღებითაა დასამუშავებელი ეს საკითხი პედაგოგიურ ფაქტორებზე, მასწავლებლის მომზადებისას. ვგულისხმობთ შესაბამისი ამოცანების ამოხსნისა და მისი გზების ძიების გამოყენებას როგორც დივერგენციული, ისე კონვერგენციული აზროვნების განვითარების მიზნით.

საილუსტრაციოდ განვიხილოთ რამდენიმე მაგალითი.

მაგალითი 1. იპოვეთ a და b , თუ ცნობილია, რომ $უსჯ(a,b)=224$ და $a:b=7:8$.

ამოხსნა.

პირველი ხერხი. მოცემულობიდან გვაქვს: $8a=7b$, საიდანაც $b=8a/7$.

ჩავსვათ იგი მეორე მოცემულობაში: $უსჯ(a,8a/7)=224$

ცხადია, რომ უნდა იყოს 7 -ის ჯერადი, ამიტომ $a=7n$.

$უსჯ(7n,(8\cdot 7n)/7)=224$, ე. ი. $უსჯ(7n,8n)=224$.

მაგრამ, მეორეს მხრივ, $უსჯ(7n,8n)=56n$, რადგანაც 7 და 8 ურთიერთმარტივია. მაშასადამე, $n=4$.

საბოლოოდ

$$a=7n=7\cdot 4=28; b=8a/7=(8\cdot 28)/7=32.$$

მეორე ხერხი. $224=2^5\cdot 7$; $a=7k$, $b=8k=2^3 k$, სადაც $k\in\mathbb{N}$. მაშასადამე, $k=2^2=4$; $a=28$, $b=32$.

პასუხი: (და პირიქით).

მაგალითი 2. იპოვეთ a და b , თუ ცნობილია, რომ $a:b=11:13$ და $უსგ(a,b)=5$.

ამოხსნა. გვაქვს: $11b=13a$, საიდანაც $b=13a/11$.

უსგ $(a, 13a/11)=5$

შემოვიღოთ აღნიშვნა: $a=11n$. მაშინ უსგ $(11n, 13n)=5$. $n=5$.

$a=11n=55$; $b=13a/11=(13\cdot 55)/11=65$.

პასუხი: (და პირიქით).

მაგალითი 3. იპოვეთ a და b , თუ ცნობილია, რომ უსჯ $(a,b)=78$ და უსგ $(a,b)=13$.

ამოხსნა. გამოვიყენოთ ფორმულა

უსჯ (a,b) უსგ $(a,b)=ab$, საიდანაც ვღებულობთ: $ab=78\cdot 13$.

გვაქვს განტოლების ამოხსნა მთელ რიცხვებში

$ab=2\cdot 3\cdot 13^2$.

ამონახსნთა შესაძლო წყვილები ბევრია, ამიტომ ისინი შემოვსაზღვროთ. რადგანაც უსგ $(a,b)=13$, ამიტომ ამ რიცხვებიდან ყოველი იყოფა 13-ზე. ე.ი. 13 ყოფს a -ს, 13 ყოფს b -ს. თვალსაჩინოდ ეს ფაქტი ასე ჩაინერება:

$a=13x, b=13y$.

ჩავსვათ a -სა და b -ს მნიშვნელობები ტოლობაში $ab=2\cdot 3\cdot 13^2$;

$13x\cdot 13y=2\cdot 3\cdot 13^2$, საიდანაც $xy=2\cdot 3$, ე.ი. ამონახსნთა შესაძლო წყვილებია:

$(a,b) = (13, 78), (26, 39), (39, 26), (78, 13)$.

შენიშვნა. ამოცანის ამოხსნის აუცილებელი და საკმარისი პირობებია:

- ტოლობა უსგ (a,b) უსჯ $(a,b)=a\cdot b$,
- a -სა და b -ს წარმოდგენა სახით:

$a=\text{უსგ}(a,b)\cdot x$,

$b=\text{უსგ}(a,b)\cdot y$.

(ჩვენს შემთხვევაში: $13x, 13y$).

მაგალითი 4. იპოვეთ a და b , თუ ცნობილია, რომ უსგ $(a,b)=5$ და უსჯ $(a,b)=105$.

ამოხსნა. მე-3 მაგალითის თანახმად ვწერთ:

$a=5m, b=5n$, მაშინ $25mn=5\cdot 105$, საიდანაც $mn=21$.

გვაქვს განტოლების ამოხსნა მთელ რიცხვებში, ე.ი.

1. $m=1, n=21$;

2. $m=3, n=7$. საიდანაც

1. $a=5, b=105$;

2. $a=15, b=35$.

პასუხი: გვაქვს ამონახსნთა შემდეგი წყვილები:

$(5, 105), (15, 35), (35, 15), (105, 5)$.

მაგალითი 5. იპოვეთ x , თუ უსჯ $(x, 120)=600$ და უსგ $(x, 120)=60$.

ამოხსნა. გამოვიყენოთ ფორმულა: უსჯ (a,b) უსგ $(a,b)=ab$, გვაქვს:
 $x \cdot 120 = 600 \cdot 60$, საიდანაც $x=300$.

პასუხი: $x=300$.

მაგალითი 6. იპოვეთ a და b , თუ ცნობილია, რომ $a-b=66$ და უსჯ $(a,b)=360$.

ამოხსნა.

პირველი ხერხი. $360=9 \cdot 8 \cdot 5=5 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 2=5 \cdot 6 \cdot 6 \cdot 2$, საიდანაც გამომდინარეობს, რომ $a:6$ ან $b:6$. რამდენადაც $(a-b):6$, და 6 -ზე იყოფა ან a ან b , ამიტომ 6 -ზე იყოფა როგორც a , ისე b . აქედან გამომდინარეობს, რომ $a=6 \cdot m, b=6 \cdot n$. ამასთან $m-n=11$, უსჯ $(m,n)=60=5 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 2$. ამოხსნა აშკარაა: $m=15, n=4$.

პასუხი: $a=90, b=24$.

მეორე ხერხი. ტოლობიდან $a-b=66$ გვაქვს: $a=b+66$. ჩავსვათ იგი უსჯ-ს გამოსახულებაში: უსჯ $(b, b+66)=360$. რადგანაც უსჯ $(a,b)=360$, ამიტომ 360 იყოფა $(b+66)$ -ზე. აქედან გამომდინარეობს, რომ $b:6$, რადგანაც 360 იყოფა 5 -ზე, ხოლო 66 -ის 5 -ზე გაყოფა ნაშთში გვაძლევს 1 -ს, ამიტომ 5 -ზე b -ს გაყოფისას ნაშთში უნდა მივიღოთ 4 , ამასთან, ნაშთების ჯამი იყოფა 5 -ზე. ამ მტკიცებებიდან გამომდინარეობს, რომ $b=30m-6$. მაშინ $a=30(m+2)$. რადგანაც 360 იყოფა a -ზე, ვღებულობთ, რომ $m+2$ არის 12 -ის გამყოფი, ე.ი. ერთ-ერთია რიცხვებიდან: $3, 4, 6, 12$. უბრალო გადარჩევა გვარწმუნებს, რომ ამ პირობას აკმაყოფილებს მხოლოდ ერთი ნყვილი.

პასუხი: 90 და 24 .

მეთოდოლოგიური თვალსზრისით, განსაკუთრებითაა აღსანიშნავი ერთი გარემოება.

ევკლიდეს ალგორითმი რეკურსიულია. ამასთან, გაყოფის ოპერაციის პრაქტიკული შესრულება მით უფრო ანელებს ალგორითმის განხორციელებას, რაც უფრო დიდია მოცემული რიცხვები.

ევკლიდეს ალგორითმის შესრულება ძალიან დაჩქარდება, თუ ამ რეკურსიულობას შევცვლით იტერაციულობით.

ვაჩვენოთ ეს მაგალითზე.

ვიპოვოთ უსგ $(525; 231)$.

ა) ჩვეულებრივად, ევკლიდეს ალგორითმის გამოყენებით, რეკურსიულად:

უსგ $(525; 231) =$ უსგ $(231; 63) =$ უსგ $(63; 42) =$ უსგ $(41; 21) =$ უსგ $(21; 0) = 21$.

ბ) იტერაციულად:

უსგ $(525; 231) =$ უსგ $(525-231; 231) =$ უსგ $(294; 231) =$ უსგ $(294-231; 231) =$ უსგ $(63; 231) =$ უსგ $(63; 231-63) =$ უსგ $(63; 168) =$ უსგ $(63; 168-63) =$ უსგ $(63; 105) =$ უსგ $(63; 105-63) =$ უსგ $(63; 42) =$ უსგ $(63-42; 42)$

$$= \text{უსგ } (21; 42) = \text{უსგ } (21; 42-21) = \text{უსგ } (21; 21) = \text{უსგ } (21; 21-21) = \text{უსგ } (21; 0) = 21.$$

მეორე გზა დაჩქარებულია, თუმცა, უფრო გრძელია. ფაქტობრივად ჩვენ გამოვიყენეთ ფორმულა:

$$\text{უსგ } (a,b) = \text{უსგ } (a-b,b)$$

ამით ყველა გამოანგარიშება გაადვილდა და თითქმის საზეპირო გახდა.

მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით, აგრეთვე, აუცილებლად მიგვაჩნია, სასწავლო პროცესში განხილულ იქნას შემდეგი მახასიათებელი მაგალითებიც:

ამოცანა 1: ევკლიდეს ალგორითმის გამოყენებით შეკვეცეთ წილადი: $21120/30720$

ამოხსნა: $\text{უსგ } (30720;2112)=192$. მაშასადამე, $21120/30720=11/16$.

ამოცანა 2: დაამტკიცეთ, რომ $\text{უსგ } (a; b) = \text{უსგ } (5a+3b; 13a+8b)$.

ამოხსნა: $\text{უსგ } (5a+3b; 13a+8b) = \text{უსგ } (5a+3b; 8a+5b) = \text{უსგ } (5a+3b; 3a+2b) = \text{უსგ } (3a+2b; 2a+b) = \text{უსგ } (2a+b; a+b) = \text{უსგ } (a+b; a) = \text{უსგ } (a+b)$.

ამოცანა 3: იპოვეთ ორი მეზობელი ლუნი რიცხვის უსჯ.

ამოხსნა: რადგანაც $\text{უსგ } (2n+2; 2n) = \text{უსგ } (2n; 2) = 2$, ამიტომ უსჯ $(2n+2; 2n) = (2n+2) \cdot 2n : 2 = 2n(n+1)$.

ამოცანა 4: იპოვეთ n -ის ყველა ნატურალური მნიშვნელობა, რომელთათვისაც წილადი $(22n+3)/(26n+4)$ არის კვეცადი.

ამოხსნა: $\text{უსგ } (26n+4, 22n+3) = \text{უსგ } (22n+3, 4n+1) = \text{უსგ } (4n+1, 2n-2) = \text{უსგ } (2n+3, 2n-2) = \text{უსგ } (2(n-1), 5)$. ცხადია, $n-1$ უნდა იყოს 5-ის ჯერადი. მაშასადამე, $n=5k+1$, სადაც $k \in \mathbb{N}$.

ამოცანა 5: იპოვეთ უსგ $(30n+25; 20n+15)$.

ამოხსნა: $\text{უსგ } (30n+25; 20n+15) = \text{უსგ } (20n+15; 10n+10) = \text{უსგ } (10n+10; 10n+5) = \text{უსგ } (10n+5; 5) = \text{უსგ } (5(2n+1); 5) = 5$.

მათემატიკური უნარების ფორმირებისას გაყოფადობის თეორიის ელემენტების გამოყენებას საპატიო ადგილი უნდა დაეთმოს, რადგანაც მას ამ მხრივ, ჩვენის აზრით, დიდი დიდაქტიკური შესაძლებლობები გააჩნია.

ამოცანები

1. შეიძლება თუ არა ორი რიცხვის უმცირესი საერთო ჯერადი იყოს ამ რიცხვების ნამრავლზე მეტი? რატომ?
2. დაამტკიცეთ, რომ ორი მომდევნო ნატურალური რიცხვი ურთიერთმარტივია.
3. ორი რიცხვის უმცირესი საერთო ჯერადია 5040. მათი უდიდესი საერთო გამყოფია 24. ერთი მათგანია 240. იპოვეთ მეორე.
4. გამოიყენეთ ფორმულა

უსჯ $(a,b)=(a \cdot b)/(\text{უსგ } (a,b))$

და იპოვეთ შემდეგი რიცხვების უმცირესი საერთო ჯერადი: ა) 252 და 468; ბ) 279 და 372; გ) 178 და 381; დ) 318 და 477; ე) 758 და 1137.

შენიშვნა: უსჯ იპოვეთ ევკლიდეს ალგორითმის დახმარებით. პასუხები შეამონმეთ დაშლის ხერხის გამოყენებით.

5. დაამტკიცეთ, რომ, თუ უსჯ $(a,b)=1$, მაშინ უსჯ $(a \cdot b, a+b)=1$.

6. დაამტკიცეთ, რომ, თუ უსჯ $(a,b)=1$, და $a > b$, მაშინ უსჯ $(a \cdot b, a-b)=1$.

7. მოცემულია: უსჯ $(a,b)=24$, უსჯ $(a,b)=2496$. იპოვეთ a და b .

8. ორი რიცხვის ჯამი არის 667, ხოლო მათი უსჯ-ს შეფარდება უსჯ-სთან არის 120. იპოვეთ ეს რიცხვები.

9. რომელი ნატურალური n რიცხვებისთვისაა წილადი $(5n+7)/(4n+7)$ კვეცადი?

10. იპოვეთ a და b , თუ ცნობილია, რომ:

- უსჯ $(a,b)=7$. $a \cdot b=294$.
- უსჯ $(a,b)=75$. $a \cdot b=375$.
- უსჯ $(a,b)=915$. უსჯ $(a,b)=3$.
- $a:b=17:14$. უსჯ $(a,b)=3$.
- უსჯ $(a,b)=7$. $a \cdot b=1470$.
- $a:b=9:14$. უსჯ $(a,b)=693$.

ლიტერატურა:

1. Jinjikhadze J. Matematikis datskebiti kursis stsavlebis metodika da teqnologია. Tbilisi, 2011.
2. Ore O. Priglasenie v teoriy chisel. Moskva, 1980.
3. Shklyarsky D. O. idr. Izbrannye zadachi teoremy elementarnoy matematiki. Arifmetika i algebra. Moskva, 2001.

Jemal Jinjikhadze

CHARM OF EUCLIDIAN ALGORITHM

Summary

One of the main goals of modern school is to develop pupils' creative thinking. While teaching, it is necessary to pay much attention to intellectual action of a pupil. Intellectual action is the system of logical operations, by means of which earlier knowledge will be transformed for the purpose of designing the searched knowledge. The formation of complicated system of Intellectual action – as the system of logic operations, is an important circle of thinking development process.

The paper is considered this direction the role of the elements of figures division in the process of teaching of Mathematics. The solution of Mathematical tasks and usage of the ways of their decision is also given in this paper with the purpose of divergent, as well as convergent thinking development.

ჯემალ ჯინჯიზაძე

კვლავ პარალელოგრამთა კლასიფიკაციაზე

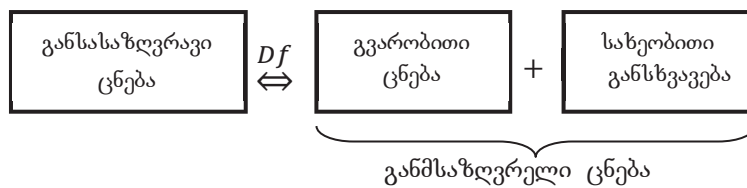
სამკუთხედებისა და ოთხკუთხედების, მათ შორის პარალელოგრამების, კლასიფიკაცია ფაქტობრივად ჯერ კიდევ **ევკლიდემ** (ძვ. წ. 365-300) განიხილა თავის „სანკისებში“ (Evklides satskisebi, 1990), რომლის პირველივე წიგნის 30-ე გვერდზე (ქართული გამოცემა) იგი წერს:

„სამგვერდა ნაკვთთაგან ტოლგვერდა სამკუთხედი არის ის, რომელსაც სამი ტოლი გვერდი აქვს, ტოლფერდა კი ის, რომელსაც მხოლოდ ორი ტოლი გვერდი აქვს, ხოლო ნაირგვერდა ის, რომელსაც სამი არა ტოლი გვერდი აქვს“.

„ოთხგვერდა ნაკვთთაგან კვადრატია ის, რომელიც ტოლგვერდაცაა და მართკუთხაც, წაგრძელებული მართკუთხედი კი მართკუთხაა, მაგრამ არა ტოლგვერდა, რომში ტოლგვერდაა, მაგრამ არა მართკუთხა, რომბოიდი კი ის, რომელსაც მოპირდაპირე გვერდები და კუთხეები ერთმანეთის ტოლი აქვს, მაგრამ არც ტოლგვერდაა და არც მართკუთხა; დანარჩენი ოთხგვერდები კი ტრაპეციებად იწოდებოდნენ“.

ევკლიდეს შემდეგ ამ განსაზღვრებმა, ბუნებრივია, ცვლილება განიცადეს და, დროთა განმავლობაში ბევრად უფრო მკაცრად განისაზღვრა გეომეტრიის დაფუძნების საკითხიც, თუმცა, პარალელოგრამთა კლასიფიკაციაში ზოგიერთი ბუნდოვანება მაინც დარჩა.

სადღეისოდ ნებისმიერი გეომეტრიული ცნების განსაზღვრას (დეფინიციას) საფუძვლად უდევს კლასიფიკაცია, ხოლო კლასიფიკაციას, თავის მხრივ, საფუძვლად უდევს სიმრავლის დაყოფა თანაუკვეთ ქვესიმრავლეებად, კლასებად. ამასთან:

ნახ. 1

მივიღოთ ეს დებულებები სახელმძღვანელოდ და ამ ფონზე, გეომეტრიულ ცნებათა განსაზღვრასთან დაკავშირებით, განვიხილოთ მეთოდური (და არამართო მეთოდური) თვალსაზრისით ერთი ფრიად მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც ჩვენ მიერ უკვე იყო დასმული ჩვენს

ადრინდელ პუბლიკაციებში (Jinjikhadze, 2011a; Jinjikhadze, 2010-2011; Jinjikhadze, 2012), აგრეთვე, ჩვენს წიგნში (Jinjikhadze, 2011b), მაგრამ საბოლოოდ არ გვექონდა გადაწყვეტილი.

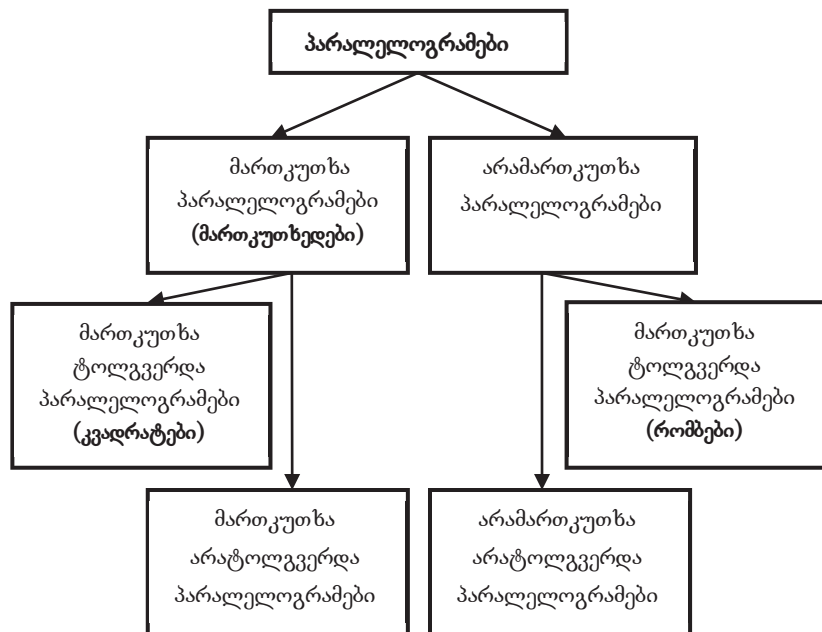
ტრადიციულად გვაქვს კვადრატის შემდეგი ორი განსაზღვრა:

• **კვადრატი ეწოდება ისეთ მართკუთხედს, რომლის გვერდები ტოლია. (1)**

• **კვადრატი ეწოდება ისეთ რომბს, რომლის კუთხეები მართია. (2)**

ეს ორი განსაზღვრა, ერთმანეთის გვერდით, მიღებულია თანამედროვე მათემატიკურ მეცნიერულ გამოცემებში, მათემატიკის ყველა სასკოლო სახელმძღვანელოში და მეთოდიკურ ლიტერატურაში, ძველშიცა და ახალშიც, საქართველოშიცა და სხვაგანაც, იხ., მაგალითად, (Matematika, 2003: 94; Metodika prepodovaniya matematiki, 1987: 302; Gogishvili, Vefkhvadze..., 2009: 49).

ჩავუღრმავდეთ ამ განსაზღვრათა მიღებისა და გამოყენების საკითხს. განვიხილოთ შემდეგი დიქტომიურ-კლასიფიკაციური სქემა:

ნახ. 2

პარალელოგრამების სიმრავლეში ჩვენ შევიტანეთ მახასიათებელი ნიშანი: „**ჭკონდეს მართი კუთხე**“. ამით პარალელოგრამების სიმრავლეს ჩამოვაცილეთ მართი კუთხის მქონე ყველა პარალელოგრამი და შედეგად

მივიღეთ ორი ქვესიმრავლე – პარალელოგრამების ორი სახე: **მართკუთხა პარალელოგრამები** (მართკუთხედები) და **არამართკუთხა პარალელოგრამები**. ახლა ორივე მიღებულ ქვესიმრავლეში შევიტანოთ ერთი ნიშანი: „**ჰქონდეს ტოლი გვერდები**“. საკლასიფიკაციო სქემა მიიღებს საბოლოო სახეს (ნახ. 2). დავარქვათ მას პარალელოგრამთა პირველი კლასიფიკაცია. როგორც კლასიფიკაციიდან ჩანს, კვადრატი მართკუთხედის სახეა, ხოლო რომბი – არამართკუთხა პარალელოგრამის სახე, ამიტომ რომბს არ შეიძლება გააჩნდეს მართი კუთხე. მაშასადამე, მოცემული კლასიფიკაციით სწორი ასეა:

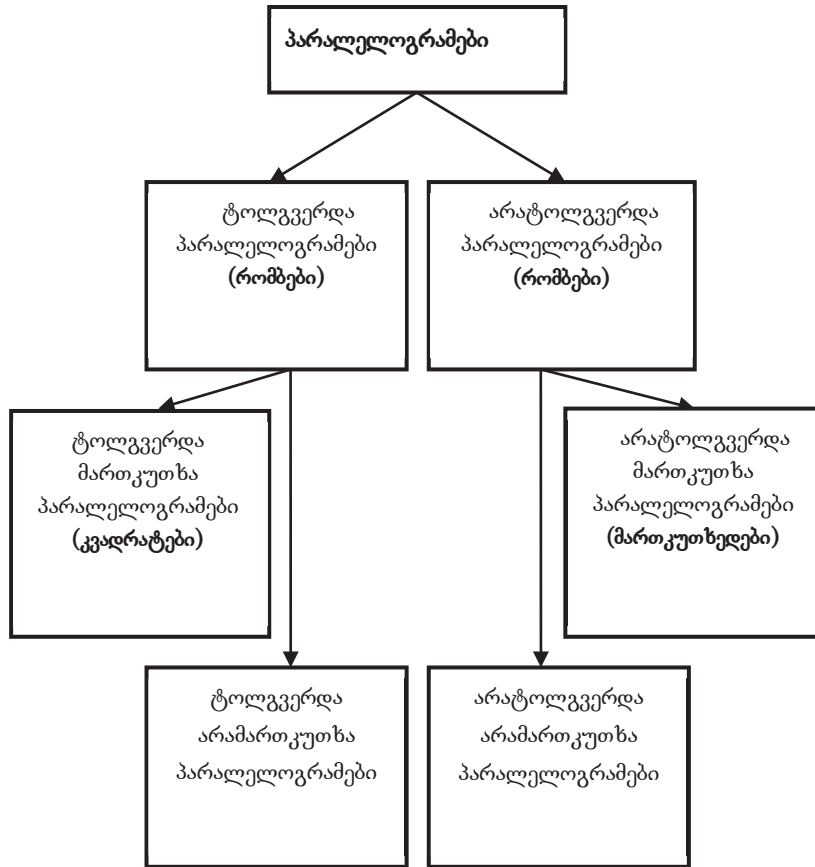
- **მართკუთხედი ეწოდება მართკუთხა პარალელოგრამს.**
- **კვადრატი ეწოდება ტოლგვერდა მართკუთხედს ანუ კვადრატი ეწოდება ისეთ მართკუთხედს, რომელსაც გვერდები ტოლი აქვს.**
- **რომბი ეწოდება ტოლგვერდა არამართკუთხა პარალელოგრამს.**

და უხეში შეცდომაა: „**კვადრატი ეწოდება ისეთ რომბს, რომელსაც მართი კუთხეები აქვს**“. ასეთი რომბი მოცემულ კლასიფიკაციაში არ არსებობს.

ტრადიციულად მიღებული განსაზღვრა მოცემულ კლასიფიკაციაში იმიტომ არ არის სწორი, რომ მასში რომბი განსაზღვრულია არაუახლოესი გვარის მიხედვით (ნ. საკლასიფიკაციო სქემა) და გათვალისწინებული არ არის უახლოესი გვარის ძირითადი მახასიათებელი ნიშანი. რომბის უახლოესი გვარია არამართკუთხა პარალელოგრამი და მისი ძირითადი მახასიათებელი ისაა, რომ მართი კუთხე არ გააჩნია.

ახლა შევადგინოთ ისეთივე კლასიფიკაცია განსხვავებული ხერხით (შევცვალოთ მახასიათებელი ნიშნების შემოტანის რიგი).

პარალელოგრამების სიმრავლეში პირველად შევიტანოთ ნიშანი: „**ჰქონდეს ტოლი გვერდები**“, ხოლო მეორედ შევიტანოთ ნიშანი: „**ჰქონდეს მართი კუთხეები**“. საკლასიფიკაციო სქემა მიიღებს სახეს (ნახ. 3). დავარქვათ მას პარალელოგრამთა მეორე კლასიფიკაცია.

ნახ. 3

ამ კლასიფიკაციაში, როგორც ვხედავთ, რომბი პარალელოგრამის სახეა, კვადრატი რომბის სახეა, ხოლო მართკუთხედი – არატოლგვერდა პარალელოგრამის სახე. ამგვარად, მოცემული კლასიფიკაციით სწორი ასეა:

- მართკუთხედი ეწოდება არატოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამს.
- კვადრატი ეწოდება ტოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამს ანუ კვადრატი ეწოდება ისეთ რომბს, რომელსაც კუთხეები მართი აქვს.
- რომბი ეწოდება ტოლგვერდა პარალელოგრამს.

და უხეში შეცდომაა: „კვადრატი ეწოდება ისეთ მართკუთხედს, რომელსაც გვერდები ტოლი აქვს“. ასეთი მართკუთხედი მოცემულ კლასიფიკაციაში არ არსებობს.

როგორც ვხედავთ, ეს ორი კლასიფიკაცია ურთიერთნააღმდეგობრივია, ამ ორი კლასიფიკაციით მიღებული განსაზღვრები სულაც არ

არის ურთიერთთავსებადი. ასეთ შემთხვევაში კვადრატის ორი განსაზღვრა, მიღებული ამ ორი სხვადასხვა კლასიფიკაციიდან ცალ-ცალკე, რა თქმა უნდა, კორექტულად ვერ ჩაითვლება. თუ მივიღებთ (1) განსაზღვრას, მაშინ (2) განსაზღვრაში მოცემული ცნება ცარიელია; თუკი მივიღებთ (2) განსაზღვრას, მაშინ (1) განსაზღვრაში მოცემული ცნებაა ცარიელი. ამ ორ განსაზღვრაში მოცემული ცნებები ერთდროულად არ არსებობს. ამიტომ ამ საკითხისადმი ტრადიციული მიდგომა სრულიად მოუხერხებელია, უფრო მეტიც, ჩვენის აზრით იგი მიუღებელია.

კვადრატის განსაზღვრათა მიღება სხვადასხვა კლასიფიკაციით, რატომღაც დადებითადაა შეფასებული ნიგნში (Stefanova, Podkhodova..., 2005: 316). ამ ლოგიკით შეგვეძლო ამ კლასიფიკაციებიდან აგველო რომბის ცნება და მაშინათვე მივიდოდით წინააღმდეგობამდე.

მდგომარეობა იცვლება, თუ მეორე კლასიფიკაციაში რომბს დავარქმევთ არა ტოლგვერდა პარალელოგრამს, არამედ ტოლგვერდა არამართკუთხა პარალელოგრამს. ეს აზრი მომდინარეობს შემდეგი მსჯელობიდან: მეორე კლასიფიკაციაში ტოლგვერდა პარალელოგრამის სახეებად მივიღეთ ტოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამი და ტოლგვერდა არამართკუთხა პარალელოგრამი. პირველს კვადრატი დავარქვით, რა დავარქვათ მეორეს? ხომ არ ჯობია სწორედ მას ვუწოდოთ რომბი? ანალოგიურ მსჯელობას ექვემდებარება პირველ კლასიფიკაციაში მართკუთხედის ცნებაც.

ასეთ შემთხვევაში განსაზღვრები მიიღებდა სახეს:

- მართკუთხედი ეწოდება არატოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამს.
- კვადრატი ეწოდება ტოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამს.
- რომბი ეწოდება ტოლგვერდა არამართკუთხა პარალელოგრამს.

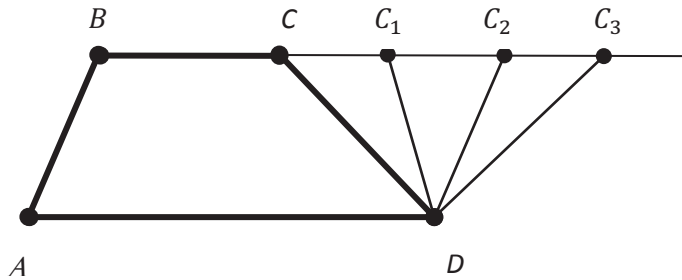
აქ კვადრატი და რომბი თანადაქვემდებარებული ცნებებია. განსაზღვრები კი, მთლიანობაში, პირველ კლასიფიკაციასთან მაინც არ არის თავსებადი.

მდგომარეობა სრულიად გამოსწორდება და ყოველგვარი უხერხულობაც მოხსნილი იქნება, თუ რომბს, მართკუთხედსა და, აგრეთვე, ტოლგვერდა სამკუთხედს მოვექცევით ზუსტად ისევე, როგორც ტრადიციულად ვექცევით ტრაპეციას. სამკუთხედების კლასიფიკაციაშიც ისეთივე უხერხულობა გვაქვს (იხ. ქვემოთ).

შევვხოთ ამ საკითხს დატალურად.

1. განვიხილოთ ოთხკუთხედი ABCD (ნახ. 4), სადაც $BC \parallel AD$. BC სხივზე სადაც არ უნდა მდებარეობდეს C წვერო, ნერტილის შენარჩუნებით, ოთხკუთხედი ABCD ყოველთვის ტრაპეცია იქნება, გარდა ერთადერთი C_2 ნერტილისა, სადაც $BC_2 = AD$. ამ შემთხვევაში ტრაპეცია იქცევა პარალელოგრამად და თვითონ უკვე აღარ არსებობს. იგი გადაგვარდება

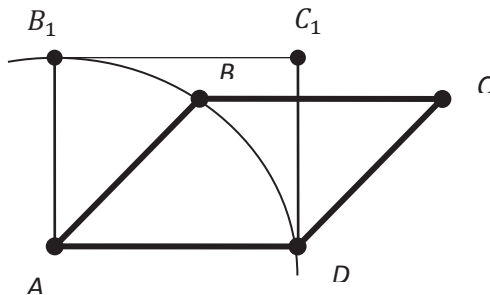
პარალელოგრამში. ამიტომ ვლღებუღობტ განსაზღვრას: „ტრადეცია ეწოდება ისეთ ოტხკუტხედს, რომლის ორი მოპირდაპირე გვერდი პარალელურია, დანარჩენი ორი კი – არაპარალელური“.

ნახ. 4

ეს განსაზღვრა ტრადიციულად ასეა მიღებული. იგი ასე რომ არ მიგვეღო, ე. ი. რომ არ მოგვეტხოვა დანარჩენი ორი გვერდის არაპარალელურობა, მაშინ პარალელოგრამი ტრადეციის კერძო შემტხვევა იქნებოდა და აქაც შეგვექმნებოდა ზუსტად ისეთივე უხერხუღობა, როგორიც გვაქვს ზემოტ განხიღულ მაგალიტებში.

2. განვიხიღოტ რომბი ABCD (ნახ. 5). წრენიღზე, რომლის ცენტრია A წერტიღი და რადიუსია AB, სადაც არ უნდა მღებარეობდეს B წვერო, გვერდების სიგრძეტა შენარჩუნებოტ, ოტხკუტხედი ABCD ყოვეღტვის იქნება რომბი, გარდა ერთადერთი წერტიღისა B₁, სადაც კუტხე B₁ AD არის 90°-ის ტოღი. ამ შემტხვევაში რომბი იქცევა კვადრატად და ტვიოტონ უკვე აღარ არსებობს. იგი გადაგვარდება კვადრატში. ამიტომ ვღებუღობტ განსაზღვრას: „რომბი ეწოდება ისეთ არამართკუტხა პარალელოგრამს, რომლის გვერდები ტოღია“.

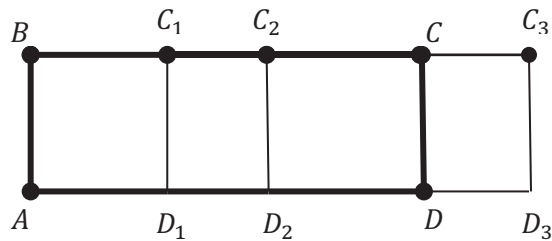
ნახ. 5

ეს ასე არაა მიღებული, მაგრამ ასე უნდა მივიღოტ, მსგავსად ტრადეციის შემტხვევისა.

3. განვიხიღოტ მართკუტხედი ABCD (ნახ. 6). BC გვერდზე და მის გაგრძელებაზე სადაც არ უნდა მღებარეობდეს C წვერო, მართი კუტხ-

ეების შენარჩუნებით, ოთხკუთხედი ABCD ყოველთვის მართკუთხედი იქნება, გარდა ერთადერთი C_1 წერტილისა, სადაც $AB=BC_1$. ამ შემთხვევაში მართკუთხედი იქცევა კვადრატად და თვითონ უკვე აღარ არსებობს. იგი **გადაგვარდება** კვადრატში. ამიტომ ვლუბულობთ განსაზღვრებს:

- მართკუთხედი ენოდება არატოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამს.
- კვადრატი ენოდება ტოლგვერდა მართკუთხა პარალელოგრამს.

ნახ. 6

ეს განსაზღვრაც არაა ასე მიღებული, მაგრამ ასე უნდა მივიღოთ, მსგავსად ტრაპეციის შემთხვევისა.

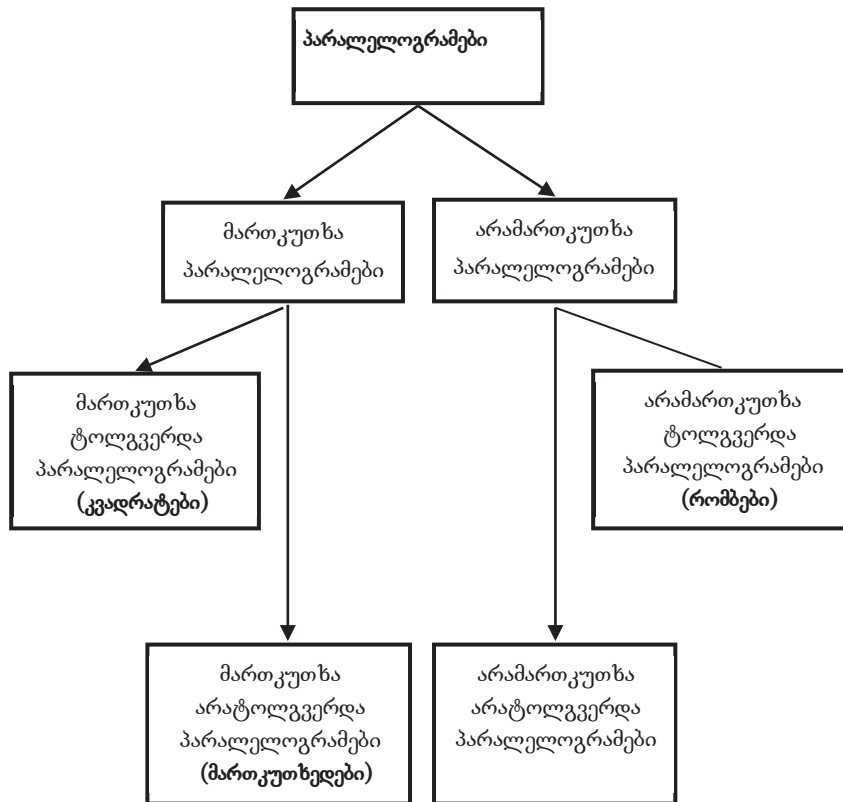
4. განვიხილოთ ტოლფერდა სამკუთხედი ABC (ნახ. 7). AC სხივზე სადაც არ უნდა მდებარეობდეს C წერტილი, თუ B წერტილი იმოდრავებს წრენირზე, რომლის ცენტრია A და რადიუსია AB, ფერდების ტოლობის შენარჩუნებით, სამკუთხედი ყოველთვის იქნება ტოლფერდა, გარდა ერთადერთი წერტილისა C_1 , სადაც $AB_1=B_1C_1=AC_1$. ამ შემთხვევაში ტოლფერდა სამკუთხედი იქცევა ტოლგვერდა სამკუთხედად და თვითონ უკვე აღარ არსებობს. იგი გადაგვარდება ტოლგვერდა სამკუთხედში. ამიტომ ვლუბულობთ განსაზღვრას: „**ტოლფერდა სამკუთხედი ენოდება ისეთ სამკუთხედს, რომლის ორი გვერდი ტოლია, მესამე კი – მათგან განსხვავებული**“.

ეს განსაზღვრა სხვანაირადაა მიღებული, მაგრამ საკითხის დალაგებულობისათვის, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ასე აჯობებს.

ოთხივე განხილული შემთხვევა ერთ პრინციპს ექვემდებარება და ამ პრინციპის დაცვა გეომეტრიის სწავლებაში (და არამარტო სწავლებაში) სისტემურობას აუმჯობესებს.

ზემოთ განხილულ სისტემაში კარგად თავსდება პარალელოგრაფების ორივე კლასიფიკაცია. სახელდობრ:

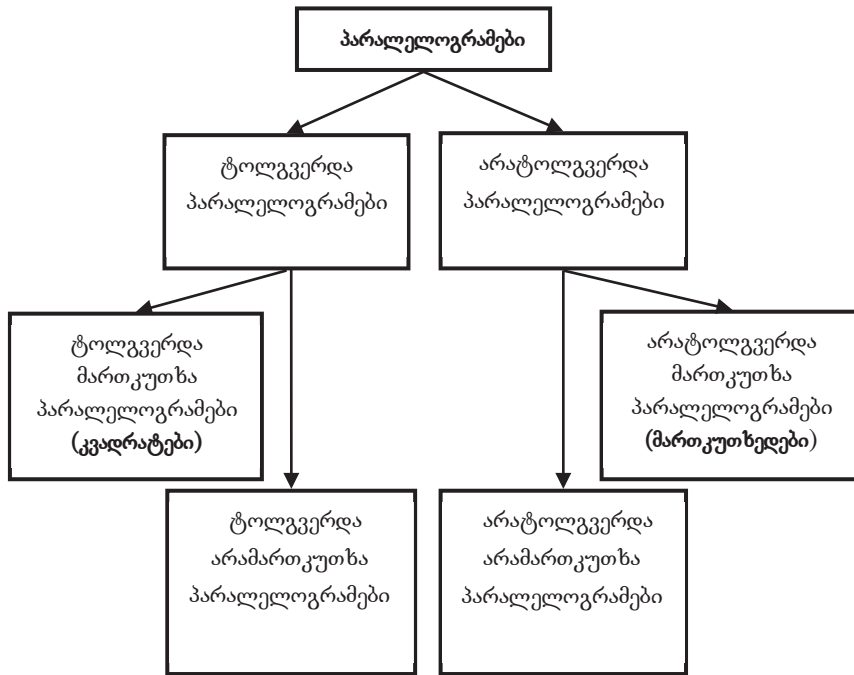
პირველი კლასიფიკაცია (ნახ. 8)

ნახ. 8

მეორე კლასიფიკაცია (ნახ. 9)

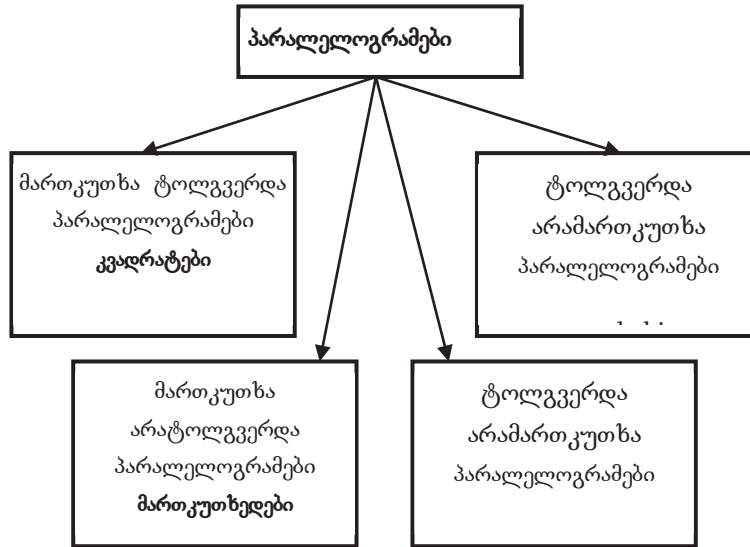

ნახ. 9

ამ კლასიფიკაციებიდან გამომდინარე, გვაქვს შემდეგი განსაზღვრებები:

- კვადრატი ეწოდება მართკუთხა ტოლგვერდა პარალელოგრამს.
- რომში ეწოდება არამართკუთხა ტოლგვერდა პარალელოგრამს.
- მართკუთხედი ეწოდება მართკუთხა არატოლგვერდა პარალელოგრამს.

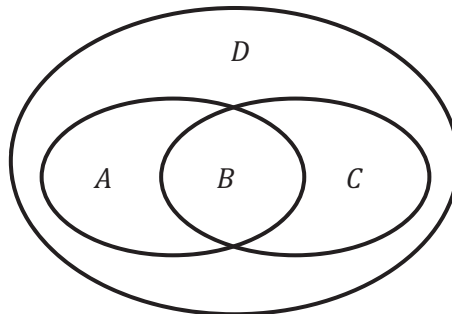
ეს განსაზღვრები პარალელოგრამების ორივე კლასიფიკაციას ზუსტად ეთანადება. ე. ი. ამ ორი კლასიფიკაციიდან მივიღეთ პარალელოგრამების შემდეგი კლასიფიკაცია ნიშნის სახეცვლილების მიხედვით (ნახ. 10):

ნახ. 10

რაც იგივეა:

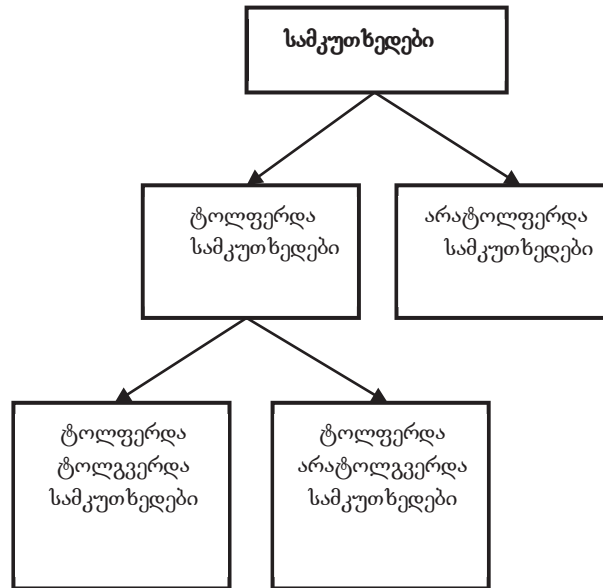
- A მართკუთხედი
- B კვადრატი
- C რომბი
- D რომბოიდი

არატოლგვერდა არამართკუთხა პარალელოგრამებს ევკლიდემ რომბოიდები უწოდა.

საჭიროდ მიგვაჩნია, უფრო დეტალურად შევჩერდეთ სამკუთხედების კლასიფიკაციაზე.

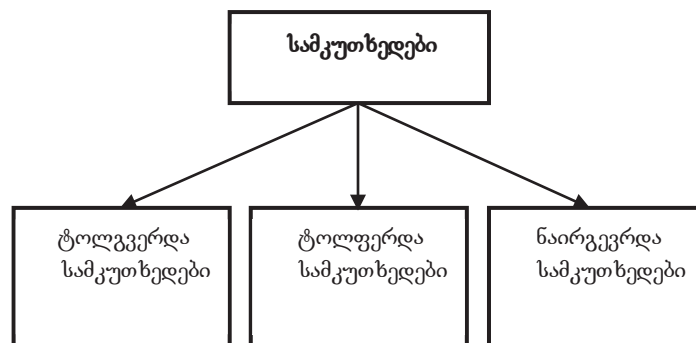
როგორც ცნობილია, ტრადიციულად მიღებულია სამკუთხედების შემდეგი დიქოტომიური კლასიფიკაცია (ნახ. 11):

ნახ. 11

ამ კლასიფიკაციაში ტოლგვერდა სამკუთხედი ტოლფერდა სამკუთხედის კერძო შემთხვევას წარმოადგენს.

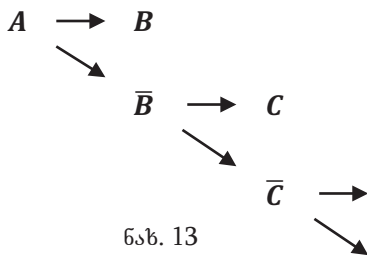
ასევე, მიღებულია სამკუთხედების მეორე კლასიფიკაცია, ნიშნის სახეცვლილების მიხედვით (ნახ. 12):

ნახ. 12

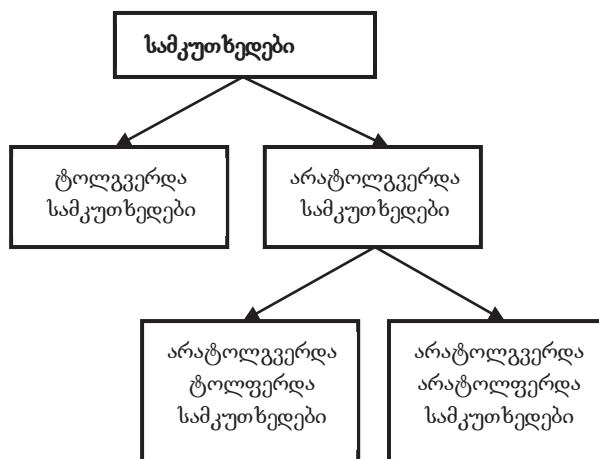
თუ დავაკვირდებით, ეს ორი კლასიფიკაცია ეწინააღმდეგება ერთმანეთს. თუ მივიღებთ პირველ კლასიფიკაციას, მაშინ მეორე საერთოდ არ წარმოადგენს კლასიფიკაციას, რადგანაც მისი პირველი და მეორე კომპონენტები თავსებადია: ერთი გვარის სახეები, როგორც წესი, უნდა იყონ

თანადაქვემდებარებულები და არა – თავსებადი. ეს ასე იმიტომ ხდება, რომ პირველი კლასიფიკაცია, თუმცა ფორმალურად წააგავს დიქტომიურ კლასიფიკაციას, მაგრამ სინამდვილეში იგი ასეთი კლასიფიკაციის შედგენის პრინციპებს ეწინააღმდეგება. როგორც ვიცით, დიქტომიურ კლასიფიკაციას აქვს სახე:

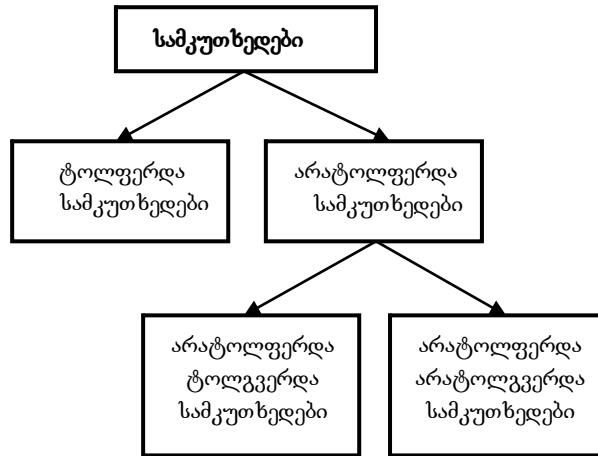
ნახ. 13

მაშასადამე, სამკუთხედების დიქტომიური კლასიფიკაცია ასეთი შეიძლება იყოს (ნახ. 14):

ნახ. 14

ან კიდევ, შეიძლება ჰქონდეს ასეთი სახეც (ნახ. 15):

ნახ. 15

მე-14 და მე-15 ნახაზებზე გამოსახული კლასიფიკაციები ერთმანეთის თავსებადია და ორივე ზუსტად ეთანადება მე-12 ნახაზზე გამოსახულ კლასიფიკაციას. მაშასადამე, ტოლგვერდა სამკუთხედის მიღება ტოლფერდა სამკუთხედის კერძო სახედ – მეთოდიკური თვალსაზრისით, ძალიან რბილად რომ ვთქვათ, კორექტული არ არის.

ამგვარად, უნდა შემოვიღოთ შემდეგი განსაზღვრები:

- **ტოლგვერდა სამკუთხედი ეწოდება ისეთ სამკუთხედს, რომელსაც სამივე გვერდი ტოლი აქვს.**
- **ტოლფერდა სამკუთხედი ეწოდება ისეთ სამკუთხედს, რომელსაც ორი გვერდი ტოლი აქვს, ხოლო მესამე – მათგან განსხვავებული.**

როგორც აშკარად ჩანს, თუ გვინდა გეომეტრიულ ცნებათა დეფინიციებში წესრიგი გვქონდეს, მაშინ უნდა დავუბრუნდეთ ევკლიდეს მიერ 2300 წლის წინათ გენიალურად შედგენილ განსაზღვრებს (Evklides satskisebi, 1990: 30):

- **ტოლგვერდა სამკუთხედი** ის სამგვერდა ნაკვთია, რომელსაც სამივე გვერდი ტოლი აქვს.
- **ტოლფერდა სამკუთხედი** ის სამგვერდა ნაკვთია, რომელსაც მხოლოდ ორი გვერდი აქვს ტოლი.
- **ნაირგვერდა სამკუთხედი** ის სამგვერდა ნაკვთია, რომელსაც სამი არა ტოლი გვერდი აქვს.
- **კვადრეტი** ის ოთხგვერდა ნაკვთია, რომელიც ტოლგვერდაცაა და მართკუთხაც.
- **მართკუთხედი** ის ოთხგვერდა ნაკვთია, რომელიც მართკუთხაა, მაგრამ არა ტოლგვერდა.
- **რომბი** ის ოთხგვერდა ნაკვთია, რომელიც ტოლგვერდაა, მაგრამ არა

მართკუთხა.

- **რომბოიდი** ის ოთხგვერდა ნაკვეთია, რომელსაც მოპირდაპირე გვერდები და კუთხეები ერთმანეთის ტოლი აქვს, მაგრამ არც ტოლგვერდაა და არც მართკუთხა.

ლიტერატურა:

1. Evklides satskisebi, 1990 – Evklides satskisebi, tsigni I, II. red. Giorgi Chogoshvili. Berdznulidan qartulad mtargmneli Domenti Tskhakaia. Tbilisi, 1990.
2. Gogishvili, Vefkhvadze..., 2009 – Gogishvili G., Vefkhvadze T., Mebonia I., Qurchishvili L. Gavimeorot matematika, II natsili. Tbilisi, 2009.
3. Jinjikhadze, 2011a – Jinjikhadze J. Geometriul cnebata klasifikaciisa da gansazgvris stsavlebis erti problema: saertashoriso samecniero konferenciis „Kompiuteruli mecniereba, ganatlebis menejmenti, stsavlebis tanamedrove teqnologiebi“, Shromata krebuli. Tbilisi, 2011, gv. 357-360.
4. Jinjikhadze, 2011b – Jinjikhadze J. Matematikis datskebiti kursis stsavlebis metodika da teqnologia. Tbilisi, 2011.
5. Jinjikhadze, 2010-2011 – Jinjikhadze J. Erti shecdomis shesakheb saskolo matematikasa da misi stsavlebis metodikashi: Sokhumis sakhelmtsifo universitetis shromebi. Humanitarul da socialur-politikur mecnierebata seria, t. VIII, 2010-2011, gv. 761-768.
6. Jinjikhadze, 2012 – Jinjikhadze J. Geometriul cnebata klasifikaciis erti aqtualuri sakitkhi matematikis stsvlebis metodikashi: Saqartvelos ganatlebis mecnierebata akademiis moambe. Tbilisi, 2012, gv. 90-94.
7. Matematika. Zalatoy fond. Shkolnaya entsiklopedya, Moskva, 2003.
8. Metodika prepodovaniya matematiki. Sostavitel V. I. Mishin. Moskva, 1987.
9. Stefanova, Podkhodova..., 2005 – Stefanova L. M., Podkhodova N. S., Orlov V. V., Radchenko V. P., Krylov V. V., Snegurova V. I., Ivanov I. A. Metodika i tekhnologiya obucheniya matematiki. Kurs lektsii, Moskva, 2005.

Jemal Jinjikhadze

ON THE CLASSIFICATIONS OF THE PARALLELOGRAMS AGAIN

Summary

In modern mathematical and mathematical - methodical literature the issue of geometrical concepts definitions has not fully regulated yet. Therefore, in the teaching of geometric concepts classification methodology we have still serious logical gaps, because in the definitions sphere of concept methods (as well mathematics) the issue of the scientific fundamentals has not been considered till the end. In the present paper the investigation on the logical structure of definitions of rectangular, square, rhomb and triangle types has been conducted. The elimination ways of gaps are shown in the appropriate modern classification schemes. The simultaneous incompatibility cases of two geometric concepts are presented and compatibility of their conditions has been investigated.

მასალები ბიოგრაფიული ლექსიკონისათვის
MATERIALS FOR A BIOGRAPHICAL DICTIONARY

Отар Жордания

МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ БИОГРАФИЧЕСКОГО СЛОВАРЯ
ОФИЦЕРОВ КАВКАЗСКОЙ АРМИИ (1901- 1914 гг.)
ПОДПОЛКОВНИКИ

Предлагаемая вниманию читателей работа подготовлена на основании данных, содержащихся в т.н. «Списках», изданных в начале XX века в Санкт-Петербурге и Тифлисе (Тбилиси), которые давно стали библиографической редкостью, а стало быть, малодоступны широкому кругу читателей.

В работе приводятся данные о деятельности более 900 подполковников Кавказского военного округа. Читатель найдет необходимые сведения о возрасте офицеров, их образовательном цензе, прохождении службы, участии в войнах и военных экспедициях, о боевых и служебных наградах, занимаемых ими должностях на Кавказе и т. д. Несмотря на то, что в материалах нет прямого указания на национальную принадлежность офицеров, фамилии которых в большинстве случаев русифицированы, они, однако, в определенной степени, имеют важное значение для освещения вопросов истории национальной интеллигенции народов бывшей Российской империи, сыны которых являлись офицерами Русской Императорской Армии.

По данным «Списков», изданных в Тифлисе, в Кавказском военном округе в 1901 г. служили не менее 337 подполковников, 1903 г. – 290, 1904 г. – 335, 1905 г. – 340, 1907 г. – 433, 1908 г. – 441, 1910 г. – 434, 1911 г. – 370.

Сведения о возрасте подполковников Кавказской Армии интересующего нас периода можно почерпнуть из нижеприводимой таблицы:

Возраст подполковников:	1901 г.	1905 г.	1910 г.	1911 г.
от 31 до 35 лет	9	2	9	8
- 36 до 40	12	31	47	33
- 41 до 45	80	55	100	91
- 46 до 50	132	136	104	101
- 51 до 55	65	86	126	99
- 56 до 60	26	23	39	28
- 61 до 65	8	6	4	4

- 66 до70	–	1	3	4
- 71 до 75	–	–	–	–
Свыше –	1	–	–	–
Итого:	333*	340	432**	368**

Как видно из вышеприведенных данных, число подполковников в возрасте до 35 лет было незначительным. Несколько возросло число подполковников в возрасте от 36 до 40 лет. Офицеры в возрасте от 31 до 45 лет составляли в 1901 г. – 24,02%, 1905 г. – 16,17%, 1910 г. – 23,14%, 1911 г. – 24,72% общего числа подполковников Кавказской Армии. Высоким было число подполковников в возрасте от 31 до 55 лет. В 1901 г. их число составляло 89,48%, 1905 г. – 91,17%, 1910 г. – 89,35%, 1911 г. – 90,21%.

Средний возраст подполковников Кавказской Армии, по нашим подсчетам, составлял в 1901 г. – 48,1, 1905 – 48,3, 1910 г. – 48,1 и 1911 г. – 48 лет.

Число подполковников, произведенных в этот чин с 1 января по 6 мая 1901 г. составляло всего лишь 8,0% общего числа офицеров Кавказской Армии. В последующие годы число подполковников, произведенных в 1903-1911 гг., значительно возросло. Так, например, на 1 апреля 1904 года офицеры этой категории составляли 18,8% общего числа подполковников Кавказской Армии.

В 1901 – 1914 гг. возрос образовательный ценз подполковников Кавказской Армии. Абсолютное большинство из них были воспитанниками специальных военных и военных средних учебных заведений. В Кавказском военном округе в чине подполковника служили многие питомцы военных учебных заведений Москвы, С.-Петербурга, Владикавказа, Воронежа, Казани, Киева, Оренбурга, Орла, Ставрополя, Тифлиса и др. Среди офицеров-подполковников были и выпускники привелигированного Пажеского корпуса (8), Императорского училища правоведения (1).

На сегодня установлено, что в 1901-1914 гг. Николаевскую Академию Генерального штаба закончили подполковники Ананио М.Ф., Андриевский Д.И., Белинский С.И., Болтунов А.Д., Бориславский А.К., Букратов Н.А., Васильченко И.М., Горновский Н.К., Даниельсон П.И., Джакели Г.Д., Егоров В.А., Иванов А.К., Кремляков П.В., Майдель Б.Н., Морозов Н.А., Мылов Н.С., Попов Л.А., Рамштедт А.Ф., Салагов К.А., Соллогуб М.А., Тетруев В.Г., Яковлев Н.А. и др. Кроме того, одна часть подполковников Кавказской Армии закончила 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба – Бежанбеков П.П., Гончаров М.А., Иванов И.М., Кириленко И.А., Кузьмин Н.А., В.В., Чумаров А.Б. и др.

Питомцами Николаевской инженерной Академии были Бурдюгов М.М.,

Денисенко Н.М., Деханов Ф.Ф., Куницын А.С., Максимов А.И., Максимович И.И., Стрелигов Д.В., Утешев Г.И., Федотьев В.И. и др.

В интересующие нас годы в Кавказской Армии служили подполковники, закончившие Михайловскую артиллерийскую Академию: Богаевский Л.А., Калишевский В.И., Леонтович В. И., Мальцев В.А., Стоянов Г.Д., Шанарев А.К. и др., Интендантскую Академию: Горецкий Ф.И. и др.

В Кавказском военном округе службу проходили так же выпускники Александровской военно – юридической Академии: Борисоглебский С.А., Васильев В.Т., Кишмишев И.А., Кондаков К.В., Перетц Г.Г., Рысоцкий В.С. и др.

Заканчивая рассмотрение данного вопроса, отметим, что среди подполковников Кавказской Армии были лица, обучавшиеся в Московском, С.- Петербургском и Киевском университетах, Учительском институте, однако их число было весьма незначительным. Тут же следует отметить, что общее число подполковников с высшим военным и светским образованием не удовлетворяло потребностям времени.

Как известно, Кавказская Армия являлась прославленной боевой частью Русской Императорской Армии, солдаты и офицеры которой своими ратными подвигами преумножили ее воинскую славу. Вместе с тем нельзя не сказать, что использование царским самодержавием армии для подавления национально-освободительного и революционного движения в значительной степени подорвали ее авторитет в глазах общественности как внутри страны, так и за ее пределами.

В 1901-1914 гг. в Кавказской Армии в чине подполковника служили участники завершающего этапа Кавказской войны 1817-1864 гг., Русско-Турецкой войны 1877-78 гг., завоевания Средней Азии, Китайского похода 1900-1901, Русско-Японской войны 1904-1905 гг., а так же ряда военных экспедиций.

В работе приводятся данные о русских и иностранных боевых и служебных наградах офицеров – подполковников Кавказской Армии.

Среди кавалеров боевых наград в первую очередь следует назвать имена подполковников, удостоенных ордена Св. Георгия . В 1901-1914 гг. в Кавказской Армии кавалерами этого знаменитого ордена были Базоркин С.Ф., Глебович-Полонский И.Б., Джорджадзе В.Н., Кармышев Д.Д., Кобиев З.С., Рахманин А.А., Ржевуцкий С.А. и др.

В Кавказской Армии службу проходили лица, которые еще до производ-

* Не установлена дата рождения 4 подполковников (из 397).

** Из общего числа подполковников (804), служивших в 1910-1911 гг. в Кавказской Армии, не установлены даты рождения 2 подполковников.

ства в первый офицерский чин, были удостоены высшей воинской награды для низших чинов – Знаком отличия военного ордена Св. Георгия. Будущие подполковники, как- то: Криштопенко Г.К. был удостоен 2, 3 и 4 ст., а Оганезов Н.Н. и Шабанов Г.О. – 3 и 4 ст. этой награды. Знаком военного ордена Св. Георгия 4 ст. были награждены Анцухский М.-А. О.-А.-О., Аргутинский-Долгоруков К.З., Асан-Джалалов В.А., Барсов А.А., Варданашвили Г.А., Васильев Г.И., Векилов А.-К.-Б., Григорашвили Л.О., Губенадзе М.Д., Дарский В.П., Добровольский А.Н., Егоров А.М., Журули Г.А., Иванов В.Н., Климов Д.Л., Коваленко Г.Г., Константинович В.И., Морозов К.А., Натиев Д.С., Пиленкин В.П., Сивицкий П.Н., Федотов Н.К., Херхеулидзе Б.И., Чичуа Л.Н., Шадинов А.Г., Шамраев С.Ф., Шанаев И. Д. и др.

Кавалеры ордена Св. Георгия любой степени получали титул потмственного дворянина, наследственно переходившего от отца к сыну. Этим же правом пользовались и кавалеры ордена Св. Владимира любой степени. В работе показано, что орденом Св. Владимира 4 ст. за боевое отличие были награждены Агаларов И.-Б.А., Апель А.В., Ашхарумов Т.И., Боцевич Г.А., Бугданыц В.Е., Варнава-Микеладзе В.Т., Векилов А.-К.Б. (м.и б.), Вели – Ага Тобчиев, Воинов А.И., Вольнский Н.В., Вольтер П.А., Головин В.П., Даватшаров И.-Б., Домбровский К.И., Захаров Д.С., Иванов Д.П., Кандагурри М.Д., Карлашев Н.С., Кармышев Д.Д., Кашерининов А.Н., Климантов И. И., Кобиев З.С., Майдель Б.Н., Макаев В.Г., Мамед-Бек- Ахмед-Бек-Оглы – Ахмед – Бек, Марковский С.К., Мачабели И. И., Пирадов К.А. (м.и б.), Рамштедт А.Ф. (м.и б.), Рахманин А.А. (м. и б.), Середа В.П. (м.и б.), Снесарев А.В. (м.и б.), Соболев А.И. (м.и б.), Табасаранский А.-Б. (м.и б.), Херхеулидзе Б.И. (м.и б.), Ходецкий И.-В.А., Чавчавадзе М.С. (м.и б.), Черданцев В.М., Чиж С.И. (м.и б.), Шабанов Г.О., Шанаев И.Д. (м.и б.), Эмануель Ф.В. (м.и б.), Ягмин С.Ю. (м.и б.) и др.

По неполным сведениям, большая группа офицеров, подполковников Кавказской Армии, была награждена орденом Св. Владимира 4 ст. за служебные заслуги. Этой награды, по нашим данным, было удостоено более 200 человек.¹

1 Абессаломов А.А., Абецадзе Г.П., Абрамович И.С., Авалиани М.Б., Агаларов В.А., Аджемов Г.А., Айрапетов А.А., Алиев А.М., Алякринский И.П., Андогский В.И., Андреев Г.Н., Анцута П.А., Анцухский М.-А. О.-О.-Оглы., Арванитаки А.М., Аргутинский-Долгоруков К.З., Ардзасиани А.Н., Асан-Джалалов В.А., Асеев Ф.П., Астафьев Н.С., Базоркин С.Ф., Баклевский (Боклевский) Н.У., Бар И.Г., Баратов А.И., Баратов Д.И., Баталин А.Н., Бежанбеков П.П., Белоусов А.Е., Богомоллов Ф.Н., Борисовский К.Б., Брюнели Я.-А.А., Буковский К.В., Варданашвили Г.А., Васильев А.И., Васильев Г.И., Вачнадзе М.А., Ващенко-Захарченко П.В., Введенский В.Н.,

Настоящая публикация, в которой предпринята попытка собрать воедино имеющиеся сведения об офицерах-подполковниках Кавказской Ар-

Векилов И.-Б. П.-Б.-О., Винников Н.П., Власов Г.Е., Внуковский Д.П., Вознесенский М.Н., Войневич Н.А., Войчик Н.В., Волнянский В.И., Воротеляк В.А., Гаевский Е.Н., Гах В.И., Глухов Н.С., Грессель А.И., Григорович И.А., Григорович Н.П., Гугушвили М.Г., Давыдов А.С., Дадыкин Н.Д., Дарский В.П., Дегтярев Н.Г., Дидигов А.Н., Довгвило Б.-А.Ц., Долгов Г.П., Дорофеев И.Н., Драчук Л.В., Дробязгин А.В., Дудников В.Ф., Думбадзе Н.А., Еремеев К.Н., Ефимов К.Н., Жданов Л.В., Железняк М.Ф., Железняк Н.Ф., Журули Г.А., Забелло А.П., Закутовский Ф.А., Злобин М.М., Зурабов Г.А., Иванов А.А., Иванов Ан.А., Иванов В.Г., Иванов В.Н., Иванов Н.В., Иванов П.И., Иоселиани Н.Н., Кавтарадзе Г.М., Кавтарадзе М.Н. Кадонцев А.С., Казимирский А.Ф., Калашников К.Г., Калиновский А.А., Карангозов Д.Г., Касперский Ф.П., Кисилев А.Ф., Климов Д.Л., Коваленко Г.Г., Комагорцев А.А., Кондратов К.Ф., Кондратович Е.Г., Константинович В.И., Корганов З.А., Корчинский М.А., Косаговский И.В., Кражовский А.В., Криштопенко Г.К., Кугушев Х.-Н., Кузнецов Д.А., Куканов С.И., Кулицкий С.Ф., Курочкин Н.И., Кусиков Н.С., Лазарев Н.Л., Лакашин П.П., Лебедев В.И., Лебединский А.П., Ленский Б.-Т.К., Линстром Н.В., Липский А. И., Листовский А.А., Лоппато С.-Ф.И., Лукашевич А.А., Лукьянов К.С., Лупполов И.В., Ляшков П.И., Макеев Н.А., Макухо Я. М., Малинин И.П., Мальдонатов Е.Ф., Мамацев Л.К., Мансурадзе М.И., Медер В.В., Меликов К.А., Меллер Г.Ф., Меркулов В.Х., Мещанинов А.Г., Микеладзе П.П., Микеладзе Ю.М., Микенафф Ю.М., Моисеев Д.Е., Мокеев Н.А., Моложанов И.Я., Моргунов А.В., Морозов К.А., Мошкин Н.Т., Мудрович М. В., Мулин М.К., Мусаев Г.А., Мусхелов Е.С., Мухарский В.М., Насибянец Г.А., Неверовский В.Э., Немирович-Данченко А.П., Нижницкий Н.А., Никитин Н.А., Николаев А.А. Николаев А.И., Новаковский И.А., Оболенский С.Д., Озерковский А.А., Окинчиц Е.В., Остолопов А.А., Остриков Н.В., Островский В.А., Павленов В.Г., Павлов А.А., Павлов В.А., Пентко Б.И., Пепеляев М.М., Первас А. И., Переменин А.И., Пестов И. В., Петропавловский В.И., Петропавловский С.Н., Пиленкин В.П., Пиотровский И.И., Пирумов П.К., Позоев Р.А., Пуцылло М.Ф., Пучков Н.М., Радченко С.Н., Ракович Н.В., Реутов Е.В., Речицкий-Логинов В.Ф., Родичев С.Н., Романцов И.Ф., Руднев В.И., Сабецкий Н.А., Савич А. М., Савич М.Ф., Саско В. И., Селлинен Г.К., Сидомонов-Эристов А. (З).В., Сидоренко Н. Г., Скуратов Ф.П., Смирнов А.А., Соболевский И.Н., Степаненко А.М., Степанов С.В., Схабицкий С.М., Тарарин П.Д., Татаров С.Г., Тизенгаузен П.Л., Ткачев М.Г., Угрехалидзе Н.Г., Федоренко М.Г., Федоров А.Я., Федотов Н.К., Федюкин А.Н., Ходаковский Е.И., Цицианов И.Н., Цумпфорт К.-К. Ю., Черкесов Е.Г., Черняговский В.А., Шаликов Н.А., Шарифов М.Н., Шатов М.В., Шевцов С.М., Шелудченко Д.И., Шмерлинг Э.И., Шосте Н.Н., Шуберский М.П., Шумов А.С., Элларов П.В., Эль-Мурзаев А.-К. Д., Эристов А. (З) В., Юркевич М.Н., Яхонтов В.В. и др.

мии, не претендует, естественно, на полноту освещения. Как нам представляется, по мере накопления и осмысления фактологического материала по данной тематике станет возможным приступить к подготовке обобщающей биобиблиографической работы о военной интеллигенции.

АБАМЕЛИКОВ (род.20.01.1862), подполковник. В офицерских чинах с 19.01.1885, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1903). Произведен в подполковники – 17.04.1907.

В 1908 служил в Карском крепостном пехотном полку.

Spisok, 1908: 166.

АБАШИДЗЕ ГУСЕЙН-БЕК САНДЖАК БЕК ЗАДЕ ( ), подполковник милиции. В офицерских чинах с 22.11.1880. Произведен в подполковники – 15.05.1883.

Spisok, 1901: 105; Spisok, 1904: 86.

АБЕССЛОМОВ АВЕЛЬ АГАЕВИЧ (род.1852), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 14.06.1900.

В 1903-04 командовал Кавказским стрелковым летучим артиллерийским парком.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902), Св. Анны 2 ст. (1899).

Spisok, 1904: 116.

АБЕЦАДЗЕ ГЕОРГИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 12.04.1853), подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879), капитан – 1.05.1899 (старшинство с 15.03.1899). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1902).

В 1905-07 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1905:136; Spisok, 1907: 134.

АБРАМОВ КОНСТАНТИН САМУИЛОВИЧ (род. 27. 12. 1859), подполковник. Воспитывался в Темир-Хан-Шуринской гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 22.12.1882, прапорщик – 22.12.1882, подпоручик – 30.08.1888, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, подпол-

ковник – 26.02.1908.

В 1908-13 служил в 156 пехотном Елисаветпольском, 81 пехотном Апшеронском Императрицы Екатерины Великой (впоследствии Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича) полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1903) и 2 ст. (1908).

Spisok, 1908: 174, Spisok, 1909, SPb.: 1665; Spisok, 1910: 169; Spisok, 1911: 158. Cp.: Spisok, 1913, 490.

АБРАМОВИЧ ИВАН СТАНИСЛАВОВИЧ (род. 4.10.1852), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1878). Произведен в подполковники – 1.10.1902.

В 1904-07 служил во 2 Кавказском саперном батальоне.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1884) и 2 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1887) и 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1897).

Spisok, 1904: 136; Spisok, 1907: 108.

АБУЛОВ МИХАИЛ СОЛОМОНОВИЧ (род.21.04.1870), подполковник. Воспитывался в реальном училище, закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища. Службу начал 2.08.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 15.03.1900, участник Китайского похода 1900-01, капитан – 10.08.1902, за служебные заслуги награжден чином подполковника – 26.02.1910.

С 31.05.1906 служил мировым посредником 1 отдела Горийского уезда Тифлисской губ.

Spisok, 1913. ch. III: 103.

АБХАЗИ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род.25.09.1867), князь, подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, закончил 1 военное Павловское военное училище по I разряду. Службу начал 1.09.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 14.05.1896, капитан – 14.05.1900, подполковник – 3.02.1908.

Назначен командиром 7 батареи Кавказской гренадерской Е.И.В. Вел. кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригады – 8.02.1908.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902) и Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1908: 173; Spisok, 1909, SPb.: 1620; Spisok, 1910: 167; Spisok, 1911: 156.

АВАЛИАНИ МИХАИЛ БЕКОВИЧ (род. 9.01.1856), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и пехотном юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 2.04.1878, подпоручик – 6.09.1881, поручик – 2.11.1884, штабс-капитан – 15.03.1890, капитан – 15.03.1899, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1905.

В 1913 – и. д. Елисаветпольского уездного воинского начальника.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. (1903).

Spisok, 1913: 148.

АВАЛОВ НИКОЛАЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 1853), князь, подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873. Произведен в подполковники – 29.07.1897.

В 1899-1904 командовал батареей в Кавказской гренадерской Е. И. В. Вел. кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880) и 2 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1892) и 2 ст. (1901).

Spisok, 1899: 163; Spisok, 1901: 146; Spisok, 1903: 449; Spisok, 1904: 105.

АВИДИЕВ ВАСИЛИЙ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 14.01.1857), подполковник. В офицерских чинах с 24.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), Св. Анны 3 ст. (1881). Произведен в подполковники – 25.11.1903, участвовал в Русско-Японской войне 1904-05, награжден орденом Св. Анны 2 ст. с мечами (1906).

В 1907 служил в Михайловском крепостном пехотном батальоне.

Spisok, 1907: 114.

АВРАМЕНКО ГЕОРГИЙ КОНДРАТЬЕВИЧ (род. 8.01.1863), подполковник. Воспитывался в гимназии и в Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 3.06.1881, произведен в подпоручики – 15.05.1885, поручик – 15.05.1889, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08. 1912.

В 1913 служил в 14 гренадерском Грузинском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1385.

АГАЛАРОВ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 8.07.1852, по другим данным в 1860), подполковник. Произведен в прапорщики – 15.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 13.05.1877, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), поручик – 6.05.1883, штабс-капитан – 15.03.1887, капитан – 24.02.1896, за отличие подполковник – 28.11.1902.

В 1904-10 занимал должность начальника Шемахинской местной команды.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1899), Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Анны 2 ст. (1909).
Spisok, 1903: 1214; Spisok, 1905: 118; Spisok, 1909: 271; Spisok, 1910: 101.

АГАЛАРОВ ИЛЬЯС-БЕК АГАЛАРОВИЧ (род. 7.06.1860), подполковник. Воспитывался в военной гимназии, закончил Павловское училище по 1 разряду. В службу вступил 1.09.1879, произведен в подпоручики – 8.08.1881, прапорщик инженерных войск – 10.05.1883, поручик – 8.08.1885, штабс-капитан – 1.08.1894, капитан – 1.08.1898. Участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 26.06.1904, награжден орденами Св. Анны 2 ст. с мечами (1905), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905).

В 1907-1911 служил во 2 Кавказском саперном батальоне.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1893), Св. Станислава 2 ст. (1901).

Spisok, 1907: 122; Spisok, 191: 110; Spisok, 1911: 110. См.: Spisok, 1909, SPb: 492.

АДУЕВ АБДУЛ ВАХАБОВИЧ (род. 13.05.1862), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и 2 военном Константиновском училищах. Службу начал 1.09.1882, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 208 пехотном Лорийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1241.

АЙРАПЕТОВ АНТОН АРАКЕЛОВИЧ (род. 10. 12.1849), подполковник. Воспитывался в Дербентском уездном училище, закончил Казанское пехотное юнкерское училище по I разряду, Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 13.1. 1868, произведен в прапорщики

– 1.12.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1879, 1881, подпоручик – 12.06.1877, поручик – 14.01.1880, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), 2 ст. с мечами, за боевое отличие штабс-капитан – 29.01.1882, капитан – 24.08.1886, подполковник – 14.05.1896.

В 1897-1901 службу проходил в 83 пехотном Самурском Е.И.В. Вел. кн. Владимира Александровича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1881), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1901), Св. Анны 2 ст. (1905).

Spisok, 1897: 181; Spisok, 1901: 140. См.: Spisok, 1909, : 392; Spisok, 1909, : 26.

АКСЕНОВ ЛЕОНИД ЛЕОНТЬЕВИЧ (род. 15.04.1850), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. Произведен в прапорщики – 9.12.1871, подпоручик – 27.06.1875, поручик – 19.06.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, штабс-капитан – 27.05.1880, капитан – 23.06.1886, подполковник – 26.02.1892.

В 1893-1907 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1891) и 2 ст. (1900).

Spisok, 1893:242; Spisok, 1901:117; Spisok,1907: 88.

АЛДАТОВ АЛЕКСАНДР КАВДИНОВИЧ (род. 3.06.1865), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном училище и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 11.07.1884, произведен в подпоручики – 26.05.1887, поручик – 26.02.1891, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1908.

Назначен начальником Таркинского участка Темир-Хан – Шуринского округа Дагестанской обл. – 8.03.1902, полицмейстер г. Дербента – 27.08.1906.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1903).

Spisok, 1909, : 170; Spisok, 1910: 168; Spisok, 1911:157.

АЛЕКСАНДРОВ НИКОЛАЙ ИЛЬИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 28.07.1879. Произведен в подполковники – 1.08.1899.

В 1903 занимал должность командира Михайловской крепостной линейной роты. .

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1884) и 2 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1891).

Spisok, 1903: 131.

АЛЕКСАНДРОВ ПАВЕЛ ДАНИЛОВИЧ (род. 29.10.1861), подполковник. В офицерских чинах с 22.10.1883, капитан – 15.07.1893 (старшинство с 15.03.1893). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905-07 служил в 254 Темир-Хан-Шуринском резервном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1905: 146; Spisok, 1907: 145.

АЛЕКСАНДРОВ ПЕТР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 12.06.1870), подполковник. Воспитывался в 4 Московском кадетском корпусе, 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 27.07.1899, участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 27.07.1908, подполковник – 31.08.1911.

Назначен командиром 1 батареи 1 Квказского мортирного артиллерийского дивизиона – 16.01.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913 : 1119.

АЛЕКСЕЕВ МИХАИЛ ВАСИЛЬЕВИЧ (род.1854), подполковник. В офицерских чинах с 27.09.1877, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1889). Произведен в подполковники – 23.08.1900 (старшинство с 28.06.1899).

В 1901 служил в Кавказском стрелковом летучем артиллерийском парке.

Spisok, 1901:162.

АЛИБЕКОВ МУСЛИМ-МУЛА ИСПОЛАН (род. 15.05.1863), подполковник. Воспитывался в Ставропольской гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 2.08.1883, произведен в подпоручики – 6.06.1885, поручик – 3.06.1889, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 служил в 201 пехотном Потийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.(1905), Св. Анны 3 ст.(1910).

Spisok, 1913 : 1367.

АЛИЕВ АЛИ МУРТУЗАЛИ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 21.07.1870. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901 находился в кадре Кавказского кавалерийского запаса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1884) и 2 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1888), Св. Владимира 4 ст. (1897).

Spisok, 1901: 173.

АЛИЕВ СУРХАЙ САФАР (род. 5.07.1883), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 13.08.1883, произведен в подпоручики – 20.03.1888, поручик – 30.03.1892, штабс-капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1911.

В 1913 занимал должность старшего помощника начальника Веденского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1897), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1913, ch. III: 125.

АЛИ-СУЛЕЙМАН ЗАДЕ см.: ЭФЕНДИЕВ СУЛЕЙМАН-БЕК.

АЛЧАЕВСКИЙ МИХАИЛ ЕВГРАФОВИЧ (род. 23.05.1860), подполковник. Воспитывался в реальном училище и Елисаветградском кавалерийском юнкерском училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 20.05.1878, произведен в корнеты – 3.03.1882, поручик – 26.02.1887, штабс-ротмистр – 26.02.1888, за боевые отличия награжден чинами ротмистра – 30.08.1894 и подполковника – 26.02.1900.

В 1903-04 занимал должность Майкопского уездного воинского начальника.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1888), Св. Анны 3 ст. (1904).

Spisok, 1903: 134; Spisok, 1903 : 721; Spisok, 1904: 119; Spisok, 1909: 112.

АЛЯКРИНСКИЙ ИВАН ПАВЛОВИЧ (род. 9.08.1860), подполковник. В офицерских чинах с 7.04.1883, капитан – 12.09.1900 (старшинство с 6.05.1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1905), ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1911.

В 1911 служил Майкопским уездным воинским начальником.

Spisok, 1911: 191.

АЛЯНСКИЙ ПОРФИРИЙ НИКАНОРОВИЧ (род. 1857), подполковник. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик -20.07.1877, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), подпоручик – 26.01.1880, поручик – 6.07.1880, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 24.04.1882 и капитана – 15.03.1889, подполковник – 26.02.1900.

В 1900-03 служил в 153 пехотном Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Сергия Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1894), Св. Станислава 2 ст. (1898).

Spisok, 1900: 167; Spisok, 1901:166; Spisok, 1903,SPb.:735.

АМАШУКЕЛИ ЗАХАРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 31.07.1862), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 Николаевском кавалерийском училище. Службу начал в 43 драгунском Тверском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку, произведен в корнеты – 12.08.1883, поручик – 1.01.1885, штабс-ротмистр – 2.02.1891, ротмистр – 15.03.1899, подполковник – 26.02.1907.

В 1908-13 служил в 16 драгунском Тверском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890), Св. Анны 3 ст. (1901).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 4 ст. (1890).

Spisok, 1908: 164; Spisok, 1910: 152; Sp.: Spisok, 1912: 1421; Spisok, 1913 : 374.

АМИЛАХОРИ ГЕОРГИЙ ДАВИДОВИЧ (род. 1852), князь, подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1878: прапорщик – 16.04.1878, участник военных экспедиций 1879-80, подпоручик – 27.01.1880, поручик – 17.12.1881, в январе – апреле 1884 находился в запасе, штабс-капитан – 15.03.1884, подполковник – 26.02.1899.

В 1899- предположительно по 1902 гг. служил в 259 пехотном резервном Горийском полку.

Spisok, 1899: 176; Spisok, 1901: 159; Spisok,1901(fevr.): 838.

АНАНИО МИХАИЛ ФЕОДОРОВИЧ (род. 6.03.1873), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Киевском пехотном юнкерском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба. Службу начал 31.08.1891, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 7.08.1901, капитан – 7.08.1905, подполковник

– 6.12.1912. Командовал ротой, занимал должности старшего адъютанта войск Семиреченской обл. (с 1908), штаба 14 Армейского корпуса (с 1911), штаб-офицера для поручений при штабе 3 Кавказского армейского корпуса – 4.02.1913.

Награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1911).

Spisok, 1913, ch. I: 1465.

АНДОГСКИЙ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род.23.05.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Служил в 3 запасном стрелковом батальоне, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 26.10.1896, штабс-капитан – 26.10.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 26.10.1904, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1905), за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

В 1901-04 занимал должность делопроизводителя, затем правителя канцелярии Кутаисского военного губернатора, в 1904-1912 служил в Приамурье и Московском военном округе, с мая 1912 и. д. правителя канцелярии военного губернатора Батумской обл.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1913, ch. II: 55.

АНДРЕЕВ ГЕОРГИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 20.04.1856), подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1880-81, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1880), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1881), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1882), капитан- 14.05.1896 (старшинство с 15.03.1896). В 1901 получил орден Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах, подполковник – 26.02.1905.

В 1905 служил в 83 пехотном Самурском Е.И.В. Вел. кн. Владимира Александровича полку.

Spisok, 1905: 148.

АНДРЕЕВ НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧ (род. 10.10.1858), подполковник. В офицерских чинах с 7.07.1877. Участник Русско- Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 4.03.1900.

В 1901-08 занимал должность начальника артиллерийской мастерской Георгиевского артиллерийского склада. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1879) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1897).

Spisok, 1901: 169; Spisok, 1908: 94.

АНДРЕЕВ ПЕТР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 17.07.1857), подполковник. Воспитывался в Новгородской гимназии и С.-Петербургском пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1877; участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 29.07.1877, подпоручик – 10.02.1879, поручик – 6.09.1881, штабс-капитан – 15.03.1884, за отличие награжден чином капитана – 15.03.1892, подполковник – 26.02.1904.

В 1904 занимал должность младшего штаб-офицера 8 Кавказского стрелкового батальона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1887) и 2 ст. (1904).

Spisok, 1904: 147. См.: Spisok, 1909 : 411.

АНДРИЕВСКИЙ ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ (род. 6.02.1875), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтина кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 1 разряду. Службу начал 1.09.1892, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 23.05.1901, капитан – 6.04.1903, подполковник – 6.12.1907.

С ноября 1907 занимал должность штаб-офицера для особых поручений при штабе 1 Армейского корпуса, в ноябре 1908 назначен старшим адъютантом штаба Кавказского военного округа, с апреля 1912 находился в распоряжении начальника Генерального штаба.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904) и 2 ст. (1909), Св. Анны 3 ст. (1906) и 2 ст. (1913).

Spisok, 1908: 173; Spisok, 1909: 1507; Spisok, 1910: 165; Spisok, 1911: 154; Spisok, 1914 : 1044.

АНДРОНИКОВ (АНДРОННИКОВ) НИКОЛАЙ ИОСИФОВИЧ (род. 13.06.1854), подполковник. Воспитывался в Тифлисской гимназии, закончил Тифлисское пехотное юнкерское училище по 2 разряду. Службу начал 28.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики 30.06.1877, подпоручик – 11.02.1879, награжден чинами поручика – 15.12.1881, штабс-капитана – 15.03.1887 и капитана – 15.03.1899, подполковник – 26.02.1909.

В 1910-11 службу проходил в 154 пехотном Дербентском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895) и 2 ст. (1909).

Spisok, 1910: 180; Spisok, 1911: 169.

АНТОНОВ ( ), подполковник – 5.10.1904.

В 1907-08 занимал должность штаб-офицера для особых поручений при Бакинском губернаторе.

Награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1906)

Spisok, 1907: 139; Spisok, 1908: 127.

АНТОНОВ ВАЛЕРИАН ВАЛЕРЬЯНОВИЧ (род. 10.11.1867), подполковник. Воспитывался в 4 Московском кадетском корпусе, Черниговском пехотном юнкерском училище. Службу начал 14.01.1886, произведен в подпоручики – 1.04.1891, поручик – 1.04.1895, штаб-ротмистр – 9.04.1900, ротмистр – 30.01.1905, за служебное отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

С мая 1908 служил старшим помощником Елисаветпольского военного начальника.

Spisok, 1913, ch. I: 1435.

АНТОНОВ НИКОЛАЙ ЯКОВЛЕВИЧ (род. 16.12.1866), подполковник. Воспитывался дома и Военно-топографическом училище. Службу начал 1.11.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 30.08.1894, капитан – 6.12.1897, подполковник – 22.04.1907.

В 1888-1907 (март) служил топографом в Петербургской губ., Финляндии, Сибирском и Приамурском военных округах, в 1907-13 службу проходил в Кавказском военно-топографическом отделе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894) и 2 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1905) и 2 ст. (1911).

Spisok, 1908: 168; Spisok, 1910: 157. Cp.: Spisok, 1913 : 402.

АНЦУТА ПАВЕЛ АДАМОВИЧ (род. 5.09.1857), подполковник. Воспитывался в Тифлисской военной прогимназии, закончил Тифлисское пехотное юнкерское училище по 2 разряду. Произведен в прапорщики – 17.11.1880, подпоручик – 2.07.1882, поручик – 2.07.1886, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 2.06.1904, орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами (1904), ранен в бою.

В 1908-1910 службу проходил в 78 пехотном Навагинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1908).

Spisok, 1908: 111; Spisok, 1909 : 479; Spisok, 1910: 109.

АНЦУХСКИЙ МАГОМЕТ-АГА ОСМАН-ОГА-ОГЛЫ (род. 12.09.1852), подполковник. Воспитывался в Тифлисской классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 14.09.1872, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), произведен в прапорщики – 11.02.1878, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 28.08.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 31.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1901 назначен старшим обер-офицером Тифлисской местной артиллерийской команды.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1905).

Spisok, 1905: 137; Spisok, 1909 : 666; Spisok, 1910: 121.

АПЕЛЬ АЛЕКСАНДР ВИЛЬГЕЛЬМОВИЧ (род. 31.03.1870), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище, закончил 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 30.04.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 1.08.1899, капитан – 9.08.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 3.09.1905, орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. с мечами (1904), Св. Анны 2 ст. с мечами (1905).

В 1907-08 служил в 1 Кавказском саперном батальоне.

Spisok, 1907: 159; Spisok, 1908: 149.См.: Spisok, 1914 :820.

АРАКЕЛОВ МИНАС-СУЛТАН РУТО БЕКОВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78.

В 1897-1904 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1877), 3 ст. (1887) и 2 ст. (1899), Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1893).

Spisok, 1897: 171; Spisok, 1901: 131; Spisok, 1904: 98.

АРВАНИТАКИ АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 2.02.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1901-1903 служил в 79 пехотном Куринском Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1883) и 2 ст. (1897), Св. Станислава 2 ст. (1894), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Spisok, 1901: 155; Spisok, 1901(fevr.): 732; Spisok, 1903: 124.

АРГУТИНСКИЙ-ДОЛГОРУКОВ КОНСТАНТИН ЗУРАБОВИЧ (род. 20.09.1858), князь, подполковник. В офицерских чинах с 20.12.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия Военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1878), ротмистр – 1.08.1905 Произведен в подполковники – 13.03.1909 (старшинство с 5.10.1908).

В 1904-1911 службу проходил в Дагестанском конном полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1904: 174; Spisok, 1911: 163; Spisok, 1914: 329.

АРГУТИНСКИЙ-ДОЛГОРУКОВ ПЕТР ЛУАРСАБОВИЧ (род. 16.08.1851), князь, подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. Произведен в прапорщики – 17.07.1872, подпоручик – 29.09.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. (1878), чином поручика – 6.12.1879 и орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1880), штабс-капитан – 3. 07.1883, капитан – 15.03.1888, подполковник – 26.02.1899.

В 1901-1904 служил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Дмитрия Константиновича полку.

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1892).

Spisok, 1901: 159; Spisok, 1901 (fevr.): 836; Spisok, 1903: 590; Spisok, 1904: 114; Spisok, 1909: 82.

АРДАЗИАНИ АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 7.09.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. За отличие награжден чином штабс-капитана – 1886. Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1901-05 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1890) и 2 ст. (1899), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1901).

Spisok, 1901: 649; Spisok, 1901: 145; Spisok, 1905: 97.

АРДЖЕВანიДЗЕ Антон Иванович (род. 4.01.1854), подполковник. В офицерских чинах с 23.04.1877 (старшинство с 17.04.1877). Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), ротмистр – 25.07.1894, подполковник – 28.02.1903 (старшинство с 28.11.1902).

В 1905-08 состоял при войсках Кавказского военного округа сверх штаба. В 1909 служил инспектором Закавказской полицейской стражи Бакинской губ.

Spisok, 1905: 116; Spisok, 1908: 100. См.: Spisok, 1909, ch .III: 28.

Арешев Михаил Николаевич (род. 17.02.1858), подполковник. Воспитывался в прогимназии и Тифлиском пехотном юнкерском училище. Службу начал в 101 пехотном Александропольском полку, произведен в прапорщичи – 16.04.1878, подпоручик – 18. 05.1883, поручик – 18.05.1887, штабс-капитан – 24.11.1891, капитан – 30.11.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 30.08.1905 (старшинство с 30.07.1905).

В 1905 -13 служил в 269 пехотном резервном Лорийском, 263 Новобаязетском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1909), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1905: 158; Spisok, 1910: 13; Spisok, 1911: .127; Spisok, 1913: 227.

Архангельский Михаил Михайлович (род. 18.12.1861), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Елисаветпольском кавалерийском юнкерском училище. Службу начал 20.11.1878, произведен в прапорщичи – 1.05.1882, подпоручик – 18.01.1885, поручик – 18.01.1889, штабс-капитан – 8.09.1892, капитан – 1.07.11897, подполковник – 26.02.1909.

В 1911-13 занимал должность дежурного штаб-офицера управления начальника Владикавказской местной бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Анны 2 ст. (1905).

Spisok, 1910: 179; Spisok, 1911: 201; Spisok, 1913: 581.

Асан-Джалалов Василий Антонович (род. 10.09.1855), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), за отличие прапорщик – 25.04.1878, подпоручик – 25.07.1886, награжден чином штабс-капитана – 25.03.1894, капитан – 1.01.1901 (старшинство с 6.05.1900), за отличие подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 служил в окружном интендантском управлении Кавказского военного округа.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904).

Spisok, 1905: 138; Spisok, 1909, ch .II: 19; Spisok, 1910: 116.

АСЕЕВ АНТОН ТИМОФЕЕВИЧ (род. 9. 07. 1870), подполковник. Воспитывался в Бакинском реальном училище, закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища по I разряду. Службу начал 31.08.1891, произведен в подпоручики – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1900, капитан – 4.08.1904, подполковник – 6.12.1907.

Назначен офицером-воспитателем Тифлисского кадетского корпуса – 17.11.1902.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1909: 1605; Spisok, 1910: 166.

АСЕЕВ ФЕДОР ПЕТРОВИЧ (род. 8.06.1843), подполковник. Воспитывался дома, военное образование получил на службе. Участник военных экспедиций 1859, 1863- 64, 1866 и Русско-Турецкой войны 1877-78. Прапорщик – 12.03.1864, подпоручик – 3.01.1867, поручик – 30.09.1868, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1870), штабс-капитан – 7.08.1872, за боевые отличия награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878) и чином капитана – 13.07.1879, подполковник – 1.01.1889, за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах удостоен орденом Св. Владимира 4 ст. (1899).

В 1901 служил в 262 пехотном резервном Сальянском полку.

Spisok, 1901:107; Spisok, 1901: 79.

АСТАФЬЕВ НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 1.05.1850), подполковник. Произведен в прапорщики – 28.12.1870, подпоручик – 29.06.1871, поручик – 3.08.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1878), контужен в бою, штабс-капитан – 14.11.1879, капитан – 17.12.1889, подполковник– 26.02.1902.

В 1904 – 08 занимал должности Горийского и Карсского уездного воинского начальника, назначен и. д. начальника Екатериноградского дисциплинарного батальона – 15.05.1908..

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1891), Св. Владимира 4 ст. – за

25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Spisok, 1903: 1066; Spisok, 1904: 132; Spisok, 1910: 99. См.: Spisok, 1909: 212.

АФЕНДИК ГРИГОРИЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1895). Произведен в подполковники – 6.10.1897.

В 1903-05 заведовал хозяйством Кавказского осадного артиллерийского полка.

Spisok, 1905: 97.

АХШАРУМОВ ТИГРАН ИОСИФОВИЧ (род. 15.07.1850), подполковник. Произведен в прапорщики – 15.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 14.06.1877, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. (1878), поручик – 13.07.1879, штабс-капитан – 15.08.1884, капитан – награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1899), подполковник – 26.02.1902.

В 1903-08 занимал должность Душетского уездного воинского начальника, служил в Екатеринодарском дисциплинарном батальоне.

Spisok, 1904: 132; Spisok, 1907: 105; Spisok, 1908: 97.

БАБИЦКИЙ ИГНАТИЙ ЭДУАРДОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 1.08.1877, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1896). Произведен в подполковники – 17.07.1906.

В 1907 служил в 156 пехотном Елисаветпольском полку.

Spisok, 1907: 171.

БАБКОВ ПАВЕЛ МИХАЙЛОВИЧ (род. 17.06.1858), подполковник. В офицерских чинах с 28.02.1881, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901). Произведен в подполковники – 1.01.1906.

В 1907-08 служил в 83 пехотном Самурском полку.

Spisok, 1907: 165; Spisok, 1908: 153.

БАЗОРКИН СЕРГЕЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 1820), подполковник. Георгиевский кавалер. В офицерских чинах с 26.06.1841. Участник многочисленных военных экспедиций 30-х – начала 60-х гг. XIX, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1841), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1848), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1857), Св. Георгия 4 ст. (1859) – за выдающееся боевое отличие, Императорской Коронай к ордену Св. Станислава 2 ст. (1863), Св. Анны 2 ст. с мечами (1865), Св. Владимира

4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1869).
Произведен в подполковники – 30.08.1871.

В 1901-04 состоял по милиции.

Spisok, 1901: 105; Spisok, 1904: 86.

БАКИНОВСКИЙ ( ), подполковник – 6.12.1906.

В 1907-08 служил старшим помощником Ленкоранского уездного начальника.

Spisok, 1907: 173; Spisok, 1908: 161.

БАКЛЕВСКИЙ (БОКЛЕВСКИЙ) НИКОЛАЙ УРИИЛОВИЧ (род. 10.12.1855), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), капитан – 1.05.1899 (старшинство с 15.03.1899).
Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-10 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст., Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904).

Spisok, 1905: 136; Spisok, 1910: 117.

БАЛАБАНСКИЙ АЛЕКСАНДР ЕГОРОВИЧ (род. 13.02.1860), подполковник. Воспитывался в фельдшерской школе, Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 16.08.1872, произведен в прапорщики – 31.07.1884, подпоручик – 1.09.1884, поручик – 1.09.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 6.12.1906.

Исправлял должности Боржомского участкового полицейского пристава Горийского уезда – с 1897, помощника Ахалцыхского уездного начальника – с 5.11.1902, начальник того же уезда с 5.01.1905, в 1907 и. д. Тифлисского полицмейстера.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1907: 173. Ср.: Spisok, 1913. ch. III: 45.

БАНИКОВ ВАСИЛИЙ СТЕПАНОВИЧ (род. 25.02.1857), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 3.03.1874, произведен в прапорщики – 21.07.1880, подпоручик – 30.08.1884, поручик – штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1904, подполковник – 14.01.1911.

С 1911 командовал Кавказским осадным инженерным парком.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913: 1014. См.: Spisok, 1912: 1440.

БАР ИВАН ГУСТАВОВИЧ (род. 27.08.1842), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе. Произведен в прапорщики – 13.06.1862, участник военной экспедиции 1863, подпоручик – 6.04.1865, поручик – 7.06.1868, штабс-капитан – 29.07.1870, за отличие награжден чином капитана – 5.04.1874, подполковник – 1.01.1889.

Назначен Батумским уездным воинским начальником – 17.09.1884.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1871) и 2 ст. (1893), Св. Анны 3 ст. (1880) и 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 35 лет безупречной службы в офицерских чинах (1898).

Spisok, 1901: 107; Spisok, 1901 (fevr.), SPb.: 70.

БАРАНОВСКИЙ ДМИТРИЙ СТЕПАНОВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 14.05.1896.

В 1897-1901 разновременно служил старшим помощником Шушинского и Джеванширского уездных начальников Елисаветпольской губ.

Spisok, 1897: 1897; Spisok, 1901: 139.

БАРАТОВ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ (род. 19.06.1854), князь, подполковник. Воспитывался в С.- Петербургской военной гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 31.08.1870, прапорщик – 4.02.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 13.05.1877, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), поручик – 16.07.1881, штабс-капитан – 15.03.1885, за отличие капитан – 1893 (старшинство с 15.03.1891), подполковник – 26.02.1898. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 2 ст. с мечами (1905) и 3 ст. с мечами и бантом (1907), ранен и контужен в боях.

В 1901-11 служил в 14 гренадерском Грузинском ген. Котляревского полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1882), Св. Ст. 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1899).

Spisok, 1901: 154; Spisok, 1910: 94; Spisok, 1911: 101. См.: Spisok, 1901 (fevr.): 731; Spisok, 1903: 507; Spisok, 1909: 56.

БАРАТОВ ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ (в некоторых публикациях: Константинович) (род. 21.05.1857), князь, подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. Службу начал 10.07.1875, произведен в подпоручики – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 13.02.1905, орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», 3 ст. с мечами и бантом, мечами к ордену Св. Станислава 3 ст. (1905).

В 1908-11 службу проходил в 6 Кавказском стрелковом батальоне и 262 пехотном Сальянском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903) и 2 ст. (1908) Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1908).

Spisok, 1908: 131; Spisok, 1910: 22; Spisok, 1911: 118. См.: Spisok, 1909: 758.

БАРЛЯЕВ АЛЕКСАНДР ВАЛЕРЬЯНОВИЧ (род. 1852), подполковник. Произведен в прапорщики – 10.10.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 14.05.1877, поручик – 5.07.1880, за отличия награжден чинами штабс-капитана (1884, старшинство с 30.08.1883) и капитана – 30.08.1887, подполковник – 26.02.1900.

В 1901-04 – помощник начальника Кагызманского округа Каресской обл., и. д. начальника Аварского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1893).

Spisok, 1900 :166; Spisok,1901:165: Spisok, 1903: 711; Spisok, 1904: 118.

БАРСОВ АНДРЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 20.11.1859), подполковник. В офицерских чинах с 27.09.1882. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), ротмистр – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1900), получил орден Св. Станислава 3 ст. (1903). Произведен в подполковники – 8.02.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в Кавказском запасном кавалерийском дивизионе.

Spisok, 1905: 139.

БАРСОВ ВАСИЛИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 21.03.1857), подполковник. Воспитывался во 2 Московской военной гимназии, 3 военном Александровском училище. Службу начал 11.08.1875, произведен в прапорщики – 22.05.1877, подпоручик – 18.12.1878, поручик – 20.12.1879, штабс-капитан

– 19.11.1886, капитан – 11.05.1895, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1904.

В разные годы заведовал Елисаветпольским и Тифлисскими лазаретами, смотритель военных госпиталей: Тифлисского – с 1903 и Грозненского – с 1911.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1885) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1888) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1904: 146; Spisok, 1910: 105; Spisok, 1911: 107; Spisok, 1913: 57.

БАСОВ КОЗЬМА ТЕРЕНТЬЕВИЧ (род. 26.03.1862), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 30.08.1882, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1891, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 31.08.1908.

В 1910-13 служил в 202 пехотном Горийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1910: 173; Spisok, 1911: 162. Cp.: Spisok, 1913: 532.

БАСТАШВИЛИ ЗАХАРИЙ ЛУАРСАБОВИЧ (род. 17.01.1860), подполковник. Воспитывался в классической прогимназии и Одесском пехотном юнкерском училище. Службу начал 12.04.1881, произведен в подпоручики – 10.09.1889, поручик – 19.09.1893, штабс-капитан – 6.05.1909, капитан – 19.09.1904, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1907), подполковник – 26.02.1910.

В 1907-13 служил смотрителем здания Тифлисского Вел. кн. Михаила Николаевича кадетского корпуса.

Spisok, 1913: 889.

БАТАЛИН АЛЕКСАНДР НАЗАРОВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 4.09.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1901 служил в Ардаганском и Сухумском резервных пехотных полках, 258 пехотном резервном Сухумском полку (1900-1901).

За военные и служебные отличия награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879) и 2 ст. (1886), Св. Анны 3 ст. (1882) и 2 ст. (1888), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1897).

Spisok, 1901:113. См.: Spisok, 1891:255; Spisok, 1897:142; Spisok, 1900:110.

БАУМГАРТ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 17.09.1851), подполковник. Воспитывался в Пажеском Е.В. корпусе и Офицерской артиллерийской школе. Службу начал 17.03.1870, произведен в прапорщики – 17.07.1872, подпоручик – 31.03.1874, поручик – 25.10.1875. участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден чином подпоручика гвардии – 30.08.1880, поручик – 28.03.1882, штабс-капитан полевой пешей артиллерии – 6.12.1888, награжден чином капитана – 25.03.1892, подполковник – 13.10.1898.

С 13.10.1898 командовал 6 батареей 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1901: 155; Spisok, 1903, SPb.: 541; Spisok, 1909: 71; Список, 1910: 95.

БАШИНСКИЙ ВЯЧЕСЛАВ ИВАНОВИЧ (род. 15.06.1870), подполковник. Воспитывался в Петровско – Полтавском кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище, которое закончил по 1 разряду. Произведен в подпоручики – 9.08.1888, корнет – 10.10.1890, поручик – 6.12.1895, штабс-ротмистр – 6.12.1896, ротмистр – 6.12.1897, подполковник – 26.02.1907.

Назначен помощником начальника Тифлисского жандармского управления в Тифлиском, Телавском и Сигнахском уездах – 26.06.1906.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1909 ch. III: 157; Spisok, 1910: 152.

БЕБУТОВ ВАСИЛИЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 15.12.1864), князь, подполковник. Воспитывался в Бакинском реальном училище, закончил 2 военное Константиновском училище по I разряду. Службу начал 1.09.1885, произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник – 9.01.1908.

Назначен командиром 2 батареи 1 Кавказского горно-артиллерийской дивизии – 9.01.1908, 3 батареи 30 Артиллерийской бригады – 17.07.1910. С марта 1913 службу проходил в 39 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1900) и 2 ст. (1913).

Spisok, 1909: 1614; Spisok, 1910: 167; Spisok, 1911: 156; Spisok, 1913: 465.

БЕБУТОВ ДАВИД ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 15.12.1855), князь, подполковник. Воспитывался в Тифлисской классической гимназии и Ставропольском казачьем юнкерском училище. Участник Русско- Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 22.04.1878, награжден чином поручика

ჩიკა – 31.05.1884, штаბს-როტმისტრ – 2.02.1891, როტმისტრ – 15.03.1898, ჯა
ოტლიჩიე პოდპოლკოვნიკ – 1.01.1906.

В 1910-11 სლუჟილ ვ 16 დრაგუნსკომ ტვერსკომ პოლკუ, კომანდოვალ ესკა-
დრონომ ს 21.12.1895.

ჯა ვოენნო-სლუჟებნის ჯასლუჟი ნაგრაჟდენ ორდენამი სვ. სტანისლავა 3 სტ.
(1890), სვ. ანნის 3 სტ. (1899).

*Spisok, 1907: 164; Spisok, 1910: 138; Spisok, 1911: 131. სმ.: Spisok, 1909:
1173.*

БЕГИЕВ КОНСТАНТИН СЕМЕНОВИЧ (როდ. 21.05.1868), პოდპოლკოვნიკ.
В ოფიცერსკის ჩინას ს 9.08.1888, ნაგრაჟდენ ორდენომ სვ. სტანისლავა 3
სტ. (1901), ჩინომ პოდპოლკოვნიკა – 26.02.1909.

В 1910 სლუჟილ შტაბ-ოფიცერომ დია ოსობის პორუჩენის VII კლასა კავ-
კასკის ოკრუჟნის ინტენდანტსკის ოპრავლენის.

Spisok, 1910: 185.

БЕЖАНБЕК ПАВЕЛ ПЕТРОВИЧ სმ.: БЕЖАНБЕКОВ ПАВЕЛ ПЕ-
ТРОВИЧ.

БЕЖАНБЕКОВ ПАВЕЛ ПЕТРОВИЧ (როდ. 29.01.1869), პოდპოლკოვნიკ.
Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, 2 военном Константинов-
ском училище, закончил 2 класса Николаевской Академии Генерального
штаба по 1 разряду. Службу начал 30.08.1887, произведен в подпоручики
– 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан –
6.05.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901). Участник Рус-
ско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с меч-
ами и бантом (1904) и 2 ст. с мечами (1905), Св. Станислава 2 ст. с мечами
(1905), ჯა боевое отличие პოდპოლკოვნიკ – 8.04.1906, ნაგრაჟდენ ორდენომ სვ.
ვლადიმირა 4 სტ. ს მეჩამი და ბანტომ (1913).

В 1907-13 სლუჟილ სტარშიმ ადუიანტანტომ კავკასკის კაზაჩის ბრიგადის,
79 პეოტნომ კურინსკომ, 1 კავკასკის სტრელკოვომ გენ.-ფელდმ. ველ. კნ.
მიხაილა ნიკოლაევიჩა პოლკას.

Spisok, 1910: 144; Spisok, 1913: 320.

БЕЙДЕМАН НИКОЛАЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (როდ. 19.04.1863), პოდპოლკოვნიკ.
В ოფიცერსკის ჩინას ს 14.08.1884, კაპიტან – 1.01.1901 (სტარშინ-
სტო ს 6.05.1900). Произведен в подполковники – 26.02.1903.

В 1907-08 სლუჟილ სტარშიმ ადუიანტანტომ შტაბა კავკასკის ვოენნო
ოკრუგა.

Spisok, 1905: 153; Spisok, 1908: 140.

БЕЙЕР АНТОНИЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 24.11.1867), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 3 военном Александровском училище. Службу начал 31.08.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 23.12.1908.

Назначен и. д. Алибадского участка Закатальского округа – 25.04.1898, и. д. начальника Белоканского участка того же округа – 19.05.1899, помощником старшего адъютанта штаба Кавказского военного округа – 16.06.1902, старшим адъютантом при том же штабе – 16.01.1908, с января 1912 службу проходил в 14 гренадерском Грузинском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1910: 178; Spisok, 1911: 167; Spisok, 1913: 563.

БЕКЛЕШЕВ (БЕКЛЕШОВ) СЕРГЕЙ ПАВЛОВИЧ (род. 17.09.1861), подполковник. Воспитывался в военной гимназии, 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1880, произведен в подпоручики – 7.08.1882, поручик – 7.08.1886, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 15.03.1899, подполковник – 20.07.1907.

В 1907-13 служил в 153 пехотном Бакинском, 78 пехотном Навагинском ген. Котляревского полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1907: 164; Spisok, 1910: 162; Spisok, 1911: 151; Spisok, 1913: 426.

БЕКЛЕШОВ СЕРГЕЙ ПАВЛОВИЧ см.: БЕКЛЕШЕВ СЕРГЕЙ ПАВЛОВИЧ.

БЕЛЕЦКИЙ АЛЕКСАНДР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 22.02.1870), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе и 2 Константиновском военном училище. Службу начал 1.09.1880, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 19.07.1902, капитан – 19.07. 1902, подполковник – 2.10.1909.

В 1909 – 12 командовал батареями во 2 Туркестанской артиллерийской бригаде и 4 Туркестанском стрелковом артиллерийском дивизионе, назначен командиром 1 батареи Кавказского гренадерского Вел. кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригады – 26.06.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 702.

БЕЛИНСКИЙ СЕРГЕЙ ИОСИФОВИЧ (род. 29.04.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, военном училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 1 разряду. Произведен в подпоручики – 10.08.1890 (старшинство с 10.08.1889), поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 1.07.1903 (старшинство с 10.08.1901), подполковник – 31.03.1905.

В 1905-09 служил в 1 Кавказском стрелковом Е.И.В. Вел. кн. Михаила Николаевича батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1905: 155; Spisok, 1908: 142; Spisok, 1909: 951.

БЕЛОУСОВ АДАМ ЕФИМОВИЧ (род. 8.01.1855), подполковник. Воспитывался в межевых классах при Тифлисской военной прогимназии. Службу начал 11.09. 1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 3.06.1877, подпоручик – 26.12.1877, поручик – 18.12.1878, штабс-капитан – 1.12.1885, капитан – 13.12.1892., подполковник – 6.01.1900.

В 1907 – 09 служил в 33 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1908: 91. См.: Spisok, 1909: 103.

БЕЛОУСОВ АЛЕКСАНДР ЕФИМОВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 12.06.1869. Участник военных экспедиций 1880-81, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880), Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 2 ст. с мечами (1882). Произведен в подполковники – 12.03.1895.

В 1901-07 командовал батареями Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1891).

Spisok, 1901: 129; Spisok, 1907: 90.

БЕЛЫЙ ПЕТР ИОАКИМФИЕВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 4.02.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1896.

В 1901-04 служил в 153 пехотном Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Сергея Михайловича полку.

Spisok, 1901: 137; Spisok, 1904: 100.

БЕЛЯЕВ ИВАН ТИМОФЕЕВИЧ (род. 19.04.1875), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 Михайловском училище. Службу начал 8.09.1892, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, подполковник – 12.08.1907.

Назначен командиром 2 батареи 1 Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона – 29.07.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1913: 429.

БЕНИСЛАВСКИЙ ПЕТР-МАРИАН ЕМЕЛЬЯНОВИЧ (род. 26.02.1855), подполковник. В офицерских чинах с 26.11.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военной экспедиции 1881, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1882), капитан – 15.03.1889, подполковник – 26.02.1900, получил орден Св. Анны 2 ст. (1903).

В 1901-11 служил в 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел.кн. Алексия Александровича полку.

Spisok, 1901:166; Spisok, 1907: 176; Spisok, 1910: 96.

БЕРБАСОВ ГЕОРГИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (в некоторых публикациях: Гаврилович) (род.8.05.1868), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. Корнет – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штаб-ротмистр – 15.03.1896, ротмистр – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 8.04.1906, орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1905).

В 1907 – 10 служил в 17 драгунском Нижегородском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1907: 169; Spisok, 1910: 143. См.: Spisok, 1909: 1295.

БЕРГ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род.14.05.1861), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1902). Произведен в подполковники – 9.04.1907.

В 1907-08 служил в Карсской крепостной артиллерии.

Spisok, 1907: 176; Spisok, 1908: 163.

БЕРДЯЕВ ЛЕОНИД ФЕДОРОВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 15.04.1873. Произведен в подполковники – 6.03.1897.

В 1901-07 командовал батальоном Карсской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1890).

Spisok, 1901: 145; Spisok, 1907: 93.

БЕРХМАН ВЛАДИМИР ЭДУАРДОВИЧ (род. 1849). В офицерских чинах с 1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), за отличие по службе капитан – 1886, подполковник – 26.02.1896.

В 1901 служил в должности начальника Туапсинского округа Черноморской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1882), Св. Станислава 2 ст. (1894).

Spisok, 1901: 136; Spisok, 1903:363.

БЕТАКИ ВАСИЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ (Иванович) (род.23.12.1858), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 23.03.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик – 14.01.1884, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900., участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника со старшинством с 18.02.1905.

В 1907-13 служил в 79 пехотном Куринском ген.-фельдм. кн. Воронцова (Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича) полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1907: 144; Spisok, 1910: 123; Spisok, 1913: 135.

БИРЮКОВИЧ ОСИП РОМАНОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 19.06.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1904 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича, 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полках.

Spisok, 1891: 255; Spisok, 1894: 196; Spisok, 1901:113; Spisok: 1904: 89.

БЛОХИН БОРИС ЯКОВЛЕВИЧ (род. 5.02.1877), подполковник. Воспитывался в Орловском Бехтерева кадетском корпусе и Александровском военном училище. Службу начал 1.09.1895, произведен в хорунжие – 12.08.1896, сотник – 12.08.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, подъесаул – 12.08.1904, капитан – 12.08.1908, подполковник – 6.12.1911.

С августа 1907 занимал должность офицера-воспитателя Владикавказского кадетского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1907), Св. Станислава 3 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1190.

БЛЮМБЕРГ ВЛАДИМИР ЕГОРОВИЧ (род. 31.07.1860), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 19.11.1880, произведен в прапорщики – 14.09.1884, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан 1.07.1895, капитан – 1.07.1899, подполковник – 26.02.1909.

В 1911-13 службу проходил в 203 Сухумском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Станислава 3 ст. (1898) и 2 ст. (1910).

Spisok, 1910: 180; Spisok, 1911: 169, 201; Spisok, 1913: 596.

БЛЮМБЕРГ ЭМИЛИЙ ЕГОРОВИЧ (род. 28.01.1857), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Произведен в подполковники 26.02.1905.

В 1905 службу проходил в 14 гренадерском Грузинском ген. Котляревского полку. Награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1904).

Spisok, 1910: 180.

БОБКОВ ПАВЕЛ МИХАЙЛОВИЧ См.: БАБКОВ ПАВЕЛ МИХАЙЛОВИЧ.

БОБРОВСКИЙ ПАВЕЛ ПАВЛОВИЧ (род. 1860), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879. Произведен в подполковники – 21.08.1904.

В 1904 командовал 7 батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1904: 143.

БОБРОВСКИЙ СЕРГЕЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 5.10.1865), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 18.02.1885, произведен в подпоручики – 1.09.1887, по-

რუჩიკ – 1.09.1891, შტაბს-კაპიტან – 6.05.1900, კაპიტან – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В октябре 1908 назначен штаб-офицером для особых поручений VII класса при военном губернаторе Карсской обл., Борчалинский уездный воинский начальник – 31.03.1911.

Награжден орденом Св. Станислава 3 ст.(1896).

Spisok, 1910: 185; Spisok, 1913, ch. III: 78.

БОГАЕВСКИЙ ЛЕВ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 21.02.1867), подполковник. Воспитывался в Петровско – Полтавском кадетском корпусе, Михайловском училище, закончил Михайловскую артиллерийскую Академию по 1 разряду. Службу начал 1.09.1867, подпоручик – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 28.05.1893, капитан – 28.07.1897, подполковник – 19.08.1901.

В 1903-04 командовал батареей 7 Мортирного артиллерийского полка.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1904).

Spisok, 1903:146; Spisok, 1904: 128.

БОГАТОВ СЕРГЕЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 14.03.1868), подполковник. В офицерских чинах с 1.10.1881. Произведен в подполковники – 13.12.1906.

В 1908 и. д. начальника отдела Кавказского окружного интендантского управления.

Spisok, 1908: 162.

БОГДАНОВ АЛЕКСАНДР ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 14.10.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 31.08.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 13.07.1901, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904) и 2 ст. с мечами (1905), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905) и др., подполковник – 29.08.1908.

В 1910-13 командовал 1 батареей 7 Восточно-Сибирского горного артиллерийского дивизиона, 4 батареей 51 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1910: 173; Spisok, 1911: 162. См.: Spisok, 1913: 528; Spisok, 1914: 1346.

БОГДАНОВ АЛЕКСАНДР СЕРГЕЕВИЧ (род. 12.08.1859), подполковник. Воспитывался в 1 Московской военной гимназии, 3 военном Александровском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с

оценкой «Успешно». Службу начал 26.08.1877, произведен в прапорщики – 8.08.1879, подпоручик – 18.12.1880, поручик – 4.12.1888, штабс-капитан – 16.12.1890, капитан – 28.07.1896, подполковник – 21.06.1904.

В 1906-13 командовал батареями в 20 и 52 Артиллерийских бригадах.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1896), 2 ст. (1909), Св. Станислава 2 ст. (1900).

Spisok, 1910: 110; Spisok, 1911: 110; Spisok, 1913: 73.

БОГДАНОВ ПЕТР ПЕТРОВИЧ (род. 1857), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1880. Произведен в подполковники – 26.02.1902. Участник Руссо-Японской войне 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905).

В 1903-07 служил в 3 Кавказском стрелковом батальоне, 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел. кн. Алексия Александровича полку.

Spisok, 1903: 150; Spisok, 1907: 106.

БОГОМОЛОВ ФАДДЕЙ НИКИТЬЕВИЧ (род. 29.07.1854), подполковник. Воспитывался дома и Военно-топографическом училище. Службу начал 23.10.1872, за отличие награжден чином подпоручика – 8.08.1879, поручик – 30.08.1881, штабс-капитан – 30.08.1884, участник военной экспедиции 1885, капитан – 30.08.1888, подполковник – 24.03.1896.

В 1897-1910 служил в Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. (1886) и 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. (1901).

Spisok, 1897: 180; Spisok, 1901:139; Spisok,1904:102; Spisok, 1910: 93. Ср.: Spisok, 1914: 902.

БОГУСЛАВСКИЙ АЛЕКСАНДР АНТОНОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1880-81, за отличие награжден чином подпоручика, орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), контужен в бою. За отличие произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1904-07 занимал должность Сурамлинского уездного воинского начальника Эриванской губ.

Кавалер турецкого ордена Меджидие 3 и 4 ст. (1901).

Spisok, 1901: 151; Spisok, 1903: 1048; Spisok, 1904: 131; Spisok, 1907: 104.

БОГУСЛАВСКИЙ ЛЕОНИД АНТОНОВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Участник военной экспедиции 1880-81, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1881), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1888), контужен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899- 1901 служил в 79 пехотном Куринском Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича, 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полках.

Spisok, 1899: 168; Spisok: 1901: 151.

БОДЕ НИКОЛАЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 1860), барон, подполковник. В офицерских чинах с 7.04.1882. Произведен в подполковники – 13.04.1897.

В 1901-04 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича, 84 пехотном Ширванском Е.В. полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1903).

Spisok, 1901:146; Spisok, 1904: 104.

БОТЛЕНКОВ МИТРОФАН ИВАНОВИЧ (род. 3.06.1867), подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронежской военной гимназии и 3 военном Александровском училище. Произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 28.07.1896, участник Китайского похода 1900-901, капитан – 28.07.1900, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1900), участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 6.08.1905 (старшинство с 3.08.1905), награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Назначен командиром 21 Артиллерийского парка – 24.03.1907.

Spisok, 1908: 149. См.: Spisok, 1909: 1086.

БОЛТУНОВ АЛЕКСАНДР ДМИТРИЕВИЧ (род. 10.01.1868), подполковник. Воспитывался в реальном училище, закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища и Николаевскую Академию Генерального штаба по 1 разряду. Службу начал 15.09.1889, подпоручик – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1905), подполковник – 6.12.1908.

Прикомандирован к Тифлисскому пехотному юнкерскому училищу преподавателем военных дисциплин – 14.10.1907, назначен старшим адъютантом штаба Кавказского военного округа – 9.01.1909.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1910:175; Spisok, 1911:164. Cp.: Spisok, 1914:1076.

БОЛТУНОВ БОРИС ДМИТРИЕВИЧ (род. 11.01.1870), подполковник. Воспитывался в гимназии, Московском пехотном юнкерском училище. Службу начал 7.09.1892, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 7.08.1901, капитан – 7.08.1905, подполковник – 29.03.1909.

В 1906-13 служил офицером – воспитателем в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст (1903), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1910: 188; Spisok, 1911: 177; Spisok, 1913: 673.

БОРИСЛАВСКИЙ АЛЕКСАНДР КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 27.05.1873), подполковник. Воспитывался в реальном училище, Киевском военном училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 18.09.1894, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1446.

БОРИСОВ АЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ (род. 11.07.1861), подполковник. Воспитывался в реальном и 2 военном Константиновском училищах. Службу начал 1.09.1880, произведен в подпоручики – 7.08.1882, поручик – 7.08.1886, штабс-ротмистр – 15.03.1891, за отличие награжден чинами капитана – 15.03.1899 и подполковника – 1.01.1906.

В 1907-13 служил в 84 пехотном Ширванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895) и 2 ст. (1912), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1907: 164; Spisok, 1910:138; Spisok, 1911: 131; Spisok, 1913: 269.

БОРИСОВСКИЙ КАПИТОН БОРИСОВИЧ (род. 7.03.1855), подполковник. Закончил школу военных воспитанников и пехотное юнкерское училище по 2 разряду. В офицерских чинах с 1876: поручик – 30.12.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 10.12.1877. награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1880), поручик – 26.01.1880, штабс-капитан – 15.08.1884, за отличие по службе капитан – 2.03.1890, под-

полковник – 26.02.1901.

В 1901-04 служил в 258 пехотном резервном Сухумском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст., Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1901).

Spisok, 1901: 175; Spisok, 1903 : 904; Spisok, 1904: 126.

БОРИСОВСКИЙ СЕРГЕЙ АРКАДЬЕВИЧ (род. 8.05.1869), подполковник. Воспитывался в реальном и Московском военном училищах, Закончил Александровскую военно-юридическую Академию по 1 разряду. Службу начал 26.06.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик- 10.08.1894, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 2.07.1899, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1905), подполковник – 6.12.1905.

В 1906-07 служил военным следователем Кавказского военного округа.
Spisok, 1907: 163. См.: Spisok, 1909: 1132.

БОРИСОВСКИЙ КОНСТАНТИН ИВАНОВИЧ (род. 10.09.1878), подполковник. Воспитывался в Московском университете, Московском военном училище и Александровской военно-юридической Академии, которую закончил по I разряду. Служил в 46 пехотном Днепропетровском полку, произведен в подпоручики – 13.08.1901, участник Русско-Японской войны 1904-05, поручик – 13.08.1905, штабс-капитан – 13.08.1909, капитан – 14.11.1909, подполковник – 14.04.1913.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст.(1906), Св. Станислава 3 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1501.

БОНЦЕВИЧ ГЕНРИХ АНТОНОВИЧ (род. 1844), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1865. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1890.

В 1901-05 служил комендантом железнодорожной станции «Тифлис».

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1879), Св. Анны 2 ст. (1896).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1901).

Spisok, 1901: 109; Spisok, 1905: 88.

БРАЖНИКОВ ИВАН ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 23.07.1858), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском

училище. Службу начал 1.02.1878, произведен в прапорщики – 14.02.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, за отличие штабс-капитан – 25.03.1894, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 1.07.1898, награжден чином подполковника – 26.02.1904.

В 1903-13 служил в 83 пехотном Самурском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1907: 119; Spisok, 1910: 107; Spisok, 1911: 108; Spisok, 1913: 66.

БРАЖНИКОВ КОНСТАНТИН ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1.10.1859), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Служил в 149 Черноморском полку, произведен в прапорщики – 28.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, за отличие штабс-капитан – 15.03.1893, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1909) и за отличие по службе чином подполковника – 1913 (старшинство с 26.02.1910).

В 1913 служил в 202 пехотном Горийском полку.

Spisok, 1913: 765.

БРОХОЦКИЙ АЛЕКСАНДР ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 13.02.1865), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.04.1888, за отличие награжден чином штабс-капитана – 24.02.1896, капитан – 6.05.1900, за отличие подполковник – 28.02.1907.

В 1908-13 служил в 3 Кавказском стрелковом батальоне, 263 пехотном Новобаязетском, 14 гренадерском Грузинском Е.И.В. Наследника Цесаревича полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1908: 166; Spisok, 1910: 156; Spisok, 1911: 146; Spisok, 1913: 393.

БРЫЗГАЛОВ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1860), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881. Произведен в подполковники – 1.08.1899, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1900).

В 1900-03 командовал Михайловской саперной ротой.

Spisok, 1900: 164; Spisok, 1901: 162; Spisok, 1903: 117.

БРЮНЕЛИ ЯН-МАРИЯ-АЛЬФОНС АЛЬФОНСОВИЧ (род. 24.06.1845), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, участник военной

ექსპედიციი 1864, за боевое отличие произведен в прапорщики – 21.05.1864, награжден чинами подпоручика – 5.09.1867 и поручика – 12.08.1871, участник Русско-Турецкой войны 1877-78. награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), штабс-капитан – 13.05.1877, за боевое отличие награжден чином капитана – 13.07.1879, подполковник – 1.01.1889.

В 1901-03 служил в 260 пехотном резервном Ардаганском полку, командовал батальоном.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1889), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1890), Св. Анны 2 ст. (1893).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 2 ст. (1901).

Spisok, 1901 (fevr.): 70; Spisok, 1901: 107; Spisok, 1903: 93; Spisok, 1903: 31.

БРЮХОВЕЦКИЙ ГЕОРГИЙ АРСЕНЬЕВИЧ (род. 7.04.1868), подполковник. Воспитывался в Ростовском на Дону реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 28.12.1888, произведен в подпоручики – 1.09.1891, поручик – 1.09.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1906), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1907), капитан – 1.09.1908, подполковник – 26.02.1912.

С сентября 1911 занимал должность коменданта штаб-офицеров Карской крепости.

Spisok, 1913: 1298.

БУГДАНЯНЦ ВАСИЛИЙ ЕГОРОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1878), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Анны 2 ст. (1887, контужен в бою. Произведен в подполковники – 1.10.1895.

В 1897- 1904 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1897:172; Spisok,1901: 132; Spisok, 1904: 98.

БУКОВСКИЙ КОНСТАНТИН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1871. Произведен в подполковники – 26.10.1894.

В 1896-1903 командовал батареей 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1875) и 2 ст. (1882), Св. Анны 3 ст. (1879) и 2 ст. (1887), Св. Владимира 4 ст. (1892).

Spisok, 1895:186; Spisok, 1901:124; Spisok, 1903: 103.

БУКРЕТОВ НИКОЛАЙ АНДРИАНОВИЧ (род. 6.04.1876), подполковник. Воспитывался в Тифлисском реальном училище и военно-учебных курсах Московского пехотного юнкерского училища, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 1 разряду. Службу начал 12.08.1894, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 23.05.1903, капитан – 17.04.1905, подполковник – 6.12.1908, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1909).

Назначен помощником старшего адъютанта штаба Кавказского военного округа – 22.12.1904, прикомандирован к Тифлисскому пехотному юнкерскому училищу для преподавания военных наук – 14.10.1907.

Spisok, 1910: 176; Spisok, 1911: 165. см.: Spisok, 1909: 1784.

БУЛГАКОВ ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ (род. 8.02.1859), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901). Произведен в подполковники – 14.02.1905.

В 1905 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1905:145.

БУЖЕНИЦКИЙ ГРИГОРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 20.11.1858), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881, капитан – 13.07.1897. Произведен в подполковники – 11.10.1904, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1906).

В 1907-11 служил во 2 Кавказском стрелковом артиллерийском дивизионе.

Spisok, 1907: 140; Spisok, 1910: 121; Spisok, 1911: 118.

БУРГЕНАДЗЕ ( ), подполковник.

В 1909 состоял по армейской пехоте, служил офицером Закавказской полицейской стражи Тифлисской губ.

За отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904.

Spisok, 1909: 66.

БУРДЮГОВ МИХАИЛ МИХАИЛОВИЧ (род. 17.09.1871), подполковник. Воспитывался в Петровско-Полтавском кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище, закончил Николаевскую инженерную Академию по I разряду. Службу начал 1.10.1889, произведен в подпоручики – 10.09.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 2.06.1899, капитан – 180

1.04.1901, подполковник – 6.12.1910.

С мая 1910 и. д. делопроизводителя по строительной части окружного инженерного управления Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст.(1906), Св. Станислава 2 ст.(1910).

Spisok, 1913: 997.

БУРМЕЙСТЕР ЕВГЕНИЙ ПАВЛОВИЧ (род. 19.01.1864), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1885. Произведен в подполковники – 30.05.1907.

В 1908 служил в 20 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1908: 170.

БУШИНСКИЙ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ (род. 8.05.1870), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 29.08.1904, подполковник – 4. 07.1908.

С августа 1910 службу проходил во 2 Кавказском стрелковом артиллерийском дивизионе

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1910: 189; Spisok, 1911: 178. Cp.: Spisok, 1913: 685.

БЫЧКОВСКИЙ ЛЕОНИД ФЕДОРОВИЧ (род. 11.07.1861), подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронежской военной гимназии и 3 военном Александровском училище. Службу начал 21.08.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 4.12.1883, поручик – 1.12.1885, награжден чинами штабс-капитана -13.12.1892 и капитана – 13.07.1897, подполковник – 14.02.1905.

С декабря 1906 по октябрь 1907 командовал 7 батареей Кавказской гренадерской Е.И.В. Вел. кн. Михаила Николаевича бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1898), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1907: 143; Spisok, 1909: 767.

ВАДБОЛЬСКИЙ ВЛАДИМИР ПАВЛОВИЧ (род. 10.04.1865), князь, подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1877, капитан – 28.08.1900, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1900). Произведен в подполковники – 9.03.1908.

В 1910-11 служил в Кавказском мортирном артиллерийском парке.
Spisok, 1910: 170; Spisok, 1911: 159.

ВАЛЬТЕР ( ), подполковник – 6.12.1905.

В 1907-08 занимал должность начальника жандармского полицейского управления Закавказских железных дорог.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1901).
Spisok, 1907: 162; Spisok, 1908: 150.

ВАРАПАЕВ ВАСИЛИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 2.08.1856), подполковник. Воспитывался в реальном и пехотном юнкерском училищах. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 11.06.1878, подпоручик – 12.03.1882, поручик – 15.08.1884, штабс – капитан – 7.07.1891, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1896), капитан – 24.09.1900, подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-08 служил смотрителем Тифлисского кадетского корпуса (с 31.05.1907), состоял в 15 гренадерском Тифлиском полку.
Spisok, 1905: 137; Spisok, 1908: 125; Spisok, 1909: 653.

ВАРДАНАШВИЛИ ГЕОРГИЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 9.06.1857), подполковник. Воспитывался дома и Тифлиском пехотном юнкерском училище. Службу начал 26.02.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден чином прапорщика – 15.07.1878, Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), подпоручик – 6.05.1883, в 1884-1886 находился в запасе, поручик – 29.12.1889, штабс-капитан – 1.07.1898, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), за отличие подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-13 служил в 257 Потийском, 260 Ардаганском резервных, 156 Елисаветпольском, 154 Дербентском пехотных полках.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1905: 137; Spisok, 1907: 135; Spisok, 1910: 120; Spisok, 1911: 117. Spisok, 1913: 99.

ВАРДАНОШВИЛИ ГЕОРГИЙ АНДРЕЕВИЧ см.: ВАРДАНАШВИЛИ ГЕОРГИЙ АНДРЕЕВИЧ.

ВАРНАВА-МИКЕЛАДЗЕ ВАРНАВА ТАРИЕЛОВИЧ (род. 16.08.1848, по другим данным: 1847), князь, подполковник. Воспитывался дома. Произведен в прапорщики – 17.09.1866, поручик – 19.02.1869, штабс-капитан – 12.02.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 2 ст. с мечами (1879), золотой шашкой (1878), за боевые отличия майор – 28.10.1878, награжден чином подполковника – 6.12.1882.

В 1901 – 03 службу проходил в 43 драгунском Тверском полку

За другие военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1876).

Кавалер иностранных орденов: датского – Данеброга (Командорский Крест) 2 кл. (1879), персидского – Льва и Солнца 2 ст. (1890).

Spisok, 1901, SPb.: 5. Cp.: Spisok, 1901: 105.

ВАРЛАМОВ МИХАИЛ ПАВЛОВИЧ (род. 28.03.1865), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 28.08.1888, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник – 25.02.1912.

В разные годы занимал должности командира роты, обер-офицера для поручений при Бакинском губернаторе – с июля 1898, мирового посредника Геокчайского уезда Бакинской губ. – с апреля 1910.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1904), Св. Анны 2 ст. (1907).

Spisok, 1913, SPb., ch. III: 136.

ВАСИЛЬЕВ АЛЕКСЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 14.10.1856), подполковник. В офицерских чинах с 19.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1902). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в 83 пехотном Самурском Е.И.В. Вел. кн. Владимира Александровича полку.

Spisok, 1905: 141.

ВАСИЛЬЕВ ВАСИЛИЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 1.01.1861), подполковник. Воспитывался во 2 военном Константиновском училище. Службу начал

1.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 26.02.1912.

Занимал различные должности: командира роты, Успенского уездного воинского начальника, начальника отделения канцелярии штаба тыла Маньжурской армии. В феврале 1912 назначен Венденским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1254. См.: Spisok, 1912: 1716.

ВАСИЛЬЕВ ВИКТОР ТИХОНОВИЧ (род. 12.03.1863), подполковник. Воспитывался в Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Александровскую военно-юридическую Академию по I разряду. Службу начал 14.01.1884, произведен в подпоручики – 1.09.1885, поручик – 1.09.1889, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1902), штабс-капитан – 4.06.1905, капитан – 2.05.1908, подполковник – 6.12.1911.

В 1895 – 1904 командовал ротой, в запасе – 1905-08. Назначен военным следователем Кавказского военного округа – 2.05.1908.

Spisok, 1913: 1187.

ВАСИЛЬЕВ ГЕОРГИЙ ИВАНОВИЧ (род. 15.10.1859), подполковник. Воспитывался в Владикавказской военной прогимназии (4 кл.) и Елисаветградской кавалерийской юнкерской школе. Службу начал 9.10.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 31.12.1877, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1882), поручик – 1.01.1885, штабс-ротмистр – 15.03.1893, ротмистр – 1.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 служил на различных должностях Кавказского окружного интендантского управления.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1884), Св. Анны 2 ст. (1887).

Spisok, 1905: 138; Spisok, 1908: 124; Spisok, 1909, ch. II: 19; Spisok, 1910: 120; Spisok, 1911: 117.

ВАСИЛЬЕВ ИВАН АНДРЕЕВИЧ (род. 7.09.1858), подполковник. Воспитывался в прогимназии и Тифлисском пехотном училище. Службу начал 184

14.02.1877, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 20.09.1878, подпоручик – 15.08.1884, поручик – 15.08.1888, штабс – капитан – 6.05.1901, капитан – 6.05.1901, подполковник – 6.10.1904.

В разные годы служил полицейским приставом Аджикабульского участка, младшим помощником Шемахинского уездного начальника (с октября 1894), старшим помощником Геокчайского уездного начальника (с сентября 1899). Назначен и. д. мирового посредника Джелатского поселенческого отдела Бакинской губ. – 19.01.1907.

Spisok, 1913, ch. III: 19.

ВАСИЛЬЕВ ИВАН ИВАНОВИЧ (род. 3.05.1863), полковник. Воспитывался в Владикавказской военной прогимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище и Офицерской стрелковой школе. Службу начал 26.06.1879, произведен в подпоручики – 1.09.1886, поручик – 1.09.1886, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1910.

В 1913 служил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. кн. Цицианова полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1913 : 793.

ВАСИЛЬЕВ КОНСТАНТИН АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 5.10.1867. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1892.

В 1893-1903 служил в 79 пехотном Куринском Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1876) и 2 ст. (1884), Св. Анны 3 ст. (1880) и 2 ст. (1895).

Spisok, 1893: 248; Spisok, 1901: 116; Spisok, 1903: 98.

ВАСИЛЬЕВ КОНСТАНТИН ИВАНОВИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 13.10.1898.

В 1899-1907 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1884), Св. Станислава 2 ст. (1898).

Spisok, 1899: 173; Spisok, 1901(fevr.): 777; Spisok, 1901: 156; Spisok, 1907: 96.

ВАСИЛЬЧЕНКО ИВАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 28.09.1865), подполковник. Воспитывался в классической гимназии, Одесском пехотном юнкерском училище. Службу начал 18.04.1883, произведен в подпоручики – 1.09.1890, поручик – 1.09.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.02.1904 (старшинство с 6.05.1906), за отличие награжден чином подполковника – 30.07.1910 (старшинство с 25.02.1910).

В 1911-13 службу проходил в 203 пехотном Сухумском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1911).

Spisok, 1911: 186; Spisok, 1913: 833.

ВАСИЛЬЧЕНКО ИГНАТИЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 30.01.1872), подполковник. Воспитывался в реальном и Московском пехотном юнкерском училищах, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по I разряду. Службу начал 10.12.1892, произведен в подпоручики – 8.08.1894, поручик – 8.08.1898, штабс-капитан – 8.08.1902, капитан – 3.05.1907, подполковник – 6.12.1912.

В октябре 1912 прикомандирован к Тифлисскому военному училищу преподавателем военных дисциплин.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913, SPb.: 1467.

ВАТЕРКАМПФ КОНСТАНТИН АВГУСТОВИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 1.10.1897.

В 1899-1903 командовал батареей Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1893), Св. Анны 2 ст. (1897).

Spisok, 1899: 164; Spisok, 1901: 146; Spisok, 1903: 117.

ВАЧНАДЗЕ ЛЕВАН АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 19.03.1855), князь, подполковник. Воспитывался в Орловской военной гимназии и 1 военном Павловском училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 12.08.1874, произведен в подпоручики – 10.08.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою, поручик – 27.06.1880, 186

за отличия награжден чинами штабс-капитана – 4.09.1887 и капитана – 21.04.1891, подполковник – 26.02.1898.

В 1901-10 служил в 261 пехотном резервном Шемахинском, 264 пехотном резервном Лорийском, 263 пехотном Новобаязетском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Анны 2 ст. (1905).

Spisok, 1901: 154; Spisok, 1903: 508; Spisok, 1904: 109; Spisok, 1910: 94.

ВАЧНАДЗЕ МИХАИЛ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 3.10.1853), князь, подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1875: прапорщик – 21.04.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 13.05.1877, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), Св. Станислава 3 ст. (1878) и Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), поручик – 16.07.1881, штабс-капитан- 24.08.1886, капитан – 22.06.1890, подполковник – 26.02.1902.

В 1903-07 служил в 257 пехотном резервном Потийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903), Св. Станислава 2 ст. (1904).

Spisok, 1903: 150; Spisok, 1907: 105.

ВАЩЕНКО-ЗАХАРЧЕНКО ПЕТР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 25.05.1858), подполковник . Воспитывался в реальном и пехотном юнкерском училищах. Службу начал 9.09.1877, произведен в прапорщики – 28.10.1881, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1900, капитан – 15.03.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1904), за боевое отличие награжден чином подполковника – 14.01.1905, ранен и контужен в бою.

В 1907-10 служил в 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел. кн. Алексея Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1906).

Spisok, 1907: 142; Spisok, 1910: 122. См.: Spisok, 1909: 741.

ВВЕДЕНСКИЙ ВАЛЕНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род. 30.03.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил офицерские классы в электротехнической школе. Службу начал 1.09.1890, произведен в подпоручики – 4.08.1891, поручик

– 5.08.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.08.1903. Участник Русско- Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами, Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1906), подполковник – 22.08.1910, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. – 25.12.1912.

В 1913 служил в 3 Каказском саперном батальоне.

Spisok, 1913: 953.

ВЕЙСФЛОГ ДМИТРИЙ АППОЛОНОВИЧ (род. 29.10.1858), подполковник. Воспитывался в Императорском училище правоведения, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 31.08.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 10.12.1879, поручик – 18.12.1880, штабс-капитан – 3.11.1888, капитан – 25.07.1895, подполковник – 22.04.1903.

В 1903-04 командовал 4 батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1904:143. Cp.: Spisok, 1914: 1343.

ВЕКСИЛОВ АБАС-КУЛИ-БЕК (род. 1844), подполковник. В офицерских чинах с 10.10.1867. В 1861 награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1879). Произведен в подполковники – 6.05.1884.

В 1901 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1873), Св. Анны 2 ст. (1888).

Spisok, 1901:106.

ВЕКИЛОВ ДАВИД МОИСЕЕВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1878), ранен в бою, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1888). Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1895- 1905 служил в 43 драгунском Тверском полку.

Spisok, 1895:187; Spisok, 1901:125; Spisok, 1903:253; Spisok, 1905: 93.

ВЕКИЛОВ ИБРАГИМ-БЕК-ПАША-БЕК-ОГЛЫ (род. 17.05.1852, по другим данным: 1853), подполковник. Воспитывался в межевых классах, Военно-топографическом училище. Службу начал 17.09.1875, за отличие 188

произведен в прапорщики – 8.08.1879, подпоручик – 30.08.1881, поручик – 30.08.1883, штабс-капитан – 30.08.1886, капитан – 30.08.1890, подполковник – 6.12.1901.

В 1891, 1894, 1896-97 состоял в распоряжении военного агента в Стамбуле, 1901-13 – начальник съемочного отделения Военно-топографического отдела Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1886) и 2 ст. (1897), Св. Станислава 2 ст. (1894), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1888).

Spisok, 1903: 147; Spisok, 1910: 98; Spisok, 1911: 103; Spisok, 1913: 16.

ВЕЛИ-АГА ТОБЧИЕВ (род. 6.12.1845), подполковник. Общее образование получил дома, военное – на службе. Произведен в прапорщики – 6.12.1864, поручик – 2 03.1870, штабс-капитан – 8.04.1872, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1872). Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 3.05.1877, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), контужен в бою, за отличие подполковник – 26.02.1894.

В 1892-1914 служил старшим помощником начальника Закатальского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1872) и 2 ст. (1887), Св. Анны 2 ст. (1890).

Spisok, 1901: 122; Spisok, 1901 (fevr.): 349.

ВЕСЕЛОВСКИЙ ИЛЬЯ НИКОЛАЕВИЧ (род. 20.07.1855), подполковник. В офицерских чинах с 27.01.1882. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1905, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1909).

В 1908 служил в 258 пехотном резервном Сухумском полку.

Spisok, 1908: 133. См.: Spisok, 1909: 817.

ВЕРДЕВСКИЙ ВЛАДИМИР АФРИКАНОВИЧ (род. 2.06.1858), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878, капитан – 8.10.1900 (старшинство с 6.05.1900), награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1909). Произведен в подполковники – 25.08.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911 служил Медвежинским уездным воинским начальником.

Spisok, 1911: 183.

ВИНТЕР УНО ФЕРДИНАНДОВИЧ (род. 14.06.1875), подполковник. Воспитывался в Финляндском кадетском корпусе. Службу начал 29.05.1896, произведен в подпоручики – 13.08.1897, поручик – 13.08.1901, штабс-капитан – 13.08.1905, капитан – 6.12.1907, подполковник – 6.12.1910.

Назначен офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса – 4.03.1904.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1012.

ВИННЕР ОТТОКАР-ВОЛЬДЕМАР ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 9.07.1869), подполковник. Воспитывался в 4 Московском кадетском корпусе и Николаевском инженерном училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 31.08.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 1.08.1899, капитан – 6.12.1901, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1903), подполковник – 6.12.1904.

В 1911 служил помощником командира 3 Кавказского саперного батальона.

Spisok, 1911: 197. См.: Spisok, 1909: 718.

ВИННИКОВ НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧ (род. 24. 12.1854), подполковник. Воспитывался в Тифлисской военной прогимназии и Военно-топографическом училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 17.09.1875, произведен в подпоручики – 16.04.78, поручик – 7.04.1880, штабс-капитан – 7.04.1883, капитан – 30.08. 1887, подполковник – 2.04.1895.

Назначен начальником отделения съемки Военно-топографического отдела Кавказского военного округа – 30.03.1895.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. (1885) и 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. (1901).

Spisok, 1901: 130; Spisok, 1908: 86; Spisok, 1910: 93; Spisok, 1911: 101. См.: Spisok, 1909:17.

ВИССОНОВ НИКОЛАЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 30.11.1857), подполковник. В офицерских чинах с 1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1879) ранен в бою, за отличия удостоен чинов подпоручика (1882), штабс-капитана (1896) и подполковника (28.11.1903).

В 1907 служил в 81 пехотном Апшеронском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами, Св. 190

Станислава 3 ст. (1873) и 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. с мечами (1907).

Spisok, 1907: 114.

ВИТВИЦКИЙ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ (род. 15.09.1854), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1876: прапорщик – 26.05.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 9.03.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), ранен и контужен в боях, поручик – 28.12.1878, штабс-капитан – 15.03.1888, капитан – 15.03.1899, за отличие подполковник – 28.11.1902.

В 1903 – 09 службу проходил в 129 пехотном Бессарабском Е.И.В. Вел. кн. Михаила Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1884) и 2 ст. (1906), Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1900).

Кавалер румынского Офицерского креста (1899).

Spisok, 1903: 1230; Spisok, 1908: 101. См.: Spisok, 1909: 277.

ВЛАСОВ ГЕОРГИЙ ЕФРЕМОВИЧ (род. 14.04.1868), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1887. Произведен в подполковники – 26.02.1909.

В 1910-11 занимал должность начальника Елисаветпольского отдела жандармского полицейского управления Закавказских железных дорог.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Владимира 4 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1910: 180; Spisok, 1911: 169.

ВНУКОВСКИЙ ДМИТРИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 6.02.1855), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 20.07.1877, подпоручик – 26.01.1880, награжден чином поручика – 4.11.1882, штабс-капитан – 15.03.1888, капитан – 15.03.1898, за отличие награжден чином подполковника – 16.06.1906.

В 1908 служил в 263 пехотном резервном Новобаязетском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1907: 170; Spisok, 1908: 158. См.: Spisok, 1909: 1309.

ВОЗНЕСЕНСКИЙ МИХАИЛ ИВАНОВИЧ (род. 28.10.1851), подполковник. Воспитывался в гимназии и юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военной экспедиции 1880, произведен в прапорщики – 24.07.1877, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За

храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), подпоручик – 15.08.1884, поручик – 15.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1893, за отличия капитан – 1.05.1899 (старшинство с 15.03.1899) и подполковник – 21.04.1905.

В 1905 служил в 84 пехотном Ширванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1891), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903).

Spisok, 1905: 156. См.: Spisok, 1909: 973.

ВОИНОВ АЛЕКСАНДР ИОСИФОВИЧ (род. 13.08.1867), подполковник. Образование получил во 2 Московском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 26.08.1885, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1881, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 служил в 201 пехотном Потийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1912), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1913).

Spisok, 1913: 1381.

ВОЙЛЕВИЧ ФЛОРИАН МАРТЫНОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1866. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 1.08.1895.

В 1897-1903 служил в 1 Кавказском саперном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880) и 2 ст. (1886), Св. Анны 3 ст. (1883) и 2 ст. (1889).

Кавалер черногорского ордена кн. Даниила 3 ст. (1889).

Spisok, 1897: 172; Spisok, 1901: 131; Spisok, 1903: 108.

ВОЙНЕВИЧ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1855), подполковник. Воспитывался в реальном и юнкерском училищах, последнее закончил по 2 разряду. В офицерских чинах с 1876: прапорщик – 10.12.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 4 ст. (1878), подпоручик – 19.05.1880, штабс-капитан – 26.02.1887, ротмистр – 15.03.1893, подполковник – 26.02.1902.

В 1904-05 служил в Кавказском запасном артиллерийском дивизионе.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1887), Св. Станислава 2 ст. (1900), Св. Владимира 4 ст. (1901).

Spisok, 1903: 1103; Spisok, 1904: 133; Spisok, 1905: 112.

ВОЙНИЧ-СЯНОЖЕНЦКИЙ ПАВЕЛ ПАВЛОВИЧ (род. 25.04.1860), подполковник. Воспитывался в Тифлисской гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 1.06.1878, произведен в прапорщики – 16.09.1879, награжден чином подпоручика – 4.11.1882, поручик – 4.11.1886, штабс-капитан – 15.03.1889, за отличие капитан – 15.03.1892, подполковник – 26.02.1904.

В 1905-11 служил в 259 пехотном Горийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1905: 147; Spisok, 1907: 118; Spisok, 1909: 421; Spisok, 1910: 106; Spisok, 1911: 108.

ВОЙЧИК НИКОЛАЙ ВОЙЦЕХОВИЧ (род. 2.01.1864), подполковник. Образование получил в военной прогимназии и Тифлисском кадетском юнкерском училище. Служил в 150 пехотном Таманском полку, произведен в подпоручики – 11.08.1898, поручик – 11.01.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

Служил полицейским приставом Эриванского (с 1898), 4 участка Александропольского (с 1899) уездов, начальником Нижне-Аджарского участка (с 1900), помощником начальников Батумского (с 1903) Кагызманского (март 1906) округов. Назначен помощником начальника Артвинского округа Батумской обл. – 10.06.1906.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913, ch. III: 101.

ВОЛКОВ ИВАН АНДРЕЕВИЧ (род. 20.09.1868), подполковник. Воспитывался дома и юнкерском училище. Службу начал 18.08.1884, произведен в подпоручики – 1.09.1887, поручик – 1.09.1891, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 6.12.1913, подполковник – 26.02.1910.

Назначен и. д. мирового посредника 1 отдела Эчмиадзинского уезда – 29.09.1904.

Spisok, 1913, ch. III: 107.

ВОЛКОВ КОНСТАНТИН ДМИТРИЕВИЧ (род. 3.11.1859), подполковник. Воспитывался во 2 Московской военной гимназии, Михайловском артиллерийском училище и Офицерской артиллерийской школе. Службу начал 3.07.1876, участник военных экспедиций 1879-80, произведен в подпоручики – 8.08.1879, поручик – 20.12.1879, штабс-капитан – 19.11.1886,

капитан – 15.07.1894, подполковник – 27.01.1901.

В 1904-09 командовал 3 батареей 33 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1904), Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1908: 94. См.: Spisok, 1909: 151.

ВОЛНЯНСКИЙ ВАСИЛИЙ ИВАНОВИЧ (род.1855), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Произведен в подполковники – 21.08.1899.

В 1900-01 служил в Карсской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. (1885) и 2 ст.(1893), Св. Владимира 4 ст. (1897).

Spisok 1900: 164; Spisok, 1901: 163. См.: Spisok, 1901 (fevr.): 921.

ВОЛЫНСКИЙ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 10.12.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» и 3 ст. с мечами и бантом 4 ст. (1877), Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1879), военной экспедиции 1885. Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1897-1905 служил в 261 пехотном резервном Шемахинском полку.

Spisok, 1897: 165; Spisok, 1901: 125; Spisok, 1905: 93.

ВОЛЬТЕР ПЕТР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 1873: прапорщик – 18.12.1873, подпоручик – 30.03.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, поручик – 11.02.1879, штабс-капитан – 26.01.1880, за отличие капитан – 1891 (старшинство с 15.03.189, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1900), подполковник – 26.02.1903.

В 1903-04 служил Ахалцихским уездным воинским начальником.

Spisok, 1903: 1295; Spisok, 1904: 141.

ВОРОТЕЛЯК ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 28.05.1844), подполковник. В офицерских чинах с 1870: прапорщик – 19.01.1870, подпоручик – 30.08.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, поручик – 8.05.1880, штабс-капитан – 24.03.1885, капитан – 9.04.1889, за отличие награжден чином подполковника – 2.04.1906.

В 1908-11 служил военным инженером Терской инженерной дистанции, штаб-офицером Главного инженерного управления.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1883) и 2 ст. (1903), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1895).

Spisok, 1908: 157; Spisok, 1910: 142; Spisok, 1911: 135.

ВУНДЕР ВЛАДИМИР АРТУРОВИЧ (род. 13.06.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1889, произведен в хорунжие – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 11.08.1902, подполковник – 26.02.1910.

С мая 1904 назначен и. д. штаб-офицера особых поручений при Тифлисском губернаторе, и. д. мирового посредника IV отдела Сухумского округа – с 10.02.1906.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1913, ch. III: 164.

ВЫШИНСКИЙ ВАСИЛИЙ ФАВСТОВИЧ (род. 26.02.1855), подполковник. Воспитывался в Белоцерковском реальном и Киевском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 14.10.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 17.07.1877, подпоручик – 24.12.1879, поручик – 1.01.1885, штабс-капитан – 15.03.1890, капитан – 15.03.1892, за отличие награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 служил в 251 Георгиевском, 249 Майкопском резервных батальонах, 201 пехотном Потийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Станислава 3 ст. (1896) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1905: 127; Spisok, 1910: 113; Spisok, 1911: 112. См.: Spisok, 1909: 601.

ВЫШИНСКИЙ ЕВГЕНИЙ ЕВГЕНЬЕВИЧ (род. 19.07.1873), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1893. Произведен в подполковники – 17.04.1905.

В 1907-08 служил старшим адъютантом штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1907: 154; Spisok, 1908: 143.

ГАДЖАЕВ АЛЕКСАНДР (АЛЕКСАНДР-БЕК) АГАБАНОВИЧ (АГАБАН-БЕК) (род. 11.11.1864), подполковник. Воспитывался в Орен-

бургской военной прогимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 2.11.1880, произведен в подпоручики – 7.04.1888, поручик – 7.04.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 5.05.1907.

В 1908-14 служил в 206 пехотном Сальянском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами (1907), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1908: 169; Spisok, 1910: 160; Spisok, 1913: 431. см.: Spisok, 1914: 1025.

ГАЕВСКИЙ ЕВГЕНИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 28.02.1866), подполковник. В офицерских чинах с 14.08.1884, ротмистр – 30.08.1894, подполковник – 26.02.1903.

В 1910-11 начальник Новороссийского отделения Владикавказского жандармского полицейского управления железных дорог.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. (1908).

Spisok, 1910: 102; Spisok, 1911: 105.

ГАМАЗОВ КОНСТАНТИН МИХАЙЛОВИЧ (род. 29.03.1866), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Михайловском артиллерийском училище, с отличием закончил Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 31.08.1884, произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 7.08.1889, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 27.07.1899, подполковник – 23.07.1907.

В 1908-13 командовал батареей 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1900), Св. Анны 2 ст. (1905).

Spisok, 1908: 170; Spisok, 1910: 162; Spisok, 1913: 427.

ГАМАЗОВ СТЕПАН АРТЕМОВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), контужен в бою. Произведен в подполковники – 1.01.1898, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1899).

В 1899-1904 командовал батареей 39 Кавказской резервной артиллерийской бригады.

Spisok, 1899: 166; Spisok, 1901: 149; Spisok, 1903: 118.

ГАМКРЕЛИДЯЕ ВАРДЕН ЛУКИЧ (род. 9.09.1863), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе и 3-м военном Александровском училище, которое закончил по I разряду. Произведен в прапорщики – 7.08.1885, ротмистр – 6.12.1895. Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1900-13 занимал должности начальника Кутаисского отдела жандармского полицейского управления Закавказских железных дорог, Раненбургского отдела Московской жандармской полиции Камышинского управления железных дорог, помощника начальника Тифлисского губернского жандармского управления.

За служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913, ch. III: 22. См.: Spisok, 1909: 84.

ГАМКРЕЛИДЗЕ КОНСТАНТИН ДЖУБОВИЧ (род. 1.07.1862), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и Тифлисском юнкерском пехотном училище. Службу начал 19.08.1879, произведен в подпоручики – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 14 гренадерском Грузинском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1252.

ГАНСЕВИЧ ВАЛЕРИЙ ВАЛЕРЬЯНОВИЧ (род. 1838), подполковник. В офицерских чинах с 21.05.1864. Участник военных экспедиций 1858 и 1864. За отличие по службе награжден чином подполковника – 26.02.1899.

В 1899-1903 исполнял должность Телавского уездного начальника.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1879), Св. Анны 3 ст. (1888).

Spisok, 1901: 174; Spisok, 1901 (fevr.): 796; Spisok, 1903:126.

ГАРИН АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.01.1865), подполковник. Воспитывался в военной гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 27.08.1873, участник подавления восстания 1877 в Дагестане и Ахал-Текинской военной экспедиции 1879, за отличия подпоручик – 19.02.1880, поручик – 17.06.1882 и штабс-капитан – 15.06.1893, капитан – 6.05.1900, награжден чином подполковника – 5.10.1904.

В 1904-12 служил мировым посредником 2 отдела Елисаветпольского уезда.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881), Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах 1906), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1910: 119; Spisok, 1911: 116; Spisok, 1912, ch. III:32.

ГАТТЕНБЕРГ ПЕТР НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.11.1864), подполковник. Воспитывался дома и Варшавском пехотном юнкерском училище. Службу начал 9.02.1882, произведен в подпоручики – 26.07.1887, поручик – 26.07.1891, штабс-капитан – 15.06.1897, капитан – 22.02.1902 (старшинство с 6.05.1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1905), подполковник – 28.03.1906 (старшинство с 13.02.1908).

В 1907-13 служил в 78 пехотном Навагинском ген. Котляревского полку.
Spisok, 1907: 144; Spisok, 1908: 132; Spisok, 1911: 156; Ср.: Spisok, 1913: 470.

ГАУЗЕН ПАВЕЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 25.09.1869), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1887, капитан – 6.05.1901, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1905). Произведен в подполковники – 26.02.1907.

В 1908-10 служил в Тифлисском пехотном юнкерском училище.
Spisok, 1908: 164; Spisok, 1910: 155.

ГАХ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 10.07.1861), подполковник. Воспитывался в реальном и 2 военном Константиновском училищах. Службу начал 1.09.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 4.12.1883, поручик – 1.12.1885, штабс-капитан – 13.12.1892, капитан – 13.07.1897, подполковник – 18.11.1904.

В 1908-10 командовал 3 батареей Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. с мечами (1906), Св. Владимира 4 ст. (1908).

Spisok, 1908: 130; Spisok, 1910: 122. См.: Spisok, 1909, : 692.

ГАЦУНАЕВ ИСАЙ ( ), подполковник ( ) .

В 1907 служил инспектором Закавказской полицейской стражи по Елисаветпольской губ.

Spisok, 1907: 176.

ГВАХАРИЯ ВЛАДИМИР ИЕСЕЕВИЧ (ИОСАВОВИЧ) (род. 1.02.1859), подполковник. Воспитывался в Тифлисской военной гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.06.1879, произведен в подпоручики – 15.05.1885, поручик – 15.05.1889, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, за отличие подполковник – 11.04.1908.

В 1910-13 служил в 205 (261) пехотном Шемахинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1899), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1910: 171; Spisok, 1911: 160; Spisok, 1913: 502. См.: Spisok, 1914:1254.

ГЕЙЦЫГ АНДРЕЙ ВАЛЕРИАНОВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 6.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1900.

В 1900-1904 служил в 44 драгунском Нижегородском Е.В. полку, Медвеженским уездным воинским начальником.

Spisok, 1900: 167; Spisok, 1904: 119.

ГЕНЗЕЛОВИЧ КОНСТАНТИН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 19.09.1865), подполковник. Воспитывался в гимназии и военном училище. Произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 23.11.1888, штабс-капитан – 15.07.1895, капитан – 27.07.1899, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901). Участник Русско-Японской войны 1904-05, произведен в подполковники – 21.08.1905, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами (1907).

В 1907-09 командовал 1 батареей Кавказского мортирного артиллерийского дивизиона.

Spisok, 1908: 149; Spisok, 1909: 1097.

ГЕНИК АДАМ АДАМОВИЧ (род. 31.05.1867), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 5.09.1888, произведен в подпоручики – 2.04.1891, поручик – 2.04.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 2.04.1903, за отличия награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908) и чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 и. д. правителя канцелярии штаба Кавказского военного округа.

Spisok, 1913: 1546.

ГЕНИНИГ ГРИГОРИЙ ЮРЬЕВИЧ (род. 4.01.1858), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879, капитан – 28.7.1896. Произведен в подполковники – 6.12.1904.

В 1905-08 служил в управлении Михайловской крепостной артиллерии, Кавказском осадном артиллерийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1884) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1895) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1905: 145; Spisok, 1908: 129.

Герман Вольдемар Федорович (род. 2.07.1870), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтина кадетском корпусе, 2 военном Константиновском училище. Службу начал 30.08.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1888, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 13.07.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1903), подполковник – 18.07.1910.

В 1913 служил в 3 Кавказском мортирном артиллерийском дивизионе.

Spisok, 1913: 928.

Геслер Николай Львович (род. 12.11.1863), подполковник. Образование получил во 2 Московском городском и Московском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 30.06.1881, произведен в прапорщики – 30.08.1881, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 1.07.1894, капитан – 1.08.1898, подполковник – 26.02.1912.

Назначен Телавским уездным воинским начальником – 22.06.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1913: 1200.

Гиждеу Станислав Львович (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 20.12.1879. Произведен в подполковники – 3.10.1901.

В 1903-04 командовал батареей 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1892) и 2 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1903: 146; Spisok, 1904: 129.

Глебович-Полонский Иван Брунолович (род. 28.04.1878), подполковник, Георгиевский кавалер. Образование получил в Николаевском кадетском корпусе и Константиновском артиллерийском училище. Службу начал 13.08.1897, произведен в поручики – 13.08.1901, участник Русско-Японской войны 1904-05, за выдающиеся боевые отличия награжден орде-

ном Св. Георгия 4 ст.(1904), золотым оружием (1907), другими боевыми знаками отличия: орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1905) и др., штабс-капитан – 13.08.1905, ранен и контужен в боях, капитан – 13.08.1909, за отличие подполковник – 26.11.1912.

Назначен командиром 3 батареи Кавказской гренадерской Вел.кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригады – 20.12.1912.

Spisok, 1913: 1454.

ГЛУХОВ НИКОЛАЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 3.12.1843), подполковник. В офицерских чинах с 30.08.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 24.03.1881. За 25 лет образцовой службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1894). Произведен в подполковники – 8.02.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил смотрителем магазина Ставропольского вещевого склада.

Spisok, 1905: 127; Spisok, 1907: 125.

ГОВОРКОВ ПЕТР АРКАДЬЕВИЧ (род. 12.01.1860), подполковник. Образование получил в Новгородской духовной семинарии и Киевском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.12.1879, произведен в подпоручики – 7.06.1884, поручик – 7.06.1888, штабс-капитан – 15.03.1892, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905), подполковник – 26.02.1912.

Занимал должность Шушинского (с 1911) и Душетского (с 1912) уездного воинского начальника.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1910), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1912) и др.

Spisok, 1913: 1203.

ГОГНИЕВ АЛЕКСАНДР ИЛЛАРИОНОВИЧ (род. 6.04.1858), подполковник. Воспитывался во 2 С.-Петербургской военной гимназии, 1 военном Павловском училище. Службу начал 13.08.1875, прапорщик – 22.05.1877, подпоручик – 18.12.1878, поручик – 11.09.1890, штабс-капитан – 1.07.1899, капитан – 1.07.1899, подполковник – 26.02.1910.

В 1891-11 служил на различных должностях в Горийском, Карском, Душетском уездах, 1911-13 занимал должность Батумского уездного воинского начальника.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст.

(1906), Св. Анны 2 ст. (1910).

Spisok, 1911: 181; Spisok, 1913: 745.

ГОГОБЕРИДЗЕ ГАЛАКТИОН ГЕОРГИЕВИЧ (род. 3.01.1858), подполковник. Воспитывался в гимназии, Константиновском военном училище, закончил Офицерскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 7.09.1876, произведен в подпоручики – 16.04.1878, поручик – 15.08.1884, штабс-капитан – 28.06.1889, за отличие награжден чином капитана – 4.07.1895 (старшинство с 15.03.1895), подполковник – 26.02.1905.

В 1905-13 служил в 13 лейб-гренадерском Эриванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1888) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1901).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 2 ст. (1901).

Spisok, 1905: 147; Spisok, 1910: 126; Spisok, 1911: 121; Spisok, 1913: 518.

ГОГОБЕРИДЗЕ ИВАН АЛМАСХАНОВИЧ (род. 11.01.1858), подполковник. Воспитывался в Владимиро – Киевской военной гимназии, 2 военном Константиновском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 20.12.1879, поручик – 24.10.1881, штабс-капитан – 21.12.1889, за отличие награжден чином капитана – 4.06.1895, подполковник – 30.05.1901.

В 1901-08 командовал батареями в 39 и 21 Артиллерийской бригадах.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891) и 2 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1899) и 2 ст. (1908).

Кавалер бухарского серебряного ордена Благородной Бухары 1 ст. (1898).

Spisok, 1903: 146; Spisok, 1908: 95. Ср.: Spisok, 1914: 432.

ГОДЖИЕВ ПЕТР ЛАЗАРЕВИЧ (род. 17.02.1863), подполковник. В офицерских чинах с 1.09.1881, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1901). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1910-11 служил младшим помощником начальника Нальчикского округа Терской обл.

Spisok, 1910: 126; Spisok, 1911: 121.

ГОЛОВИН ВЛАДИМИР ПЛАТОНОВИЧ (род. 15.10.1847), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе. Участник военной экспедиции 1865, произведен в прапорщики – 9.07.1866, подпоручик – 9.09.1870, поручик – 27.06.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, штабс-капитан

– 10.06.1877, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), ранен в бою, капитан – 9.09.1881, за отличие по службе получил орден Св. Станислава 2 ст. (1889), подполковник – 26.02.1893.

В 1901-05 служил в 84 пехотном Ширванском Е.В. полку, командовал батальоном.

Spisok, 1901: 119; Spisok, 1901 (fevr.): 284; Spisok, 1905: 91.

ГОНСОВСКИЙ БОЛЕСЛАВ АДЛЬФОВИЧ (род. 20.10.1870), подполковник. Воспитывался в прогимназии и Виленском пехотном юнкерском училище. Службу начал 9.01.1890, произведен в подпоручики – 8.11.1893, поручик – 8.11.1897, штабс-капитан – 8.11.1901, капитан – 8.11.1905. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность начальника №2 тюрьмы Тифлисской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1913, ch. III: 171.

ГОНЧАРОВ МИХАИЛ АНДРЕЕВИЧ (род. 4.11.1868), подполковник. Воспитывался в Новочеркасской классической гимназии, закончил Николаевское кавалерийское училище по 1 разряду и 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба по 1 разряду. Службу начал 31.08.1888, произведен в корнеты – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-ротмистр – 15.03.1897, ротмистр – 15.03.1901, подполковник – 26.02.1907. награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905).

В 1908-11 служил в 18 драгунском Северском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1908: 164; Spisok, 1910: 155; Spisok, 1911: 145. См.: Spisok, 1909: 1450.

ГОРЕЦКИЙ ФРАНЦ ИВАНОВИЧ (род. 10.09.1873), подполковник. Воспитывался дома, в Одесском юнкерском училище, закончил Интендантскую академию по 1 разряду. Службу начал 20.08.1892, произведен в подпоручики – 1.09.1897, поручик – 1.09.1901, штабс-капитан – 1.09.1905, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1906), капитан – 12.05.1907, подполковник – 6.12.1911. Назначен бригадным интендантом 2 Кавказской стрелковой бригады – 6.12.1906.

Spisok, 1913, ch. II: 90.

ГОРЛОВ КИРИЛЛ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 11.05.1853), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах, закончил Офицерскую стрелковую школу с отличием. Службу начал 30.12.1875, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 4.11.1882, поручик – 8.12.1885, штабс-капитан – 24.11.1887, капитан – 15.03.1893, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1896), подполковник – 26.02.1903.

Назначен начальником Нахичеванской местной команды – 9.05.1907, в 1909 службу проходил в Асланудзском резервном батальоне.

Spisok, 1904: 141; Spisok, 1910: 102. См.: Spisok, 1909:320.

ГОРНОВСКИЙ НИКОЛАЙ КАРЛОВИЧ (род. 27.02.1872), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, 3-е военном Александровском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 1.09.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1899, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.08.1903, подполковник – 26.02.1908, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908).

В 1908 служил в 130 пехотном Херсонском Е.И.В. Вел. кн. Андрея Владимировича полку.

Spisok, 1908: 174. См.: Spisok, 1909: 1673.

ГОРЯЧЕВ НИКОЛАЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 1858), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Произведен в подполковники – 13.11.1901.

В 1903 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1890).

Spisok, 1903: 146.

ГОТТЕНБЕРГ ПЕТЕР НИКОЛАЕВИЧ см.: ГАТТЕНБЕРГ ПЕТР НИКОЛАЕВИЧ.

ГРЕССЕЛЬ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 18.03.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901-04 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Бяратинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1884), Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной

სამსახურს ვაფიცურს ჩინაჲს (1899).

Spisok, 1901: 175; Spisok, 1904: 127.

გრიგოლია ალექსანდრ ალმასხანოვიჩ (რდ. 18.05.1876), პოდპოლკოვნიკი. ვაფიცურს ჩინაჲს ს 16.07.1898. პროიზვედენ ვ პოდპოლკოვნიკი – 28.02.1909.

ვ 1910-11 სლუჲილ ინსპექტორმ ჰაკავკაზსკოი პოლიცეისკოი სტრაჲი ბაკინსკოი გუბ.

Spisok, 1910: 187; Spisok, 1911: 176.

გრიგოლია ნესტორ ალმასხანოვიჩ (რდ. 12.04.1865), პოდპოლკოვნიკი. ვოსპიტყვალეს ვ კლასიკესკოი გიმნაზიი, ტიფლისსკომ პეხოტნომ იუნკერსკომ უჩილისესე ი აფიცურსკოი სტრელკოვი სკოლესე, კოტორუსე ჰაკონჩილ ს აცენკოი «უსპეშნო». სლუჲუსე ნაჩალ 9.12.1885, პროიზვედენ ვ პოდპორუჩიკი – 25.02. 1890, პორუჩიკ – 25.02.1894, შტაბს-კაპიტან – 25.02.1895, კაპიტან – 1.06.1899, პოდპოლკოვნიკ – 26.02.1909.

ვ 1913 ჰანიმალ დოჲნოსტესე ინსპექტორა ჰაკავკაზსკოი პოლიცეისკოი სტრაჲი ბაკინსკოი გუბ.

Spisok, 1913, ch. III: 74.

გრიგოლასჲვილი ლეონტიი აოსიპოვიჩ (რდ. 18.07.1854), პოდპოლკოვნიკი. ვაფიცურს ჩინაჲს ს 5.03.1878. უჩასტნიკ რუსსკო-ტურესკოი ვოინისე 1877-78, ნაგრაჲდენ ჰნიკომ ატლიჩიას ვოენნომ არდენა სვ. გეორგია 4 სტ. (1877), კაპიტან – 14.05.1896 (სტარშინსტვოსე ს 15.03.1896). პროიზვედენ ვ პოდპოლკოვნიკი – 30.12.1904 (სტარშინსტვოსე ს 5.10.1904).

ვ 1905-07 სლუჲილ ვ 156 პეხოტნომ ელისავეტპოლსკომ გენ. კნ. ციციანოვა პოლკუსე.

Spisok, 1905: 131; Spisok, 1907: 131.

გრიგოროვიჩ დავიდ ნიკოლაევიჩ (რდ. 9.03.1867), პოდპოლკოვნიკი. ვოსპიტყვალეს ვ კადეტსკომ კორპუსესე, 1 ვოენნომ პავლოვსკომ უჩილისესესე. სლუჲუსე ნაჩალ 1.09.1886, პროიზვედენ ვ პოდპორუჩიკი – 7.08.1887, პორუჩიკ – 7.08.1891, შტაბს-კაპიტან – 28.07.1896, კაპიტან – 25.08.1902 (სტარშინსტვოსე ს 28.07.1900), პოდპოლკოვნიკ – 28.07.1908.

ვ 1911 კომანდოვალ 1 ბატარეისე 3 კავკაზსკოი მორტირონოი არტილლერიისკოი დივიზიონა.

ჰა ვოენნო-სლუჲებნესე ჰასლუგისე ნაგრაჲდენ არდენასი სვ. ანნისე 3 სტ. (1908), სვ. სტანისლავა 2 სტ. (1912).

Spisok, 1911: 196; Spisok, 1913: 518.

ГРИГОРОВИЧ ИППОЛИТ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 24.01.1864), подполковник. Воспитывался в межевых классах при прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.09.1883, произведен в прапорщики – 21.07.1884, подпоручик – 21.11.1884, поручик – 1.09.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1906.

Назначен и. д. начальника Гельского участка Ардаганского округа 25.08.1899, начальник Шурагельского участка – 21.12.1903, и. д. Карского полицмейстера – 28.05.1904, мировой посредник 1 отдела Шарупо-Даралагезского уезда Эриванской губ.-30.06.1910, Владикавказский полицмейстер – 2.02.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Владимира 4 ст. (1908), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1907: 167; Spisok, 1910: 141.Ср.: Spisok, 1913, ch. III: 30.

ГРИГОРОВИЧ НИКОЛАЙ ПЕТРОВИЧ (род. 15.05.1858), подполковник. Воспитывался в Полтавской гимназии и кавалерийском юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 31.07.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879), поручик – 3.03.1881, штабс-ротмистр – 26.02.1886, ротмистр – 25.03.1892, за отличие награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1902-10 служил Новороссийским уездным воинским начальником.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1897), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1905).

Spisok, 1905: 128; Spisok, 1910: 113. См.: Spisok, 1909: 602.

ГРИГОРЬЕВ АЛЕКСАНДР ПАВЛОВИЧ (род. 29.10.1871), подполковник. Воспитывался в гимназии и С.-Петербургском пехотном юнкерском училище. Службу начал 25.03.1891, произведен в подпоручики – 20.03.1896, поручик – 20.03.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, штабс-капитан – 20.03.1904, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с мечами, Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1905), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1906), капитан – 20.03.1908, за отличие подполковник – 6.05.1913.

В 1913 служил управляющим Абастуманским (Абас-Туманским) дворцом. За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1909), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913, ch. III: 181.

ГРИНЧЕНКО ПЕТР ДМИТРИЕВИЧ (род. 1.02.1869), подполковник. Воспитывался в Петровском Полтавском кадетском корпусе, 2-е Михайловском артиллерийском училище. Службу начал 31.08.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, за отличие награжден чином штабс-капитана – 14.05.1896, капитан – 14.05.1900, подполковник – 3.02.1908.

В 1908- 13 командовал батареями в 20 (с 8.02.1908) и 52 Артиллерийских бригадах, 5 Мортирном артиллерийском дивизионе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1908: 173; Spisok, 1909: 1620; Spisok, 1910: 167; Spisok, 1911: 156; Spisok, 1913: 468.

ГРОДЕКОВ ВСЕВОЛОД ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 21.01.1879), подполковник. Воспитывался во 2 кадетском корпусе и I военном Павловском училище. Службу начал 31.08.1898, произведен в подпоручики гвардии – 8.08.1898, поручик гвардии – 8.08.1902, штабс-капитан гвардии – 8.08.1906, капитан гвардии – 8.08.1910, подполковник – 8.08.1910.

В 1913 служил в 203 пехотном Сухумском полку.

Spisok, 1913: 939.

ГРОСМАН ПЕТР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 12.03.1869), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе и I военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 27.07.1899, капитан – 27.07.1903, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904), подполковник – 22.01.1912.

Назначен командиром 5 батареи 21 Артиллерийской бригады – 22.01.1911.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1196.

ГУБЕНАДЗЕ МИХАИЛ ДАВИДОВИЧ (род. 4.02.1855), подполковник. В офицерских чинах с 11.06.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1878), капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил в 154 пехотном Дербентском полку.

Spisok, 1905: 141; Spisok, 1907: 137.

ГУГУШВИЛИ МЕЛИТОН ГЕОРГИЕВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 4.02.1875. Участник военных экспедиций 1873-77, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1898.

За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1898).

В 1899-1907 служил в 154 Дербентском, 156 Елисаветпольском ген. кн. Цицианова пехотных полках.

Spisok, 1899: 170; Spisok, 1901: 153; Spisok, 1905: 100; Spisok, 1907: 94.

ГУСЕЙН-БЕК-САНДЖАК-БЕК-ЗАДЕ-АБАШИДЗЕ см. АБАШИДЗЕ
ГУСЕЙН-БЕК-САНДЖАК-БЕК-ЗАДЕ

ГУСОВ ФЕДОР ДУДАРОВИЧ (род. 30.09.1851), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), военной экспедиции 1885. Произведен в подполковники – 13.10.1898.

В 1899-1908 командовал 5 батареей 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1883), Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Анны 2 ст. (1904).

Spisok, 1899: 173; Spisok, 1901: 156; Spisok, 1901 (fevr.): 777; Spisok, 1908: 89.

ДАВАТШАРОВ ИБРАГИМ-БЕК (род. 14.09.1851), подполковник. Воспитывался дома, военное образование получил на службе. Произведен в прапорщики – 22.09.1871, подпоручик – 11.09.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, поручик – 14.06.1877, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1877), за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1878, орденом Св. Анны 2 ст. с мечами (1879), капитан – 15.03.1882, подполковник – 26.02.1893.

В 1899-1901 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1898: 129; Spisok, 1901: 120; Spisok, 1901 (fevr.): 301.

ДАВЫДОВ АЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ (род. 30.08.1853), подполковник. Воспитывался в Пятигорской прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 16.06.1870, произведен в прапорщики – 21.04.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 4.05.1877, награжден чином поручика – 1.12.1880, штабс-капитан – 15.03.1884, капитан – 15.03.1891, подполковник – 26.02.1903.

В 1904-10 служил в 249 Майкопском резервном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1887) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900).

Spisok, 1904: 141; Spisok, 1910: 102. См.: Spisok, 1909: 311.

ДАВЫДОВ БОРИС ИВАНОВИЧ (род. 4.08.1873), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 30.08.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 19.07.1902, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1911.

Назначен и. д. помощника Бакинского полицмейстера – 1.10.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст.(1905), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913, ch. III: 127.

ДАВЫДОВ ГЕОРГИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1857), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 27.04.1892.

В 1905-07 служил Александровским уездным воинским начальником.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1881) и 2 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1886).

Spisok, 1905: 91; Spisok, 1907: 88.

ДАДЫКИН НИКИФОР ДИОНИСОВИЧ (род. 11.03.1862), подполковник. Образование получил в Одесском коммерческом и Одесском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 28.05.1878, произведен в прапорщики – 1.06.1881, подпоручик – 30.08.1888, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905), подполковник – 26.05.1912.

В 1913 службу проходил в 77 пехотном Тенгинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1907), Св. Анны 2 ст.(1910).

Spisok, 1913: 1243.

ДАДЫМОВ ДМИТРИЙ ЕЛИЗАРОВИЧ (род. 1.01.1862), подполковник. В офицерских чинах с 14.08.1884, ротмистр – 15.03.1900. Произведен в подполковники – 21.03.1908, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1908).

В 1910 служил в 18 драгунском Северском полку.

Spisok, 1910: 170.

ДАМАСКИН ИГНАТИЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 22.10.1875), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1893, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1904). Произведен в подполковники – 6.12.1906.

В 1907-08 служил помощником военного прокурора Кавказского военного окружного суда.

Spisok, 1907: 174; Spisok, 1908: 162.

ДАНИЕЛЬСОН ПЕТР ИВАНОВИЧ (род. 17.12.1874), подполковник. Воспитывался в Виленском пехотном юнкерском училище, Николаевской Академии Генерального штаба, закончил 3-х летние интендантские курсы по 1 разряду. Службу начал в марте 1893, произведен в подпоручики – 1.09.1896, поручик – 1.09.1900, штабс-капитан – 1.09.1904, капитан – 12.05.1907, подполковник – 6.12.1911.

Занимал обер и штаб-офицерские должности при Кавказском окружном интендантском управлении, назначен интендантом Кубанской пластунской бригады – 6.12.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1909), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1913, ch. II: .87.

ДАНИЛОВИЧ ИВАН АНДРЕЕВИЧ (род. 20.09.1868), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Елисаветпольском кадетском юнкерском училище. Службу начал 25.11.1884, произведен в корнеты – 19.06.1890, поручик – 10.06.1894, штаб-ротмистр – 6.12.1898, ротмистр – 6.12.1903, подполковник – 26.02.1910.

С декабря 1906 занимал должность управляющего Елисаветградской заводской конюшней.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913, ch. III: 107.

ДАРСКИЙ ВАСИЛИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 6.04.1857) подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), орде-

210

нами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. (1878), ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1896.

В 1897-1908 служил в 4 Кавказском стрелковом батальоне.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1888), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1901), Св. Анны 2 ст. (1907)).

Spisok, 1897: 179; Spisok, 1901: 138; Spisok, 1908: 86.

ДАХКИЛЬГОВ ПШЕМАХО ДАЛЛАКОВИЧ (род. 13.08.1854), подполковник. В офицерских чинах с 22.05.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военной экспедиции 1879 и Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1905).

В 1910-11 служил в 80 пехотном Кабардинском полку.

Spisok, 1910: 170; Spisok, 1911: 159.

ДВОЕГЛАЗОВ КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 26.02.1862), подполковник. В офицерских чинах с 12.08.1883. Произведен в подполковники – 16.02.1906.

В 1907 – 08 службу проходил в Михайловской крепостной минной роте.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1907: 166; Spisok, 1908: 154.

ДЕГТЯРЕВ НИКОЛАЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 6.12.1854), подполковник. В офицерских чинах с 24.07.1877. Участник военных экспедиций 1879, 1880-81, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1882), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902). Произведен в подполковники – 22.01.1907.

В 1907-08 служил в 82 пехотном Дагестанском полку.

Spisok, 1907: 175; Spisok, 1908: 163.

ДЕДОВ АЛЕКСАНДР МИТРОФАНОВИЧ (род. 19.06.1871), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1889, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1892), капитан – 13.07.1901. Произведен в подполковники – 26.01.1907.

В 1907-11 занимал должности старшего адъютанта окружного артиллерийского управления Кавказского военного округа, начальника Александропольской крепостной артиллерии.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3

სტ. (1895) и 2 სტ. (1906).

Spisok, 1907: 175; Spisok, 1910: 150; Spisok, 1911: 141.

ДЕ-ЖЕРВЕ КОНСТАНТИН ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 3.06.1868), подполковник. Воспитывался во 2 Московском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 26.08.1885, произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 1890, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник – 18.05.1910.

В 1910-13 командовал 2 батареей Михайловской крепостной артиллерии. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1913: 921.

ДЕМИДЕНКО МИХАИЛ ИЛЬИЧ (род. 23.09.1864), подполковник. Воспитывался в 1 Московском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 30.08.1882, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 19.07.1894, капитан – 19.07.1898, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1904), подполковник – 21.04.1907, получил орден Св. Анны 2 ст. (1907).

Spisok, 1913: 400.

ДЕМИН ПЕТР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1.10.1864), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1885, ротмистр – 6.12.1896, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1904). Произведен в подполковники – 26.02.1906.

В 1907-11 служил помощником начальников Терского областного и Кутаисского губернского жандармских управлений.

Spisok, 1907:167; Spisok, 1910: 142; Spisok, 1911: 135.

ДЕМЯНИК НИКОЛАЙ МОИСЕЕВИЧ (род. 19.11.1877), подполковник. В офицерских чинах с 12.08.1896, капитан – 6.12.1906, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1907). Произведен в подполковники – 6.12.1909.

В 1910-11 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

Spisok, 1910: 192; Spisok, 1911:181.

ДЕНИСЕНКО НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 27.01.1868), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Михайловском артиллерийском училище, закончил Николаевскую инженерную Академию. Службу начал 1.09.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1891, поручик – 7.08.1891, 212

штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 6.05.1900, подполковник – 30.11.1909.

Назначен помощником начальника Терской инженерной дистанции – 30.11.1909.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1908), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913 : 714.

ДЕНИСОВ ИЛЬЯ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 19.06.1870), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, подполковник – 6.12.1908, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908).

В 1899 – 1913 служил офицером -воспитателем Тифлисского Вел. кн. Михаила Николаевича кадетского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1910: 176; Spisok, 1913: 550.

ДЕХАНОВ ФЕДОР ФЕДОРОВИЧ (род. 26.10.1873), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтерева кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище и Николаевской инженерной Академии (2 классное отделение), которую закончил по I разряду. Службу начал 21.09.1892, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 7.08.1901, капитан с переводом в военные инженеры – 28.05.1902, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1905), подполковник – 6.12.1910.

Назначен и. д. помощника начальника Кубанской инженерной дистанции – 22.12.1910.

Spisok, 1913 :1001.

ДЕ-ШМИДЕН-КОВАЛЬСКИЙ НИКОЛАЙ ЭДУАРДОВИЧ (род. 5.12.1866), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Николаевском кавалерийском училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал в 1.10.1885, произведен в корнеты – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-ротмистр – 15.03.1895, ротмистр – 15.03.1898, за отличие награжден чином подполковника – 1.01.1906.

В 1908-13 службу проходил в 17 драгунском Нижегородском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1901).

Spisok, 1907: 164; Spisok, 1908: 152; Spisok, 1910: 138; Spisok, 1911: 131. Ср.: Spisok, 1913: 269.

ДЖАКЕЛИ ГЕОРГИЙ ДАВИДОВИЧ (род. 5.01.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, военном училище и Николаевской Академии Генерального штаба. Службу начал 30.08. 1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-ротмистр – 6.12.1897, ротмистр – 6.12.1898, за отличие награжден чином подполковника – 17.09.1906.

Назначен начальником Михайловской крепостной жандармской команды – 12.11.1897.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1902).

Spisok, 1909: 136.

ДЖАМАН (ДЖАМАЛ)-БЕК АДЖАРСКИЙ (ШЕРИФ-БЕК ХИМШИ-ЕВ) (род.1856), подполковник. Произведен в прапорщики – 21.09.1879, корнет – 19.12.1879, поручик – 8.10.1881, награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1910-11 служил штаб-офицером для особых поручений VII класса при военном губернаторе Батумской обл.

Spisok, 1901: 110; Spisok, 1904: 88. см.: Spisok, 1909, ch. III: 190.

ДЖАНДИЕРИ ИВАН ЛЕВАНОВИЧ (род. 19.06.1869), подполковник. Воспитывался в Елисаветградском кавалерийском юнкерском училище. Службу начал 2.04.1894, в отставке – 1899-1901, поручик – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, штабс-ротмистр – 6.05.1904, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1905), ротмистр – 6.05.1908, подполковник – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность Тифлисского уездного начальника.

Spisok, 1913, ch. III: 182.

ДЖАПАРИДЗЕ ИВАН ДАВИДОВИЧ (род. 1.01.1867), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1885, произведен в подпоручики – 11.08.1885, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1911.

Назначен Озургетским уездным начальником – 13.05.1903, состоял при войсках Кавказского военного округа – с 14.07.1905, начальник Веденского округа – 20.08.1910. В 1913 занимал должность начальника Хасан-Юртовского округа Терской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1907).

Spisok, 1913, ch. III: 123.

ДЖОРДЖАДЗЕ ВАСИЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.02.1856), подполковник. Георгиевский кавалер. Воспитывался в гимназии. Службу начал 20.09.1872, в отставке – 1873-75, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за выдающееся боевое отличие награжден орденом Св. Георгия 4 ст. и орденом Св. Анны 4 ст. (1878), прапорщик – 3.09.1878, в запасе – 1881-85, подпоручик – 18.12.1884, поручик – 22.05.1889, штабс-капитан – 28.03.1893, капитан – 24.03.1896, в отставке – 1903 – 06, подполковник – 5.10.1907.

В 1906-13 служил военным инженером Закатальской инженерной диспансии, и. д. штаб-офицера для проверки смет и отчетов окружного инженерного управления Кавказского военного округа.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1908: 172; Spisok, 1910: 164; Spisok, 1911: 153. Cp.: Spisok, 1913: 443.

ДЖОРДЖАДЗЕ ДМИТРИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1854), князь, подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Анны 3 ст. (1888). Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1904 служил в 80 пехотном Кабардинском полку.

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 4 ст. (1890).

Spisok, 1904: 134.

ДЖУНКОВСКИЙ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 5.10.1875), подполковник. Воспитывался в Петровско-Полтавском кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище, Николаевской инженерной Академии, которую закончил по I разряду. Службу начал 30.08.1893, произведен в подпоручики – 8.08.1895, поручик – 8.08.1898, штабс-капитан – 8.08.1902, капитан – 17.11.1905, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908), подполковник – 26.02.1912.

В 1900-10 находился в отставке, назначен штаб-офицером для поручений при Кавказском наместнике – 4.10.1910 (утвержден в должности – 26.02.1912).

Spisok, 1913, ch. III: 150. Cp.: Spisok, 1899: 174; Spisok, 1904: 112; Spisok, 1911: 179.

ДИДИГОВ АТАБЕЙ НАЛБАТОВИЧ (род. 11.05.1853), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, кампании 1880, произведен в прапорщики – 16.04.1878, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1880),

подпоручик – 17.02.1881, поручик – 1.06.1884, награжден чином штабс-капитана – 1892, капитан – 5.03.1899, получил орден Св. Владимира 4 ст. (1903), подполковник – 16.06.1906. В 1907-11 служил в 1 Кавказском стрелковом батальоне, 208 пехотном Лорийском полку.

Spisok, 1907: 170; Spisok, 1909: 1309; Spisok, 1910: 145; Spisok, 1911: 137, 201.

ДОБРОВОЛЬСКИЙ АЛЕКСЕЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1.02.1854), подполковник. В офицерских чинах с 4.01.1883. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 3 ст. и 4 ст. (1877), ранен в бою. Капитан – 1.01.1901 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 14.05.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил младшим помощником начальника Грозненского округа.
Spisok, 1905: 143.

ДОВГВИЛО БОЛЕСЛАВ-АПОЛИНАРИЙ ЦЕЗАРЕВИЧ (род. 3.01.1843), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. Произведен в подпоручики – 21.07.1870, поручик – 7.06.18772, штабс-капитан – 10.04.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), чином подполковника – 1.01.1889.

В 1901 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1880), Св. Станислава 2 ст. (1887), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Spisok, 1901: 107; Spisok, 1901 (fevr.): 77.

ДОЛГОВ АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ (род. 9.08.1876), подполковник. Воспитывался в Орловском Бехтерева кадетском корпусе и Александровском военном училище. Службу начал 1.09.1895, произведен в хорунжие – 12.08.1896, сотник – 12.08.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, подьесаул – 12.08.1904, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1907), капитан – 12.08.1908, подполковник – 6.12.1911, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1911).

Назначен офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса – 16.08.1907.

Spisok, 1913: 1190.

ДОЛГОВ ГРИГОРИЙ ПАВЛОВИЧ (род. 27.09.1847), подполковник. Воспитывался дома, военное образование получил на службе. Произведен
216

в хорунжие – 15.11.1868, за отличие награжден чином сотника – 30.08.1871, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, штабс-капитан – 15.03.1877, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), участвовал в военных экспедициях 1879-1880, за отличие капитан – 19.02.1881, подполковник – 1.02.1891.

В 1899-1905 служил в Потийском резервном и 81 пехотном Апшеронском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1895), Св. Анны 3 ст. (1896), Св. Станислава 2 ст. (1904).

Spisok, 1899: 122; Spisok, 1901:114; Spisok, 1901 (fevr.): 198; Spisok, 1905: 89.

ДОМБРОВСКИЙ ВИКТОР ИОСИФОВИЧ (род. 1.04.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 2 военном Константиновском училище. Службу начал 20.08.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.08.1903, подполковник – 6.12.1906.

В 1907-13 занимал должность офицера-воспитателя Владикавказского кадетского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903) и 2 ст. (1912), Св. Анны 3 ст. (1906)

Spisok, 1907: 174; Spisok, 1910: 149; Spisok, 1911: 140; Spisok, 1913: 348.

ДОМБРОВСКИЙ КОНСТАНТИН ИОСИФОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), ранен в бою. За отличие награжден чином капитана (1886), подполковник – 26.02.1897.

В 1901-03 служил в 154 пехотном Дербентском полку.

Spisok, 1901: 144; Spisok, 1901 (fevr.): 632; Spisok, 1903: 115.

ДОРОФЕЕВ ИВАН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 9.09.1872. Произведен в подполковники – 8.01.1896.

В 1899-1901 служил в Карсской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1877) и 2 ст. (1890), Св. Анны 3 ст. (1881) и 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. (1899).

Spisok, 1899: 149; Spisok, 1901: 133.

ДРАЧУК ЛЕОНАРД ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 24.10.1852), подполковник. В офицерских чинах с 4.02.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1881), капитан – 1.07.1898 (старшинство с 15.03.1898), Произведен в подполковники – 14.05.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-08 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1901), Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1905: 133; Spisok, 1908: 118.

ДРОБЯЗГИН АФАНАСИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 12.07.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою. Произведен в подполковники – 1.01.1888.

В 1901-04 служил Грозненским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1874) и 2 ст. (1887), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет образцовой службы в офицерских чинах (1894), Св. Анны 2 ст. (1896).

Spisok, 1901: 107; Spisok, 1904: 87.

ДРОЗДОВСКИЙ АЛЕКСАНДР КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 30.08.1858), подполковник. Воспитывался в Полоцкой военной гимназии и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 20.12.1870, поручик – 29.11.1882, штабс-капитан – 5.04.1887, капитан – 9.04.1889, подполковник – 30.08.1892, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1902).

В 1905-07 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Анны 2 ст. (1902).

Spisok, 1905: 91; Spisok, 1907: 88. См.: Spisok, 1914: 480.

ДРУЖИНИН ( ), подполковник – 28.11.1903.

В 1904 служил комендантом Новороссийской железнодорожной станции.

Spisok, 1904: 145.

ДУБРОВНИК ВИКТОР ИВАНОВИЧ (род. 12.11.1862), подполковник. Воспитывался в Темир-Хан-Шуринской прогимназии и Тифлисском пехот-

ном юнкерском училище. Службу начал 15.02.1880, произведен в прапорщики – 28.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 служил в 82 пехотном Дагестанском Е. И. В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1392.

ДУДАРОВ ЭСПЕР ИНАЛОВИЧ (род. 12.01.1878), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Константиновском артиллерийском училищах. Службу начал 1.09.1899, произведен в подпоручики – 13.08.1901, поручик гвардии – 13.08.1905, штабс-капитан – 13.08.1905, капитан – 19.08.1909, подполковник – 14.04.1913.

Офицер – воспитатель Владикавказского кадетского корпуса – 20.09.1907.

Награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1501.

ДУДНИКОВ ВИССАРИОН ФИЛИППОВИЧ (род. 4.06.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Константиновском военном училище. Службу начал 29.08.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

С 1898 занимал ряд постов: исполнял должности Нахичеванского (с 1905) и Александровского уездного начальника (с 1910).

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. (1908), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1910).

Spisok, 1913, ch. III: 103.

ДУМБАДЗЕ НИКОЛАЙ АНТОНОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 20.12.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1901 – начальник Кубинской местной команды, служил в Михайловском крепостном пехотном батальоне, 79 пехотном Куринском Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1880) и 2 ст. (1887), Св. Станислава 2 ст. (1887), Св. Владимира 4 ст. (1895).

Spisok, 1891: 253; Spisok, 1893: 229; Spisok, 1901: 112.

ДЫДЫМОВ ДМИТРИЙ ЕЛИАЗАРОВИЧ (род. 1.01.1862), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и 2 военном Константиновском училищах. Службу начал 1.09.1882, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-ротмистр – 15.03.1896, ротмистр 15.03.1900, за отличие награжден чином подполковника – 21.03.1908.

В 1911 служил в 18 драгунском Короля Датского Христиана IX Северском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1911: 159. См.: Spisok, 1909: 1679.

ДЬЯКОВ АЛЕКСЕЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 19.09.1855), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 4.09.1905.

В 1907 служил в 1 Кавказском железнодорожном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1890), Св. Анны 2 ст. (1894).

Spisok, 1907: 161.

ДЬЯКОНОВ ВСЕВОЛОД ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 6.02.1855), подполковник. Воспитывался в гимназии и военном училище. Службу начал 11.08.1872, произведен в прапорщики – 7.08.1874, подпоручик – 25.10.1875, поручик – 9.12.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), штабс-капитан – 18.12.1878, капитан – 21.12.1889, подполковник – 1.10.1897, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1901).

Назначен командиром 7 батареи 33 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1908: 87. См.: Spisok, 1909: 37.

ЕВСТАФЬЕВ ВЛАДИМИР ПАВЛОВИЧ (род. 25.04.1868), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 30.08.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.07.1896, капитан – 9.07.1900, подполковник – 6.05.1913.

В 1913 служил Горийским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1510.

ЕВТИЕВ ГРИГОРИЙ ГАВРИЛОВИЧ (род. 24.01.1852), подполковник. В офицерских чинах с 12.08.1878. Произведен в подполковники – 13.09.1905, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905).

В 1907 служил в 263 пехотном Новобаязетском полку.
Spisok, 1907: 161.

ЕВФОРИЦКИЙ ЛАВР ПЕТРОВИЧ (род. 27.07.1855), подполковник. Воспитывался в духовной семинарии и Казанском пехотном юнкерском училище. Службу начал 27.07.1877, произведен в прапорщики – 20.07.1877, подпоручик – 20.01.1880, поручик – 1.07.1888, штабс-капитан – 15.03.1891. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), за отличие в Русско-Японской войне 1904-05 награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в 250 Ахульгинском резервном батальоне.
Spisok, 1905: 140. Cp.: Spisok, 1913: 95.

ЕГОРОВ АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 13.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 28.11.1903.

В 1904 служил младшим штаб-офицером 81 пехотного Апшеронского Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.
Spisok, 1904: 144.

ЕГОРОВ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 3.07.1872), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном училище, Московском пехотном юнкерском училище и Николаевской Академии Генерального штаба, которую закончил по I разряду. Службу начал 6.07.1891, произведен в подпоручики – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1900, капитан – 4.08.1904, подполковник – 19.04.1912.

Командовал 2 батареей 21 Артиллерийской бригады – с 19.04.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1912), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1338.

ЕКИМОВ ВЛАДИМИР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 1858), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901-09 и. д. Шушинского и Арешского (с 8.01.1904) уездного начальника, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1901: 173; Spisok, 1903: 142. См.: Spisok, 1909: 153.

ЕЛЬЧУКОВ НИКОЛАЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 3.05.1861), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 10.10.1879, произведен в прапорщики – 23.05.1889, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, капитан – 1.07.1901 (старшинство с 6.05.1901), за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 службу проходил в 83 пехотном Самурском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1901), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1911: 184; Spisok, 1913: 824.

ЕМЕЛЬЯНОВ ДИОМИД ИВАНОВИЧ (род. 16.08.1857), подполковник. Воспитывался в реальном училище и Киевском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Произведен в прапорщики – 7.12.1880, подпоручик – 2.03.1883, поручик – 7.03.1887, штабс-капитан – 15.03.1892, капитан – 15.03.1897, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1905), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1907), ранен в бою, подполковник – 30.07.1907.

В 1908 служил Лабинским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1896).

Spisok, 1908: 171; Spisok, 1909: 1406.

ЕРЕМЕЕВ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 15.02.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 4 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 28.11.1902, участвовал в Русско-Японской войне 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 4 ст. с мечами (1909).

В 1904-07 служил младшим помощником начальника Хасав-Юртовского округа Терской обл., 84 пехотном Ширванском Е.В. полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1880), Св. Владимира 4 ст. (1903).

Spisok, 1904: 145; Spisok, 1907: 108.

ЕРМАКОВСКИЙ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1868), подполковник. В офицерских чинах с 16.05.1889. Произведен в подполковники –

14.04.1902. В 1904 служил военным следователем Кавказского военного окружного суда.

Spisok, 1904: 135.

ЕРМОЛАЕВ МИХАИЛ ИВАНОВИЧ (род. 7.11.1869), подполковник. Воспитывался в реальном училище. Служил в 58 Артиллерийской бригаде, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, ротмистр – 10.08.1902, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1900), подполковник – 6.05.1913.

В 1913 и. д. мирового посредника Геокчайского отдела Бакинской губ.
Spisok, 1913, ch. III: 162.

ЕФРЕМОВ ВЛАДИМИР ЕВГЕНЬЕВИЧ (род. 15.07.1867), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1888. Произведен в подполковники – 17.04. 1905.

В 1908-11 прикомандирован военным инженером к окружному инженерному управлению.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1897) и 2 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1902) и 2 ст. (1908).

Spisok, 1908: 142; Spisok, 1910: 131; Spisok, 1911: 125.

ЕФРЕМОВ ЕВГЕНИЙ ЕВГЕНЬЕВИЧ (род. 26.12.1868), подполковник. Воспитывался в 3 Московском кадетском корпусе и Михайловском артиллерийском училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 31.08.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 28.07.1896, капитан – 28.07.1900, подполковник – 2.06.1908.

В 1911 командовал артиллерийским дивизионом 52 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894), Св. Анны 2 ст. (1905)

Spisok, 1910: 172; Spisok, 1911: 201. См.: Spisok, 1909: 1703.

ЕФИМОВ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род. 24.12.1856), подполковник. Воспитывался в Бакинской реальной гимназии и 2 военном Константиновском училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 23.08.1873, произведен в прапорщики – 4.08.1875, подпоручик – 9.12.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, поручик – 18.12.1878, штабс-капитан – 23.12.1882, капитан – 25.12.1891, подполковник – 13.10.1898.

В 1899-1904 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1888) и 2 ст. (1898), Св. Владимира 4 ст. (1905).

Spisok, 1901: 156; Spisok, 1904: 111; Spisok, 1909: 67.

ЕФИМОВ ПАВЕЛ ПОЛИКАРПОВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1901-03 служил в 154 пехотном Дербентском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881), Св. Анны 3 ст. (1893).

Spisok, 1899: 144; Spisok, 1901: 128; Spisok, 1903: 106.

ЖДАНОВ ЛЕОН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1879). Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1903 служил Нахичеванским и Медвеженским уездным воинским начальником.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1891), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1894).

Spisok, 1891: 249; Spisok, 1901: 111; Spisok, 1903: 95.

ЖЕЛЕЗНЯК МИХАИЛ ФЕДОРОВИЧ (род. 29.09.1848), подполковник. Воспитывался в Тифлисском городском и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 28.08.1866, произведен в прапорщики – 2.02.1872, подпоручик – 1.08.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, поручик – 8.07.1877, штабс-капитан – 23.07.1885, капитан – 15.03.1891, подполковник – 26.02.1903.

Назначен смотрителем Грозненского военного госпиталя – 12.12.1904.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1898), Св. Анны 3 ст. (1899).

Spisok, 1905: 117; Spisok, 1908: 103; Spisok, 1909: 312.

ЖЕЛЕЗНЯК НИКОЛАЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 25.01.1853), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Произведен в прапорщики -15.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 8.07.1877, награжден орденами Св. 224

Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), поручик – 3.01.1880, штабс-капитан – 7.07.1891, награжден чинами капитана – 15.03.1896 и подполковника – 5.10.1904.

В 1905-10 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел кн. Николая Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1882) и 2 ст. (1909), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1898), Св. Станислава 2 ст. (1907) и Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1905: 130; Spisok, 1910: 115; Spisok, 1909: 613.

ЖЕРЕБЯТЕВ ЯКОВ ФЕДОРОВИЧ (род. 8.10.1861), подполковник. Воспитывался в Сибирской военной гимназии и 2 военном Константиновском училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 1.09.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 1.08.1884, поручик – 7.12.1885, штабс-капитан – 13.12.1892, капитан – 13.07.1897, подполковник – 14.02.1904.

В 1905- январь 1908 командовал 7 батареей 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1894) и 2 ст. (1904).

Spisok, 1905: 145; Spisok, 1907: 143; Spisok, 1909: 769.

ЖЕРЕБЦОВ ПЕТР ЕВГЕНЬЕВИЧ ( ), подполковник. В офицерских чинах с 1883. Произведен в подполковники – 1.10.1902. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами (1905).

В 1907 служил начальником штаба Кавказской саперной бригады.

Spisok, 1907: 107.

ЖИВОПИСЦЕВ СЕМЕН СЕМЕНОВИЧ (род. 24.05.1853), подполковник. Воспитывался в Горецком земледельческом и пехотном юнкерском училищах. Произведен в прапорщики – 29.11.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 17.12.1877, поручик – 30.05.1879, капитан – 15.03.1890, подполковник – 26.02.1902.

В 1908-09 служил Сенакским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.(1893), Св. Анны 3 ст. (1898).

Spisok, 1905: 160; Spisok, 1910 : 99; Spisok, 1909: 214.

ЖИЛИН ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ (род. 26.10.1859), подполковник. Воспитывался в гимназии и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 23.08.1877. В офицерских чинах с 1882, штабс-капитан – 16.12.1890, ротмистр – 30.08.1893, подполковник – 26.02.1902.

В 1904 служил начальником Тифлисского отделения Закавказского жандармского полицейского управления железных дорог.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896) и 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1904: 133. См.: Spisok, 1909: 23.

ЖОРАВОВИЧ ЮЛИЙ ИВАНОВИЧ (род. 19.12.1865), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. Произведен в подпоручики – 7.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 6.12.1897, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1894) и чином подполковника – 30.07.1905.

В 1907 – 09 служил помощником начальника Кайтаго-Табасаранского округа.

Spisok, 1907: 155; Spisok, 1908: 144; Spisok, 1909: 89.

ЖУКОВСКИЙ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 22.06.1869), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 12.06.1888, произведен в подпоручики – 10.11.1894, поручик – 16.11.1898, штабс-капитан – 16.11.1902, капитан – 16.11.1906, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 служил старшим адъютантом штаба Кавказского военного округа. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1569.

ЖУКОВСКИЙ НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 8.12.1865), подполковник. Воспитание получил в Владимирском Киевском кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1885, произведен в подпоручики – 7.08.1887 (старшинство с 11.08.1886), поручик – 11.08. 1890, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан -14.01.1905 (старшинство с 6.05.1900), за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1913 служил в 4 Кавказском стрелковом полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1911: 183; Spisok, 1913: 813.

ЖУНКО ИВАН ИЛЬИЧ (род. 27.01.1871), подполковник. Воспитывался в учительской семинарии и Одесском пехотном юнкерском училище. Служил в 171 пехотном резервном Кобринском полку, произведен в подпоручики – 1.09.1893, поручик – 1.09.1897, штабс-капитан – 1.09.1901, капитан – 1.09.1905, подполковник – 26.02.1911.

С 1901 служил на различных должностях в Ковенской крепости, с марта 1913 и. д. начальника Ардаганского округа Карсской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913, ch. III: 74.

ЖУРАКОВСКИЙ НИКОЛАЙ ВИКЕНТЬЕВИЧ (род. 27.11.1863), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 12.07.1883, произведен в подпоручики – 1.09.1895, поручик – 1.09.1889, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 служил в 4 Кавказском стрелковом полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 1373.

ЖУРУЛИ ГЕОРГИЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 28.12.1857), подполковник. Воспитывался в Тифлисской военной прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 30.11.1871, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за боевое отличие произведен прапорщики – 9.11.1877 и награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1890, за отличия награжден чинами капитана – 23.04.1898 (старшинство с 15.03.1898) и подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-10 служил в 252 Анапском, 255 Аварском резервных батальонах, 257 Потийском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1905).

Spisok, 1905: 133; Spisok, 1908: 119; Spisok, 1909: 621; Spisok, 1910: 115.

ЖУРУЛИ ИЛЬЯ МАЛХАЗОВИЧ (род. 2.10.1856), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1878: прапорщик – 11.06.1878, подпоручик – 27.07.1882,

поручик – 22.06.1886, штабс-капитан – 15.03.1900, капитан – 30.11.1900 (старшинство с 15.03.1900), за отличие награжден чином подполковника – 14.05.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 службу проходил в 262 пехотном Сальянском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1905: 136; Spisok, 1910: 117; Spisok, 1911: 115. См.: Spisok, 1909: 63.

ЗАБЕЛЛО АЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ (род. 14.10.1857), подполковник. Воспитывался в Курской гимназии, закончил Чугуевское пехотное юнкерское училище по 2 разряду, Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 17.11.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 30.06.1877, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), подпоручик – 27.01.1880, поручик – 21.12.1884, штабс-капитан – 15.03.1887, капитан – 28.06.1897 (старшинство с 15.03.1897), за отличие подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в 61 пехотном резервном Шемахинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903), Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст.

Spisok, 1905: 132. См.: Spisok, 1909: 616.

ЗАВИША НИКОЛАЙ ИННОКЕНТЬЕВИЧ (род. 6.11.1876), подполковник. Воспитывался в Петровско-Полтавском кадетском корпусе и I военном Павловском училище. Службу начал 31.08.1895, произведен в подпоручики – 12.08.1896, поручик – 12.08.1900, участник Китайского похода 1900-1901, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1901). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1906), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1907), штабс-капитан – 12.08.1908, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1910), подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 208 пехотном Лорийском полку.

Spisok, 1913: 1319.

ЗАДОРИН АЛЕКСАНДР ЗАХАРЬЕВИЧ (род. 6.08.1860), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1880, капитан – 13.07.1897. Произведен в подполковники – 18.11.1904.

В 1905 служил командиром батареи 77 Мортирного артиллерийского

полка. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1905: 144.

ЗАЙЦЕВ ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1901-04 служил правителем канцелярии Елисаветпольской губ., исполнял должность мирового посредника в Шушинском уезде Елисаветпольской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1893), Св. Станислава 2 ст. (1901).

Spisok, 1901: 143; Spisok, 1904: 103.

ЗАЙЦЕВ НИКОЛАЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 17.11.1865), подполковник. Воспитывался в Орловском кадетском корпусе, Николаевском кадетском училище. Службу начал 25.08.1885, произведен в корнеты – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-ротмистр – 15.03.1895, ротмистр – 6.05.1900, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1910), подполковник – 26.02.1911.

В 1913 службу проходил в Кавказском запасном кавалерийском дивизионе.

Spisok, 1913: 1030.

ЗАКУТОВСКИЙ ФЕДОР АНДРЕЕВИЧ (род. 15.09.1862), подполковник. Воспитывался в реальном и 2 военном Константиновском училищах, с отличием закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 1.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 27.07.1899, подполковник – 18.11.1907.

В разные годы командовал батареями в 3 запасной артиллерийской и 28 Артиллерийской бригадах, назначен командиром 2 батареи 3 Кавказского мортирного артиллерийского дивизиона – 15.11.1910.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. (1910).

Spisok, 1913: 444.

ЗАЛЕССКИЙ МАТВЕЙ ДАНИЛОВИЧ (род. 9.08.1858), подполковник. Воспитывался в гимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 12.12.1877, произведен в прапорщики – 19.04.1881, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898.

Участник военной экспедиции 1885, капитан – 6.05.1900, подполковник – 30.07.1905.

В 1905-13 служил во 2 Кавказском стрелковом батальоне, командовал батальоном в 260 пехотном Ардагано-Михайловском, 2 Кавказском стрелковом полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1905: 158; Spisok, 1910: 135; Spisok, 1911: 128; Spisok, 1913: 233.

ЗАМОТАЕВ ИВАН ПЕТРОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 16.09.1871. Участник военной экспедиции 1865, Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1881). Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1901-07 занимал должность начальника Кизлярской местной команды, служил в 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел. кн. Алексия Александровича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1901) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1901: 144; Spisok, 1907: 93.

ЗАНКОВСКИЙ ПАВЕЛ ИЛЬИЧ (род. 4.01.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Константиновском военном училище. Службу начал 1.09.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 29.08.1904 (старшинство с 19.07.1904), подполковник – 3.09.1910.

В 1911 -13 командовал 5 батареями в 51 Артиллерийской бригаде (с 10.04.1911), 4 батареями в Кавказской гренадерской ген.-фельдм. Вел. кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригаде (с 12.04.1913).

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1908), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1911: 190; Spisok, 1913: 976.

ЗАХАРОВ ВЛАДИМИР ЯКОВЛЕВИЧ (род. 4.08.1875), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Николаевском кавалерийском училище. В службу вступил 26.10.1892, произведен в хорунжие – 7.08.1893, сотник – 7.08.1897, подъесаул – 7.08.1901, штабс-капитан – 25.09.1903, капитан – 6.12.1903, подполковник – 22.04.1907.

В 1908-13 служил в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1905) и 2 ст. (1912), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1908: 168; Spisok, 1910: 159; Spisok, 1911: 149. См.: Spisok, 1913: 408.

ЗАХАРОВ ДМИТРИЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 8.05.1860), подполковник. Воспитывался дома и в Ставропольском пехотном юнкерском училище. Службу начал 12.09.1891, произведен в сотники – 13.09.1895, подъесаул – 15.02.1901. Участник Китайского похода 1900-1901 и Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905), есаул – 15.02.1905, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1901 и орденом Св. Станислава 2 ст. (1908).

В разные годы занимал административные должности : и. д. полицмейстера г. Темрюка (с 1906), начальник Шурагельского участка (с 1909), и. д. полицмейстера г. Екатеринограда (с 1908) и Карсского полицмейстера (с 1911).

Spisok, 1913: 1435.

ЗЕВЕРН АЛЕКСАНДР АДАМОВИЧ (род. 4.07.1865), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1885, капитан – 27.07.1899. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1904), произведен в подполковники – 14.01.1905, ранен в бою.

В 1905-07 командовал горной батареей Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1905: 144; Spisok, 1907: 142.

ЗЕНИЛОВ ИСААК ИСААКОВИЧ (род. 6.12.1867), подполковник. Воспитывался в реальном училище, Николаевском инженерном училище. В службу вступил 31.08.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 1.08.1899, капитан – 9.08.1900, подполковник – 1.10.1908.

В 1910-13 служил в 1 Кавказском саперном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. (1904).

Spisok, 1910: 174; Spisok, 1911: 163; Spisok, 1913: 535.

ЗЛОБИН МИХАИЛ МИХАИЛОВИЧ (род 28.01.1858), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище. Произведен в

прапорщики – 16.04.1878, участник военных экспедиций 1880-81, награжден орденам Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1882), подпоручик – 26.01.1882, поручик – 26.01.1886, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 9.06.1896, капитана – 6.12.1898 и подполковника – 26.02.1904.

В 1910-13 разновременно и. д. помощника начальников Казикумухского и Кюринского округов Дагестанской обл.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Владимира 4 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1910: 106; Spisok, 1911: 107.

ЗМУНЧИЛЛО (ЗМУНЧИЛЛА) ЭРАЗМ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 10.10.1863), подполковник. Воспитывался в Киевском реальном училище, закончил Николаевское кавалерийское училище по 1 разряду. Службу начал 18.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, в запасе – 1890-91, штабс-капитан – 28.07.1896, капитан – 28.07.1900, подполковник – 11.09.1907.

В 1911 командовал 2 дивизионом 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1910: 163; Spisok, 1911: 201. См.: Spisok, 1909: 1541.

ЗУРАБОВ ГЕРАСИМ АРТЪЕМЕВИЧ (род. 10.07.1853), подполковник. В офицерских чинах с 10.06.1877 (старшинство с 22.05.1877). Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), капитан – 15.03.1893. В 1903 получил орден Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах. Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

Spisok, 1905: 128.

ЗЫКОВ АЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ (род.1845), подполковник. В офицерских чинах с 18.06.1866. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1893.

В 1893-1903 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Бартинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1876) и 2 ст. (1888), Св. Анны 3 ст. (1882) и 2 ст. (1896).

Spisok, 1893: 249; Spisok, 1903: 100.

ИВАНОВ ( ), подполковник – 17.07.1906.

В 1907 служил штаб-офицером для особых поручений при заведующем полицией на Кавказе.

Spisok, 1907: 171.

ИВАНОВ АЛЕКСАНДР АНДРЕЕВИЧ (род. 30.09.1857), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище. Произведен в прапорщики – 20.07.1877, подпоручик – 6.07.1880, поручик – 27.07.1881, участник военной экспедиции 1885, штабс-капитан – 29.12.1889, капитан – 30.08.1895 (старшинство с 15.03.1895), за отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904.

В 1905-09 службу проходил в 3 Кавказском стрелковом батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1880) и 3 ст. (1900), Св. Станислава 3 ст. (1886), Св. Владимира 4 ст. (1902).

Spisok, 1905: 148; Spisok, 1909: 812.

ИВАНОВ АНДРЕЙ АФАНАСЬЕВИЧ (род. 19.08.1857), подполковник. Воспитывался в Казанской гимназии и Казанском пехотном юнкерском училище. Службу начал 28.02.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 20.07.1877, подпоручик – 6.07.1880, поручик – 27.05.1881, штабс-капитан – 25.03.1892, капитан – 25.03.1892, подполковник – 5.10.1904.

В 1907-08 служил Горийским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1880) и 3 ст. (1900), Св. Станислава 3 ст. (1886) и 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1902).

Spisok, 1907: 126; Spisok, 1908: 115. См.: Spisok, 1914: 974.

ИВАНОВ АНДРЕЙ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 3.12.1873), подполковник. Воспитывался во 2 Московском кадетском корпусе, Константиновском артиллерийском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 2 разряду, Офицерскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 31.08.1893, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, подполковник – 26.08.1903.

В 1912 назначен командиром батареи 2 Кавказского конно-горного артиллерийского диизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1445.

ИВАНОВ ВАСИЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.12.1850), подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1868). Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за отличия поручик (1884), штабс-капитан (1889) и капитан (1895). За участие в Русско-Японской войне 1904-05 награжден чином подполковника – 26.02.1904.

В 1907-08 служил в 153 пехотном Бакинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. (1903).

Spisok, 1907: 117; Spisok, 1908: 107.

ИВАНОВ ВИКТОР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1856), подполковник. Воспитывался в Симбирской классической гимназии, закончил Казанское пехотное юнкерское училище по 2 разряду, Офицерскую стрелковую школу с отличием. Службу начал 27.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 28.02.1878, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), подпоручик – 24.12.1879, поручик – 9.08.1881, штабс-капитан – 8.12.1886, капитан – 2.03.1890, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1899. Участник Русско-Японской войны 1904-05, ранен в бою.

В 1899-1904 занимал пост Медвеженского и Ставропольского уездного исправника, служил в 252 Анапском резервном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1883), Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1901), Св. Анны 2 ст. (1907).

Spisok, 1899: 174; Spisok, 1901: 157; Spisok, 1904: 112. См.: Spisok, 1909: 75.

ИВАНОВ ДМИТРИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 19.10.1863), подполковник. Воспитывался в гимназии и 1 военном Павловском училище. Службу начал 17.08.1881, произведен в подпоручики – 12.08.1883, поручик – 12.08.1887, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами (1904), Св. Анны 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905), подполковник – 30.04.1909.

В 1910-13 службу проходил в 153 пехотном Бакинском полку.

Spisok, 1910: 189; Spisok, 1911: 178; Spisok, 1913: 680.

ИВАНОВ ИВАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 12.06.1908), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 3 военном Александровском училище

юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1870, 1879-80, произведен в прапорщики – 30.06.1877, подпоручик – 14.01.1880, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), поручик – 8.03.1883, штабс-капитан – 15.03.1891, капитан – 24.11.1891 (старшинство с 15.03.1891), за отличие подполковник – 14.05.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 служил в 251 Георгиевском резервном батальоне, 208 пехотном Лорийском полку.

Spisok, 1905: 127; Spisok, 1909: 599; Spisok, 1910: 113; Spisok, 1911: 112.

ИВЧЕНКО ВИКТОР ИВАНОВИЧ (род. 28.08.1864), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. Произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, за отличие подполковник – 30.07.1905.

В 1907-09 служил старшим помощником правителя канцелярии военно-окружного совета Кавказского военного округа.

Spisok, 1907: 155; Spisok, 1908: 144; Spisok, 1909: 42.

ИГНАТОВИЧ ( ), подполковник – 6.12.1906.

В 1907 служил помощником военного прокурора Кавказского военного окружного суда.

Spisok, 1907: 174.

ИГНАТЬЕВ ПЕТР ПЕТРОВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1879), Св. Анны 2 ст. (1889). Произведен в подполковники – 12.03.1895.

В 1899-1904 командовал батареей 21 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1899: 146; Spisok, 1901: 130; Spisok, 1904: 97.

ИЛЬИН АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 6.10.1870), подполковник. Воспитывался в Сиротском институте, Николаевском инженерном училище, закончил курс учебно-воздухоплавательного парка по 1 разряду. Службу начал 10.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.10.1902 (старшинство с 10.08.1902), награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1907), подполковник – 1.10.1908.

В разное время командовал Осовецким крепостным воздухоплава-

тельным отделом, 1 Кавказской воздухоплавательной ротой, затем школой (1911-13).

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1911)

Spisok, 1911: 196; Spisok, 1913: 537.

ИНИЕВ ИЛЬЯ ХАРИТОНОВИЧ (род. 7.01.1858), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и 2 военном Константиновском училищах. Службу начал 1.09.1878, произведен в прапорщики – 8.08.1880, подпоручик – 29.11.1882, поручик – 1.12.1885, штабс-капитан – 13.12.1892, капитан – 13.07.1897, подполковник – 29.08.1904.

В 1904-11 командовал одновременно батареями в 20 и 52 Артиллерийских бригадах.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1899), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1905: 126; Spisok, 1910: III. См: Spisok, 1909: 547; Spisok, 1911: III.

ИОНИВ ЕВГЕНИЙ АПОЛЛОНОВИЧ (род. 23.11.1866), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1886, капитан – 6.05.1901. Произведен в подполковники – 26.02.1908.

В 1910-11 служил Сурмалинским уездным начальником.

Spisok, 1910: 169; Spisok, 1911: 158.

ИОССЕЛИАНИ НЕСТОР НИКОЛАЕВИЧ (род. 1857), подполковник. В офицерских чинах с 30.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1899-1904 служил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Димитрия Константиновича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст., Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903).

Кавалер иностранных орденов: мекленбург-шверинского – Венедской Короны (Кавалерийский Крест) (1879), бухарского – Благородной Бухары серебряного 1 ст. (1895) и золотого 3 ст. (1896).

Spisok, 1899: 162; Spisok, 1901:143; Spisok, 1904: 103.

ИПАТОВ ИЛЬЯ МИХАЙЛОВИЧ (род. 22.07.1856), подполковник. В офицерских чинах с 11.09.1880, капитан – 14.12.1892. Произведен в под-

полковники – 22.05.1902.

В 1904-10 и. д. заведующего хозяйственной частью Карсского крепостного артиллерийского управления и Карсской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1904: 136; Spisok, 1910: 100.

КАВТАРАДЗЕ ГЕОРГИЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 12.03.1861), подполковник. Воспитывался в межевом классе при Владикавказской военной прогимназии, Военно-топографическом училище. Службу начал 12.09.1880, произведен в подпоручики – 12.08.1883, поручик – 30.08.1885, штабс-капитан – 30.08.1888, капитан – 3.08.1891, подполковник – 14.04.1902.

В 1904-13 служил производителем геодезических работ при Военно-топографическом отделе штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1887) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1890) и 2 ст. (1898), Св. Владимира 4 ст. (1904).

Spisok, 1904: 135; Spisok, 1910: 100; Spisok, 1911: 104; Spisok, 1913: 26.

КАВТАРАДЗЕ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 16.10.1858), подполковник. В офицерских чинах с 11.07.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904), награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1904).

В 1905-08 служил в 257 пехотном резервном Потийском полку.

Spisok, 1905: 139; Spisok, 1908: 124.

КАДОНЦЕВ АЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ (род. 1846), подполковник. В офицерских чинах с 19.12.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880).

В 1897-1901 служил в Карском крепостном пехотном полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1895) и Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1897).

Spisok, 1897: 182; Spisok, 1901: 141; Spisok, 1901 (fevr.): 604.

КАЗИМИРСКИЙ АЛЕКСАНДР ФЕДОРОВИЧ (род. 28.07.1868), подполковник. Воспитывался дома и Военно-топографическом училище. Службу начал в корпусе военных топографов, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.12.1895, капитан – 238

6.12.1898, подполковник – 22.04.1907.

С 1899 занимал должность производителя топографических работ при Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа, назначен производителем геодезических работ при том же военном округе – 13.03.1904.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895) и 2 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1899) и 2 ст. (1909), Св. Владимира 4 ст. (1912).

Spisok, 1908: 168; Spisok, 1910: 158; Spisok, 1913: 404.

КАЛАНТАРОВ СТЕПАН ГЕРАСИМОВИЧ (род.1855), подполковник. В офицерских чинах с 24.11.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 1.01.1903.

В 1904 служил адъютантом помощника командующего войсками Кавказского военного округа.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1889).

Кавалер бухарского ордена Благородной Бухары 1 ст. (1895).

Spisok, 1904: 140.

КАЛАШНИКОВ КОНСТАНТИН ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 23.01.1851), подполковник. Воспитывался в Тифлисской гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 19.10.1868, произведен в прапорщики – 1.01.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 1.05.1877, за боевые отличия награжден чином поручика – 25.08.1878, орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), штабс-капитан – 26.01.1883, капитан – 24.11.1887, подполковник – 26.02.1898.

В 1899-1903 служил Лабинским уездным воинским начальником.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1890) и 2 ст. (1901), Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1899).

Spisok, 1899: 169; Spisok, 1901:152; Spisok, 1903:121;

КАЛИНИН ВАСИЛИЙ АНДРИАНОВИЧ (род. 28.02.1868), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал в 8.07.1884, произведен в подпоручики – 9.09.1888, поручик – 9.09.1892, штабс-капитан – 6.12.1898, капитан – 6.12.1902, под-

полковник – 26.02.1911.

В 1907 – 1908 находился в запасе. В 1913 назначен и. д. Душетского уездного начальника.

Spisok, 1913, ch. III: 127.

КАЛИНОВСКИЙ АНАТОЛИЙ АППОЛОНОВИЧ (род. 25.05. 1865), подполковник. Воспитывался в Владикавказской военной прогимназии, Тифлисском юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 20.06.1881, произведен в подпоручики – 1.05.1865, поручик – 1.05.1889, штабс-капитан – 1.05.1899, капитан – 24.07.1902 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911- 13 службу проходил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Дмитрия Константиновича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. 1900, Св. Анны 2 ст. (1909), Св. Владимира 4 ст. (1913).

Spisok, 1911: 185; Spisok, 1913: 317.

КАЛИШЕВСКИЙ ВЛАДИМИР ИОСИФОВИЧ (род. 9.07.1866), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Михайловском артиллерийском училище, закончил Михайловскую артиллерийскую Академию по 1 разряду и Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 1.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.07.1894, капитан – 15.05.1898, подполковник – 25.08.1902.

В 1905 – 07 командовал батальоном в 20 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1905: 114; Spisok, 1907: 108; Spisok, 1914: 362.

КАМБИАДЖИО АЛЕКСЕЙ ЛЮДВИГОВИЧ (род. 4.10.1862), подполковник. Воспитывался в реальном и военном Константиновском училищах. Службу начал 12.08.1883, участник военной кампании 1885, произведен в подпоручики – 12.08.1883, поручик – 12.08.1887, штабс-капитан – 1.08.1896, капитан – 6.05.1900, подполковник – 1.10.1907.

Назначен и. д. начальника 4 шоссе Кутаисской дистанции Сухумского отдела – 15.04.1890, начальник 5 дистанции Тифлиского (с 10.11.1900), 4 дистанции Карсского (с 8.09.1902) отделов. В 1907-13 временно и. о. начальника 1 дистанции Батумского отдельного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1890), Св. Анны 3 ст. (1895).

Spisok, 1910: 163; Spisok, 1911: 152; Spisok, 1913, ch. III: 55.

КАНАНОВ МИХАИЛ ДАВИДОВИЧ (род. 8.11.1860), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Александровском военном училище. Службу начал 14.08.1880, за отличия награжден чинами подпоручика – 7.08.1882, поручика – 17.08.1886 и штабс-капитана – 15.03.1891, капитан – 6.12.1898, за отличие подполковник – 26.02.1904.

Исполнял должность помощника Андийского (с 1 17.07.1902), Темир-Хан-Шуринского (с 30.06.1906), Ольгинского (с 29.03.19087) округов.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1909), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1910: 105; Spisok, 1911: 107; Spisok, 1913, ch. III: 10.

КАНДАГУРИ МИХАИЛ ДМИТРИЕВИЧ (род. 25.10.1867), подполковник. Воспитывался дома, закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища, Военную электротехническую школу по 1 разряду. Службу начал 27.05.1891, произведен в подпоручики – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 4.08.1904, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904) и 2 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1909) и др., подполковник – 23.08.1910.

В 1913 службу проходил в Кавказском саперном батальоне.

Spisok, 1913: 961.

КАПНИН ЛЕВ ФЕДОРОВИЧ (род. 4.05.1859), подполковник. Воспитывался в уездном и пехотном юнкерском училищах. Произведен в прапорщики – 28.05.1882, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.192, капитан – 1.07.1898 (старшинство с 15.03.1898), подполковник – 30.08.1905 (старшинство с 30.07.1905).

В 1905-10 служил в 252 Анапском, 255 Аварском резервных батальонах.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1905: 157; Spisok, 1909: 1050; Spisok, 1910: 134.

КАРАЛОВ СОЛОМОН ГАВРИЛОВИЧ (род. 2.04.1870), князь, подполковник. Воспитывался дома и Чугуевском пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.04.1888, произведен в подпоручики – 3.05.1893, поручик – 3.05.1897, участник Китайского похода 1900-01, штабс-капитан – 3.05.1901,

капитан – 3.05.1905, за отличие подполковник – 26.02.1911.

В 1899-1906 служил адъютантом командующих 1 Кавказским и 3 Сибирским армейскими корпусами, назначен обер-офицером при наместнике Кавказском – 1.05.1906, штаб-офицер для поручений по Военно-народному управлению – 3.04.1910, начальник Веденского округа Терской обл. – 22.05.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1089.

КАРАНГОЗОВ АЛЕКСАНДР ГЕОРГИЕВИЧ (род. 15.06.1857), подполковник. В офицерских чинах с 17.04.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 28.08.1903.

В 1904-08 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1885) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1895).

Spisok, 1904: 144; Spisok, 1908: 104.

КАРАНГОЗОВ ДМИТРИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 21.08.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1895, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1901).

В 1895- 1903 служил в 1 Кавказской (туземной) стрелковой Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича дружине, 5 Кавказском стрелковом Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича батальоне.

Spisok, 1895: 190; Spisok, 1901: 126; Spisok, 1903: 104.

КАРАСЕВ АНДРЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 3.10.1863), подполковник. Воспитывался дома и в Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.01.1883, произведен в подпоручики – 1.09.1896, поручик – 1.09.1890, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1909-11 служил начальником комендантского отдела Карсской крепости, в 1913 службу проходил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1909: 1892; Spisok, 1910: 182; Spisok, 1911: 171.

КАРГАНОВ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.06.1856), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии Терского пехотного юнкерского училища, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 25.06.1873, произведен в прапорщики – 13.12.1876, подпоручик – 14.06.1877, поручик – 26.01.1880, штабс – капитан – 6.05.1884. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), капитан – 15.03.1893, за отличие в Русско-Японской войне 1904-05 награжден чином подполковника – 5.10.1904.

В 1907-13 службу проходил в 153 Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Сергия Михайловича полку.

Spisok, 1907: 126; Spisok, 1910: 114.; Spisok, 1911: 113; Spisok, 1913: 89.

КАРИКОВ ПАВЕЛ ФЕДОРОВИЧ (род. 15.01.1844), подполковник. Воспитывался в фейерверкской школе и юнкерском училище. Прапорщик – 8.02.1875, подпоручик – 26.12.1877, за отличие награжден чинами поручика – 1.12.1880 и штабс-капитана – 15.05.1883, капитан – 19.11.1886, произведен в подполковники за отличие – 30.08.1892.

В 1889-1901 служил начальником Тифлисской местной артиллерийской команды Тифлиского окружного артиллерийского склада.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1886) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1893: 245; Spisok, 1901: 118; Spisok, 1901 (fevr.): 276.

КАРЛАШЕВ НИКОЛАЙ СТЕПАНОВИЧ (род. 1839), подполковник. В офицерских чинах с 27.05.1864. Участник военных экспедиций 1858-65, за отличия награжден чинами прапорщика (1864) и поручика (1874); Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), за отличие штабс-капитан (1878), ранен в бою, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1883), подполковник – 26.02.1896.

В 1897-1901 служил смотрителем Грозненского и Карсского военных госпиталей.

Spisok, 1897:174; Spisok, 1901:133; Spisok, 1901 (fevr.), : 546.

КАРЛОВ ПЕТР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 25.06.1853), подполковник. Воспитывался во 2 военном Константиновском училище. Службу начал 21.08.1872, произведен в прапорщики – 7.08.1874, подпоручик – 26.03.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1877), поручик – 1.05.1878, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 30.08.1882, капитана –

30.08.1891 и подполковника – 1.01.1906.

В 1906 - 13 служил бухгалтером управления интенданта 1 Кавказского армейского корпуса.

Spisok, 1908: 152. Ср.: Spisok, 1913, ch. II: 12.

КАРМЫШЕВ ДМИТРИЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 8. 07.1878), подполковник. Георгиевский кавалер. Образование получил в 3 Московском кадетском корпусе и Константиновском артиллерийском училище. Службу начал 31.08.1896, произведен в подпоручики – 13.08.1897. участник Китайского похода 1900-01, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1901), поручик – 13.08.1901. За выдающееся отличие в Русско-Японской войне 1904-05 награжден орденом Св. Георгия 4 ст. (1907), чином штабс- капитана – 1905 (старшинство с 7.11.1904), орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом и 2 ст. с мечами, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом и 2 ст. с мечами (1905), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1907), капитан – 7.11.1908, за отличие подполковник – 20.11.1911.

В 1913 службу проходил в Карсской крепостной артиллерии.

Spisok, 1913: 1149.

КАРПЕНКИН ПОМПЕЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 3.06.1873), подполковник. Воспитывался в 4 Московском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Служил в 82 пехотном Самурском полку, произведен в подпоручики – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1900, капитан – 4.08.1904, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1908) и чином подполковника – 26.02.1911.

В 1904-1910 служил делопроизводителем управляющего Гунибским округом Дагестанской обл., назначен штаб-офицером для поручений при военном губернаторе Дагестанской обл. – 24.06.1910.

Spisok, 1913, ch. III: 130.

КАРПОВИЧ НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 24.03.1866), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 24.08.1882, произведен в подпоручики – 15.05.1887, поручик – 15.05.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1901), подполковник – 26.02.1910.

В 1911-13 служил в 79 Куринском и 83 Самурском пехотных полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1911: 183; Spisok, 1913: 839.

КАРТВЕЛОВ ДАВИД ЯКОВЛЕВИЧ (род. 1853), подполковник. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 30.06.1877, подпоручик – 3.07.1878, награжден орденами Св. Анны 4 ст. и 3 ст. с мечами и бантом (1878), поручик – 15.08.1884, штабс-капитан – 15.03.1892, капитан – 11.02.1896, подполковник – 28.11.1902.

В 1909-11 служил мировым посредником 2 отдела Карягинского уезда Елизаветпольской губ.

Spisok, 1903:1214; Spisok, 1909: 29; Spisok, 1910: 101; Spisok, 1911: 104.

КАРТВЕЛОВ ИВАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 1851), подполковник. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), за отличия награжден чинами штабс-капитана – 1879 и капитана – 1886, подполковник – 26.02.1896.

В 1897-1905 службу проходил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Димитрия Константиновича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах, Св. Станислава 2 ст. (1901).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1901).

Spisok, 1897: 176; Spisok, 1901 :135; Spisok, 1905: 95.

КАСПЕРСКИЙ ФЕДОР ПЕТРОВИЧ (род. 26.12.1856), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), капитан – 1.07.1898 (старшинство с 15.03.1898). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1903). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-08 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

Spisok, 1905: 134; Spisok, 1908: 119.

КАФФКА АЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ (род. 5.09.1869), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и военно-учебных курсах Московского пехотного юнкерского училища. Службу начал 24.08.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

С 20.04.1909 и. д. правителя канцелярии военного губернатора Дагестанской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1913, ch. III: 102.

КАШЕРИНИНОВ АНТОН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 29.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1879-81, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1881), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1882), Св. Анны 3 ст. (1882). Произведен в подполковники – 28.12.1903.

В 1904-05 служил в 81 Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича, 79 Куринском пехотных полках.

Spisok, 1904: 144; Spisok, 1905: 120.

КЛЕР ГРИГОРИЙ ЭДУАРДОВИЧ (род. 28.02.1872), подполковник. Воспитывался в реальном училище, закончил военно-училищный курс Киевского пехотного юнкерского училища. Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 7.08.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 7.08.1905, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905), подполковник – 29.03.1909.

В 1906-13 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

В 1912 получил орден Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1910: 188; Spisok, 1911: 177; Spisok, 1913: 672.

КЕРСТИЧ НИКОЛАЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 14.11.1871), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1890, капитан – 10.08.1902, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905). Произведен в подполковники – 4.03.1907.

В 1908-10 служил старшим адъютантом штаба Кавказского военного округа.

Spisok, 1908: 166; Spisok, 1910: 156.

КЕТХУДОВ ГЕОРГИЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 24.10.1866), подполковник. Воспитывался в I Тифлисской гимназии и Елисаветпольском кадетском юнкерском училище. Службу начал 26.08.1888, произведен в корнеты – 1.05.1892, поручик – 15.03.1897, штабс-капитан – 15.03.1899, ротмистр – 24.05.1903, подполковник – 26.02.1911.

Назначен штаб-офицером для особых поручений при Кавказском наместнике по Военно-народному управлению – 16.01.1913..

Spisok, 1913: 1078.

КИПШИДЗЕ ЗАХАРИЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 22.03.1873), подполковник. Закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища и интендантские курсы по 1 разряду. Службу начал в 3 Кавказской туземной стрелковой дружине. Подпоручик – 8.08.1894, поручик – 8.08.1896, штабс-капитан – 8.08.1902, капитан – 8.08.1906, подполковник – 6.12.1911.

Назначен бригадным интендантом 1 Кавказской стрелковой бригады – 6.12.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1913, ch. II: 80.

КИРИЛЕНКО ИВАН АНДРЕЕВИЧ (род. 26.09.1876), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище (3 кл.), закончил 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба по 2 разряду.

Произведен в подпоручики – 12.08.1896, поручик – 12.08.1900, штабс-капитан – 12.08.1904, капитан – 6.12.1907, подполковник – 6.12.1910, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1910).

В 1907-08 преподавал в Польской военной школе, занимал должность помощника инспектора классов Оренбургского кадетского юнкерского корпуса – с 27.10.1908. В августе 1910 назначен инспектором классов Тифлисского Вел. кн. Михаила Николаевича кадетского корпуса.

Spisok, 1913, ch. II: 62.

КИСЕЛЕВ (КИСИЛЕВ) АНДРЕЙ ФЕДОТОВИЧ (род. 25.09.1855), подполковник. Воспитывался в Рижском пехотном училище, которое закончил по 1 разряду и техническом гальваническом заведении. Службу начал 1.06.1872, участник Русско-Турецкой войны 1877-78 и военной экспедиции 1902, произведен в прапорщики – 6.06.1877, подпоручик – 23.10.1877, прапорщик инженерного ведомства – 26.11.1879, подпоручик – 6.08.1880, поручик – 4.08.1881, штабс-капитан – 27.07.1888, капитан – 1.08.1894, подполковник – 1.11.1901.

Назначен помощником командира 2 Кавказского саперного батальона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Владимира 4 ст. (1902).

Spisok, 1908: 96. См.: Spisok, 1909: 195.

КИСЛИНСКИЙ МИХАИЛ ОРЕСТОВИЧ (род. 29.09.1863), подполковник. Воспитывался в гимназии, 2 военном Константиновском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 1.09.1882, произ-

веден в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс—капитан – 20.01.1894, капитан – 19.07.1898, подполковник – 21.04.1907.

В 1908-13 командовал батареями Кавказской резервной артиллерийской и 21 Артиллерийской бригад.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1908: 168; Spisok, 1910: 157; Spisok, 1911: 147, 201, Spisok, 1913: 401.

КИМШИЕВ ИОСИФ АРТЕМЬЕВИЧ (род. 6.08.1881), подполковник. Воспитывался в Тифлисском пехотном кадетском корпусе, Александровском военном училище, закончил Александровскую военно-юридическую Академию по I разряду. Службу начал 1.09.1898, произведен в подпоручики – 9.08.1899, подпоручик гвардии – 9.08.1900, поручик – 9.08.1904, штабс-капитан гвардии, капитан – 18.05.1907, подполковник – 6.12.1910, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1910).

В 1913 занимал должность помощника военного прокурора Кавказского военно-окружного суда.

Spisok, 1913:1006.

КЛЕМЕНТЬЕВ ФЕДОР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 9.07.1863), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 18.04.1882, произведен в подпоручики – 27.04.1882, поручик – 27.04.1892, штабс-капитан – 15.03.1900, капитан – 15.03.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901), подполковник – 26.02.1908.

С октября 1901 и. д. мирового посредника III отдела Елисаветпольского уезда.

Spisok, 1913, ch. III: 64.

КЛИЖБИЕВ СОСЛАН-БЕК КАСАЕВИЧ (род. 5.11.1867), подполковник. Воспитывался дома и Елисаветградском кадетском юнкерском училище, закончил Офицерскую кавалерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 4.08.1889, произведен в корнеты – 1.09.1891, поручик – 1.09.1895, штабс-ротмистр – 15.03.1897, ротмистр – 15.03.1901, подполковник – 26.02.1911.

В феврале 1911 утвержден начальником Нальчикского округа.

Награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1913, ch. III: 124.

КЛИМАНТОВ ИВАН ИВАНОВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 22.04.1870. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1877), за отличие награжден чинами штабс-капитана (1881) и капитана (1885), подполковник – 26.02.1895.

В 1895-1901 служил в 78 пехотном Навагинском, 264 пехотном резервном Лорийском полках.

Spisok, 1895:191; Spisok, 1901: 128; Spisok, 1901 (fevr.), : 451.

КЛИМОВ ДМИТРИЙ ЛУКИЧ (род. 14.05.1855), подполковник. В офицерских чинах с 4.06.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1878), капитан – 24.02.1896, подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904), награжден орденом Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904).

В 1905-07 служил в 250 Ахульгинском резервном батальоне.

Spisok, 1905: 130; Spisok, 1907: 128.

КЛОПОТОВСКИЙ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.11.1869), подполковник. Воспитывался в Нижегородском гр.Аракчеева кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.08.1903, подполковник – 22.04.1907.

В 1902-08 служил офицером-воспитателем в Тифлисском кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1908: 169. См.: Spisok, 1909:1505.

КЛОДНИЦКИЙ НИКОЛАЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 27.04.1867), подполковник. Воспитывался дома и Одесском пехотном юнкерском училище. Службу начал 4.12..1884, произведен в подпоручики – 27.01.1891, поручик – 27.01.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 27.01.1903, подполковник – 26.02.1911.

С февраля 1911 занимал должность начальника Нахичеванской местной команды.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1093.

КЛЫЧЕВ АБДУЛ-ХАКИМ-КРЫМ СУЛТАНОВ (род. 22.12.1867), подполковник. Воспитывался дома и Военно-топографическом училище. Службу начал 17.10.1886, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.12.1895, капитан – 6.12.1898, подполковник – 22.04.1907.

В 1908-13 служил в Кавказском Военно-топографическом отделе, назначен производителем картографических работ – 30.03.1913.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894) и 2 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1898) и 2 ст. (1909).

Spisok, 1908: 168; Spisok, 1910: 158; Spisok, 1913: 404.

КОБИЕВ ЗАХАР СЕМЕНОВИЧ (род. 2.04.1864), подполковник. Георгиевский кавалер. В офицерских чинах с 24.05.1891, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1902). Участник Русско-Японской войны 1904-05, за выдающееся боевое отличие награжден орденом Св. Георгия 4 ст. (1906), другими боевыми наградами: Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1904) и 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905), ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.11.1906.

В 1907-1911 служил в 44 драгунском Нижегородском полку.

Spisok, 1907: 173; Spisok, 1910: 148; Spisok, 1911: 139.

КОВАЛЕНКО ГРИГОРИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 23.01.1862), подполковник. Воспитывался в Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 22.05.1870, участник военной кампании 1880-81, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1881), произведен в подпоручики – 1.09.1884, поручик – 27.12.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900. Участвовал в Русско-Японской войне 1904-05, ранен в бою, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами (1906), Св. Анны 2 ст. с мечами (1907), подполковник – 26.08.1912, ранен в бою, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1911).

В 1913 службу проходил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. кн. Цицианова полку.

Spisok, 1913: 1362.

КОВАНЬКО ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 20.11.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1910 служил штаб-офицером для особых поручений при Кавказском окружном интендантском управлении, в 1913 – смотритель Ставропольского III классного продовольственного магазина.

Spisok, 1910: 186; Spisok, 1913, ch. 11:31.

КОВКОВ ПАВЕЛ МАТВЕЕВИЧ (род. 23.12.1867), подполковник. Воспитывался в реальном и пехотном юнкерском училищах, закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 25.06.1885, произведен в подпоручики – 1.09.1886, поручик – 1.09.1890, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 8.11.1906.

В 1907-11 служил в 262 Сальянском, 208 Лорийском пехотных резервных полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1907: 171; Spisok, 1909: 1339; Spisok, 1910: 147; Spisok, 1911: 139.

КОЛЛАРОВИЧ НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧ (род.1855), подполковник. В офицерских чинах с 22.05.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 6.07.1896.

В 1901 и. д. начальника 1 Кавказского учебного артиллерийского полгона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1888) и 2 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1893).

Spisok, 1901: 141; Spisok, 1901 (fevr.): 612.

КОЛИЕВ ДАВИД АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1.01.1856), подполковник. Воспитывался в духовной семинарии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. В службу вступил – 9.11.1877, произведен в прапорщики – 15.04.1878, подпоручик – 26.01.1883, поручик – 20.01.1887, штабс-капитан – 15.003.1895. Участник военной экспедиции 1885, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 26.02.1905, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905).

В 1911-13 служил во 2 Кавказском стрелковом полку.

Spisok, 1905: 151; Spisok, 1910: 130; Spisok, 1911: 124; Spisok, 1913: 179.

КОЛЛЕРТ ПАВЕЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 4.03.1867), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1867, капитан – 28.08.1900. Произведен в подполковники – 18.11.1907.

В 1908-11 служил в 21 Артиллерийской бригаде.

В 1909 награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1908: 172; Spisok, 1910: 164; Spisok, 1911: 153.

КОЛОБАНОВСКИЙ ВАЛЕРИАН КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 15.08.1870), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, с оценкой «Успешно» закончил Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 10.07.1902, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1908), подполковник – 10.08.1910.

В 1910-13 командовал 2 батареей 39 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1913: 940.

КОЛОМЕЙЦЕВ МИХАИЛ АБРАМОВИЧ (род. 8.11.1861), подполковник. Воспитывался в гимназии и Виленском пехотном юнкерском училище. Подпоручик – 1.09.1885, поручик – 1.09.1889, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 155 пехотном Кубинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1373.

КОЛОСОВ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 2.03.1871), подполковник. Воспитывался во 2 Московском кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 10.08.1894, капитан – 29.08.1904 (старшинство с 19.07.1902). подполковник – 10.08.1910.

В 1910-13 разновременно командовал 6 и 3 батареями 51 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст.(1913).

Spisok, 1911: 188; Spisok, 1913: 943.

КОЛОТУХИН АЛЕКСАНДР ЕВГРАФОВИЧ (род. 20.06.1858), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 18.10.1878, произведен в прапорщики – 23.05.1883, подпоручик – 3.08.1884, поручик – 30.08.1888, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник –

26.02.1910. В 1913 служил в 202 пехотном Горийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1913: 782.

КОЛУПАЙЛОВ НИКОЛАЙ ЕГОРОВИЧ (род. 21.09.1857), подполковник. Воспитывался в межевых классах при военной прогимназии, пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу. В офицерских чинах с 1878: прапорщик – 11.11.1878, подпоручик – 17.02.1881, участник военной экспедиции 1885, штабс-капитан – 15.03.1891, капитан – 24.02.1896, подполковник – 26.02.1905.

В 1908-11 служил в 16 гренадерском Мингрельском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1887) и 2 ст. (1909), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1908: 132; Spisok, 1910: 127; Spisok, 1911: 122. См.: Spisok, 1909: 877.

КОМАГОРЦЕВ АЛЕКСАНДР АНДРЕЕВИЧ (род. 1846), подполковник. В офицерских чинах с 10.06.1866. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1894.

В 1894-1904 служил в 264 пехотном резервном Лорийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883), Св. Анны 3 ст. (1888), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1892).

Spisok, 1894: 218; Spisok, 1901: 122; Spisok, 1904: 94.

КОМАРОВ ГЕРАСИМ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 19.11.1868), подполковник. Воспитывался в Пажеском Е.В. корпусе. Службу начал 31.08.1887, произведен в подпрапорщики гвардии – 10.08.1889, поручик гвардии – 30.08.1893, штабс-капитан гвардии – 6.12.1895, капитан гвардии – 6.12.1898, подполковник – 6.12.1898, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901).

В 1905-07 командовал 2 батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1908: 89. См.: Spisok, 1909: 73.

КОНДАКОВ ВАЛЕНТИН ВАЛЕНТИНОВИЧ (род. 15.05.1878), подполковник. Воспитывался в Оренбургском Неплюева кадетском корпусе, Николаевском кавалерийском училище, закончил Военно-юридическую Академию по I разряду. Службу начал 31.08.1896, произведен в хорунжие

– 31.08.1896, сотник – 13.08.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (6.12.1901), подъесаул – 27.05.1906, капитан – 13.04.1908, подполковник – 10.04.1911.

Занимал должности военного прокурора Туркестанского военного округа (с 30.06.1907), временного следователя Варшавского военного округа (с 2.05.1909), помощника военного прокурора Варшавского военно-окружного суда (с 16.03.1910). Назначен помощником военного прокурора Кавказского военно-окружного суда – 20.05.1910.

Spisok, 1913: 1107.

КОНДРАТОВ КОНСТАНТИН ФИЛИПОВИЧ (род. 6.06.1857), подполковник. Воспитывался дома, закончил Рижское пехотное юнкерское училище по I разряду. Произведен в прапорщики – 1.11.1876, подпоручик – 16.06.1878, поручик – 4.10.1879, штабс-капитан – 15.05.1887, капитан – 15.03.1892, подполковник – 26.02.1900. награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1894). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1905), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1906), Св. Анны 2 ст. с мечами (1907).

В 1907-09 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1907: 101; Spisok, 1908: .93. См.: Spisok, 1909: 127.

КОНДРАТОВИЧ ЕВГЕНИЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 8.09.1871. Участник военных экспедиций 1873, 1875 и 1879, Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1874). Произведен в подполковники – 26.02.1893.

В 1894-1904 служил в 79 Куринском Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича, 81 Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полках.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1881), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896), Св. Станислава 2 ст. (1901).

Spisok, 1894: 213; Spisok, 1901:120; Spisok, 1904: 92.

КОНДРАТОВИЧ НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 1.02.1859), подполковник. Воспитывался во 2 Санкт-Петербургской военной гимназии, выдержал офицерский экзамен при Михайловском артиллерийском училище. Службу начал 10.10.1882, произведен в подпоручики – 10.09.1886, поручик – 10.09.1890, штабс-капитан – 14.05.1896, капитан – 14.05.1900, подполковник – 12.11.1911.

В 1913 служил в Карсской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислаа 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1145.

КОНИСКИЙ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 10.08.1870), подполковник. Воспитывался в Ярославском училище и Казанском пехотном юнкерском училище. Службу начал 27.08.1891, произведен в подпоручики – 7.07.1892, поручик – 7.07.1896, штабс-капитан – 7.07.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 7.07.1904, награжден орденами Св. Анны 3 ст., Св. Станислава 2 ст. (1905), подполковник – 26.02.1910.

В 1913 служил во 2 Кавказском железнодорожном батальоне.

Spisok, 1913: 882.

КОНОНОВ ЕВГЕНИЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 6.03.1868), подполковник. Воспитывался в реальном и Одесском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 16.03.1885, произведен в подпоручики – 15.02.1890, поручик – 6.04.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, получил орден Св. Станислава 3 ст. (1899), капитан – 6.04.1903, награжден чином подполковника – 6.05.1913.

Утвержден помощником начальника Гунибского округа Дагестанской обл. – 6.05.1913.

Spisok, 1913, SPb., ch. II: 115.

КОНРАДИ ИВАН-РИЧАРД ФЕДОРОВИЧ (род. 1857), подполковник. В офицерских чинах с 2.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1899.

В 1899-1904 заведовал станичным коневодством в Кубанском казачьем войске.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1888), Св. Станислава 2 ст. (1892).

Spisok, 1899: 175; Spisok, 1901: 158; Spisok, 1904: 113.

КОНСТАНТИНОВИЧ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 11.07.1859), подполковник. Воспитывался в реальном училище и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Служил в 151 пехотном Пятигорском полку. За отличие награжден чином прапорщика – 26.07.1878, подпоручик – 18.04.1883, поручик – 18.04.1887, штабс-капитан – 15.03.1894. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877) и чином капитана – 15.03.1899. В годы Русско-Японской войны 1904-05 произведен в подполковники – 5.10.1904, награжден орденом Св.

Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904).

В 1905-13 службу проходил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1905: 137; Spisok, 1910: 116; Spisok, 1911: 114; Spisok, 1913: 94.

КОРГАНОВ ЗАХАРИЙ АКОПОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 22.09.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1895). Произведен в подполковники – 28.11.1902.

В 1904-07 служил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Дмитрия Константиновича полку.

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1901).

Spisok, 1904: 137.

КОРГАНОВ ИВАН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1.12.1870), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1889, капитан – 13.07.1901. Произведен в подполковники – 17.01.1909, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. ( ).

В 1910-11 служил старшим адъютантом Кавказского окружного артиллерийского управления.

Spisok, 1910: 178; Spisok, 1911: 167.

КОРЖЕНЕВСКИЙ ВАСИЛИЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 6.12.1868. Произведен в подполковники – 1.01.1889, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1896).

В 1901-04 служил в 83 пехотном Самурском Е.И.В. Вел. кн. Владимира Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1887), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1901: 108; Spisok, 1904: 87.

КОРЗАН ЭДУАРД МАРТЫНОВИЧ (род. 25.11.1865), подполковник. Воспитывался в городском и пехотном юнкерском училищах. Произведен в подпоручики – 1.09.1885, поручик – 1.09.1880, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901). Участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 30.09.1904, орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За хра-

256

ბროსტა», სვ. ანის 3 სტ. ს მეჩამი და ბანომ, სვ. სანისლავა 2 სტ. ს მეჩამი (1905). ვ 1907-11 სლუჟილ ვ 156 ელისავეტპოლსკომ, 155 კუბინსკომ პეხოტნის პოლკაჲ.

Spisok, 1907: 125; Spisok, 1910: 112; Spisok, 1911: 111. სმ.: Spisok, 1909: 586.

კორკაშვილი მიხაილ ლევანოვიჩ (როდ. 26.02.1860), პოდპოლკოვნიკ. ვოსპიტყვალსა ვ გიმნაზიის, ტიფლისსკომ პეხოტნომ იუნკერსკომ უჩილისე. სლუჟბუ ნაჩალ 4.11.1877, პროიზვედენ ვ პოდპოტოჩიკი – 15.05.1885, პოტოჩიკ – 15.05.1889, შტაბს-კაპიტან – 15.03.1898, კაპიტან – 6.05.1900, პოდპოლკოვნიკ – 30.07.1905.

ვ 1905-13 სლუჟილ ვ მიხაილოვსკოი კრეპოსტნოი არტილლერიის, 260 პეხოტნომ რეზერვნომ არდაგანსკომ, 257 პეხოტნომ რეზერვნომ პოტისკომ, 2 კავკაზსკომ სტრელკოვომ პოლკაჲ.

ზა ვოენნო-სლუჟებნის ზასლუგის ნაგრაჟდენ ორდენამი სვ. სანისლავა 3 სტ. (1903), სვ. ანის 3 სტ. (1903).

Spisok, 1905: 160; Spisok, 1910: 135; Spisok, 1911: 128; Spisok, 1913: 234.

კორმილევ ალექსანდრ ნიკოლაევიჩ (როდ. 27.06.1864), პოდპოლკოვნიკ. ვოსპიტყვალსა ვ 1 კადეტსკომ კორპუსე და 2 ვოენნომ კონსტანტინოვსკომ უჩილისე, კოტორე ზაკონჩილ პო 1 რაზრადუ. პროიზვედენ ვ პოდპოტოჩიკი – 14.08.1884, პოტოჩიკ – 14.08.1888, პოდპოტოჩიკ გვარდიის – 1.10.1890, პოტოჩიკ გვარდიის – 30.08.1892, როტმისტრ – 6.12.1896, პოდპოლკოვნიკ – 26.02.1906.

ნაზნაჩენ პომოშნიკომ ნაჩალნიკა კუბანსკოი ჯანდარმსკოი უპრავლენის – 18.09.1905.

Spisok, 1907: 167; Spisok, 1908: 155; Spisok, 1909: 117.

კოროლენკო ალექსეი მიხაილოვიჩ (როდ. 16.03.1871), პოდპოლკოვნიკ. ვოსპიტყვალსა ვ პეტროვსკო-პოლტავსკომ კადეტსკომ კორპუსე, ვოენნომ პავლოვსკომ უჩილისე, ზაკონჩილ ოფიცერსკოი არტილლერიისკოი სკოლუ ს ოცენკოი «უსპეშნო». სლუჟბუ ნაჩალ 1.09.1888, პროიზვედენ ვ პოდპოტოჩიკი – 10.08.1889, პოტოჩიკ – 10.08.1893, შტაბს-კაპიტან – 13.07.1897, კაპიტან – 13.07.1901, პოდპოლკოვნიკ – 12.11.1911.

ვ 1913 სლუჟილ ვ კარსსკოი კრეპოსტნოი არტილლერიის.

ზა ვოენნო-სლუჟებნის ზასლუგის ნაგრაჟდენ ორდენამი სვ. სანისლავა 2 სტ. (1906), სვ. ანის 2 სტ. (1911).

Spisok, 1913: 1146.

კორჩინსკიი მიხაილ ანტონოვიჩ (როდ. 8.11.1856), პოდპოლკოვნიკ. ვოსპიტყვალსა ვ ვოენნოი გიმნაზიის, ვოენნომ კონსტანტინოვსკომ უჩილისე

ще. Службу начал 3.09.1875, прапорщик – 22.05.1877, за отличие подпоручик – 18.07.1879, поручик – 1.01.1885, штабс-капитан – 15.03.1888. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), военных экспедиций 1879 – 80, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1880), подполковник – 30.08.1893.

В 1894-1913 служил офицером-воспитателем в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича кадетском корпусе.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1891), Св. Анны 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902).

Spisok, 1894: 217; Spisok, 1901: 121; Spisok, 1910: 92. Cp.: Spisok, 1913: 2.

КОСАГОВСКИЙ ИВАН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1863. Участник военных экспедиций 1863-64, Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1901 служил Душетским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1889), Св. Станислава 3 ст. (1895).

Spisok, 1901: 144; Spisok, 1901 (fevr.): 632.

КОСОВИЧ АНДРЕЙ ЛЕОНИДОВИЧ (род. 21.09.1868), подполковник. Воспитывался в I кадетском корпусе, I военном Павловском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 1.09.1886, произведен в подпоручики – 7.09.1886, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 15.07.1895, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908), подполковник – 26.02.1911.

В 1913 службу проходил в 205 пехотном Шемахинском полку.

Spisok, 1913: 1032.

КОСТАНОВ НИКОЛАЙ АРТЕМЬЕВИЧ (род. 1.12.1866), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии, Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 1.09.1885, произведен в подпоручики – 11.08.1866, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 25.07.1895, подполковник – 19.04.1908.

В 1908-13 командовал 1 батареей 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1908), Св. Анны 2 ст. (1901).

Spisok, 1910: 172; Spisok, 1911: 161; Spisok, 1913: 507.

КОСТИН ВЯЧЕСЛАВ ДАНИЛОВИЧ (род. 21.09.1874), подполковник. В офицерских чинах с 21.08.1895, капитан – 7.08.1903. Произведен в подполковники – 1.07.1909, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1909).

В 1910-11 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

Spisok, 1910: 190; Spisok, 1911: 179.

КОТЕЛОВИЧ ИВАН АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 22.09.1856), подполковник. Воспитывался в Тифлисской гимназии и Тифлисской пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 27.04.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 16.04.1878, ранен в бою, подпоручик – 17.12.1881, поручик – 6.05.1884, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 15.03.1898, подполковник – 26.02.1903.

В 1904-08 служил в 263 пехотном резервном Новобаязетском полку, ранен при исполнении служебных обязанностей.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889) и 2 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1894) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1904: 142; Spisok, 1908: 103; Spisok, 1909: 337.

КОТЛЯРЕВСКИЙ НИКОЛАЙ АМВРОСЬЕВИЧ (род. 1861), подполковник. В офицерских чинах с 16.03.1885, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1898) и чином подполковника – 26.02.1903.

В 1904-09 служил полицмейстером г. Владикавказа, начальником Назрановского, Хасав-Юртского округов Терской обл. (с 11.08.1907).

Кавалер иностранных орденов: бухарского – серебряного Благородной Бухары 1 ст. (1896) и золотого 3 ст. (1897), персидского – Льва и Солнца 3 ст. (1897) и 2 ст. (1900).

Spisok, 1904: 141; Spisok, 1907: 111; Spisok, 1908: 102; Spisok, 1909: 31.

КОЧУЛКОВ НИКОЛАЙ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 10.04.1863), подполковник. В офицерских чинах с 10.05.1891, капитан – 10.05.1903. Произведен в подполковники – 1.10.1909.

В 1910-11 командовал саперной ротой в Карсской крепости.

Spisok, 1910: 190; Spisok, 1911: 179.

КРАВЧЕНКО ЯКОВ ПЕТРОВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1904 служил начальником Армавирского отделения Владикавказской

жандармской полиции управления железных дорог.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1881), Св. Станислава 2 ст. (1895).

Spisok, 1904: 133.

КРАЖОВСКИЙ АНТОН ВИКЕНТЬЕВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечми и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1904 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1889), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1898).

Spisok, 1891: 255; Spisok, 1901: 113; Spisok, 1904: 89.

КРАСНУХОВ СЕМЕН ФОМИЧ (род. 3.02.1857), подполковник. В офицерских чинах с 20.09.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за отличия награжден чинами прапорщика – 20.09.1878 и подполковника – 5.10.1904.

В 1905-07 служил в 256 Гунибском резервном батальоне.

Spisok, 1905: 139; Spisok, 1907: 129.

КРАСНОЦВЕТОВ ПЕТР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 25.11.1865), подполковник. Воспитывался в гимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 26.04.1884, произведен в подпоручики – 1.06.1887, поручик – 1.06.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.005.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст., Св. Станислава 2 ст. (1905) и чином подполковника – 26.02.1909.

В 1910-13 – старший столоначальник окружного интендантского управления Кавказского военного округа, начальник служительной команды при Ставропольском вещевом складе того же округа – 21.03.1909.

Spisok, 1910: 184; Spisok, 1911: 173; Spisok, 1913, ch. II: 30.

КРАСОВСКИЙ ЮЛИАН ИВАНОВИЧ (род. 16.06.1858), подполковник. В офицерских чинах с 10.09.1879. Произведен в подполковники – 26.02.1906.

В 1907-08 служил Ейским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1907: 167; Spisok, 1908: 155.

КРЕМЛЯКОВ ПАВЕЛ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 7.06.1875.), подполковник. Воспитывался в приюте принца Ольденбургского, Военно-топографическом училище и геодезическом отделении Николаевской Академии Генерального штаба, которую закончил по I разряду. Службу начал 1.10.1894, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1902, капитан – 28.05.1905, подполковник – 6.12.1911.

До 1913 занимал различные должности при Военно-топографических отделах штабов Иркутского и Туркестанского военных округов. Назначен штаб-офицером для поручений и астрономических работ при Военно-топографическом отделе штаба Кавказского военного округа – 5.05.1913.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1163.

КРЕНКЕ ПЕТР КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 1858), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879. Произведен в подполковники – 1.08.1899.

В 1900-01 командовал минной ротой в Михайловской крепости.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1897), Св. Анны 3 ст. (1890) и 2 ст. (1900).

Spisok, 1900: 164; Spisok, 1901: 162; Spisok, 1901 (fevr.): 918.

КРИВЕЦКИЙ АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ (род. 11.08.1860), подполковник. В офицерских чинах с 27.04.1881, капитан – 24.09.1896 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905-08 занимал должность смотрителя дворца наместника на Кавказе.

Spisok, 1905: 151; Spisok, 1908: 138.

КРИВЦОВ ПАНТЕЛЙМОН ПРОКОПЬЕВИЧ (род. 26.07.1865), подполковник. Воспитывался в Кубанской войсковой гимназии и Ставропольском казачьем юнкерском училище. Службу начал 1.01.1882, произведен в хорунжие – 1.09.1890, сотник – 1.09.1894, подъесаул – 6.05.1900, ротмистр – 1.09.1902, подполковник – 26.02.1912.

С 1907 занимал различные адъютантские должности при штабе Кавказского военного округа, утвержден старшим адъютантом того же штаба – 26.02.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1292.

КРИШТОПЕНКО ГЕОРГИЙ КОНДРАТЬЕВИЧ (род. 1.02.1858), подполковник. Воспитывался дома, военное образование получил на службе. Произведен в прапорщики – 25.04.1876, подпоручик – 1.01.1884, поручик – 30.08.1890, штабс-капитан – 14.05.1896. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), 3 ст. и 2 ст. (1878), капитан – 6.05.1900, подполковник – 28.11.1903, участвовал в Русско-Японской войны 1904-05, ранен в бою.

В 1907-13 служил в Кавказских стрелковых батальонах, 5 Кавказском стрелковом Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.(1894), Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1908), Св. Станислава 2 ст. (1911).

Spisok, 1907: 115; Spisok, 1910: 104; Spisok, 1911: 106; Spisok, 1913: 52.

КУГУШЕВ ХАСАН-НЕВМЯТУЛЕВИЧ (род. 12.03.1851), подполковник. Воспитывался в межевом классе при военной прогимназии и военном училище. Службу начал 3.09.1875, произведен в прапорщики – 3.09.1875, подпоручик – 22.05.1877, поручик – 28.08.1878, штабс-капитан – 30.08.1886. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), капитан – 30.08.1889, подполковник – 30.08.1894.

Назначен помощником начальника Кагызманского – 1.02.1879, старшим помощником начальника Карского – 7.12.1899, помощник начальника Ардаганского – 1.01.1908 округов.

За другие военно-служебные отличия награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. (1905).

Spisok, 1901: 123; Spisok, 1910: 92. См.: Spisok, 1913, ch. III: 1.

КУЗНЕЦОВ ДМИТРИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 16.02.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1898, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1901), Св. Анны 2 ст. (1902).

В 1899-1907 служил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. кн. Цицианова полку.

Spisok, 1899: 171; Spisok, 1901: 154; Spisok, 1907: 95.

КУЗНЕЦОВ МИХАИЛ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 20.09.1856), подполковник. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, в офицерских чинах с 30.06.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость».

В 1905-07 служил в 83 пехотном Самурском Е.И.В. Вел. кн. Владимира Александровича полку.

Spisok, 1905: 134; Spisok, 1907: 132.

КУЗЬМИН НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 6.05.1873), подполковник. Воспитывался в 4 Московском кадетском корпусе, закончил 1 военное Павловское училище по 1 разряду и 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 1.09.1891, подпоручик – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4 08.1900, капитан – 4.08.1904, награжден чином подполковника – 25.01.1909.

С марта 1905 служил помощником инспектора классов Тифлисского пехотного юнкерского училища.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1909: 1821; Spisok, 1910: 179.

КУЗМИН НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 27.02.1864), подполковник. В офицерских чинах с 7.02.1886 (старшинство с 1.09.1885), капитан – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1901), награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1908). Произведен в подполковники – 26.02.1910.

В 1911 служил в 208 пехотном Лорийском полку.

Spisok, 1911: 183.

КУКАНОВ СЕРГЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 19.11.1862), подполковник. Воспитывался дома и Московском пехотном юнкерском училище. Службу начал 15.02.1888, произведен в подпоручики – 26.02.1886, поручик – 16.02.1890, штабс-капитан – 15.03.1900, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1904), подполковник – 26.02.1911.

В 1911- 13 служил в 6 Кавказском стрелковом полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1912).

Spisok, 1911: 191; Spisok, 1913: 1029.

КУЛИЦКИЙ СЕРГЕЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 19.09.1850), подполковник. В офицерских чинах с 4.02.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-

78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1897), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1880), капитан – 1.07.1898 (старшинство с 15.03.1898), удостоен орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904). В 1905 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку.

Spisok, 1905: 132.

КУМКОВ НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 12.12.1844), подполковник. В офицерских чинах с 30.08.1868, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1874), капитан – 13.04.1886. Произведен в подполковники – 30.08.1890. В 1911 служил производителем картографических работ Военно-топографического отдела штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1878) и 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. (1885).

Spisok, 1911: 197.

КУНАКОВ ВЛАДИМИР АНДРЕЕВИЧ (род. 15.11.1857), подполковник. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за боевое отличие произведен в прапорщики – 12.07.1878, подпоручик – 20.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1891, капитан – со старшинством с 6.05.1900, награжден чином подполковника – 14.05.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-09 служил в 252 пехотном резервном Анапском батальоне.

Spisok, 190: 140. См.: Spisok, 1909: 634.

КУНИЦЫН АНДРЕЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 12.06.1868), подполковник. Воспитывался в Московском пехотном юнкерском училище, закончил Николаевскую инженерную Академию по 1 разряду. Службу начал 15.08.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 2.06.1899, капитан – 1.04.1901, участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 6.12.1905, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1906).

До 1906 службу проходил за пределами Кавказского военного округа. Назначен помощником строителя Владикавказского укрепления (находился в распоряжении Главного инженерного управления).

Spisok, 1909: 1135.

КУПЦОВ АЛЕКСАНДР НИКИФОРОВИЧ (род. 15.04.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 2 военном Константиновском

უჩილიშე, ზაკონჩილ ოფიცერსკუო სტრელკოვუო სკოლუ ს ოცენკოი «უშეშნო». სლუზბუ ნაჩალ 30.08.1887, პროიშვედენ ვ პოდპორუჩიკი – 9.08.1888, პორუჩიკ – 9.08.1892, შტაბს-კაპიტან – 6.05.1900, კაპიტან – 6.05.1900, პოდპოლკოვნიკ – 26.08.1912.

ვ 1913 სლუზილ ვ ლეიბ-გრენადერსკომ ორვანსკომ ე.ვ. პოლკუ.

ზა ვოენო-სლუზებნიე ზასლუგი ნაგრაზდენ ორდენამი სვ. სტანისლავა 2 სტ. (1910), სვ. ანნი 2 სტ. (1913).

Spisok, 1913: 1400.

კუროპიატნიკოვ ფედორ სემენოვიჩ (როდ. 8.06.1862), პოდპოლკოვნიკ. ვოსპიტყვალსა ვ უეზდნომ უჩილიშე ი თიფლისსკომ პეხოტნომ იუნკერსკომ უჩილიშე. სლუზბუ ნაჩალ 21.06.1873, პროიშვედენ ვ პრაპორშიკი – 14.01.1884, პოდპორუჩიკ – 30.08.1884, პორუჩიკ – 30.08.1888, შტაბს-კაპიტან – 15.03.1890, კაპიტან – 15.03.1896, პოდპოლკოვნიკ – 26.02.1911.

ვ 1913 ი. დ. მიროვოგო პოსერდნიკა 2 ოდელა კაზახსკოგო უეზდა.

Spisok, 1913, ch. III:117.

კუროჩკინ ნიკოლაი ივანოვიჩ (როდ. 25.03.1854), პოდპოლკოვნიკ. პროიშვედენ ვ პრაპორშიკი – 16.04.1878, პოდპორუჩიკ – 6.07.1880, ზა ოტლიჩია ნაგრაზდენ ჩინამი პორუჩიკა – 15.05.1883, შტაბს-კაპიტანა – 15.03.1888, კაპიტანა – 4.06.1895 ი პოდპოლკოვნიკა – 26.02.1902. უჩასტნიკ რუსსკო-იპონსკოი ვოინი 1904-05, ნაგრაზდენ ორდენომ სვ. სტანისლავა 3 სტ. ს მეჩამი ი ბანტომ (1906) ი 2 სტ. ს მეჩამი (1907).

ვ 1903-10 ზანიმალ დოზნოსტყ თეფლისსკოგო ვოენნოგო გოსპიტალა, სლუზილ ვ 80 პეხოტნომ კაბარდინსკომ გენ.-ფელდმ. კნ. ბარიატინსკოგო პოლკუ.

ზა ვოენო-სლუზებნიე ზასლუგი ნაგრაზდენ ორდენამი სვ. სტანისლავა 3 სტ. (1898), სვ. ანნი 3 სტ. (1901), სვ. ვლადიმირა 4 სტ. ს ბანტომ (1906).

Spisok, 1903: 131; Spisok, 1911: 103 См.: Spisok, 1909: 208.

კუსიკოვ ნიკოლაი სერგეევიჩ (სარკისოვიჩ) (როდ. 12.12.1844), პოდპოლკოვნიკ. ვოსპიტყვალსა ვ ვოენო-ტოპოგრაფიჩესკომ უჩილიშე. სლუზბუ ნაჩალ 8.07.1859, პროიშვედენ ვ პრაპორშიკი – 30.08.1868, პოდპორუჩიკ – 3.04.1870, უჩასტნიკ ვოენნის ექსპედიციი 1873 – 74, ზა ოტლიჩიე ნაგრაზდენ ჩინომ პორუჩიკა – 11.05.1873, ორდენომ სვ. სტანისლავა 3 სტ. ს მეჩამი ი ბანტომ (1874), შტაბს-კაპიტან – 15.03.1877, კაპიტან – 15.03.1886, პოდპოლკოვნიკ – 30.08.1890.

ვ 1890-1913 სლუზილ ვ ვოენო-ტოპოგრაფიჩესკომ ოდელე კავკაზსკოგო ვოენნოგო ოკრუგა.

ზა დრუგიე ვოენო-სლუზებნიე ზასლუგი ნაგრაზდენ ორდენამი სვ. ანნი 3

ст. (1878) и 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. (1884), Св. Станислава 2 ст. (1890).

Spisok, 1901: 111; Spisok, 1910: 92; Spisok, 1913: 1.

КУТАТЕЛАДЗЕ КИРИЛЛ ПЕТРОВИЧ (род. 1861), подполковник. В офицерских чинах с 18.08.1881. Произведен в подполковники – 19.07.1898.

В 1898-1901 командовал 5 батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1896).

Кавалер бухарского серебряного ордена Благородной Бухары 2 ст. (1900).

Spisok, 1899: 172; Spisok, 1901: 155; Spisok, 1901 (fevr.): 772.

КУЧЕВСКИЙ АДOLF-ЯН КАРЛОВИЧ (род. 17.06.1865), подполковник. Воспитывался в Полоцком кадетском корпусе и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 16.10.1882, произведен в подпоручики – 1.04.1877 (старшинство с 1.09.1886), поручик – 1.09.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1901). Участник Русско- Японской войны 1904 – 05. Произведен в подполковники – 26.02.1911.

В 1911 служил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1911: 192; Spisok, 1913: 1061.

ЛАВДОВСКИЙ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1873, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879). Произведен в подполковники – 27.10.1897.

В 1899-1907 служил командиром Кавказского осадного артиллерийского батальона.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1888) и 2 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1892) и 2 ст. (1899).

Spisok, 1899: 164; Spisok, 1901:148; Spisok, 1907: 93.

ЛАВРОВ КОНСТАНТИН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1861), подполковник. В офицерских чинах с 1880, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1899). Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1904 исполнял должность Российскоого пограничного комиссара с Персией.

Кавалер бухарского золотого ордена Благородной Бухары 3 ст. (1900).
Spisok, 1904: 132.

ЛАЗАРЕВ НИКОЛАЙ ЛАЗАРЕВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 30.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1907 служил в Аварском резервном батальоне, 79 пехотном Куринском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1888) и 2 ст. (1903), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903).

Spisok, 1899: 170; Spisok, 1901:153; Spisok, 1907: 94.

ЛАКАШИН ПАВЕЛ ПЕТРОВИЧ (род. 29.05.1858), подполковник. В офицерских чинах с 10.07.1877 (старшинство с 22.05.1877). Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), ранен в бою, капитан – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1901). За 25 лет образцовой службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1902). Произведен в подполковники – 17.11.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил смотрителем Тифлисского продовольственного магазина.

Spisok, 1905:139.

ЛАРИОНОВ ГЕОРГИЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 7.04.1856), подполковник. В офицерских чинах с 10.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879). Участвовал в Русско-Японской войне 1904-05, произведен в подполковники – 6.12.1904, получил орден Св. Анны 3 ст. (1904).

В 1907-08 служил в 84 пехотном Ширванском полку.

Spisok, 1907: 141; Spisok, 1908: 129.

ЛАРИОНОВ ПЕТР ИВАНОВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 15.11.1865. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1895-1903 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Бартинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1874) и 2 ст. (1892), Св. Анны 3 ст. (1879), Св. Владимира 4 ст. (1884).

Spisok, 1895:191; Spisok, 1901: 127; Spisok, 1903: 105.

ЛЕБЕДЕВ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 9.07.1855), подполковник. Воспитывался в духовной семинарии, Казанском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.08.1875, прапорщик – 20.07.1877, подпоручик – 26.01.1880, поручик – 15.08.1884, за служебное отличие штабс-капитан – 15.03.1889, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), за отличие удостоен чинов капитана – 24.02.1896 (старшинство с 15.03.1896) и подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-08 служил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902), Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1905: 131; Spisok, 1907: 130; Spisok, 1908: 127; Spisok, 1913: 90.

ЛЕБЕДИНСКИЙ АЛЕКСАНДР ПАВЛОВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 24.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных кампаний 1879-81, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1881), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1882), контужен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1903-05 служил полицмейстером г. Петровска.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1898), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902).

Spisok, 1903: 149; Spisok, 1905: 111.

ЛЕБОВ ЕВГЕНИЙ ЯСОНОВИЧ (род. 11.03.1857), подполковник. В офицерских чинах с 23.05.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), ранен в бою. Произведен в подполковники – 1.04.1899.

В 1908 служил в 33 Артиллерийской бригаде.

Spisok, 1908: 90.

ЛЕВАШЕВ ПЕТР СЕРГЕЕВИЧ (род. 5.03.1867), подполковник. В офицерских чинах с 9.05.1888, капитан -15.06.1901 (старшинство с 6.05.1900), награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1903). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1905), контужен в бою. Произведен в подполковники – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910). В 1911 служил Новороссийским уездным воинским начальником.

Spisok, 1911: 184.

ЛЕВАШЕВ СЕРГЕЙ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 28.04.1858), подполковник. В офицерских чинах с 6.04.1879, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1900). Произведен в подполковники – 26.02.1904.

В 1904-08 служил в 82 пехотном Дагестанском полку.
Spisok, 1904: 148; Spisok, 1908:108.

ЛЕММЕРМАН ЛЕОНИД ЛЮДВИГОВИЧ (род. 19.09.1869), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.06.1881, произведен в подпоручики – 7.04.1888, поручик – 7.08.1892, штабс-капитан – 6.05.1891, капитан – 6.05.1901, подполковник – 6.12.1909.

В 1903 и. д. мирового посредника I отдела Александропольского уезда и. д. Эчмиадзинского уездного начальника – с 9.11.1904.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст.(1896), Св. Станислава 2 ст. (1905).
Spisok, 1913, ch. III: 88.

ЛЕНСКИЙ БРОНЕСЛАВ-ГЕОФИЛ КОНСТАНТИНОВИЧ (род.25.01.1855), подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 1.07.1898 (старшинство с 15.03.1898), награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903). Произведен в подполковники – 14.05.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил в 78 пехотном Навагинском полку.
Spisok, 1905: 134; Spisok, 1907: 133.

ЛЕНЦ ОСКАР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 3.10.1870), подполковник. Воспитывался в Владикавказской классической гимназии и военно-учебных курсах Московского пехотного юнкерского училища. Службу начал 7.07.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, подполковник – 26.02.1912, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1912).

В 1913 служил в 84 пехотном Ширванском Е.В. полку.
Spisok, 1913: 1290.

ЛЕОНТОВИЧ ВСЕВОЛОД ИОСИФОВИЧ (род. 19.09.1877), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтина кадетском корпусе, инженерном артиллерийском училище, закончил Михайловскую артиллерийскую Академию по 1 разряду, Офицерскую школу кавалеристов и артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 30.08.1895, произведен в под-

поручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1900, штабс-капитан – 23.05.1903, капитан – 23.05.1907, подполковник – 26.08.1912.

Утвержден командиром 1 Кавказского конно-горного артиллерийского дивизиона – 26.08.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1444.

ЛЕОНТОВСКИЙ НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 2.03.1862), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881, капитан – 13.07.1897. Произведен в подполковники – 14.02.1905.

В 1905-07 командовал батареей 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1905: 145; Spisok, 1907: 143.

ЛЕСНИКОВ ДМИТРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 16.10.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1888, произведен в подпоручики – 18.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 18.07.1901, подполковник – 13.05.1910.

В 1910-13 командовал 2 батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1911: 188; Cp.: Spisok, 1913: 920.

ЛИНСТРОМ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 17.02.1874), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.18916, произведен в подпоручики – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1896, капитан – 6.12.1902, за отличие награжден чином подполковника – 6.12.1905.

Назначен офицером-воспитателем Тифлисского кадетского корпуса (1889), служил в военно-учебном ведомстве (с 1901), переведен в Оренбургский Неплюева кадетский корпус (1904), назначен офицером-воспитателем этого же учебного заведения – 1.03.1907, находился в распоряжении Министерства Внутренних Дел с 26.02.1907, в 1907-10 – и. д. Кутаисского уездного начальника, назначен Карским полицмейстером – 1.07.1910.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1904), Св. Владимира 4 ст. (1908).

Spisok, 1910: 137; Spisok, 1911:130; Spisok, 1913, ch. III: 27.

ЛИПИНСКИЙ ИВАН ИВАНОВИЧ (род. 27.03.1866), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 31.08.1884, произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 21.12.1889, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 6.05.1900, за боевое отличие награжден чином подполковника – 8.02.1905. награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1898). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1906).

В 1907-09 командовал 7 батареей 39 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1907: 176; Spisok, 1908: 163; Spisok, 1909: 753.

ЛИПИНСКИЙ МИХАИЛ ПЕТРОВИЧ (род. 15.09.1855), подполковник. Воспитывался в реальном и пехотном юнкерском училищах. Службу начал 4.01.1879, произведен в прапорщики – 23.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 19.10.1906, орденом Св. Станислава 3 ст. (1906). В 1907-10 служил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Дмитрия Константиновича, 264 пехотном Лорийском полках.

Spisok, 1907:172; Spisok, 1909: 1344; Spisok, 1910:148.

ЛИПИНСКИЙ АЛЬФОНС ИОСИФОВИЧ (род.12.05.1854), подполковник. В офицерских чинах с 27.04.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1906.

В 1908 командовал 275 пехотным Хотинским резервным батальоном.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1902), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1908:154.

ЛИСОВСКИЙ КОНСТАНТИН ПАВЛОВИЧ (род. 1.08.1864), подполковник. Воспитывался в Тифлисской классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 26.05.1883, произведен в подпоручики – 24.08.1888, поручик – 24.08.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1912. В 1913 служил в 83 пехотном Самурском полку. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1909), Св. Станислава 2 ст. (1902).

Spisok, 1913: 1275.

ЛИСОВСКИЙ МИХАИЛ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 20.10.1876), подполковник. В офицерских чинах с 12.08.1896 (старшинство с 12.08.1895), капитан – 28.05.1905, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1909). Произведен в подполковники – 3.09.1910.

В 1911 командовал 5 батареей 21 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1911: 190.

ЛИСОВСКИЙ МИХАИЛ ЗАХАРОВИЧ (род. 18.12.1865), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 25.02.1909 (старшинство с 31.12.1908).

В 1910-13 службу проходил в 204 (бывший 260) Ардагано-Михайловском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1910: 178; Spisok, 1911:167; Spisok, 1913: 563.

ЛИСОВСКИЙ СТАНИСЛАВ ФЛОРИАНОВИЧ (род. 28.05.1864), подполковник. Воспитывался в реальном и Киевском пехотном юнкерском училищах – 30.04.1883, произведен в подпоручики – 28.05.1888, поручик – 28.05.1892, штабс-капитан – 4.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

И. д. Кутаисского полицмейстера, мирового посредника Эриванской губ., и. д. начальника Кагызманского округа Карсской обл. (с 30.04.1910).

Spisok, 1913, ch. III:101.

ЛИСТОВСКИЙ АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 28.08.1857), подполковник. Воспитывался в Нальчикском окружном горном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Служил в 73 пехотном Тенгинском полку. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за отличие награжден чином прапорщика – 25.04.1878, подпоручик – 16.05.1884, поручик – 16.05.1888, штабс-капитан – 21.08.1899, капитан – 1.01.1901 (старшинство с 21.08.1900), награжден чином подполковника за отличие – 5.10.1904, орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1905).

В 1903 – 1912 служил младшим, затем старшим (с 8.02.1912) помощником начальника Грозненского округа Терской обл.

Spisok, 1905: 143; Spisok, 1910: 120; Spisok, 1911: 117; Spisok, 1912, ch. III: 32.

ЛИСТОПАДОВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878, подпоручик – 13.08.1881, поручик – 22.01.1885, штабс-капитан – 15.03.1886, капитан – 15.03.1896, подполковник – 30.07.1905, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами (1907).

В 1907 служил в 264 пехотном резервном Лорийском полку, затем в 22 Восточно-Сибирском стрелковом полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1907: 156; Spisok, 1907: 1547.

ЛИСУНОВ МИХАИЛ МИХАЙЛОВИЧ (род. 22.11.1873), подполковник. Воспитывался в Полоцком кадетском корпусе, Михайловском артиллерийском училище, закончил Офицерскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 4.09.1892, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, участник Китайского похода 1900-1901, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. (1902), штабс-капитан – 7.08.1901, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905) и др., чинами капитана (1905) и подполковника (1909).

Назначен командиром 2 Кавказского мортирного артиллерийского дивизиона – 10.03.1912.

Spisok, 1913: 692.

ЛИСУНОВ НИКОЛАЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1858), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Произведен в подполковники – 13.03.1903.

В 1904 командовал батареей 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1892), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1904: 140.

ЛОГИНОВ АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ (род. 8.08.1864), подполковник. В офицерских чинах с 4.03.1885. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 29.04.1904 (старшинство с 6.05.1900), награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908). Произведен в подполковники – 26.02.1911.

В 1911 служил в 6 Кавказском стрелковом полку.

Spisok, 1911: 191.

ЛОМАКИН ГЕОРГИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 3.10.1877), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтерева кадетском корпусе, Михай-

ловском артиллерийском училище, закончил Московскую артиллерийскую школу (5 доп. курс) по I разряду и Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 30.08.1896, произведен в подпоручики – 13.08.1897, поручик – 13.04.1901, штабс-капитан – 13.08.1905, капитан – 16.05.1907, подполковник – 1.12.1912.

С 1908 служил помощником начальника С.-Петербургского оружейного завода, командовал 3 батареей 20 Артиллерийской бригады – с 1.12.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1911), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1456.

ЛОМОТКИН НИКОЛАЙ ЛУКЬЯНОВИЧ (род. 1.01.1866), подполковник. В офицерских чинах с 22.04.1888. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 20.08.1905, награжден орденами Св. Анны 3 ст. и 2 ст. с мечами и бантом (1905). Произведен в подполковники – 26.02.1909.

В 1910-11 служил старшим столоначальником в Кавказском окружном интендантском управлении, бухгалтером Тифлисского вещевого склада. Награжден орденами Св. Анны 2 ст. 5

Spisok, 1910: 185, Spisok, 1911: 174.

ЛОПАТО СТЕФАН-ФОМА ИПОЛИТОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1879). Произведен в подполковники – 1.09.1895.

В 1897-1903 служил во 2 Кавказском саперном батальоне.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1884), Св. Владимира 4 ст. (1889).

Spisok, 1897: 171; Spisok, 1901: 131; Spisok, 1903: 108.

ЛОРТКИПАНИДЗЕ ПЛАТОН МИХАЙЛОВИЧ (род. 10.06.1862), князь, подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1882, капитан – 14.05.1896 (старшинство с 15.03.1896), награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1899). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905 служил в 79 пехотном Куринском ген.-фельдм. кн. Воронцова полку.

Spisok, 1905, с.149.

ЛОСКОВ ВАСИЛИЙ МАТВЕЕВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 24.05.1885. Произведен в подполковники – 26.02.1900.

В 1900-04 служил в 254 Темир-Хан-Шуринском резервном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1892), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1900: 170; Spisok, 1904: 121.

ЛУКАШЕВИЧ АЛЕКСЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 17.03.1855), подполковник. Воспитывался в Владимирском реальном училище, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 1.09.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1880-81, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 20.12.1879, поручик – 18.12.1880, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1882), штабс-капитан – 23.11.1888, капитан – 25.07.1895, подполковник – 13.09.1902.

В 1904-11 командовал батареями в 21 Артиллерийской бригаде, 7 Восточно-Сибирском горно- артиллерийском дивизионе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1904), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1904:136; Spisok, 1910: 100; Spisok, 1911: 104. См.: Spisok, 1909: 250.

ЛУКЪЯНОВ КОНСТАНТИН СТЕПАНОВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 12.07.1868. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1893.

В 1893-1907 служил Сенакским, Телавским уездным начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст.(1904), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1894).

Spisok, 1893: 213; Spisok, 1907: 88.

ЛУПАКОВ АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ (род. 24.01.1863), подполковник. Воспитывался во 2 военном Константиновском училище. Произведен в прапорщики – 8.08.1880, подпоручик – 8.08.1881, поручик – 8.08.1885, ротмистр – 25.12.1891, подполковник – 26.02.1906.

С 5.01.1906 находился в резерве с прикомандованием к Терскому областному жандармскому управлению, в 1910-11 служил помощником начальника Терского областного жандармского управления.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900) и 2 ст.(1905).

Spisok, 1909: 115; Spisok, 1910: 141; Spisok, 1911: 134.

ЛУПОЛОВ ИВАН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1844), подполковник. В офицерских чинах с 10.11.1864. Участник военных экспедиций 1861-64, Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1903 заведовал Пятигорским местным лазаретом.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1891), Св. Станислава 2 ст. (1895).

Spisok, 1899: 168; Spisok, 1901: 150; Spisok, 1903: 120.

ЛЬВОВИЧ ИГНАТИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1.01.1860), подполковник. Воспитывался в Волынской духовной семинарии и Киевском пехотном училище. Службу начал 20.09.1880, произведен в подпоручики – 20.01.1886, поручик – 20.01.1890, штабс-капитан – 1.07.1894, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1910.

Назначен уездным воинским начальником Поречского – 28.04.1909, Ахалцихского – 11.03.1911 уездов.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1911: 182; Spisok, 1913: 781.

ЛЬВОВ ВЛАДИМИР МИХАЙЛОВИЧ (род. 17.10.1876), подполковник. Воспитывался в Варшавском кадетском корпусе и Павловском военном училище. Службу начал в 1894, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1906) и 3 ст. с мечами и бантом (1907), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1907), капитан – 12.08.1907, подполковник – 10.04.1911.

Назначен офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса – 16.08.1908.

Spisok, 1913: 1103.

ЛЯШКОВ ПЕТР ИВАНОВИЧ (род. 10.01.1860), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтина военной гимназии, Чугуевском пехотном юнкерском училище. Службу начал 16.08.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 7.07.1881, поручик – 7.07.1885, штабс-капитан – 30.05.1891, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, ранен в бою, подполковник – 26.02.1910.

Занимал должности Ахалцихского (с 7.09.1907) и Александровского

(Ставропольская губ., с 23.02.1911) уездного воинского начальника.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст., Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1906).

Spisok, 1913: 750.

МАГЛИНОВСКИЙ ДМИТРИЙ КИРИЛОВИЧ (род. 20.10.1874), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Константиновском артиллерийском училище. Службу начал 1.09.1894, произведен в хорунжие – 12.09.1894, сотник – 12.08.1899, подьесаул – 1.06.1904, капитан – 6.12.1906, подполковник – 6.12.1909.

Офицер-воспитатель Владикавказского кадетского корпуса – 1904-13.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1910: 191; Spisok, 1911: 180; Spisok, 1913: 731.

МАЕВСКИЙ ЛЕОНИД ЯКОВЛЕВИЧ (род. 13.10.1867), подполковник. Воспитывался в Елисаветпольской военной прогимназии и Одесском пехотном юнкерском училище. Службу начал 13.04.1885, произведен в подпоручики – 17.11.1889, поручик – 17.11.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 17.11.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

Более 8 лет и. д. начальника Гумистинского участка Сухумского отдела, назначен помощником начальника Самурского округа Дагестанской обл. – 16.11.1911. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1404.

МАЙДЕЛЬ БОРИС НИКОЛАЕВИЧ (род. 21.06.1871), барон, подполковник. Воспитывался в Владимирско-Киевском кадетском корпусе, Михайловском артиллерийском училище, закончил 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба по 2 разряду и Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 30.08.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик гвардии – 7.08.1897, штабс – капитан гвардии – 9.04.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 28.03.1904, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 2 ст. с мечами, золотым оружием (1906), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1907), ранен в бою.

В 1906-1910 командовал батареями в 39 Артиллерийской бригаде, 1 Туркестанской артиллерийской бригаде и др.

Spisok, 1910: 109; Spisok, 1913: 70.

МАКАЕВ ВЛАДИМИР ГАВРИЛОВИЧ (род. 1853), князь, подполковник. В офицерских чинах с 7.07.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Станислава 2 ст. (1883). Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1904 служил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

Spisok, 1899: 170; Spisok, 1901: 153; Spisok, 1904: 108.

МАКАЕВ ГРИГОРИЙ ИВАНОВИЧ (род. 11.06.1862), князь, подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. Службу начал 23.08.1880, произведен в подпоручики – 22.02.1887, поручик – 22.02.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1909-11 служил старшим помощником начальника Владикавказского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1909: 199; Spisok, 1910: 184; Spisok, 1911: 173.

МАКАЕВ ИЛЬЯ ЗАХАРОВИЧ (род. 1857), князь, подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1879. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1884). Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901-03 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1901: 176; Spisok, 1903: 145.

МАКАЕВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 7.02.1855), подполковник. В офицерских чинах с 19.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет образцовой службы в офицерских чинах (1902). Произведен в подполковники – 4.05.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

Spisok, 1905: 142; Spisok, 1907: 138.

МАКЕЕВ ПЕТР ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 26.03.1867), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1886, капитан – 28.07.1900. Произведен в под-

полковники – 11.09.1909.

В 1910-11 командовал батареей Кавказского горного артиллерийского дивизиона.

Spisok, 1910: 190; Spisok, 1911: 179.

МАКСИМОВ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ (род. 12.10.1871), подполковник. Воспитывался в реальном и Николаевском инженерном училищах, закончил Николаевскую инженерную Академию по 1 разряду. Службу начал 4.09.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 17.05.1898, капитан – 9.04.1900, подполковник – 6.12.1909.

В 1909-10 занимал должность помощника начальника Дагестанской инженерной дистанции.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1914: 1421. Cp.: Spisok, 1910: 191. См.: Spisok, 1914: 1421.

МАКСИМОВИЧ ИВАН ИВАНОВИЧ (род. 15.01.1869), подполковник. Воспитывался в Варшавском Императорском университете, Киевском пехотном юнкерском училище и Николаевской инженерной Академии, которую закончил по I разряду. Службу начал в 40 пехотном Колыванском полку, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 23.05.1901, капитан – 6.08.1903, подполковник – 6.12.1911.

В 1901-04 служил на различных должностях Варшавского военного округа, в Приамурье (1904-05), работал в Варшавском окружном инженерном управлении (с 1906), назначен помощником строителя Карсской крепости – 11.04.1913.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1154.

МАКСИМОВИЧ ПАВЕЛ АНТОНОВИЧ (род. 12.01.1861), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 18.07.1879, произведен в прапорщики – 9.02.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1894, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05, ранен и контужен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1910. В 1911 – 13 служил в 3 Кавказском стрелковом полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1911).

Spisok, 1911: 187. Cp.: Spisok, 1913: 778.

МАКУХО ДМИТРИЙ МАКАРОВИЧ (род. 1844), подполковник. В офицерских чинах с 15.11.1867. Участник военных экспедиций 1872-73, Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1874) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1883), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1860).

В 1893-1905 служил столоначальником окружного интендантского управления Кавказского военного округа.

Spisok, 1893: .233; Spisok, 1901:114; Spisok, 1905: 89.

МАКУХО ЯКОВ МАКАРОВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 31.08.1870. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78 и военной экспедиции 1879, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1880).

В 1899-1901 командовал 1 батареей 21 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1874), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Кавалер бухарского золотого ордена Благородной Бухары 3 ст.(1899).

Spisok, 1899: 138; Spisok, 1901: 124.

МАЛЕВИЧ АНТОН АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 15.06.1870), подполковник. Воспитывался в духовной семинарии и Киевском пехотном юнкерском училище. Службу начал 15.11.1883, произведен в подпоручики – 1.09.1892, поручик – 1.09.1896, штабс – капитан -1.09.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 1.09.1904, подполковник – 26.02.1910.

В 1913 служил в I Кавказском железнодорожном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 887.

МАЛИНИН ИВАН ПЕТРОВИЧ (род. 10.08.1851), подполковник. Воспитывался в Астраханской прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 28.06.1866, произведен в прапорщики – 15.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 4.05.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1877), поручик – 10.06.1880, штабс-капитан – 29.12.1889, капитан – 30.08.1892, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1899.

Назначен помощником Тифлисского уездного воинского начальника – 17.06.1901.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св.

Станислава 3 ст. (1896) и 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1899).

Spisok, 1899: 175; Spisok, 1901:158; Spisok, 1909: 76; Spisok, 1910:95.

МАЛЬДОНАТОВ ЕВГРАФ ФЕДОРОВИЧ (род. 12.12.1864), подполковник. Воспитывался в Владимирском Киевском кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище, которое закончил по 1 разряду. Произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 7.08.1889, штабс-ротмистр – 25.06.1895, ротмистр – 6.12.1897, подполковник – 26.02.1907.

Назначен начальником Минераловодного отделения Владикавказского жандармского полицейского управления железных дорог – 1.12.1898.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. (1906).

Spisok, 1909:152; Spisok, 1910: 151; Spisok, 1911: 142.

МАЛЬЦЕВ ВЛАДИМИР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 11.07.1877), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Константиновском артиллерийском училище, Михайловской артиллерийской Академии и Офицерской стрелковой школе, которую закончил с оценкой «Успешно».

Службу начал 1.09.1894, произведен в подпоручики – 12.09.1894, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, подполковник – 19.12.1911.

Назначен командиром 2 батареи 52 Артиллерийской бригады – 19.12.1911, и. д. начальника артиллерийского полигона Кавказского военного округа – 10.03.1913.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913: 1194.

МАМАЦЕВ ДАВИД КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 4.05.1858), подполковник. Воспитывался в реальном и Николаевском кавалерийском училищах. Службу начал 1.09.1878, произведен в подпоручики – 8.08.1880, поручик – 1.01.1885, штаб-ротмистр – 4.06.1895, за отличия награжден чинами ротмистра – 6.05.1900 и подполковника – 1.01.1906.

В 1908-13 служил в 16 драгунском Тверском полку. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1886) и 2 ст. (1913), Св. Анны 3 ст. (1890).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 4 ст.(1890).

Spisok, 1907: 166; Spisok, 1910: 140; Spisok, 1911: 110; Spisok, 1913: 281.

МАМАЦЕВ ЛЕОН КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 2.03.1863), подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронежской гимназии, Пажеском Е.В. корпусе, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 4.09.1880, произведен в подпоручики – 7.08.1882, поручик – 8.08.1885, штабс-капитан – 25.12.1891, капитан – 13.07.1899, подполковник – 29.08.1904.

В 1905-12 командовал батареей Кавказской гренадерской артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1899), Св. Анны 2 ст. (1903), Св. Владимира 4 ст. (1908).

Spisok, 1905: 126; Spisok, 1910: 11; Spisok, 1911: 110; Spisok, 1914: 1280.

МАМЕД-БЕК-АХМЕД-БЕК-ОГЛЫ АХМЕД-БЕКОВ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 24.11.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878), за боевое отличие награжден чином штабс-капитана (1879), за отличие по службе капитан – 1886, подполковник – 26.02.1896.

В 1897-1905 служил в 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел. кн. Алексия Александровича полку.

Spisok, 1897: 176; Spisok, 1901(fevr.), 1901: 556; Spisok, 1905: 95.

МАМЕДБЕКОВ МАМЕД-БЕК-ПАША-ОГЛЫ (род. 7.11.1867), подполковник. Воспитывался в Бакинском реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 18.06.1886, произведен в подпоручики – 24.02.1889, поручик – 24.02.1893, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1899), штабс-капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1912.

С 14.06.1911 служил штаб-офицером для поручений при военном губернаторе Карсской области.

Spisok, 1913: 1277.

МАНСУРАДЗЕ МИХАИЛ ИВАНОВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 4.06.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1899..

В 1903-07 служил в 84 пехотном Ширванском Е.И.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891) и 2 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1900).

Spisok, 1903: 128; Spisok, 1907: 97.

МАНШТЕЙН ДМИТРИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 18.10.1859), подполковник. Воспитывался в военной гимназии и 1 военном Павловском училище. Службу начал 11.08.1878, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 8.08.1880, подпоручик – 7.08.1882, поручик – 1.12.1886, штабс-капитан – 25.12.1892, капитан – 13.07.1897, подполковник – с старшинством с 20.09.1906.

В 1910-11 командовал I батареей I Кавказского мортирного артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1896), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok 1910: 146; Spisok, 1911: 138; Spisok, 1913: 332.

МАРДАНОВ НИКОЛАЙ ИСАЕВИЧ (род. 10.03.1848), подполковник. В офицерских чинах с 14.09.1884. Произведен в подполковники – 28.11.1903.

В 1910-11 служил начальником 2 участка Владикавказского округа Терской обл.

Spisok, 1910: 104.

МАРКОВСКИЙ СТАНИСЛАВ КОНСТАНТИНОВИЧ (КАЭТАНОВИЧ) (род. 3.12.1853), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.12.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 26.11.1878, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1902). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 2 ст. с мечами (1904), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом и чином подполковника за боевое отличие – 1906 (старшинство с 13.08.1904), ранен и контужен в боях.

В 1908 служил в 129 пехотном Бессарабском полку.

Spisok, 1908: 112. См.: Spisok, 1909: 514.

МАРТОС НИКОЛАЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 18.01.1866), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтина кадетском корпусе, закончил Николаевское кавалерийское училище по I разряду, Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 30.09.1884, произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 7.08.1889, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник – 18.11.1907.

В 1907-11 командовал 7 батареей 20 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1910: 164; Spisok, 1911: 153. См.: Spisok, 1909: 1576.

МАСЛЕННИКОВ (МАСЛЕНИКОВ) АНАТОЛИЙ СИЛЬВЕСТРОВИЧ (род. 17.01.1864), подполковник. Воспитывался в Полоцком кадетском корпусе и Тверском кавалерийском юнкерском училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 14.10.1882, произведен в корнеты – 1.09.1886, поручик – 1.09.1891, штабс-ротмистр – 25.03.1892, ротмистр – 15.03.1899, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1907.

В 1901-10 служил смотрителем Батумского военного госпиталя.

Spisok, 1908: 172; Spisok, 1909: 1303; Spisok, 1910: 150.

МАСЛЯНИКОВ ЕВГЕНИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 14.01.1866), подполковник. Закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища. Службу начал 8.10.1885, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.190, участвовал в Русско-Японской войне 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1908) и Св. Станислава 2 ст. (1912), подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Димитрия Константиновича полку.

Spisok, 1913: 1271.

МАЦУЛЕВИЧ МЕЧЕСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879. Произведен в подполковники – 18.004.1899.

В 1899-1907 служил помощником начальника Терской инженерной дистанции.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Анны 2 ст. (1901).

Spisok, 1899: 176; Spisok, 1901: 161; Spisok, 1907: 98.

МАЧАБЕЛИ ГЕОРГИЙ ИВАНОВИЧ (род. 3.04.1862), князь, подполковник. В офицерских чинах с 23.05.1883, капитан – 24.05.1900 (старшинство с 6.09.1900), награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1905). Произведен в подполковники – 26.02.1911.

В 1911 служил в 14 гренадерском Грузинском полку.

Spisok, 1911: 190.

МАЧАБЕЛИ ИВАН ИЛЬИЧ (род. 1857), князь, подполковник. В офицерских чинах с 13.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом

(1879). Произведен в подполковники – 26.02.1896.

В 1897-1903 служил в 78 Навагинском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст.(1894), Св. Анны 4 ст. (1878) и 2 ст. (1895).

Spisok, 1897: 178; Spisok, 1901:135; Spisok, 1903: 111.

МЕДЕМ АЛЕКСАНДР КАРЛОВИЧ (род. 1859),барон, подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881. Произведен в подполковники – 6.05.1898.

В 1899-1904 служил в лейб-гренадерском Эриванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1899: 172; Spisok, 1901:155; Spisok, 1904: 110.

МЕДЕР ВАСИЛИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 24.02.1864), подполковник. Воспитывался в С.-Петербургской гимназии и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1881, подпоручик – 12.08.1883, поручик – 12.08.1887, штабс-капитан – 15.03.1898, участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 26.02.1905, орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1904), 3 ст. с мечами и бантом (1905) и 2 ст. с мечами (1906), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905).

В 1908 служил в 201 пехотном резервном Лебединском батальоне.

В 1908 награжден орденом Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах.

Spisok,1908: 135. См.: Spisok, 1909: 832.

МЕЙН ИОСИФ ПЕТРОВИЧ (род. 26.12.1867), подполковник. Воспитывался в Ярославской военной школе и С.-Петербургском пехотном юнкерском училище. Службу начал 4.06.1887, произведен в подпоручики – 25.01.1891, поручик – 25.01.1895, штабс-капитан – 3.04.1902, капитан – 3.04.1906, за отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

В 1896-1900 находился в запасе, назначен приставом Бакинского полицмейстерства – 16.01.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1442.

МЕЙНАЛОВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ (род. 22.08.1854), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878, капитан – 25.07.1895. Произведен в подполковники – 4.03.1904, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1907).

В 1904-10 служил командиром батареи Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона.

Spisok, 1904: 149; Spisok, 1907: 120; Spisok, 1910: 108.

МЕЛИКОВ КОНСТАНТИН АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 8.02.1858), князь, подполковник. В офицерских чинах с 30.12.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 4.06.1895 (старшинство с 15.03.1895). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1903). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1904-08 служил в 264 пехотном резервном Лорийском полку.

Spisok, 1904: 129; Spisok, 1908: 116.

МЕЛЛЕР ГУГО ФЕДОРОВИЧ (род. 1.03.1863), подполковник. Воспитывался в Динабургском реальном и Военно-топографическом училищах. Службу начал 27.09.1882, произведен в подпоручики – 12.08.1883, поручик – 12.08.1887, штабс-капитан – 30.08.1890, капитан – 30.08.1893, подполковник – 6.12.1905.

В 1903-13 службу проходил в Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1892) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1896) и 2 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. (1908).

Spisok, 1907: 162; Spisok, 1910: 136; Spisok, 1913: 244.

МЕЛЬНИЦКИЙ ВАСИЛИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 15.04.1861), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881, капитан – 13.07.1897, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1904). Произведен в подполковники – 14.02.1905.

В 1905-07 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

Spisok, 1905: 145; Spisok, 1907: 143.

МЕРКУЛОВ ВИКТОР ХАРЛАМПИЕВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 1.07.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1904 служил в 153 пехотном Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Сергия Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станис-

лава 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Spisok, 1891: 249; Spisok, 1901:111; Spisok, 1904: 88.

МЕСХИЕВ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ (род. 2.10.1866), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. Службу начал 25.08.1885, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

С 1893 находился в запасе, в 1904-1908 – в отставке.

Назначен приставом Бакинского полицмейстерства – 14.03.1909.

Spisok, 1913, ch. III : 100.

МЕЦ ВЛАДИМИР ФЕДОРОВИЧ (род. 13.09.1859), подполковник. Воспитывался в военной гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.08.1880, произведен в подпоручики – 20.11.1884, поручик – 20.11.1884, штабс-капитан – 26.10.1890, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1909.

В 1910-13 службу проходил в 207 пехотном Новобаязетском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1910: 181; Spisok, 1913: 611.

МЕЩАНИНОВ АЛЕКСЕЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 17.03.1854), подполковник. В офицерских чинах с 13.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1880). Произведен в подполковники – 26.02.1904.

В 1908 служил в 131 пехотном Тирасполском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Владимира 4 ст. с бантом ( ), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1908: 108.

МИГУЗОВ МИХАИЛ АНДРЕЕВИЧ (род. 3.08.1874), подполковник. Воспитывался в Михайловско – Воронежском кадетском корпусе, Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 1.10.1894, произведен в хорунжие – 12.08.1895, сотник – 12.08.1899, подьесаул – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, подполковник – 6.12.1911.

Назначен офицером-воспитателем Тифлисского Вел. Кн. Михаила Николаевича кадетского корпуса – 17.06.1905.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1907), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1181.

МИКЕЛАДЗЕ ИВЛИАН ХОТОВИЧ (род. 19.11.1862), князь, подполковник. Воспитывался в Тифлисском пехотном юнкерском училище и Офицерской стрелковой школе, которую закончил с оценкой «Успешно». Службу начал 19.12.1878, произведен в прапорщики – 22.04.1882, подпоручик – 30.08.1888, поручик – 30.08.1891, за отличие штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 15.03.1900, подполковник – 26.02.1909.

В 1910-13 служил в 258 (бывший 203) пехотном Сухумском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1903).

Spisok, 1910: 180; Spisok, 1911: 170; Spisok, 1913: 605.

МИКЕЛАДЗЕ КОНСТАНТИН ГЕОРГИЕВИЧ (род. 1840), князь, подполковник. В офицерских чинах с 5.07.65. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1901-03 и. д. начальника Владикавказской тюрьмы.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1889), Св. Станислава 2 ст. (1894).

Кавалер иностранных орденов: датского – Данеброга (Кавалерийский Крест) (1879), бухарского – серебряного Благородной Бухары 1 ст. (1896).

Spisok, 1901: 144; Spisok, 1903: 115.

МИКЕЛАДЗЕ ЛЕВАН ВИССАРИОНОВИЧ (род. 6.01.1854), князь, подполковник. В офицерских чинах с 24.02.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1883), капитан – 7.12.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил в 7 Кавказском стрелковом батальоне.

Spisok, 1905: 140; Spisok, 1907: 137.

МИКЕЛАДЗЕ ПАРСАДАН ГЕОРГИЕВИЧ ( ), князь, подполковник.

Назначен начальником Арданучского участка Артвинского округа – 14.07.1904, за отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст., Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1895), Св. Анны 2 ст. (1904).

Spisok, 1909: 67; Spisok, 1910: 121; Spisok, 1911: 117.

МИКЕЛАДЗЕ ЮРИЙ МАТВЕЕВИЧ (род. 26.03.1852), подполковник. Воспитывался дома и юнкерском училище. Службу начал 20.02.1872, участник военных экспедиций 1877-78 против горцев Северного Кавказа, произведен в подпоручики – 3.01.1880, поручик – 15.08.1894, штабс-капитан – 28.06.1889, капитан – 6.12.1896, подполковник – 26.02.1910.

В 1891-1892 находился в отставке.

С 1.04.1908 и. д. мирового посредника 3 отдела Нахичеванского отдела.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1913: 741.

МИКЕНАФФ ЮРИЙ МАТВЕЕВИЧ (род. 26.03.1852), подполковник. Воспитывался дома и юнкерском училище. Службу начал 20.02.1872, участник подавления восстания 1877 на Северном Кавказе, произведен в подпоручики – 3.01.1880, поручик – 15.08.1884, штабс-капитан – 28.06.1889, в отставке – 10.12.1891- 30.09.1892, капитан – 6.12.1896, награжден орденами Св. Владимира 4 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1906), подполковник – 26.02.1910.

С апреля 1908 и.д. мирового посредника Нахичеванского уезда.

Spisok, 1913: 741.

МИКУЛИНСКИЙ АЛЕКСАНДР СЕРГЕЕВИЧ (род. 24.06.1863), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 21.02.1881, произведен в подпоручики – 8. 01.1885, поручик – 8.01.1889, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник– 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 службу проходил в 1 Кавказском стрелковом ген.-фельдм. Вел. кн. Михаила Николаевича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1898) и 2 ст. с мечами (1913), Св. Станислава 2 ст. (1912)

Spisok, 1911: 184; Spisok, 1913: 805.

МИКУЛИНСКИЙ СЕРГЕЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 5.06.1858), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал в 77 пехотном Тенгинском полку, произведен в прапорщики – 20.04.1831, подпоручик 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1893, капитан – 15.03.1897, подполковник – 26.02.1907.

В 1908-13 службу проходил в Башкадыклярском резервном батальоне, 263 Новобаязетском пехотном полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1908: 164; Spisok, 1910: 151; Spisok, 1911: 142; Spisok, 1913: 397.

МИЛЕВИЧ АНТОН ФЕЛИЦИАНОВИЧ (ФИЛИПИАНОВИЧ) (род. 7.08.1869), подполковник. Воспитывался в реальном и Московском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 24.06.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 19.07.1902, подполковник – 29.08.1908.

В 1908- 10 командовал 1 Резервным и 21 Артиллерийскими парками, в 1913 службу проходил в 21 Артиллерийской бригаде.

За военно – служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1908), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1904: 173; Spisok, 1911:162; Spisok, 1913: 530.

МИЛЛЕР АНАТОЛИЙ ИОСИФОВИЧ (род. 15.02.1866), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 15.02.1885, произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 15.03.1898. капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие подполковник – 21.08.1904, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1904) и 2 ст. (1905).

В 1907-08 службу проходил в 256 резервном Потийском полку, в 1913 – 132 пехотном Бендеровском полку.

Spisok, 1907: 123; Spisok, 1908: 112; Spisok, 1913: 79.

МИЛЛЕР КАРЛ КАРЛОВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 26.03.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 4.01.1890.

В 1901-03 служил Карским уездным воинским начальником.

Spisok, 1901: 110; Spisok, 1903: 94.

МИНДЕ ЕВГЕНИЙ ЭДУАРДОВИЧ (род. 6.06.1887), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище. Службу начал 1.09.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 1.08.1899, капитан – 9.08.1900, подполковник – 26.02.1910. В 1913 службу проходил во 2 Кавказском железнодорожном батальоне. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1899), Св. Станислава 2 ст. (1900).

Spisok, 1913 : 818.

МИРЗАЕВ РУСТАМ-БЕК (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 1.03.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), ротмистр – 1.07.1901 (старшинство с 6.05.1901), подполковник – 14.05.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-10 состоял при войсках Кавказского военного округа.
Spisok, 1905: 138; Spisok, 1910: 121.

МИРОНИЧ МИХАИЛ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 7.09.1864), подполковник. Воспитывался в Инженерном графа Аракчеева кадетском корпусе, Михайловском артиллерийском училище. Службу начал 31.08.1882, произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 25.10.1887, штабс-капитан – 15.07.1894, капитан – 19.07.1898, подполковник – 19.06.1905.

В 1905-13 командовал батареями в 39 Артиллерийской бригаде.
За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1905: 156; Spisok, 1910: 132; Spisok, 1911: 126; Spisok, 1913: 197.

МИТНИК ЯКОВ ЕПИФАНОВИЧ (род. 1858), подполковник. В офицерских чинах с 23.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1877), ранен в бою. В 1888 получил орден Св. Анны 3 ст. Произведен в подполковники – 6.12.1903.

В 1904-05 служил старшим помощником атамана Сунженского отдела Терской обл.

Spisok, 1904: 145; Spisok, 1905: 120.

МИТЬКЕВИЧ ГРИГОРИЙ ИВАНОВИЧ (род. 25.03.1866), подполковник. Воспитывался во 2 Тифлисской гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 17.07.1887, произведен в прапорщики – 1.08.1889, подпоручик – 1.09.1890, поручик – 1.09.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.09.1901, подполковник – 26.-8.1912.

Занимал различные административные должности: мирового посредника Зангезурского отдела Елисаветпольской губ. (с сентября 1900), Арешского уездного начальника (с января 1902), помощника Горийского уездного начальника (с июля 1903) и др. Назначен и. д. мирового посредника I отдела Ахалкалакского уезда Тифлисской губ. – 1.10.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1913: 1402.

МИХАЙЛОВ ВЛАДИМИР ЯКОВЛЕВИЧ (род. 11.07.1860), подполковник. Воспитывался в Михайловско – Воронцовской военной гимназии, Константиновском военном училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, за отличие награжден чином штабс-капитана – 6.05.1900, капитан – 30.12.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 26.02.1910.

В 1911 служил в 207 пехотном Новобаязетском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1911: 181.

МИХАЙЛОВ МИХАИЛ ЯКОВЛЕВИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 10.06.1877 (старшинство с 22.05.1877). Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1904 служил в 79 пехотном Куринском полку.

Spisok, 1904: 148.

МИХАЛЕВ НИКОЛАЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 19.04.1854), подполковник. Воспитывался в Казанской классической гимназии и 2 Константиновском училище. Службу начал 3.09.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 10.06.1877, подпоручик – 18.12.1878, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), поручик – 20.12.1879, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1881), штабс-капитан – 1.12.1885, за отличие капитан – 25.03.1892, подполковник – 13.10.1898.

В 1911 заведовал парковым имуществом 1 Кавказского мортирного артиллерийского дивизиона.

Spisok, 1911: 197. См.: Spisok, 1909: 70.

МИЩЕНКО ЛЕОНИД ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 3.06.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. (1882), ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1895-1901 служил правителем канцелярии начальника Терской обл. и наказного атамана Терского казачьего войска, начальником Владикавказского округа Терской обл. С 1901 состоял по армейской пехоте.

Spisok, 1895: 192; Spisok, 1901: 124.

МОКЕЕВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 7.02.1855), подполковник. В офицерских чинах с 19.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903). Произведен в подполковники – 14.05.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1908 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

Spisok 1908: 118.

МОКРИЦКИЙ ЛЕОНИД ДМИТРИЕВИЧ (род. 20.10.1885), подполковник. Воспитывался в Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 9.11.1877, произведен в прапорщики – 25.03.1881, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-ротмистр – 14.05.1896, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислаа 3 ст. (1905), подполковник – 26.02.1911.

Занимал должности младшего и старшего помощника начальника Веденского округа, назначен старшим помощником начальника Хасав-Юртовского округа – 9.01.1913.

Spisok, 1913, ch. III: 119.

МОЛОЖАНОВ ИВАН ЯКОВЛЕВИЧ (род. 21.07.1856), подполковник. Воспитывался в учительской семинарии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по I разряду. Службу начал 12.04.1873, произведен в прапорщики – 13.12.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 14.06.1877, награжден орденом Св. Станислава 3 ст с мечами и бантом (1879), поручик – 26.01.1880, за отличия штабс-капитан – 15.03.1884 и капитан – 15.03.1889, подполковник – 26.02.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1905).

В 1900-11 служил в 154 пехотном Дербентском полку, Карским уездным воинским начальником.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902), Св. Станислава 2 ст. (1903).

Spisok, 1900: 168; Spisok, 1901:167; Spisok, 1910: 97; Spisok, 1911: 102; См.: Spisok, 1909: 116.

МОЛЧАНОВ МИТРОФАН ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 4.06.1860), подполковник. Воспитывался дома и кавалерийском юнкерском училище. Службу начал 21.12.1878, произведен в корнеты – 13.03.1884, поручик – 13.03.1888,

штабс-капитан – 15.1899, капитан – 15.03.1900, подполковник – 26.02.1909.

В 1909- 10 служил Шушинским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1909: 1875; Spisok, 1910: .181.

МОРГУНОВ АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 31.01.1865. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1888.

В 1901 служил в Екатеринодарском дисциплинарном батальоне.

Spisok, 1901: 106.

МОРДВИНОВ ЛЕВ ЗИНОВЬЕВИЧ (род. 18.06.1855), подполковник. В офицерских чинах с 5.01.1876. Участник Русско-Турецкой 1877-78 и Русско- Японской 1904-05 войн, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), подполковник – 5.10.1904, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1905).

В 1908 служил в 130 пехотном Херсонском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1890), Св. Анны 3 ст. (1892), Св. Станислава 2 ст. (1900).

Spisok, 1908: 116.

МОРОЗОВ НИКОЛАЙ АПОЛЛОНОВИЧ (род. 4.12.1879), подполковник. Воспитывался в Псковском кадетском корпусе, Павловском военном училище и Николаевской Академии Генерального штаба, которую закончил по I разряду. Службу начал 31.08.1897, произведен в подпоручики гвардии – 9.08.1899, поручик гвардии – 9.08.1903, штабс-капитан – 28.05.1905, капитан Генерального штаба – 28.05.1905, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1909), подполковник – 6.12.1911.

В 1907-12 занимал адъютантские должности в I Отдельной кавалерийской бригаде, в штабах Вильенского военного округа, 45 и 39 пехотных дивизиях. Назначен штаб-офицером для поручений при штабе I Кавказского армейского корпуса – 6.12.1912.

Spisok, 1913: 1166.

МОРОЗОВ КОНСТАНТИН АНДРЕЕВИЧ (род. 21.05.1856), подполковник. Воспитывался в Могилевской гимназии (5 кл.), выдержал экзамен на офицерский чин при Виленском пехотном юнкерском училище.

Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден чином прапорщика – 26.08.1878, Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1879), подпоручик – 7.03.1883, поручик – 7.03.1887, капитан – 15.03.1898, подполковник – 8.02.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1907-11 занимал должность смотрителя Владикавказского военного госпиталя.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1901) и 2 ст. (1909), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904).

Spisok, 1907: 134; Spisok, 1910: 116; Spisok, 1911: 114. См.: Spisok, 1909: 623.

МОШКИН НИКОЛАЙ ТРОФИМОВИЧ (род. 19.03.1845), подполковник. В офицерских чинах с 21.10.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 2.04.1895. Произведен в подполковники – 31.12.1904 (старшинство с 5.10.1904). В 1905-08 служил инженером Кавказского окружного инженерного управления.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898), Св. Владимира 4 ст. (1903)

Spisok, 1905: 129; Spisok, 1908: 126.

МРЕВЛОВ НИКОЛАЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 27.07.1859), подполковник. Воспитывался в прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 15.01.1878, произведен в прапорщики – 13.02.1884, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 13.03.1889, капитан – 15.03.1894, подполковник – 26.02.1901. Участник Русско-Японской 1904-05 войны, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905).

В 1903-13 служил в Карском крепостном пехотном , 8 Кавказском стрелковом полках.

Spisok, 1903: 145; Spisok, 1904: 127; Spisok, 1905: 108; Spisok, 1910: 97; Spisok, 1911:102; Spisok, 1913:14.

МРЕВЛОВ ФЕДОР НИКИТИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 8.07.1876. Участник военной экспедиции 1870, Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901 служил в Башкадыклярском резервном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. (1897).

Spisok, 1901:176.

МУДРОВИЧ МЕЧИСЛАВ ВИКТОРОВИЧ (род. 3.05.1862), подполковник. Воспитывался в городском и Варшавском пехотном юнкерском училищах, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 21.06.1879, произведен в прапорщики – 25.06.1882, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.04.1888, штабс-капитан – 15.03.1893, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1910.

В 1911 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1912), Св. Владимира 4 ст. (1913).

Spisok, 1911: 182; Spisok, 1913: 763.

МУЗЫКАНТОВ ГРИГОРИЙ ИЛЬИЧ (род. 29.12.1864), подполковник. Воспитывался в реальном и пехотном училищах. Служил в Туркестанском батальоне, произведен в подпоручики – 19.04.1893, поручик – 19.04.1897, штабс-капитан – 17.04.1901, капитан – 17.04.1905, подполковник – 26.02.1910.

Назначен помощником начальника Самурского округа Дагестанской обл. – 29.08.1908.

Spisok, 1913: 804.

МУЛИН МИХАИЛ КУЗЬМИЧ (род. 21.09.1863), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Ставропольском юнкерском училище. Службу начал 11.09.1884, произведен в хорунжие – 21.04.1889, сотник – 21.04.1893, штабс-ротмистр – 6.05.1900, ротмистр – 1.07.1903, подполковник – 26.02.1910.

Занимал административные должности в Дагестанской обл.: начальник Апушинского участка (с 1900), помощник начальников Кюринского (с 1906) и Казикумухского (с 1911) округов.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1898), Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1912).

Spisok, 1913, ch. III: 106.

МУРАВЬЕВ ГЕНАДИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1882. Произведен в подполковники – 13.04.1897.

В 1901 служил офицером-воспитателем в Тифлисском кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1893).

Spisok, 1901: 146.

МУРЗАЕВ УМАЛАТ-АБДУЛ МЕДЖИДОВИЧ (род. 10.08.1865), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 26.08.1884, произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 7.08.1889, штабс-капитан – 16.03.1897, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1910.

Назначен штаб-офицером для особых поручений при военном губернаторе Дагестанской обл. – 11.07.1909.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913, ch. III: 94.

МУРЗАЕВ ЭДИЛЬ-СУЛЕЙМАН-БЕЙ (род. 20.06.1863), подполковник. Воспитывался в гимназии и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1882, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1893, штабс-капитан – 6.05.1901. В 1902 – 1910 находился в запасе и отставке, вновь поступил на службу, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

Утвержден в должности старшего помощника начальника Назрановского округа Терской обл. – 6.05.1913.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1913, ch. II: 112.

МУСАЕВ ГЕОРГИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1849), подполковник. Воспитывался дома. Службу начал 17.02.1869, произведен в прапорщики – 1.03.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, ранен в бою, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами и короной (1879), корнет гвардии – 8.12.1879, поручик гвардии – 8.11.1881, ротмистр армии – 8.10.1881, подполковник – 1902, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1910).

В 1885-1889 служил Цудахским наибом Даргинского округа, в 1913 состоял по армейской кавалерии.

Spisok, 1913: 28.

МУСХЕЛОВ ЕФРЕМ СОЛОМОНОВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 4.02.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» и 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1893. За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1900).

В 1893-1901 служил в 156 пехотном Елисаветпольском , 15 гренадер-

ском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полках.

Spisok, 1893: 249; Spisok, 1901: 120.

МУСХЕЛОВ ИЛЬЯ РОСТОМОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 30.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст.(1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1901 служил в 154 пехотном Дербентском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1883), Св. Станислава 2 ст. (1895).

Spisok, 1899: 170; Spisok, 1901: 153.

МУХАРСКИЙ ВЛАДИСЛАВ МАТВЕЕВИЧ (род. 15.06.1851), подполковник. Воспитывался в Варшавской гимназии и Варшавском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 8.02.1873, произведен в прапорщики -16.04.1878, подпоручик – 22.03.1880, поручик – 12.02.1881, штабс-капитан – 1.11.1886, капитан – 10.12.1889, подполковник – 26.02.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами (1904), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1906), золотым оружием с надписью «За храбрость» (1905), ранен и контужен в боях.

В 1908-09 служил в 129 пехотном Бессарабском Е.И.В. Вел. кн. Михаила Александровича полку.

Spisok, 1908: 92. См.: Spisok, 1909: 122.

МЫЛОВ НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 6.12.1873), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба. Служил в 155 пехотном Кубанском полку, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 7.08.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1903). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904) и 2 ст. с мечами (1907), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1904), за боевое отличие удостоен чином капитана – 4.05.1906 (старшинство с 2.05.1905), подполковник – 26.12.1909.

В 1911-13 служил в 84 пехотном Ширванском Е.В. полку.

Spisok, 1911: 196; Spisok, 1913: 665.

МЫШКОВСКИЙ СЕМЕН МИХАЙЛОВИЧ (род. 2.02.1871), подполковник. Воспитывался дома, кадетском корпусе и Павловском военном учи-

ლიცე. Службу начал в 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 1907.1898, капитан – 29.08.1904 (старшинство с 19.07.1902), подполковник – 30.08.1910.

В 1910 – 12 командовал 2 батареей 1 Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона, назначен командиром 5 батареи Кавказского гренадерского Вел. кн. Михаила Николаевича полка – 20.08.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1911: 188. Cp.: Spisok, 1913: 964.

МЯСНИКОВ КОНСТАНТИН АНДРЕЕВИЧ (род. 1868), подполковник. В офицерских чинах с 9.06.1894. Произведен в подполковники – 28.03.1904.

В 1904-05 служил военным следователем Кавказского военно – окружного суда.

Spisok, 1904: 149; Spisok, 1905: 124.

НАВРОЦКИЙ АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 22.11.1868), подполковник. Воспитывался в военной школе и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 6.09.1887, произведен в подпоручики – 19.06.1892, поручик – 19.06.1896, штабс-капитан – 19.06.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 19.06.1904, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

Назначен смотрителем Абастуманского (Абас-Туманского) военного госпиталя.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1907)

Spisok, 1907: 881.

НАВРОЦКИЙ ГЕОРГИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 15.04.1866), подполковник. Воспитывался в Учительском институте и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 31.10.1885, произведен в подпоручики – 25.02.1890, поручик – 25.02.1894, штабс-капитан – 14.05..1896, капитан – 14.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1908.

Назначен начальником Нахичеванского – 10.05.1900, Шуринского – 4.07.1904 участков, помощником начальника Сухумского округа – 19.02.1907.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1910: 168; Spisok, 1911: 157; Spisok, 1913, ch. III: 63.

НАЗАНСКИЙ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 23.03.1877), подполковник. Воспитывался в Владимирско – Киевском кадетском корпусе и Константиновском артиллерийском училище. Службу начал 3.09.1896, произведен в подпоручики – 13.08.1897, поручик – 13.08.1901, штабс-ротмистр – 13.08.1905, ротмистр – 13.08.1909, подполковник – 14.04.1896. С 16.04.1910 и. д. Бакинского коменданта.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1913, ch. III: 158.

НАЗАРБЕКОВ ФОМА ИВАНОВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), за боевое отличие награжден чином штабс-капитана (1879) и капитана (1886), подполковник – 26.02.1896.

В 1897-1901 служил в 14 гренадерском Грузинском ген. Котляревского полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1892) и Св. Анны 2 ст. (1895).

Spisok, 1897: 176; Spisok, 1901: 135; Spisok, 1901 (fevr.): 556.

НАЙДЕНОВ НИКОЛАЙ МИРОНОВИЧ (род. 16.08.1859), подполковник. Воспитывался в Тифлисской гимназии, Тифлисскм пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 22.10.1877, произведен в прапорщики – 14.03.1881, подпоручик – 10.06.1884, поручик – 10.06.1886, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1895, капитан – 27.12.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 30.08.1905 (старшинство с 30.07.1905).

В 1905-08 служил в 8 Кавказском стрелковом батальоне, в 1913 службу проходил в 33 пехотном Елецком полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1905: 159; Spisok, 1908: 148; Spisok, 1913: 228.

НАМОРАДЗЕ АЛЕКСАНДР ИОСИФОВИЧ (род. 6.03.1864), подполковник. Воспитывался в Владикавказской военной прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 11.07.1881, произведен в подпоручики – 16.03.1886, поручик – 16.03.1890, штабс-капитан – 15.03.1894, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 8 Кавказском стрелковом полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1208.

НАРОЖНЫЙ ПЕТР ПЕТРОВИЧ (род. 7.06.1866), подполковник. Воспитывался в гимназии и Киевском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.05.1884, произведен в подпоручики – 15.09.1888, поручик – 15.09.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 занимал должность заведующего бухгалтерией Тифлисского вещевого склада.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1913, ch. II: 67.

НАСИБЯНЦ ГАСПАР АВЕТИКОВИЧ (род. 12.10.1854), подполковник. Воспитывался в прогимназии, Военно-топографическом училище. Службу начал 20.09.1876, произведен в подпоручики – 30.08.1882, поручик – 30.08.1884, штабс-капитан – 30.08.1887, капитан – 30.08.1890, подполковник – 28.03.1904.

В 1908-13 служил в Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа, назначен начальником съемочного отдела там же – 24.04.1909.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1885) и 2 ст. (1893), Св. Анны 3 ст. (1888) и 2 ст. (1897), Св. Владимира 4 ст. (1904).

Spisok, 1908: 110; Spisok, 1910: 108; Spisok, 1911: 109; Spisok, 1913: 70.

НАТИЕВ ДАВИД САФРОНОВИЧ (род. 13.12.1859), подполковник. Воспитывался в Михайловско – Воронежской военной гимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 14.06.1877, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден чином прапорщика – 5.03.1878, Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1879), подпоручик – 30.12.1881, поручик – 16.12.1885, штабс-капитан – 7.07.1891, капитан – 15.03.1895, получил орден Св. Анны 3 ст. (1902), подполковник – 26.02.1903, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905).

В 1904-13 служил командиром батальона в 153 Бакинском, 154 Дербентском пехотных полках.

Spisok, 1904: 142; Spisok, 1907: 112; Spisok, 1909: 330; Spisok, 1910: 103; Spisok, 1913: 41.

НАТИЕВ ЗУРАБ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 20.08.1869), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Елисаветградском кадетском училище, закончил Офицерскую кавалерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 15.08.1886, произведен в корнеты – 27. 03.1893, поручик – 27.03.1897, штабс-ротмистр – 27.03.1901, ротмистр – 27.03.1905, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 17 драгунском Нижегородском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1308.

НАТХО КОНСТАНТИН КОСЬМИЧ (род. 22.02.1857), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 4.11.1878, произведен в подпоручики – 1.09.1885, поручик – 1.09.1889, за отличие награжден чином штабс- капитана – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, за отличие подполковник – 19.11.1906.

В 1907-1913 служил в 231 Георгиевском резервном, Михайловском крепостном пехотных батальонах, 204 пехотном Ардаганско-Михайловском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1907: 172; Spisok, 1908: 160; Spisok, 1910: 148; Spisok, 1913: 336.

НАУМЕНКО ЕВГЕНИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1869), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1888. Произведен в подполковники – 1.01.1901 (старшинство с 6.12.1900).

В 1901-03 служил начальником штаба Карсской крепости.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1897), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1901: 171; Spisok, 1903: 140.

НЕБУЧИНОВ АЛЕКСЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 7.03.1860), подполковник. Воспитывался дома, закончил Тифлисское пехотное юнкерское училище. Службу начал 5.05.1878, произведен в прапорщики – 23.12.1882, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 77 пехотном Тенгинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 1357.

НЕВЕРОВСКИЙ ВЛАДИМИР ЭВАРИСТОВИЧ (род. 25.01.1855), подполковник. Воспитывался в школе военных воспитанников и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 13.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 13.05.1877, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877) и 3 ст. с мечами и бантом (1878), за отличия по службе награжден чинами поручика – 13.07.1879, капитана – 15.03.1899 и подполковника – 28.11.1902.

В 1904-1910 служил в 258 пехотном резервном Сухумском и 257 Потийском пехотном полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1904: 115; Spisok, 1910: 10; Spisok, 1911: 104. См.: Spisok, 1909: 277.

НЕВСКИЙ СЕРГЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 2.02.1856), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1886, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1906). Произведен в подполковники – 18.11.1907.

В 1908-11 служил в 20 Артиллерийской бригаде.

Spisok, 1908: 173; Spisok, 1910: 165; Spisok, 1911: 154.

НЕВЯРОВСКИЙ КАЗИМИР ПЕТРОВИЧ (род. 22.10.1855), подполковник. Воспитывался в Бакинском реальном, 1 военном Павловском училищах, закончил Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 25.08.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик пехоты – 1.06.1877, прапорщик артиллерии – 7.03. 1879, подпоручик – 20.12.1879, поручик – 18.12.1880, штабс-капитан – 21.12.1889, капитан – 25.07.1895, подполковник – 24.10.1903.

Назначен командиром 5 батареи 22 Артиллерийской бригады – 17.11.1903, в 1905-11 командовал 4 батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Анны 2 ст. (1902), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1906).

Spisok, 1905: 119; Spisok, 1910: 104; Spisok, 1911: 106. См.: Spisok, 1909: 362.

НЕМОВ ДМИТРИЙ ЕВДОКИМОВИЧ (род. 23.10.1866), подполковник. В офицерских чинах с 1.09.1888. Произведен в подполковники – 6.12.1904, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1905).

В 1907 служил штаб-офицером для особых поручений при штабе Кавказского военного округа.

Spisok, 1907: 142.

НЕРОНОВ ВЛАДИМИР ДМИТРИЕВИЧ (род. 1860), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1882. Произведен в подполковники – 2.05.1903.

В 1904-05 командовал Михайловской крепостной минной ротой.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1904: 143; Spisok, 1905: 119.

НИЖНИЦКИЙ НИКОЛАЙ АНТОНОВИЧ (род. 9.11.1856), подполковник (30.12.1904). В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), капитан – 1.07.1897 (старшинство с 15.03.1897). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1902). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904). В 1905 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

Spisok, 1905: 132.

НИКИТИН ИВАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 22.05.1861), подполковник. Воспитывался дома и Тифлиском пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.01.1879, произведен в поручики – 30.08.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1909.

В 1910-13 служил в 82 пехотном Дагестанском полку Е.И.В.Вел. кн. Николая Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1910).

Spisok, 1910: 184; Spisok, 1911: 173; Spisok, 1913: 686.

НИКИТИН НИКОЛАЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 3.12.1853), подполковник. В офицерских чинах с 12.06.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 21.09.1899 (старшинство с 15.03.1899), награжден орденом Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904), подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в 256 Гунибском резервном батальоне.

Spisok, 1905: 136.

НИКОЛАЕВ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ (род. 27.01.1857), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 27.01.1873, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик – 20.07.1877, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), подпоручик – 16.07.1881, поручик – 16.07.1885, штабс-капитан – 15.03.1893, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-13 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельд. кн. Барятинского полку. За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1905: 142; Spisok, 1910: 118; Spisok, 1911: 116; Spisok, 1913: 96.

НИКОЛАЕВ АЛЕКСЕЙ АРСЕНЬЕВИЧ (род. 23.02.1856) подполковник. В офицерских чинах с 20.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), капитан – 14.05.1896 (старшинство с 15.03.1896), подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-08 служил в 154 пехотном Дербентском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1905: 131; Spisok, 1908: 117.

НИКОЛЬСКИЙ ПАВЕЛ ПЕТРОВИЧ (род. 1846), подполковник (26.02.1896). В офицерских чинах с 23.07.1866. Участник военных экспедиций 1864, 1876, Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1896.

В 1897-1903 занимал должность начальника Закатальской местной команды, службу проходил в 156 пехотном Елисаветпольском полку.

Spisok, 1897: 178; Spisok, 1903: 112.

НАУМЕНКО ЕВГЕНИЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1869), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1888. награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1897). Произведен в подполковники – 1.01.1901 (старшинство с 6.12.1900), награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1902).

В 1901-1903 служил начальником штаба Карсской крепости.

Spisok, 1901: 171; Spisok, 1903: 140.

НОВАКОВСКИЙ ИВАН АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 12.06.1868), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 12.06.1888, произведен в подпоручики – 1.09.1890, поручик – 1.09.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.09.1902, подполковник – 26.02.1910.

В 1908-13 служил помощником начальника Гунибского округа Дагестанской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Станислава 2 ст. (1908), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1912).

Spisok, 1913, ch. III: 104.

НОВОХАТНЫЙ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ ( ), подполковник – 26.02.1901. В 1901 служил помощником Рачинского уездного начальника Кутаисской губ.

Spisok, 1901: 172.

НОРДВИГ (НОРДВИК) ИОСИФ-АНТОН КАРЛОВИЧ (род. 17.02.1858), подполковник. Воспитывался в военной гимназии и 3 пехотном Александровском училище. Службу начал 14.08.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик – 16.04.1878, подпоручик – 16.07.1880, за отличие произведен в поручики – 2.11.1884, штабс-капитан – 15.15.03.1890, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 26.02.1905.

В 1905-13 службу проходил в 154 пехотном Дербентском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1905: 151; Spisok, 1910: 129; Spisok, 1913: 178.

НОСОВИЧ АНДРЕЙ ЛЕОНИДОВИЧ (род. 21.09.1868), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1888 (старшинство с 7.08.1887), капитан – 27.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908). Произведен в подполковники – 26.02.1911.

В 1911 служил в 205 пехотном Шемахинском полку.

Spisok, 1911: 191.

НУРИ-БЕК ШАВШЕТСКИЙ (ШАВШЕДСКИЙ) (род. 8.03.1838), подполковник. Воспитывался в Константинопольском военном учебном заведении. Службу начал в чине майора- 26.02.1879, состоял при войсках Кавказского военного округа. За отличие по службе произведен в подполковники – 25.12.1882, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1891).

Spisok, 1903: 5.

ОБОЛЕНСКИЙ СЕРГЕЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 23.07.1888), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 10.08.1889, произведен в поручики – 10.08.1893, штабс-ротмистр – 15.03.1896. Участник Русско-Японской войны 1904-05, ротмистр – 14.02.1905, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904) и 2 ст. (1905), Св. Анны 3 и 2 ст. (1904), Св. Владимира 4 ст. (1906) и др. Произведен в подполковники – 26.02.1910.

В 1907-13 и. д. Елисаветпольского вице-губернатора.

Spisok, 1913, ch. III: 111.

ОГАНЕЗОВ МИХАИЛ НАЗАРОВИЧ (род. 6.10.1856), подполковник. В службу вступил 14.05.1875, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 17.12.1881, поручик – 21.12.1884, штабс-капитан – 8.12.1886, капитан – 15.03.1894, подполковник – 26.02.1905.

В 1905-10 служил в 253 Грозненском резервном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1898), Св. Станислава 2 ст. (1904).

Spisok, 1905: 147; Spisok, 1910: 125. См.: Spisok, 1909: 852.

ОГАНЕЗОВ НИКОЛАЙ НАЗАРОВИЧ (род. 21.01.1854), подполковник. В офицерских чинах с 21.07.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 и 3 ст. (1877). Произведен в подполковники – 28.11.1902.

В 1904-08 служил в 255 Грозненском резервном батальоне.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1904: 142; Spisok, 1908: 101.

ОЗЕРЕЦКОВСКИЙ АНТОН АРКАДЬЕВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 20.12.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 14.05.1896.

В 1897-1907 служил в Карском крепостном, 155 Кубинском пехотных полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1887), Св. Анны 3 ст. (1893), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1898).

Spisok, 1897: 181; Spisok, 1901: 140; Spisok, 1907: 92.

ОКИНЧИЦ ЕВСТАФИЙ ВИКЕНТЬЕВИЧ (род. 18.12.1851), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище. Произ-

веден в прапорщики – 12.11.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 18.01.1879, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879), контужен в бою, поручик – 22.03.1883, штабс-капитан – 1.04.1890, капитан – 15.07.1894, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1902.

В 1903-11 служил в Екатериноградском дисциплинарном батальоне.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1888), Св. Анны 3 ст. (1893), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1903: 149; Spisok, 1910: 98; Spisok, 1911: 103. См.: Spisok, 1909: 207.

ОКСЕНОВ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 21.04.1872), подполковник. Воспитывался в Санкт-Петербургском университете, закончил военно-учебные курсы Киевского пехотного юнкерского училища. Служил в 45 пехотном Новочеркасском полку, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность неперменного члена Кутаисского губернского по воинским повинностям присутствия.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1913, ch. II: 122.

ОКРОПИРИДЗЕ ИОСИФ ЗУРАБОВИЧ (род. 25.12.1860), подполковник. Воспитывался в духовной семинарии, Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 14. 09.1882, произведен в подпоручики – 9.01.1885, поручик, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904), ранен в бою, за боевое отличие награжден чином подполковника со старшинством с 16.08.1894.

В 1908-13 и. д. Шушинского (с 6.03.1906), Угличского (с 10.10.1911), Карского (с 10.10.1912) уездного воинского начальника.

Spisok, 1908: 172; Spisok, 1909: 518; Spisok, 1913: 77.

ОЛЬХОВИЧ ФЕДОР ВОЙЦЕХОВИЧ (род. 28.01.1861), подполковник. Воспитывался в Подольской гимназии (закончил 5 классов), Киевском пехотном юнкерском училище. Службу начал 14.12.1878, произведен в пра-

порщики – 23.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 15.03.1888, штабс-капитан – 15.03.1893, капитан – 1.07.1902 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 26.02.1910.

В 1911-13 службу проходил в 155 пехотном Кубинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1911: 182; Spisok, 1913: 764.

ОЛЬХОВСКИЙ ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ (род.28.03.1868), подполковник. Воспитывался в гимназии и Киевском пехотном училище. Службу начал 6.03.1888, произведен в подпоручики -28.04.1893, в 1896-1898 находился в запасе, поручик – 9.06.1899, штабс-ротмистр -9.06.1903, капитан – 9.06.1899, за отличие награжден чином подполковника– 6.05.1913.

В 1913 служил в Кутаисской губ. Шорапанским уездным начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1909).

Spisok 1913, ch .II: 121.

ОРЛОВ АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1862), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1882. Произведен в подполковники – 6.12.1899.

В 1901 служил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1901: 164.

ОРЛОВ ВАСИЛИЙ ИВАНОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1898.

В 1899-1907 командовал батареей 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1895) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1899: 166; Spisok, 1907: 93.

ОСИПОВ БОРИС ИВАНОВИЧ (род. 21.07.1863), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 17.11.1880, произведен в подпоручики – 1.09.1885, поручик – 1.09.1889, штабс-капитан – 15.03.1897, капитан –1.07.1903 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1911: 185. Cp.: Spisok, 1913: 806.

ОСТОЛОПОВ АППОЛЛОН АППОЛОНОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 22.09.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1888.

В 1901 служил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1887), Св. Анны 2 ст. (1893), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Spisok, 1901: 106.

ОСТРОВСКИЙ ВАСИЛИЙ АНИСИМОВИЧ (род. 31.12.1904), подполковник. Воспитывался в С.-Петербургском училище военного ведомства. Службу начал 23.06.1863, произведен в прапорщики – 21.05.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 5.08.1878, поручик – 17.04.1883, штабс-капитан – 13.04.1886, капитан – 21.04.1891, подполковник – 5.10.1904. В 1905-11 служил инженером в Александропольской инженерной дистанции.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900).

Spisok, 1905: 127; Spisok, 1910: 113. См.: Spisok, 1909: 600;

ОФРОСИМОВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 9.02.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 29.08.1904 (старшинство с 19.07.1902), подполковник – 30.08.1910.

В 1910-13 командовал 5 батареями в 20 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1911: 189. Cp.: Spisok, 1913: 967.

ПАВЛЕНОВ ВАСИЛИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 26.12.1854), князь, подполковник. Воспитывался в школе военных воспитанников, выдержал экзамен на офицерский чин при С.-Петербургском пехотном юнкерском училище по 1 разряду. Службу начал 1.05.1869, участник военных кампаний 1876-1878, произведен в прапорщики милиции- 6.04.1878, хорунжий – 1.05.1879, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1880), штабс-капитан – 26.02.1889, за отличия удостоен чинов капитана – 15.03.1898 и подполковника – 5.10.1904, контужен в бою.

В 1905-11 служил в 5 Кавказском стрелковом Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича, 265 пехотном Шемахинском полках.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1888), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1905: 133; Spisok, 1909: 620; Spisok, 1910: 115; Spisok, 1911: 114.

ПАВЛЕНОВ ВАСИЛИЙ ИВАНОВИЧ (род. 10.05.1863), князь, подполковник. Воспитывался в Елисаветградской военной прогимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 19.08.1879, произведен в прапорщики – 23.05.1883, подпоручик – 23.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 7.12.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1910-13 служил в 5 Кавказском стрелковом Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1911: 184; Ср.: Список, 1913: 792.

ПАВЛОВ АЛЕКСАНДР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 30.01.1859), подполковник. В офицерских чинах с 19.02.1884, капитан – 1.08.1899. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 2 ст. с мечами и бантом (1904), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905) за боевое отличие подполковник – 24.02.1905.

В 1907-11 служил в 1 Кавказском саперном батальоне.

Spisok, 1907: 144; Spisok, 1910: 123; Spisok, 1911: 118.

ПАВЛОВ ВИКТОР АФАНАСЬЕВИЧ (род. 16.08.1861), подполковник. Воспитывался в Тифлисском реальном и Военно-топографическом училищах. Службу начал 2.10.1882, произведен в подпоручики – 12.08.1883, поручик – 3.08.1887, штабс-капитан – 30.08.1890, капитан – 30.08.1893, под-

полковник– 6.12.1905.

В 1903-13 служил в Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1892) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1896) и 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. (1909).

Spisok, 1907: 162; Spisok, 1910: 136; Spisok, 1911: 129; Spisok, 1913: 244.

ПАВЛОВ ЕВГЕНИЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 6.03.1857), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, окончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 7.03.1874, произведен в подпоручики – 26.06.1882, поручик – 26.06.1886, штабс-капитан – 5.07.1892, капитан- 15.03.1898, за отличие награжден чином подполковника – 13.03.1907.

В 1908-13 служил в 15 гренадерском Тифлисском, 202 Горийском пехотных полках. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1908: 170; Spisok, 1910: 161; Spisok, 1911: 150; Spisok, 1913: 179.

ПАЛАВАНДОВ ГРИГОРИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 18.03.1857), князь, подполковник. В офицерских чинах с 22.05.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 6.01.1900.

В 1900-08 служил командиром батареи 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1887) и 2 ст. (1904).

Spisok, 1900: 164; Spisok, 1901: 164; Spisok, 1908: 92.

ПАНАФИДИН ДМИТРИЙ ЕГОРОВИЧ (род. 1854), подполковник. Произведен в прапорщики – 4.08.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 15.06.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1878), поручик – 27.01.1880, штабс-капитан – 18.06.1889, капитан – 28.06.1889, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1900.

В 1900-09 служил помощником начальников Ардаганского, Кагызманского округов Карсской обл., уездным начальником Зангезурского уезда (до 14.07.1908), назначен и. д. мирового посредника 2 отдела Зангезурского уезда Елисаветпольской губ. – 14.07.1908.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1894), Св. Анны 2 ст. (1896).

Spisok, 1900: 166; Spisok, 1904: 118; Spisok, 1909: 9.

ПАНИН МИХАИЛ СЕРГЕЕВИЧ (род. 13.09.1867, по другим данным: 1863), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 29.08.1886, произведен в корнеты – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, подъесаул гвардии, есаул – 19.03.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие награжден чином подполковника – 6.12.1908.

В 1907-13 и. д. Батумского полицмейстера.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст., Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1910: 175; Spisok, 1911: 164; Spisok, 1913, ch. III: 68.

ПАНКРАТОВ АЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ (род. 10.08.1876), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 1.09.1895, произведен в хорунжие – 12.08.1896, сотник – 12.08.1900, штабс-капитан – 12.08.1904, капитан – 6.12.1906, подполковник – 6.12.1909.

В 1902-13 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1910: 191; Spisok, 1911: 180; Spisok, 1913: 734.

ПАНКРАТОВ ПАВЕЛ ПЕТРОВИЧ (род. 4.05.1874), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 1.09.1891, произведен в хорунжие – 8.08.1893, сотник – 7.08.1897, подъесаул – 7.08.1901, капитан – 6.12.1905, подполковник – 6.12.1908.

В 1910-13 служил в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1910).

Кавалер иностранных орденов: бухарского – серебряного Благородной Бухары 3 ст. (1895), персидского – Льва и Солнца 3 ст. (1902).

Spisok, 1910: 177; Spisok, 1911: 166; Spisok, 1913: 556.

ПАНКРАТОВ ФЕДОР ПЕТРОВИЧ (род. 28.03.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и казачьем училище. Службу начал 7.09.1890, произведен в хорунжие – 5.08.1891, сотник – 5.08.1895, штабс-капитан – 14.04.1902, капитан – 28.03.1904, подполковник – 6.12.1906.

В 1908-13 служил в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича

кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902) и 2 ст. (1911), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1908: 162; Spisok, 1910: 149; Spisok, 1911: 140; Spisok, 1913: 354.

ПАРФЕНЕНКО ВЯЧЕСЛАВ АНДРИАНОВИЧ (род. 1865), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1885. Произведен в подполковники – 12.07.1903.

В 1904 командовал батальоном 56 пехотного Елисаветпольского полка.
Spisok, 1904: 143.

ПАШКОВСКИЙ АЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ (род. 13.12.1850), подполковник. Воспитывался в реальном и 1 военном Павловском училищах. Службу начал 21.08.1874, произведен в прапорщики – 10.08.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за отличие награжден чином подпоручика – 19.07.1877, поручик – 18.12.1878, штабс-капитан – 4.12.1883, капитан – 13.12.1892, за отличие подполковник – 5.10.1904..

В 1906-13 занимал должность начальника отдела огнестрельных припасов лабораторной мастерской Тифлисского артиллерийского склада.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1894), Св. Анны 2 ст. (1906).

Spisok, 1907: 126; Spisok, 1910: 114; Spisok, 1911: 112; Spisok, 1913, ch. 11: 5.

ПЕНТКО АЛЕКСАНДР КАЗИМИРОВИЧ (род. 3.06.1855), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. Произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 22.07.1879, поручик – 1.01.1885, штабс-капитан – 15.03.1888, капитан – 15.03.1899, подполковник – 26.02.1905.

В 1907 – 08 службу проходил в 3 Кавказском стрелковом батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1907: 175; Spisok, 1908:163; См.: Spisok, 1909: 909.

ПЕНТКО БОЛЕСЛАВ ИОСИФОВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 12.07.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78 и военной экспедиции 1879, награжден орденами Св. Анны 4 ст. и Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1892.

В 1893-1904 служил Шушинским уездным воинским начальником, 78

пехотном Навагинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1888) и Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1894).

Spisok, 1893: 240; Spisok, 1897: 148; Spisok, 1901: 115; Spisok, 1904: 90.

ПЕНТКО КАЗИМИР-ВЛАЦЛАВ ИОСИФОВИЧ (род. 9.03.1861), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 30.08.1864, участник военной экспедиции 1885, поручик – 30.08.1888. штабс-капитан – 15.03.1892, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 26.01.1907.

В 1908-10 служил в 3 Кавказском стрелковом батальоне, 257 пехотном Потийском полку. В 1913 служил Бельским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896) и 2 ст. (1906).

Spisok, 1908: 163; Spisok, 1910: 150; Spisok, 1913: 358.

ПЕНЬКОВСКИЙ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1857), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1895). Произведен в подполковники – 6.01.1900.

В 1901-04 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Анны 2 ст. (1904).

Spisok, 1901: 164; Spisok, 1904: 118.

ПЕНЬКОВСКИЙ КОНСТАНТИН КАЗИМИРОВИЧ (род. 22.04.1855), подполковник. Воспитывался в военной гимназии, Александровском военном училище, закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 14.08.1875, произведен в прапорщики – 16.04.1978, подпоручик – 6.07.1880, поручик – 15.08.1884, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 6.05.1887 и капитана – 15.06.1893 (старшинство с 15.03.1893), полковник – 26.02.1905.

В 1905-11 служил в Карском пехотном полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1897) и 2 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1902).

Spisok, 1905: 146; Spisok, 1910: 124. См.: Spisok, 1909: 839.

ПЕПЕЛЯЕВ МИХАИЛ МИХАЙЛОВИЧ (род. 6.09. по другим данным: 5.10.1868), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 6.02.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 1.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 6.12.1906.

В 1890-1913 служил на различных должностях в Дагестанской обл.: и. д. помощника начальника Аварского округа (с 8.10.1902), полицмейстер Темир-Хан-Шуры – 15.10.1904.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1901), Св. Станислава 2 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. (1911).

Spisok, 1907: 173; Ср.: Spisok, 1910: 149; Spisok, 1911: 140; Spisok, 1913, ch. III: 44.

ПЕНИН АНДРЕЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 4.07.1862), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 11.06.1885, произведен в подпоручики – 17.11.1889, поручик – 17.11.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 17.11.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 3 ст., Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом (1904), за отличие награжден чином подполковника – 13.03.1907.

В 1910-13 служил в 260 пехотном Ардагано-Михайловском полку.

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1902).

Spisok, 1908: 166; Spisok, 1910: 156; Spisok, 1911: 146. См.: Spisok, 1913: 395.

ПЕРВАС АНДРЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 8.02.1855), подполковник. В офицерских чинах с 22.05.1877. Произведен в подполковники – 17.04.1894.

В 1895-1908 служил начальником съемочного отделения Военно-топографического отдела Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1882) и 2 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. (1885) и 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. (1899).

Spisok, 1895: 184; Spisok, 1901:123; Spisok, 1908: 86.

ПЕРЕДЕРЕЙ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ (род. 23.03.1861), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном кадетском корпусе. Службу начал 27.02.1882, в запасе – с июля 1883 по декабрь 1885, подпоручик – 24.12.1885, поручик – 24.12.1889, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.08.1919.

С 1897 по 1906 исполнял должность начальника 1 и 2 участков Наль-

ჩიკსოგო ოკრუგა ტერსოი ობლ., ს სენოებრა 1906 სლუჟილ ნა რაზლიჩნოხ დოლჟნოხოხ ვ ჰასან-იორტოვსოკო ოკრუგე, ი. დ. ომოშნიკა სიგნახსოგო უეზდნოგო ნაჩალნიკა (ს 15.09.1910), ტიანეტსოგო ნაჩალნიკა (ს 18.01.1912), ახალჩიხსოკი უეზდნოი ნაჩალნიკ – ს 12.05.1912.

Spisok, 1913, ch. III: 154.

პერემენინ ალექსანდრ ივანოვიჩ (როდ. 21.02.1871), ოპდოლკოვნიკ. ვოსპიტოვალსა ვ კადეტსოკო კორპუსე ი 3 ვოენნო ალექსანდროვსოკო უჩილიშე. სლუჟბუ ნაჩალ 1.09.1890, ოპროიზოვდენ ვ ოპდოპოროუჩიკი – 5.08.1891, ოპოროუჩიკ – 5.08.1895, შტაბს-კაპიტან – 6.05.1900, კაპიტან – 5.08.1903, ოპდოლკოვნიკ – 26.02.1910.

ნაზნაჩენ ნაჩალნიკომ ნიჟნე ადჟარსოგო უაჩტაკა – 28.12.1904, ვ 1906-1913 ზანიმალ დოლჟნოხო უოშნიკა ნაჩალნიკა ბატუმსოგო ოკრუგა.

ზა ვოენნო-სლუჟებნოხ ზასლუგო ნაგრაჟდენ ორდენაჲ სვ. ვლადიმირა 4 სტ. (1907), სვ. სტანისლავა 2 სტ. (1908).

Spisok, 1913, ch. III: 106.

პერეტც გრიგორიი გრიგორიევიჩ (როდ. 1.02.1870), ოპდოლკოვნიკ. ვოსპიტოვალსა ვ გიჲნაზიი, ვოენნო-უჩილიშნოხ კურსაჲ კიევისოგო პეხოტნოგო იუნკერსოგო უჩილიშა, ზაკონჩილ ალექსანდროვსოკო ვოენნო-იურიდიჩესოკო აკადემიუ ო 1 რაზრადუ. სლუჟბუ ნაჩალ 13.09.1892, ოპროიზოვდენ ვ ოპდოპოროუჩიკი – 7.08.1893, ოპოროუჩიკ – 7.08.1897, შტაბს-კაპიტან – 23.05.1901, კაპიტან – 6.04.1903, ოპდოლკოვნიკ – 2.04.1906, ნაგრაჟდენ ორდენო სვ. სტანისლავა 3 სტ. (1906).

ს იუნია 1902 ო მაი 1903 სლუჟილ კანდიდატო ნა ვოენნო-სუდებნოუ დოლჟნოხო ოპროკურორე კავკაზსოგო ვოენნო ოკრუჟნოგო სუდა. ვ ოსლედუოიჩე გოდი სლუჟბუ ოპოროდილ ვნე ტერიტორიი კავკაზსოგო ვოენნო ოკრუგა.

Spisok, 1909: 1291. სმ.: Spisok, 1907: 168.

პესტოვ ივან ვასილბევიჩ (როდ. 1860), ოპდოლკოვნიკ. ვ ოფიციერსოკი ჩინაჲ ს 8.08.1881. ოპროიზოვდენ ვ ოპდოლკოვნიკი – 1.08.1900.

ვ 1901-04 კოჲნდოვალ კარსსოკი კრეპოსტნოი საპერნოი როტოი.

ზა ვოენნო-სლუჟებნოხ ზასლუგო ნაგრაჟდენ ორდენაჲ სვ. სტანისლავა 3 სტ. (1889) ი 2 სტ. (1894), სვ. ანნო 3 სტ. (1892) ი 2 სტ. (1897), სვ. ვლადიმირა 4 სტ. – ზა 25 ლეტ ბეზუპრეჩნოი სლუჟბო ვ ოფიციერსოკი ჩინაჲ (1903).

Spisok, 1901: 170; Spisok, 1904: 122.

პეტრიკოვეც ალექსანდრ მიხაილოვიჩ (როდ. 1864). ოპდოლკოვნიკ. ვ ოფიციერსოკი ჩინაჲ ს 16.08.1888. ოპროიზოვდენ ვ ოპდოლკოვნიკი –

6.12.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1902).

В 1903-04 служил военным следователем Кавказского военного окружного суда.

Spisok, 1903: 147; Spisok, 1904: 129.

ПЕТРОВ ДМИТРИЙ СЕРГЕЕВИЧ (род. 4.02.1867), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1888 (старшинство с 7.08.1887), капитан – 9.04.1900, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1904). Произведен в подполковники – 17.04.1905.

В 1905 служил помощником военного прокурора Кавказского военного окружного суда.

Spisok, 1905: 155.

ПЕТРОВ КОНСТАНТИН ИВАНОВИЧ (род. 16.09.1872), подполковник. Воспитывался в реальном училище, закончил военно-учебные курсы Московского пехотного юнкерского училища. Службу начал 5.08.1894, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1899, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, за отличие подполковник – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность старшего помощника начальника Нальчикского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1905).

Spisok, 1913, ch.III: 178.

ПЕТРОВ НИКОЛАЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 9.05.1862), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 26.04.1881, произведен в прапорщики – 28.05.1884, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1900, капитан – 9.02.1904 (старшинство с 19.03.1901). подполковник – 26.02.1911.

В 1911-13 служил в 79 пехотном Куринском ген.-фельдм. кн. Воронцова (позднее Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича) полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1911: 192. Cp.: Spisok, 1913: 1057.

ПЕТРОВСКИЙ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 6.11.1865), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище, которое закончил по I разряду. Произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 7.08.1888, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1896,

капитан – 1.07.1901 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 10.03.1905 (старшинство с 26.02.1905).

В 1909-10 служил ротным командиром Тифлисского пехотного юнкерского училища.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900) и 2 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1904).

Spisok, 1905: 153; Spisok, 1910: 130. См.: Spisok, 1909: 928.

ПЕТРОПАВЛОВСКИЙ ВИКТОР ИВАНОВИЧ (род. 10.11.1856), подполковник. Воспитывался в военной гимназии и Московском пехотном юнкерском училище. Службу начал 13.07.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик – 20.07.1877, поручик – 16.07.1885, штабс-капитан – 6.05.1893, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1906.

Занимал административные должности в Грозненском округе, в 1907-13 служил старшим помощником начальников Веденского, Хасан-Юртовского округов Терской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1905).

Spisok, 1907: 166; Spisok, 1908: 154; Spisok, 1910: 141; Spisok, 1911: 134; Spisok, 1913: 301.

ПЕТРОПАВЛОВСКИЙ СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 17.05.1851), подполковник. Воспитывался в Костромской гимназии, закончил Казанское пехотное юнкерское училище по 2 разряду, Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 18.01.1869, произведен в прапорщики – 1.09.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 20.03.1877, поручик – 24.01.1879, штабс-капитан – 15.03.1887, капитан – 15.03.1892, подполковник – 26.02.1904

В 1910-11 служил начальником отделения Владикавказского жандармского полицейского управления.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1879) и 2 ст. (1908), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1901), Св. Станислава 2 ст. (1904)

Spisok, 1910: 188; Spisok, 1911: 177. См.: Spisok, 1909: 419.

ПЕТУХОВ МИХАИЛ ПЕТРОВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 17.06.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военной экспедиции 1879, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою. Произведен

в подполковники – 12.03.1895.

В 1900 -04 командовал Кавказской запасной пешей батареей.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст.(1883), Св. Анны 2 ст. (1889).

Spisok, 1900: 132; Spisok, 1901:130; Spisok, 1904: 9.

ПИЛЕНКИН ВИКТОР ПАВЛОВИЧ (род. 10.11.1852), подполковник. В офицерских чинах с 25.04.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), капитан – 1.07.1894 (старшинство с 15.03.1894). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1904).

В 1905-08 служил начальником Александропольской местной команды.

Spisok, 1905: 129; Spisok, 1908: 115.

ПИОТРОВСКИЙ ИГНАТИЙ ИГНАТЬЕВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 29.11.1868. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 1.01.1889.

В 1901-05 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1889), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896), Св. Анны 2 ст. (1900).

Spisok, 1901: 108; Spisok, 1905: 88.

ПИРАДОВ КОНСТАНТИН АНДРЕЕВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877) и 2 ст. с мечами (1878), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 15.12.1895, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1889).

В 1900-04 командовал батареей Кавказской гренадерской Е.И.В. Вел. кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригады.

Spisok, 1900: 135; Spisok, 1901: 133; Spisok, 1904: 99.

ПИРУМОВ АЛЕКСАНДР БЕГЛЯРОВИЧ (род. 1.04.1864), подполковник. Воспитывался в Шушинском городском и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 1.09.1886, произведен в поручики –

1.09.1890, штаბს-კაპიტან – 6.05.1900, კაპიტან – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 153 пехтном Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1266.

ПИРУМОВ ПАВЕЛ КАРАМАНОВИЧ (род. 8.07.1856), подполковник. Воспитание получил дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 24.03.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878. Участник военной экспедиции 1880-81, подпоручик – 12.01.1881, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1881), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1882), в запасе – 1883-1884, поручик – 21.12.1884, штабс-капитан – 26.10.1890, капитан – 25.03.1894 (старшинство с 15.03.1894), подполковник – 26.02.1905.

В 1905-11 служил в 259 резервном Горийском (с 26.05.1899), 201 Потийском, 202 Горийском (с 1910) пехотных полках.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904).

Spisok, 1905: 146; Spisok, 1910: 125, Spisok, 1911: 120; Spisok, 1913: 145.

ПЛАМЕНЕВСКИЙ СЕМЕН НИКОЛАЕВИЧ (род. 8.04.1872), подполковник. Воспитывался в Сибирском кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 28.08.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.12.1902, подполковник – 6.12.1905.

В 1900-09 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса, в 1913 службу проходил в 81 пехотном Апшеронском императрицы Екатерины Великой (позднее Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича) полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1907: 163; Spisok, 1908: 151; Spisok, 1913: 257.

ПЛЕВАКО АЛЕКСАНДР-ЗИНОВИЙ КАЗИМИРОВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 16.07.1873. Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1904 служил Лабинским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1891) и 2 ст. (1901).

Spisok, 1904: 107.

ПОДЕРНИ (ПОДДЕРНИ) АЛЕКСАНДР МЕЧИСЛАВОВИЧ (род. 21.04.1859), подполковник. Воспитывался в Виленском реальном и 1 военном Павловском училищах. Службу начал 14.09.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 8.08.1880, поручик – 27.07.1885, штабс-капитан – 1.07.1893, капитан – 1.08.1897, подполковник – 1.10.1904.

В 1905 служил в 1 Кавказском саперном батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1914: 731. Ср.: Spisok, 1905: 127.

ПОДОЗЕРСКИЙ КОНСТАНТИН ИВАНОВИЧ (род. 6.03.1867), подполковник. Воспитывался дома и Военно-топографическом училище. Службу начал 1.11.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 6.12.1896, капитан – 6.12.1899, подполковник – 6.12.1909.

В 1905-13 занимал должность производителя вычислительных работ при Военно-топографическом отделе штаба Кавказского военного округа

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895) и 2 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1899) и 2 ст. (1907).

Spisok, 1910: 191; Spisok, 1913: 717.

ПОПОВ ЕВГЕНИЙ ИВАНОВИЧ (род. 8.06.1853), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. Службу начал 29.10.1870, произведен в прапорщики – 13.12.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), подпоручик – 11.02.1879, поручик – 6.07.1880, штабс-капитан – 18.07.1887, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904, орденом Св. Станислава 2 ст. (1908).

В 1905-10 служил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Александровича полку.

Spisok, 1905: 142; Spisok, 1909: 632; Spisok, 1910: 118.

ПОПОВ КОНСТАНТИН АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 20.05.1857), подполковник. Воспитывался в Самарской духовной семинарии и Казанском пехотном юнкерском училище. Службу начал 30.01.1876, произведен в прапорщики – 16.09.1879, подпоручик – 4.11.1882, поручик – 4.11.1886, штабс-капитан –

15.03.1895, капитан – 24.09.1900 (старшинство с 6.05.1900), подполковник – 30.07.1905 (старшинство с 30.07.1905).

В 1908-13 служил в 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел. кн. Алексия Александровича полку. За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1900).

Spisok, 1905: 158; Spisok, 1910: 135; Spisok, 1911: 128; Spisok, 1913: 229.

ПОПОВ ЛЕОНИД АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1.04.1846), подполковник. Воспитывался в Николаевском инженерном училище и Николаевской Академии Генерального штаба. Службу начал 31.08.1893, подпоручик – 8.08.1894, поручик – 1.08.1899, штабс-капитан – 8.08.1902, капитан – 23.05.1903, подполковник – 8.04.1910.

В 1910-13 командовал Карсской крепостной саперной ротой.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 910.

ПОТАПОВ АЛЕКСЕЙ СТЕПАНОВИЧ ( ), подполковник – 6.12.1903.

В 1907 служил штаб-офицером при управлении 2 пешей Пластунской бригады Кубанского казачьего войска. За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901).

Spisok, 1907: 116.

ПОТАПОВ КОНСТАНТИН ГАВРИЛОВИЧ (род. 11.09.1853), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. На службе с 21.10.1877, произведен в прапорщики – 16.11.1880, подпоручик – 31.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

В 1904-13 и. д. мирового посредника 1 отдела Ахалкалакского уезда Тифлисской губ.

Spisok, 1913: 1392.

ПОТЁМКИН АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 14.01.1868), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1889, капитан – 13.07.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 2 ст. с мечами и бантом (1905). Произведен в подполковники – 11.09.1907, награжден орденом 2 Св. Станислава 2 ст. (1909).

В 1910 командовал Сибирским резервным горным артиллерийским парком.

Spisok, 1910: 163; Spisok, 1911: 152.

ПОХИТОВ ПЕТР ДАНИЛОВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 23.08.1900.

В 1901-04 служил в Михайловской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1891), Св. Анны 3 ст. (1886) и 2 ст. (1901).

Spisok, 1901: 170; Spisok, 1904: 122.

ПОШЕВ КАЗ-БУЛАТ ПОШЕВИЧ (род. 6.01.1860, подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 21.12.1878, произведен в прапорщики – 6.01.1883, подпоручик – 30.08.1884. Участник военной экспедиции 1885, поручик – 30.08.1888, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 15.03.1894 и капитана – 1.05.1899 (старшинство с 15.03.1899), подполковник – 30.08.1905 (старшинство с 30.07.1905).

В 1905-13 служил в 1 Кавказском стрелковом батальоне, 79 пехотном Куринском ген.-фельд. кн. Воронцова полку .

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1898)

Spisok, 1905: 157; Spisok, 1910: 134; Spisok, 1911: 127; Spisok, 1913: 221.

ПОЩИНСКИЙ ЭДМУНД АНДРЕЕВИЧ (род. 10.01.1871), подполковник. Воспитывался в Владимирском Киевском кадетском корпусе. Службу начал 30.08.1891, подпоручик – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-ротмистр – 4.08.1900, капитан – 4.08.1904, подполковник – 26.08.1912.

С августа 1912 службу проходил в 1 Кавказском мортирном дивизионе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1428.

ПРЕДТЕЧЕНСКИЙ ПЕТР ПЕТРОВИЧ (род. 13.07.1859), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881. Произведен в подполковники – 29.08.1904, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1901).

В 1905 служил командиром батареи 39 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1905: 125.

ПРИХНЯ МАКСИМ ВАКУЛОВИЧ (род. 13.08.1866), подполковник. Воспитывался в Александровском учительском институте и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 4.03.1886, произведен в подпоручики – 4.09.1890, поручик – 4.09.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 4.09.1902, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1907), подполковник

– 26.02.1911.

С июля 1910 занимал должность начальника Шемахинской местной команды, с января 1913 службу проходил в 208 пехтном Лорийском полку.

Spisok, 1913: 1076.

ПРИХОДЬКО АЛЕКСАНДР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 10.04.1861), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и военном училище. В офицерских чинах с 1882: подпоручик – 7.08.1882, поручик – 7.08.1886, штабс-капитан – 15.03.1894, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие произведен в подполковники – 22.10.1904, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», 3 ст. с мечами и бантом (1904), ранен в бою.

В 1908-09 служил в 132 пехотном Бендерском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1908: 128; Spisok, 1909: 680.

ПРОЗОРКЕВИЧ БОРИС СТЕПАНОВИЧ (род. 1.011.1874), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Николаевском кавалерийском училище и Офицерской артиллерийской школе.

Служил в 1 батарее Конной артиллерии Терского казачьего войска, произведен в хорунжие – 4.08.1892, сотник – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1900, капитан – 4.08.1904, подполковник – 31.03.1912.

В 1907-1913 службу проходил в Кавказской гренадерской Вел. кн. Михаила Николаевича артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1333.

ПРОДЕЙН СЕРГЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1.10.1867), полковник. Воспитывался в Сибирском кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Служил в 1 Кавказской туземной резервной (кадровой) дружине, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1911. В 1910 – 13 занимал должность старшего адъютанта штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913: 1063.

ПРОТОПОПОВ ИВАН ЕВГЕНЬЕВИЧ (род. 1862), подполковник. В офицерских чинах с 1882. Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1904 служил помощником начальника Тифлисского губернского жандармского управления.

Spisok, 1904: 133.

ПРЖЕВАЛСКИЙ ЕВГРАФ ИЕРОНИМОВИЧ (род. 23.02.1857) подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронежской военной гимназии и Тифлиском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. В офицерских чинах с 1878: прапорщик – 16.04.1878, подпоручик – 17.02.1881, участник военной экспедиции 1885, за отличия поручик – 6.05.1884, штабс-капитан – 15.03.1888 и капитан – 15.03.1896, подполковник – 26.02.1905.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1904: 147; Spisok, 1908: 133. См.: Spisok, 1909: 878.

ПУЗЫРЕВСКИЙ-ПУЗАН АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 8.09.1867), подполковник. Воспитывался в 1 Московском кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 7.08.1887, произведен в поручики – 7.08.1891, штабс-ротмистр – 15.03.1893, ротмистр – 15.03.1898, переименован в капитаны – 5.08.1910 (старшинство с 15.03.1898), подполковник – 26.02.1911.

В 1910-13 занимал должность Сенакского уездного воинского начальника Кутаисской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913: 1018.

ПУТИНЦЕВ ПАВЕЛ ФЛЕГОНТОВИЧ (род. 4.08.1856), подполковник. Воспитывался в Сибирской военной гимназии и Михайловском артиллерийском училище. Службу начал 8.08.1873, произведен в подпоручики – 10.08.1876, поручик – 26.12.1877, штабс-капитан – 18.12.1880, капитан – 16.12.1890, подполковник – 1.01.1898.

В 1899-1903 командовал батареей 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1890) и 2 ст. (1903), Св. Владимира 4 ст. (1909).

Spisok, 1899: 166; Spisok, 1901: 149; Spisok, 1903: 11; Spisok, 1914: 636.

ПУЦЫЛЛО (ПУЦИЛЛО) МИХАИЛ ФЕДОРОВИЧ (род. 29.10.1857), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1877: участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1879 и 1880, произведен в прапорщики – 17.07.1877, подпоручик – 19.02.1881, поручик – 19.02.1885, штабс-капитан – 15.03.1890, капитан – 15.03.1900, за отличие награжден чином подполковника – 1.01.1906.

В 1907-1910 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1891), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1904).

Spisok, 1907: 165; Spisok, 1909: 1180; Spisok, 1910: 139.

ПУЧКОВ НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 6.12.1854) подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 29.04.1872, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик – 30.06.1877, подпоручик – 11.02.1879, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), за отличие по службе награжден чином поручика – 6.05.1884, штабс-капитан – 15.03.1898, за отличие произведен в капитаны – 23.04.1898 (старшинство с 15.03.1898). За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1903). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904), орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами (1906), Св. Анны 2 ст. (1912).

В 1903-13 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку, Луковский (с 31.10.1908) и Ковельский уездный воинский начальник (с 28.09.1910).

Spisok, 1905: 134; Spisok, 1908: 119; Spisok, 1913: 92.

РАДДЕ РОБЕРТ ГУСТАВОВИЧ (род. 16.12.1865), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 7.08.1885, произведен в поручики – 7.08.1889, в запасе с 1.12.1896 по 26.04.1899, штабс-капитан – 27.02.1899, капитан – 27.02.1903. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1905), контужен в бою. Произведен в подполковники – 31.08.1911.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1117.

РАДЧЕНКО СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 11.09.1856), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище. Участник Рус-

ско-Турецкой войны 1877-78, награжден чином прапорщика – 15.03.1878, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1894, капитан – 15.10.1900 (старшинство с 6.05.1900), за отличие награжден чином подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 служил в 256 Гунибском, 252 Анапском резервных батальонах, 6 Кавказском стрелковом полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1905: 140; Spisok, 1910: 119; Список, 1911: 116. См.: Spisok, 1909: 642.

РАКОВИЧ ДМИТРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 11.05.1865), подполковник. Воспитывался в Псковском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище, которое закончил по 1 разряду. В офицерских чинах с 1885: подпоручик – 7.08.1885, поручик – 7.08.1889, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.12.1902, подполковник – 6.12.1905.

С 25.02.1899 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1909: 1143; Spisok, 1910: 137; Spisok, 1911: 130.

РАКОВИЧ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 27.10.1858), подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронежской военной гимназии, 2 военном Константиновском училище, закончил Офицерскую артиллерийскую школу. Службу начал 1.09.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 20.12.1879, поручик – 29.11.1882, штабс-капитан – 21.12.1889, капитан – 25.06.1895, подполковник – 14.11.1903.

Назначен командиром 5 батареи Кавказской резервной артиллерийской бригады – 5.04.1907.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Анны 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. (1907).

Spisok, 1908: 104; Spisok, 1909: 363; Spisok, 1910: 104; Spisok, 1911: 106.

РАМШТЕДТ АВГУСТ ФРИДРИХОВИЧ (род. 8.10.1860), подполковник. Воспитывался в училище Св. Анны, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 16.-9.1880, произведен в подпоручики – 17.12.1891, поручик – 17.12.1891, штабс-капитан – 2.04.1897, капитан – 6.05.1900, участник Китайского похода 1900-1901 и

Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1901), Св. Станислава 2 ст., Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905), чином подполковника – 6.06.1905, орденом Св. Анны 4 ст. (1907).

В 1910-11 служил во 2 Кавказском саперном батальоне.

Spisok, 1910: 132; Spisok, 1911: 126. Ср.: Spisok, 1909, SPb.: .985.

РАТКО АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 28.08.1864), подполковник. Произведен в подпоручики – 5.02.1886, поручик – 5.02.1890, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 6.12.1897 и подполковника – 6.05.1900. Назначен и. д. столоначальника Окружного интендантского управления Кавказского военного округа – 6.02.1907.

Spisok, 1909: 831.

РАТМИРОВ НИКОЛАЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 31.01.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), Св. Анны 3 ст. (1880). Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1903-04 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1903: 150; Spisok, 1904: 133.

РАХМАНИН АЛЕКСАНДР АФАНАСЬЕВИЧ (род. 1852), подполковник. Георгиевский кавалер. В офицерских чинах с 6.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за выдающееся боевое отличие награжден орденом Св. Георгия 4 ст. (1879), другими боевыми знаками отличия: орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1897.

В 1899-1901 служил в 250 Ахульгском резервном батальоне.

В 1900 награжден орденом Св. Станислава 2 ст.

Spisok 1899: 162; Spisok, 1901: 145.

РАЧКОВСКИЙ НИКОЛАЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 9.05.1880), подполковник. Воспитывался в Островской прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 10.03.1886, произведен в поручики – 10.03.1890, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 15.03.1900, подполковник – 1.01.1913.

В 1913 занимал должность Шушинского уездного воинского начальника.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1904), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1489.

РАШКОВСКИЙ МАКАРИЙ АНТОНОВИЧ (род. 10.01.1868), подполковник. Воспитывался в Владимирском Киевском кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 10.08.1890, произведен в поручики – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1911.

В 1906-13 и. д. советника Бакинского губернского правления.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913, ch. III: 125.

РЕДРОВ МИХАИЛ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1.01.1864), подполковник. Службу начал – 30.08.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-ротмистр – 30.08.1893, ротмистр – 30.08.1894, подполковник – 26.02.1903.

В 1909-11 служил начальником Горийского отдела жандармского полицейского управления Закавказских железных дорог.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1909, ch. III: 39; Spisok, 1910: 103; Spisok, 1911: 105.

РЕДЬКИН ПАВЕЛ ПЕТРОВИЧ (род. 12.11.1854), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. Службу начал 13.06.1870, произведен в прапорщики – 4.02.1875, подпоручик – 14.10.1876, поручик – 11.02.1879, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), штабс-капитан – 15.03.1888, капитан – 15.07.1893 (старшинство с 15.03.1893), подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-10 служил в 8 Кавказском стрелковом батальоне.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1905: 128; Spisok, 1909: 605; Spisok, 1910: 114.

РЕЗАНОВ ( ), подполковник – 26.02.1906.

В 1907 исполнял должность Борчалинского уездного начальника.

Spisok, 1907: 168.

РЕЗУНОВ ВАЛЕРЬЯН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 9.09.1862), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 4.08.1887, произведен в поручики – 4.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-

05, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905) и Св. Анны 3 ст. (1906).
Произведен в подполковники – 26.02.1911.

В 1913 и. д. столоначальника окружного интендантского управления
Кавказского военного округа.

Spisok, 1913, ch. II: 66.

РЕУТОВ ЕВГЕНИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 8.05.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. и 3 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою. Произведен в подполковники – 28.11.1902.

В 1904 служил начальником Кавказской мастерской инженерной №3 команды.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900).

Spisok, 1904: 138.

РЕЧИЦКИЙ-ЛОГИНОВ ВАСИЛИЙ ФЕДОРОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 14.08.1875. Произведен в подполковники – 26.02.1902.

В 1903-05 служил командиром 5 полевого жандармского эскадрона.

За военно-служебные и боевые заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877) и 2 ст. (1889), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878) и 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1900).

Кавалер бухарского серебряного ордена Благородной Бухары 1 ст. (1898), персидского – Льва и Солнца 3 ст. (1901).

Spisok, 1903: 148; Spisok, 1905: 110.

РЖАКИНСКИЙ ЕВГЕНИЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 30.01.1867), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Виленском пехотном юнкерском училище. Службу начал 18.09.1885, произведен в подпоручики – 22.04.1888, поручик – 22.04.1892, штабс-капитан -6.05.1900, капитан – 6.05.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1901) и чином подполковника за отличие – 28.02.1907, получил орден Св. Анны 3 ст. (1910).

В 1908-13 служил в 84 пехотном Ширванском Е.В. полку.

Spisok, 1908: 165; Spisok, 1910: 156; Spisok, 1911: 146; Spisok, 1913: 394.

РЖЕВУЦКИЙ СТЕПАН АНДРЕЕВИЧ (род. 9.12.1867), подполковник. Георгиевский кавалер. Воспитывался в классической гимназии, закончил военно-учебные курсы Киевского пехотного юнкерского училища. Службу

начал 9.05.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 19.07.1902. Участник Китайского похода 1900-1901 и Русско-Японской войны 1904-05, за выдающиеся боевые отличия награждён орденами Св. Георгия 4 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1901), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905), контужен и ранен в боях, за отличие подполковник – 26.11.1908, пожалован орденом Св. Анны 2 ст. (1909).

В 1909-13 командовал батареей в 21 Артиллерийской бригаде.

Spisok, 1910: 175; Список, 1913: 544.

РОДГОЛЬЦ СЕРГЕЙ ДАВЫДОВИЧ (род. 2.06.1874), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1892, капитан – 28.03.1902. Произведен в подполковники – 2.04.1906.

В 1907-11 служил помощником военного прокурора Кавказского военного окружного суда, преподавателем Тифлисского пехотного юнкерского училища.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1907: 168; Список, 1910: 143; Spisok, 1911:136.

РОДИЧЕВ СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 12.03.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст.(1877) и 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1897).

Spisok, 1901: 175.

РОМАНЦЕВ ( ) см.: РОМАНЦОВ ИВАН ФЕДОРОВИЧ.

РОМАНЦОВ ИВАН ФЕДОРОВИЧ (род. 20.01.1857), подполковник. Воспитывался дома и в Ставропольском кавалерийском юнкерском училище. Службу начал 1.01.1877, произведен в хорунжие – 18.03.1884, сотник – 18.03.1888, подъесаул – 1.06.1897, есаул – 6.05.1910, за отличие награжден чином подполковника – 6.12.1908.

В 1907 – 13 и. д. инспектора Закавказской полицейской стражи по

Эриванской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1909), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1910: 177; Spisok, 1911: 166; Spisok, 1913, ch. III: 69.

РОХМАНИН МИХАИЛ КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 11.02.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 20.08.1890, произведен в корнеты – 3.02.1894, поручик – 3.02.1898, штабс-ротмистр – 3.02.1902, ротмистр – 3.02.1906, подполковник – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность делопроизводителя особого отдела по полицейской части канцелярии наместника на Кавказе.

Spisok, 1913, ch. III: 172.

РОЩУПКИН ВАЛЕРИЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 20.10.1865), подполковник. Воспитывался в реальном училище и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал в 156 пехотном Елисаветпольском полку, произведен в подпоручики – 24.01.1889, поручик – 24.01.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 6.05.1913.

В 1913 состоял при войсках Кавказского военного округа в должности штаб-офицера.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1913: 1534.

РУБИНСКИЙ ФАДДЕЙ-НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 29.11.1864), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, закончил 3 военное Александровское училище по 1 разряду, Офицерскую артиллерийскую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 18.09.1884, произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 21.12.1889, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 28.08.1900, подполковник – 15.08.1907.

В 1908 службу проходил в 33 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1908: 171; Spisok, 1909:1535.

РУКЕВИЧ МИХАИЛ АПОЛИНАРОВИЧ (род. 16.06.1857), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1880, капитан – 14.05.1896. Произведен в подполковники – 21.06.1904, награжден орденом Св. Станислава 3 ст.(1903).

В 1905 служил командиром батареи 21 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1905: 125; Spisok, 1907: 121.

РУТКОВСКИЙ КОНСТАНТИН ЮЛИАНОВИЧ (род. 23.03.1867), подполковник. Воспитывался дома и в Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 19.08.1883, произведен в подпоручики – 1.09.1886, поручик – 1.09.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.07.1902 (старшинство с 6.05.1901), подполковник – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 служил в 13 лейб-гренадерском Эриванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896) и 2 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1911: 185; Spisok, 1913: 834.

РЫСОЦКИЙ ВАЛЕРИАН СЕМЕНОВИЧ (род. 30.06.1876), подполковник. Воспитывался в 1 Московском кадетском корпусе, закончил военно-учебные курсы Елисаветградского кавалерийского юнкерского училища и Александровскую военно-юридическую Академию по 2 разряду.

Службу начал 11.09.1895, произведен в корнеты – 13.08.1897, поручик – 13.08.1901, штабс-ротмистр – 13.08.1905, переименован в капитаны – 6.12.1909, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1911), подполковник – 6.12.1912.

В 1910-13 занимал должность помощника военного прокурора Кавказского военно-окружного суда.

Spisok, 1913: 1484.

САБЕЦКИЙ ДМИТРИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 26.03.1875. Участник военной экспедиции 1870. Произведен в подполковники – 1.01.1890.

В 1901 служил в 83 пехотном Самурском Е.И.В. Вел. кн. Владимира Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1893).

Spisok, 1901: 110.

САВЕЛЬЕВ ПАВЕЛ ФЕДОТОВИЧ (род. 14.12.1851), подполковник. В офицерских чинах с 4.02.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1879), капитан – 25.03.1894 (старшинство с 15.03.1891). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил в 153 пехотном Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Сергея Михайловича полку.

Spisok, 1905: 128; Spisok, 1907: 127.

САВИН КОНСТАНТИН ПЕТРОВИЧ (род. 1861), подполковник. В офицерских чинах с 3.02.1901. Произведен в подполковники – 3.02.1901.

В 1901-04 служил начальником штаба Кавказской саперной бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891) и 2 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1901: 172; Spisok, 1904: 124.

САВИЧ АЛЕКСЕЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 1846), подполковник. В офицерских чинах с 7.01.1870. Участник военных экспедиций 1871-73, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1874), Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1899.

В 1899-05 служил смотрителем Абастуманского военного госпиталя.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1883), Св. Станислава 2 ст. (1893), Св. Владимира 4 ст. (1896).

Spisok, 1899: 174; Spisok, 1901: 157; Spisok, 1905: 102.

САВИЧ МИТРОФАН ФЕДОРОВИЧ (род. 1.06.1857), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу. В офицерских чинах с 1877: прапорщик – 28.08.1877, подпоручик – 5.07.1879, поручик – 20.02.1881, штабс-капитан – 15.03.1888, капитан – 15.03.1896 участник Русско- Японской войны 1904-05, произведен в подполковники – 30.07.1905.

В 1908-09 служил в 132 пехотном Бендерском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1906).

Spisok, 1908: 146; Spisok, 1901: 157; Spisok, 1909: 1026.

САЛАГОВ КАЙХОСРО АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 17.08.1869), князь, подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 1.09.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 13.07.1901, подполковник – 17.10.1908.

В 1910-13 командовал батареями 39 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1905), Св. Станислава 2 ст. (1909).

Spisok, 1910: 175; Spisok, 1911:164; Spisok, 1913: 540.

САМАРОКОВ ИВАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 30.04.1866), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и Казанском пехотном юнкерском училище. Службу начал 25.08.1886, произведен в подпоручики – 1.04.1887, поручик – 1.04.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 27.04.1905 (старшинство с 6.05.1901), награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1907), подполковник – 26.02.1910.

В 1911-13 служил в 78 пехотном Навагинском ген. Котляревского полку.

Spisok, 1911: 184; Spisok, 1913: 836.

САСКО ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 15.11.1865. Участник военных экспедиций 1872-73, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1873). Произведен в подполковники – 26.02.1899.

В 1899-1907 служил старшим помощником начальника Грозненского округа.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1885), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1894).

Spisok, 1899: 174; Spisok, 1901:157; Spisok, 1907: 96.

САРАНЧЕВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ ( ), подполковник – 26.02.1901.

В 1901-04 служил полицмейстером г. Дербента.

Spisok, 1901, с.174; Spisok, 1904: 126.

СВЕТЛИЦКИЙ ( ), подполковник ( ).

В 1907 служил в 13 лейб-гренадерском Эриванском полку.

Spisok, 1907: 176.

СЕДЕЛЬНИКОВ МИХАИЛ МИХАЙЛОВИЧ (род. 13.11.1859), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879, капитан – 14.05.1896. Произведен в подполковники – 4.03.1904.

В 1904-10 командовал батареей Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1866) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1893) и 2 ст. (1904).

Spisok, 1904: 149; Spisok, 1910: 108.

СЕЙФУЛЛА-МИРЗА СЕЙФУЛЛА БЕХМАНОВИЧ (род. 6.03.1864), персидский принц, подполковник Русской Императорской армии. Воспитывался дома и Одесском пехотном юнкерском училище. Служил в 1 Кавказском конном полку Кубанского казачьего войска – с 10.12.1880, произведен в прапорщики – 10.12.1880, подпоручик – 30.08.1884, участник военной экспедиции 1884-85, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1910), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1384.

СЕЛЛИНЕН ГУСТАВ КАРЛОВИЧ (род. 1846), подполковник. В офицерских чинах с 6.02.1868. Участник военной экспедиции 1863, Русско-Турецкой войны 1878-78, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1890.

В 1901-04 служил в 84 Ширванском Е.В. полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1892), Св. Станислава 2 ст. (1896), Св. Анны 2 ст. (1900).

Spisok, 1901: 109; Spisok, 1904: 88.

СЕРВИАНОВ НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧ (род. 1862), подполковник. В офицерских чинах с 16.02.1884, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1900). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1907 служил в Карском крепостном пехотном полку.

Spisok, 1907: 147.

СЕРГЕЕВ МИХАИЛ ТРОФИМОВИЧ (род. 30.10.1867), подполковник. Воспитывался в духовной семинарии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 29.01.1888, произведен в подпоручики – 1.09.1889, поручик – 1.09.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.09.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

В 1909-1913 занимал должность старшего адъютанта штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1913: 856.

СЕРЕДА ВАСИЛИЙ ПРОХОРОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, на-

гражден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою. В 1888 получил орден Св. Станислава 2 ст. Произведен в подполковники – 1.01.1890.

В 1901 служил в 6 Кавказском стрелковом батальоне.

Spisok, 1901: 110.

СИВИЦКИЙ ПЕТР НИКОЛАЕВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 17.03.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1904 командовал 1 батальоном 84 пехотного Ширванского Е.В. полка.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1884), Св. Анны 3 ст. (1892), Св. Станислава 2 ст. (1902).

В 1879 награжден Румынским Крестом.

Spisok, 1904: 110.

СИДОМОНОВ-ЭРИСТОВ АРЧИЛ (он же ЗАХАР) Валерианович (род. 11.04.1855), князь, подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878, капитан – 4.06.1895 (старшинство с 15.03.1895). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905-08 служил в 13 лейб-гренадерском Эриванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1904) и 2 ст. (1907), Св. Владимира 4 ст. (1904).

Spisok, 1905: 147; Spisok, 1908: 134.

СИДОРЕНКО НИКОЛАЙ ГАВРИЛОВИЧ (род. 5.04.1859), подполковник. В офицерских чинах с 30.12.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, штабс-капитан – 15.03.1890, за отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904.

В 1907-11 служил смотрителем Сарыкамышского продовольственного магазина.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. (1904).

Spisok, 1907: 140; Spisok, 1910: 128; Spisok, 1911: 115.

СИЛАЕВ ЛЕВ ЗАХАРЬЕВИЧ (род. 18.02.1870), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. Служил в 5 Кавказском резервном (кадровом) батальоне, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 338

6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1912.

В 1911-1913 службу проходил в 13 лейб-гренадерском Эриванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1274.

СИНЕЛЬНИКОВ ИВАН ГЕРАСИМОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1900.

В 1900-07 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича, 83 пехотном Самурском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1900: 169; Spisok, 1907: 100.

СКРОПЫШЕВ НИКОЛАЙ ЯКОВЛЕВИЧ (род. 12.08.1866), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1889, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1906), Произведен в подполковники – 11.09.1907.

В 1910-11 служил командиром 7 Восточно-Сибирского горного артиллерийского парка.

Spisok, 1910: 163; Spisok, 1911: 152.

СКУГАРЕВСКИЙ АЛЕКСАНДР МАКАРОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 4.09.1871. Произведен в подполковники – 26.02.1894.

В 1900- 01 служил Майкопским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1895).

Spisok, 1900:123; Spisok, 1901:123.

СКУРАТОВ ТИМОФИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 2.11.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1895 – 1904 служил в 82 пехотном Дагестанском Е.И.В. Вел. кн. Николая Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1879), Св. Анны 3 ст. (1892), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1896).

Spisok, 1895: 189; Spisok, 1901: 126; Spisok, 1904: 96.

СЛИВИЦКИЙ АЛЕКСЕЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 18.10.1874), подполковник Воспитывался в кадетском корпусе и Михайловском артиллерийском училище, который закончил по 1 разряду. Служил в 7 Конно-артиллерийской батарее, произведен в подпоручики – 8.08.1894, поручик – 8.08.1898, штабс-капитан – 8.08.1902, капитан – 8.08.1906, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 и. д. штаб-офицера для поручений при заместнике Кавказа по Военно-народному управлению.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913, ch. II: 118.

СЛУЧАНСКИЙ СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 17.10.1869), подполковник. Воспитывался в реальном и Одесском пехотном юнкерском училищах. Служил в 31 пехотном Алексепольском полку, произведен в подпоручики – 27.09.1894, поручик – 27.09.1898, штабс-капитан – 27.09.1902, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1905), капитан – 27.09.1906, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность казначея окружного интендантского управления Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1913, ch. II: 119.

СМИРНITСКИЙ АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ (род. 17.10.1865), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1887. Произведен в подполковники – 15.10.1908.

В 1910-11 служил начальником артиллерийской мастерской Георгиевского артиллерийского склада.

Spisok, 1910: 174; Spisok, 1911: 163.

СМИРНОВ АЛЕКСАНДР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 18.06.1853), подполковник. В офицерских чинах с 30.11.1873. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою, капитан – 15.03.1889. Произведен в подполковники – 26.02.1900. В 1900-10 служил в 249 Майкопском, 250 Ахульгинском резервных батальонах.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1892), Св. Владимира 4 ст. (1900), Св. Станислава 2 ст. (1905).

Spisok, 1900: 168; Spisok, 1901:167; Spisok, 1910: 97.

СМИРНОВ СЕРГЕЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 3.04.1873), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1892, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1902). Произведен в подполковники – 6.12.1905.

В 1907 служил офицером-воспитателем Тифлисского кадетского корпуса.

Spisok, 1907: 163.

СНЕСАРЕВ АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1.08.1870), подполковник. Воспитывался в Орловском Бахтина кадетском корпусе, 3 военном Александровском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Отлично». Службу начал в 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 29.05.1905 (старшинство с 10.08.1902), награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1905) и др. Произведен в подполковники – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1913 служил в 4 Кавказском стрелковом полку.

Spisok, 1911: 186; Spisok, 1913: 866.

СОБОЛЕВ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ (род. 16.08.1856), подполковник. В офицерских чинах с 3.10.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1878). В 1903 награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом. Участвовал в Русско-Японской войны 1904-05, произведен в подполковники – 17.08.1904, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905), контужен в бою.

В 1907-08 служил в 84 пехотном Ширванском полку.

Spisok, 1907: 122, Spisok, 1908: 112.

СОБОЛЕВСКИЙ ИВАН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1.03.1858), подполковник. Воспитывался в Нижегородском графа Аракчеева военной гимназии, Варшавском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 25.02.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 17.07.1877, подпоручик – 3.01.1880, поручик – 24.04.1882, штабс-капитан – 18.07.1887, капитан – 15.03.1893, подполковник – 26.02.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1905).

В 1900-08 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку, 257 Потийском, 260 Ардаганском пехотных резервных полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст.

(1896), Св. Анны 3 ст. (1899) и 2 ст. (1906), Св. Владимира 4 ст. с бантом – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903).

Spisok, 1900: 169; Spisok, 1901:168; Spisok, 1908: 93; Spisok, 1914: 1104.

СОКОЛОВ АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 15.07.1870. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1899-1905 служил воинским начальником в Новогригорьевском и Благодаревском уездах.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст.(1895).

Spisok, 1899: 12; Spisok,1901:114; Spisok, 1905: 89.

СОКОЛЬСКИЙ МИХАИЛ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 21.10.1863), подполковник. В офицерских чинах с 19.04.1885, капитан – 15.04.1902), старшинство с 6.05.1900). Участник Русско- Японской войны 1904-05. Произведен в подполковники – 26.02.1911, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1911).

В 1911 служил в 201 пехотном Потийском полку.

Spisok, 1911: 191.

СОКУЛЬСКИЙ ФРАНЦ ИВАНОВИЧ (род. 29.01.1853), подполковник. В офицерских чинах с 17.05.1878, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1896), капитан – 19.07.1898. Произведен в подполковники – 8.09.1903.

В 1904-10 служил начальником команды Тифлисского артиллерийского склада.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (18996), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1904: 144; Spisok, 1910: 103.

СОЛЛОГУБ МИХАИЛ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 21.09.1872), граф, подполковник. Воспитывался в Пажеском Е.В. корпусе, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 1 разряду. Службу начал 1.09.1892, произведен в корнеты – 7.08.1893, корнет гвардии – 8.08.1894, поручик – 8.08.1898, штабс-ротмистр гвардии (переименован в капитаны Генерального штаба) – 6.12.1899, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1907), подполковник – 6.12.1908.

С декабря 1908 по август 1910 занимал должность начальник штаба Карсской крепости.

С августа 1910 служил за пределами Кавказского военного округа.

Spisok, 1914: 1068. См.: Spisok, 1910: 175.

СОЛОМКО СЕРГЕЙ ВИКТОРОВИЧ (род. 25.02.1864), подполковник. Воспитывался в Ярославской военной прогимназии, С.-Петербургском пехотном юнкерском училище и Офицерской стрелковой школке, которую закончил с оценкой «Успешно». Служил в 14 гренадерском Грузинском полку, произведен в подпоручики – 22.08.1886, поручик – 22.12.1890, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 154 пехотном Дербентском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1387.

СОСНОВСКИЙ ИВАН НИКОЛАЕВИЧ (род. 17.05.1858), подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронежской военной гимназии и 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 20.12.1879, поручик – 18.12.1880, штабс-капитан – 25.10.1887, капитан – 15.07.1894, подполковник – 28.08.1900.

В 1899-06 – начальник отдела огнестрельных припасов и лабораторной мастерской Тифлисского артиллерийского склада. С мая 1906 служил вне территории Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1895) и 2 ст. (1903).

Spisok, 1914: 247. См.: Spisok, 1901: 170; Spisok, 1908: 94.

СТАВРОВСКИЙ НИКОЛАЙ ЯКОВЛЕВИЧ (род. 12.04.1865), подполковник. В офицерских чинах с 6.08.1887, капитан – 1.01.1901 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 19.04.1905.

В 1905-11 служил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. кн. Цицианова полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901) и 2 ст. (1907)

Spisok, 1905: 155; Spisok, 1908: 143; Spisok, 1911: 125.

СТАРК НИКОЛАЙ-ЕВГЕНИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 28.11.1851), подполковник. Воспитывался в С.-Петербургской 1 военной гимназии и Николаевском инженерном училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 11.12.1869, произведен в прапорщики – 11.08.1871, в запасе – ноябрь 1873 – июль 1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 13.07.1877, участник военных экспедициях 1880-81, поручик – 6.08.1880,

награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1882), за боевое отличие удостоен чина штабс-капитана – 29.01.1882, штабс-ротмистр – 3.05.1886, ротмистр – 30.08.1886, с декабря 1896 по декабрь 1904 находился в отставке, подполковник – 23.12.1907.

В 1910-13 служил надзирателем казенных земель и оброчных статей Шушинского уезда Елисаветпольской губ.

Spisok, 1910: 166; Spisok, 1911: 155. Ср.: Spisok, 1913, ch. III: 55.

СТАРОСЕЛЬСКИЙ МИХАИЛ МАКАРОВИЧ (род. 4.10.1864), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. В службу вступил 27.08.1882, произведен в подпоручики – 10.05.1887, поручик – 10.05.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1904), подполковник – 26.02.1908.

В 1908-11 и. д. штаб-офицера для особых поручений при военном губернаторе Батумской обл., служил Медвежинским уездным исправником, назначен полицмейстером г. Ставрополя – 1.03.1910, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1908: 171; Spisok, 1910: 170; Spisok, 1911: 159; Spisok, 1913, ch. III: 66.

СТАРЧЕНКО МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 12.09.1864), подполковник. Воспитывался в Саратовском Александровском Мариинском реальном, Казанском пехотном юнкерском училищах и Офицерской стрелковой школе, которую закончил с оценкой «Успешно». Служил в 158 Кутаисском полку, произведен в подпоручики – 9.08.1881, поручик – 9.08.1891, штабс-капитан – 15.05.1896, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 185 пехотном Башкадыклярском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1909), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 1220.

СТЕЛЬМАШЕНКО НИКОЛАЙ АВКСЕНТЬЕВИЧ (род. 5.08.1863), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Киевском пехотном юнкерском училище. В службу вступил 21.06.1882, произведен в подпоручики – 6.08.1882, поручик – 15.09.1891, штабс-капитан – 15.03.1894, капитан – 22.10.1900 (старшинство с 6.05.1900). Участник Русско-Японской войны 1904-05. Произведен в подполковники – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 служил в 208 пехотном Лорийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1911: 185. Cp.: Spisok, 1913: 778.

СТЕПАНЕНКО АРТЕМИЙ МАКСИМОВИЧ (род. 20.10.1857), подполковник. Воспитывался в классической прогимназии и пехотном юнкерском училище. Участник Русск-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 21.02.1878, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 3.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904.

В 1908 служил в 132 пехотном Бендерском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Владимира 4 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1905)

Spisok, 1908: 123.

СТЕПАНОВ СТЕПАН ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 28.06.1868), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 17.07.1887, произведен в подпоручики – 1.09.1889, поручик – 1.09.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.09.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

В 1905-13 служил Балахано-Сивуцчинским полицмейстером, инспектором Закавказской полицейской стражи по Карсской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Владимира 4 ст. (1909), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1913, ch. III: 102.

СТОЛЯРЕНКО НИКОЛАЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 28.01.1862), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.05.1879, произведен в прапорщики – 11.10.1883, подпоручик – 3.08.1884, поручик – 5.11.1898, штабс-капитан – 15.03.1892, капитан – 15.03.1896, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1902), участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1905.

В 1908-09 службу проходил в 131 пехотном Тираспольском полку.

Spisok, 1908: 137; Spisok, 1909: 814.

СТОЯНОВ ГЕОРГИЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 24.06.1856), подполковник. Воспитывался в Софийском военном училище, закончил Михайловскую артиллерийскую Академию и Офицерскую артиллерийскую школу. В офицерских чинах с 1879, участник военной экспедиции 1885, капитан

– 18.03.1895, подполковник – 27.07.1899.

До 1906 служил вне пределов Кавказского военного округа, назначен командиром 1 Кавказского горного артиллерийского дивизиона – 23.09.1906.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1903), Св. Анны 2 ст. (1906),

Spisok, 1907: 99; Spisok, 1909: 94; Spisok, 1908: 91.

СТРЕЛИГОВ ДМИТРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 7.02.1874), подполковник. Воспитывался в Николаевском инженерном училище и Николаевской инженерной Академии, которую закончил по 1 разряду. Службу начал 1.09.1891, произведен в подпоручики – 4.08.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 14.04.1902, подполковник – 6.12.1912.

В 1913 занимал должность начальника отдела по квартирному войскам.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1458.

СТРЕЛЬБИЦКИЙ ПЕТР НИКОЛАЕВИЧ (род. 1899), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Участник военной экспедиции 1878. Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1901 служил старшим помощником старшего адъютанта штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881), Св. Анны 3 ст. (1888).

Spisok, 1899: 168; Spisok, 1901: 151.

СТРОЕВ ПАВЕЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 15.06.1854), подполковник. В офицерских чинах с 30.06.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), капитан – 14.05.1896 (старшинство с 15.03.1896). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904), награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1907).

В 1905-11 занимал должность смотрителя военных арестантов при Тифлисском комендантском управлении, служил в 80 пехотном Кабардинском полку.

Spisok, 1905: 130; Spisok, 1910: 115.

СТРУСЕВИЧ ВЛАДИМИР ПЕТРОВИЧ (род. 4.07.1860), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881, капитан – 28.03.1893. Произведен в подполковники – 26.02.1905, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1907).

В 1907-10 служил в 262 пехотном Сальянском полку
Spisok, 1907: 124; Spisok, 1910: 124.

СУКАЧЕВ ФЕДОР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1872. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 31.05.1895.

В 1903-04 командовал батареей Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880) и 2 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1886) и 2 ст. (1899).

Spisok, 1903: 108; Spisok, 1904: 98.

СУЛЕВСКИЙ КАЗИМИР БЕНОНОВИЧ (род. 7.12.1862), подполковник. Воспитывался в Киевской военной гимназии, 1 военном Павловском училище, которое закончил по 1 разряду, и Офицерской артиллерийской школе. Службу начал 24.08.1882, произведен в подпоручики пехоты – 14.08.1884, поручик артиллерии – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.07.1894, капитан – 19.07.1898, подполковник – 21.04.1907.

В 1907-11 службу проходил в 39 Артиллерийской бригаде, командовал 2 батареями.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1902), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1908: 169; Spisok, 1909: 1483; Spisok, 1910: 157; Spisok, 1911: 147.

СУЛТАН-ЕЛИСУЙСКИЙ ИСКАНДЕР-ХАН (род. 12.10.1862), подполковник. Воспитывался в классической гимназии и 2 военном Константиновском училище. В службу вступил 1.09.1883, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 1.01.1906.

В 1907-11 служил в 15 гренадерском Тифлисском, 81 пехотном Апшеронском Императрицы Екатерины Великой (позднее Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича) полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1904), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1907: 165; Spisok, 1910: 139; Spisok, 1911: 132; Spisok, 1913: 282.

СУРХАНОВ АНАТОЛИЙ КАСПЕРОВИЧ (род. 31.05.1864), подполковник. Воспитывался в реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Служил в 78 пехотном Навагинском полку, произведен в подпоручи-

კი – 16.04.1887, поручик – 16.04.1891, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 1 Кавказском стрелковом ген.-фельдм. Вел. кн. Михаила Николаевича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1909), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 1379.

СУХАЧЕВ ГРИГОРИЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 14.10.1849), подполковник. В офицерских чинах с 12.07.1869, ротмистр – 10.08.1888, участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 26.02.1904, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1905).

В 1904-1911 занимал должность старшего помощника начальника Грозненского округа Терской обл., служил в Терской постоянной милиции.

Spisok, 1904: 147; Spisok, 1909: 388; Spisok, 1910: 105; Spisok, 1911: 107.

СУШИЛИН ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ (род. 15.07.1866), подполковник. Воспитывался в Владином реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах. Службу начал 20.08.1886, произведен в подпоручики – 1.09.1888, поручик – 1.09.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 21.03.1905 (старшинство с 6.05.1901), подполковник – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 служил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Бярятинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1911: 186. Ср.: Spisok, 1913: 851.

СУЩИНСКИЙ ПЕТР ИЛЬИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1872. Участник Руско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 12.03.1895.

В 1899-1903 служил командиром батареи Кавказской резервной артиллерийской бригады.

За военно-службные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880) и 2 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1889).

Spisok, 1899: 146; Spisok, 1901: 130; Spisok, 1903: 107.

СХАБИЦКИЙ СТАНИСЛАВ МАТВЕЕВИЧ (род. 26.03.1855), подполковник. Воспитывался дома и Киевском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 16.05.1870, произведен в 348

прапорщики – 25.12.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 17.06.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость»(1879), поручик – 29.04.1880, штабс-капитан – 25.10.1888, капитан – 1.06.1893, участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие награжден чином подполковника – 5.10.1904, орденом Св. Станислава 2 ст. с мечами (1904), ранен в бою.

В 1905 – 08 служил Майкопским уездным воинским начальником.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1899) и 2 ст. (1908), Св. Владимира 4 ст. (1899).

Spisok, 1908: 127; Spisok, 1909: 606.

ТАБАСАРАНСКИЙ АБДУЛ-БЕК (род. 15.12.1870), подполковник. Воспитывался в реальном и Елисаветградском кавалерийском юнкерском училищах. Службу начал 24.08.1889, произведен в корнеты – 28.11.1891, поручик – 28.11.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1898), за отличие награжден чином ротмистра – 28.11.1903. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1904) и 2 ст. с мечами (1905), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1905), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905) и др., ранен в бою, за отличие подполковник – 17.07.1906.

В 1907-13 служил в Дагестанском конном полку.

Spisok, 1907: 171; Spisok, 1910: 145; Spisok, 1913: 327.

ТАВДГИРИДЗЕ ДМИТРИЙ КИШВАРДОВИЧ (род. 18.01.1861), князь, подполковник. Воспитывался в Кутаисской классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 22.03.1888, произведен в подпоручики – 20.01.1888, поручик – 20.01.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, ротмистр – 6.12.1902, подполковник – 6.05.1913.

Назначен начальником Дербентского отделения Владикавказского жандармского полицейского управления железных дорог – 30.09.1905.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1913, ch. III: 166.

ТАРАНОВ ДОРИМЕНДОНТ ИВАНОВИЧ (род. 18.05.1856), подполковник. Воспитывался дома и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1878: произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 22.07.1879, поручик – 27.10.1883, штабс-капитан – 15.03.1889, капитан – 15.03.1897, подполковник – 30.07.1905.

В 1908 – 09 службу проходил в 129 пехотном Бессарабском Е.И.В. Вел.

кн. Михаила Александровича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1908: 144; Spisok, 1909: 1042.

ТАРАНОВСКИЙ ИВАН КЛИМЕНТЬЕВИЧ (род. 1842), подполковник. В офицерских чинах с 13.11.1866. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1878). Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1893-1901 служил Александровским уездным воинским начальником Ставропольской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1884), Св. Станислава 2 ст. (1896).

Spisok, 1893: 227; Spisok, 1901: 112.

ТАРАРИН ПЕТР ДАНИЛОВИЧ (род. 1843), подполковник. В офицерских чинах с 26.06.1864. Участник Русско-Турецкой войны 1877-788. Произведен в подполковники – 1.01.1888.

В 1901-04 служил старшим помощником начальника Гунибского округа Дагестанской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1870) и 2 ст. (1881), Св. Анны 3 ст. (1873) и 2 ст. (1883), Св. Владимира 4 ст. (1893).

Spisok, 1901: 106; Spisok, 1904: 87.

ТАРТАРОВ КОНСТАНТИН МИХАЙЛОВИЧ (род. 2.02.1874), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Московском военном училищах. Служил в Асландузском резервном батальоне, произведен в подпоручики – 12.08.1896, поручик – 12.08.1900, штабс-капитан -12.08.1904, капитан – 12.08.1908, подполковник – 26.08.1912.

В 1912-13 занимал должность начальника Тифлисской местной артиллерийской команды.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1908), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1448.

ТАРХАН-МОУРАВОВ ЕВСТАФИЙ ДМИТРЕВИЧ (род. 16.12.1862), подполковник. Воспитывался в Михайловской Воронцовской военной гимназии, 2 военном Константиновском училище. Службу начал 1.09.1880, произведен в прапорщики – 7.08.1882, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 350

30.08.1888, штабс- капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. кн. Цицианова полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1246.

ТАТАРОВ СЕМЕН ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1852), подполковник. Воспитывался в реальном и пехотной юнкерском училищах. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, прапорщик – 30.06.1877, награжден орденом Св. Анны 4 ст. (1878), участник военной экспедиции 1879, подпоручик – 27.01.1880, поручик – 9.07.1880, штабс-капитан – 22.10.1885, капитан – 15.03.1888, подполковник – 26.02.1899.

В 1901-07 служил в 256 Гунибском резервном батальоне, 81 пехотном Апшеронском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1881) и 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1906).

Spisok, 1901: 159; Spisok, 1903: 592; Spisok, 1905: 102; Spisok, 1907: 97.

ТАЧАЛОВ ВАСИЛИЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 1848), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1874. Произведен в подполковники – 1.10.1897.

В 1900-01 командовал 21 летучим Артиллерийским парком.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1880) и 2 ст. (1893), Анны 3 ст. (1884) и 2 ст. (1900).

Spisok, 1900: 150; Spisok, 1901: 147.

ТЕЛЕШЕВ ВЛАДИМИР АФАНСЬЕВИЧ (род. 15.09.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Константиновском военном училище. В службу вступил 30.08.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.05.1905 (старшинство с 10.08.1901), подполковник – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1910-13 службу проходил в 2 Кизлярском стрелковом полку.

Spisok, 1911: 186; Spisok, 1913: 855.

ТЕПОВИЧАРОВ ПЕТР ИВАНОВИЧ (род. 14.09.1870), подполковник. В офицерских чинах с 7.11.1887, капитан – 29.08.1904 (старшинство с

19.07.1902), награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1904). Произведен в подполковники – 30.08.1910.

В 1911 командовал батареей 21 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1911: 189.

ТЕР-АВETИСТОВ ДАВИД МЕЛКИСЕДЕКОВИЧ (род. 25.03.1899), подполковник. Воспитывался в гимназии и Елисоветградском кавалерийском юнкерском училище. Службу начал 16.02.1888, в запасе -1892- 1896, произведен в хорунжие – 1.03.1896, участник Китайского похода 1900-1901, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1901), поручик – 15.03.1902, участник Русско-Японской войны 1904-05, штабс-капитан – 1.03.1904, награжден орденами Св. Анны 4 ст., 3 ст. с мечами и бантом и 2 ст. с мечами, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1904), ротмистр – 1.03.1908, подполковник – 6.05.1913.

В 1913 служил штаб-офицером для поручений при канцелярии наместника на Кавказе по Военно-народному управлению.

Spisok, 1913, ch. II: 126.

ТЕР-МОСЕЛОВ АВРААМ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879. Произведен в подполковники – 26.04.1900.

В 1904 командовал горной батареей Кавказского артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1886) и 2 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1890).

Spisok, 1904: 122.

ТЕТРУЕВ ВАСИЛИЙ ГАВРИЛОВИЧ (род. 8.04.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 2 разряду. Службу начал 1.08.1891, произведен в подпоручики – 4.-8.1892, поручик – 4.08.1896, штабс-капитан – 4.08.1900, капитан – 4.08.1904, подполковник – 26.02.1908.

В 1908-13 служил в 155 Кубинском, 262 Сальянском Е.И.В. Наследника Цесаревича пехотных полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1908: 174; Spisok, 1910: 169; Spisok, 1911: 158; Spisok, 1913: 498.

ТИЗЕНГАУЗЕН ПЕТР ЛЬВОВИЧ (род. 1857), барон, подполковник. В офицерских чинах с 1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом

(1878), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в ротмистры – 6.05.1894, подполковник – 28.11.1902, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1902).

В 1904-10 разновременно занимал должность начальника Екатеринодарской военно-ремесленной школы, инспектора полиции Закавказской стражи Тифлисской губ. (до 4.11.1906), начальника Нальчикского округа Терской обл. (с 4.11.1906).

Spisok, 1904: 139; Spisok, 1908: 100; Spisok, 1910: 100. См.: Spisok, 1909, ch. III: 28.

ТИМАШЕВ НИКОЛАЙ ПЕТРОВИЧ (род. 13.12.1872), подполковник. Воспитывался в Оренбургском Неплюева кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 1.09.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 19.07.1898, капитан – 29.08.1904 (старшинство с 19.07.1902), подполковник – 3.09.1910.

В 1911-13 командовал 2 батареей 2 Кавказского мортирного дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1911: 189; Spisok, 1913: 977.

ТИМОФЕЕВ ПЕТР ЯКОВЛЕВИЧ (род. 25.03.1858), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878, ротмистр – 15.03.1897, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1900). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905-07 служил в 45 драгунском Северском полку.

Spisok, 1905: 150; Spisok, 1907: 149.

ТИМЧЕНКО ВАЛЕРИАН СТЕПАНОВИЧ (род. 29.05.1860), подполковник. Воспитывался в Харьковской классической гимназии и Чугуевском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 21.09.1879, произведен в прапорщики – 23.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 6.12.1898, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 12.01.1908.

Назначен комендантом железнодорожных станций «Баку» (1891), «Ковель» (1892), «Владикавказ» (1899), «Тифлис» (1910).

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1910: 167; Spisok, 1909: 1615.

ТИМЧЕНКО-ЯРЩЕНКО ПАВЕЛ ИВАНОВИЧ (род. 3.03.1863), подполковник. Воспитывался в межевом классе Владикавказской военной

прогимназии, Чугуевском пехотном юнкерском училище и Офицерской стрелковой школе. Службу начал 24.09.1884, произведен в подпоручики – 10.08.1896, поручик – 10.09.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 204 пехотном Ардаганско-Михайловском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1267.

ТИХОНОВ АЛЕКСЕЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1867. Участник военной экспедиции 1885. Произведен в подполковники – 26.02.1896.

В 1901 служил в 13 лейб-гренадерском Эриванском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1874), Св. Анны 3 ст. (1899).

Кавалер бухарского золотого ордена Благородной Бухары 2 ст. (1899).

Spisok, 1901: 136.

ТКАЧЕВ МАКАР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 10.03.1854), подполковник. В офицерских чинах с 28.02.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1900. За 25 лет безупречной службы в офицерских чинах награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1902).

В 1905 служил в 260 пехотном Ардаганском полку.

Spisok, 1905: 103.

ТОМАШЕВСКИЙ МИХАИЛ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 6.11.1847), подполковник. В офицерских чинах с 30.11.1870. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), ранен и контужен в боях. Произведен в подполковники – 26.02.1893, награжден орденом Св. Анны 2 ст. (1899).

В 1908 служил в 130 пехотном Херсонском полку.

Spisok, 1908: 85.

ТОПАЛЬСКИЙ ПЕТР МИХАЙЛОВИЧ (род. 27.06.1873), подполковник. Воспитывался в Сибирском кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище. Службу начал 1.09.1891, произведен в подпоручики – 7.08.1892, поручик – 1.07.1898, штабс-капитан – 15.07.1902, капитан – 354

7.08.1905, подполковник – 10.04.1911.

В 1906-13 занимал должность офицера-воспитателя в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1909), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1102.

ТРЕЖЕЦЕЦКИЙ ПАВЕЛ ГЕНРИХОВИЧ (род. 22.06.856), подполковник. В офицерских чинах с 28.08.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1904). Произведен в подполковники – 30.07.1905.

В 1908 служил в 130 пехотном Херсонском полку.

Spisok, 1908: 146.

ТРОНОВ БОРИС НИКОЛАЕВИЧ (род. 18.02.1871), подполковник. Воспитывался в Тифлисском пехотном кадетском училище. Службу начал 28.06.1880, произведен в подпоручики – 1.09.1883, поручик – 1.09.1897, штабс-капитан – 1.09.1901, капитан – 1.09.1905, за отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

В 1900-1913 и. д. начальника Зарушарского участка Карсской обл. (с 9.07.1900), Сигнахского уездного начальника, (с 31.10.1909), переведен в Тионетский – 6.04.1912, Ахалцихский – 16.09.1912 уезды, назначен и. д. Тионетского уездного начальника Тифлисской губ. – 16.09.1912.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1440.

ТУЛАЕВ ГАВРИИЛ ЛЕВАНОВИЧ (род. 20.04.1863), подполковник. Воспитывался в Елисаветпольской военной прогимназии, Тифлисском пехотном юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 6.02.1879, произведен в прапорщики – 13.03.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 202 пехотном Горийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1385.

ТУМАНОВ НИКОЛАЙ ДМИТРИЕВИЧ (род. 1.02.1866), князь, подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, 3 военном

Александровском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 25.08.1885, произведен в подпоручики – 11.06.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1909, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

В 1913 службу проходил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича (бывший Императрицы Екатерины Великой) полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1907), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 805.

ТУМСКОЙ АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ (род.1870), подполковник. В офицерских чинах с 5.08.1891. Произведен в подполковники – 6.12.1902. В 1904 служил штаб-офицером для особых поручений при штабе 1 Армейского корпуса.

Spisok, 1904: 139.

ТУШМАЛОВ ЗАХАРИЙ ФОМИЧ (род. 1.08.1867), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, 3 военном Александровском училище. Службу начал 25.08.1885, произведен в подпоручики – 11.08.1886, поручик – 11.08.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 1.07.1903 (старшинство с 6.05.1901), награжден орденом Св. Станислава 3 ст.(1906), подполковник – 26.02.1910, получил орден Св. Анны 3 ст. (1913).

В 1911 – 13 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1911: 183; Spisok, 1913: 831.

ТЮЛЬПАНОВ ИВАН ИГНАТЬЕВИЧ (род. 1.06.1855), подполковник. Воспитывался в гимназии и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1878: прапорщик – 16.04.1878, подпоручик – 26.06.1882, поручик – 26.06.1886, штабс-капитан – 15.06.1893, капитан – 15.03.1896, подполковник – 26.02.1905.

В 1905-11 служил в 16 гренадерском Мингрельском Е.И.В. Вел. кн. Дмитрия Константиновича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900) и 2 ст. (1908), Св. Станислава 2 ст. (1904).

Spisok, 1905: 149; Spisok, 1909: 884; Spisok, 1910: 128; Spisok, 1911: 123.

УГРЕХАЛИДЗЕ НЕСТОР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 22.12.1866. Участник военных экспедиций 1864 и 1866, Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 1.01.1890.

В 1901-07 служил в 264 пехотном резервном Лорийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1878), Св. Станислава 3 ст. (1879), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1901: 109; Spisok, 1904: 88; Spisok, 1907: 87.

УРУЧКИН ФЛЕГОНТ МИХАЙЛОВИЧ (род. 8.04.1870), подполковник. Воспитывался в реальном и Михайловском артиллерийском училищах. Службу начал 31.08.1889, произведен в хорунжие – 10.08.1890, сотник – 10.08.1894, награжден чином подьесаула – 6.05.1899, есаул – 10.08.1902, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст., Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1905), Св. Станислава 2 ст. (1909), подполковник – 28.02.1909.

В 1909-1912 командовал 2 Кубанской казачьей батареей.

Spisok, 1912: 1025; Spisok, 1913: 665.

УСТИНОВСКИЙ ИВАН ИОСИФОВИЧ (род. 19.04.1856), подполковник. Воспитывался в Полтавском духовном училище и Чугуевском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 26.05.1876, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 5.07.1880, поручик – 1.01.1885, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1906), за отличие награжден чином подполковника – 13.05.1907.

В 1908-13 служил в 15 гренадерском Тифлисском полку и 7 Кавказском стрелковом батальоне.

Spisok, 1908: 170; Spisok, 1909: 1521; Spisok, 1910: 161; Spisok, 1911: 150; Spisok, 1913: 418.

УТЕШЕВ ГРИГОРИЙ ИВАНОВИЧ (род. 19.12.1868), подполковник. Воспитывался в Александровском кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище, воздухоплавательном парке и Николаевской инженерной Академии, которую закончил по 1 разряду. Службу начал 1.09.1887, произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 10.04.1911.

В 1911-13 занимал должность помощника начальника Дагестанской инженерной дистанции.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1107.

УТНЕЛОВ МИХАИЛ АБРАМОВИЧ (род. 9.03.1859), подполковник. В офицерских чинах с 1.06.1880, капитан – 15.04.1893 (старшинство с 15.03.1893), награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1899). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905-07 служил в Михайловском пехотном батальоне.

Spisok, 1905: 146; Spisok, 1907: 145.

УХОВ ФЕОГОН ГАВРИЛОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 5.04.1900.

В 1901-03 командовал 20 летучим артиллерийским парком.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1891) и 2 ст. (1896), Св. Станислава 2 ст. (1892).

Spisok, 1901: 169; Spisok, 1903: 138.

УШАКОВ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 25.06.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 2 военном Константиновском училище. В службу вступил 29.08.1889, произведен в корнеты – 10.08.1880, поручик – 19.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1910-13 службу проходил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1912).

Spisok, 1910: 187; Spisok, 1911: 176; Spisok, 1913: 656.

УШАКОВ ДМИТРИЙ ЛЕОНИДОВИЧ (род. 12.05.1864), подполковник. Воспитывался в Ярославской военной прогимназии и Киевском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 29.08.1882, произведен в подпоручики – 12.07.1886, поручик – 12.07.1890, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1895. Участник Китайского похода 1900-01, Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 6.05.1900, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1906), за боевое отличие подполковник – 1907 (старшинство с 23.07.1908), ранен и контужен в боях.

Назначен Горийским уездным воинским начальником – 7.12.1908..

Spisok, 1910: 173; Spisok, 1909: 1712.

ФАТАЛИ-МИРЗА (род. 4.02.1855), персидский принц, подполковник Русской Императорской армии. Воспитывался в Пажеском Е.В. корпусе, подпоручик гвардии – 29.05.1877, поручик гвардии – 30.08.1879, штабс-ротмистр – 8.10.1881, майор – 8.10.1881. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878), подполковник со старшинством с 18.04.1893.

В 1893-1913 состоял при войсках Кавказского военного округа.

В 1912 награжден орденом Св. Анны 3 ст.

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 3 ст. (1892), бухарского золотого ордена Благородной Бухары 2 ст. (1893).

Spisok, 1895: 178; Spisok, 1910: 92. Ср.: Spisok, 1913: 1.

ФЕДОРЕНКО МИХАИЛ ГАВРИЛОВИЧ (род. 28.09.1868), подполковник. Воспитывался дома и Константиновском военном училище. Службу начал 31.08.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1887, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1910.

Занимал административные должности в Кюринском округе, Гюнайском и Темир-Хан-Шуриновском участках, Кайтаго-Шабаском округе. В 1908-13 служил помощником начальника Темир-Хан-Шуриновского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1904), Св. Анны 2 ст. (1907), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1912).

Spisok, 1913, ch. III: 101.

ФЕДОРЕНКО СЕРГЕЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 23.10.1873), подполковник. В офицерских чинах с 5.08.1891, капитан – 1.10.1903, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1906). Произведен в подполковники – 21.03.1909.

В 1910 командовал Михайловской крепостной минной ротой.

Spisok, 1910: 187.

ФЕДОРОВ АЛЕКСАНДР ЯКОВЛЕВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 10.06.1866. Участник военной кампании 1877. Произведен в подполковники – 26.02.1892, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1892).

В 1901-05 служил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

Spisok, 1901: 116; Spisok, 1905: 90.

ФЕДОРОВ КОНСТАНТИН КУЗЬМИЧ (род. 14.03.1862), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище.

В службу вступил 13.12.1880, произведен в прапорщики – 18.06.1884, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, за отличие награжден чином подполковника – 30.04.1909.

В 1910-13 служил в 6 Кавказском стрелковом батальоне, 201 пехотном Потийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1910: 189; Spisok, 1911: 178; Spisok, 1913: 681.

ФЕДОТОВ НИКОЛАЙ КУПРИАНОВИЧ (род. 19.03.1854), подполковник. Воспитывался в Пятигорской прогимназии, закончил Тифлисское пехотное юнкерское училище по 2 разряду и Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 14.01.1872, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 30.06.1877, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), подпоручик – 6.07.1880, поручик – 15.08.1884, за отличия награжден чинами штабс-капитана – 15.03.1891, капитана – 15.03.1896 и подполковника – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905 служил в 77 пехотном Тенгинском Е.И.В. Вел. кн. Алексия Александровича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1903), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1905: 131; Spisok, 1909: 613.

ФЕДОТЬЕВ ВАСИЛИЙ ИВАНОВИЧ (род. 21.02.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, Николаевском училище, закончил Николаевскую инженерную Академию по 1 разряду. Произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 11.05.1897, капитан – 18.04.1899, подполковник – 6.12.1909.

В 1909-13 служил помощником начальника Кутаисской инженерной дистанции.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1910: 191; Spisok, 1911: 180; Spisok, 1913: 715.

ФЕДЬКОВСКИЙ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 22.04.1862), подполковник. Воспитывался дома и Тифлиском пехотном юнкерском училище. Службу начал 10.12.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1883, подпоручик – 20.11.1884, поручик – 20.11.1888, штабс-капитан – 20.12.1889, 360

капитан – 15.03.1900, подполковник – 26.02.1909.

В 1910-13 служил в 202 (259) пехотном Горийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1910: 180. Cp.: Spisok, 1913: 599.

ФЕДЮКИН АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 30.08.1869. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1879). Произведен в подполковники – 6.12.1896.

В 1901-04 служил в Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1897), Св. Владимира 4 ст. (1901).

Spisok, 1901: 143; Spisok, 1901:143; Spisok, 1904: 103.

ФЕЛЬДМАН ИВАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 24.10.1856), подполковник. В офицерских чинах с 29.07.1877. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878). Произведен в подполковники – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-11 служил в 153 Бакинском Е.И.В. Вел. кн. Сергия Михайловича, 257 Потийском пехотных полках.

Spisok, 1905: 141; Spisok, 1910: 118; Spisok, 1911: 116.

ФЕТТЕР ИВАН ВИКТОРОВИЧ (род. 1854), подполковник. В офицерских чинах с 21.04.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1901-04 служил старшим столоначальником Кавказского окружного интендантского управления.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1878), Св. Анны 3 ст. (1891).

Spisok, 1901: 172; Spisok, 1904: 124.

ФИЛАТЬЕВ АЛЕКСЕЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 3.02.1901.

В 1904 командовал 3 батальоном Карсской крепостной артиллерии.

Spisok, 1904: 124; Spisok, 1905: 107.

ФИЛАТЪЕВ НИКОЛАЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 22.08.1864), подполковник. В офицерских чинах с 19.01.1884. Произведен в подполковники – 21.04.1907.

В 1908 служил в 20 Артиллерийской бригаде

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст., Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1908: 166.

ФИНЕНКО МИХАИЛ ЯКОВЛЕВИЧ (род. 23.10.1860), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. В службу вступил 11.08.1878, произведен в прапорщики – 23.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1883, за отличие награжден чином штабс-капитана – 15.03.1899, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1909.

В 1910-13 служил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. Цицианова полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1910: 184; Spisok, 1911: 173; Spisok, 1913: 624.

ФИРСОВСКИЙ НИКОЛАЙ ПОРФИРЬЕВИЧ (род. 17.10.1857), подполковник. В офицерских чинах с 16.04.1878. Произведен в подполковники – 26.02.1905, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1906).

В 1908 служил в 131 пехотном Тираспольском полку.

Spisok, 1908: 138.

ФИЛЯКОВСКИЙ РАФАИЛ РАФАИЛОВИЧ (род. 5.05.1854), подполковник. В офицерских чинах с 20.01.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). В 1900 получил орден Св. Анны 2 ст. с мечами. Произведен в подполковники – 26.02.1901. Участвовал в Русско-Японской войне 1904-05, ранен в бою.

В 1903-07 служил в 155 пехотном Кубинском, 16 гренадерском Мингрельском полках.

Spisok, 1903: 144; Spisok, 1907: 102.

ФЛОРЕНСКИЙ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 17.11.1857), подполковник. Воспитывался в Воронежской военной гимназии. Службу начал 12.08.1877, произведен в прапорщики – 8.08.1879, подпоручик – 4.12.1880, поручик – 4.12.1883, капитан – 26.07.1896, подполковник – 21.04.1906.

В 1900-13 служил в Карсской крепостной артиллерии.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1901), Св. Анны 2 ст. (1908).

Spisok, 1910: 144; Spisok, 1911: 136; Spisok, 1913: 321.

ФОМИШКИН МИХАИЛ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1861), подполковник. В офицерских чинах с 1883. Произведен в подполковники – 6.12.1905.

В 1900-09 служил начальником Новороссийского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894) и 2 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1898).

Spisok, 1900: 135; Spisok, 1904: 99; Spisok, 1909: 5.

ФОН-АГТЕ АЛЕКСАНДР АПОЛЛОНОВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1879. Произведен в подполковники – 6.12.1896, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1897).

В 1897-1901 служил помощником инспектора классов Тифлисского кадетского корпуса.

Spisok, 1897: 183; Spisok, 1901: 142.

ФОН-БУРМЕЙСТЕР ЕВГЕНИЙ ПАВЛОВИЧ (род. 19.01.1864), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1885, капитан – 27.07.1899. Произведен в подполковники – 26.02.1907.

В 1910 служил в 20 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1906) и 2 ст. (1909).

Spisok, 1910: 152.

ФОН-ГАН НИКОЛАЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 1854), барон, подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1876. Участник Руско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 8.03.1897.

В 1901-04 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1901: 145; Spisok, 1903: 116; Spisok, 1904: 104.

ФОН-МАУБЕРГ ЭРНЕСТ-ВАЦЛЕВ (ВЯЧЕСЛАВ) КОНСТАНТИНОВИЧ (род. 13.09.1888), подполковник. Воспитывался в Вроцлавском реальном и Тверском кавалерийском юнкерском училищах. Службу начал 8.07.1888, произведен в подпоручики – 1.09.1891, поручик – 1.09.1895, штабс-ротмистр – 15.03.1900, ротмистр – 1.09.1903, за отличие награжден

чином подполковника – 26.02.1912.

С 1900 службу проходил в Кавказском военном округе: назначен помощником Кутаисского уездного начальника – 1.05.1904, временно и. д. Кутаисского уездного начальника – 28.07.1904, мировой посредник III отдела Шушинского уезда – 18.11.1906, и. д. мирового посредника 5 отдела Елисаветпольского уезда – 20.08.1908.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903), Св. Анны 3 ст. (1906).

Spisok, 1913: 1413.

ФОН-МЕРШЕЙДТ-ГИЛЛЕССЕМ ИВАН ВЛАДИМИРОВИЧ см.:
ФОН-МЕЕРШЕЙДТ ИВАН ВЛАДИМИРОВИЧ.

ФОН-РАУПАХ АЛЕКСАНДР-РОБЕРТ, КАРЛ-РИЧАРД РОБЕРТОВИЧ ( ), подполковник. В офицерских чинах с 1891, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1906). Произведен в подполковники – 2.04.1906.

В 1907 служил помощником военного прокурора Кавказского военного окружного суда.

Spisok, 1907: 169.

ФОНТЕНЕЛЕВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ (род. 11.03.1854), подполковник. Воспитывался в уездном и пехотном юнкерском училищах. Службу начал 28.02.1874, произведен в прапорщики – 7.08.1877, подпоручик – 16.08.1879, поручик – 21.05.1880, штабс-капитан – 8.12.1884, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1909.

В 1908 – 10 служил Майкопским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. и Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1909: 1877; Spisok, 1910: 181.

ФОН-ШУЛЬЦ СЕРГЕЙ-АДОЛЬФ ПАВЛОВИЧ (род. 8.07.1870), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Михайловском артиллерийском училище. Произведен в подпоручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 13.07.1897, капитан – 13.07.1901, подполковник – 25.01.1909.

В 1909-13 командовал батареей 21 Артиллерийской бригаде.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1900), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1910: 178; Spisok, 1913: 569.

ФРЕЙЛИХ ВАЛЕНТИН ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 26.03.1863), подполковник. Воспитывался в Владикавказской военной прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.07.1882, произведен в подпоручики – 17.11.1889, поручик – 17.11.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 17.11.1901, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1903), за отличие подполковник – 26.08.1912.

Назначен и д. начальника Алибадского участка – 15.01.1900, помощником Елисаветпольского уездного начальника – 12.12.1900, и. д. мирового посредника 1 отдела Елисаветпольского уезда – 1902-1913.

Spisok, 1913: 1403.

ФРОЛОВ ФИЛИПП ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 11.11.1868), подполковник. В офицерских чинах с 5.08.1891 (старшинство с 10.08.1890). Участник Русско-Японской войны 1904-05, капитан – 29.08.1904 (старшинство с 10.07.1902), награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1904), Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Анны 2 ст. с мечами (1905). Произведен в подполковники – 10.08.1910.

В 1911 командовал батареей 51 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1911: 187.

ХАБАЕВ ЯКОВ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 10.10.1870), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном и Ставропольском казачьем юнкерском училищах. Службу начал 6.06.1888, произведен в хорунжие – 1.09.1892, сотник – 1.09.1896, подъесаул – 1.09.1900, есаул – 1.09.1904, подполковник – 18.04.1912.

В 1913 состоял при Дагестанском конном полку и при особе бывшего шаха Персии.

Награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1337.

ХАДДИ-ХАН-БЕКОВ см.: ХАДЖИ-ХАН-СУЛТАНОВ.

ХАСИТОВ ИЛЛАРИОН ИСААКОВИЧ (род. 23.10.1857), подполковник. Воспитывался в школе военных воспитанников, Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 17.12.1881, за отличие награжден чином поручика – 8.03.1883, штабс-капитан – 24.11.1887, капитан – 15.03.1892, подполковник – 26.02.1904.

В 1909 службу проходил в 260 пехотном резервном Ардаганском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1899).

Spisok, 1907: 118; Spisok, 1909: 420; Spisok, 1910: 106.

ХВОСТОВ ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ (род. 15.06.1858), подполковник. Воспитывался в 4 Московской военной гимназии и 3 военном Александровском училище. Служил в 16 пехотном Ладожском полку, произведен в прапорщики – 2.01.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 3.07.1877, поручик – 26.04.1882, в отставке – с февраля 1893 по апрель 1905, штабс-капитан – 19.08.1901, капитан – 19.08.1905, за отличие награжден чином подполковника – 26.08.1912.

Назначен начальником станции Хайлар Китайско-Восточной железной дороги – 4.01.1906, старший чиновник особых поручений при Кутаисском губернаторе – 24.05.1908, в 1909-13 и. д. мирового посредника Лечхумского уезда Кутаисской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1440.

ХЕРХЕУЛИДЗЕ БЕЖАН ИВАНОВИЧ (род. 1.12.1857), князь, подполковник. Воспитывался в Петровской Полтавской военной гимназии и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 31.08.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за отличие награжден чином прапорщика – 31.01.1878, Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1878), орденами Св. Станислава 3 ст., Св. Анны 3 ст. (1878), подпоручик – 17.12.1881, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 30.08.1891, капитан – 30.08.1894, за отличие подполковник – 28.02.1903 (старшинство с 28.11.1902). Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1904), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 2 ст. (1905).

В 1905-10 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1905: 115; Spisok, 1909: 267; Spisok, 1910: 100.

ХИЛКОВ ИЗМАИЛ ФЕДОРОВИЧ (род. 23.08.1865), подполковник. Воспитывался в Михайловском Воронежском кадетском корпусе и 1 военном Павловском военном училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 25.08.1884, произведен в подпоручики – 7.08.1885, поручик – 7.08.1889, штабс-капитан – 25.07.1895, капитан – 6.05.1900, подполковник – 5.05.1908.

В 1909-10 службу проходил в Кавказском осадном артиллерийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898) и 2 ст. (1908), Св. Анны 3 ст. (1903).

Spisok, 1909: 1699; Spisok, 1910: 172.

ХЛЕБНИКОВ ГЕОРГИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 27.04.1857), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1880, капитан – 13.07.1897, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1900). Произведен в подполковники – 29.08.1904.

В 1905-07 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1905: 126; Spisok, 1907: 123.

ХОВРЕНКО ИГНАТИЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 20.12.1857), подполковник. Воспитывался дома и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 1.12.1875, произведен в прапорщики – 9.09.1880, подпоручик – 6.05.1883, поручик – 21.12.1884, штабс-капитан – 15.03.1887, капитан – 15.07.1896 (старшинство с 15.03.1896), подполковник – 30.07.1905.

В 1905-13 служил в 79 пехотном Куринском ген.-фельд. кн. Воронцова, (позднее Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича) полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1899) и 2 ст. (1913), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1905: 156; Spisok, 1910: 133; Spisok, 1911: 127; Spisok, 1913: 210.

ХОДАКОВСКИЙ ЕВГЕНИЙ ИВАНОВИЧ (род. 18.02.1852), подполковник. В офицерских чинах с 13.12.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1878). Произведен в подполковники – 5.10.1904.

В 1908 служил в 132 пехотном Бендерском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1901), Св. Станислава 2 ст. (1906).

Spisok, 1908: 122.

ХОДЕЦКИЙ ИОСАФАТ-ВИТОЛЬД АВГУСТОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 16.09.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1880). Произведен в подполковники – 26.02.1899.

В 1901-04 служил в 79 пехотном Куринском Е.И.В. Вел. кн. Павла Александровича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1884), Св. Станислава 2 ст. (1895).

Spisok, 1901: 159; Spisok, 1904: 114.

ХУДОБАШЕВ ВЛАДИМИР АКИМОВИЧ (род. 24.12.1861), подполковник. Воспитывался в Ставропольской классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. В службу вступил 15.04.1881, произведен в подпоручики – 15.03.1885, поручик – 15.03.1889, штабс-капитан – 15.03.1895, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 30.07.1910 (старшинство с 26.02.1910).

В 1911-13 службу проходил в 7 Кавказском стрелковом полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 3 ст. (1909).

Spisok, 1911: 182; Spisok, 1913: 783.

ЦВЕТОВ-МУРТУЗАЛИ НУРОВ (род. 1839), подполковник. В офицерских чинах с 5.01.1861, за отличия награжден чинами штабс-ротмистра (1872) и подполковника – 6.12.1895 (старшинство с 11.08.1895).

В 1897-1909 был депутатом Главного народного суда Закатальского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1870), Св. Анны 3 ст. (1874).

Spisok, 1897:173; Spisok, 1901:132; Spisok, 1904: 99.

ЦИЦИАНОВ АРЧИЛ ИВАНОВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 10.09.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879). Произведен в подполковники – 28.11.1903.

В 1904-07 служил в 155 пехотном Кубинском полку.

Spisok, 1904: 144; Spisok, 1905: 120; Spisok, 1907: 114.

ЦИЦИАНОВ ИВАН НИКОЛАЕВИЧ (род. 12.08.1857), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 10.08.1875, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 30.04.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, награжден чином подполковника – 23.10.1905.

В 1913 службу проходил в 152 пехотном Владикавказском ген. Ермолова полку.

За воено-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1901) и 2 ст. (1904), Св. Владимира 4 ст. (1913).

Spisok, 1913: 242.

ЦУЛУКИДЗЕ ВЛАДИМИР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 30.11.1870), подполковник. Воспитывался в Кутаисской гимназии и Елисаветградском ка-

валерийском училище. Службу начал 22.12.1889, произведен в корнеты – 2.06.1894, поручик – 2.06.1898, штабс-капитан – 15.03.1900, ротмистр – 15.03.1904, подполковник – 26.02.1912.

В январе 1912 назначен штаб-офицером для поручений при заместнике Кавказа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1906), Св. Станислава 2 ст. (1908).

Spisok, 1913., ch. III: 148.

ЦУМПФОРТ КОНСТАНТИН-КАРЛ ЮЛЬЕВИЧ (род. 1852), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Владимира 4 ст. (1877), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1878), ранен в бою. Произведен в подполковники – 15.10.1894.

В 1894-1907 командовал батареями в 20 и 39 Артиллерийских бригадах.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1874), Св. Анны 2 ст. (1880).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 4 ст. (1878).

Spisok, 1894: 216; Spisok, 1901: 124; Spisok, 1905: 93; Spisok, 1907: 90.

ЦЫКЛАУРОВ (ЦИКЛАУРИ) АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ ( ), штабс-капитан – 6.05.1893, капитан – 6.05.1900, подполковник – 5.10.1904.

Назначен и. д. начальника Туапсинского округа – 1.05.1902.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1894).

Spisok, 1910: 121; Spisok, 1911: 118.

ЧАВЧАВАДЗЕ АЛЕКСАНДР ЗАХАРЬЕВИЧ (род. 4.07.1870), подполковник. Воспитывался в Пажеском Е.В. корпусе. Службу начал 1.09.1890, произведен в корнеты – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-ротмистр – 15.03.1897, ротмистр – 15.03.1901, подполковник – 26.02.1910.

В 1905-13 занимал должность адъютанта главнокомандующего войсками Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1910), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 822.

ЧАВЧАВАДЗЕ МИХАИЛ СПИРИДОНОВИЧ (род. 1844), князь, подполковник. В офицерских чинах с 29.07.1866. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1864, 1880-81, награжден орденами

Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877) и 2 ст. с мечами (1881), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1878), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1880), золотым оружием (1881). Произведен в подполковники – 26.02.1893.

В 1893-1901 служил в 43 драгунском Тверском полку.

Spisok, 1893: 247; Spisok, 1901: 118.

ЧАВЧАВАДЗЕ НИКОЛАЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 5.01.1867), подполковник. Воспитывался дома и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 25.09.1886, произведен в корнеты – 7.08.1887, штабс-ротмистр – 15.03.1898, ротмистр – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 служил в 18 драгунском Тверском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1907).

Spisok, 1913: 1254.

ЧАПЛЫГИН КОНСТАНТИН ПАВЛОВИЧ (род. 14.06.1874), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1893, произведен в подпоручики – 12.08.1895, поручик – 12.08.1898, штабс-капитан – 12.08.1903, капитан – 12.08.1907, за отличие награжден чином подполковника – 6.05.1913.

В 1913 занимал должность правителя канцелярии окружного интендантского управления Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1907).

Spisok, 1913, ch. II: 123.

ЧАРЕКОВ АЛЕКСАНДР АНТОНОВИЧ (род. 1847), подполковник. В офицерских чинах с 20.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 1.10.1897.

В 1900-01 командовал батареей Кавказского стрелкового дивизиона.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1881), Св. Станислава 2 ст. (1895).

Spisok, 1900: 150; Spisok, 1901: 147.

ЧАРКОВСКИЙ АЛЕКСАНДР КАЗИМИРОВИЧ (род. 5.09.1871), подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1892 (старшинство с 5.08.1891), капитан – 29.08.1904 (старшинство с 19.07.1902). Произведен в подполковники – 3.09.1910.

В 1911 командовал батареей 51 Артиллерийской бригады.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1905).

Spisok, 1911: 188.

ЧАЧИКОВ КОНСТАНТИН ДАВИДОВИЧ (род. 10.02.1865), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1885, капитан – 6.05.1900. Произведен в подполковники – 19.04.1908, награжден орденом Св. Станислава 2 ст. (1908).

В 1910-11 командовал батареей Кавказского мортирного артиллерийского дивизиона.

Spisok, 1910: 172; Spisok, 1911: 161.

ЧАЧИКОВ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1851), подполковник. В офицерских чинах с 29.06.1874. Произведен в подполковники – 26.02.1892.

В 1893-1907 служил в Ардаганском, 259 Горийском пехотных резервных полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1871), Св. Анны 3 ст. (1893).

Spisok, 1893: 241; Spisok, 1907: 87.

ЧЕКOTOVСКИЙ СТАНИСЛАВ ВАЦЛАВОВИЧ (род. 25.11.1867), подполковник. Воспитывался в Полоцком кадетском корпусе, 2 военном Константиновском училище и Офицерской стрелковой школе, которую закончил с оценкой «Успешно». Службу начал 26.08.1886, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 205 пехотном Шемахинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1911), Св. Анны 2 ст. (1913).

Spisok, 1913: 1269.

ЧЕРДАНЦЕВ ВЛАДИМИР МИХАЙЛОВИЧ (род. 14.06.1857), подполковник. Воспитывался в Межевых классах и Военно-топографическом училище. Службу начал 23.09.1877, произведен в подпоручики – 8.08.1880, поручик – 30.08.1882, штабс-капитан – 30.08.1885, капитан – 30.08.1889, подполковник – 6.12.1896. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден мечами к ордену Св. Владимира 4 ст. (1905).

В 1897-1907 служил производителем геодезических работ при Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1883) и 2 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1888) и 2 ст. (1897), Св. Владимира 4 ст. (1902).

Spisok, 1897:183; Spisok, 1901:142; Spisok, 1907: 92; Spisok, 1914:1105.

ЧЕРКЕСОВ ЕВСТАФИЙ ГЕОРГИЕВИЧ (род. 1850), князь, подполковник. В офицерских чинах с 18.09.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1891.

В 1900-07 служил в 263 Новобаязетском пехотном резервном, 79 пехотном Куринском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1889), Св. Анны 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1897).

Кавалер персидского ордена Льва и Солнца 2 ст. (1901).

Spisok, 1900: 113; Spisok, 1907: 87.

ЧЕРНИЦКИЙ КОНСТАНТИН МИХАЙЛОВИЧ (род. 1845), подполковник. В офицерских чинах с 17.07.1867. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1893.

В 1897-1903 служил Новороссийским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1877) и 2 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1882).

Spisok, 1897: 152; Spisok, 1903: 100.

ЧЕРНОВ МИХАИЛ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 4.09.1864), подполковник. Воспитывался в Владикавказском реальном училище, закончил Тифлисское пехотное юнкерское училище по 2 разряду. В офицерских чинах с 1886: произведен в подпоручики – 12.04.1886, поручик – 12.04.1890, штабс-капитан – 6.12.1895, ротмистр – 6.12.1896, награжден орденом Св. Станислава 2 ст.(1905), подполковник – 26.02.1907.

Назначен начальником Владикавказского отдела жандармского полицейского управления железных дорог – 31.10.1897..

Spisok, 1909: 149; Spisok, 1910:151; Spisok, 1911: 142.

ЧЕРНОВ НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 24.12.1860), подполковник. Воспитывался дома и Тифлиском пехотном юнкерском училище. Службу начал 5.10.1878, произведен в прапорщики – 23.05.1883, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1896), штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие

награжден чином подполковника – 26.02.1906.

В 1903-05 служил старшим помощником начальника Грозненского округа Терского округа, назначен начальником Назрановского округа той же обл. – 26.06.1908, Рачинский уездный начальник – 26.05.1910.

Spisok, 1907: 167; Spisok, 1908: 155; Spisok, 1909: 113; Spisok, 1910: 141; Spisok, 1911: 134; Spisok, 1912, ch .II: 54.

ЧЕРНЯГОВСКИЙ ВЛАДИМИР АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 15.07.1862), подполковник. Воспитывался в Херсонском реальном и Константиновском военном училищах. Службу начал 1.09.1882, произведен в подпоручики – 14.08.1884, поручик – 14.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1897, капитан – 6.05.1900, участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1906), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом. (1907), подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 79 пехотном Куринском ген.-фельдм. кн. Воронцова (позднее Вел. кн. Павла Александровича) полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1909), Св. Станислава 2 ст. (1912), Св. Анны 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1224.

ЧЕРОМСКИЙ ИВАН ЕВГЕНЬЕВИЧ (род. 29.06.1849), подполковник. Воспитывался в Тифлисской военной начальной школе. Службу начал 12.06.1871, произведен в подпоручики – 7.10.1880, поручик – 15.05.1883, штабс-капитан – 30.08.1887, подполковник – 2.04.1906.

В 1907-13 служил при Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895) и 2 ст. (1909), Св. Анны 3 ст. (1906) и 2 ст. (1912).

Spisok, 1907: 168; Spisok, 1911: 135; Spisok, 1913: 314.

ЧИЖ СТАНИСЛАВ ИОСИФОВИЧ (род. 26.04.1853), подполковник. В офицерских чинах с 24.08.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1877), золотым оружием (1878). В 1883 получил орден Св. Станислава 2 ст. Произведен в подполковники – 26.02.1895.

В 1895-07 служил в 78 пехотном Навагинском полку.

Spisok, 1895: 191; Spisok, 1907: 90.

ЧИСТОВСКИЙ ВАСИЛИЙ ИВАНОВИЧ (род. 1.01.1857), подполковник. В офицерских чинах с 15.04.1878. Произведен в подполковники – 13.09.1902.

В 1904-08 разновременно командовал батареей в 7 мортирном артиллерийском полку и Кавказском мортирном артиллерийском дивизионе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1876) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1895).

Spisok, 1904: 136; Spisok, 1905: 114; Spisok, 1907: 108; Spisok, 1908: 99.

ЧИЧУА ЛЕВАН НИКОЛАЕВИЧ (род. 1.10.1853), князь, подполковник В офицерских чинах с 14.05.1905. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1883), капитан – 21.06.1904 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 14.05.1905 (старшинство с 28.11.1903).

В 1905 служил в 259 пехотном резервном полку.

Spisok, 1905: 120.

ЧУДИНОВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 1.03.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1906), подполковник – 22.04.1907.

В 1904-13 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

Spisok, 1908: 169; Spisok, 1910: 159; Spisok, 1911: 148; Spisok, 1913: 406.

ЧУМАРОВ АЛЕКСАНДР БАСТАМОВИЧ (род. 24.07.1874), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, военном Павловском училище, закончил 2 класса Николаевской Академии Генерального штаба. Службу начал 1.09.1892, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 7.08.1897, штабс-капитан – 7.08.1901, участник Руско-Японской войны 1904-05, капитан – 7.08.1905, награжден орденом Св. Анны 3 ст. (1906), подполковник – 26.02.1910, получил орден Св. Станислава 2 ст. (1912).

С 1903 занимал обер- и штаб-офицерские должности в Кавказском военном округе, начальник отдела Окружного интендантского управления – 16.05.1909, интендант Кавказской кавалерийской дивизии – 5.06.1911

Spisok, 1913, ch. II: 57.

ЧХЕИДЗЕ ( ), подполковник – 28.11.1902.

В 1904 служил в Закавказской страже.

Spisok, 1904: 138.

ЧХЕИДЗЕ ЛЕОНТИЙ СЕМЕНОВИЧ (род. 1856), князь, подполковник. В офицерских чинах с 4.08.1875. Произведен в подполковники – 1.01.1898.

В 1899-1903 командовал батареей Кавказского стрелкового артиллерийского дивизиона.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889) и 2 ст. (1900), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1899: 165; Spisok, 1901: 148; Spisok, 1903: 118.

ЧХОТУА СЕМЕН ЗУРАБОВИЧ (род. 8.01.1860), князь, подполковник. В офицерских чинах с 12.08.1883, капитан – 1.07.1901 (старшинство с 6.05.1900). Произведен в подполковники – 26.02.1905.

В 1905-07 служил в 79 пехотном Куринском ген.-фельдм. кн. Воронцова полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889) и 2 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1903).

Spisok, 1905: 152; Spisok, 1907: 151.

ШАБАНОВ ГРИГОРИЙ ОСИПОВИЧ (род. 10.03.1858), подполковник. В офицерских чинах с 3.01.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 3 и 4 ст. (1877), ранен и контужен в боях. Произведен в подполковники – 28.11.1908.

В 1904-08 заведовал Кутаисским местным лазаретом.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. (1903).

Spisok, 1904: 145; Spisok, 1905: 120; Spisok, 1907: 114; Spisok, 1908: 105.

ШАВГУЛИДЗЕ ГЕОРГИЙ ИОСИФОВИЧ (род. 23.04.1863), подполковник. Воспитывался в реальном училище и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 11.11.1883, произведен в подпоручики – 12.07.1887, поручик – 12.07.1891, штабс- капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1904, подполковник – 26.02.1912.

Служил на различных должностях: полицейским приставом, помощником столоначальника Кавказского окружного интендантского управления, смотрителем Эриванского продовольственного магазина. В июле 1911 назначен делопроизводителем корпусного интенданта 1 Кавказского армейского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1898), Св. Анны 3 ст. (1904).

Spisok, 1913, ch. II: 99.

ШАВШЕДСКИЙ НУРИ-БЕК см.: НУРИ-БЕК ШАВШЕТСКИЙ.

ШАДИНОВ АВЕЛЬ ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 1856), подполковник. В офицерских чинах с 29.03.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 26.02.1899.

В 1899-1903 служил в 258 пехотном резервном Сухумском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1879), Св. Станислава 2 ст. (1884).

Spisok, 1899: 175; Spisok, 1901: 158.

ШАЛИКОВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 7.02.1856), князь, подполковник. Воспитывался в классической гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 7.03.1874, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 30.06.1877, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878) и Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), подпоручик – 16.06.1881, поручик – 18.04.1883, штабс-капитан – 15.07.1892, за отличия награжден чинами капитана (1899) и подполковника (1902), орденом Св. Владимира 4 ст. с бантом (1903).

В 1904 командовал батальоном 80 пехотного Кабардинского полка.

Spisok, 1904: 138. См.: Spisok, 1909: 277; Spisok, 1913: 31.

ШАМРАЕВ СПИРИДОН ФИЛИППОВИЧ (род. 31.10.1853), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. В офицерских чинах с 1880. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст. (1877), произведен в прапорщики – 10.07.1880, подпоручик – 27.04.1883, поручик – 27.04.1887, штабс-капитан – 15.03.1892, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1892), капитан – 30.11.1900 (старшинство с 6.05.1900), за отличие подполковник – 30.12.1904 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-07 служил в 263 пехотном резервном Новобаязетском полку.

Spisok, 1905: 138; Spisok, 1907: 129. См.: Spisok, 1909: 635.

ШАНАЕВ ИНДРИС ДУДАРОВИЧ (род. 1839), подполковник. В офицерских чинах с 28.05.1861. Участник Русско-Турецкой войны 1853-56, военных экспедиций 1857-61, 1864, Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден

ден Знаком отличия военного ордена Св. Георгия 4 ст.(1859), орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1863) и 2 ст. с мечами (1879), Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом, Св.Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878) и 2 ст. с мечами (1879). Произведен в подполковники – 6.05.1884.

В 1899-04 служил инспектором Терской постоянной милиции.

Кавалер иностранных знаков отличий: румынского Железного креста (1881), персидского – Льва и Солнца 3 ст. (1881) и 2 ст. (1890), бухарского – золотого Благородной Бухары 3 ст. (1895) и 2 ст. (1898).

Spisok, 1901: 106; Spisok, 1904: 86.

ШАНДРЫПА НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 4.04.1855), подполковник. В офицерских чинах с 17.01.1875. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1901, получил орден Св. Станислава 2 ст. (1905).

В 1908 служил в 129 пехотном Бессарабском полку.

Spisok, 1908: 95.

ШАРИФОВ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 31.08.1878. Произведен в подполковники – 6.12.1899.

В 1900-05 служил в Военно-топографическом отделе Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. (1881), Св. Станислава 2 ст. (1885), Св. Анны 2 ст. (1896).

Spisok, 1900: 164; Spisok, 1901: 163; Spisok, 1903: 132; Spisok, 1904: 117; Spisok, 1905: 104.

ШАТОВ МИХАИЛ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 20.10.1853), подполковник. В офицерских чинах с 19.05.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст., Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1879), чином штабс-капитана–1884. Произведен в подполковники – 28.11.1902.

В 1907 служил в 81 Апшеронском полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1893), Св. Анны 2 ст. (1896), Св. Владимира 4 ст. с бантом (1905).

Spisok, 1907: 109.

ШАТРОВ ДМИТРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 21.09.1869), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище.

Службу начал 27.08.1887, произведен в подпоручики – 9.08.1888, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 9.05.1901. Произведен в подполковники – 22.04.1907.

В 1904-13 служил офицером-воспитателем в Тифлисском Вел. кн. Михаила Николаевича кадетском корпусе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1910)

Spisok, 1908: 168; Spisok, 1910: 158; Spisok, 1911: 138; Spisok, 1913: 405.

ШАУМАН НИКОЛАЙ ВИКТОРОВИЧ (род. 27.08.1860), подполковник. Воспитывался в военной гимназии и 3 Александровском училище. Службу начал 26.08.1879, произведен в прапорщики – 8.08.1881, подпоручик – 8.08.1881, поручик – 8.08.1885, штабс-капитан – 13.12.1892, капитан – 13.07.1897, за отличие награжден чином подполковника – 26.09.1906.

В 1907-13 командовал батареей в 39 Артиллерийской бригаде, 1 Кавказской стрелковой артиллерийской дивизии (с 21.08.1910).

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1910).

Spisok, 1910: 147; Spisok, 1911: 138; Spisok, 1913: 333.

ШАХБУДАГОВ АЛЕКСАНДР ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 6.03.1873), подполковник. Воспитывался в Тифлисском кадетском корпусе, Николаевском инженерном училище, Офицерской электротехнической школе. Службу начал 5.09.1890, подпоручик – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 5.08.1899, капитан – 5.08.1903, подполковник – 22.08.1910.

С сентября 1910 службу проходил в 1 Кавказской искровой роте.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1907), Св. Станислава 2 ст. (1910).

Spisok, 1913,: 952.

ШВЕЦОВ ИВАН ИВАНОВИЧ (род. 1849), подполковник. В офицерских чинах с 2.02.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877), Св. Станислава 2 ст. с мечами (1879). Произведен в подполковники – 26.02.1894.

В 1894-1905 служил в 154 пехотном Дербентском полку, Асландузском резервном батальоне.

Spisok, 1894: 218; Spisok, 1901: 122.

ШЕВЦОВ СТЕПАН МИХАЙЛОВИЧ (род. 17.07.1858), подполковник. В офицерских чинах с 21.02.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-378

78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1900), Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. с бантом (1905). Произведен в подполковники – 5.10.1904.

В 1904 служил в 130 пехотном Херсонском полку.

Spisok, 1908: 126.

ШЕВЧЕНКО АНДРЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 20.08.1868), подполковник. Воспитывался в Ейском реальном, Тифлисском пехотном юнкерском училищах и Офицерской стрелковой школе, которую закончил с оценкой «Успешно». Службу начал 1.03.1887, произведен в подпоручики – 1.09.1889, поручик – 1.09.1893, штабс-капитан – 6. 06.1900, капитан – 1.09.1901, подполковник – 26.08.1901.

В 1913 службу проходил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Бярятинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1909), Св. Станислава 2 ст. (1912).

Spisok, 1913: 1402.

ШЕЛЕМЕТЬЕВ АЛЕКСАНДР НИКОЛАЕВИЧ (род. 25.08.1871), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1890, произведен в подпоручики – 5.08.1891, поручик – 5.08.1895, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.08.1903, подполковник – 6.12.1906.

В 1904-13 служил офицером- воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1903) и 2 ст. (1912), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok 1907: 174; Spisok, 1910: 149. Cp.: Spisok, 1913: 349.

ШЕЛУДЧЕНКО ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ (род. 1846), подполковник. В офицерских чинах с 26.03.1875. Участник военной экспедиции 1875 и Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 14.05.1896.

В 1897-1907 служил в Карском крепостном пехотном полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1881), Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900).

Spisok, 1897: 182; Spisok, 1901: 140; Spisok, 1903: 113; Spisok, 1904: 102; Spisok, 1907: 92.

ШЕРИФ-БЕК ХИМШИЕВ СМ.: ДЖАМАН (ДЖАМАЛ) БЕК-АД-ЖАРСКИЙ.

ШЕРВАШИДЗЕ (ШАРВАШИДЗЕ) КОНСТАНТИН ГРИГОРЬЕВИЧ (род. 22.10.1858), князь, подполковник. Воспитывался в военной гимназии, 2 военном Александровском училище, с оценкой «Успешно» закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 12.08.1879, произведен в подпоручики – 8.08.1881, поручик – 8.08.1885, штабс-капитан – 15.03.1892, капитан – 15.03.1896 (старшинство с 15.03.1896), участник Русско-Японской войны 1904-05, подполковник – 26.02.1905.

В 1911 -13 служил в 203 (позднее: 258) пехотном Сухумском полку.

За военно-служебные заслуги награжден чином капитана, орденами Св. Станислава 2 ст. (1902), Св. Анны 2 ст. (1907).

Spisok, 1905: 149; Spisok, 1907: 148; Spisok, 1908: 136; Spisok, 1910: 127; Spisok, 1911: 122. Ср.: Spisok, 1913: 168.

ШИМАНОВСКИЙ АЛЕКСЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 28.02.1866), подполковник. Воспитывался в Темир-Хан-Шуринском реальном и Тифлисском пехотном юнкерском училищах, закончил Офицерскую стрелковую школу с оценкой «Успешно». Службу начал 29.07.1885, произведен в подпоручики – 20.03.1888, поручик – 20.03.1892, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 26.01.1904 (старшинство с 6.05.1901), подполковник – 26.02.1909.

В 1911 служил в 83 пехотном Самурском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1908), Св. Анны 2 ст. (1911).

Spisok, 1911: 192; Spisok, 1913: 1066.

ШИМЧЕНКО МАКСИМ ФЕДОРОВИЧ (род. 20.08.1866), подполковник. Воспитывался дома и Одесском пехотном юнкерском училище. Службу начал 18.10.1883, произведен в подпоручики – 17.11.1888, поручик – 17.11.1892, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1912-13 службу проходил в 80 пехотном Кабардинском ген.-фельдм. кн. Барятинского полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1910).

Spisok, 1913: 1217.

ШИМЧЕНКО СТЕФАН ФЕДОРОВИЧ (род. 14.10.1868), подполковник. Воспитывался в Решельевской Одесской гимназии и Одесском пехот-

ном юнкерском училище. Службу начал 28.12.1887, произведен в подпоручики – 1.09.1889, поручик – 1.09.1893, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 206 пехотном Сальянском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1905), Св. Станислава 2 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1218.

ШЛЕЙСНЕР НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 6.12.1868), подполковник. В офицерских чинах с 5.08.1891. Произведен в подполковники – 6.12.1904.

В 1908 занимал должность помощника начальника Терской инженерной дистанции (130).

Spisok, 1908: 130.

ШЛОТГАУЕР НИКОЛАЙ ЯКОВЛЕВИЧ (род. 14.01.1872), подполковник. Воспитывался во 2 кадетском корпусе и военном Константиновском училище. Службу начал 31.08.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1890, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 10.08.1898, капитан – 10.08.1902, за отличие подполковник – 26.08.1912.

В 1910-13 и. д. мирового посредника 2 отдела Зугдидского участка Кутаисской губ.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1902), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 1410.

ШМАКОВ ИВАН ИВАНОВИЧ (род. 17.07.1860), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 20.12.1878, произведен в прапорщики – 14.11.1882, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1889, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.08.1912.

В 1913 службу проходил в 205 пехотном Шемахинском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893), Св. Анны 3 ст. (1909).

Spisok, 1913: 1385.

ШМЕРЛИНГ ЭМИЛИЙ ИВАНОВИЧ (род. 23.10.1868), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и 3 военном Александровском училище, которое закончил по 1 разряду. Службу начал 18.09.1888, произведен в под-

поручики – 10.08.1889, поручик – 10.08.1893, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1901. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденом Св. Владимира 4 ст. (1905), за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1909-11 и. д. начальника Артвинского округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1903), Св. Станислава 2 ст. (1907).

Spisok, 1909: 203; Spisok, 1911: 175.

ШНАБЕЛЬ ГЕНРИХ-ВИЛЬГЕЛЬМ ФЕДОРОВИЧ (род. 23.03.1872), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе, 3 военном Александровском и Николаевском инженерном училищах. Службу начал 30.08.1890, произведен в подпоручики – 7.08.1893, поручик – 1.08.1896, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 5.08.1903, подполковник – 21.03.1909.

В 1901-13 служил начальником 3 дистанции Дагестанского отделения Кавказского округа путей сообщения.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 3 ст. (1909), Св. Станислава 2 ст. (1913).

Spisok, 1911: 177; Spisok, 1913: 665.

ШОСТЕ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1855), подполковник. В офицерских чинах с 10.08.1876. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 4 ст. (1877), Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1878). Произведен в подполковники – 19.03.1897.

В 1901 и. д. начальника Кайтаго-Табасаранского округа Дагестанской обл.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Анны 2 ст. (1901), Св. Владимира 4 ст. (1898).

Spisok, 1901: 145.

ШТЕГМАН АЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ (род. 1864), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1886. Произведен в подполковники – 1.01.1901 (старшинство с 6.12.1900). В 1901-03 служил помощником военного прокурора Кавказского военного окружного суда.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1899), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1901: 172; Spisok, 1903: 141.

ШТРИГЕЛЬ ЕВГЕНИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 12.12.1876), подполковник. Воспитывался во 2 Оренбургском военном кадетском корпусе и Николаев-

ском кавалерийском училище. Службу начал 1.10.1894, произведен в хорунжие – 12.08.1895, сотник – 12.08.1899, подъесаул – 12.08.190, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1906), капитан – 21.08.1907, подполковник – 6.12.1910.

В 1907-13 служил офицером-воспитателем Владикавказского кадетского корпуса.

Spisok, 1913: 1011.

ШУБЕРСКИЙ МАКЕДОН ПЕТРОВИЧ (род. 1842), подполковник. В офицерских чинах с 18.09.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Станислава 2 ст. с мечами (1877). Произведен в подполковники – 26.02.1891.

В 1893-1901 служил Горийским уездным воинским начальником, мировым посредником Джеванширского отдела Елисаветпольской губ.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Владимира 4 ст. (1886), Св. Анны 2 ст. (1888).

Spisok, 1893: 233; Spisok, 1901: 114.

ШУМОВ АЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ (род. 27.08.1854), подполковник. Воспитывался в 1 Тифлисской гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Службу начал 22.07.1871, произведен в прапорщики – 13.1876, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, подпоручик – 14.06.1877, за отличия награжден орденами Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость», Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1878), чинами поручика – 13.07.1879, штабс-капитана – 15.12.1881 и капитана – 26.02.1886, подполковник – 26.02.1896.

В 1901-10 служил в 156 пехотном Елисаветпольском ген. кн. Цицианова полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1895), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1900), Св. Анны 2 ст. (1905).

Spisok, 1901: 136; Spisok, 1903: 111; Spisok, 1904: 100; Spisok, 1907: 91; Spisok, 1908: 86; Spisok, 1909: 21; Spisok, 1910: 93.

ШУТОВ НИКОЛАЙ ВЛАДИМИРОВИЧ (род. 9.03.1860), подполковник. Воспитывался в гимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 17.12.1877, произведен в прапорщики – 5.11.1881, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, за отличия награжден чинами штабс-ротмистра, – 6.05.1898, ротмистра – 6.05.1900 и подполковника – 26.02.1910.

В 1904-1913 служил инспектором Терской постоянной милиции, штаб-офицером для поручений при начальнике Терской обл.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1891), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 814.

ЩИГРОВСКИЙ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ (род. 1859), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1881. Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1904 и. д. начальника Казыкумукского округа Дагестанской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1889) и 2 ст. (1901), Св. Анны 3 ст. (1892).

Spisok, 1899: 168; Spisok, 1904: 106.

ЭКК ДМИТРИЙ АЛЕКСЕЕВИЧ (род. 1844), подполковник. В офицерских чинах с 16.10.1867. Произведен в подполковники – 26.02.1898.

В 1899-1901 служил Душетским, Сенакским уездным воинским начальником.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1893), Св. Анны 3 ст. (1896).

Spisok, 1899: 169; Spisok, 1901: 152.

ЭЛЛАРОВ ПАВЕЛ ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1850), подполковник. В офицерских чинах с 15.02.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1879-80, награжден орденами Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1880), ранен в бою. Произведен в подполковники – 26.02.1896.

В 1896-1904 служил в 263 пехотном резервном Новобаязетском, 78 пехотном Навагинском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1882), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1899).

Spisok, 1896: 178; Spisok, 1901: 137.

ЭЛЬЦМУРЗАЕВ АБДУЛ-КАДЫР ДЖАНМУРЗАЕВИЧ (род. 6.12.1863), подполковник. Воспитывался в прогимназии и Тифлисском пехотном юнкерском училище. Службу начал 19.08.1883, произведен в подпоручики – 1.09.1888, поручик – 1.09.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1901.

В 1909-13 занимал должность начальника Андийского округа Дагестанской обл.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст.

(1905), Св. Анны 2 ст. (1909), Св. Владимира 4 ст. (1910).

Spisok, 1913, ch. III: 100.

ЭМАНУЕЛЬ ФЕДОР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 7.08.1874. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1877), ранен в бою. Произведен в подполковники – 1.01.1891.

В 1891-1903 служил начальником Ботлихской местной команды, 257 Потийского и 259 Горийского пехотных резервных полков.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1887), Св. Анны 2 ст. (1895).

Spisok, 1891: 232; Spisok, 1899: 119; Spisok, 1900: 109; Spisok, 1901: 112; Spisok, 1903: 96.

ЭФИНДИЕВ СУЛЕЙМАН БЕК см.: ЭФЕНДИЕВ СУЛЕЙМАН БЕК.

ЭРНСТ ФОН-ДЕР-НОНЕ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ см.: ЭРИСТ ФОН -ДЕР-НОНЕ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ.

ЭРИСТ ФОН-ДЕР-НОНЕ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ (род. 4.03.1862), подполковник. В офицерских чинах с 14.04.1884, ротмистр – 26.02.1896. Произведен в подполковники – 26.02.1904.

В 1905-08 служил в 43 драгунском Тверском полку, командовал Осетинским конным дивизионом.

Spisok, 1905: 130; Spisok, 1907: 129; Spisok, 1908: 107.

ЭРИСТОВ АРЧИЛ (ЗАХАР) ВАЛЕРЬЯНОВИЧ (род. 25.09.1855), подполковник. Воспитывался в школе военных воспитанников, Тифлисском пехотном юнкерском училище, Офицерской стрелковой школе. Службу начал 3.12.1875, прапорщик – 16.04.1878, участник военной экспедиции 1879, за боевое отличие произведен в подпоручики (1879), поручик – 15.08.1884, штабс-капитан – 29.06.1890, за отличие капитан – 15.05.1895, подполковник – 26.02.1905. В 1910 командовал батальоном 260 пехотного Ардаганско-Михайловского полка. В 1913 служил в 14 гренадерском Грузинском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890), Св. Анны 3 ст. (1904) и 2 ст. (1907), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1904),

Spisok, 1910: 126. Cp.: Spisok, 1913: 165.

ЭРИСТОВ СЕМЕН ГЕОРГИЕВИЧ (род. 2.09.1857), князь, подполковник. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 15.08.1877, подпоручик – 20.01.1880, за отличия награжден чинами поручика – 15.05.1883, штабс-капитана – 15.03.1888 и капитана – 15.03.1896, подполковник – 26.02.1902. Участник Русско-Японской войны 1904-05.

В 1904-08 командовал батареей в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку, в 1909 службу проходил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1894) и 2 ст. (1907), Св. Анны 3 ст. (1900).

Spisok, 1904: 134; Spisok, 1909: 240; Spisok, 1910: 99.

ЭСАДЗЕ БОРИС СПИРИДОНОВИЧ (род. 24.06.1864), подполковник. Воспитывался в Тверском кадетском юнкерском корпусе. Службу начал 21.07.1882, произведен в корнеты – 15.02.1886, поручик – 15.02.1899, штабс-ротмистр – 15.03.1895, ротмистр – 10.08.1900, подполковник – 26.02.1911.

В 1911-13 служил в должности штаб-офицера для поручений при Карском военном губернаторе.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1897), Св. Анны 4 ст. (1906).

Spisok, 1913, ch., III: 119.

ЭСАДЗЕ СЕМЕН СПИРИДОНОВИЧ (род. 4.02.1868), подполковник. Воспитывался дома и 2 военном Константиновском училище, который закончил по 1 разряду. Службу начал 30.08.1888, произведен в подпоручики – 7.08.1887, поручик – 7.08.1891, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 6.05.1901, за отличие награжден чином подполковника – 26.02.1909.

В 1901-13 служил редактором Военно-исторического отдела при штабе Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1908).

Spisok, 1909: 1929; Spisok, 1910: 185; Spisok, 1911: 174; Spisok, 1913: 644.

ЮЛИНЕЦ ПЕТР ДМИТРИЕВИЧ (род. 23.04.1869), подполковник. В офицерских чинах с 9.08.1889, ротмистр – 6.12.1903, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1905). Произведен в подполковники – 17.07.1906.

В 1907-11 служил начальником Батумского, Екатеринодарского отделений жандармского полицейского управления Закавказской железной дороги.

Spisok, 1907: 171; Spisok, 1908: 159; Spisok, 1910: 146; Spisok, 1911: 137, 201.

ЮМАТОВ СЕРГЕЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 10.09.1868), подполковник. Воспитывался в Пензенском земельном и Военно-топографическом училищах. Службу начал 1.10.1889, произведен в подпоручики – 10.08.1893, поручик – 10.08.1894, штабс-капитан – 6.12.1897, капитан – 6.12.1900, подполковник – 6.12.1912.

В 1911-13 занимал должность производителя вычислительных работ в Топографическом отделе штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 2 ст. (1906), Св. Анны 2 ст. (1909).

Spisok, 1913: 1457.

ЮРКЕВИЧ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ (род. 1853), подполковник. В офицерских чинах с 11.08.1871. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом (1877) и 2 ст. с мечами (1879), Св. Анны 3 ст. с мечами и бантом (1877). Произведен в подполковники – 1.01.1890.

В 1901-03 служил в 14 гренадерском Грузинском ген. Котляревского, 263 пехотном резервном Новобаязетском полках.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Анны 2 ст. (1890), Св. Владимира 4 ст. – за 25 лет безупречной службы в офицерских чинах (1899).

Spisok, 1901: 110; Spisok, 1903: 95.

ЯГМИН СТАНИСЛАВ ЮЛИАНОВИЧ (род. 28.08.1865), подполковник. Воспитывался в кадетском корпусе и Николаевском кавалерийском училище. Службу начал 1.10.1883, произведен в корнеты – 7.08.1885, поручик – 14.08.1888, штабс-ротмистр – 15.03.1895, ротмистр – 15.03.1897. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за боевое отличие награжден чином подполковника – 18.08.1904, орденами Св. Анны 3 ст. (1904), 2 ст. с мечами, Св. Станислава 2 ст. с мечами и бантом, Св. Владимира 4 ст. с мечами и бантом (1905).

В 1911 служил в 17 драгунском Нижегородском Е.В. полку.

Spisok, 1907: 122; Spisok, 1909: 521; Spisok, 1910: 110; Spisok, 1911: 110.

ЯЗЫКОВ НИКОЛАЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ (род. 19.07.1871), подполковник. В офицерских чинах с 5.08.1891, капитан – 29.08.1904. Произведен в подполковники – 30.08.1910, награжден орденом Св. Станислава 3 ст.

(1909). В 1911 командовал батареей 20 Артиллерийской бригады.

Spisok, 1911: 189.

ЯКОБСЕН ПАВЕЛ ЛЮДВИГОВИЧ (род. 10.03.1871), подполковник. Воспитывался в Сибирском кадетском корпусе и 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1888, произведен в подпоручики – 10.08.1888, поручик – 10.12.1890, штабс-капитан – 6.05.1900, капитан – 10.08.1902, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1906), подполковник – 26.02.1912.

В 1907-13 служил смотрителем зданий Владикавказского кадетского корпуса.

Spisok, 1913: 1289.

ЯКОВЛЕВ ИВАН ЕФИМОВИЧ (род. 26.09.1856), подполковник. Воспитывался в военной прогимназии и пехотном юнкерском училище. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, произведен в прапорщики – 13.08.1878, подпоручик – 30.08.1884, поручик – 30.08.1888, штабс-капитан – 15.03.1898, капитан – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1905.

В 1908-09 служил в 130 пехотном Е.И.В. Вел. кн. Андрея Владимировича и Херсонском полках.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1890) и 2 ст. (1905), Св. Анны 3 ст. (1901).

Spisok, 1908: 135; Spisok, 1909: 933.

ЯКОВЛЕВ МАТВЕЙ ИВАНОВИЧ (род. 15.11.1856), подполковник. Воспитывался в Темир-Хан-Шуринской горской школе и пехотном юнкерском училище, которое закончил по 2 разряду. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, военных экспедиций 1879-80, произведен в прапорщики – 16.04.1878, подпоручик – 19.02.1881, поручик – 19.02.1885, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1893), штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900, подполковник – 1.01.1906.

В 1907-11 служил в 81 пехотном Апшеронском Е.И.В. Вел. кн. Георгия Михайловича полку.

Spisok, 1907: 166; Spisok, 1910: 140; Spisok, 1911: 133.

ЯКОВЛЕВ НИКОЛАЙ АНДРЕЕВИЧ (род. 8.05.1873), подполковник. Воспитывался в Донском кадетском корпусе, Николаевском кавалерийском училище, закончил Николаевскую Академию Генерального штаба по 1 разряду. Службу начал 1.10.1891, произведен в хорунжие – 4.08.1892, сотник – 4.08.1896, подесаул – 4.08.1903, капитан – 4.08.1904, подполковник – 6.12.1911.

В 1913 служил старшим адъютантом штаба Кавказского военного округа.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1906), Св. Анны 3 ст. (1911).

Spisok, 1913: 1158.

ЯКУБОВИЧ АНДРЕЙ МИХАЙЛОВИЧ (род. 2.04.1867), подполковник. Воспитывался в 1 Кадетском корпусе, 1 военном Павловском училище. Службу начал 1.09.1886, произведен в подпоручики – 9.08.1886, поручик – 9.08.1892, штабс-капитан – 15.03.1896, капитан – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, награжден орденами Св. Станислава 3 ст. с мечами и бантом, Св. Анны 4 ст. с надписью «За храбрость» (1907), подполковник – 26.02.1912.

В 1913 службу проходил в 153 пехотном Бакинском Е.И.В. Вел. кн.Сергия Михайловича полку.

Spisok, 1913: 1217.

ЯКУБОВСКИЙ ИОСИФ ИОСИФОВИЧ (род. 15.04.1851), подполковник. В офицерских чинах с 1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, награжден орденом Св. Станислава 3 ст. (1903). Произведен в подполковники – 25.10.1906.

В 1907 служил в 258 пехотном резервном Сухумском полку.

Spisok, 1907: 172.

ЯЛОВЫЙ ИВАН РОМАНОВИЧ (род. 2.09.1860), подполковник. Воспитывался в Ейском уездном и Ставропольском казачьем юнкерском училищах. Службу начал 27.01.1879, произведен в хорунжие – 12.04.1882, сотник – 12.04.1886, подьесаул – 1.06.1898, есаул – 6.05.1900, подполковник – 26.02.1910.

С октября 1912 состоял в 6 Кубанском пластунском батальоне, занимал должность командующего 12 Пластунским льготным батальоном.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1895), Св. Анны 3 ст. (1908).

Spisok, 1913: 814.

ЯНЕВИЧ КОНСТАНТИН ВИКТОРОВИЧ (род. 9.03.1853), подполковник. В офицерских чинах с 31.12.1874. Произведен в подполковники – 26.02.1901.

В 1907 находился в распоряжении атамана Кубанского казачьего войска.

Spisok, 1907: 103; Spisok, 1913: 814. См.: Spisok, 1912: 1203.

ЯСТРЕМБСКИЙ ДМИТРИЙ АФАНАСЬЕВИЧ (род. 1843), подполковник. В офицерских чинах с 18.04.1866. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78. Произведен в подполковники – 26.02.1892.

В 1893-1901 служил в 13 лейб-гренадерском Эриванском Е.В. полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1876) и 2 ст. (1894), Св. Анны 3 ст. (1888).

Spisok, 1893: 238; Spisok, 1901: 116.

ЯХОНТОВ ВЛАДИМИР ВАСИЛЬЕВИЧ (род. 27.10.1854), подполковник. В офицерских чинах с 5.03.1878. Участник Русско-Турецкой войны 1877-78, капитан – 22.04.1898 (старшинство с 15.03.1898), награжден орденами Св. Владимира 4 ст. с бантом (1904), Св. Анны 3 ст. (1905). Произведен в подполковники – 8.02.1905 (старшинство с 5.10.1904).

В 1905-08 служил в 15 гренадерском Тифлисском Е.И.В. Вел. кн. Константина Константиновича полку.

Spisok, 1905: 135; Spisok, 1908: 120.

ЯХОНТОВ РОСТИСЛАВ НИКОЛАЕВИЧ (род. 8.02.1858), подполковник. Воспитывался в гимназии и кавалерийском юнкерском училище, закончил Офицерскую стрелковую школу. Службу начал 1.09.1875, участник Русско-Турецкой войны 1877-78, за отличие прапорщик – 12.08.1878, поручик – 1.01.1885, штабс-ротмистр – 15.03.1894, ротмистр – 6.05.1900. Участник Русско-Японской войны 1904-05, за отличие подполковник – 5.10.1904, награжден орденами Св. Станислава 2 ст. с мечами (1904), Св. Анны 2 ст. с мечами, Св. Владимира 4 ст. мечами и бантом, золотым оружием (1905).

В 1910 служил в 16 драгунском Тверском Е.И.В. Наследника Цесаревича полку.

За другие военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1903).

Spisok, 1907: 130; Spisok: 1909: 641; Spisok, 1910: 119.

ЯЦУТИН ВАСИЛИЙ ПЕТРОВИЧ (род. 25.02.1861), подполковник. В офицерских чинах с 8.08.1880. Произведен в подполковники – 10.12.1906.

В 1907-08 служил в Кавказском осадном артиллерийском полку.

За военно-служебные заслуги награжден орденами Св. Станислава 3 ст. (1896), Св. Анны 3 ст. (1902).

Spisok, 1907: 175; Spisok, 1908: 162.

Источники:

1. Spisok, 1891 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 10-e fevralyi 1891 goda, Tiflis, 1891.
2. Spisok, 1893 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 1-e marta 1893 goda, Tiflis, 1893.
3. Spisok, 1894 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 1-e marta 1894 goda. Tiflis, 1894.
4. Spisok, 1895 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 15-e aprelya 1895 goda. Tiflis, 1895.
5. Spisok, 1897 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 15-e aprelya 1897 goda. Tiflis, 1897.
6. Spisok, 1899 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 7-e maya 1899 goda. Tiflis, 1899.
7. Spisok, 1900 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 9-e 1900 goda. Tiflis, 1900.
8. Spisok, 1901 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 9-e maya 1901 goda. Tiflis, 1901.
9. Spisok, 1901 (fevr.) – Spisok podpolkovnikam po starshinstvy. Sostavlen po 25-e fevralya 1901 goda, Sankt-Peterburg, 1901.
10. Spisok, 1903 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 1-e marta 1903 goda. Tiflis, 1903.
11. Spisok, 1903(yanv) – Spisok polkovnikam po starshinstvu. Sostavlen po 1-e yanvarya 1903 g. S.-Peterburg, 1903.
12. Spisok, 1903 (mai) – Spisok polkovnikam po starshinstvu. Sostavlen po 1 maya 1903 g. S.-Peterburg, 1903.
13. Spisok, 1903 (sentybr) – Spisok polkovnilam po starshinstvu, Sostavlen po 1-e sentyabrya 1903 g. S.-Peterburg, 1903.
14. Spisok, 1904 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 9-e apreya 1904 goda. Tiflis, 1904.
15. Spisok, 1905 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 1-e sentyabrya 1905 goda. Tiflis, 1906.
16. Spisok, 1907 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 17-e aprelya 1907 goda. Tiflis, 1907.
17. Spisok, 1908 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 15-e marta 1908 goda. Tiflis, 1908.
18. Spisok, 1909 – Spisok polkovnikam po starshinstvu. Chast I, II, III. Sostavlen po 1-e marta 1909. Sankt-Peterburg, 1909.
19. Spisok, 1910 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo okruga. Ispravlen po 1-e yanvarya 1910 goda. Tiflis, 1910.
20. Spisok, 1911 – Spisok generalam i shtab-ofitseram Kavkazckogo voennogo

- okruga. Ispravlen po 1-e maya 1911 goda. Tiflis, 1911.
21. Spisok, 1912 – Spisok podpolkovnikam po starshinstvu. Chast I, II, III. Sostavlen po 1-e maya 1912. Sankt-Peterburg, 1912.
  22. Spisok, 1913 – Spisok podpolkovnikam po starshinstvu. Chast I, II, III. Sostavlen po 15-e maya 1913. Sankt-Peterburg, 1913.
  23. Spisok, 1914 – Spisok polkovnikam po starshinstvu. Sostavlen po 1-e marta 1914. Sankt-Peterburg, 1914.

ოთარ ჟორდანი

მასალაში კავკასიის არმიის ოფიცერთა ბიოგრაფიული
ლექსიკონისათვის (1901-1914 წწ.)
კოლპოლკოვნიკები

ნაშრომში შესწავლილია კავკასიის არმიის 1000-მდე პოდპოლკოვნიკის ბიოგრაფია. დადგენილია საკვლევ პერიოდში კავკასიის სამხედრო ოლქში მომსახურე პოდპოლკოვნიკების რაოდენობა წლების მიხედვით, კერძოდ, 1901 წელს აქ მსახურობდა არანაკლებ 337 პოდპოლკოვნიკი, 1903 წელს – 290, 1904 წელს – 335, 1905 წელს – 340, 1907 წელს – 433, 1908 წელს – 441, 1910 წელს – 434, 1911 წელს – 370.

პოდპოლკოვნიკების საშუალო ასაკი შეადგენდა 48 წელს და ეს მაჩვენებელი მცირედ მერყეობდა წლების მიხედვით: 1901 წელს იყო – 48,1, 1905 წელს – 48,3, 1910 წელს – 48, 1911 წელს – 48. 31-55 წლის ასაკის პოდპოლკოვნიკები 1901 წელს წარმოადგენდნენ ამ წოდების ოფიცერთა საერთო რაოდენობის 89,48%-ს, 1910 წელს – 89,35%-ს, ხოლო 1911 წელს – 90,21%-ს.

ოფიცერთა მუდმივი როტაციის პირობებში იცვლებოდა იმ პოდპოლკოვნიკთა რიცხვი, რომელთაც წოდება მიღებული ჰქონდათ 1901 წლის შემდეგ. ასე, მაგალითად, 1904 წლის აპრილისათვის ისინი შეადგენდნენ კავკასიის არმიის პოდპოლკოვნიკთა საერთო რაოდენობის 18,3%-ს.

ოფიცერ-პოდპოლკოვნიკთა აბსოლუტური უმრავლესობა იყო საშუალო განათლებით, რომელიც მიღებული ჰქონდათ სპეციალურ სამხედრო ან სხვა სასწავლებლებში, მათ შორის იყვნენ მოსკოვის, სანკტ-პეტერბურგის, ვლადიკავკაზის, ვორონეჟის, ყაზანის, კიევის, ორენბურგის, ორიოლის, სტავროპოლის, თბილისის სასწავლებლების კურსდამთავრებულები. ასევე იყვნენ უმაღლესი განათლების მქონე სამხედრო პირები, რომელთაც დამთავრებული ჰქონდათ ნიკოლოზის გენერალური შტაბის აკადემია, ნიკოლოზის საინჟინრო აკადემია, მიხეილის საარტილერიო აკადემია, ალექსანდრეს სამხედრო-იურიდიული აკადემია, ინტენდანტთა აკადემია. მათი რიცხვი მცირე იყო და ჩვენი მონაცემებით არ აღემატებოდა პოდპოლკოვნიკთა საერთო რაოდენობის 7-8%-ს.

კავკასიის არმია ითვლებოდა ერთ-ერთ საუკეთესო სამხედრო ერთეულად რუსულ საიმპერატორო არმიაში. 1901-1914 წლებში (I მსოფლიო ომის დაწყებამდე) აქ მსახურობდნენ კავკასიის (1817-1864), ყირიმის (18153-1856), რუსეთ-თურქეთის (1877-1878), რუსეთ-იაპონიის (1904-1905) ომებისა და სხვა სამხედრო ექსპედიციების მონაწილე გა-

მოცდილი სამხედრო პირები. აღნიშნულ პერიოდში კავკასიის არმიაში მსახურობდა 7 წმ. გიორგის და 250-ზე მეტი წმ. ვლადიმირის ორდენების კავალერი პოდპოლკოვნიკი. ამ ჯილდოს მფლობელნი, როგორც ცნობილია, ავტომატურად ირიცხებოდნენ თავადაზნაურთა წოდებაში მემკვიდრეობის უფლებით.

ნაშრომში დადგენილია იმ პოდპოლკოვნიკთა ვინაობა, რომლებიც დაჯილდოებული იყვნენ დაბალი ჩინის ჯარისკაცთათვის დანესებული უმაღლესი სამხედრო ჯილდოთი – წმ. გიორგის სამხედრო ორდენის წარჩინების ნიშანით.

Otar Zhordania

MATERIALS FOR THE BIOGRAFIC DICTIONARY OF THE CAUCASUS ARMY OFFICERS (1901-1914) LIEUTENANT-COLONELS

Summary

Up to 1000 biographies of the Caucasus army officers have been studied in this paper. As we have found out no less than 337 lieutenant-colonels served in the Caucasian military district in 1901, 290 – in 1903, 335 – in 1904, 340 – in 1905, 433 – in 1907, 441 – in 1908, 434 – in 1910, 370 – in 1911.

The average age of the lieutenant-colonels was 48,1 in 1901, 48,3 – in 1905, 48,1 – in 1910 and 48 – in 1911. By 1901 the lieutenant-colonels of the age of 31-55 made up 89, 48% of the total number of the officers in this category, 91,17% – in 1905, 89,35% – in 1910, 90,21% – in 1911.

The number of the officers who obtained the rank of lieutenant-colonel considerably increased after 1901. For example, their number made up 18,38% of the total number of the Caucasus army lieutenant-colonels by April 1904.

The absolute majority of the officers got secondary education at special military schools and other educational institutions. Among them there were many lieutenant-colonels who graduated from colleges in Moscow, Saint Petersburg, Vladikavkaz, Voronezh, Kazan, Kiev, Orenburg, Oryol, Stavropol, Tbilisi and other cities.

Several officers and lieutenant-colonels with higher military education graduated from Nikoloz General Staff Academy, Nikoloz Engineering Academy,

Mikheil Artillery Academy, Alexandre Military Justice Academy. However, there were a few lieutenant-colonels with higher education and we think that their percentage did not exceed 7-8.

The Caucasus army was thought to be one of the best military units in the Imperial Russian Army. The participants of the Caucasian (1817-1864), the Crimean (1853-1856), the Russo-Turkish (1877-1878), the Russo-Japanese (1904-1905) wars and other military expeditions served in the Caucasus army in 1901-1914 (before the beginning of World War I).

7 lieutenant-colonels who held the order of Saint Giorgi and over 250 holders of the order of Saint Vladimir served in the Caucasus army in 1901-1914. As we know, a title of duke-noblemen along with inheritance right was automatically given to the holders of these awards.

The work has revealed the identities of the lieutenant-colonels who were given the highest military award intended for the soldiers with low rank- insignia of distinction of Saint Giorgi military order.

ავტორთა შმსახე

ანთია მედიკო, ბიოლოგიის დოქტორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი

გაბედავა მერი, ისტორიის დოქტორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის მთავარი სწავლული მდივანი

გელაძე შორენა, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი

გრიგალაშვილი ია, ფილოლოგიის დოქტორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის რელიგიათმცოდნეობის ინსტიტუტის წამყვანი მეცნიერი თანამშრომელი

გოცირიძე გიორგი, ისტორიის დოქტორი, ი. გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

დოჭვირი თეონა, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის მიმართულების დოქტორანტი

ვარდოშვილი ეკა, ფილოლოგიის დოქტორი, თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი დ. გულიას სახელობის ისტორიის, ენისა და კულტურის ინსტიტუტის წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი

პავლიაშვილი ქეთევან, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის რელიგიათმცოდნეობის ინსტიტუტის დირექტორი

ჟორდანია ოთარ, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი

სვანიძე ლია, ფსიქოლოგიის დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პედაგოგიკისა და ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი

ჩილაჩავა თემურ, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

შელია მანანა, განათლების დოქტორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის დ. გულიას ისტორიის, ენისა და კულტურის ინსტიტუტის წამყვანი მეცნიერი თანამშრომელი, ექვთიმე თაყაიშვილის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი

ჭოჭუა შალვა, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ძიდიგური ციალა, ფიზიკა-მათემატიკის დოქტორი, ცხუმ-აფხაზე-

თის მეცნიერებათა აკადემიის მათემატიკისა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინსტიტუტის სწავლული მდივანი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ჯინჯიხაძე ჯემალ, პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი

ხუხუა გულნაზ, პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პედაგოგიკის ინსტიტუტის დირექტორი

AUTHORS

Antia Medico, PhD (Pedagogical Sciences), Leading Scientist of Pedagogy and Psychology Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Chilachava Temur, PhD (Physico-Mathematics), Professor of Sokhumi State University, Vice-President of Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Chochua Shalva, Doctoral Student at Sokhumi State University

Dochviri Teona, Postgraduate Student of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Department of Economics

Dzidziguri Tsiala, PhD (Physics and Mathematics), Scientific Secretary of Mathematics and Information Technology Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences, Associate Professor of Sokhumi State University

Gabedava Meri, PhD (History), Chief Scientific Secretary of Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences, Associate Professor of Sokhumi State University

Grigalashvili Ia, PhD (Philology), Leading Research Worker of Religion Studies Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Geladze Shorena, Doctoral Student at Sokhumi State University

Gotsiridze Giorgi, PhD (History), Professor at Iakob Gogebashvili Telavi State University

Jinjikhadze Jemal, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of Sokhumi State University, Leading Scientist of Pedagogy and Psychology Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Khukhua Gulnazi, Doctor of Sciences (Pedagogy), Director of Pedagogical Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Pavliashvili Ketevan, Doctor of Sciences (History), Professor, Director of Religion Studies Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Svanidze Lia, PhD (Psychology), Associate Professor of Sukhumi State University, Leading Research Worker of Pedagogical Institute at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Shelia Manana, PhD (Philology), Professor of Ekvtime Takaishvili Teaching University, Leading Research worker of D. Gulia Institute History, Language and Culture at Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Zhordania Otari, Doctor of Sciences (History), President of Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Vardoshvili Eka, PhD (Philology), Associate Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Leading Research Worker of D. Gulia Institute of History, Language and Culture at Sukhum-Abkhazian Academy of Sciences, academic

---

სარჩევი
Contents

მათემატიკური მოდელირება, Mathematical Modeling

ციალა ძიძიგური

წრფივი და არაწრფივი სინერგეტიკული მოდელები 5

Tsiala Dzidziguri

Linear and Nonlinear Synergetic Models 17

Temur Chilachava, Shalva Chochua, Shorena Geladze

Nonlinear Mathematical Model of Elections Taking into Account

Falsification 18

თემურ ჩილაჩავა, შალვა ჭოჭუა, შორენა გელაძე

არჩევნების არაწრფივი მათემატიკური მოდელი ფალსიფიკაციის
გათვალისწინებით 33

ეკონომიკა, Economics

თეონა დოჭვირი

მინიმალური სასურსათო კალათის მარკეტინგული კვლევის

შესახებ 34

Teona Dochviri

On the Marketing Research of Minimal Provisions Basket 38

პოლიტიკური მეცნიერებები, Political Sciences

მერი გაბედავა

რუსეთ-უკრაინის ნაციონალური უსაფრთხოების ინტერესთა

კოლიზია და მისი საერთაშორისო შედეგები 39

Meri Gabedava

Collision of Russian-Ukrainian National Security Interests and its

International Outcomes 48

ისტორია, History

გიორგი გოცირიძე

ქართველების როლი ებრაელი ხალხის გადარჩენის საქმეში II

მსოფლიო ომის დროს 49

Giorgi Gotsiridze

The Georgian's Role in the Saving of the Jewish People During World War II

(The holocaust Essence and Motives).....58

რელიგიათმცოდნეობა, Religion Studies

ქეთევან პავლიაშვილი

პერსპექტიული წინადადებები რელიგიათმცოდნეობის სწავლებაზე
თანამედროვე სასკოლო ქსელში 59

Ketevan Pavliashvili

Perspective Propositions on Religious Studies in the Modern
Georgian School Network 63

ია გრიგალაშვილი

„წმიდა გობრონის ნამების“ ერთი ლიტერატურული წყაროს
შესახებ.....64

Ia Grigalashvili

On Literary Sources of “The Martyrdom of Saint Gobron” 70

ენათმეცნიერება, Linguistics

მანანა შელია

კონცეპტ „შვიდის“-ის სემანტიკური და ლინგვოკულტურული
ასპექტები 72

Manana Shelia

Semantic and Linguocultural Aspects of Concept “Seven” 83

ლიტერატურათმცოდნეობა, Literature Studies

ეკა ვარდოშვილი

„ორიოდე სიტყვა“ ილია ჭავჭავაძის „მგზავრის წერილების“
შესახებ.....84

Eka Vardoshvili

“A Couple of Words“ on Ilia Chavchavadze’s “Traveler’s Letters” 89

პედაგოგიკა და ფსიქოლოგია, Pedagogy and Psychology

გულნაზ ხუხუა

მასწავლებელი – მეორე შემოქმედი 90

Gulnaz Khukhua

Teacher _ another Creator 98

Медико Антия	
Аспекты воспитания в Грузии	99
მედიკო ანთია	
ახალგაზრდობის აღზრდის ასპექტები საქართველოში.....	110
Mediko Antia	
Aspects of Youth Education in Georgia	110
ლია სვანიძე	
„მე – კონცეფცია“, როგორც პიროვნების შინაგანი სამყაროს ორგანი- ზების უმნიშვნელოვანესი სტრუქტურული ელემენტი.....	111
Lia Svanidze	
“Self-Concept” as Very Important Structural Element of Organization of the Inner World of the Person	119
სწავლების მეთოდთა, Teaching Method	
ჯემალ ჯინჯიხაძე	
ევკლიდეს ალგორითმის სიბილი	120
Jemal Jinjikhadze	
Charm of Euclidian Algorithm	124
ჯემალ ჯინჯიხაძე	
კვლავ პარალელოგრამთა კლასიფიკაციებზე	126
Jemal Jinjikhadze	
On the Classification of the Paralelograms Again	140
მასალები ბიოგრაფიული ლექსიკონისათვის	
Materials for a Biographical Dictionary	
Отар Жордания	
Материалы для биографического словаря офицеров Кавказской армии (1901-1914 гг.). Подполковники	141
ოთარ ჯორდანია	
მასალები კავკასიის არმიის ოფიცერთა ბიოგრაფიული ლექსიკონისათვის (1901-1914). პოდპოლკოვნიკები.....	393
Otar Zhordania	
Materials for a Biographical Dictionary of the Caucasian Army Officers (1901-1914). Lieutenant Colonel.....	394
ავტორთა შესახებ.....	396
Authors.....	398

გამომცემლობა „მერიდიანი“,
თბილისი, ალ. ყაზბეგის გამზ., №47
 239-15-22
E-mail: meridiani777@gmail.com

ISSN 2233-3363

9 772233 336003